ای رستخیز ناگهان وی رحمت بی‌منتها

ای آتشی افروخته در بیشه اندیشه‌ها

Ey ansızın kopuveren kıyamet, ey sonsuz rahmet, ey düşünceler ormanını yalım yalım saran ateş.

Divan, 1:2

امروز خندان آمدی مفتاح زندان آمدی

بر مستمندان آمدی چون بخشش و فضل خدا

Bugün gülerek geldin. Bugün zindana âdeta bir anahtar gibi gelip çattın. Muhtaçlara Tanrı lûtfu, ihsanı gibi geliverdin.

Divan, 1:3

خورشید را حاجب تویی اومید را واجب تویی

مطلب تویی طالب تویی هم منتها هم مبتدا

Güneşe perdeci sensin, ümit bağlanacak, güvenilecek er sensin, istenecek şey de sensin, isteyen de sen. Hem başlangıçsın sen, hem son.

در سینه‌ها برخاسته اندیشه را آراسته

هم خویش حاجت خواسته هم خویشتن کرده روا

Gönüllerde belirmişsin, düşünceleri bezemişsin. Hem kendin dilek dilemişsin, hem kendi kendinin dileğini vermişsin.

Divan, 1:5

ای روح بخش بی‌بدل وی لذت علم و عمل

باقی بهانه‌ست و دغل کاین علت آمد وان دوا

Ey eşi, dengi bulunmaz can bağışlayıcı, ey bilginin de tadı tuzu, bildiğini tutmanın da çeşnisi, lezzeti. Senden başka ne varsa bahanedir, düzendir; onlar hastalıktır, sense ilaçsın.

ما زان دغل کژبین شده با بی‌گنه در کین شده

گه مست حورالعین شده گه مست نان و شوربا

Biz o düzene kapılmışız da şaşılaşmışız, suçumuz olmadığı halde kinlere düşmüşüz; gâh kara gözlü hurilerin sarhoşu kesilmişiz, gâh ekmeğin, çorbanın sarhoşu.

این سکر بین هل عقل را وین نقل بین هل نقل را

کز بهر نان و بقل را چندین نشاید ماجرا

Sen şu sarhoşluğa bak da bırak aklı; şu mezeyi seyret te bırak mezeyi. Bir parça ekmekle yemek, değmez bunca maceraya atılmaya.

تدبیر صدرنگ افکنی بر روم و بر زنگ افکنی

و اندر میان جنگ افکنی فی اصطناع لا یری

O gözlere görünmeyen usta, seni işe koşar da yüz çeşit, renk renk tedbirlere düşersin, aydınlıklara kavuşursun, karanlıklarda kalırsın, bu arada savaşlara bile katlanırsın.

می‌مال پنهان گوش جان می‌نه بهانه بر کسان

جان رب خلصنی زنان والله که لاغست ای کیا

Ey ulu er, gizlice bur kulağını canın, candan, gönülden Rabbim, sen beni kurtar de de bahaneler bul, kesil halktan; and olsun Tanrı’ya, bunların hepsi de asılsız şeylerdir.

خامش که بس مستعجلم رفتم سوی پای علم

کاغذ بنه بشکن قلم ساقی درآمد الصلا

Sus artık, acele işim var, bayrağın altına gittim; kâğıdı bırak, kalemi kır, sâkî göründü, gelin gelin.

Divan, 3:1

ای دل چه اندیشیده‌ای در عذر آن تقصیرها

زان سوی او چندان وفا زین سوی تو چندین جفا

A gönül, o kusurlara karşılık özür dilemek için neler düşünmüşsün? Ondan bunca vefalar gelmede, sendense bunca cefalar.

Divan, 3:2

زان سوی او چندان کرم زین سو خلاف و بیش و کم

زان سوی او چندان نعم زین سوی تو چندین خطا

Ondan bunca keremler, sendense aykırı, ileri geri işler. Ondan bunca nimetler, sendense bunca hata.

Divan, 3:3

زین سوی تو چندین حسد چندین خیال و ظن بد

زان سوی او چندان کشش چندان چشش چندان عطا

Senden bunca haset, bunca kötü düşünce, kötü sanı; ondansa bunca ihsan, bunca lûtuf, bunca vergi.

Divan, 3:4

چندین چشش از بهر چه تا جان تلخت خوش شود

چندین کشش از بهر چه تا دررسی در اولیا

Bunca ihsan niçin? Acı canın tatlılaşsın, güzelleşsin diye. Bunca kendine çekiş neden? erenlere ulaşsın, onlara katılsın diye.

Divan, 3:5

از بد پشیمان می‌شوی الله گویان می‌شوی

آن دم تو را او می‌کشد تا وارهاند مر تو را

Kötülüğe pişman oluyor, Allah demeye başlıyorsun ya; işte o zaman seni belâdan kurtarmak için kendisine çeken o.

از جرم ترسان می‌شوی وز چاره پرسان می‌شوی

آن لحظه ترساننده را با خود نمی‌بینی چرا

Yaptığın suç yüzünden korkuyorsun, kurtulmaya çareler soruyorsun ya, o anda seni korkutanı ne diye kendinde görmezsin?

Divan, 3:7

گر چشم تو بربست او چون مهره‌ای در دست او

گاهی بغلطاند چنین گاهی ببازد در هوا

Senin gözünü bağladıysa elinde bir mühre gibisin, gâh yuvarlar seni, havaya atıp atıp eğlenir.

گاهی نهد در طبع تو سودای سیم و زر و زن

گاهی نهد در جان تو نور خیال مصطفی

Gâh yaradılışına, tabiatına bırakır; gümüş, altın, kadın sevdasına düşersin; gâh da olur, canına Mustafâ’nın hayal ışığını saçar, aydınlanırsın.

Divan, 3:9

این سو کشان سوی خوشان وان سو کشان با ناخوشان

یا بگذرد یا بشکند کشتی در این گرداب‌ها

Bu yana çeker, iyi adamlara katar. O yana çeker, kötülere ulaştırır, şu girdaplardan ya geçirir gemiyi ya da girdaba atar, kırar dağıtır.

Divan, 3:10

چندان دعا کن در نهان چندان بنال اندر شبان

کز گنبد هفت آسمان در گوش تو آید صدا

Gizli gizli o kadar dua et, geceleri o kadar ağla, inle ki sonucu yedi kat gökten kulağına bir sestir gelsin.

Divan, 3:11

بانک شعیب و ناله‌اش وان اشک همچون ژاله‌اش

چون شد ز حد از آسمان آمد سحرگاهش ندا

Şuayb’in feryadı, çiy taneleri gibi döküp durduğu gözyaşları, sonucu haddi aştı da seher çağı kulağına bir sestir geldi:

Divan, 3:12

گر مجرمی بخشیدمت وز جرم آمرزیدمت

فردوس خواهی دادمت خامش رها کن این دعا

Suçluysan bağışladım, yarlıgadım suçunu. Cennet diliyorsan verdim, sus artık, bırak şu duayı.

Divan, 3:13

گفتا نه این خواهم نه آن دیدار حق خواهم عیان

گر هفت بحر آتش شود من درروم بهر لقا

O dedi ki: Ne bunu istiyorum, ne onu; apaçık Tanrı cemalini istiyorum; yedi deniz ateş olsa ona kavuşmak için dalar geçerim.

Divan, 3:14

گر رانده آن منظرم بستست از او چشم ترم

من در جحیم اولیترم جنت نشاید مر مرا

O cemalden mahrum edip tapından sürdüysen, yaşlı gözlerim o cemali görmeyecekse
cennet yaramaz bana, işim yok orda, cehennemde kalmam daha iyi bence.

Divan, 3:15

جنت مرا بی‌روی او هم دوزخست و هم عدو

من سوختم زین رنگ و بو کو فر انوار بقا

Divan, 3:16

گفتند باری کم گری تا کم نگردد مبصری

که چشم نابینا شود چون بگذرد از حد بکا

Bâri az ağla dediler, gözlerin bozulmasın; ağlayış haddi aşarsa göz görmez olur.

گفت ار دو چشمم عاقبت خواهند دیدن آن صفت

هر جزو من چشمی شود کی غم خورم من از عمی

İki gözüm de dedi, sonunda görecekse onu ne diye kör olacağım diye gam yiyeyim, her cüzüm göz kesilir.

Divan, 3:18

ور عاقبت این چشم من محروم خواهد ماندن

تا کور گردد آن بصر کو نیست لایق دوست را

Fakat gözlerim onu görmekten mahrum olacaksa mademki dosta lâyık değilmiş, varsın kör olsun.

Divan, 3:19

اندر جهان هر آدمی باشد فدای یار خود

یار یکی انبان خون یار یکی شمس ضیا

Dünyada herkes sevgilisine can verir; fakat birinin sevgilisi kan tulumundan ibarettir, öbürününki güneştir, ışıktır.

Divan, 3:20

چون هر کسی درخورد خود یاری گزید از نیک و بد

ما را دریغ آید که خود فانی کنیم از بهر لا

Mademki herkes kendince iyi kötü bir sevgili seçer; kendimizi bir yok için yok etmemiz yazık değil mi?

روزی یکی همراه شد با بایزید اندر رهی

پس بایزیدش گفت چه پیشه گزیدی ای دغا

Bir gün birisi Bâyezîd’e bir yolda yoldaş oldu. Bâyezîd, a kötü kişi dedi, işin gücün ne?

گفتا که من خربنده‌ام پس بایزیدش گفت رو

یا رب خرش را مرگ ده تا او شود بنده خدا

Adam, eşekçiyim dedi, ona kulum köleyim ben. Bâyezîd, yürü dedi, sonra da yarabbi dedi,
sen bu adamın eşeğini gebert de Tanrı kulu olsun.

Divan, 4:1

ای یوسف خوش نام ما خوش می‌روی بر بام ما

ای درشکسته جام ما ای بردریده دام ما

Ey adı güzel Yusuf’umuz, damımızda nasıl da yürüyüp gitmedesin? Ey kadehimizi kıran,
ey kurduğumuz tuzağı yırtan sevgili.

Divan, 4:2

ای نور ما ای سور ما ای دولت منصور ما

جوشی بنه در شور ما تا می شود انگور ما

Ey ışığımız, düğünümüz derneğimiz, ey üstün devletimiz, acı suyumuzu bir coştur,
kaynat da üzümümüz şarap olsun.

Divan, 4:3

ای دلبر و مقصود ما ای قبله و معبود ما

آتش زدی در عود ما نظاره کن در دود ما

A dilberimiz, dileğimiz, a kıblemiz, Tanrımız, ödağacımızı ateşe attın ya, seyret artık dumanımızı.

Divan, 4:4

ای یار ما عیار ما دام دل خمار ما

پا وامکش از کار ما بستان گرو دستار ما

A düzenbaz sevgilimiz, a sarhoş, mahmur gönlümüze tuzak kuran dostumuz, uzaklaşma bizden, sarığımızı rehin al.

Divan, 4:5

در گل بمانده پای دل جان می‌دهم چه جای دل

وز آتش سودای دل ای وای دل ای وای ما

Gönlün ayağı çamura saplandı kaldı, gönlün de yeri mi can vermedeyim ona, can.
Gönlün düştüğü sevda yüzünden vay gönüle, vay bize.

Divan, 14:1

ای عاشقان ای عاشقان امروز ماییم و شما

افتاده در غرقابه‌ای تا خود که داند آشنا

Ey âşıklar, ey âşıklar, bugün bir biz varız, bir de siz varsınız. Bir boğucu suya düşmüşüz, hele bakalım, kim yüzme biliyor?

گر سیل عالم پر شود هر موج چون اشتر شود

مرغان آبی را چه غم تا غم خورد مرغ هوا

Dünyayı sel kaplasa, her dalga deve kadar büyük olsa, suda yüzen kuşlara ne gam.
Gökyüzünde uçan kuş, tutar da bunu düşünür mü?

Divan, 14:3

ما رخ ز شکر افروخته با موج و بحر آموخته

زان سان که ماهی را بود دریا و طوفان جان فزا

Yüzümüz şükürle parıl parıl parlamada, denizin dalgalarına karışmışız; hani balık gibi.
Balığa da deniz, tufan can verir, canına canlar katar.

ای شیخ ما را فوطه ده وی آب ما را غوطه ده

ای موسی عمران بیا بر آب دریا زن عصا

Ey şeyh, bize bir futa ver. Ey su, dalgalan, sar bizi dalgalarınla. Ey İmranoğlu Mûsa, gel de âsanı vur denize.

Divan, 14:5

این باد اندر هر سری سودای دیگر می‌پزد

سودای آن ساقی مرا باقی همه آن شما

Bu şarap her başta bir başka sevda yaratmada, fakat bana o sâkînin sevdası yeter, geri kalanın hepsi sizin olsun.

دیروز مستان را به ره بربود آن ساقی کله

امروز می در می‌دهد تا برکند از ما قبا

Sâkî, dün yolda sarhoşların külâhlarını kapmıştı; bugün de hırkamızı soymak için bize birbiri üstüne şarap sunmada.

Divan, 14:7

ای رشک ماه و مشتری با ما و پنهان چون پری

خوش خوش کشانم می‌بری آخر نگویی تا کجا

Ey Ay'ın da, Müşteri'nin de haset ettiği güzel, sen peri gibi gizlice bizimlesin, beni güzel güzel çekip götürmedesin; yalnız nereye götürüyorsun, onu söylemiyorsun.

Divan, 14:8

هر جا روی تو با منی ای هر دو چشم و روشنی

خواهی سوی مستیم کش خواهی ببر سوی فنا

A iki gözüm, gözümün ışığı, nereye gidersem gideyim, sen benimlesin; ister çek meyhaneye götür beni, sarhoş et, ister al götür yokluk makamına, yok et.

عالم چو کوه طور دان ما همچو موسی طالبان

هر دم تجلی می‌رسد برمی‌شکافد کوه را

Dünyayı Tur Dağı bil, biz de Mûsa gibi tecelli istiyoruz; her an Tanrı tecellisi gelmede, her an dağı yarıp parçalamada.

Divan, 14:10

یک پاره اخضر می‌شود یک پاره عبهر می‌شود

یک پاره گوهر می‌شود یک پاره لعل و کهربا

Bir an olur yeşerir, bir an gelir bembeyaz olur, berraklaşır, güzelleşir. Bir an inci olur, bir an lâ'l kehlibar kesilir.

Divan, 14:11

ای طالب دیدار او بنگر در این کهسار او

ای که چه باد خورده‌ای ما مست گشتیم از صدا

Ey ona kavuşmak, onu görmek isteyen, onun tecelli makamı olan şu dağlığa bak. Ey dağ, ne biçim şaraptı içtiğin şarap? Biz sarhoş olduk, gelin dostlar, gelin.

ای باغبان ای باغبان در ما چه درپیچیده‌ای

گر برده‌ایم انگور تو تو برده‌ای انبان ما

Ey bağ sahibi, ey bağcı, neden bize sarılıyor, neden bizi bırakmıyorsun? Biz senin üzümünü yediysek sen de bizim sarığımızı aldın ya.

Divan, 36:1

خواجه بیا خواجه بیا خواجه دگربار بیا

دفع مده دفع مده ای مه عیار بیا

Hoca, gel… hoca gel; hoca, bir kere daha gel… a düzenbaz Ay, gelmem deme; gel.

Divan, 36:2

عاشق مهجور نگر عالم پرشور نگر

تشنه مخمور نگر ای شه خمار بیا

Senden ayrılmış âşıkı gör, kargaşalıklarla dopdolu dünyayı seyret… mahmur susamışa bak a meyhaneci padişah, gel.

Divan, 36:3

پای تویی دست تویی هستی هر هست تویی

بلبل سرمست تویی جانب گلزار بیا

Ayak da sensin, el de sen; her varın varlığı da sen… sarhoş bülbülsün sen; gül bahçesine gel.

Divan, 36:4

گوش تویی دیده تویی وز همه بگزیده تویی

یوسف دزدیده تویی بر سر بازار بیا

Kulak da sensin, göz de sen; her şeyden seçilmiş de sen… çalınmış Yusuf’sun sen; pazar başına gel.

Divan, 36:5

از نظر گشته نهان ای همه را جان و جهان

بار دگر رقص کنان بی‌دل و دستار بیا

A gözlerden gizlenmiş, a herkese can olmuş, cihan kesilmiş, bir kere daha güle oynaya, gönülsüz, sarıksız gel.

Divan, 36:6

روشنی روز تویی شادی غم سوز تویی

ماه شب افروز تویی ابر شکربار بیا

Günün aydınlığı sensin; gamı yakan sevinç sensin; geceleri aydınlatan Ay sensin; a şekerler yağdıran bulut, gel.

Divan, 36:7

ای علم عالم نو پیش تو هر عقل گرو

گاه میا گاه مرو خیز به یک بار بیا

A yepyeni bir dünyanın bayrağı, her akıl fikir sana rehin verilmiş… kimi gelmezlikten, kimi kaçıp gitmeden gelme; tümden, birden gel.

Divan, 36:8

ای دل آغشته به خون چند بود شور و جنون

پخته شد انگور کنون غوره میفشار بیا

A kanlara bulanmış gönül; bu coşkunluk, bu delilik niceye bir sürecek? Üzüm olgunlaştı; koruk sıkmaya kalkışma artık da gel.

Divan, 36:9

ای شب آشفته برو وی غم ناگفته برو

ای خرد خفته برو دولت بیدار بیا

A darmadağın gece; a söylenmemiş, kalmış gam, a uyumuş akıl, gidin… a uyanık devlet, gel.

Divan, 36:10

ای دل آواره بیا وی جگر پاره بیا

ور ره در بسته بود از ره دیوار بیا

A âvâre gönül, gel… a ciğerimin parçası, gel… kapıya varan yol kapanmışsa duvara çık, duvardan aş da gel.

ای نفس نوح بیا وی هوس روح بیا

مرهم مجروح بیا صحت بیمار بیا

A Nuh’un soluğu, gel; a rûhun hevesi, gel… a yaralının melhemi, gel… a hastanın sağlığı, esenliği, gel.

Divan, 36:12

ای مه افروخته رو آب روان در دل جو

شادی عشاق بجو کوری اغیار بیا

A yüzü parıl parıl yanan Ay, a derenin gönlünde akan su, sen âşıkların neşesini ara;
yabancılar kör olsunlar, gel.

Divan, 36:13

بس بود ای ناطق جان چند از این گفت زبان

چند زنی طبل بیان بی‌دم و گفتار بیا

A can sözcüsü, niceye dek dille böyle sözler söyleyeceksin? Niceye dek anlatış davulunu çalacaksın? Soluksuz, sözsüz gel.

Divan, 37:1

یار مرا غار مرا عشق جگرخوار مرا

یار تویی غار تویی خواجه نگهدار مرا

Dostum benim, mağaram benim, ciğerimi yiyen aşkım benim… Dost da sensin, mağara da sen; hoca koru, gör, gözet beni.

نوح تویی روح تویی فاتح و مفتوح تویی

سینه مشروح تویی بر در اسرار مرا

Nuh da sensin, rûh da sen; açan da sensin, açılan da sen… sırlar kapısında genişlemiş gönül de sensin bana.

Divan, 37:3

نور تویی سور تویی دولت منصور تویی

مرغ که طور تویی خسته به منقار مرا

Işık da sensin, düğün de sen; yardım görmüş devlet de sen… beni gagasıyla yaralayan Tur Dağı'nın kuşu da sensin.

Divan, 37:4

قطره تویی بحر تویی لطف تویی قهر تویی

قند تویی زهر تویی بیش میازار مرا

Katre de sensin, deniz de sen; lûtuf da sensin, kahır da sen… şeker de sensin, zehir de sen; daha fazla incitme beni.

Divan, 37:5

حجره خورشید تویی خانه ناهید تویی

روضهٔ امید تویی راه ده ای یار مرا

Güneşin odası da sensin, Zühre’nin evi de sen… ümit bahçesi de sensin; a sevgili, yol aç bana.

Divan, 37:6

روز تویی روزه تویی حاصل دریوزه تویی

آب تویی کوزه تویی آب ده این بار مرا

Gün de sensin, oruç da sen; el açıştan elde edilen de sen… su da sensin, testi de sen;
bu sefer su ver bana.

Divan, 37:7

دانه تویی دام تویی باده تویی جام تویی

پخته تویی خام تویی خام بمگذار مرا

Tane de sensin, tuzak da sen; şarap da sensin, kadeh de sen… pişmiş de sensin, ham da sen; ham bırakma beni.

Divan, 37:8

این تن اگر کم تندی راه دلم کم زندی

راه شدی تا نبدی این همه گفتار مرا

Bu beden az dokusaydı gönül yolum da az vurulurdu… derken yol olurdu da bütün bu sözlerim olmazdı.

رستم از این نفس و هوا زنده بلا مرده بلا

زنده و مرده وطنم نیست بجز فضل خدا

Şu nefisten, şu hevâdan, hevesten kurtuldum, gitti… dirisi de belâ, ölüsü de belâ… diri olayım, ölüp gideyim; yerim yurdum Tanrı lûtfundan başka bir yer değil.

رستم از این بیت و غزل ای شه و سلطان ازل

مفتعلن مفتعلن مفتعلن کشت مرا

A ezel padişahı, şu beyitten, gazelden de kurtuldum; müfteilün müfteilün müfteilün öldürdü beni.

Divan, 38:3

قافیه و مغلطه را گو همه سیلاب ببر

پوست بود پوست بود درخور مغز شعرا

Kafiyeye de, yanıltmacaya da söyleyiver: Hepsini de sel alsın, götürsün… zâti şâirlerin kafalarının harcı deriyle uğraşmadır, deriyle uğraşma.

Divan, 38:4

ای خمشی مغز منی پرده آن نغز منی

کمتر فضل خمشی کش نبود خوف و رجا

A susmak, benim özüm sensin, o güzelimin perdesi sensin… susmanın en değersiz ihsanı, korkunun da yok olup gitmesidir, ümidin de.

بر ده ویران نبود عشر زمین کوچ و قلان

مست و خرابم مطلب در سخنم نقد و خطا

Yıkık köyden ne öşür alınır, ne vergi… sarhoşum, yıkılmışım; sözlerimde yanlış arayıp durma.

تا که خرابم نکند کی دهد آن گنج به من

تا که به سیلم ندهد کی کشدم بحر عطا

Beni yıkmadıkça o defineyi hiç verir mi bana? Beni bir sele kaptırmadıkça nasıl olur da ihsan denizine çeker, götürür.

Divan, 38:7

مرد سخن را چه خبر از خمشی همچو شکر

خشک چه داند چه بود ترلللا ترلللا

Söz adamının şeker gibi tatlı mı tatlı susmadan ne haberi olur? Kuru, yaşı ne bilir; terlelelâ-terlelelâ.

Divan, 38:8

آینه‌ام آینه‌ام مرد مقالات نه‌ام

دیده شود حال من ار چشم شود گوش شما

Aynayım ben, aynayım, söz adamı değilim. Kulaklarınız göz kesilirse halimi görür, anlarsınız.

Divan, 38:9

دست فشانم چو شجر چرخ زنان همچو قمر

چرخ من از رنگ زمین پاکتر از چرخ سما

Ağaç gibi el sallamaktayım, Ay gibi çark urmaktayım… çarkım yeryüzünün renginden ama göğün çarkından da daha arı duru.

Divan, 38:10

عارف گوینده بگو تا که دعای تو کنم

چونک خوش و مست شوم هر سحری وقت دعا

A söyleyen arif, söyle de dua edeyim sana… çünkü her seher çağı geldi, dua vakti erdi mi, güzelleşirim, sarhoş olurum.

Divan, 38:11

دلق من و خرقه من از تو دریغی نبود

و آنک ز سلطان رسدم نیم مرا نیم تو را

Abamı, hırkamı esirgemem senden; padişahtan ne gelirse yarısı senin, yarısı benim.

Divan, 38:12

از کف سلطان رسدم ساغر و سغراق قدم

چشمه خورشید بود جرعه او را چو گدا

Önüne ön olmayan sağrak, padişahın eliyle sunulmada bana… o şarabın bir yudumunu içen yoksul, güneş kaynağı kesilir.

Divan, 38:13

من خمشم خسته گلو عارف گوینده بگو

زانک تو داود دمی من چو کهم رفته ز جا

Boğazım yaralı, susmuşum ben; sen söyle a söyleyen arif… çünkü sen Davud soluklusun, bense yerinden kaymış bir dağım.

Divan, 58:1

رسید آن شه رسید آن شه بیارایید ایوان را

فروبرید ساعدها برای خوب کنعان را

O padişah geldi, o padişah geldi; sayvanı süsleyin; o Ken’an güzeli için bileklerinizi bile doğrayın.

Divan, 58:2

چو آمد جان جان جان نشاید برد نام جان

به پیشش جان چه کار آید مگر از بهر قربان را

Canın canına can olan geldi; canın adını anmak yaraşmaz; onun tapısında can ne işe yarar? Ancak kurban olmaya.

Divan, 58:3

بدم بی‌عشق گمراهی درآمد عشق ناگاهی

بدم کوهی شدم کاهی برای اسب سلطان را

Aşksız yolumu yitirmiştim; ansızın aşk çıkageldi. Bir dağdım âdeta; padişahın atına saman oldum.

Divan, 58:4

گر ترکست و تاجیکست بدو این بنده نزدیکست

چو جان با تن ولیکن تن نبیند هیچ مر جان را

Türk olsun, Tacik olsun; bu kul ona yakındır; hem de canın bedene yakın oluşu gibi;
ancak beden, canı bir türlü göremez.

Divan, 58:5

هلا یاران که بخت آمد گه ایثار رخت آمد

سلیمانی به تخت آمد برای عزل شیطان را

Hadin dostlar, baht geldi, devlet geldi; varı yoğu bağışlama çağı geldi; şeytanı azletmek için bir Süleyman geldi, tahta çıktı, kuruldu.

Divan, 58:6

بجه از جا چه می‌پایی چرا بی‌دست و بی‌پایی

نمی‌دانی ز هدهد جو ره قصر سلیمان را

Ne diye eğleşip durursun? Sıçra yerinden, neden elin ayağın yok? Bilmiyorsan hüthütten öğren Süleyman’ın köşkünü.

Divan, 58:7

بکن آن جا مناجاتت بگو اسرار و حاجاتت

سلیمان خود همی‌داند زبان جمله مرغان را

Orda gizlice konuş onunla; sırlarını, dileklerini söyle; Süleyman bütün kuşların dillerini bilir.

Divan, 58:8

سخن بادست ای بنده کند دل را پراکنده

ولیکن اوش فرماید که گرد آور پریشان را

A kul, söz yeldir, gönlü dağıtır gider; fakat dağınık şeyleri topla diye buyuran odur.

Divan, 64:1

تو دیدی هیچ عاشق را که سیری بود از این سودا

تو دیدی هیچ ماهی را که او شد سیر از این دریا

Sen hiç bu sevdaya doyan âşık gördün mü? Sen hiç şu denize doymuş balık gördün mü?

Divan, 64:2

تو دیدی هیچ نقشی را که از نقاش بگریزد

تو دیدی هیچ وامق را که عذرا خواهد از عذرا

Sen hiçbir resim gördün mü ki ressamdan kaçsın? Sen hiçbir Vâmık gördün mü ki Azrâ’dan usansın?

Divan, 64:3

بود عاشق فراق اندر چو اسمی خالی از معنی

ولی معنی چو معشوقی فراغت دارد از اسما

Âşık ayrılıkta anlamı olmayan ada döner; fakat anlam da bir sevgili gibi adlara boş vermiştir.

Divan, 64:4

تویی دریا منم ماهی چنان دارم که می‌خواهی

بکن رحمت بکن شاهی که از تو مانده‌ام تنها

Deniz sensin, benim balık; nasıl dilersen öyle olurum; acı, padişahlık et; senden ayrı kalmışım, sensiz kalmışım ben.

Divan, 64:5

ایا شاهنشه قاهر چه قحط رحمتست آخر

دمی که تو نه‌ای حاضر گرفت آتش چنین بالا

A övünen padişahlar padişahı, bu ne rahmet kıtlılığı? Senin bulunmadığın an, ateş işte böyle yüceleri sardı.

Divan, 64:6

اگر آتش تو را بیند چنان در گوشه بنشیند

کز آتش هر که گل چیند دهد آتش گل رعنا

Ateş seni görse siner, bir bucağa gider, oturur; çünkü ateşten gül devşiren kişiye ateş gül-i rânâ verir.

Divan, 64:7

عذابست این جهان بی‌تو مبادا یک زمان بی‌تو

به جان تو که جان بی‌تو شکنجه‌ست و بلا بر ما

Bu dünya sensiz azaptır; dilerim, bir an bile sensiz kalmasın. Canına and olsun ki sensiz can bize işkencedir, belâdır.

Divan, 64:8

خیالت همچو سلطانی شد اندر دل خرامانی

چنانک آید سلیمانی درون مسجد اقصی

Hayalin bir sultandır ki Süleyman’ın Mescid-i Aksâ’ya gelişi gibi salına salına gönüle gelir.

Divan, 64:9

هزاران مشعله برشد همه مسجد منور شد

بهشت و حوض کوثر شد پر از رضوان پر از حورا

Gönülde binlerce meşale yanar, bütün mescit apaydın olur, Rıdvan’la, hurilerle dopdolu bir cennet kesilir.

Divan, 64:10

تعالی الله تعالی الله درون چرخ چندین مه

پر از حورست این خرگه نهان از دیده اعمی

Hay ulu Tanrım, hay; gökyüzünde bunca Ay; şu çadır, hurilerle dolu; fakat körün gözünden gizli.

Divan, 64:11

زهی دلشاد مرغی کو مقامی یافت اندر عشق

به کوه قاف کی یابد مقام و جای جز عنقا

Ne de gönlü neşeli kuştur o kuş ki aşkta bir konak bulmuştur; Zümrüdüanka’dan başka hangi kuştur Kafdağı’nda konak tutan; o dağı yurt edinen?

Divan, 64:12

زهی عنقای ربانی شهنشه شمس تبریزی

که او شمسیست نی شرقی و نی غربی و نی در جا

Padişahlar padişahı Şemseddin, ne de Tanrısal bir Zümrüdüanka’dır; bir güneştir o ki ne doğudadır, ne batıda; ne de yeri yurdu vardır onun.

Divan, 69:1

چه باشد گر نگارینم بگیرد دست من فردا

ز روزن سر درآویزد چو قرص ماه خوش سیما

N’olur sevgilim yarın elimi tutsa benim; pencereden başını uzatsa, ay değirmisine benzeyen o güzelim yüzünü gösterse bana.

Divan, 69:2

درآید جان فزای من گشاید دست و پای من

که دستم بست و پایم هم کف هجران پابرجا

Canıma canlar katanım kapıdan girse de elimi, ayağımı çözse; çünkü ayak direyip duran ayrılık, elimi de bağladı benim, ayağımı da.

Divan, 69:3

بدو گویم به جان تو که بی‌تو ای حیات جان

نه شادم می‌کند عشرت نه مستم می‌کند صهبا

Ona derim ki: Canına and olsun a benim canımın yaşayışı; sensiz ne işret sevindiriyor beni, ne şarap sarhoş ediyor.

Divan, 69:4

وگر از ناز او گوید برو از من چه می‌خواهی

ز سودای تو می‌ترسم که پیوندد به من سودا

Nazlanır da git, ne istiyorsun benden; korkuyorum senin sevdan bana da bulaşır da sevdalanırım derse.

Divan, 69:5

برم تیغ و کفن پیشش چو قربانی نهم گردن

که از من دردسر داری مرا گردن بزن عمدا

Kılıcı, kefeni alıp önüne kor, kurbanlık koyun gibi yatar, boynumu uzatırım da eğer derim, başını ağrıtıyorsam kes boynumu, hem de dileye isteye kes.

Divan, 69:6

تو می‌دانی که من بی‌تو نخواهم زندگانی را

مرا مردن به از هجران به یزدان کاخرج الموتی

Sen de bilirsin ki sensiz yaşamayı istemem; “Ölüyü dirilten, mezarından çıkaran” Tanrı’ya and olsun, ölüm bence ayrılıktan yeğ.

Divan, 69:7

مرا باور نمی‌آمد که از بنده تو برگردی

همی‌گفتم اراجیفست و بهتان گفته اعدا

Bana inanmıyor musun ki benden yüz çevirdin; düşmanların sözleri asılsızdır, iftiradır deyip dururdum ya sana.

Divan, 69:8

تویی جان من و بی‌جان ندانم زیست من باری

تویی چشم من و بی‌تو ندارم دیده بینا

Canım sensin, ben cansız yaşayamam; gözüm sensin, sensiz görür göz istemem ben.

Divan, 69:9

رها کن این سخن‌ها را بزن مطرب یکی پرده

رباب و دف به پیش آور اگر نبود تو را سرنا

Şu sözleri bırak a çalgıcı, zurnan yoksa rebâbı, tefi al, bir perdedir tuttur.

Divan, 73:1

آمد بت میخانه تا خانه برد ما را

بنمود بهار نو تا تازه کند ما را

Meyhane dilberi bizi eve götürmeye geldi, bizi gençleştirmek, terütaze bir hale getirmek için ilkbahar çağını belirtti.

Divan, 73:2

بگشاد نشان خود بربست میان خود

پر کرد کمان خود تا راه زند ما را

Yolumuzu vurmak için dağarcığını açtı, belini sıktı, okunu koydu, yayını gerdi.

Divan, 73:3

صد نکته دراندازد صد دام و دغل سازد

صد نرد عجب بازد تا خوش بخورد ما را

Yüzlerce nükteler savurmada, yüzlerce düzenler yapmada, bizi yutmak, alt etmek için yüzlerce şaşılacak oyunlarla satranç oynamada.

Divan, 73:4

رو سایه سروش شو پیش و پس او می‌دو

گر چه چو درخت نو از بن بکند ما را

Fidan gibi sonunda bizi kökümüzden söküp çıkaracak amma aldırma, yürü, onun selvi boyuna gölge kesil, önünde, ardında koş dur.

Divan, 73:5

گر هست دلش خارا مگریز و مرو یارا

کاول بکشد ما را و آخر بکشد ما را

Dostum, mermer gibi bir yüreğin varsa dayan, kaçıp gitme. Çünkü o önce bizi öldürür, fakat sonra alır, bağrına basar.

Divan, 73:6

چون ناز کند جانان اندر دل ما پنهان

بر جمله سلطانان صد ناز رسد ما را

Gönlümüzdeki gizli sevgili nazlanır, naza başlarsa biz de artık bütün padişahlara yüzlerce nazlar, edalar ederiz.

Divan, 73:7

بازآمد و بازآمد آن عمر دراز آمد

آن خوبی و ناز آمد تا داغ نهد ما را

Gene geldi, gene geldi, o uzun ömür geldi. Yüreğimizi dağlamaya o güzellik, o naz gene geldi.

Divan, 73:8

آن جان و جهان آمد وان گنج نهان آمد

وان فخر شهان آمد تا پرده درد ما را

O cihanın canı geldi, o gizli hazine geldi, perdemizi yırtmak için o padişahların bile övündükleri güzel geldi.

Divan, 73:9

می‌آید و می‌آید آن کس که همی‌باید

وز آمدنش شاید گر دل بجهد ما را

Geliyor, o gereken güzel geliyor. Gelişiyle yüreğimiz ağzımıza gelse yeri.

Divan, 73:10

شمس الحق تبریزی در برج حمل آمد

تا بر شجر فطرت خوش بپزد ما را

Yaratılış ağacının üstünde bizi hoş bir sûrette pişirip oldurmak, geliştirip yetiştirmek için Tebrizli Tanrı Şems'i Hamel burcuna geldi işte.

Divan, 74:1

گر زان که نه‌ای طالب جوینده شوی با ما

ور زان که نه‌ای مطرب گوینده شوی با ما

Arayıp istemiyorsan bile bize uyarsın, bizimle beraber arar durursun. Çalıp söylemeyi bilmesen bile bize benzersin, bizimle beraber çalıp çağırmaya başlarsın.

Divan, 74:2

گر زان که تو قارونی در عشق شوی مفلس

ور زان که خداوندی هم بنده شوی با ما

Karun bile olsan aşka düştün mü müflis kesilirsin; padişah bile olsan bizimle beraber sen de kul olursun.

Divan, 74:3

یک شمع از این مجلس صد شمع بگیراند

گر مرده‌ای ور زنده هم زنده شوی با ما

Bu meclisin bir mumu, yüzlerce muma değer, yüzlerce mum yerine geçer; ister ölü ol, ister diri; dirilirsin bizimle.

Divan, 74:4

پاهای تو بگشاید روشن به تو بنماید

تا تو همه تن چون گل در خنده شوی با ما

Ayaklarının bağını çözer, gül bahçesini gösterirsin de bizimle beraber gül gibi bütün vücudunla gülmeye koyulursun.

Divan, 74:5

در ژنده درآ یک دم تا زنده دلان بینی

اطلس به دراندازی در ژنده شوی با ما

Bir an hırkaya bürün de gönülleri diri erleri gör; onları görürsen atlas elbiseleri atarsın da bizimle beraber hırkaya bürünür gidersin.

Divan, 74:6

چون دانه شد افکنده بررست و درختی شد

این رمز چو دریابی افکنده شوی با ما

Tohum yere düştü mü biter, boy verir, bir ağaç olur; bu remzi anlarsan sen de bize uyarsın, bizle beraber yerlere düşer, yerlere döşenirsin.

Divan, 74:7

شمس الحق تبریزی با غنچه دل گوید

چون باز شود چشمت بیننده شوی با ما

Tebrizli Tanrı Şems’i gönül goncasına diyor ki: Gözün açılırsa bizimle beraber sen de görülecek şeyleri görürsün.

Divan, 75:1

ای خواجه نمی‌بینی این روز قیامت را

این یوسف خوبی را این خوش قد و قامت را

Ey malı mülkü olan, sen bu kıyamet gününü, bu güzellik Yusuf’unu, bu güzelim boyu bosu görmüyorsun.

Divan, 75:2

ای شیخ نمی‌بینی این گوهر شیخی را

این شعشعه نو را این جاه و جلالت را

Şeyhim, sen bu şeyhlik incisini, şu nur parıltısını, şu yüceliği, şu ululuğu görmüyorsun.

Divan, 75:3

ای میر نمی‌بینی این مملکت جان را

این روضه دولت را این تخت و سعادت را

Görmüyorsun beyim bu can ülkesini, bu devlet bahçesini, bu bahtı, bu azameti.

Divan, 75:4

این خوشدل و خوش دامن دیوانه تویی یا من

درکش قدحی با من بگذار ملامت را

Ey gönlü hoş, eteği temiz kişi, deli sen misin, ben miyim? Benimle bir kadeh çek de bırak şu kınamayı.

ای ماه که در گردش هرگز نشوی لاغر

انوار جلال تو بدریده ضلالت را

Ey Ay, dönüp dolaşıyorsun da asla gedilmiyor, zayıflamıyorsun. Ululuk nurların, sapıklıkları yırttı, giderdi.

Divan, 75:6

چون آب روان دیدی بگذار تیمم را

چون عید وصال آمد بگذار ریاضت را

Akarsuyu gördün ya, teyemmümü bırak. Vuslat bayramı geldi, vazgeç riyazattan.

Divan, 75:7

گر ناز کنی خامی ور ناز کشی رامی

در بارکشی یابی آن حسن و ملاحت را

Nazlanırsan hamsın; naz çekersen ona teslim oldun demektir. Fakat yük taşırsan, yük altına girersen asıl o zaman o güzelliği, o tatlılığı elde edersin.

Divan, 75:8

خاموش که خاموشی بهتر ز عسل نوشی

درسوز عبارت را بگذار اشارت را

Sus, susmak, bal şerbeti içmekten de iyidir. Sözü yak, vazgeç remizden, kinayeden.

Divan, 75:9

شمس الحق تبریزی ای مشرق تو جان‌ها

از تابش تو یابد این شمس حرارت را

Ey Tebrizli Tanrı Şems’i, canlar senin doğundur, bu güneş, ıssılığı senin nurundan alır, senin parıltından elde eder.

Divan, 81:1

ای ساقی جان پر کن آن ساغر پیشین را

آن راه زن دل را آن راه بر دین را

Ey can sâkîsi, o yıllanmış, o eski şarabı, o gönlün yolunu kesen, o din yoluna kılavuzluk eden şarabı sun.

Divan, 81:2

زان می که ز دل خیزد با روح درآمیزد

مخمور کند جوشش مر چشم خدابین را

Gönülden kaynayan, rûhla kaynaşan, coşup köpürüşü Tanrı’yı gören gözü mahmurlaştıran şarabı sun.

آن باده انگوری مر امت عیسی را

و این باده منصوری مر امت یاسین را

O üzüm şarabı İsa ümmetinin; bu Mansûr şarabıysa Yâsîn ümmetine mahsus.

Divan, 81:4

خمها است از آن باده خمها است از این باده

تا نشکنی آن خم را هرگز نچشی این را

O şaraptan da küpler dolusu var, bu şaraptan da küpler dolusu; fakat o küpü kırmadıkça bu şarabı asla tadamazsın.

Divan, 81:5

آن باده بجز یک دم دل را نکند بی‌غم

هرگز نکشد غم را هرگز نکند کین را

O şarabı alsan da bir an olsun gönlü neşelendirmez, gamı asla öldürmez, kini asla kökünden söküp atmaz.

Divan, 81:6

یک قطره از این ساغر کار تو کند چون زر

جانم به فدا باشد این ساغر زرین را

Fakat bu şarabın bir katresi bile işini altına döndürür; şu altına benzeyen kadehe canım feda olsun.

Divan, 81:7

این حالت اگر باشد اغلب به سحر باشد

آن را که براندازد او بستر و بالین را

Bu iş olsa olsa, yatağını yastığını derip devşiren kişiye seher çağında olur, uyanık er, seher çağında bu feyze erer.

Divan, 81:8

زنهار که یار بد از وسوسه نفریبد

تا نشکنی از سستی مر عهد سلاطین را

Sürçüp sendelemeyesin de padişahlarla olan ahdini, amanını bozmayasın sakın; çünkü kötü dost vesveseye aldanmaz.

Divan, 81:9

گر زخم خوری بر رو رو زخم دگر می‌جو

رستم چه کند در صف دسته گل و نسرین را

Yüzün yaralanırsa aldırma, yürü, bir başka yara arayadur; Rüstem bile olsa safta rastladığı gül, nesrin demetine ne yapar ki?

معشوقه به سامان شد تا باد چنین بادا

کفرش همه ایمان شد تا باد چنین بادا

Sevgili bezendi, güzelleşti, hep böyle olsun dilerim; küfrü iman haline geldi, var oldukça böyle olsun.

Divan, 82:2

ملکی که پریشان شد از شومی شیطان شد

باز آن سلیمان شد تا باد چنین بادا

Darmadağın olan saltanat, perişan olan diyar, Şeytan’ın yomsuzluğundan o hale gelmişti,
saltanat gene Süleyman’a geçti, mülk gene onun oldu, böyle olsun boyuna.

Divan, 82:3

یاری که دلم خستی در بر رخ ما بستی

غمخواره یاران شد تا باد چنین بادا

Gönlümü inciten, yüzüme kapıyı kapayan sevgili, dostların gamıyla gamlanmaya başladı,
hep böyle olsun dilerim.

Divan, 82:4

هم باده جدا خوردی هم عیش جدا کردی

نک سرده مهمان شد تا باد چنین بادا

Şarabı da yalnız içerdi, zevki de yalnız ederdi; bak, şimdicek konuklara baş vermede, dilerim hep böyle olsun.

Divan, 82:5

زان طلعت شاهانه زان مشعله خانه

هر گوشه چو میدان شد تا باد چنین بادا

O padişahlara lâyık yüzün parıltısından, o evi ışıtan meşaleden her bucak meydan yerine döndü, böyle olsun boyuna.

Divan, 82:6

زان خشم دروغینش زان شیوه شیرینش

عالم شکرستان شد تا باد چنین بادا

O yalancıktan kızışlarından, o tatlı mı tatlı işvelerinden, edalarından dünya, bir şeker yurduna döndü, hep de böyle olsun dilerim.

Divan, 82:7

شب رفت صبوح آمد غم رفت فتوح آمد

خورشید درخشان شد تا باد چنین بادا

Gece geçip gitti, sabah şarabının içilme çağı geldi çattı; gam gitti, neşeler, feyzler yüz gösterdi; güneş doğdu, parıl parıl parlamaya başladı; dilerim hep böyle olsun.

Divan, 82:8

از دولت محزونان وز همت مجنونان

آن سلسله جنبان شد تا باد چنین بادا

Hüzünlere batanların devleti, deli divane olanların himmeti yüzünden o zincir sallanmaya başladı, oldukça da böyle olsun hep.

Divan, 82:9

عید آمد و عید آمد یاری که رمید آمد

عیدانه فراوان شد تا باد چنین بادا

Bayram geldi, bayram geldi, o kaçan sevgili geldi, bayramlıklar çoğaldı, hep böyle olsun oldukça.

Divan, 82:10

ای مطرب صاحب دل در زیر مکن منزل

کان زهره به میزان شد تا باد چنین بادا

Ey gönül sahibi, ey halden anlar çalgıcı, zîr perdesinde karar kılma; çünkü o Zühre, Mîzân burcuna girdi; hep de böyle olup dursun.

Divan, 82:11

درویش فریدون شد هم کیسه قارون شد

همکاسه سلطان شد تا باد چنین بادا

Yoksul Ferîdûn kesildi, kesesi Karun’un kesesiyle aynı halde, onunla bir keseden harcanıyor, padişahla aynı tastan yemek yiyor, hep böyle olsun dilerim.

Divan, 82:12

آن باد هوا را بین ز افسون لب شیرین

با نای در افغان شد تا باد چنین بادا

Şu esen yele, şu aşk yeline dikkat et, şirin dudakların afsunuyla neye uydu, onunla feryat etmeye koyuldu, dilerim hep böyle olsun.

Divan, 82:13

فرعون بدان سختی با آن همه بدبختی

نک موسی عمران شد تا باد چنین بادا

Firavun, o kadar sertliğiyle, kabalığıyla, o kadar talihsizliğiyle beraber, hele bak, şimdicek İmranoğlu Mûsa kesildi, oldukça da hep böyle olsun.

Divan, 82:14

آن گرگ بدان زشتی با جهل و فرامشتی

نک یوسف کنعان شد تا باد چنین بادا

O kurt, o kadar çirkinliğiyle, o kadar bilgisizliğiyle, unutkanlığıyla, gene de şimdi Ken’an Yusuf’u oldu, oldukça da böyle olsun hep.

Divan, 82:15

شمس الحق تبریزی از بس که درآمیزی

تبریز خراسان شد تا باد چنین بادا

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, bizimle öylesine birleştin, öylesine bize karıştın ki Tebriz, Horasan oldu gitti, dilerim hep böyle olsun.

Divan, 82:16

از اسلم شیطانی شد نفس تو ربانی

ابلیس مسلمان شد تا باد چنین بادا

Şeytanım Müslüman oldu sırrı zuhur etti de nefsim rabbânî bir nefis oldu, İblis İslâma geldi, hep böyle olsun dilerim.

Divan, 82:17

آن ماه چو تابان شد کونین گلستان شد

اشخاص همه جان شد تا باد چنین بادا

O ay doğdu da iki dünya da gül bahçesine döndü, bütün tenler can kesildi, dilerim hep böyle olsun.

Divan, 82:18

بر روح برافزودی تا بود چنین بودی

فر تو فروزان شد تا باد چنین بادا

Işığın rûha vurdu, onu yalımlattın, parlattın; can bâki kaldıkça hep böyle olsaydı bu.
Parlaklığın yalım yalım yalımlandı; oldukça böyle olsun bu.

قهرش همه رحمت شد زهرش همه شربت شد

ابرش شکرافشان شد تا باد چنین بادا

Kahrı tamamıyla rahmet kesildi, zehri baştan başa şerbete döndü, bulutu şekerler yağdırmaya başladı, dilerim hep böyle olsun.

Divan, 82:20

از کاخ چه رنگستش وز شاخ چه تنگستش

این گاو چو قربان شد تا باد چنین بادا

Şu öküz kurban oldu ya, artık ne köşke konduğundan dolayı yücelir, izzete sahip olur, ne boynuzum var diye utanır, yerinir; hep de böyle olsun dilerim.

Divan, 82:21

ارضی چو سمایی شد مقصود سنایی شد

این بود همه آن شد تا باد چنین بادا

Yeryüzü, gökyüzü haline geldi mi Senâî’nin dileği olmuştur; buydu, ona döndü, hep de böyle olsun.

Divan, 82:22

خاموش که سرمستم بربست کسی دستم

اندیشه پریشان شد تا باد چنین بادا

Sus ki sarhoşum ben, birisi elimi bağladı benim; düşünce dağıldı gitti, dilerim hep de böyle olup gitsin.

Divan, 90:1

ای شاد که ما هستیم اندر غم تو جانا

هم محرم عشق تو هم محرم تو جانا

Sevgili, ne mutlu bize ki senin gamına düşmüşüz; hem aşkının mahremiyiz, hem senin mahremin.

Divan, 90:2

هم ناظر روی تو هم مست سبوی تو

هم شسته به نظاره بر طارم تو جانا

Hem yüzüne dalmışız, seni seyretmedeyiz, hem senin testinden sarhoşuz, hem seni görüp neşelenmek için damına çıkmışız senin.

Divan, 90:3

تو جان سلیمانی آرامگه جانی

ای دیو و پری شیدا از خاتم تو جانا

Sen Süleyman'ın canısın, canın dinlenip huzur bulduğu konak yerisin; ey sevgili, dev de senin yüzüğün için deli divane olmuştur, peri de.

Divan, 90:4

ای بیخودی جان‌ها در طلعت خوب تو

ای روشنی دل‌ها اندر دم تو جانا

Ey sevgili, canlar senin güzelim yüzüne dalmışlar da kendilerinden geçmişler; gönüller senin nefesinle, senin huzurunla aydınlanmışlar, parıl parıl parlamadalar.

Divan, 90:5

در عشق تو خمارم در سر ز تو می دارم

از حسن جمالات پرخرم تو جانا

Senin aşkınla sarhoşum, başımda senin verdiğin mahmurluk var, senin güzelliğin yüzünden şadım, neşeliyim sevgili.

Divan, 90:6

تو کعبه عشاقی شمس الحق تبریزی

زمزم شکر آمیزد از زمزم تو جانا

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, sen âşıklar Kâbe'sisin; ey dost, Zemzem bile senin zemzemin yüzünden şekerlerle karılmış, şekerleşmiştir.

Divan, 92:1

زهی باغ زهی باغ که بشکفت ز بالا

زهی قدر و زهی بدر تبارک و تعالی

Ne bağ, ne bahçe; yücelerden gelmiş, açılıp saçılmış. Ne kadir gecesi, ne dolunay, ne değer, ne olgunluk, kutlu olsun, yüceldikçe yücelsin.

Divan, 92:2

زهی فر زهی نور زهی شر زهی شور

زهی گوهر منثور زهی پشت و تولا

Ne parlaklık, ne ışık, ne köpürüş, ne coşuş; saçılıp dökülmüş ne değerli inciler, ne dayanç, ne sevgi.

Divan, 92:3

زهی ملک زهی مال زهی قال زهی حال

زهی پر و زهی بال بر افلاک تجلی

Ne mülk, ne mal, ne söz, ne hal, tecelli göklerine ulaştıran ne kol, ne kanat.

Divan, 92:4

چو جان سلسله‌ها را بدرد به حرونی

چه ذاالنون چه مجنون چه لیلی و چه لیلا

Can, bir coştu da zincirlerini kopardı, zincirlerinden boşandı mı Zün-Nûn da kim oluyor, Mecnun da kim? Leylî de kim oluyor, Leylâ da kim?

Divan, 92:5

علم‌های الهی ز پس کوه برآمد

چه سلطان و چه خاقان چه والی و چه والا

İlâhî bayraklar, dağ ardından belirdi; ne sultan bu, ne hakan; ne çeşit vali, ne büyük er.

Divan, 92:6

چه پیش آمد جان را که پس انداخت جهان را

بزن گردن آن را که بگوید که تسلا

Canlar, ne elde ettiler ki dünyayı artlarına attılar; bu bir tesellidir, bir avunma diyenin vur boynunu.

چو بی‌واسطه جبار بپرورد جهان را

چه ناقوس چه ناموس چه اهلا و چه سهلا

Sınıkları onaran Tanrı, dünyayı vasıtasız besledi, geliştirdi; ne can sesi bu, ne sır sesi, ne de güzel hoş geldiniz, safâlar getirdiniz âvâzı.

Divan, 92:8

گر اجزای زمینی وگر روح امینی

چو آن حال ببینی بگو جل جلالا

İster yeryüzünün parçası ol, ister Rûhü'l-Emin, şu hali gördün mü, ululuğu daimî olsun, ululandıkça ululansın de.

Divan, 92:9

گر افلاک نباشد به خدا باک نباشد

دل غمناک نباشد مکن بانگ و علالا

Gökler olmasa, yer yok olup gitse gene bir korku yok sana; bağırıp çağırma, gürültü etme.

Divan, 92:10

فروپوش فروپوش نه بخروش نه بفروش

تویی باده مدهوش یکی لحظه بپالا

Ağır davran, ağır ol; ne coş, ne kendini satmaya kalk; kendinden geçmiş şarapsın sen, bir an olsun süzül, tortun kalmasın.

تو کرباسی و قصار تو انگوری و عصار

بپالا و بیفشار ولی دست میالا

Sen bezcisin, bez yıkayıcısın; üzümsün sen, üzüm sıkıcı; süz, sık, fakat elini bulaştırma.

Divan, 92:12

خمش باش خمش باش در این مجمع اوباش

مگو فاش مگو فاش ز مولی و ز مولا

Sus, sus şu olur olmaz, şu külhani, hoyrat kişilerin topluluğunda; kula, Tanrı’ya ait sözleri, apaçık söyleme, söyleme apaçık.

Divan, 95:1

زهی عشق زهی عشق که ما راست خدایا

چه نغزست و چه خوبست و چه زیباست خدایا

Bizdeki bu aşk, ne aşk, ne aşk Tanrım? Ne eşsiz, ne öz, ne güzel bu aşk, Tanrım.

Divan, 95:2

چه گرمیم چه گرمیم از این عشق چو خورشید

چه پنهان و چه پنهان و چه پیداست خدایا

Ne de hararetliyiz bu aşkla, ne de hararetli, güneş gibi tıpkı. Ne de gizli, ne de gizli, ne de apaçık bu aşk, Tanrım.

Divan, 95:3

زهی ماه زهی ماه زهی باده همراه

که جان را و جهان را بیاراست خدایا

Ne Ay bu, ne Ay, ne güzel yol arkadaşı şarap; canı da bezedi, cihanı da Tanrım.

Divan, 95:4

زهی شور زهی شور که انگیخته عالم

زهی کار زهی بار که آن جاست خدایا

Dünyadan kopup tozan şu coşkunluk ne coşkunluk, ne coşkunluk; ordaki iş güçse, ordaki ulululuksa kim bilir ne iş güç, ne ululuk Tanrım.

Divan, 95:5

فرو‌ریخت فروریخت شهنشاه سواران

زهی گرد زهی گرد که برخاست خدایا

Padişahlar padişahı atlıları döktükçe döktü; ne tozdur bu, ne tozdur ki tozudu, kalktı Tanrım.

فتادیم فتادیم بدان سان که نخیزیم

ندانیم ندانیم چه غوغاست خدایا

Düştük, düştük, öylesine düştük ki kalkamayız artık; bilmiyoruz, bilmiyoruz ne kavgadır, ne gürültüdür bu Tanrım.

Divan, 95:7

ز هر کوی ز هر کوی یکی دود دگرگون

دگربار دگربار چه سوداست خدایا

Ne mahalle, ne mahalle; bir toz dumandır kalkmış, fakat bambaşka bir toz, bir başka çeşit tozmada, gene kalkmış, gene tozumuş, ne sevdadır bu Tanrım.

Divan, 95:8

نه دامیست نه زنجیر همه بسته چراییم

چه بندست چه زنجیر که برپاست خدایا

Ne tuzak var, ne zincir, neden hepimiz de bağlıyız öyleyse? Ne bağdır, ne zincirdir ayaklarımızdaki Tanrım.

Divan, 95:9

چه نقشیست چه نقشیست در این تابه دل‌ها

غریبست غریبست ز بالاست خدایا

Şu gönül tavalarındaki nakış, resim, ne nakış, ne biçim resim; görülmemiş bir şey, görülmemiş; yücelerde nakşedilmiş Tanrım.

خموشید خموشید که تا فاش نگردید
که اغیار گرفتست چپ و راست خدایا

Susun, susun da yayılmasın sır; çünkü sağı da ağyar tutmuş, solu da Tanrım.

Divan, 140:1

درد ما را در جهان درمان مبادا بی‌شما

مرگ بادا بی‌شما و جان مبادا بی‌شما

Siz bulunmadıkça dünyada derdimize derman bulunmasın; siz olmadıkça ölüm gelsin çatsın, sizsiz can olmasın.

Divan, 140:2

سینه‌های عاشقان جز از شما روشن مباد

گلبن جان‌های ما خندان مبادا بی‌شما

Âşıkların gönülleri sizden başka hiç kimseyle aydınlanmasın; can gül fidanlarımız sizsiz gülmesin.

بشنو از ایمان که می‌گوید به آواز بلند
با دو زلف کافرت کایمان مبادا بی‌شما

Dinle; iman, gür bir sesle iki yana ayrılmış kâfir saçlarına diyor ki: Sizsiz iman olmasın.

Divan, 140:4

عقل سلطان نهان و آسمان چون چتر او

تاج و تخت و چتر این سلطان مبادا بی‌شما

Akıl, gizli bir padişah; gökyüzü sanki onun çadırı; siz olmadıktan sonra bu padişahın tacı da olmasın, tahtı da, çadırı da.

Divan, 140:5

عشق را دیدم میان عاشقان ساقی شده

جان ما را دیدن ایشان مبادا بی‌شما

Aşkı gördüm, âşıklara sâkîlik ediyordu; fakat siz olmadıkça canımız görmesin onları.

Divan, 140:6

جان‌های مرده را ای چون دم عیسی شما

ملک مصر و یوسف کنعان مبادا بی‌شما

Ölü canlara siz sanki İsa’nın nefesisiniz; siz yoksanız ne saltanat olsun, ne Mısır, ne de Yusuf-ı Ken’an.

Divan, 140:7

چون به نقد عشق شمس الدین تبریزی خوشم

رخ چو زر کردم بگفتم کان مبادا بی‌شما

Biz bugün Şemseddin'in elimizde bulunan aşkıyla hoşuz; yüzümü altın gibi sararttım da dedim ki: Siz olmadıkça altın madeni de olmasın.

Divan, 141:1

جمله یاران تو سنگند و توی مرجان چرا

آسمان با جملگان جسمست و با تو جان چرا

Bütün dostların taştır da sen neden mercansın? Gökyüzü hepsine karşı bedendir de seninle canlanır, bu neden?

Divan, 141:2

چون تو آیی جزو جزوم جمله دستک می‌زنند

چون تو رفتی جمله افتادند در افغان چرا

Sen geldin mi her zerrem el çırpmaya başlar, fakat sen gittin mi hepsi de feryada koyulur, nedendir bu?

Divan, 141:3

با خیالت جزو جزوم می‌شود خندان لبی

می‌شود با دشمن تو مو به مو دندان چرا

Hayalinle parça parça bütün bedenimin dudağı güler; fakat sana düşman olana karşı her parçam diş kesilir, bu neden?

Divan, 141:4

بی خط و بی‌خال تو این عقل امی می‌بود

چون ببیند آن خطت را می‌شود خط خوان چرا

Senin kaşın gözün, senin yüzün olmadı mı bu akıl okuyamaz, yazamaz olur; fakat yüzünün yazılarını gördü mü gördüğü yazıları okumaya başlar, nedendir bu?

Divan, 141:5

تن همی‌گوید به جان پرهیز کن از عشق او
جانش می‌گوید حذر از چشمه حیوان چرا

Beden cana, onun aşkını bırak der durur; cansa abıhayat kaynağından çekinmek de neden der ona.

Divan, 141:6

روی تو پیغامبر خوبی و حسن ایزدست

جان به تو ایمان نیارد با چنین برهان چرا

Yüzün Peygamber’in güzelliğine, Allah’ın güzelliğine sahip; can bunca delil gördükten sonra sana neden iman etmesin?

Divan, 141:7

کو یکی برهان که آن از روی تو روشنترست

کف نبرد کفرها زین یوسف کنعان چرا

Yüzünden daha aydın bir delil nerde? Hal böyleykken kâfirlikler, böylesine bir Yusuf-ı Ken’an’a karşı neden ellerini doğramazlar?

Divan, 141:8

هر کجا تخمی بکاری آن بروید عاقبت

برنروید هیچ از شه دانه احسان چرا

Nereye hangi tohumu ekersen sonunda o biter; fakat o ayrı, o güzel lûtuf, ihsan tohumu ne diye bir türlü bitmez?

Divan, 141:9

هر کجا ویران بود آن جا امید گنج هست

گنج حق را می‌نجویی در دل ویران چرا

Nerde bir yıkık yer varsa orda bir definenin bulunduğu umulur; ne diye Tanrı definesini yıkık gönülde aramazsın?

Divan, 141:10

بی ترازو هیچ بازاری ندیدم در جهان

جمله موزونند عالم نبودش میزان چرا

Dünyada terazisiz bir pazar görmedim; fakat dünya bir uğurdan ölçülüdür de neden onun terazisi yok?

Divan, 141:11

گیرم این خربندگان خود بار سرگین می‌کشند

این سواران باز می‌مانند از میدان چرا

Tutalım ki eşeğe kul köle olan şu adamlar tezek taşımadalar; fakat şu süvariler ne diye geri kalıyorlar, ne diye meydana çıkmıyorlar, at koşturmuyorlar?

Divan, 141:12

هر ترانه اولی دارد دلا و آخری

بس کن آخر این ترانه نیستش پایان چرا

A gönül, her nağmenin önü vardır, sonu var; yeter artık, sonunu getir şu nağmenin, ne diye son yok ona?

Divan, 162:1

تو مرا جان و جهانی چه کنم جان و جهان را

تو مرا گنج روانی چه کنم سود و زیان را

Bana can da sensin, cihan da sen… ne yapayım canı, ne edeyim cihanı? Bana, benimle yürüyüp giden haznesin sen; ne işim var kârla, ziyanla?

Divan, 162:2

نفسی یار شرابم نفسی یار کبابم

چو در این دور خرابم چه کنم دور زمان را

Bir solukta şaraba dostum; bir solukta kebapla eşim… mademki şu yıkık devrandayım, zamanın dönüşüyle ne işim var benim?

Divan, 162:3

ز همه خلق رمیدم ز همه بازرهیدم

نه نهانم نه بدیدم چه کنم کون و مکان را

Bütün halktan ürktüm, kaçtım; herkesten kurtuldum gitti; ne gizliyim, ne görünmedeyim…
ne yapacakmışım varlığı, ne edecekmişim mekânı?

Divan, 162:4

ز وصال تو خمارم سر مخلوق ندارم

چو تو را صید و شکارم چه کنم تیر و کمان را

Sana kavuşmuşum, seninle buluşmuşum; mahmurum, yaratıklarla işim yok… sana av olmuşum gitmiş; ne yapayım oku, yayı artık?

Divan, 162:5

چو من اندر تک جویم چه روم آب چه جویم

چه توان گفت چه گویم صفت این جوی روان را

Irmağın ta dibindeyim; ne diye gidip de su arayayım… söze gücüm mü yeter? Şu akıp giden ırmağı nasıl öveyim, ne diyeyim ki?

Divan, 162:6

چو نهادم سر هستی چه کشم بار کهی را

چو مرا گرگ شبان شد چه کشم ناز شبان را

Varlığım yok; yük yıkacak yeri ne yapayım? Kurt, çoban oldu bana, çobanın yükünü ne diye çekeyim?

Divan, 162:7

چه خوشی عشق چه مستی چو قدح بر کف دستی

خنک آن جا که نشستی خنک آن دیده جان را

A aşk, ne de hoşsun, ne de sarhoşsun; elinde de kadeh… ne kutlu yerdir oturduğun, anlaştığın yer, ne mutludur seni gören can gözü.

Divan, 162:8

ز تو هر ذره جهانی ز تو هر قطره چو جانی

چو ز تو یافت نشانی چه کند نام و نشان را

Senin yüzünden her zerre bir dünya oldu; senin yüzünden her katre can kesildi… senin izini bulan, ne yapacakmış adı sanı?

Divan, 162:9

جهت گوهر فایق به تک بحر حقایق

چو به سر باید رفتن چه کنم پای دوان را

O üstünler üstünü inciyi bulmak için gerçekler denizinde başla yürüyüp gitmek gerek…
koşan ayağı neyleyeyim?

Divan, 162:10

به سلاح احد تو ره ما را بزدی تو

همه رختم ستدی تو چه دهم باج ستان را

Birlik silahıyla yolumuzu sen kestin; bütün varımı yoğumu tümden sen aldın… baç alıcıya ne vereyim şimdi?

Divan, 162:11

ز شعاع مه تابان ز خم طره پیچان

دل من شد سبک ای جان بده آن رطل گران را

Parıl parıl parlayan Ay’ın yalımlarıyla, büklüm büklüm saçların kıvrıntılarıyla gönlüm hafifledi, yürüdü gitti; sun o ağır sağrağı a benim canım.

Divan, 162:12

منگر رنج و بلا را بنگر عشق و ولا را

منگر جور و جفا را بنگر صد نگران را

Belâya, zahmete bakma; aşka sevgiye bak… cevri, cefayı görme; yüzlerce görüp gözeteni gör.

Divan, 162:13

غم را لطف لقب کن ز غم و درد طرب کن

هم از این خوب طلب کن فرج و امن و امان را

Gama lûtuf adını tak; gamdan, dertten neşelen; kurtuluşu, eminliği şu korkudan iste…

Divan, 162:14

بطلب امن و امان را بگزین گوشه گران را

بشنو راه دهان را مگشا راه دهان را

Kurtuluş dile, eminlik iste; bir bucağa çekilip oturanları seç… Ağzın yolunu gözle, gizlice söylenenleri duy, işit, ağız yolunu açmaya kalkışma.

Divan, 163:1

بروید ای حریفان بکشید یار ما را

به من آورید آخر صنم گریزپا را

Gidin a iş erleri, çekin, getirin sevgilimizi; getirin bana o kaçak güzeli.

Divan, 163:2

به ترانه‌های شیرین به بهانه‌های زرین

بکشید سوی خانه مه خوب خوش لقا را

Tatlı mı tatlı nağmelerle, altın gibi bahanelerle o güzel yüzlüyü, o ay parçası güzeli çekin eve.

Divan, 163:3

وگر او به وعده گوید که دمی دگر بیایم

همه وعده مکر باشد بفریبد او شما را

Bir başka zaman gelirim der, söz verirse inanmayın sakın… verdiği sözlerin hepsi de düzendir, aldatır sizi o.

Divan, 163:4

دم سخت گرم دارد که به جادوی و افسون

بزند گره بر آب او و ببندد او هوا را

Pek sıcak bir soluğu vardır onun; büyücülükle suyu düğümler, havayı bağlar o.

Divan, 163:5

به مبارکی و شادی چو نگار من درآید

بنشین نظاره می‌کن تو عجایب خدا را

Benim güzel sevgilim kutlulukla, neşeyle bir geldi mi, otur artık da Tanrı’nın şaşılacak şeylerini seyre dal.

Divan, 163:6

چو جمال او بتابد چه بود جمال خوبان

که رخ چو آفتابش بکشد چراغ‌ها را

Onun güzelliği parladı, yüzü ışık saldı mı, güzellerin güzelliği de neymiş? Güneş yüzü mumları söndürür gider.

برو ای دل سبک رو به یمن به دلبر من

برسان سلام و خدمت تو عقیق بی‌بها را

Yürü a tez giden gönül, Yemen’e, sevgilime git de o değer biçilmez akıyka selâmlarımı ulaştır, saygılarımı bildir.

Divan, 166:1

چمنی که تا قیامت گل او به بار بادا

صنمی که بر جمالش دو جهان نثار بادا

Bir yeşillik ki gülü kıyamete dek solmasın, dökülmesin… bir güzel ki iki dünya da yüzüne feda olsun.

Divan, 166:2

ز بگاه میر خوبان به شکار می‌خرامد

که به تیر غمزه او دل ما شکار بادا

Güzeller beyi çınseherde salına salına ava gitmede… ok gibi bakışına gönlümüz av olsun gitsin.

Divan, 166:3

به دو چشم من ز چشمش چه پیام‌هاست هر دم

که دو چشم از پیامش خوش و پرخمار بادا

Her solukta gözlerinden gözlerime ne haberler gelmede, ne haberler… gözlerim onun haberleriyle aydın olsun, mahmurlaştıkça mahmurlaşsın.

Divan, 166:4

در زاهدی شکستم به دعا نمود نفرین

که برو که روزگارت همه بی‌قرار بادا

Zahitlik kapısını kırdım da, dilerim, bütün ömrün kararsız geçsin diye dua etti, ilendi bana.

Divan, 166:5

نه قرار ماند و نی دل به دعای او ز یاری

که به خون ماست تشنه که خداش یار بادا

Duasıyla bir sevgiliye düştüm; ne karar kaldı, ne gönül… Tanrı yâri, yaveri olsun; kanımıza susamış.

Divan, 166:6

تن ما به ماه ماند که ز عشق می‌گدازد

دل ما چو چنگ زهره که گسسته تار بادا

Bedenim Ay’a benziyor; aşkla eriyip gitmede… gönlümüz de Zühre’nin çengi sanki; teli kırılsın da takılamasın.

Divan, 166:7

به گداز ماه منگر به گسستگی زهره

تو حلاوت غمش بین که یکش هزار بادا

Ay'ın eriyişine bakma, Zühre'nin çenginin teli kırıkmış; ona darılma… sen gamının tadını seyret; biri, dilerim, bin olsun.

Divan, 166:8

چه عروسیست در جان که جهان ز عکس رویش

چو دو دست نوعروسان تر و پرنگار بادا

Can içinde bir gelin var; ama ne gelin… Yüzünün parıltısı vursun da dünya o ışıkla yeni gelinlerin elleri gibi tazeleşsin, kınalar yaksın.

Divan, 166:9

به عذار جسم منگر که بپوسد و بریزد

به عذار جان نگر که خوش و خوش عذار بادا

Bedenin pörsüyen, eriyip giden yanaklarına bakma; canın yanaklarına bak da hoşlaşsın, al al olsun.

Divan, 166:10

تن تیره همچو زاغی و جهان تن زمستان

که به رغم این دو ناخوش ابدا بهار بادا

Kapkara beden sanki bir kuzgun; can âlemi de kış… şu iki çirkinin inadına can âlemi ölümsüz bir bahar bulsun da açılıp saçılsın.

Divan, 166:11

که قوام این دو ناخوش به چهار عنصر آمد

که قوام بندگانت بجز این چهار بادا

Şu iki çirkin şeyin dincelmesinden dört unsur meydana geldi… kullarının dincelmesi, bu dördünden başka bir şeyle olsun.

Divan, 169:1

رو ترش کن که همه روترشانند این جا

کور شو تا نخوری از کف هر کور عصا

Yüzünü ekşit; burdakilerin hepsi de ekşi suratlı… Kör ol da her körün elinden sopa yeme.

Divan, 169:2

لنگ رو چونک در این کوی همه لنگانند

لته بر پای بپیچ و کژ و مژ کن سر و پا

Aksaya aksaya yürü, çünkü bu yoldakilerin hepsi de topal… ayağına bir bez sar da eğri büğrü, başını sallaya sallaya, ayağını sürüye sürüye yol al.

Divan, 169:3

زعفران بر رخ خود مال اگر مه رویی

روی خوب ار بنمایی بخوری زخم قفا

Ay yüzlüysen bile yüzüne safran sür… Çünkü yüzünü gösterirsen sopa yersin, yaralanırsın.

Divan, 169:4

آینه زیر بغل زن چو ببینی زشتی

ور نه بدنام کنی آینه را ای مولا

Efendi, bir çirkin gördün mü, aynayı koltuğuna vur, gizle… yoksa aynanın adını kötüye çıkarırsın.

Divan, 169:5

تا که هشیاری و با خویش مدارا می‌کن

چونک سرمست شدی هر چه که بادا بادا

Aklın başında oldukça, kendindeyken uzlaş herkesle, iyi geçinmeye bak… ama sarhoş oldun mu, ne olursa olsun.

Divan, 169:6

ساغری چند بخور از کف ساقی وصال

چونک بر کار شدی برجه و در رقص درآ

Buluşma sâkîsinin elinden birkaç sağrak iç; mademki pergel oldun, kalk, oyuna gir, dön.

Divan, 169:7

گرد آن نقطه چو پرگار همی‌زن چرخی

این چنین چرخ فریضه‌ست چنین دایره را

Pergel gibi o noktanın çevresinde dön, çark ur; böyle bir yuvarlak için bu çeşit bir dönüş farzdır.

Divan, 169:8

بازگو آنچ بگفتی که فراموشم شد

سلم الله علیک ای مه و مه پاره ما

O söylediğin sözleri tekrar söyle; unuttum gitti… Tanrı’dan esenlik sana ey ay yüzlümüz, ey ay parçası güzelimiz bizim.

Divan, 169:9

سلم الله علیک ای همه ایام تو خوش

سلم الله علیک ای دم یحیی الموتی

Tanrı’dan esenlik sana; bütün günlerin hoş geçsin… ey soluğu ölüleri dirilten, Tanrı’dan esenlik sana.

Divan, 169:10

چشم بد دور از آن رو که چو بربود دلی

هیچ سودش نکند چاره و لا حول و لا

O yüzden kem gözler ırak olsun… bir gönlü kaptı mı, artık hiçbir çare fayda vermez ona;
ne bir çare bulunur, ne lâ havle para eder.

Divan, 169:11

ما به دریوزه حسن تو ز دور آمده‌ایم

ماه را از رخ پرنور بود جود و سخا

Güzelliğinden bir şey dilenmek için ta uzaklardan gelmişiz… Ay, ışıklı yüzünden ışıklar saçar, cömertliklerde bulunur.

Divan, 169:12

ماه بشنود دعای من و کف‌ها برداشت

پیش ماه تو و می‌گفت مرا نیز مها

A Ay, Ay da duamı duydu, senin ay yüzüne karşı ellerini açtı da bana, sen de el aç demeye koyuldu.

Divan, 169:13

مه و خورشید و فلک‌ها و معانی و عقول

سوی ما محتشمانند و به سوی تو گدا

Ay da, Güneş de, gökler de, anlamlarla akıllar da bizim katımızda yücedir, zengindir, fakat senin katında yoksul.

Divan, 169:14

غیرتت لب بگزید و به دلم گفت خموش

دل من تن زد و بنشست و بیفکند لوا

Kıskançlığın, dudaklarını ısırdı da gönlüme sus dedi; gönlüm sustu, oturdu, bayrağını indirdi.

Divan, 172:1

در میان عاشقان عاقل مبا

خاصه اندر عشق این لعلین قبا

Âşıkların arasına akıllı biri gelmesin; hele o kızıl kaftanlının âşıklarına yaklaşmasın bile.

Divan, 172:2

دور بادا عاقلان از عاشقان

دور بادا بوی گلخن از صبا

Akıllılar uzak olsun âşıklardan; uzak olsun külhan kokusu seher yelinden.

Divan, 172:3

گر درآید عاقلی گو راه نیست

ور درآید عاشقی صد مرحبا

Bir akıllı gelirse yol yok ona, bir âşık gelirse yüzlerce merhaba ona.

Divan, 172:4

مجلس ایثار و عقل سخت گیر

صرفه اندر عاشقی باشد وبا

Veriş, bağışlayış meclisidir; pek tutumlu akla uyup aşkta nekesliğe kalkışmak vebale girmektir.

Divan, 172:5

ننگ آید عشق را از نور عقل

بد بود پیری در ایام صبا

Akıl ışığından aşk utanır; gençlikte kocamak kötüdür.

Divan, 172:6

خانه بازآ عاشقا تو زوترک

عمر خود بی‌عاشقی باشد هبا

A âşık, tezce gel eve; aşksız ömür geçirmek, ömrü heba etmektir.

Divan, 172:7

جان نگیرد شمس تبریزی به دست

دست بر دل نه برون رو قالبا

Tebrizli Şems, cana el atmaz bile; yürü a beden, elini gönüle at da çık dışarı.

Divan, 173:1

از یکی آتش برآوردم تو را

در دگر آتش بگستردم تو را

Seni bir ateşten çektim, kurtardım, bir başka ateşe attım.

Divan, 173:2

از دل من زاده‌ای همچون سخن

چون سخن آخر فروخوردم تو را

Söz gibi gönlümden doğmuşsun; sonunda söz gibi yutuverdim seni.

Divan, 173:3

با منی وز من نمی‌داری خبر

جادوم من جادوی کردم تو را

Benimlesin de benden haberin yok; büyücüyüm ben, büyü yaptım sana.

Divan, 173:4

تا نیفتد بر جمالت چشم بد

گوش مالیدم بیازردم تو را

Güzelliğine nazar değmesin diye kulağından tuttum, çektim getirdim seni buraya.

Divan, 173:5

دایم اقبالت جوان شد ز آنچ داد

این کف دست جوامردم تو را

Şu cömert elim, sana öyle bağışlarda bulundu ki devletin, ikbalin daima tazedir, gençtir, kocalmaz hiçbir zaman.

Divan, 215:1

من از کجا غم و شادی این جهان ز کجا

من از کجا غم باران و ناودان ز کجا

Ben nerdeyim, şu cihanın gamına, neşesine kalmak nerde? Ben nerdeyim, yağmur, oluk gamına düşmek nerde?

Divan, 215:2

چرا به عالم اصلی خویش وانروم

دل از کجا و تماشای خاکدان ز کجا

Ne diye asıl âlemime gitmeyeyim ben? Gönül nerde, şu toprak yurdun seyrine dalmak nerde?

Divan, 215:3

چو خر ندارم و خربنده نیستم ای جان

من از کجا غم پالان و کودبان ز کجا

Ne eşeğim, ne eşeğe bakan kulum a canım; ben nerdeyim, eyer, palan derdini yemek nerde?

Divan, 215:4

هزارساله گذشتی ز عقل و وهم و گمان

تو از کجا و فشارات بدگمان ز کجا

Akıldan öte de binlerce yıl geçtin, vehimden de, şüpheden de; sen nerdesin, kötü düşüncelilerin sıkıştırmaları nerde?

Divan, 215:5

تو مرغ چارپری تا بر آسمان پری

تو از کجا و ره بام و نردبان ز کجا

Dört ayaklı kuşsun sen, ta göğe dek uçar gidersin; sen nerdesin, damın, merdivenin yolu nerde?

Divan, 215:6

کسی تو را و تو کس را به بز نمی‌گیری

تو از کجا و هیاهای هر شبان ز کجا

Âdem'sin âdeta, bir yılan için cennetten çıkmışsın; akreplerin, yılanların bulunduğu yerde aman mı bulabilirsin, nerde aman?

Divan, 215:7

هزار نعره ز بالای آسمان آمد

تو تن زنی و نجویی که این فغان ز کجا

Adamsın, hiç kimseyi de keçi yerine komuyorsun; sen nerdesin, her çobanın hay-huyu nerde?

Divan, 215:8

چو آدمی به یکی مار شد برون ز بهشت

میان کژدم و ماران تو را امان ز کجا

Gökyüzünün yücelerinden binlerce naralar geliyor da susuyorsun, bu feryat nerden geliyor, aramıyorsun bile.

Divan, 215:9

دلا دلا به سررشته شو مثل بشنو

که آسمان ز کجایست و ریسمان ز کجا

Gönül, gönül, işin aslına var, atasözünü dinle: Gök nerde, ip nerde?

Divan, 215:10

شراب خام بیار و به پختگان درده

من از کجا غم هر خام قلتبان ز کجا

Ham şarabı getir de olgun, pişkin erlere sun; ben nerdeyim, her ham kaltabanın, gamını çekmek nerde?

Divan, 215:11

شرابخانه درآ و در از درون دربند

تو از کجا و بد و نیک مردمان ز کجا

Meyhaneye gel, gir kapıdan da kapıyı içerden sür; sen nerdesin, adamların iyisi, kötüsü nerde?

Divan, 215:12

طمع مدار که عمر تو را کران باشد

صفات حقی و حق را حد و کران ز کجا

Ömrünün bir sonu, ucu bulunacağını umma; Tanrı sıfatlarısın sen, Tanrı’ya ne uç vardır, ne son.

Divan, 215:13

اجل قفس شکند مرغ را نیازارد

اجل کجا و پر مرغ جاودان ز کجا

Ecel, kafesini kırar, kuşu incitmez, ecel nerde, ebedî kuşun kanatları nerde?

Divan, 215:14

خموش باش که گفتی بسی و کس نشنید

که این دهل ز چه بامست و این بیان ز کجا

Sus ki çok söyledin, kimsecikler duymadı, işitmedi; bu davul hangi damda çalınıyor, bu anlatış nerden? Kimse anlamadı gitti.

Divan, 219:1

چو اندرآید یارم چه خوش بود به خدا

چو گیرد او به کنارم چه خوش بود به خدا

Sevgilim gelse, kapıdan girse, beni kucaklasa Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:2

چو شیر پنجه نهد بر شکسته آهوی خویش

که ای عزیز شکارم چه خوش بود به خدا

Arslanın yaralı ceylana pençe attığı gibi oda a benim aziz avım diye bana el atsa Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:3

گریزپای رهش را کشان کشان ببرند

بر آسمان چهارم چه خوش بود به خدا

Geçtiği yolda, ayağının bastığı topraklara kaçıp sığınanları çeke sürüye dördüncü kat göğe çıkarsalar Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:4

بدان دو نرگس مستش عظیم مخمورم

چو بشکنند خمارم چه خوش بود به خدا

O iki sarhoş nerkis yüzünden pek sarhoşum, pek sarhoş; şarap sunsalar da mahmurluğu söksem Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:5

چو جان زار بلادیده با خدا گوید

که جز تو هیچ ندارم چه خوش بود به خدا

Belâlar görmüş, ağlayıp inlemeye koyulmuş can, Allah’a, senden başka kimsem yok dese
Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:6

جوابش آید از آن سو که من تو را پس از این

به هیچ کس نگذارم چه خوش بود به خدا

O yandan, bundan böyle seni kimseciklere bırakmam diye cevap gelse cana, Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:7

شب وصال بیاید شبم چو روز شود

که روز و شب نشمارم چه خوش بود به خدا

Vuslat gecesi çıkageldi mi gecem gündüze döner, artık geceyi gündüzü saymaz olurum;
Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:8

چو گل شکفته شوم در وصال گلرخ خویش

رسد نسیم بهارم چه خوش بود به خدا

Gül yüzlü sevgilimin vuslatıyla gül gibi açılır, saçılırım, bahar yelleri eser, gelir bana, Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

بیابم آن شکرستان بی‌نهایت را

که برد صبر و قرارم چه خوش بود به خدا

Sabrımı, kararımı alan o sonsuz şekerkamışlığını bulurum, Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:10

امانتی که به نه چرخ در نمی‌گنجد

به مستحق بسپارم چه خوش بود به خدا

Dokuz göğe bile sığmayan emaneti müstahak olana, hak edene veririm; Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Divan, 219:11

خراب و مست شوم در کمال بی‌خویشی

نه بدروم نه بکارم چه خوش بود به خدا

Sarhoş olup yerlere döşensem, tamamıyla kendimden geçsem de ne eksem, ne biçsem
Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

به گفت هیچ نیایم چو پر بود دهنم

سر حدیث نخارم چه خوش بود به خدا

Divan, 302:1

در هوایت بی‌قرارم روز و شب

سر ز پایت برندارم روز و شب

Havana uymuşum, sevgine düşmüşüm, gece gündüz kararım yok; başım ayaklarında senin, kaldırmam gece gündüz.

Divan, 302:2

روز و شب را همچو خود مجنون کنم

روز و شب را کی گذارم روز و شب

Geceyi, gündüzü bırakır mıyım kendi başına, geceyi de kendim gibi deli divane edeceğim, gündüzü de.

Divan, 302:3

جان و دل از عاشقان می‌خواستند

جان و دل را می‌سپارم روز و شب

Âşıkların canları da kopup gitti, gönülleri de; gece gündüz canımı da veriyorum, gönlümü de.

Divan, 302:4

تا نیابم آن چه در مغز منست

یک زمانی سر نخارم روز و شب

Gönlümdekini buluncaya dek gece gündüz bir an başımı bile kaşımayacağım.

Divan, 302:5

تا که عشقت مطربی آغاز کرد

گاه چنگم گاه تارم روز و شب

Aşkın çalgıya başlayalı, gece gündüz gâh çeng olmadayım, gâh târ.

Divan, 302:6

می‌زنی تو زخمه و بر می‌رود

تا به گردون زیر و زارم روز و شب

Mızrabı sen vuruyorsun da feryadım, figanım, gece gündüz göğe ağıp duruyor.

Divan, 302:7

ساقیی کردی بشر را چل صبوح

زان خمیر اندر خمارم روز و شب

İnsana kırk sabah sâkîlik ettin; o şaraptan gece gündüz mahmurum ben.

Divan, 302:8

ای مهار عاشقان در دست تو

در میان این قطارم روز و شب

A âşıklar kervanının yularını çeken, gece gündüz bu katarın içindeyim ben.

Divan, 302:9

می‌کشم مستانه بارت بی‌خبر

همچو اشتر زیر بارم روز و شب

Sarhoşça, kendimden habersiz yarabbi deyip duruyorum; gece gündüz deve gibi yükün altındayım.

Divan, 302:10

تا بنگشایی به قندت روزه‌ام

تا قیامت روزه دارم روز و شب

Şekerinle sen iftar ettirmedikçe kıyamete dek, gece gündüz oruçluyum.

Divan, 302:11

چون ز خوان فضل روزه بشکنم

عید باشد روزگارم روز و شب

İhsan sofranda orucumu açarsam, zamanım gece gündüz bayram olur gider.

Divan, 302:12

جان روز و جان شب ای جان تو

انتظارم انتظارم روز و شب

Gecenin de canına and olsun, gündüzün de; gece gündüz hep seni bekliyorum, hep seni.

Divan, 302:13

تا به سالی نیستم موقوف عید

با مه تو عیدوارم روز و شب

Bayram etmek için bir yıl beklemeye hacet yok bana; senin ay yüzünle gecem de bayram, gündüzüm de.

Divan, 302:14

زان شبی که وعده کردی روز بعد

روز و شب را می‌شمارم روز و شب

Vuslatını vaad ettiğin geceden beri gündüzleri, geceleri sayıp durmadayım.

Divan, 302:15

بس که کشت مهر جانم تشنه است

ز ابر دیده اشکبارم روز و شب

Canımın sevgi tarlası çok susamış; onun için gece gündüz güz bulutunun yağmurunu yağdırıyorum, gece gündüz ağlayıp duruyorum.

هیچ می‌دانی چه می‌گوید رباب

ز اشک چشم و از جگرهای کباب

Hiç biliyor musun, rebâb ne diyor; gözyaşlarıyla, yanıp kavrulmuş ciğerlerle neler söylüyor?

Divan, 304:2

پوستی‌ام دور مانده من ز گوشت

چون ننالم در فراق و در عذاب

Diyor ki: Etinden uzak düşmüş bir deriyim ben, nasıl ağlamayayım, nasıl dertlenmeyeyim ayrılıktan?

Divan, 304:3

چوب هم گوید بدم من شاخ سبز

زین من بشکست و بدرید آن رکاب

Tahta da diyor ki: Yemyeşil bir daldım ben, balta kesti, bıçkı dildi beni.

ما غریبان فراقیم ای شهان

بشنوید از ما الی الله المأب

A padişahlar, ayrılık garipleriyiz biz, sonucu dönülüp tapısına varılacak Tanrı’ya feryat etmedeyiz, duyun feryadımızı.

Divan, 304:5

هم ز حق رستیم اول در جهان

هم بدو وا می‌رویم از انقلاب

Önce Tanrı’dan ayrıldık da şu dünyaya geldik; fakat halden hale, şekilden şekle döne döne gene ona gidiyoruz biz.

Divan, 304:6

بانگ ما همچون جرس در کاروان

یا چو رعدی وقت سیران سحاب

Sesimiz kervandaki çana benziyor, yahut da buluttan düşen yıldırım sanki.

Divan, 304:7

ای مسافر دل منه بر منزلی

که شوی خسته به گاه اجتذاب

A konuk, hiçbir durağa gönül verme; çünkü ordan çekilip ayrılırken yaralanırsın sonra.

Divan, 304:8

زانک از بسیار منزل رفته‌ای

تو ز نطفه تا به هنگام شباب

Çünkü erlik suyundan gençlik çağına gelinceye dek çok konaklar aştın.

Divan, 304:9

سهل گیرش تا به سهلی وارهی

هم دهی آسان و هم یابی ثواب

Pek tutma ki kolayca bırakasın; hem kolayca verip gidesin, hem sevap bulasın.

Divan, 304:10

سخت او را گیر کو سختت گرفت

اول او و آخر او او را بیاب

Sen, seni sımsıkı tutana yapış sımsıkı; ön de odur, son da; onu bul sen.

Divan, 304:11

خوش کمانچه می‌کشد کان تیر او

در دل عشاق دارد اضطراب

O, yaycağızını bir hoşça çeker; oku âşıkların gönüllerine batar, yaralar.

Divan, 304:12

ترک و رومی و عرب گر عاشق است

همزبان اوست این بانگ صواب

Rebâbın şu dosdoğru sesi, ister Türk olsun, ister Rum ülkesinden, ister Arap; âşıksa onun dilincedir, onun dilidir.

Divan, 304:13

باد می‌نالد همی‌خواند تو را

که بیا اندر پیم تا جوی آب

Yel feryat eder, seni, ardımdan dere kıyısına dek gel diye çağırır.

Divan, 304:14

آب بودم باد گشتم آمدم

تا رهانم تشنگان را زین سراب

Der ki: Suydum, yel oldum da geldim; susuzları şu seraptan kurtarmaya geldim ben.

Divan, 304:15

نطق آن بادست کآبی بوده است

آب گردد چون بیندازد نقاب

Söz de önce su olan o yeldir, yüzündeki örtüyü kaldırdı mı su olur.

Divan, 304:16

از برون شش جهت این بانگ خاست

کز جهت بگریز و رو از ما متاب

Altı yönden dışarı şu ses yücelmiştir: Yönden kaç, ay ışığından çık;

Divan, 304:17

عاشقا کمتر ز پروانه نه‌ای

کی کند پروانه ز آتش اجتناب

A âşık, pervaneden de aşağı değilsin ya; pervane çekinir mi hiç ateşten?

Divan, 304:18

شاه در شهرست بهر جغد من

کی گذارم شهر و کی گیرم خراب

Padişah şehirde; bir baykuş için nasıl olur da şehri bırakır, yıkık yerlere giderim?

Divan, 304:19

گر خری دیوانه شد نک کیر گاو

بر سرش چندان بزن کید لباب

Eşek delirdiyse vur başına aklı başına gelinceye dek.

Divan, 304:20

گر دلش جویم خسیش افزون شود

کافران را گفت حق ضرب الرقاب

Gönlünü almayı dilesem daha da aşağılık olur: Tanrı bile kâfirlerin vurun boyunlarını demiştir.

Divan, 305:1

آواز داد اختر بس روشنست امشب

گفتم ستارگان را مه با منست امشب

Yıldızlar seslendi: Çok aydın bu gece. Bu sesi duyunca yıldızlara, elbette dedim, ay benimle bu gece.

Divan, 305:2

بررو به بام بالا از بهر الصلا را

گل چیدنست امشب می خوردنست امشب

Yücelik damına çık herkese seslenmek, herkesi çağırmak için; gül devşirilecek gece bu gece, şarap içilecek gece bu gece.

Divan, 305:3

تا روز دلبر ما اندر برست چون دل

دستش به مهر ما را در گردنست امشب

Sevgilimiz sabaha dek gönül gibi kucağımızda; eli sevgiyle boynumuzda bu gece.

Divan, 305:4

تا روز زنگیان را با روم دار و گیرست

تا روز چنگیان را تنتن تنست امشب

Sabaha dek Zenciler Rum halkıyla savaşta; sabaha dek çalgıcılar, ten-ten-ten diye ırlamada bu gece.

Divan, 305:5

تا روز ساغر می در گردش است و بخشش

تا روز گل به خلوت با سوسنست امشب

Sabaha dek şarap kadehi dönmede, ihsanlar edilmede; sabaha dek gül süsenle halvette bu gece.

Divan, 305:6

امشب شراب وصلت بر خاص و عام ریزم

شادی آنک ماهت بر روزنست امشب

Bu gece vuslat şarabını halkın ileri gidenlerine de sunacağım, geri kalanlarına, bilgisizlerine de; ay yüzlü dilberin pencerede, bize bakıyor, o neşeyle sunacağım şarabı herkese bu gece.

داوودوار ما را آهن چو موم گردد

کهن رباست دلبر دل آهنست امشب

Davud gibi bize de demir, mum gibi yumuşamada, çünkü sevgili mıhladız, gönül de demirdir bu gece.

Divan, 305:8

بگشای دست دل را تا پای عشق کوبد

کان زار ترس دیده در مأمنست امشب

Aç gönlün elini, çöz elindeki bağı da aşkın ayağına vursun başını, çünkü kem gözün korkusundan ağlayıp inleyen o zavallı, emin bir bucaktadır bu gece.

Divan, 305:9

بر روی چون زر من ای بخت بوسه می‌ده

کاین زر گازدیده در معدنست امشب

Altın gibi sararmış yüzümü boyuna öp ey baht; çünkü kesilip düzelen bu altın, madendedir bu gece.

Divan, 305:10

آن کو به مکر و دانش می‌بست راه ما را

پالان خر بر او نه کو کودنست امشب

Hileyle, düzenle yolumuzu kesip duran yok mu? Vur sırtına eşek semerini, öylesine şaşkın, öylesine sersem bu gece.

Divan, 305:11

شمشیر آبدارش پوسیده است و چوبین

وان نیزه درازش چون سوزنست امشب

Zağlı kılıcı hiçbir işe yaramaz, tahtadan âdeta; o upuzun mızrağı da iğneye dönmüş bu gece.

Divan, 305:12

خرگاه عنکبوتست آن قلعه حصینش

برگستوان و خودش چون روغنست امشب

O sarp kalesi örümcek çadırı sanki, atının çokalı, kendinin zırhı, yağ gibi erimiş bu gece.

Divan, 305:13

خاموش کن که طامع الکن بود همیشه

با او چه بحث داری کو الکنست امشب

Sus, çünkü tamah eden, uman, daima peltektir; onunla ne diye bahse girişiyorsun, o peltek bu gece.

Divan, 312:1

به جان تو که مرو از میان کار مخسب

ز عمر یک شب کم گیر و زنده دار مخسب

Canın için işi bırakma, uyuma; ömründen bir geceyi eksik say, uyanık kal, uyuma.

Divan, 312:2

هزار شب تو برای هوای خود خفتی

یکی شبی چه شود از برای یار مخسب

Kendi dileğine uydun da binlerce gece uyudun; ne olur, bir gececik de sevgilinin hatırı için uyuma.

برای یار لطیفی که شب نمی‌خسبد

موافقت کن و دل را بدو سپار مخسب

Geceleri uyumayan o lûtuf sahibi, o lâtif sevgiliye uy, ver gönlünü ona, uyuma.

Divan, 312:4

بترس از آن شب رنجوریی که تو تا روز

فغان و یارب و یارب کنی به زار مخسب

Ta sabaha dek feryat edip yarabbi, yarabbi diye ağladığın hastalık gecesini hatırla, o geceden kork da uyuma.

Divan, 312:5

شبی که مرگ بیاید قنق کرک گوید

به حق تلخی آن شب که ره سپار مخسب

Ölümün gelip çatarak, konuk gerek diyeceği bir gece var ya, o yolculuk gecesinin acılığı için olsun, uyuma.

Divan, 312:6

از آن زلازل هیبت که سنگ آب شود

اگر تو سنگ نه‌ای آن به یاد آر مخسب

O heybetli, o taşların bile eriyip su kesildikleri depremleri hatırına getir de taş değilsen uyuma.

Divan, 312:7

اگر چه زنگی شب سخت ساقی چستست

مگیر جام وی و ترس از آن خمار مخسب

Zenci gece sert, çevik bir sâkîdir, sunduğu kadehi alma, o mahmurluktan kork da uyuma.

Divan, 312:8

خدای گفت که شب دوستان نمی‌خسبند

اگر خجل شده‌ای زین و شرمسار مخسب

Tanrı, dostlar geceleri uyumaz dedi, bunu duydun da utanıp arlandıysan uyuma.

Divan, 312:9

بترس از آن شب سخت عظیم بی‌زنهار

ذخیره ساز شبی را و زینهار مخسب

Aman nedir, bilmeyen o çok şiddetli, o çok büyük geceden kork, bir geceyi azık et kendine, sakın uyuma.

Divan, 312:10

شنیده‌ای که مهان کام‌ها به شب یابند

برای عشق شهنشاه کامیار مخسب

Duymuşsundur, ulular, dileklerini geceleyin bulurlar; muradına erişmiş padişahlar padişahının aşkına, uyuma.

Divan, 312:11

چو مغز خشک شود تازه مغزیت بخشد

که جمله مغز شوی ای امیدوار مخسب

Aklın fikrin kurur, katılırsa taze bir akıl fikir, taze bir öz bağışlarlar sana da a umup duran kişi, baştan başa öz kesilirsin; uyuma.

Divan, 312:12

هزار بارت گفتم خموش و سودت نیست

یکی بیار و عوض گیر صد هزار مخسب

Binlerce defa söyledim sana, sus dedim, fayda yok sözden; birini getir ki binine bedel olsun, uyuma.

Divan, 321:1

آن خواجه را از نیم شب بیماریی پیدا شده‌ست

تا روز بر دیوار ما بی‌خویشتن سر می‌زده‌ست

O hoca gece yarısı birdenbire hastalanıverdi, ta sabaha dek kendisini kaybetti, boyuna başını duvarımıza vurdu.

Divan, 321:2

چرخ و زمین گریان شده وز ناله‌اش نالان شده

دم‌های او سوزان شده گویی که در آتشکده‌ست

Gök de ağladı haline, yer de. Onun feryadını duydu da gök de feryada geldi, yer de.
Solukları bile yakıp yandıracak kadar ateşli, sanki âteşkedeye düşmüş.

Divan, 321:3

بیماریی دارد عجب نی درد سر نی رنج تب

چاره ندارد در زمین کز آسمانش آمده‌ست

Acayip bir hastalığı var, ne başı ağrıyor, ne sıtması var; bu derde yeryüzünde çare yok, çünkü gökten gelmiştir bu dert.

Divan, 321:4

چون دید جالینوس را نبضش گرفت و گفت او

دستم بهل دل را ببین رنجم برون قاعده‌ست

Calinos onu gördü de nabzını ele aldı. O, bırak elimi dedi, gönlüme bak, derdim sıraya, kaideye uyar dert değil.

Divan, 321:5

صفراش نی سوداش نی قولنج و استسقاش نی

زین واقعه در شهر ما هر گوشه‌ای صد عربده‌ست

Ne safrası var, ne sevdası. Ne kulunca tutulmuş, ne istiska illetine. Bu hastalık ne biçim hastalık diye şehrimizin her bucağında yüzlerce lâf, yüzlerce kavga gürültü var.

Divan, 321:6

نی خواب او را نی خورش از عشق دارد پرورش

کاین عشق اکنون خواجه را هم دایه و هم والده‌ست

Ne uykusu var, ne bir şey diyor; aşkla besleniyor çünkü; şimdi bu aşk hocaya hem dadı, hem ana.

گفتم خدایا رحمتی کرام گیرد ساعتی

نی خون کس را ریخته‌ست نی مال کس را بستده‌ست

Tanrım dedim, bir merhamet et de bir an olsun dinlensin, huzura ersin, o ne kimsenin kanını dökmüştür, ne birisinin malını almıştır.

Divan, 321:8

آمد جواب از آسمان کو را رها کن در همان

کاندر بلای عاشقان دارو و درمان بیهدست

Gökten ses geldi: Onu derhal kendi haline bırak, çünkü âşıkların uğradıkları belâya ilaç aramak, şifa ummak beyhudedir.

Divan, 321:9

این خواجه را چاره مجو بندش منه پندش مگو

کان جا که افتادست او نی مفسقه نی معبده‌ست

Bu hocaya çare arama, onu bağlamaya kalkışma, öğüt verme ona; onun düştüğü yer, ne kötülük işlenen yerdir, ne ibadet yurdu.

Divan, 321:10

تو عشق را چون دیده‌ای از عاشقان نشنیده‌ای

خاموش کن افسون مخوان نی جادوی نی شعبده‌ست

Sen aşkı nice görmüşsün, nasıl anlamışsın? Onu âşıklardan bile duymamışsın sen. Sus, afsun okumaya kalkışma; aşk ne büyüdür, ne oyunbazlık.

Divan, 321:11

ای شمس تبریزی بیا ای معدن نور و ضیا

کاین روح باکار و کیا بی‌تابش تو جامدست

Ey Tebrizli Şems, gel ey nur madeni, ışık madeni; çünkü bu ululuk ıssı, bu saltanat sahibi rûh, senin ışığın olmadıkça donuk, cansız bir haldedir.

Divan, 322:1

آمده‌ام که تا به خود گوش کشان کشانمت

بی دل و بیخودت کنم در دل و جان نشانمت

Kulağını tutup çeke sürüye seni götürmeye, gönülsüz koymaya, kendinden geçirmeye, kendi gönlüme alıp dikmeye gelmişim.

Divan, 322:2

آمده‌ام بهار خوش پیش تو ای درخت گل

تا که کنار گیرمت خوش خوش و می‌فشانمت

Gelmişim hoş bir bahar gibi, seni kucaklamaya, güzel güzel döküp saçmaya a gül fidanı.

Divan, 322:3

آمده‌ام که تا تو را جلوه دهم در این سرا

همچو دعای عاشقان فوق فلک رسانمت

Gelmişim bu sarayda sana cilvelenmeye; âşıkların duaları gibi seni alıp gökyüzünün yücesine çıkarmaya.

Divan, 322:4

آمده‌ام که بوسه‌ای از صنمی ربوده‌ای

بازبده به خوشدلی خواجه که واستانمت

Bir güzelden bir öpücük çalmışsın; tatlılıkla, güzellikle geri ver hoca, geri almaya gelmişim o öpücüğü.

Divan, 322:5

گل چه بود که گل تویی ناطق امر قل تویی

گر دگری نداندت چون تو منی بدانمت

Kül nedir ki? Sensin tüm. “Söyle” emrini veren sensin; başkası seni bilmiyorsa ben biliyorum seni, çünkü sen bensin.

Divan, 322:6

جان و روان من تویی فاتحه خوان من تویی

فاتحه شو تو یک سری تا که به دل بخوانمت

Canım da sensin, gönlüm de sen, Fâtiha okuyanım da sen; tamamıyla Fâtiha kesil de okuyayım seni.

Divan, 322:7

صید منی شکار من گر چه ز دام جسته‌ای

جانب دام بازرو ور نروی برانمت

Avımsın benim, tuzaktan sıçramış, kaçmışsın ama geri dön, gene tuzağa git; gitmezsen sürer, götürürüm seni.

Divan, 322:8

شیر بگفت مر مرا نادره آهوی برو

در پی من چه می‌دوی تیز که بردرانمت

Arslan bana dedi ki: Görülmemiş bir ceylansın; var git, tez uzaklaş benden. Ne diye peşimden koşuyorsun, şimdi paralarım seni.

Divan, 322:9

زخم پذیر و پیش رو چون سپر شجاعتی

گوش به غیر زه مده تا چو کمان خمانمت

Yarayı kabullen, mademki yiğitlik kalkanısın, önde yürü; fakat kirişten başkasına kulak asma da yay gibi bükeyim seni.

Divan, 322:10

از حد خاک تا بشر چند هزار منزلست

شهر به شهر بردمت بر سر ره نمانمت

Topraktan insana varıncaya dek kaç binlerce konak var; şehirden şehre götürdüm seni, yol başında bırakmam.

Divan, 322:11

هیچ مگو و کف مکن سر مگشای دیگ را

نیک بجوش و صبر کن زانک همی‌پرانمت

Hiç söylenme, köpüklenip durma, tencerenin ağzını açmaya kalkışma; güzelce kayna, sabret, seni pişiriyorum ben.

Divan, 322:12

نی که تو شیرزاده‌ای در تن آهوی نهان

من ز حجاب آهوی یک رهه بگذرانمت

Arslan eniği değil misin sen, ceylan bedeninde gizlenmişsin; fakat ben seni bir uğurdan, ceylanlık perdesinden geçiririm.

Divan, 322:13

گوی منی و می‌دوی در چوگان حکم من

در پی تو همی‌دوم گر چه که می‌دوانمت

Benim topumsun, buyruğumun çevgeniyle koşup durmadasın; seni koşturup dururum ama ben de peşinden koşar dururum.

Divan, 323:1

آن نفسی که باخودی یار چو خار آیدت

وان نفسی که بیخودی یار چه کار آیدت

Kendinde olduğun zaman sevgili diken gelir sana; fakat kendinden geçtin mi sevgili ne de işine yarar senin.

Divan, 323:2

آن نفسی که باخودی خود تو شکار پشه‌ای

وان نفسی که بیخودی پیل شکار آیدت

Kendinde oldun mu, bir sineğe av olur gidersin; kendinden geçtin mi fil bile av olur sana.

Divan, 323:3

آن نفسی که باخودی بسته ابر غصه‌ای

وان نفسی که بیخودی مه به کنار آیدت

Kendinde olursan gam, gussa bulutuyla örtülürsün; kendinden geçtin mi Ay doğar kucağına.

Divan, 323:4

آن نفسی که باخودی یار کناره می‌کند

وان نفسی که بیخودی باده یار آیدت

Kendindeyken sevgili yan çizer, yanına gelmez senin; kendinden geçtin mi sevgilinin şarabı sunulur sana.

Divan, 323:5

آن نفسی که باخودی همچو خزان فسرده‌ای

وان نفسی که بیخودی دی چو بهار آیدت

Kendinde olduğun zaman güz mevsimi gibi donarsın; buz kesilirsin; fakat kendinden geçtin mi karakış bile bahar gelir sana.

Divan, 323:6

جمله بی‌قراریت از طلب قرار تست

طالب بی‌قرار شو تا که قرار آیدت

Bütün kararsızlığın, karar aramandan ileri gelmektedir; kararsızlığı iste de karar gelsin sana.

Divan, 323:7

جمله ناگوارشت از طلب گوارش است

ترک گوارش ار کنی زهر گوار آیدت

Bütün sinmezliğin, yiyip sindirmeyi istemenden doğar; sindirme isteğini bıraktın mı zehir bile içsen siner, bal kesilir.

Divan, 323:8

جمله بی‌مرادیت از طلب مراد تست

ور نه همه مرادها همچو نثار آیدت

Dilediğini elde edemeyişlerinin hepsi, dilek peşinde koşmandan ileri gelmede; yoksa bütün dilekler, saçılar, bağışlar gibi gelir, önüne dökülür, saçılır.

Divan, 323:9

عاشق جور یار شو عاشق مهر یار نی

تا که نگار نازگر عاشق زار آیدت

Sevgilinin cefasına âşık ol, sevgisine değil; böyle ol da o nazlanan güzel ağlayıp inleyen bir âşık kesilsin sana.

Divan, 323:10

خسرو شرق شمس دین از تبریز چون رسد

از مه و از ستاره‌ها والله عار آیدت

Doğunun padişahlar padişahı Şemseddin, Tebriz’den erişirse vallahi Ay’dan bahsetmekten de utanırsın, yıldızlardan bahsetmekten de.

Divan, 325:1

که دید ای عاشقان شهری که شهر نیکبختانست

که آن جا کم رسد عاشق و معشوق فراوانست

Kim görmüştür bahtı yaver olanların şehrini a âşıklar? Bir şehir ki oraya âşık az varır, sevgililerse çok mu çoktur orda.

Divan, 325:2

که تا نازی کنیم آن جا و بازاری نهیم آن جا

که تا دل‌ها خنک گردد که دل‌ها سخت بریانست

Oraya varalım, nazlanalım; orda bir pazardır kuralım da gönüller güzel bir hale gelsin;
çünkü hepsi de adamakıllı ayaklanmış.

Divan, 325:3

نباشد این چنین شهری ولی باری کم از شهری

که در وی عدل و انصافست و معشوق مسلمانست

Böyle bir şehir bulunmaz ya; fakat şehirliden de gizli; orda adalet var, insaf var; sevgili de Müslüman.

Divan, 325:4

که این سو عاشقان باری چو عود کهنه می‌سوزد

وان معشوق نادرتر کز او آتش فروزانست

Bu yanda da ateşi yalımlayan o eşsiz sevgilinin yüzünden, âşıklar kuru ödağacı gibi yanıp yakılmada.

Divan, 325:5

خداوندا به احسانت به حق نور تابانت

مگیر آشفته می‌گویم که دل بی‌تو پریشانست

Tanrım, ihsanın için, parıl parıl parlayan nurun için olsun, darmadağın söylüyorum; kusuruma kalma; gönlüm darmadağın zaten sensiz.

Divan, 325:6

تو مستان را نمی‌گیری پریشان را نمی‌گیری

خنک آن را که می‌گیری که جانم مست ایشانست

Sarhoşları tutmuyorsun, darmadağın olanlara bakmıyorsun sen; ne mutlu o kişiye ki onu tutarsın, seversin; canım da onların sarhoşu ya.

Divan, 325:7

اگر گیری ور اندازی چه غم داری چه کم داری

که عاشق چون گیا این جا بیابان در بیابانست

Fakat tuttuğunu da atarsın sen; ne tasan var; ne kaybedersin ki? Orda âşık, ot gibi, çöller kadar, kumlar sayısınca.

Divan, 325:8

بخندد چشم مریخش مرا گوید نمی‌ترسی

نگارا بوی خون آید اگر مریخ خندانست

Mirrîh gibi kanlar döken gözü gülüyor da korkmuyor musun diyor bana; a sevgili; Mirrîh güldü mü, kan kokusu gelir.

دلم با خویشتن آمد شکایت را رها کردم

هزاران جان همی‌بخشد چه شد گر خصم یک جانست

Gönlüm kendine geldi; şikâyeti bıraktım; bir canın düşmanıysa ne çıkar? Binlerce can bağışlar gönül ona.

منم قاضی خشم آلود و هر دو خصم خشنودند

که جانان طالب جانست و جان جویای جانانست

Kızgın bir kadıyım ben; sevgili can istiyor, can da sevgiliyi aramakta; iki düşman da hoşnut.

Divan, 325:11

که جان ذره‌ست و او کیوان که جان میوه‌ست و او بستان

که جان قطره‌ست و او عمان که جان حبه‌ست و او کانست

Can bir zerredir, oysa Zühal yıldızı; can meyvedir, oysa bağ bostan; can katredir, oysa umman; can habbedir, oysa maden.

Divan, 325:12

سخن در پوست می‌گویم که جان این سخن غیبست

نه در اندیشه می‌گنجد نه آن را گفتن امکانست

Sözü kabuk içinde, gizli kapalı söylüyorum; bu sözün canı aşk; ne düşünceye sığar, ne söylemeye imkân var.

Divan, 325:13

خمش کن همچو عالم باش خموش و مست و سرگردان

وگر او نیست مست مست چرا افتان و خیزانست

Sus, dünyaya benze, onun gibi sus, sarhoş ol, başın dönsün; dünya körkütük sarhoş değilse ne diye düşüp kalkmada?

Divan, 329:1

بیایید بیایید که گلزار دمیده‌ست
بیایید بیایید که دلدار رسیده‌ست

Gelin, gelin, gül bahçesi yeşerdi, güller açıldı. Gelin, gelin, sevgili geldi çattı.

Divan, 329:2

بیارید به یک بار همه جان و جهان را

به خورشید سپارید که خوش تیغ کشیده‌ست

Gelin, bir uğurdan bütün canları da güneşe teslim edin, cihanı da; kılıcını bir hoş, bir güzel çekti o.

Divan, 329:3

بر آن زشت بخندید که او ناز نماید

بر آن یار بگریید که از یار بریده‌ست

O çirkine gülün ki nazlanmadadır; o dosta ağlayın ki sevgiliden ayrılmıştır.

Divan, 329:4

همه شهر بشورید چو آوازه درافتاد

که دیوانه دگربار ز زنجیر رهیده‌ست

Deli bir kere daha zincirden boşandı diye şehre bir sestir düştü, bütün şehir birbirine girdi.

Divan, 329:5

چه روزست و چه روزست چنین روز قیامت

مگر نامه اعمال ز آفاق پریده‌ست

Ne gündür, ne gündür, ne biçim kıyamet günüdür bugün? Yoksa insanların günah-sevap defterleri mi göklerden uça uça geldi?

Divan, 329:6

بکوبید دهل‌ها و دگر هیچ مگویید

چه جای دل و عقلست که جان نیز رمیده‌ست

Davulları dövün, başka hiçbir şeycikler söylemeyin; gönlün, canın da yeri mi, zaten can da kaçıp gitmiş.

Divan, 332:1

این خانه که پیوسته در او بانگ چغانه‌ست

از خواجه بپرسید که این خانه چه خانه‌ست

Bir ev bu ev ki boyuna çeng çalınıyor, müzik dinleniyor burda. Sahibinden sorun: Nasıl ev bu ev?

Divan, 332:2

این صورت بت چیست اگر خانه کعبه‌ست

وین نور خدا چیست اگر دیر مغانه‌ست

Burası Kâbe’yse şu put nedir? Muğların eviyse şu Tanrı ışığı da ne?

Divan, 332:3

گنجی‌ست در این خانه که در کون نگنجد

این خانه و این خواجه همه فعل و بهانه‌ست

Bu evde bir define var ki dünyaya da sığmaz, âhirete de; bu ev de bahaneden ibaret, şu ev sahibi de.

Divan, 332:4

بر خانه منه دست که این خانه طلسمست

با خواجه مگویید که او مست شبانه‌ست

Zulüm evi diye el uzatma bu eve; ev sahibine de bir şeycikler söyleme; çünkü geceden kalma sarhoş zaten o.

Divan, 332:5

خاک و خس این خانه همه عنبر و مشک‌ست

بانگ در این خانه همه بیت و ترانه‌ست

Bu evin taşı, toprağı tamamıyla amber, tamamıyla misk; bu evin damı, kapısı baştan başa beyit, baştan başa rubai.

Divan, 332:6

فی الجمله هر آن کس که در این خانه رهی یافت

سلطان زمینست و سلیمان زمانه‌ست

Hasılı, bu eve yol bulan, yerin padişahıdır, zamanın Süleyman’ı.

ای خواجه یکی سر تو از این بام فروکن

کاندر رخ خوب تو ز اقبال نشانه‌ست

A ev sahibi, bir kerecik olsun şu damdan başını eğ; güzelim yüzünde devlet, ikbâl izi var çünkü.

Divan, 332:8

سوگند به جان تو که جز دیدن رویت

گر ملک زمینست فسونست و فسانه‌ست

Canına and olsun, senin yüzünü görmekten başka, yeryüzünün padişahlığı bile olsa,
hepsi de afsun, hepsi de masal ancak.

Divan, 332:9

حیران شده بستان که چه برگ و چه شکوفه‌ست

واله شده مرغان که چه دامست و چه دانه‌ست

Bahçe, bu ne yaprak, bu nasıl çiçek diye şaşırıp kalmış; kuşlar, bu ne çeşit tuzak, bu ne biçim yem diye şaşkınlığa dalmış.

Divan, 332:10

این خواجه چرخست که چون زهره و ماه‌ست

وین خانه عشق است که بی‌حد و کرانه‌ست

Bu, gökyüzünün zengini, Zühre’ye, Ay’a benziyor; bu ev aşk evi; ne ucu var, ne bucağı.

Divan, 332:11

چون آینه جان نقش تو در دل بگرفته‌ست

دل در سر زلف تو فرورفته چو شانه‌ست

Can ayna gibi şeklini kucaklamıştır; gönül tarak gibi saçlarına baş aşağı dalmıştır.

Divan, 332:12

در حضرت یوسف که زنان دست بریدند

ای جان تو به من آی که جان آن میانه‌ست

Yusuf’un karşısında kadınlar ellerini doğradılar ya; benim canım, sen bana gel de canımı ortaya koyayım ben.

Divan, 332:13

مستند همه خانه کسی را خبری نیست

از هر کی درآید که فلانست و فلانه‌ست

Bütün evdekiler sarhoş; kapıdan filân girmiş, feşman girmiş; kimseciğin haberi bile yok.

Divan, 332:14

شومست بر آستانه مشین خانه درآ زود

تاریک کند آنک ورا جاش ستانه‌ست

Uğursuzdur, eşiğe oturma, tez gir içeriye; yeri eşik olanın gönlü kararır gider.

Divan, 332:15

مستان خدا گر چه هزارند یکی اند

مستان هوا جمله دوگانه‌ست و سه گانه‌ست

Tanrı sarhoşları, isterse binlerce olsun, hepsi de birdir; fakat hevâ ve hevesle sarhoş olanların hepsi de iki tanedir, üç tane.

Divan, 332:16

در بیشه شیران رو وز زخم میندیش

کاندیشه ترسیدن اشکال زنانه‌ست

Arslanların ormanına git, yarayı düşünme; düşünmek, korkmak kadınların işidir.

Divan, 332:17

کان جا نبود زخم همه رحمت و مهرست

لیکن پس در وهم تو مانندهٔ فانه‌ست

Orada yaralamak yoktur; baştan başa acımak vardır, sevmek vardır orda; fakat senin vehmin, kapı ardındaki mandal gibi kakılakalmış.

Divan, 332:18

در بیشه مزن آتش و خاموش کن ای دل

درکش تو زبان را که زبان تو زبانه‌ست

Ormana ateş verme, sus a gönül; dilini çek; çünkü dilin yalıma benziyor senin.

Divan, 337:1

ببستی چشم یعنی وقت خواب است

نه خوابت آن حریفان را جواب است

Gözünü kapadın, yâni uyku vakti geldi demek istedin; suya dönmüş erlere uyku yoktur.

Divan, 337:2

تو می‌دانی که ما چندان نپاییم

ولیکن چشم مستت را شتاب است

Sen de bilirsin ki biz o kadar bekleyemeyiz; fakat senin sarhoş gözlerin acele ediyor.

Divan, 337:3

جفا می‌کن جفات جمله لطف است

خطا می‌کن خطای تو صواب است

Cefa et, bütün cefan lûtuftur; hata et, senin hatan doğrudur.

Divan, 337:4

تو چشم آتشین در خواب می‌کن

که ما را چشم و دل باری کباب است

Ateşli gözlerin dalsın uykuya; bizim gözlerimiz de kavrulmuş, kebap olmuş, gönlümüz de.

بسی سرها ربوده چشم ساقی

به شمشیری که آن یک قطره آب است

Sâkînin gözü, bir katre su olan o kılıçla nice başlar aldı.

Divan, 337:6

یکی گوید که این از عشق ساقیست

یکی گوید که این فعل شراب است

Birisi der ki: Bu, sâkînin aşkından oluyor; öbürü der ki: Bu, şarabın işi.

Divan, 337:7

می و ساقی چه باشد نیست جز حق

خدا داند که این عشق از چه باب است

Şarapla sâkî de nedir? Tanrı’dan başka bir şey yok; bu aşk hangi kapıdan; Tanrı bilir ancak.

Divan, 341:1

بیا کامروز ما را روز عیدست

از این پس عیش و عشرت بر مزیدست

Gel ki bugün bayram günü bize; bundan böyle zevk, neşe arttıkça da artacak.

Divan, 341:2

بزن دستی بگو کامروز شادی‌ست

که روز خوش هم از اول پدیدست

El çırpıp, bugün neşe günü de; güzel gün, başlangıcından belli olur.

Divan, 341:3

چو یار ما در این عالم کی باشد

چنین عیدی به صد دوران کی دیدست

Sevgilimiz gibi sevgili şu âlemde kimdir ki? Böylesine bir bayramı yüzyıllar boyunca kim görmüştür ki?

Divan, 341:4

زمین و آسمان‌ها پرشکر شد

به هر سویی شکرها بردمیدست

Yer de, gökler de şekerlerle doldu; her yanda şekerler bitip durmada.

Divan, 341:5

رسید آن بانگ موج گوهرافشان

جهان پرموج و دریا ناپدیدست

İnciler saçan o dalganın sesi geldi; dünya dalgalarla dolu, fakat deniz gizli, görünmüyor.

Divan, 341:6

محمد باز از معراج آمد

ز چارم چرخ عیسی دررسیدست

Muhammed gene miraçtan geldi, İsa dördüncü kat gökten indi, ulaştı.

هر آن نقدی کز این جا نیست قلبست

میی کز جام جان نبود پلیدست

Buradan olmayan her para kalptır; can kadehiyle sunulmayan her şarap pistir.

Divan, 341:8

زهی مجلس که ساقی بخت باشد

حریفانش جنید و بایزیدست

Ne hoş meclistir ki, baht sâkîlik eder; ordaki eş dost, Cüneyd’dir, Bâyezîd’dir.

Divan, 341:9

خماری داشتم من در ارادت

ندانستم که حق ما را مریدست

Birisine teslim olma hususunda sarhoştum âdeta; bilmiyordum ki Tanrı, bana teslim olmuş.

Divan, 341:10

کنون من خفتم و پاها کشیدم

چو دانستم که بختم می کشیدست

Şimdi yattım, ayaklarımı uzatıp uyudum; çünkü öğrendim, bildim ki bahtım şarap içmiş.

Divan, 383:1

هین که گردن سست کردی کو کبابت کو شرابت

هین که بس تاریک رویی ای گرفته آفتابت

Hemencecik boynunu eğdin, hani kebabın, nerde şarabın? A güneşi tutulmuş kişi, ne de karanlık yüzlüsün sen.

Divan, 383:2

یاد داری که ز مستی با خرد استیزه بستی

چون کلیدش را شکستی از کی باشد فتح بابت

Hatırlıyor musun; sarhoşluk yüzünden akılla kavgaya girişmiş, savaşa kalkışmıştın; onun anahtarını kırarsan kim kapını açar senin?

Divan, 383:3

در غم شیرین نجوشی لاجرم سرکه فروشی

آب حیوان را ببستی لاجرم رفتست آبت

Tatlı bir dertle kaynamıyorsun; hasılı sirke satmadasın; abıhayatın yolunu kesmişsin; yüzünün suyu gitmiş vesselâm.

Divan, 383:4

بوالمعالی گشته بودی فضل و حجت می‌نمودی

نک محک عشق آمد کو سؤالت کو جوابت

Yüceldikçe yücelmiştin, üstünlük satmada, delilller göstermedeydin; işte şimdicek aşkın mehenk taşı geldi çattı; hani sorun, nerde cevabın?

Divan, 383:5

مهتر تجار بودی خویش قارون می‌نمودی

خواب بود و آن فنا شد چونک از سر رفت خوابت

Tacirlerin en büyüğüydün, kendini Karun gösteriyordun; bu bir rüyaydı gördün, geçti gitti; çünkü başındaki uyku dağılıverdi.

Divan, 383:6

بس زدی تو لاف زفتی عاقبت در دوغ رفتی

می‌خور اکنون آنچ داری دوغ آمد خمر نابت

Çok büyük lâflar ettin amma sonucu ayranın içine düştün; senin sâf şarabın ayran, elindeki ayranı içedur.

Divan, 383:7

مخلص و معنی این‌ها گر چه دانی هم نهان کن

اندر الواح ضمیری تا نیاید در کتابت

Bu sözlerin anlamını bilirsin amma gene de gizle; gizle de gönül levhindeki sözler, yazıya düşmesin.

Divan, 384:1

عاشقان را گر چه در باطن جهانی دیگرست

عشق آن دلدار ما را ذوق و جانی دیگرست

Âşıkların içlerinde bir başka âlem vardır amma bizim sevgilimizin aşkı bambaşka bir zevktir, bambaşka bir can.

Divan, 384:2

سینه‌های روشنان بس غیب‌ها دانند لیک

سینه عشاق او را غیب دانی دیگرست

Aydın gönüller, pek çok gizli şeyler bilirler amma âşıkların gönülleri başka bir gizli şey bilir.

Divan, 384:3

بس زبان حکمت اندر شوق سرش گوش شد

زانک مر اسرار او را ترجمانی دیگرست

Hikmetler söyleyen nice dilbere özleyiş yüzünden kulak kesilmiştir; çünkü o, her sırra başka bir terceman sanki.

Divan, 384:4

یک زمین نقره بین از لطف او در عین جان

تا بدانی کان مهم را آسمانی دیگرست

Dikkat et de bak, onun lûtfuyla canın ta içinde gümüşten düzülmüş bir yeryüzü var; bunu gör de bil ki bu önemli yerin başka göğü var.

Divan, 384:5

عقل و عشق و معرفت شد نردبان بام حق

لیک حق را در حقیقت نردبانی دیگرست

Akıl, aşk, bilgi, Tanrı damının merdivenidir amma gerçek âlemde Tanrı’ya ulaşmak için bambaşka bir merdiven vardır.

Divan, 384:6

شب روان از شاه عقل و پاسبان آن سو شوند

لیک آن جان را از آن سو پاسبانی دیگرست

Geceleyin yol alanlar, akıl padişahından da, bekçiden de kurtuldular, o yana yöneldiler;
fakat o canın o yanda bambaşka bir bekçisi var.

Divan, 384:7

دلبران راه معنی با دلی عاجز بدند

وحیشان آمد که دل را دلستانی دیگرست

Mâna yolunun güzelleri, bir gönülle uğraşmakta şaşırıp kaldılar; onlara, gönlün bambaşka bir sevgilisi var diye vahiy geldi.

Divan, 384:8

ای زبان‌ها برگشاده بر دل بربوده‌ای

لب فروبندید کو را همزبانی دیگرست

Alınmış, kapılmış gönlü kınamaya açılan diller, dudağınızı yumun; çünkü onun da bir başka dili var.

Divan, 384:9

شمس تبریزی چو جمع و شمع‌ها پروانه‌اش

زانک اندر عین دل او را عیانی دیگرست

Tebrizli Şems, muma, ışığa benzer, bütün mumlar, ışıklar, onun pervanesidir; çünkü gönlün ta içinde bambaşka, apaçık bir âlemi var onun.

Divan, 387:1

خاک آن کس شو که آب زندگانش روشنست

نیم نانی دررسد تا نیم جانی در تنست

Yaşayış suyu apaydın olan kişinin toprağı ol; yoksa yarım can bedendeyken elbette yarım ekmek eline geçer.

Divan, 387:2

گفتمش آخر پی یک وصل چندین هجر چیست

گفت آری من قصابم گردران با گردنست

Ona dedim ki: Sonucu bir buluşma için bunca ayrılık çekme de nedir? Dedi ki: Evet, kasabım ben, budu gerdanla satarım.

Divan, 387:3

دی تماشا رفته بودم جانب صحرای دل

آن نگنجد در نظر چه جای پیدا کردنست

Gönül ovasını seyre gitmiştim; söyleyip açıklamanın da yeri mi; o ova göze bile sığmıyor.

Divan, 387:4

چشم مست یار گویان هر زمان با چشم من

در دو عالم می‌نگنجد آنچ در چشم منست

Sevgili, sevgili diyenlerin sarhoş gözleri her zaman benimle; fakat benim gözümdeki, gözlere değil, iki âleme bile sığmaz.

Divan, 387:5

رو فزون شو از دو عالم تا بریزم بر سرت

آنچ دل را جان جان و دیدگان را دیدنست

Yürü, iki âlemden de daha üstün ol, daha geniş ol da gönlümdeki canımın canını da başına saçıp dökeyim, gözlerimdeki görüşü de.

Divan, 387:6

ذره ذره عاشقانه پهلوی معشوق خویش

می‌زند پهلو که وقت عقد و کابین کردنست

Zerre zerre âşıkçasına sevgilisine omuz vurmada, âdeta hadi, artık sözleşme, nikâh kıyma vakti demede.

Divan, 387:7

اندر آن پیوند کردن آب و آتش یک شده‌ست

غنچه آن جا سنبلست و سرو آن جا سوسنست

O bağlaşmada, o uzlaşmada suyla ateş bir olmuştur; orda gül goncası sünbüldür, her ikisi de süsen.

Divan, 387:8

زیر پاشان گنج‌ها و سوی بالا باغ‌ها

بشنو از بالا نه وقت زیر و بالا گفتنست

Onların ayaklarının altında defineler, hazineler var, yücelerinde bağlar, bahçeler;
yücelerden gelen sesi dinle: Aşağı, yukarı demenin çağı değil.

Divan, 387:9

من اگر پیدا نگویم بی‌صفت پیداست آن

ذوق آن اندر سرست و طوق آن در گردنست

Ben açıkça söylemesem de şekli, huyu görünmediği, bilinmediği halde meydanda o; zevki başta hüküm sürmede, halkası boynu bezemede.

Divan, 387:10

شمس تبریزی تو خورشیدی چه گویم مدح تو

صد زبان دارم چو تیغ اما به وصفت الکنست

A Tebrizli Şems, sen bir güneşsin, seni nasıl öveyim ben? Yüz dilim var, hepsi de kılıç gibi; fakat seni anlatmaya koyuldum mu hepsi de peltek, hepsi de kekeme.

Divan, 396:1

در ره معشوق ما ترسندگان را کار نیست

جمله شاهانند آن جا بندگان را بار نیست

Sevgilimizin kapısında korkakların işi gücü yok; ordakilerin hepsi de padişah; kullara yer yok orda.

Divan, 396:2

گر تو نازی می‌کنی یعنی که من فرخنده‌ام

نزد این اقبال ما فرخندگی جز عار نیست

Bahtım, talihim var, kutlu kişiyim ben diye övünüp nazlanıyorsan bil ki bu baht, bu talih, bu kutluluk, bizim devletimize, bizim ikbalimize karşı bir ayıptır, bir ârdır ancak.

Divan, 396:3

گر به فقرت ناز باشد ژنده برگیر و برو

نزد این سلطان ما آن جمله جز زنار نیست

Yokluğunla-yoksulluğunla övünüyorsan yamalı hırkayı al da var yürü; çünkü padişahımızın katında o giyim kuşam, o şatafat ancak zünnârdır.

Divan, 396:4

گر تو نور حق شدی از شرق تا مغرب برو

زانک ما را زین صفت پروای آن انوار نیست

Tanrı nuru olduysan doğudan ta batıya dek gidedur; çünkü bu çeşit oldukça o ışıklardan da pervamız yok bizim.

Divan, 396:5

گر تو سر حق بدانستی برو با سر باش

زانک این اسرار ما را خوی آن اسرار نیست

Tanrı sırrını bildiysen o yana eş dost ol; çünkü bizim şu sırlarımız, o sırların huyunda husunda değil.

Divan, 396:6

راست شو در راه ما وین مکر را یک سوی نه

زان که این میدان ما جولانگه مکار نیست

Bizim yolumuzda gerçek ol, şu hileyi, düzeni bir yana bırak; çünkü meydanımız hilekârın, düzenbazın at oynatacağı meydan değildir.

Divan, 396:7

شمس دین و شمس دین آن جان ما اینک بدان

جز به سوی راه تبریز اسب ما رهوار نیست

مست بودم فاش کردم سر خود با یارکان

زانک هشیاری مرا خود مذهب آزار نیست

Divan, 396:9

گر نهی پرگار بر تن تا بدانی حد ما

حد ما خود ای برادر لایق پرگار نیست

Sınırımızı ölçüp biçmek için kendine bir pergel koşan da iş yok; a kardeş, sınırımız pergelle ölçülecek sınır değil ki.

Divan, 396:10

خاک پاشی می‌کنی تو ای صنم در راه ما

خاک پاشی دو عالم پیش ما در کار نیست

Divan, 396:11

صوفیان عشق را خود خانقاهی دیگر است

جان ما را اندر آن جا کاسه و ادرار نیست

Aşk sûfîlerinin bir başka tekkesi var; bizim canımıza aş kâsesi, vakıf geliri yok orda.

Divan, 396:12

در تک دوزخ نشستم ترک کردم بخت را

زانک ما را اشتهای جنت و ابرار نیست

Cehennemin ta dibinde oturdum, tacı tahtı bıraktım ben; çünkü bizim ne cennete iştahımız var, ne iyi kişileri özlüyoruz.

Divan, 403:1

گر تو پنداری به حسن تو نگاری هست نیست

ور تو پنداری مرا بی‌تو قراری هست نیست

Senin güzelliğinde bir güzel var sanıyorsan, var mıdır ki? Yoktur. Sen olmadıkça bir kararım var sanıyorsan, var mıdır ki? Yoktur.

Divan, 403:2

ور تو گویی چرخ می‌گردد به کار نیک و بد

چرخ را جز خدمت خاک تو کاری هست نیست

Gökyüzü iyi-kötü işler için dönüyor diyorsan, deme… göğün, ayağını bastığın toprağa hizmet etmekten başka bir işi gücü var mıdır ki? Yoktur.

Divan, 403:3

سال‌ها شد که بیرون درت چون حلقه‌ایم

بر در تو حلقه بودن هیچ عاری هست نیست

Yıllar geldi geçti de hâlâ biz halka gibi kapının dışındayız senin… ama gene de senin kapına halka olmak, bir ayıp mıdır? Değil.

Divan, 403:4

بر در اندیشه ترسان گشته‌ایم از هر خیال

خواجه را این جا خیالی هست آری هست نیست

Düşünce kapısında her hayalden korkmadayız… a ev sahibi, burda bir hayal var mı? Evet mi, var mı? Yoktur.

Divan, 403:5

ای دل جاسوس من در پیش کیکاووس من

جز صلاح الدین ز دل‌ها هوشیاری هست نیست

A Keykavus’umun kapısında gizli şeyleri gözleyip anlayan gönlüm; Salâhaddin’den başka gönüllerdekini bilen, anlayan var mıdır? Yoktur.

هله ای آنک بخوردی سحری باده که نوشت

هله پیش آ که بگویم سخن راز به گوشت

Hele güzelim, seher çağı şarap içtin ya, afiyetler olsun… hele bir beri gel de kulağına gizli bir söz söyleyeyim senin.

Divan, 404:2

می روح آمد نادر رو از آن هم بچش آخر

که به یک جرعه بپرد همه طراری و هوشت

Can şarabı eşsiz bir şaraptır; yürü, ondan bir tat… bir yudumcukla bütün düzenbazlığın,
bütün aklın fikrin uçar gider.

Divan, 404:3

چو از این هوش برستی به مساقات و به مستی

دهدت صد هش دیگر کرم باده فروشت

Şu akıldan fikirden kurtuldun da konaklar aştın, sarhoşluğa ulaştın mı, şarap satanın lûtfu, keremi, sana yüzlerce başka akıl, başka fikir verir.

Divan, 404:4

چو در اسرار درآیی کندت روح سقایی

به فلک غلغله افتد ز هیاهوی و خروشت

Sırlara daldın mı da can sâkîlik eder sana… coşup köpürüşünden, hey-heylerinden gökyüzüne bir gürültüdür, düşer.

Divan, 404:5

بستان باده دیگر جز از آن احمر و اصفر

کندت خواجه معنی برهاند ز نقوشت

O kızıl, o sarı şaraptan başka bir şarap iç… içtiğin şarap seni anlamlar ıssı eder de daldığın resimlerden, şekillerden kurtarır seni.

Divan, 404:6

دهد آن کان ملاحت قدحی وقت صباحت

به از آن صد قدح می که بخوردی شب دوشت

O tat tuz madeni, sabah çağında sana öylesine bir kadeh sunar ki, o bir kadeh şarap dün gece içtiğin yüzlerce kadeh şaraptan daha iyidir.

Divan, 404:7

تو اگرهای نگویی و اگر هوی نگویی

همه اموات و جمادات بجوشند ز جوشت

Sen hay-huy etsen de, etmesen de bütün ölüler, bütün cansızlar, senin coşup köpürüşünle coşar, köpürür.

Divan, 404:8

چو در آن حلقه بگنجی زبر معدن و گنجی

هوس کسب بیفتد ز دل مکسبه کوشت

O halkaya girdin mi, madenin de üstüne çıkarsın, definenin de… kazanç yerini elde etmeye çalışan gönlünden kazanç hevesi düşer gider.

Divan, 404:9

تو که از شر اعادی به دو صد چاه فتادی

برهانید به آخر کرم مظلمه پوشت

Düşmanların kötülüğü yüzünden yüzlerce kuyuya düşmüştün ya… zulümleri, kötülükleri örtenin keremi, sonunda hepsinden de kurtarır seni.

Divan, 404:10

همه آهنگ لقا کن خمش و صید رها کن

به خموشیت میسر شود این صید وحوشت

Tümden buluşmayı, kavuşmayı kur; sus, avlanmadan vazgeç… şu vahşi hayvanları avlanman susmanla kolaylaşır.

Divan, 404:11

تو دهان را چو ببندی خمشی را بپسندی

کشش و جذب ندیمان نگذارند خموشت

Ağzını yumdun mu, susmayı seçtin, beğendin mi de eşin dostun dileği, isteği, seni öyle bırakmaz, gene söze çeker.

Divan, 413:1

من نشستم ز طلب وین دل پیچان ننشست

همه رفتند و نشستند و دمی جان ننشست

Ben aramadan yoruldum, oturdum, şu cansız gönül oturmadı gitti; herkes gitti, oturdu kaldı da can bir soluk bile oturmadı.

Divan, 413:2

هر کی استاد به کاری بنشست آخر کار

کار آن دارد آن کز طلب آن ننشست

Bir işe kalkan, sonunda işini bitirdi, oturdu… isteği yatışmayan kişinin işidir iş.

Divan, 413:3

هر کی او نعره تسبیح جماد تو شنید

تا نبردش به سراپرده سبحان ننشست

Senin cansız yaratıklarının tespihlerini duyan, canını noksan sıfatları arı Tanrı hareminin perdesine götürmedikçe oturamaz.

Divan, 413:4

تا سلیمان به جهان مهر هوایت ننمود

بر سر اوج هوا تخت سلیمان ننشست

Süleyman bile dünyaya senin havana düştüğünü, seni sevdiğini göstermedikçe havanın yücesinde Süleyman tahtına oturamadı.

Divan, 413:5

هر کی تشویش سر زلف پریشان تو دید

تا ابد از دل او فکر پریشان ننشست

Darmadağın saçlarının dalgalandığını gören kişinin gönlünden kopan darmadağın düşünce ebedî olarak yatışmaz.

Divan, 413:6

هر کی در خواب خیال لب خندان تو دید

خواب از او رفت و خیال لب خندان ننشست

Rüyada gülen dudaklarının hayalini görenin uykusu kaçar ama gülen dudaklarının hayali ne aklından çıkar, ne fikrinden.

Divan, 413:7

ترشی‌های تو صفرای رهی را ننشاند

وز علاج سر سودای فراوان ننشست

Yüz ekşitmelerin kulun kölenin safrasını bastıramaz… Baş ağrısına verilen ilaçla darmadağın sevda iyileşmez.

Divan, 413:8

هر که را بوی گلستان وصال تو رسید

همچنین رقص کنان تا به گلستان ننشست

Kime gül bahçenin kokusu geldiyse böylece, güle oynaya, ta gül bahçesine varmadıkça oturmaz da oturmaz.

Divan, 418:1

سر مپیچان و مجنبان که کنون نوبت توست

بستان جام و درآشام که آن شربت توست

Başını çekme, sallama… Bugün nöbet senin. Al kadehi, iç gitsin; sana şerbettir o.

Divan, 418:2

عدد ذره در این جو هوا عشاقند

طرب و حالت ایشان مدد حالت توست

Şu hava boşluğunda zerreler kadar âşıklar var… sen neşelenirsen onlar da neşelenirler;
sen hallenirsen onlar da bir güzel hale bürünürler.

Divan, 418:3

همگی پرده و پوشش ز پی باشش تو است

جرس و طبل رحیل از جهت رحلت توست

Divan, 418:4

هر که را همت عالی بود و فکر بلند

دانک آن همت عالی اثر همت توست

Kimin himmeti yüksekse, kimde yüce bir düşünce varsa, bil ki o yüksek himmet, o yüce düşünce, senin himmetinin izidir.

Divan, 418:5

فکرتی کان نبود خاسته از طبع و دماغ

نیست در عالم اگر باشد آن فکرت توست

Akıldan fikirden, huydan hustan doğmayan bir fikir, dünyada yoktur; fakat varsa ancak senin düşüncendir o.

Divan, 418:6

ای دل خسته ز هجران و ز اسباب دگر

هم از او جوی دوا را که ولی نعمت توست

A ayrılıktan, başka sebeplerden yaralanmış gönül; gene ilacını ondan ara; nimet veren odur sana.

Divan, 418:7

ز آن سوی کآمد محنت هم از آن سو است دوا

هم از او شبهه تو است و هم از او حجت توست

Mihnet ne yandan geldiyse devâ da o yandan gelir; işkillenmen de ondandır, kesin inancın da ondan.

Divan, 418:8

هم خمار از می آید هم از او دفع خمار

هم از او عسرت تو است و هم از او عشرت توست

Mahmurluk şaraptandır, fakat mahmurluğu gideren de gene şaraptır… Uğradığın güçlük de ondandır, elde ettiğin zevk, neşe de ondan.

Divan, 418:9

بس که هر مستمعی را هوس و سوداییست

نه همه خلق خدا را صفت و فطرت توست

Yeter, sus artık… Her dinleyende heves olmaz, sevda yoktur; bütün halk senin yaradılışında değil ya.

Divan, 423:1

مگر این دم سر آن زلف پریشان شده است

که چنین مشک تتاری عبرافشان شده است

Yoksa şimdi o saçlar darmadağın mı olmuş ki böylesine bir Tatar miski her yana amber kokuları saçmış?

Divan, 423:2

مگر از چهره او باد صبا پرده ربود

که هزاران قمر غیب درخشان شده است

Yoksa seher yeli yüzündeki örtüyü mü kaptı ki binlerce gizli Ay parıl parıl parlamış.

Divan, 423:3

هست جانی که ز بوی خوش او شادان نیست

گر چه جان بو نبرد کو ز چه شادان شده است

Can ne yüzden neşelendi, bundan bir koku alamaz ama hiçbir can var mı ki onun güzelim kokusundan neşelenmemiş olsun.

Divan, 423:4

ای بسا شاد گلی کز دم حق خندان است

لیک هر جان بنداند ز چه خندان شده است

Nice terütaze güller var ki Tanrı soluğuyla gülmede… Fakat neden gülüyor? Her can bilmez ki.

Divan, 423:5

آفتاب رخش امروز زهی خوش که بتافت

که هزاران دل از او لعل بدخشان شده است

Güneş yüzü bugün ne de hoş parlamada… binlerce gönül o yüzden Bedahşan lâ’li haline gelmiş.

Divan, 423:6

عاشق آخر ز چه رو تا به ابد دل ننهد

بر کسی کز لطفش تن همگی جان شده است

Âşık, lûtfuyla tüm bedenin can kesildiği kişiye ebedî olarak neden âşık olmasın; gönül vermesin?

Divan, 423:7

مگرش دل سحری دید بدان سان که وی است

که از آن دیدنش امروز بدین سان شده است

Olsa olsa gönül bir seher çağı onu o halde görmüş olacak ki o görüş yüzünden bugün bu hale gelmiş.

Divan, 423:8

تا بدیده است دل آن حسن پری زاد مرا

شیشه بر دست گرفته است و پری خوان شده است

Gönül, o periden doğmuş güzelimi göreli eline şişe almış, peri çağırmaya koyulmuş.

Divan, 423:9

بر درخت تن اگر باد خوشش می‌نوزد

پس دو صد برگ دو صد شاخ چه لرزان شده است

Beden ağacına onun güzel yeli esmezse nice yüzlerce yaprak tir tir titrer, nice yüzlerce dal.

Divan, 423:10

بهر هر کشته او جان ابد گر نبود

جان سپردن بر عاشق ز چه آسان شده است

Her öldürdüğü kişiye ebedî bir can verilmeseydi, can bağışlamak nerden kolay olurdu âşıka?

Divan, 423:11

از حیات و خبرش باخبران بی‌خبرند

که حیات و خبرش پرده ایشان شده است

Her şeyden haberi olanların, onun yaşayışından haberleri yoktur; ondan bir haber edinemezler; çünkü onun yaşayışı, onun haberi perde olmuştur onlara.

Divan, 423:12

گر نه در نای دلی مطرب عشقش بدمید

هر سر موی چو سرنای چه نالان شده است

Neye benzeyen gönlü onun aşk çalgıcısı üfürmeseydi, bedendeki her kıl ney gibi feryat eder miydi hiç?

Divan, 423:13

شمس تبریز ز بام ار نه کلوخ اندازد

سوی دل پس ز چه جان‌هاش چو دربان شده است

Tebrizli Şems, damdan gönüle kerpiç atmasaydı, canlar neden kapıcı kesilirlerdi ona?

Divan, 425:1

عاشقان را جست و جو از خویش نیست

در جهان جوینده جز او بیش نیست

Âşıkların arayıp taramaları, kendilerinden, kendiliklerinden değildir; dünyada onu arayan gene odur ancak.

Divan, 425:2

این جهان و آن جهان یک گوهر است

در حقیقت کفر و دین و کیش نیست

Bu dünya da, o dünya da bir mayadandır; gerçek âlemde küfür de yoktur, din de, mezhep de.

Divan, 425:3

ای دمت عیسی دم از دوری مزن

من غلام آن که دوراندیش نیست

A İsa nefesli, uzaklıktan dem vurma; kulum köleyim uzun düşünceli olmayana.

Divan, 425:4

گر بگویی پس روم نی پس مرو

ور بگویی پیش نی ره پیش نیست

Sonra giderim dersen hayır, gitme, gecikme; kılavuz yok dersen önde değil mi yol?

Divan, 425:5

دست بگشا دامن خود را بگیر

مرهم این ریش جز این ریش نیست

Elini uzat, devşir eteğini; bu yaranın melhemi, ancak bu yaradır.

Divan, 425:6

جزو درویشند جمله نیک و بد

هر کی نبود او چنین درویش نیست

İyi, kötü, hepsi de dervişin cüzleridir, parça buçukları; böyle olmayan da derviş değildir zaten.

Divan, 425:7

هر که از جا رفت جای او دل‌ست

همچو دل اندر جهان جاییش نیست

Göz önünden kalkıp giden her şey gönüldedir; gönül gibi bir yerleri yoktur dünyada onların.

Divan, 427:1

در دل و جان خانه کردی عاقبت

هر دو را دیوانه کردی عاقبت

Sonunda gönülde, canda yurt edindik de her ikisini de deli divane ettik gitti.

Divan, 427:2

آمدی کاتش در این عالم زنی

وانگشتی تا نکردی عاقبت

Şu âlemi ateşlere yakmaya geldin; sonunda da dediğini yapmadan dönmedin ya.

Divan, 427:3

ای ز عشقت عالمی ویران شده

قصد این ویرانه کردی عاقبت

A aşkıyla dünyayı yakıp yıkan; sonunda şu yıkık yere de kastettin.

Divan, 427:4

من تو را مشغول می‌کردم دلا

یاد آن افسانه کردی عاقبت

Ben seni oyalıyordum a gönül; fakat sonunda o masalı hatırladın gene.

Divan, 427:5

عشق را بی‌خویش بردی در حرم

عقل را بیگانه کردی عاقبت

Aşkı kendinden geçirdin de içeriye aldın; fakat sonunda aklı yabancı ettin gitti.

Divan, 427:6

یا رسول الله ستون صبر را

استن حنانه کردی عاقبت

A Tanrı elçisi, sabır direğini sonunda Hannâne direği gibi inim inim inlettin.

Divan, 427:7

شمع عالم بود لطف چاره گر

شمع را پروانه کردی عاقبت

Çarecinin lûtfu, dünyayı ışıtan mumdu, sonunda mumu da pervane ettin sen.

Divan, 427:8

یک سرم این سوست یک سر سوی تو

دوسرم چون شانه کردی عاقبت

Bir başım bu yanda, bir başım senin yanında, sonunda iki başlı tarak ettin beni.

Divan, 427:9

دانه‌ای بیچاره بودم زیر خاک

دانه را دردانه کردی عاقبت

Toprağın altında çaresiz bir taneden ibarettim, taneyi sonunda inci tanesi haline getirdin.

Divan, 427:10

دانه‌ای را باغ و بستان ساختی

خاک را کاشانه کردی عاقبت

Bir tohumu bağ bostan haline getirdin, sonunda toprağı köşk ettin gitti.

Divan, 427:11

ای دل مجنون و از مجنون بتر

مردی و مردانه کردی عاقبت

A deli gönül, a deliden de beter gönül, ersin, sonunda erlik gösterdin.

Divan, 427:12

کاسه سر از تو پر از تو تهی

کاسه را پیمانه کردی عاقبت

Kafatasım hem seninle dolu, hem senin yüzünden boşalıyor; sonunda kafatasımı şarap kadehi ettin.

Divan, 427:13

جان جانداران سرکش را به علم

عاشق جانانه کردی عاقبت

Başı dik, silahlı erlerin canlarını bilgiyle sevgiliye âşık ettin sonunda.

Divan, 427:14

شمس تبریزی که مر هر ذره را

روشن و فرزانه کردی عاقبت

A Tebrizli Şems, sonunda her zerreyi aydınlattın, hünerler sahibi ettin, ilgilerden geçirdin gitti.

عاشقی و بی‌وفایی کار ماست

کار کار ماست چون او یار ماست

Âşıklık, vefasızlık, işimiz gücümüz bizim; sevgilimiz o oldukça, o, bizi sevdikçe işimiz iş bizim.

Divan, 429:2

قصد جان جمله خویشان کنیم

هر چه خویش ما کنون اغیار ماست

Bütün yakınlarımızın, bildiklerimizin canlarına kastedelim; yakınlarımız, bildiklerimiz, şimdi yabancılarımız bizim.

Divan, 429:3

عقل اگر سلطان این اقلیم شد

همچو دزد آویخته بر دار ماست

Akıl, bu iklimin sultanı bile olsa darağacımızda bir hırsızlık gibi asılmış.

Divan, 429:4

خویش و بی‌خویشی به یک جا کی بود

هر گلی کز ما بروید خار ماست

Hem bildiklik, hem yabancılık, bir yerde nasıl olur? Fakat bizden biten her gül diken oluyor bize.

Divan, 429:5

خودپرستی نامبارک حالتیست

کاندر او ایمان ما انکار ماست

Kendine tapmak, kutsuz, yomsuz bir haldir; bu hal içinde imanımız bile inkâr kesilir.

Divan, 429:6

آنک افلاطون و جالینوس توست

از منی پرعلت و بیمار ماست

Sence Eflâtun’dur, Calinos’tur amma bizce benlikle dolu bir hasta ancak.

Divan, 429:7

نوبهاری کو نوی خود بدید

جان گلزارست اما زار ماست

Kendi yeniliğini gören ilkbahar, gül bahçesinin canıdır amma bizi görünce feryada, figana başlar.

Divan, 429:8

این منی خاکست زر در وی بجو

کاندر او گنجور یار غار ماست

Bu benlik topraktır, onda altın aramaya bak; hazinedarı öz sevgilimiz olan hazineyi bulmaya çalış.

Divan, 429:9

خاک بی‌آتش بننماید گهر

عشق و هجران ابر آتشبار ماست

Ateşe girmeyen toprak, içindeki mücevheri göstermez; aşkla ayrılık, ateşler yağdıran bulutumuzdur bizim.

Divan, 429:10

طالبا بشنو که بانگ آتشست

تا نپنداری که این گفتار ماست

A istekli, bu sesi duy, bu ses ateşin sesi, bizim sözümüz sanma sakın.

Divan, 429:11

طالبا بگذر از این اسرار خود

سر طالب پرده اسرار ماست

A istekli, senin şu sırlarını bir yana bırak; isteklinin sırrı perdedir bizim sırlarımıza.

Divan, 429:12

نور و نار توست ذوق و رنج تو

رو بدان جایی که نور و نار ماست

Işığınla ateşin, zevkinle rahmetindir; yürü, bizim ışığımızın, bizim ateşimizin yanına dek yol al.

Divan, 429:13

گاه گویی شیرم و گه شیرگیر

شیرگیر و شیر تو کفتار ماست

Gâh arslanım diyorsun, gâh arslan avcısıyım; senin arslanın da, arslan avcılığın da sırtlanımızdır bizim.

Divan, 429:14

طالب ره طالب شه کی بود

گر چه دل دارد مگو دلدار ماست

Yolu isteyen, ne vakit padişahı ister? Gönlü vardır amma sevgilimiz deme ona.

Divan, 429:15

شهر از عاقل تهی خواهد شدن

این چنین ساقی که این خمار ماست

Bizim meyhanecimiz bu çeşit sâkîlik ettikçe şehirde bir tek akıllı kalmaz.

Divan, 429:16

عاشق و مفلس کند این شهر را

این چنین چابک که این طرار ماست

Yankesicimizde bu el çabukluğu varken bütün şehir âşık olur, bütün şehir iflâs eder gider.

Divan, 429:17

مدرسه عشق و مدرس ذوالجلال

ما چو طالب علم و این تکرار ماست

Medresemiz aşktır, müderrisimiz ululuk ıssı; bizse bilgi elde etmeye uğraşan talebeyiz, dersimizi tekrarlar dururuz.

Divan, 429:18

شمس تبریزی که شاه دلبری‌ست

با همه شاهنشهی جاندار ماست

Bir padişah olan, bir dilber olan Tebrizli Şems, bütün bu padişahlar padişahlığıyla beraber gene de bekçimiz, koruyucumuz bizim.

Divan, 436:1

گفتا که کیست بر در گفتم کمین غلامت

گفتا چه کار داری گفتم مها سلامت

Kimdir kapıdaki dedi, kul et dedim, kölen olayım senin. Ne işin var dedi, a ay yüzlüm dedim, sana selâm vermek isterim.

Divan, 436:2

گفتا که چند رانی گفتم که تا بخوانی

گفتا که چند جوشی گفتم که تا قیامت

Ne vakte dek duracaksın dedi, beni çağırıncaya dek dedim. Ne vakte dek coşacaksın dedi, kıyamet kopuncaya dek dedim.

Divan, 436:3

دعوی عشق کردم سوگندها بخوردم

کز عشق یاوه کردم من ملکت و شهامت

Aşk dâvasına giriştim, antlar içtim, aşk yüzünden malımı, mülkümü, adımı sanımı yitirdim diye yeminler ettim.

گفتا برای دعوی قاضی گواه خواهد

گفتم گواه اشکم زردی رخ علامت

Dâvaya tanık ister hâkim dedi, tanığım gözyaşı dedim, yüzümün sarılığı da dâvamın doğruluğuna delil.

Divan, 436:5

گفتا گواه جرحست تردامنست چشمت

گفتم به فر عدلت عدلند و بی‌غرامت

Dedi ki: Tanığın tanıklığı makbul değil, gözüne gelince: O zaten edepli, terbiyeli değil ki, kötülüklere bulanmış biri. Adaletinin yüceliğine and olsun ki dedim, ikisi de adildir, ikisi de suçsuz.

Divan, 436:6

گفتا که بود همره گفتم خیالت ای شه

گفتا که خواندت این جا گفتم که بوی جامت

Gelirken dedi, kimdi yoldaşın? Hayalin dedim, padişahım, hayalin. Peki dedi, kim çağırdı buraya seni? Kadehinin kokusu dedim.

Divan, 436:7

گفتا چه عزم داری گفتم وفا و یاری

گفتا ز من چه خواهی گفتم که لطف عامت

Ne niyettesin dedi; vefa etmek, dostluk etmek isterim dedim. Benden ne istersin dedi, herkese, her şeye gösterdiğin lûtfu isterim dedim.

Divan, 436:8

گفتا کجاست خوشتر گفتم که قصر قیصر

گفتا چه دیدی آن جا گفتم که صد کرامت

Neresi daha güzeldir, neresi daha hoş diye sordu, kayserin köşkü dedim. Ne gördün orda dedi, yüzlerce kerem dedim, yüzlerce lûtuf.

گفتا چراست خالی گفتم ز بیم رهزن

گفتا که کیست رهزن گفتم که این ملامت

Yol neden bomboş dedi, yol kesenin korkusundan dedim. Kimdir yol kesen dedi, şu kınanma, yerilme dedim.

Divan, 436:10

گفتا کجاست ایمن گفتم که زهد و تقوا

گفتا که زهد چه بود گفتم ره سلامت

Emin yer neresi dedi, zahitlik, çekinmek dedim. Zahitlik dediğin nedir dedi, esenlik yolu dedim.

Divan, 436:11

گفتا کجاست آفت گفتم به کوی عشقت

گفتا که چونی آن جا گفتم در استقامت

Âfet nerde diye sordu, aşkının civarında dedim. Orda ne âlemdesin sen dedi, dosdoğruyum dedim.

Divan, 436:12

خامش که گر بگویم من نکته‌های او را

از خویشتن برآیی نی در بود نه بامت

Sus, eğer onun esprilerini söylersem kendinden geçersin ve ne kapın kalır, ne damın.

Divan, 440:1

امروز شهر ما را صد رونق‌ست و جانست

زیرا که شاه خوبان امروز در میانست

Bugün şehrimiz öylesine parlak, öylesine canlı ki; güzeller padişahı aramızda bugün.

Divan, 440:2

حیران چرا نباشد خندان چرا نباشد

شهری که در میانش آن صارم زمانست

Neden hayran olmaz, nasıl gülmez bir şehir ki orda zamanın eri, kahramanı vardır.

Divan, 440:3

آن آفتاب خوبی چون بر زمین بتابد

آن دم زمین خاکی بهتر ز آسمانست

O güzellik güneşi yeryüzünde parladı, ışıdı mı o an toprak yeryüzü, gökyüzünden de iyidir.

Divan, 440:4

بر چرخ سبزپوشان پر می‌زنند یعنی

سلطان و خسرو ما آن‌ست و صد چنانست

Gökyüzünde yeşiller giyinmiş melekler kanat çırpıyorlar, yâni sultanımız, padişahımız odur, o yüzlerce dünyaya değer diyorlar.

Divan, 440:5

ای جان جان جانان از ما سلام برخوان

رحم آر بر ضعیفان عشق تو بی‌امانست

Bizden selâm söyle de de ki: Ey sevgilinin canına can olan, acı zayıflara, aşkın pek amansız.

Divan, 440:6

چون سبز و خوش نباشد عالم چو تو بهاری

چون ایمنی نباشد چون شیر پاسبانست

Bahar sen olunca dünya nasıl olur da yeşermez, güzelleşmez? Arslan bekçilik edince nasıl olur da eminlik olmaz?

Divan, 440:7

چون کوفت او در دل ناآمده به منزل

دانست جان ز بویش کان یار مهربانست

Gönül kapısını vurunca daha içeriye girmeden can, kokusundan anladı ki o merhametli sevgilidir gelen.

Divan, 440:8

آن کو کشید دستت او آفریده‌ستت

وان کو قرین جان شد او صاحب قرانست

Elini tutup çeken, seni yaratandır; sana can yoldaşı olan o sahip-kırandır o.

Divan, 440:9

او ماه بی‌خسوفست خورشید بی‌کسوفست

او خمر بی‌خمارست او سود بی‌زیانست

O, öylesine bir aydır, öylesine bir güneştir ki tutulmaz; öylesine bir şaraptır ki sersemlik vermez insana, ziyansız bir kârdır o.

Divan, 440:10

آن شهریار اعظم بزمی نهاد خرم

شمع و شراب و شاهد امروز رایگانست

O ulu padişah, öylesine kutlu bir meclis kurdu ki mum da bedava bugün, şarap da, güzel de.

Divan, 440:11

چون مست گشت مردم شد گوهرش برهنه

پهلو شکست کان را زان کس که پهلوانست

Halk sarhoş olunca pehlivan geçinen kişinin mayası meydana çıktı, âcizler de anladılar artık.

Divan, 440:12

دلاله چون صبا شد از خار گل جدا شد

باران نبات‌ها را در باغ امتحانست

Seher yeli delâlet etti de gül dikenden ayrıldı, yağmur da bahçedeki otları sınamada.

Divan, 440:13

بی عز و نازنینی کی کرد ناز و بینی

هر کس که کرد والله خامست و قلتبانست

Divan, 440:14

خامش که تا بگوید بی‌حرف و بی‌زبان او

خود چیست این زبان‌ها گر آن زبان زبانست

Sus da harfsiz, dilsiz, o söylesin; zaten dil, o dilse bu dillerin ne değeri kalır ki?

Divan, 441:1

بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست

بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

Yüzünü göster, bağı görmek, gül bahçesini seyretmek istiyorum. Dudaklarını aç, sözler söyle, bol bol şekerler, ballar istiyorum ben.

Divan, 441:2

ای آفتاب حسن برون آ دمی ز ابر

کان چهره مشعشع تابانم آرزوست

A güzellik güneşi, bir an olsun bulut altından çık, görün; o parıl parıl parlayan, o alev alev yanan yüzü görmek istiyorum.

Divan, 441:3

بشنیدم از هوای تو آواز طبل باز

باز آمدم که ساعد سلطانم آرزوست

Seni saran havadan gene davul sesleri duydum, alıcı doğanım, gene geldim işte
padişahın elini, kolunu arzuluyorum ben.

Divan, 441:4

گفتی ز ناز بیش مرنجان مرا برو

آن گفتنت که بیش مرنجانم آرزوست

Nazlarınla bundan fazla üzme, incitme beni, git artık dedin; o bundan fazla üzme, incitme beni demen yok mu, o sözü istiyorum işte.

Divan, 441:5

وان دفع گفتنت که برو شه به خانه نیست

وان ناز و باز و تندی دربانم آرزوست

Git, padişah evde değil dedin, beni kovdun ya, kapıcının o nazını, o sertliğini istiyorum ben.

Divan, 441:6

در دست هر که هست ز خوبی قراضه‌هاست

آن معدن ملاحت و آن کانم آرزوست

Herkesin elinde güzellik madeninden kesilmiş, koparılmış parçalar var; fakat ben o alımın madenini, o güzellik definesini istiyorum.

Divan, 441:7

این نان و آب چرخ چو سیل‌ست بی‌وفا

من ماهیم نهنگم عمانم آرزوست

Şu feleğin ekmeği, suyu, vefasız bir sele benzer; ben balığım, timsahım, ummanı istiyorum ben.

Divan, 441:8

یعقوب وار واسفاها همی‌زنم

دیدار خوب یوسف کنعانم آرزوست

Yakub gibi vah, yazıklar olsun deyip duruyorum; Yusuf-ı Ken'an'ımın güzel yüzünü istiyorum.

Divan, 441:9

والله که شهر بی‌تو مرا حبس می‌شود

آوارگی و کوه و بیابانم آرزوست

Şehir, sensiz bir hapishane oluyor vallahi bana; başıboş dağlara çıkmak, ovalara düşmek istiyorum.

Divan, 441:10

زین همرهان سست عناصر دلم گرفت

شیر خدا و رستم دستانم آرزوست

Şu ağırcanlı, gevşek yoldaşlardan bıktım, usandım. Tanrı arslanını, Zâloğlu Rüstem'i isliyorum ben.

Divan, 441:11

جانم ملول گشت ز فرعون و ظلم او

آن نور روی موسی عمرانم آرزوست

Canım Firavun'dan da usandı, zulmünden de, İmranoğlu Mûsa'nın yüzündeki nuru istiyorum artık.

Divan, 441:12

زین خلق پرشکایت گریان شدم ملول

آن‌های هوی و نعره مستانم آرزوست

Şikâyet edip duran, ağlayıp feryat eden, şu halktan bıktım; sarhoşların o hay-huy naralarını istiyorum.

Divan, 441:13

گویاترم ز بلبل اما ز رشک عام

مهرست بر دهانم و افغانم آرزوست

Bülbülden de daha güzel şakır, çilerim; amma halkın hasedinden ağzıma mühür vurdum, halbuki feryat etmek istiyorum.

Divan, 441:14

دی شیخ با چراغ همی‌گشت گرد شهر

کز دیو و دد ملولم و انسانم آرزوست

Dün Şeyh, şehrin çevresinde, elinde bir mum, dönüp duruyor, Şeytan’dan, devden usandım, insan istiyorum, insan diyordu.

Divan, 441:15

گفتند یافت می‌نشود جسته‌ایم ما

گفت آنک یافت می‌نشود آنم آرزوست

Biz de çok aradık dediler, bulunmuyor. Dedi ki: O bulunmuyor dediğiniz yok mu, işte onu istiyorum ben.

Divan, 441:16

هر چند مفلسم نپذیرم عقیق خرد

کآن عقیق نادر ارزانم آرزوست

Müflisim amma küçük bir akıyk istemem; hem eşsiz, hem de ucuz akıyk madenini arzuluyorum.

Divan, 441:17

پنهان ز دیده‌ها و همه دیده‌ها از اوست

آن آشکار صنعت پنهانم آرزوست

Gözlerden gizli, fakat bütün gözler, görüşler ondan meydana gelmiş; o apaşikâr olan gizli sanatı istiyorum.

Divan, 441:18

خود کار من گذشت ز هر آرزو و آز

از کان و از مکان پی ارکانم آرزوست

Zaten iş işten geçti; her arzudan, her tamahtan geçtim gitti; varlıktan, mekân âleminden unsurların ayak izlerini istiyorum ben.

Divan, 441:19

گوشم شنید قصه ایمان و مست شد

کو قسم چشم صورت ایمانم آرزوست

Kulağım, iman hikâyesini duydu da sarhoş oldu; imanın o güzel gözlerini görmek istiyorum.

Divan, 441:20

یک دست جام باده و یک دست جعد یار

رقصی چنین میانه میدانم آرزوست

Bir elimde şarap kadehi, bir elimde sevgilinin büklüm büklüm saçları; meydanda bu çeşit bir oyun oynamak arzusundayım.

Divan, 441:21

می‌گوید آن رباب که مردم ز انتظار

دست و کنار و زخمه عثمانم آرزوست

O rebâb diyor ki. Beklemekten öldüm, Osman’ın elini, kucağını, yayını istiyorum ben.

Divan, 441:22

من هم رباب عشقم و عشقم ربابی‌ست

وان لطف‌های زخمه رحمانم آرزوست

Ben de aşk rebâbıyım, aşkım rebâbın aşkına benziyor; acıyıcı Tanrı’nın lûtuf yayını, ihsan mızrabını istiyorum.

Divan, 441:23

باقی این غزل را ای مطرب ظریف

زین سان همی‌شمار که زین سانم آرزوست

A zarif, nazik çalgıcı, bu gazelin kalan kısmını sen söyle artık, say dök, amma dilediğim, istediğim gibi hani.

Divan, 441:24

بنمای شمس مفخر تبریز رو ز شرق

من هدهدم حضور سلیمانم آرزوست

A Tebriz’in övündüğü Şems, doğudan yüz göster; hüthütüm ben, Süleyman’ın tapısını istiyorum.

Divan, 442:1

بر عاشقان فریضه بود جست و جوی دوست

بر روی و سر چو سیل دوان تا بجوی دوست

Âşıklara dostu arayıp aktarmak farz olmuştur; âşıkın sel gibi başıyla koşarak, yüzünü yerlere sürerek dostun deresine dek akıp gitmesi, çağlayıp kavuşması gerektir.

Divan, 442:2

خود اوست جمله طالب و ما همچو سایه‌ها

ای گفت و گوی ما همگی گفت و گوی دوست

Zaten dileyip isteyen odur, bizse gölgeleriz âdeta; konuşup görüşmemiz, bahsedip söylememiz, hep dosta aittir, fakat gerçekte odur söyleyen, kendi kendinden bahseden.

Divan, 442:3

گاهی به جوی دوست چو آب روان خوشیم

گاهی چو آب حبس شدم در سبوی دوست

Gâh akarsu gibi dostun deresine çağlar gideriz, gâh su gibi dostun testisine dolarız, orda kalırız.

Divan, 442:4

گه چون حویج دیگ بجوشیم و او به فکر

کفگیر می‌زند که چنینست خوی دوست

Gâh güveç çömleği gibi kaynar dururuz, oysa bir şeyler düşünüp kurarak bize kepçe salar, böyledir dostun huyu.

Divan, 442:5

بر گوش ما نهاده دهان او به دمدمه

تا جان ما بگیرد یک باره بوی دوست

Ağzını kulağımıza kor da canımız dostun kokusunu tamamıyla alsın diye bir şeyler söyler durur.

Divan, 442:6

چون جان جان وی آمد از وی گزیر نیست

من در جهان ندیدم یک جان عدوی دوست

Cana bile can kesilmiştir, ondan ayrılmanın imkânı yoktur, dünyada dosta düşman olan hiçbir kimseyi görmedim ben.

Divan, 442:7

بگدازدت ز ناز و چو مویت کند ضعیف

ندهی به هر دو عالم یکتای موی دوست

Nazla, işveyle seni eritir, zayıflatır, kıla döndürür de gene dostun bir kılına iki dünyayı bile değişmezsin.

Divan, 442:8

با دوست ما نشسته که ای دوست دوست کو

کو کو همی‌زنیم ز مستی به کوی دوست

Dostla oturmuşuz, onunlayız da gene ey dost, nerdesin, nerdesin ey dost deyip duruyoruz, dostun mahallesinde, dostun yanında, sarhoşluktan dostu aramaya koyulmuşuz gitmiş.

Divan, 442:9

تصویرهای ناخوش و اندیشه رکیک

از طبع سست باشد و این نیست سوی دوست

Kötü kuruntular, uygunsuz düşünceler, bizim gevşek tabiatımızdan meydana gelmede, dostun huyu bu değil.

Divan, 442:10

خاموش باش تا صفت خویش خود کند

کو های های سرد تو کو های هوی دوست

Sus, kendisi kendisini övsün; senin hay-huyun nerde, dostun hay-huyu nerde?

Divan, 443:1

از دل به دل برادر گویند روزنیست

روزن مگیر گیر که سوراخ سوزنیست

Kardeş, gönülden gönüle bir pencere var derler; sakın pencereyi delik, yarık bırakma,
hattâ iğne yordamı kadar bile olsa ört o deliği.

Divan, 443:2

هر کس که غافل آمد از این روزن ضمیر

گر فاضل زمانه بود گول و کودنیست

Kim bu gönül penceresinden gafil olursa zamanenin en üstün bilgini bile olsa nafile, kördür, ahmağın biridir o.

Divan, 443:3

زان روزنه نظر کن در خانه جلیس

بنگر که ظلمت است در او یا که روشنیست

O pencereden evin içine bir bak, seyret bakalım, karanlık mı, yoksa aydınlık mı ev?

Divan, 443:4

گر روشن است و بر تو زند برق روشنش

می‌دان که کان لعل و عقیق است و معدنیست

Aydınlıksa, aydınlığı sana vuruyorsa bil ki lâ’l, akıyk madenidir, definedir, hazinedir âdeta.

Divan, 443:5

پهلوی او نشین که امیر است و پهلوان

گل در رهش بکار که سروی و سوسنی است

Otur yanına; beydir, yiğittir o; yoluna güller saç; selvidir, süsendir o.

Divan, 443:6

در گردنش درآر دو دست و کنار گیر

برخور از آن کنار که مرفوع گردنیست

Dola kollarını boynuna, kucakla onu; boynu pek yücedir, kâm al şu kucaklamadan.

Divan, 443:7

رو رخت سوی او کش و پهلوش خانه گیر

کان جا فرشتگان را آرام و مسکنیست

Yürü, varını yoğunu onun yanına taşı, yanı başında ev tut; çünkü orası meleklerin dinlendikleri, konakladıkları yerdir.

Divan, 443:8

خواهم که شرح گویم می‌لرزد این دلم

زیرا غریب و نادر و بی‌ما و بی‌منیست

Anlatmayı istiyorum, fakat şu gönlüm tir tir titriyor, çünkü görülmemiş, eşsiz, benlikten çok uzak bir şeydir o.

Divan, 443:9

آن جا که او نباشد این جان و این بدن

از همدگر رمیده چو آبی و روغنیست

Bir yerde o olmazsa şu canla beden, suyla yağ gibi birbirinden kaçar.

خواهی بلرز و خواه ملرز اینت گفتنیست

گر بر لب و دهانم خود بند آهنیست

Ağzımda, dudağımda demir bağlar var amma ister titre, ister titreme, sana söyleyeceğim bu işte.

Divan, 443:11

آهن شکافتن بر داوود عشق چیست

خامش که شاه عشق عجایب تهمتنیست

Aşk Davud’una demirleri yarmak da nedir ki? Sus ki aşk padişahı, bir acayip Rüstem’dir.

Divan, 445:1

این طرفه آتشی که دمی برقرار نیست

گر نزد یار باشد وگر نزد یار نیست

Bu çok tuhaf, hiç görülmemiş bir ateş; hem sevgilinin bulunduğu yerden alevlenmede,
hem de sevgilinin yanında değil.

Divan, 445:2

صورت چه پای دارد کو را ثبات نیست

معنی چه دست گیرد چون آشکار نیست

Şekil nasıl ayak diresin? Zaten kararı yok şeklin. Mâna, nasıl ele geçirsin onu? Apaçık ortada değil ki.

Divan, 445:3

عالم شکارگاه و خلایق همه شکار

غیر نشانه‌ای ز امیر شکار نیست

Dünya bir av yeri, yaratıkların hepsi de av, avlanan beyden de bir eserden başka bir şey yok ortada.

Divan, 445:4

هر سوی کار و بار که ما میر و مهتریم

وان سو که بارگاه امیرست بار نیست

Her yanda bir iş güç, bir yük denk; herkes beyiz, uluyuz diyor; fakat beyin bulunduğu yerde ne yük var, ne denk.

Divan, 445:5

ای روح دست برکن و بنمای رنگ خوش

کاین‌ها همه بجز کف و نقش و نگار نیست

A can, elini yüzünden çek de göster yüzünü; çünkü bunların, bu görünenlerin hepsi de ancak köpük, ancak şekil, ancak boya, süs püs.

Divan, 445:6

هر جا غبار خیزد آن جای لشکرست

کآتش همیشه بی‌تف و دود و بخار نیست

Nerde toz koparsa bir ordu vardır orda; ateşin bulunduğu yerde ıssılık vardır, ordan duman tüter elbet.

Divan, 445:7

تو مرد را ز گرد ندانی چه مردیست

در گرد مرد جوی که با گرد کار نیست

Sen adamı toz yüzünden göremiyor, bilemiyorsun; toz duman arasında adamı ara, toz da iş yok.

Divan, 445:8

ای نیکبخت اگر تو نجویی بجویدت

جوینده‌ای که رحمت وی را شمار نیست

A iyi bahtlı, hoş talihli kişi, sen onu ararsan rahmeti sayıya sığmayan da seni arar.

Divan, 445:9

سیلت چو درربايد دانی که در رهش

هست اختيار خلق وليک اختيار نيست

Seni sel kapar, sürükler, götürürse anlarsın ki onun yolunda, halkın irâdesi, ihtiyârı var gibi görünür amma yoktur.

Divan, 445:10

در فقر عهد کردم تا حرف کم کنم

اما گلی که دید که پهلویش خار نیست

Yoklukta yoksullukta ahdettim, az söz söyleyeyim dedim; fakat dikensiz gülü kim görmüştür?

Divan, 445:11

ما خار این گلیم برادر گواه باش

این جنس خار بودن فخرست عار نیست

Kardeş, tanık ol, bu gülün dikeniyiz biz, fakat bu çeşit diken olmak, övünülecek bir şeydir, yerinilecek, utanılacak bir şey değil.

Divan, 448:1

امروز روز نوبت دیدار دلبرست

امروز روز طالع خورشید اکبرست

Bugün sevgiliyi görmek, onunla buluşmak vakti; bugün yüce güneşin doğduğu gün, güneşin bahtı, talihi var bizde.

Divan, 448:2

دی یار قهرباره و خون خواره بود لیک

امروز لطف مطلق و بیچاره پرورست

Dün sevgili, kahırlar ediyordu, kanlar içiyordu; fakat bugün tamamıyla lûtuf kesilmiş, çaresizleri besleyip geliştirmede.

Divan, 448:3

از حور و ماه و روح و پری هیچ دم مزن

کان‌ها به او نماند او چیز دیگرست

Güneş’ten, Ay’dan, candan, periden hiç bahsetme; çünkü onlar benzemez ona; o bambaşka bir şey.

Divan, 448:4

هر کس که دید چهره او نشد خراب

او آدمی نباشد او سنگ مرمرست

Kim onun yüzünü gördü de harap olmadıysa adam değildir, mermerdir o.

Divan, 448:5

هر مؤمنی که ز آتش او باخبر بود

در چشم صادقان ره عشق کافرست

Onun ateşinden haberi olmayan mümin, aşk yolunu tutmuş gerçek yolcuların gözlerinde kâfirdir.

Divan, 448:6

ای آنک باده‌های لبش را تو منکری

در چشم من نگر که پر از می چو ساغرست

Ey onun dudaklarındaki şarabı inkâr eden, öyle bir şey yoktur diyen, gözlerime bak,
şarapla dopdolu birer kadeh sanki.

Divan, 448:7

زد حلقه روح قدس مه من بگفت کیست

آواز داد او که کمین بنده بر درست

Ruhü’l-Kudüs, kapının halkasını çaldı; ay yüzlüm kim o diye seslendi de o, eski kulun, eski kölen dedi.

گفتا که با تو کیست بگفت او که عشق تو

گفتا کجا است عشق بگفت اندر این برست

Seninle kim var, kiminle geldin diye sordu sevgili; aşıkın dedi Rûhü'l-Kudüs; nerde dedi sevgili; kucağımda dedi o.

Divan, 448:9

ای سیمبر به من نظری کن زکات حسن

کاین چشم من پر از در و رخسار از زرست

A yasemin bedenli dedi, güzelliğinin zekâtı olarak bir kerecik bak bana; gözlerim incilerle dopdolu, yüzüm sapsarı.

Divan, 448:10

گفت از شکاف در تو به من درنگر از آنک

دستیم بر در تو و دستیم بر سرست

Bir elim kapı halkasında, öbür elim başımda; onun için sen lûtfet, bir kerecik kapı aralığından bak bana.

Divan, 448:11

گفتا که ذره ذره جهان عاشق منند

رو رو که این متاع بر ما محقرست

Sevgili dedi ki: Zerre zerre, bütün dünya bana âşık, yürü, git, getirdiğin matah bizce pek aşağılık bir şey.

Divan, 448:12

پیش آ تو شمس مفخر تبریز شاه عشق

کاین قصه پرآتش از حرف برترست

Gel ey aşk şahı, gel ey Tebriz’in övündüğü Şems; bu ateşli hikâye harflere sığmıyor, sözle anlatılmaktan üstün.

Divan, 450:1

از بامداد روی تو دیدن حیات ماست

امروز روی خوب تو یا رب چه دلرباست

Seher çağından itibaren senin yüzünü görmek, yaşayıştır bize; yarabbi, bugün o güzel yüzün ne de gönül alıcı bir hale gelmiş, ne de güzelleşmiş.

Divan, 450:2

امروز در جمال تو خود لطف دیگرست

امروز هر چه عاشق شیدا کند سزاست

Bugün yüzünde bir başka güzellik var; bugün deli âşık ne yaparsa yerindedir, değer.

Divan, 450:3

امروز آن کسی که مرا دی بداد پند

چون روی تو بدید ز من عذرها بخواست

Dün bana öğüt veren, bugün yüzünü gördü de özürler istedi benden.

Divan, 450:4

صد چشم وام خواهم تا در تو بنگرم

این وام از کی خواهم و آن چشم خود که راست

Gözlerim kâfi değil, daha yüzlerce göz bulmalıyım, ödünç almalıyım da seni öyle seyretmeliyim; fakat kimden ödünç alayım, kimde var seni seyredebilecek göz?

در پیش بود دولت امروز لاجرم

می‌جست و می‌طپید دل بنده روزهاست

Günlerdir ki bu kulun yüreği atıp duruyor, boyuna oynuyordu, meğerse bugünkü devlete erişecekmişim, önümde böylesine bir gün varmış.

Divan, 450:6

از عشق شرم دارم اگر گویمش بشر

می‌ترسم از خدای که گویم که این خداست

İnsan desem aşktan utanırım, Tanrı’dır bu desem Tanrı’dan korkarım.

Divan, 450:7

ابروم می‌جهید و دل بنده می‌طپید

این می‌نمود رو که چنین بخت در قفاست

Kaşım seğirip duruyordu, boyuna yüreğim oynuyordu, meğerse böyle bir bahta, böyle bir devlete erişmem takdir edilmiş.

Divan, 450:8

رقاصتر درخت در این باغها منم

زیرا درخت بختم و اندر سرم صباست

Şu bağlarda bahçelerde ağaçtan da daha fazla oynamadayım; çünkü baht, devlet ağacıyım ben, başımda seher yelleri esiyor.

Divan, 450:9

چون باشد آن درخت که برگش تو داده‌ای

چون باشد آن غریب که همسایه هماست

Yapraklarını sen verdiğin ağaç ne hale gelir? Devlet kuşuna komşu olan garip nicedir, nasıldır?

Divan, 450:10

در ظل آفتاب تو چرخی همی‌زنیم

کوری آنک گوید ظل از شجر جداست

Gölge ağaçtan ayrıdır diyen körün inadına senin güneşinin gölgesinde çark vurup duruyoruz.

Divan, 450:11

جان نعره می‌زند که زهی عشق آتشین

کب حیات دارد با تو نشست و خاست

Can, ne de ateşli aşk, mademki seninle oturdu kalktı, abıhayat da onda diye nara atıp duruyor.

Divan, 450:12

چون بگذرد خیال تو در کوی سینه‌ها

پای برهنه دل به در آید که جان کجاست

Hayalin, gönüller mahallesinden geçerken gönül can nerde diye yalınayak kapıya çıkar.

Divan, 450:13

روی زمین چو نور بگیرد ز ماه تو

گویی هزار زهره و خورشید بر سماست

Yeryüzü, Ay yüzünden öylesine bir nur alır, öylesine bir donanır kuşanır ki yere bakınca gökyüzünde binlerce Zühre, binlerce Güneş varmış sanırsın.

Divan, 450:14

در روزن دلم نظری کن چو آفتاب

تا آسمان نگوید کان ماه بی‌وفاست

Gönül penceremden bir bak, güneş gibi bir vur oraya da gök, o ayın vefası yok demesin.

Divan, 450:15

قدم کمان شد از غم و دادم نشان کژ

با عشق همچو تیرم اینک نشان راست

Boyum yay gibi büküldü gamdan, onun için eğri büğrü anlattım, fakat senin aşkında ok gibi dosdoğruyum, işte budur doğru söz.

Divan, 450:16

در دل خیال خطه تبریز نقش بست

کان خانه اجابت و دل خانه دعاست

Gönülde Tebriz ülkesinin hayali resmedildi; çünkü orası, icabet kıblesi, duaların kabul edildiği gönül evi.

Divan, 451:1

پنهان مشو که روی تو بر ما مبارکست

نظاره تو بر همه جان‌ها مبارکست

Gizlenme, yüzün çok kutlu bize, seni görmek, seni seyretmek bütün canlara kutlu bir iş.

Divan, 451:2

یک لحظه سایه از سر ما دورتر مکن

دانسته‌ای که سایه عنقا مبارکست

Bir an bile gölgeni uzaklaştırma başımızdan; sen de bilirsin ki devlet kuşunun gölgesi kutludur.

Divan, 451:3

ای نوبهار حسن بیا کان هوای خوش

بر باغ و راغ و گلشن و صحرا مبارکست

A güzellik ilkbaharı, gel ki o güzel hava, bağa da kutludur, bahçeye de; gül bahçesine de mübarektir, ovaya da.

Divan, 451:4

ای صد هزار جان مقدس فدای او

کید به کوی عشق که آن جا مبارکست

O kutlu aşk mahallesine gelen mukaddes cana yüz binlerce can feda olsun.

Divan, 451:5

سوداییم از تو و بطال و کو به کو

ما را چنین بطالت و سودا مبارکست

Senin yüzünden sevdalara uğradık, işten güçten kaldık, yerden yere, mahalleden mahalleye başıboş dolaşmadayız, fakat bu çeşit işsizlik güçsüzlük, bu biçim sevda kutludur bize.

Divan, 451:6

ای بستگان تن به تماشای جان روید

کآخر رسول گفت تماشا مبارکست

Ey bedene bağlananlar, canı seyre gidin; Peygamber de seyir seyran mübarektir demiştir.

Divan, 451:7

هر برگ و هر درخت رسولیست از عدم

یعنی که کشت‌های مصفا مبارکست

Her yaprak, her ağaç, tertemiz yeşillik kutludur diye yokluk diyarından gelip haber getiren bir elçidir.

Divan, 451:8

چون برگ و چون درخت بگفتند بی‌زبان

بی گوش بشنوید که این‌ها مبارکست

Yaprak, ağaç, nasıl bu haberi veriyor, nasıl harfsiz, sözsüz, bu sözü söylüyorsa siz de kulaksız duyun, işitin; çünkü kutludur bu haber.

Divan, 451:9

ای جان چار عنصر عالم جمال تو

بر آب و باد و آتش و غبرا مبارکست

Ey âlemin dört unsuruna can olan; güzelliğin, yüzün, suya da mübarektir, yele de; ateşe de kutludur, toprağa da.

Divan, 451:10

یعنی که هر چه کاری آن گم نمی‌شود

کس تخم دین نکارد الا مبارکست

Yâni ne ekersen o kaybolmaz, mutlaka biçersin onu; din tohumunu ekmekse gerçekten de kutlu bir iştir ancak.

Divan, 451:11

سجده برم که خاک تو بر سر چو افسرست

پا درنهم که راه تو بر پا مبارکست

Ayağının bastığı toprağa secde edeyim; çünkü o toprak, başlara taçtır. Yoluna ayak basayım, çünkü o yol bize kutludur.

Divan, 451:12

می‌آیدم به چشم همین لحظه نقش تو

والله خجسته آمد و حقا مبارکست

Şimdi, şu anda hayalin gözüme geldi. Vallahi ne de mutlu geldi, gerçekten de ne kutludur o.

Divan, 451:13

نقشی که رنگ بست از این خاک بی‌وفاست

نقشی که رنگ بست ز بالا مبارکست

Bu topraktan renk alan şekil, vefasızdır; yücelerden renk alandır kutlu olan.

Divan, 451:14

بر خاکیان جمال بهاران خجسته‌ست

بر ماهیان طپیدن دریا مبارکست

Topraktakilere baharların yüzü kutludur, balıklara denizde çırpınıp gezmek mübarektir.

Divan, 451:15

آن آفتاب کز دل در سینه‌ها بتافت

بر عرش و فرش و گنبد خضرا مبارکست

Gönülden parlayıp göğüslere vuran o güneş, Arş’a da kutludur, gök kubbeye de, yeryüzüne de.

Divan, 451:16

دل را مجال نیست که از ذوق دم زند

جان سجده می‌کند که خدایا مبارکست

Gönlün gücü kuvveti yok ki bahsetsin bundan; can da Tanrım, kutludur bu, kutlu diye secdelere kapanmada.

Divan, 451:17

هر دل که با هوای تو امشب شود حریف

او را یقین بدان تو که فردا مبارکست

Hangi gönül, bu gece senin havana kapılır, sevdana eş olursa iyiden iyiye bil ki yarın kutlu olan, yarını mutlu olan gönül, o gönüldür ancak.

Divan, 451:18

بفزا شراب خامش و ما را خموش کن

کاندر درون نهفتن اشیاء مبارکست

Şarabı boyuna sun da sustur bizi; bâzı şeyleri gönülde saklamak, gizlemek gerektir, budur kutlu olan.

Divan, 455:1

آن روح را که عشق حقیقی شعار نیست
نابوده به که بودن او غیر عار نیست

Gerçek aşka tutulmamış, o sevgiyi iş edinmemiş canın yok olması daha iyi; çünkü varlığı ancak ayıptır onun, ârdır ancak.

Divan, 455:2

در عشق باش که مست عشقست هر چه هست

بی کار و بار عشق بر دوست بار نیست

Aşkla sarhoş ol, ne varsa aşktan ibarettir; aşka koyulmaktan başka dosta lâyık bir iş güç yoktur.

Divan, 455:3

گویند عشق چیست بگو ترک اختیار

هر کو ز اختیار نرست اختیار نیست

Aşk nedir derler. De ki: Dileği, isteği, yapıp yapmamak arzusunu, irâdeyi, ihtiyârı terk etmektir aşk; ihtiyârı terk etmeyende hayır yoktur.

Divan, 455:4

عاشق شهنشهیست دو عالم بر او نثار

هیچ التفات شاه به سوی نثار نیست

Âşık, bir padişahlar padişahıdır ki iki âlem de ona saçılıp dökülür; fakat padişahın saçıya; bağışa iltifatı yoktur ki.

Divan, 455:5

عشقست و عاشقست که باقیست تا ابد

دل بر جز این منه که بجز مستعار نیست

Ebedî olarak kalan yalnız aşktır, âşıktır, bundan başkasına gönül verme, çünkü aşktan başka ne varsa iğretidir, geçicidir.

Divan, 455:6

تا کی کنار گیری معشوق مرده را

جان را کنار گیر که او را کنار نیست

Ölmüş sevgiliyi ne vakte dek kucaklayıp duracaksın? Canı kucakla, canı, onun ne kıyısı vardır, ne ucu bucağı.

Divan, 455:7

آن کز بهار زاد بمیرد گه خزان

گلزار عشق را مدد از نوبهار نیست

Bahardan doğan güzün ölür gider; fakat aşk gül bahçesinin baharın yardımına ihtiyacı yoktur.

Divan, 455:8

آن گل که از بهار بود خار یار اوست

وان می که از عصیر بود بی‌خمار نیست

Baharın açılan gülün dostudur diken; üzüm cibresinden yapılan şarap, mahmurluk verir adama.

Divan, 455:9

نظاره گو مباش در این راه و منتظر

والله که هیچ مرگ بتر ز انتظار نیست

Bu yolda bakınıp durma, bekleyip kalma; vallahi hiçbir çeşit ölüm, bekleyişten beter olamaz.

Divan, 455:10

بر نقد قلب زن تو اگر قلب نیستی

این نکته گوش کن اگرت گوشوار نیست

Kalp değilsen yarına bırakma, bugün hemen gönüle sarıl, küpen yoksa bile bu sözümü duy, kulağına küpe et.

Divan, 455:11

بر اسب تن ملرز سبکتر پیاده شو

پرش دهد خدای که بر تن سوار نیست

Beden atının üstünde titreyip durma, in, ondan daha yürük bir yaya kesil; Tanrı bedene binmeyene kanat ihsan eder.

Divan, 455:12

اندیشه را رها کن و دل ساده شو تمام

چون روی آینه که به نقش و نگار نیست

Düşünceyi bırak, tamamıyla arıt gönlünü; hani aynada ne resim vardır, ne süs, tıpkı öyle olsun gönlün.

Divan, 455:13

چون ساده شد ز نقش همه نقش‌ها در اوست

آن ساده رو ز روی کسی شرمسار نیست

Bütün resimlerden, şekillerden arındı mı artık her resim, her şekil ordadır, ona vurur. O yüzü tertemiz, pırıl pırıl ayna hiçbir yüzden utanmaz artık.

Divan, 455:14

از عیب ساده خواهی خود را در او نگر

کو را ز راست گویی شرم و حذار نیست

Ayıptan, ârdan kurtulmanı istiyorsan sına kendini, bir ona bak; çünkü o tertemiz ayna doğru söyler, kimseden utanmaz, çekinmez.

Divan, 455:15

چون روی آهنین ز صفا این هنر بیافت

تا روی دل چه یابد کو را غبار نیست

Demirden yapılan ayna bile bu arılığa erişebildikten sonra, üstünde bir toz bile kalmayan gönül, ne hale gelir? Bir düşün artık.

Divan, 455:16

گویم چه یابد او نه نگویم خمش به است

تا دلستان نگوید کو رازدار نیست

Söyleyeyim onun nelere eriştiğini; hayır, hayır, söylemeyeyim, susayım da sevgili de benden duyduğunu söylemesin, çünkü sır saklayamaz o.

عاشق آن قند تو جان شکرخای ماست
سایه زلفین تو در دو جهان جای ماست

Şekerine, şekerler çiğneyen canımız âşık; ikiye ayrılmış saçlarının gölgesi iki dünyada da konağımız bizim.

Divan, 460:2

از قد و بالای اوست عشق که بالا گرفت

و آنک بشد غرق عشق قامت و بالای ماست

Yücelip giden aşk, onun yüce boyundan yüceldi gitti; aşka batıp gidense bizim boyumuz bosumuz.

Divan, 460:3

هر گل سرخی که هست از مدد خون ماست

هر گل زردی که رست رسته ز صفرای ماست

Nerde bir kızıl gül varsa kanımızla boyanmıştır bizim; nerde bir sarı gül bitmişse saframızdan bitmiştir bizim.

Divan, 460:4

هر چه تصور کنی خواجه که همتاش نیست

عاشق و مسکین آن بی‌ضد و همتای ماست

Hocam, sen ne düşünürsen ona eş değildir; zıddı olmayanımız, eşi bulunmayanımızdır onun âşıkı, onun yoksulu.

Divan, 460:5

از سبب هجر اوست شب که سیه پوش گشت

توی به تو دود شب ز آتش سودای ماست

Gece, onun ayrılığıyla karalar giyinmiştir; gecenin kat kat kara dumanı sevda ateşimizden tüter bizim.

Divan, 460:6

نیست ز من باورت این سخن از شب بپرس

تا بدهد شرح آنک فتنه فردای ماست

İnanmıyorsan bana, sor bu sözü geceye; sor da yarınımızın fitnesini anlatsın sana.

Divan, 460:7

شب چه بود روز نیز شهره و رسوای اوست

کاهش مه از غم ماه دل افزای ماست

Gece kim oluyor? Gündüz de onun rezili, gündüzün de onun yüzünden adı kötüye çıkmış; Ay’ın eriyip gitmesi bile gönüllere gönül katan ay yüzlümüz yüzünden.

Divan, 460:8

آه که از هر دو کون تا چه نهان بوده‌ای

خه که نهانی چنین شهره و پیدای ماست

Ah, iki dünyadan da ne gizlendin, ne gizlendin sen? Hele bir de şu işe bak, böylesine bir gizli, apaçık sevgilimiz, meydanda görüp durduğumuz dilberimiz bizim.

Divan, 460:9

زان سوی لوح وجود مکتب عشاق بود

و آنچ ز لوحش نمود آن همه اسمای ماست

O yanda, varlık taş tahtasının bulunduğu yerde âşıkların mektebi vardı; o tahtada ne belirdiyse hepsi de bizim adlarımız, sanlarımız.

Divan, 460:10

اول و پایان راه از اثر پای ماست

ناطقه و نفس کل ناله سرنای ماست

Yolun önü de ayak izlerimizle başlıyor, sonu da ayak izlerimizle bitiyor; Nefs-i Küll'ün söz söyleme kabiliyeti bizim zurnamızın sesi.

Divan, 460:11

گر نه کژی همچو چنگ واسطه نای چیست

در هوس آن سری اوست که هم پای ماست

Çeng gibi iki büklüm değilsen neye ne diye düşüyorsun? O yana gitmeye, bizimle ayaktaş olan heves eder ancak.

Divan, 460:12

گر چه که ما هم کژیم در صفت جسم خویش

بر سر منشور عشق جسم چو طغرای ماست

Gerçi biz de beden bakımından eğriyiz, boyumuz iki büklüm olmuş; fakat şu bükülmüş boyumuz, aşk Mansûr’unun fermanı başındaki tuğra.

Divan, 460:13

رخت به تبریز برد مفخر جان شمس دین

بازبیاریم زود کان همه کالای ماست

Canın övündüğü Şemseddin, pılısını pırtısını Tebriz’e götürdü; tez gene getirelim onu, çünkü bütün kumaşımız o, malımız mülkümüz o bizim.

یوسف کنعانیم روی چو ماهم گواست

هیچ کس از آفتاب خط و گواهان نخواست

Ken’an Yusuf’uyum, ay gibi yüzüm tanık buna; hoş, kimsecikler güneşten senet, tanık istemedi ya.

Divan, 462:2

سرو بلندم تو را راست نشانی دهم

راستتر از سروقد نیست نشانی راست

A yüce boylu selvim, sana bir delil göstereyim; fakat selvinin dümdüz boyundan daha doğru bir delil de yok.

Divan, 462:3

هست گواه قمر چستی و خوبی و فر

شعشعه اختران خط و گواه سماست

Ay’ın tanığı, çabukluğudur, güzelliğidir, ışığıdır; yıldızların parıltıları, gökyüzünün senedidir, tanığıdır.

Divan, 462:4

ای گل و گلزارها کیست گواه شما

بوی که در مغزهاست رنگ که در چشم‌هاست

A güller, çiçekler, a bağlar bahçeler, sizin tanığınız kim? Burunlara gelen kokular, gözleri bezeyen renkler.

Divan, 462:5

عقل اگر قاضیست کو خط و منشور او

دیدن پایان کار صبر و وقار و وفاست

Akıl kadıysa nerde fermanı, buyruğu? İşin sonucunu görmek, dayanmak, ağırbaşlılık, vefakârlık fermanı, buyruğu onun.

Divan, 462:6

عشق اگر محرم است چیست نشان حرم

آنک بجز روی دوست در نظر او فناست

Aşk mahremse mahrem olduğu neden belli? Sevgilinin yüzünden başka hiçbir şeycikler görünmez gözüne, işte bundan belli.

Divan, 462:7

عالم دون روسپیست چیست نشانی آن

آنک حریفیش پیش و آن دگرش در قفاست

Aşağılık dünya, bir orospudur; neden mi belli? Bir eşi yanında, nerdeyse geçti gider, öbürü arkada, sıra bekliyor.

Divan, 462:8

چونک به راهش کند آن به برش درکشد

بوسه او نه از وفاست خلعت او نه از عطاست

Bunu yola saldı mı öbürünü basar bağrına; ne öpüşü vefadandır onun, ne verdiği elbise lûtfundandır, ihsanındandır onun.

Divan, 462:9

چیست نشانی آنک هست جهانی دگر

نو شدن حال‌ها رفتن این کهنه‌هاست

Bir başka dünya var; onun delili de yenilerin gelmesi, şu eskiyip yıprananların da geçip gitmesi.

Divan, 462:10

روز نو و شام نو باغ نو و دام نو

هر نفس اندیشه نو نوخوشی و نوغناست

Yeni bir gün, yeni bir gece, yeniden yeniye bağ bahçe, yeniden yeniye ağ, tuzak; her solukta yepyeni bir düşünce, yepyeni bir hoşluk, yepyeni bir zenginlik.

Divan, 462:11

نو ز کجا می‌رسد کهنه کجا می‌رود

گر نه ورای نظر عالم بی‌منتهاست

Gözün gördüğü âlemin ötesinde sınırsız, sonsuz bir âlem olmasa yeni nerden geliyor,
eski nereye gidiyor?

Divan, 462:12

عالم چون آب جوست بسته نماید ولیک

می‌رود و می‌رسد نو نو این از کجاست

Dünya ırmağın suyu gibidir, hep o su gibi görünür, fakat yeniden yeniye akar gider, gelir akar; bu nerdendir, nerden?

Divan, 462:13

خامش و دیگر مگو آنک سخن بایدش

اصل سخن گو بجو اصل سخن شاه ماست

Sus, başka söz söyleme; söz kime gerekse sözün aslını söyle; git, ara de, sözün aslı padişahımızdır bizim.

Divan, 462:14

شاه شهی بخش جان مفخر تبریزیان

آنک در اسرار عشق همنفس مصطفاست

Bir padişahtır o ki canlar bağışlar, Tebrizlilerin övüncüdür, aşk sırlarında da Mustafâ ile solukdaştır o.

Divan, 463:1

هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست

ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست

Her solukta aşkın sesi geliyor sağdan soldan: Göğe ağıyoruz biz, kim ister seyretmeyi?

Divan, 463:2

ما به فلک بوده‌ایم یار ملک بوده‌ایم

باز همان جا رویم جمله که آن شهر ماست

Gökteydik biz, meleklere dosttuk; gene de tezce gidiyoruz oraya, orası zaten bizim şehrimiz.

Divan, 463:3

خود ز فلک برتریم وز ملک افزونتریم

زین دو چرا نگذریم منزل ما کبریاست

Zaten de gökten yüceyiz, melekten üstünüz biz; konak yerimiz ululuk bizim, ne diye şu ikisini de geçmeyecekmişiz?

Divan, 463:4

گوهر پاک از کجا عالم خاک از کجا

بر چه فرود آمدیت بار کنید این چه جاست

Tertemiz inci nerde, toprak yeryüzü nerde? Nereye kondunuz? Yükleyin yükünüzü, bağlayın denginizi; nasıl bir yer burası?

Divan, 463:5

بخت جوان یار ما دادن جان کار ما

قافله سالار ما فخر جهان مصطفاست

Taze baht dostumuz, can vermek işimiz gücümüz; kervanbaşımız da dünyanın övündüğü Mustafâ bizim.

Divan, 463:6

از مه او مه شکافت دیدن او برنتافت

ماه چنان بخت یافت او که کمینه گداست

Ay bile ay yüzünü gördü de dayanamadı, yarıldı; ona aşağılık bir kul, bir köle kesildi de bu bahtı öyle buldu Ay.

Divan, 463:7

بوی خوش این نسیم از شکن زلف اوست

شعشعه این خیال زان رخ چون والضحاست

Şu yelin güzelim kokusu onun saçlarının büklümünden geliyor; bu hayalin parıltısı kabakuşluk güneşine benzeyen yüzünden vuruyor.

Divan, 463:8

در دل ما درنگر هر دم شق قمر

کز نظر آن نظر چشم تو آن سو چراست

Gönlümüze bak da her an Ay’ın ikiye yarılmasını seyret; gözünü o bakıştan ayırıyor da ne diye öte yana bakıyorsun?

Divan, 463:9

خلق چو مرغابیان زاده ز دریای جان

کی کند این جا مقام مرغ کز آن بحر خاست

Halk sukuşları gibi can denizinden doğmuş; o denizden doğup kopan kuş burda nasıl konak tutar?

Divan, 463:10

بلک به دریا دریم جمله در او حاضریم

ور نه ز دریای دل موج پیاپی چراست

Hattâ can denizine gark olmuşuz, her solukta o denizdeyiz biz; öyle olmasa gönül denizinden ne diye birbiri ardınca dalgalar gelir durur?

Divan, 463:11

آمد موج الست کشتی قالب ببست

باز چو کشتی شکست نوبت وصل و لقاست

Elest dalgası geldi, beden gemisi düzüldü, koşuldu; derken gemi kırıldı mı, buluşma görüşme çağı artık.

Divan, 464:1

نوبت وصل و لقاست نوبت حشر و بقاست

نوبت لطف و عطاست بحر صفا در صفاست

Buluşma, görüşme çağı; haşrolma, ölümsüzlüğe erme çağı; lûtuf, ihsan çağı, arı mı arı, duru mu duru deniz kesilme çağı.

Divan, 464:2

درج عطا شد پدید غره دریا رسید

صبح سعادت دمید صبح چه نور خداست

Bağış kutusu belirdi, ortaya çıktı, deniz ağardı, göründü; kutluluk sabahı açıldı, amma ne de Tanrı ışığı bir sabah.

Divan, 464:3

صورت و تصویر کیست این شه و این میر کیست

این خرد پیر کیست این همه روپوش‌هاست

Kimin şekli, kimin resmi; kimin padişahı, kimin beyi bu; şu ihtiyar, tecrübeli akıl kimin?
Bütün bunlar birinin yüzünü örten örtüler.

Divan, 464:4

چاره روپوش‌ها هست چنین جوش‌ها

چشمه این نوش‌ها در سر و چشم شماست

Örtüleri açmanın çaresi bu çeşit coşuşlar, köpürüşlerdir; bütün bu güzelim tatlı suların kaynağı hep sizin başınızda, sizin gözünüzde.

Divan, 464:5

در سر خود پیچ لیک هست شما را دو سر

این سر خاک از زمین وان سر پاک از سماست

Fakat başınızda iki baş var mı hiç? Şu toprak baş yeryüzünden, o tertemiz baş da gökten.

Divan, 464:6

ای بس سرهای پاک ریخته در پای خاک

تا تو بدانی که سر زان سر دیگر به پاست

Asıl olan baş gizli de ona uyan baş ortada; bil ki şu dünyanın ötesinde sonu gelmez bir âlem var.

Divan, 464:7

آن سر اصلی نهان وان سر فرعی عیان

دانک پس این جهان عالم بی‌منتهاست

Başın öbür baştan meydana gelmiş; bunu bilesin diye nice tertemiz başlar, yeryüzünün ayağına dökülüp saçılmış.

Divan, 464:8

مشک ببند ای سقا می‌نبرد خنب ما

کوزه ادراک‌ها تنگ از این تنگناست

A saka, tulumu bağla, küpümüzün tahammülü yok; bu anlaşılması güç yerde anlayış testileri dar mı dar.

Divan, 464:9

از سوی تبریز تافت شمس حق و گفتمش

نور تو هم متصل با همه و هم جداست

Tanrı Şems'i Tebriz'den doğdu, parladı da ona dedim ki: Işığın hem her şeye bitişik, hem her şeyden ayrı.

Divan, 466:1

باز درآمد به بزم مجلسیان دوست دوست

گر چه غلط می‌دهد نیست غلط اوست اوست

A meclistekiler, gene meclise dost geldi, dost; göze yanlış görünmede, sanki o değil gibimize gelmede; fakat odur, o.

Divan, 466:2

گاه خوش خوش شود گه همه آتش شود

تعبیه‌های عجب یار مرا خوست خوست

Gâh hoşun hoşu oluyor, gâh baştan başa ateş kesiliyor; böyle şaşılacak düzenler kurmak huyudur sevgilimizin, huyu.

Divan, 466:3

نقش وفا وی کند پشت به ما کی کند

پشت ندارد چو شمع او همگی روست روست

Vefakârdır, vefa eder o; nasıl olur da ardını bize döner o? Zaten ardı yoktur ki; mum gibi her yanı yüzdür onun, yüz.

Divan, 466:4

پوست رها کن چو مار سر تو برآور ز یار

مغز نداری مگر تا کی از این پوست پوست

Yılan gibi kabuğundan çık da sevgiliden baş göster; özün yok mu yoksa; niceye bir şu deride kalacaksın, şu deride?

Divan, 466:5

هر کی به جد تمام در هوس ماست

هر کی چو سیل روان در طلب جوست

Kim tam bir gayretle hevesimize düşerse biz kesilir gider; kim sel gibi akar, dere ararsa dere kesilir gider.

Divan, 466:6

از هوس عشق او باغ پر از بلبل‌ست

وز گل رخسار او مغز پر از بوست بوست

Onun aşkının hevesiyle bağ bahçe bülbüllerle dolup taşmıştır; gül yanağının yüzünden iç, dış, kokularla dolmuştur, kokularla.

Divan, 466:7

مفخر تبریزیان شمس حق آگه بود

کز غم عشق این تنم بر مثل موست

Tebrizlilerin övüncü Tanrı Şems’i bilir ki aşkının derdiyle şu bedenim kıla dönmüştür, kıla.

Divan, 479:1

ستیزه کن که ز خوبان ستیزه شیرینست

بهانه کن که بتان را بهانه آیینست

İnat et, huysuzlan, güzellerin inadı, huysuzluğu tatlıdır, hoştur. Bahaneler bul, zaten bahaneler bulmak, güzellerin yoludur yordamıdır.

از آن لب شکرینت بهانه‌های دروغ

به جای فاتحه و کاف‌ها و یاسینست

O şeker mi şeker dudaklardan çıkan, dökülüp saçılan bahaneler, Fâtiha, Kâf Hâ, Yâ Sîn yerine geçer.

Divan, 479:3

وفا طمع نکنم زانک جور خوبان را

طبیعت است و سرشت است و عادت و دینست

Vefa ummam; çünkü cevretmek, cefa etmek, güzellerin huyudur, mayasıdır, âdetidir, dinidir.

Divan, 479:4

اگر ترش کنی و رو ز ما بگردانی

به قاصد است و به مکر است و آن دروغینست

Yüzünü ekşitir, bizden yüz çevirirsen mahsustandır, düzendir, yalancıktandır onlar.

Divan, 479:5

ز دست غیر تو اندر دهان من حلوا

به جان پاک عزیزان که گرز رویینست

Aziz kişilerin topraklarına and olsun, senden başkasının elinden sunulan helva, ağzımda gürz olur, zıpkın kesilir.

Divan, 479:6

هزار وعده ده آنگه خلاف کن همه را

که آن سراب که ارزد صد آب خوش اینست

Bin kere vaadde bulun, hiçbirinde de durma; öyle bir seraptır bence bu ki yüzlerce güzelim tatlı suya değer mi değer.

Divan, 479:7

زر او دهد که رخش از فراق همچو زر است

چرا دهد زر و سیم آن پری که سیمینست

Altını, ayrılıkla yüzü altına dönen, sapsarı kesilen verir; bedeni gümüş gibi bembeyaz güzel, ne diye altın, gümüş versin?

Divan, 479:8

جواب همچو شکر او دهد که محتاج است

جواب تلخ تو را صد هزار تمکینست

İhtiyacı olan kişi şeker gibi tatlı tatlı cevaplar verir; senin ihtiyacın yok, senin acı cevabında bile yüzlerce tat tuz var, yüzlerce lezzet.

Divan, 479:9

جمال و حسن تو گنج است و خوی بد چون مار

بقای گنج تو بادا که آن برونیست

Güzelliğin, alımın define gibi, kötü huyunsa defineyi bekleyen yılan; definen var olsun, yılan dışarda zaten.

Divan, 479:10

قماش هستی ما را به ناز خویش بسوز

که آن زکات لطیفت نصیب مسکینست

Varlık kumaşımızı nazınla, edanla yak; bu güzel bir zekâttır, yoksulun nasibidir bu.

Divan, 479:11

برون در همه را چون سگان کو بنشان

که در شرف سر کوی تو طور سینینست

Herkesi de köpekler gibi kapı dışında bırak, oraya dik; senin civarın yücelikte Turusîna’dır.

Divan, 479:12

خورند چوب خلیفه شهان چو شاه شوند

جفای عشق کشیدن فن سلاطین است

Padişahlar, padişah olunca halifenin sopasını yerler; aşkın cefasını çekmek, padişahların âdetidir.

Divan, 479:13

امام فاتحه خواند ملک کند آمین

مرا چو فاتحه خواندم امید آمینست

İmam Fâtiha’yı okuyunca melek âmin der, ben de Fâtiha okudum, âmin demelerini ummadayım.

Divan, 479:14

هر آن فریب کز اندیشه تو می‌زاید

هزار گوهر و لعلش بها و کابینست

Aklından fikrinden geçip de işlediğin her hilenin, her düzenin değeri, nikâh parası,
binlerce incidir, binlerce lâ'ldir.

Divan, 479:15

چنانک مدرسه فقه را برون شوها است

بدانک مدرسه عشق را قوانینست

Fıkıh okunan medresede nasıl kovulma sebepleri nizâmlara bağlanmış, törelere uydurulmuşsa bil ki aşk medresesinin de kanunları, töreleri vardır.

Divan, 479:16

خمش کنیم که تا شرح آن بگوید شاه

که زنده شخص جهان زان گزیده تلقینست

Susalım da o padişah anlatsın bunu; çünkü dünya bile, o telkıyni seçkin padişahın yüzünden diridir.

Divan, 485:1

سه روز شد که نگارین من دگرگونست

شکر ترش نبود آن شکر ترش چونست

Üç gün oldu ki sevgili bir başka türlü; şeker ekşi olmaz, o şeker mi şeker güzel, nasıl oluyor da böyle yüzünü ekşitiyor?

Divan, 485:2

به چشمه‌ای که در او آب زندگانی بود

سبو ببردم و دیدم که چشمه پرخونست

Abıhayat kaynağına vardım, testimi götürdüm, fakat bir de gördüm ki kaynak kanlarla dopdolu.

Divan, 485:3

به روضه‌ای که در او صد هزار گل می‌رست

به جای میوه و گل خار و سنگ و هامونست

Yüz binlerce gül biten bahçede meyve, çiçek yerine diken var, taş var, çöle dönmüş o canım bahçe.

Divan, 485:4

فسون بخوانم و بر روی آن پری بدمم

از آنک کار پری خوان همیشه افسونست

Afsunlar okuyayım da o perinin yüzüne üfüreyim; çünkü peri davet edenlerin işi gücü boyuna afsun okumaktır.

Divan, 485:5

پری من به فسون‌ها زبون شیشه نشد

که کار او ز فسون و فسانه بیرونست

Fakat benim perim afsunlarla şişeye girmedi gitti; onun işi afsundan da dışarı bir iş, efsaneden de.

Divan, 485:6

میان ابروی او خشم‌های دیرینه‌ست

گره در ابروی لیلی هلاک مجنونست

Kaşlarını çatması eski öfkeleri yüzünden; fakat Leylâ’nın kaş çatması Mecnun’u helâk eder gider.

Divan, 485:7

بیا بیا که مرا بی‌تو زندگانی نیست

ببین ببین که مرا بی‌تو چشم جیحونست

Gel, gel ki sensiz yaşayış haram bana; gör, gör ki sen olmadıkça gözlerim ırmak âdeta.

Divan, 485:8

به حق روی چو ماهت که چشم روشن کن

اگر چه جرم من از جمله خلق افزونست

Suçum bütün halkın suçundan artık bile olsa lûtfet, bağışla da o ay yüzünü göster, gözlerim aydınlansın.

Divan, 485:9

به گرد خویش برآید دلم که جرمم چیست

از آنک هر سببی با نتیجه مقرونست

Gönlüm, acaba suçum nedir diye kendini yiyor, kıvranıp duruyor; çünkü her sebep bir sonuca bağlıdır.

Divan, 485:10

ندا همی‌رسدم از نقیب حکم ازل

که گرد خویش مجو کاین سبب نه زان کونست

Ezelî hükmü bildiren çavuştan bana bir ses gelmede; diyor ki: Kıvranıp durma, bu sebep şimdicek olmuş bir şey değil.

Divan, 485:11

خدای بخشد و گیرد بیارد و ببرد

که کار او نه به میزان عقل موزونست

Tanrı bağışlar, suçlandırır, verir, alır; onun işi akıl terazisiyle ölçülemez ki.

Divan, 485:12

بیا بیا که هم اکنون به لطف کن فیکون

بهشت در بگشاید که غیر ممنونست

Gel, gel, şimdicek “ol dedi mi oluverir” lûtfuyla nimetleri başa kakılmayan cennet, kapı açar sana.

Divan, 485:13

ز عین خار ببینی شکوفه‌های عجیب

ز عین سنگ ببینی که گنج قارونست

Kapı açar da dikenin ta kendisinde şaşılacak çiçekler görürsün; taşta görürsün ki Karun definesi var.

Divan, 485:14

که لطف تا ابدست و از آن هزار کلید

نهان میانه کاف و سفینه نونست

Lûtuf, ebede dek sürer gider, bu yüzden de kâf'la nun gemisi arasında binlerce kilit gizlidir.

Divan, 489:1

اگر تو مست وصالی رخ تو ترش چراست

برون شیشه ز حال درون شیشه گواست

Vuslattan sarhoş olmuşsan yüzün neden ekşi? Kapta ne varsa dışına o sızar, şişenin dışı içindekine tanıktır.

Divan, 489:2

پدید باشد مستی میان صد هشیار

ز بوی رنگ و ز چشم و فتادن از چپ و راست

Yüzlerce ayık adamın içinde bir sarhoş bulunsa hemen belli olur; kokusundan, renginden, gözünden, sağa sola yalpalayıp düşmesinden anlaşılıverir.

Divan, 489:3

علی الخصوص شرابی که اولیا نوشند

که جوش و نوش و قوامش ز خم لطف خداست

Hele coşup köpürüşü, tadı, lezzeti Tanrı lûtfunun küpünden olan Tanrı dostlarının içtiği şarap olursa.

Divan, 489:4

خم شراب میان هزار خم دگر

به کف و تف و به جوش و به غلغله پیداست

Şarap küpü zaten kaynayıp coşmasıyla, kabarıp köpürmesiyle binlerce başka küpler arasında hemencecik belli olur.

Divan, 489:5

چو جوش دیدی می‌دان که آتش‌ست ز جان

خروش دیدی می‌دانک شعله سوداست

Coşup köpürmeyi gördün mü bil ki bir ateş var, gizli; kabarıp coşmayı gördün mü anla ki bir sevgi yalımı var orda.

Divan, 489:6

بدانک سرکه فروشی شراب کی دهدت

که جرعه‌اش را صد من شکر به نقد بهاست

Şunu bil: Sirke satan, nerden şarap verecek sana? O şarabın bir yudumcağızı yüz batman hazır şeker pahasına.

بهای باده من المؤمنین انفسهم

هوای نفس بمان گر هوات بیع و شراست

O şarabın pahası, inananların mallarını, canlarını vermeleridir; alışveriş etmek, kâr kazanmak havasına düştüysen nefsinin havasında kaladur.

Divan, 489:8

هوای نفس رها کردی و عوض نرسید

مگو چنین که بر آن مکرم این دروغ خطاست

Nefsinin havasını bıraktın da bir karşılık gelmedi mi, o kerem sahibine bu yalan yaraşmaz deme; yanlış bir sözdür bu.

Divan, 489:9

کسی که شب به خرابات قاب قوسینست

درون دیده پرنور او خمار لقاست

Geceleyin, “yaklaştı, yakınlaştı, aralarında iki yay kaldı” meyhanesinde geceleyen kişinin nurlarla dolu gözlerinin içinde bir buluşma mahmurluğudur vardır.

Divan, 489:10

طهارتی‌ست ز غم باده شراب طهور

در آن دماغ که باده‌ست باد غم ز کجاست

Tertemiz şarap, gamdan arınmaktır; şarap olan başta gam ne gezer, nasıl gelir de konaklar o başta keder?

Divan, 489:11

ابیت عند ربی نام آن خراباتست

نشان یطعم و یسقن هم از پیمبر ماست

O meyhanenin adı, Rabbime konuk edilirim bâzı bâzı’dır; o beni doyurur, suya kandırır sözü de peygamberimizden kalan bir sözdür.

Divan, 492:1

ز دام چند بپرسی و دانه را چه شدست

به بام چند برآیی و خانه را چه شدست

Ne vakte dek hep tuzağı sorup duracaksın; yeme ne olmuş ki? Niceye dek dama çıkacaksın, evde su mu çıkmış?

Divan, 492:2

فسرده چند نشینی میان هستی خویش

تنور آتش عشق و زبانه را چه شدست

Kendi varlığının ortasında ne vakte kadar donmuş, buz kesmiş bir halde oturup kalacaksın? Aşk ateşinin tandırına, alevlerine ne olmuş?

Divan, 492:3

بگرد آتش عشقش ز دور می‌گردی

اگر تو نقره صافی میانه را چه شدست

Aşkının ateşi etrafında ta uzaktan dönüp duruyorsun; sâf gümüşsen ateşin ortasına ne olmuş ki atılmıyorsun?

Divan, 492:4

ز دردی غم و اندیشه سیر چون نشوی

جمال یار و شراب مغانه را چه شدست

Gam, düşünce tortusuna nasıl da doymadın gitti; sevgilinin yüzünde ne var, muğlara lâyık şaraba ne olmuş?

Divan, 492:5

اگر چه سرد وجودیت گرم درپیچید

به ره کنش به بهانه بهانه را چه شدست

Varlığındaki soğukluk, sana adamakıllı, pek hararetli sarılmış olsa bile bir bahaneyle sal yola, gitsin; bahaneye ne olmuş ki?

Divan, 492:6

شکایت ار ز زمانه کند بگو تو برو

زمانه بی‌تو خوشست و زمانه را چه شدست

Zamaneden şikâyet ederse de ki: Sen git, zamane sensiz hoş, ne olmuş ki zamaneye?

Divan, 492:7

درخت وار چرا شاخ شاخ وسوسه‌ای

یگانه باش چو بیخ و یگانه را چه شدست

Ağaç gibi neden dal dal vesvesesin, kaygısın? Gök gibi tek ol, tek olana ne olmuş ki?

Divan, 492:8

در آن ختن که در او شخص هست و صورت نیست

مگو فلان چه کس است و فلانه را چه شدست

Öyle bir Huten ülkesi ki orda şahıs var da şekil, sûret yok; filân ne biçim adam, filânca kadına ne olmuş deme artık.

Divan, 492:9

نشان عشق شد این دل ز شمس تبریزی

ببین ز دولت عشقش نشانه را چه شدست

Şu gönül, Tebrizli Şems yüzünden aşkın izi, eseri oldu gitti; bak da gör aşkının devletiyle, ikbaliyle ize, esere neler olmuş.

Divan, 497:1

صوفیان آمدند از چپ و راست

در به در کو به کو که باده کجاست

Sağdan soldan sûfîler geldi; hepsi de o yandan bu yana, mahalleden mahalleye, şarap nerde diye gezinip duruyor.

Divan, 497:2

در صوفی دلست و کویش جان

باده صوفیان ز خم خداست

Sûfînin kapısı gönüldür, mahallesi can; sûfîlerin şarabı Tanrı küpünden sunulur.

Divan, 497:3

سر خم را گشاد ساقی و گفت

الصلا هر کسی که عاشق ماست

Sûfî küpün ağzını açtı da haydi diye bağırdı; gelsin bize âşık olan.

Divan, 497:4

این چنین باده و چنین مستی

در همه مذهبی حلال و رواست

Bu çeşit şarap, bu çeşit sarhoşluk her mezhepte helâldir, içilir durur.

Divan, 497:5

توبه بشکن که در چنین مجلس

از خطا توبه صد هزار خطاست

Boz tövbeyi, böylesine bir mecliste hatadan tövbe etmek, yüz binlerce hatadır.

Divan, 497:6

چون شکستی تو زاهدان را نیز

الصلا زن که روز روز صلاست

Tövbeni bozdun mu zahitleri de çağır; çünkü bugün çağrı günü.

Divan, 497:7

مردمت گر ز چشم خویش انداخت

مردم چشم عاشقانت جاست

Halk seni gözden çıkardıysa ne var? Âşıkların gözbebekleri yerin yurdun senin.

Divan, 497:8

گر برفت آب روی کمتر غم

جای عاشق برون آب و هواست

Yüzünün suyu gittiyse gam yeme; âşıkın yeri sudan da dışarıdır, havadan da.

Divan, 497:9

آشنایان اگر ز ما گشتند

غرقه را آشنا در آن دریاست

Bildikler bizden çekilirse çekilsin girsin; zaten denize batanın bildiği, denizdir, orda yüzer o.

Divan, 499:1

عشق جز دولت و عنایت نیست

جز گشاد دل و هدایت نیست

Devletten, inayetten ibarettir aşk; gönül açıklığıdır, doğru yolu buluştur ancak aşk.

Divan, 499:2

عشق را بوحنیفه درس نکرد

شافعی را در او روایت نیست

Ebû Hanîfe aşka ait ders vermedi; Şafiî aşktan rivayette bulunmadı.

Divan, 499:3

لایجوز و یجوز تا اجل‌ست

علم عشاق را نهایت نیست

Caizdir-değildir sözleri ecele kadardır; âşıkların bilgisineyse son yoktur.

Divan, 499:4

عاشقان غرقه‌اند در شکراب

از شکر مصر را شکایت نیست

Âşıklar şekerli bir suya batmışlardır; Mısır’ın şekerden şikâyeti olamaz.

Divan, 499:5

جان مخمور چون نگوید شکر

باده‌ای را که حد و غایت نیست

Mahmur can, sonu, bitimi olmayan şaraba nasıl şükretmez?

Divan, 499:6

هر که را پرغم و ترش دیدی

نیست عاشق و زان ولایت نیست

Kimi dertlere batmış, yüzü ekşi görürsen bil ki âşık değildir, o ilden değildir o.

Divan, 499:7

گر نه هر غنچه پرده باغی‌ست

غیرت و رشک را سرایت نیست

Gayret, kıskançlık, sirayet etmeseydi her gülen goncanın bir bağa, bir bahçeye perde olduğunu görürdün.

Divan, 499:8

مبتدی باشد اندر این ره عشق

آنک او واقف از بدایت نیست

Başlangıçtan haberi olmayan yok mu? Bu aşk yoluna ilk düşen, ilk bu yola yollanan odur işte.

Divan, 499:9

نیست شو نیست از خودی زیرا

بتر از هستیت جنایت نیست

Yok ol, varlığından yok ol; çünkü varlığından beter bir suç, bir isyan yoktur.

Divan, 499:10

هیچ راعی مشو رعیت شو

راعیی جز سد رعایت نیست

Sürü güdücü hiç mi hiç olma, seni sürsünler, yedsinler; sürücülük baş belâsından başka bir şey değil.

Divan, 499:11

بس بدی بنده را کفی بالله

لیکش این دانش و کفایت نیست

Kula Tanrı yeter de; nitekim “Tanrı yeter kuluna” denmiştir; fakat kulda bu anlayış, bu yeterliği biliş yok.

Divan, 499:12

گوید این مشکل و کنایاتست

این صریح است این کنایت نیست

Der ki: Bunlar zor şeyler, anlamı gizli sözler; hayır, apaçık, hiç de gizli söz değil bunlar.

Divan, 499:13

پای کوری به کوزه‌ای برزد

گفت فراش را وقایت نیست

Bir körün ayağı testiye takıldı da dedi ki: Döşemeyi döşeyende hiç görüp gözetme yok.

Divan, 499:14

کوزه و کاسه چیست بر سر ره

راه را زین خزف نقایت نیست

Yolun üstünde testinin, kâsenin ne işi var? Yolda bu çeşit şeylerin olmaması gerek.

Divan, 499:15

کوزه‌ها را ز راه برگیرید

یا که فراش در سعایت نیست

Testileri kaldırın yoldan da burayı düzüp koşanın aleyhinde bulunmayalım.

Divan, 499:16

گفت ای کور کوزه بر ره نیست

لیک بر ره تو را درایت نیست

Yolu düzüp koşan da a kör dedi, testi yolda değil, fakat sen yol neresidir anlamıyorsun.

Divan, 499:17

ره رها کرده‌ای سوی کوزه

می‌روی آن بجز غوایت نیست

Yolu bırakmışsın da testinin bulunduğu yana gidiyorsun; buysa sapıklıktan başka bir şey değil.

Divan, 499:18

خواجه جز مستی تو در ره دین

آیتی ز ابتدا و غایت نیست

A hocam, din yolunda sarhoşluğundan başka, başlangıca, sona ait bir delil yok.

Divan, 499:19

آیتی تو و طالب آیت

به ز آیت طلب خود آیت نیست

Yolsuzsun sen, yoksa çalışıp çabalama yoluna giren elbette atılır, cesur olur.

Divan, 499:20

بی رهی ور نه در ره کوشش

هیچ کوشنده بی‌جرایت نیست

Delil sensin de gene delil arıyorsun; istek delilinden daha iyi bir delil yoktur ki zaten.

Divan, 499:21

چونک مثقال ذره یره است

ذره زله بی‌نکایت نیست

Mademki “zerre kadar hayır, yahut şer yapan, karşılığını görür”; şu halde hiçbir suç yoktur ki cezası olmasın.

Divan, 499:22

ذره خیر بی‌گشادی نیست

چشم بگشا اگر عمایت نیست

Bir zerre hayır yapasın da bir ferahlığa ulaşmayasın, imkânı yok; kör değilsen gözünü aç da gör.

Divan, 499:23

هر نباتی نشانی آب است

چیست کان را از او جبایت نیست

Her bitki, suyun varlığına alâmettir; ne vardır ki karşılığında bir şey elde edilmesin?

Divan, 499:24

بس کن این آب را نشانی‌هاست

تشنه را حاجت وصایت نیست

Sus artık; bu suyun alâmetleri var; fakat susuza tavsiyeye bile ihtiyaç yok.

Divan, 523:1

ای بی‌وفا جانی که او بر ذوالوفا عاشق نشد

قهر خدا باشد که بر لطف خدا عاشق نشد

Vefa sahibine âşık olmayan can, ne de vefasızdır; Tanrı lûtfuna âşık olmayanı Tanrı kahretsin.

Divan, 523:2

چون کرد بر عالم گذر سلطان ما زاغ البصر

نقشی بدید آخر که او بر نقش‌ها عاشق نشد

“Gördüğünden gözü kaymadı” sözüne mazhar olan padişah, dünyayı gezip dolaştığı zaman nihayet bir şekil gördü ki o, şekillere âşık değildi.

Divan, 523:3

جانی کجا باشد که او بر اصل جان مفتون نشد

آهن کجا باشد که بر آهن ربا عاشق نشد

Ben dün bu şehrin kapısında toplanan bir bölük periden duydum, bizim şehrimize âşık olmayana ev verin köyde diyorlardı.

Divan, 523:4

من بر در این شهر دی بشنیدم از جمع پری

خانه ش بده بادا که او بر شهر ما عاشق نشد

Yazık daima kuru toprağa düşen balığa, eyvah kimyaya âşık olmayan bakıra.

Divan, 523:5

ای وای آن ماهی که او پیوسته بر خشکی فتد

ای وای آن مسی که او بر کیمیا عاشق نشد

Canın aslına kapılmayan can nerde? Nasıl olur da demir, mıhladıza âşık olmaz.

Divan, 523:6

بسته بود راه اجل نبود خلاصش معتجل

هم عیش را لایق نبد هم مرگ را عاشق نشد

Ecel kapısı kapalı, tezce kurtulmasına imkân yok; hem yaşamaya lâyık olmamıştır o, hem ölüme âşık değildir.

Divan, 524:1

بی گاه شد بی‌گاه شد خورشید اندر چاه شد

خورشید جان عاشقان در خلوت الله شد

Güneş uykuya yattı, vakit geçti, akşam oldu; güneş kuyuya girdi, âşıkların can güneşi de Tanrı halvetine daldı.

Divan, 524:2

روزیست اندر شب نهان ترکی میان هندوان

شب ترک تازی‌ها بکن کان ترک در خرگاه شد

Hintlilerin arasındaki Türk, gece içinde bir gündüzdür âdeta; geceleyin gürültüyü bırak, çünkü o Türk çadıra girdi artık.

Divan, 524:3

گر بو بری زین روشنی آتش به خواب اندرزنی

کز شب روی و بندگی زهره حریف ماه شد

Bu aydınlıktan bir koku alırsan uykuyu ateşe verir, yakarsın; Zühre bile geceleri yürüyüp gitmek, kulluk etmek yüzünden Ay'a eş oldu.

Divan, 524:4

ما شب گریزان و دوان و اندر پی ما زنگیان

زیرا که ما بردیم زر تا پاسبان آگاه شد

Biz geceleyin kaçmadayız, o kovalamada. Ardımızda Hintliler var, çünkü biz altın çaldık, bekçi de haber aldı.

Divan, 524:5

ما شب روی آموخته صد پاسبان را سوخته

رخها چو شمع افروخته کان بیذق ما شاه شد

Geceleri yürümeyi öğrendik, yüzlerce bekçiyi yaktık, yanaklarımızı mum gibi yalımlandırdık, çünkü beydakımız şah oldu.

Divan, 524:6

ای شاد آن فرخ رخی کو رخ بدان رخ آورد

ای کر و فر آن دلی کو سوی آن دلخواه شد

Ne mutlu o kutlu yüze ki yüzünü o yüze sürer; ne uludur o gönül ki gönüllerin dilediği o makama yönelir.

Divan, 524:7

آن کیست اندر راه دل کو را نباشد آه دل

کار آن کسی دارد که او غرقابه آن آه شد

Kimdir o gönül yolunda ah etmeyen? O ahın sularına batıp giden kişinin işi iştir.

Divan, 524:8

چون غرق دریا می‌شود دریاش بر سر می‌نهد

چون یوسف چاهی که او از چاه سوی جاه شد

Denize battı mı, deniz onu başının üstünde taşır, hani kuyuya düşüp de sonra devlete erişen Yusuf yok mu, tıpkı onun gibi.

Divan, 524:9

گویند اصل آدمی خاکست و خاکی می‌شود

کی خاک گردد آن کسی کو خاک این درگاه شد

Derler ki: İnsanın aslı topraktır, sonunda toprağa karılır, toprak olur gider; bu kapıya toprak olan kişi, nasıl olur da toprak olur, mahvolur gider, imkân mı var buna?

Divan, 524:10

یک سان نماید کشت‌ها تا وقت خرمن دررسد

نیمیش مغز نغز شد وان نیم دیگر کاه شد

Ekinler harman vaktine dek bir çeşit görünür, amma harman zamanı yarısı hâlis iç kesilir, yarısı saman.

Divan, 528:1

آن کیست آن آن کیست آن کو سینه را غمگین کند

چون پیش او زاری کنی تلخ تو را شیرین کند

Kimdir o, kimdir o ki gönlü gamlandırır, fakat tapısında ağladın mı da acını tatlılaştırır.

Divan, 528:2

اول نماید مار کر آخر بود گنج گهر

شیرین شهی کاین تلخ را در دم نکوآیین کند

Önce yılan görünse bile sonucu define olur, inci kesilir. Öylesine tatlı bir padişahtır ki acıyı bir anda yolu yordamı güzel bir hale sokar.

Divan, 528:3

دیوی بود حورش کند ماتم بود سورش کند

وان کور مادرزاد را دانا و عالم بین کند

Karşısındaki şeytan olsa huri yapar onu; yasa batmışsa düğün dernek haline kor; anadan doğma körü bilgi görgü sahibi kılar.

Divan, 528:4

تاریک را روشن کند وان خار را گلشن کند

خار از کفت بیرون کشد وز گل تو را بالین کند

Karanlığı aydınlatır, dikeni gül bahçesi haline getirir, avcundaki dikeni çeker çıkarır, gülden yastık düzer sana.

Divan, 528:5

بهر خلیل خویشتن آتش دهد افروختن

وان آتش نمرود را اشکوفه و نسرین کند

Halil’ine yalım yalım ateş verir amma Nemrud’un yaktığı o ateşi de çiçek haline, ağustos gülü haline kor.

Divan, 528:6

روشن کن استارگان چاره گر بیچارگان

بر بنده او احسان کند هم بند را تحسین کند

Yıldızları aydınlatan o, çaresizlere çare kılan o. Hem kula ihsanlarda bulunur o, hem de kulu hoş görür, beğenip takdir eder.

Divan, 528:7

جمله گناه مجرمان چون برگ دی ریزان کند

در گوش بدگویان خود عذر گنه تلقین کند

Bütün suçluların suçlarını kış mevsiminde dökülen yapraklar gibi döker, kendisine kötü söyleyenlerin kulaklarına özür getirme sözlerini telkıyn eder de

Divan, 528:8

گوید بگو یا ذا الوفا اغفر لذنب قد هفا

چون بنده آید در دعا او در نهان آمین کند

Der ki: Ey vefa sahibi de, işlediğimiz suçları yarlıga, kul duaya başladı mı da kendisi gizlice âmin der.

Divan, 528:9

آمین او آنست کو اندر دعا ذوقش دهد

او را برون و اندرون شیرین و خوش چون تین کند

Duadan kime zevk verirse o, onun âmin deyişini bilir; o kişinin dışını da, içini de incir gibi tatlı, güzel bir hale getirir.

Divan, 528:10

ذوقست کاندر نیک و بد در دست و پا قوت دهد

کاین ذوق زور رستمان جفت تن مسکین کند

İyi işte de, kötü işte de ele, ayağa kuvvet verir, öyle bir zevk bağışlar ki arık beden bu zevkle Rüstemlerin gücünü kuvvetini elde eder.

Divan, 528:11

با ذوق مسکین رستمی بی‌ذوق رستم پرغمی

گر ذوق نبود یار جان جان را چه باتمکین کند

Zevkle arık adam Rüstem kesilir, zevksiz olunca da Rüstem gamlara uğrar, dertlere düşer. Zevk canın eşi, dostu olmasa canın ne huzuru kalır, ne kararı.

Divan, 528:12

دل را فرستادم به گه کو تیز داند رفت ره

تا سوی تبریز وفا اوصاف شمس الدین کند

Canı, seher çağı varsın da Şemseddin’in vasıflarını söylesin, onu övsün diye ta vefa yurdu Tebriz’e dek gönderdim; zaten o da gidilecek yolu bilir.

Divan, 530:1

امروز خندانیم و خوش کان بخت خندان می‌رسد

سلطان سلطانان ما از سوی میدان می‌رسد

Bugün gülüyoruz, hoşuz, çünkü o gülen baht geliyor. Geliyor padişahlar padişahı güzelimiz meydandan.

Divan, 530:2

امروز توبه بشکنم پرهیز را برهم زنم

کان یوسف خوبان من از شهر کنعان می‌رسد

Bugün bozacağım tövbemi, kırıp uşatacağım perhizi; çünkü Ken’an ülkesinden güzellerimin Yusuf’u geliyor.

Divan, 530:3

مست و خرامان می‌روم پوشیده چون جان می‌روم

پرسان و جویان می‌روم آن سو که سلطان می‌رسد

Sarhoş bir halde, salına salına gidiyorum, can gibi gizlice gidiyorum, o padişahın gelmekte olduğu tarafa, sora sora, araya araya gidiyorum.

Divan, 530:4

اقبال آبادان شده دستار دل ویران شده

افتان شده خیزان شده کز بزم مستان می‌رسد

Devlet sarayı yapıldı, göğün sarığı çözüldü, düşe kalka gitmede, çünkü sarhoşlar meclisinden geliyor.

Divan, 530:5

فرمان ما کن ای پسر با ما وفا کن ای پسر

نسیه رها کن ای پسر کامروز فرمان می‌رسد

Buyruğumuza uy ey oğul, bize karşı vefakâr ol ey oğul, veresiyeyi bırak ey oğul, bak, bugün emir gelmede, buyruk gelmede.

Divan, 530:6

پرنور شو چون آسمان سرسبزه شو چون بوستان

شو آشنا چون ماهیان کان بحر عمان می‌رسد

Gök gibi nurlan, gül bahçesi gibi yeşer, geliş, balıklar gibi yüzmeye bak, o uçsuz bucaksız deniz geliyor.

Divan, 530:7

هان ای پسر هان ای پسر خود را ببین در من نگر

زیرا ز بوی زعفران گویند خندان می‌رسد

Aklını başına al ey oğul, aklını başına al. Bana bakma, kendine bak; çünkü safran kokusu söz söyleyeni güldürür durur.

Divan, 530:8

بازآمدی کف می‌زنی تا خانه‌ها ویران کنی

زیرا که در ویرانه‌ها خورشید رخشان می‌رسد

Gene geldin, gene el çırpmadasın, gene böylece evleri yıkacaksın, çünkü yıkık yerlere parıl parıl parlayan güneş gelmede.

Divan, 530:9

ای خانه را گشته گرو تو سایه پروردی برو

کز آفتاب آن سنگ را لعل بدخشان می‌رسد

A eve kapanan, sen gölgede yetişmişsin, yürü, çık dışarı; çünkü taş bile güneşin tesiriyle Bedahşan lâ’li olmada.

Divan, 530:10

گه خونی و خون خواره‌ای گه خستگان را چاره‌ای

خاصه که این بیچاره را کز سوی ایشان می‌رسد

Gâh kanlıdır, gâh kan içmede, bâzı bâzı da hastalara çare bulmada, derman vermede;
hele bu çaresize dermanın ta kendisi, çünkü onların yanından geliyor.

Divan, 530:11

امروز مستان را بجو غیبم ببین عیبم مگو

زیرا ز مستی‌های او حرفم پریشان می‌رسد

Bugün sarhoşları ara, gizli şeylerimi gör, ayıbımı görüp söyleme; çünkü onun yüzünden öylesine sarhoşum ki harflerim ağzımdan darmadağınık çıkıyor.

Divan, 536:1

آمد بهار عاشقان تا خاکدان بستان شود

آمد ندای آسمان تا مرغ جان پران شود

Yeryüzünü bağ bahçe haline getirmek için âşıkların baharı geldi. Can kuşunun uçması için gökten bir sestir duyuldu.

Divan, 536:2

هم بحر پرگوهر شود هم شوره چون گوهر شود

هم سنگ لعل کان شود هم جسم جمله جان شود

Hem deniz incilerle dolar artık, hem acı su Kevser kesilir; hem taş madende lâ'le döner, hem beden baştan başa can olur.

Divan, 536:3

گر چشم و جان عاشقان چون ابر طوفان بار شد

اما دل اندر ابر تن چون برق‌ها رخشان شود

Âşıkların can gözleri bulut gibi tufanlar yağdırmada, amma gönülleri Tanrı bulutunda şimşek gibi parlamada.

Divan, 536:4

دانی چرا چون ابر شد در عشق چشم عاشقان

زیرا که آن مه بیشتر در ابرها پنهان شود

Âşıkların gözleri aşkla neden buluta döndü, biliyor musun? O ay önce bulutlarla gizlendi de ondan.

Divan, 536:5

ای شاد و خندان ساعتی کان ابرها گرینده شد

یا رب خجسته حالتی کان برق‌ها خندان شود

Ne neşeli, ne güleç andır o an ki o bulutlar ağlar; yarabbi, ne kutludur o dem ki o şimşekler güler.

Divan, 536:6

زان صد هزاران قطره‌ها یک قطره ناید بر زمین

ور زانک آید بر زمین جمله جهان ویران شود

Yüz binlerce katreden bir katrecik bile yeryüzüne dökülmez; çünkü dökülse bütün dünya yıkılır gider.

Divan, 536:7

جمله جهان ویران شود وز عشق هر ویرانه‌ای

با نوح هم کشتی شود پس محرم طوفان شود

Bütün dünya yıkılır, aşktan bir yıkık bucağa döner, niceler Nuh’la aynı gemiye biner, niceler tufana mahrem kesilir.

Divan, 536:8

طوفان اگر ساکن بدی گردان نبودی آسمان

زان موج بیرون از جهت این شش جهت جنبان شود

Tufan yatışsaydı gökyüzü dönmezdi; o cihetlere sığmayan dalga yüzünden bu altı cihet de oynayıp duruyor.

Divan, 536:9

ای مانده زیر شش جهت هم غم بخور هم غم مخور

کان دانه‌ها زیر زمین یک روز نخلستان شود

Ey altı cihetin kaydında kalan, hem gam ye, hem yeme; çünkü o taneler günün birinde yeraltından baş gösterir, boy atar, bir hurmalık olur.

Divan, 536:10

از خاک روزی سر کند آن بیخ شاخ تر کند

شاخی دو سه گر خشک شد باقیش آبستان شود

Bir gün gelir topraktan baş çıkarır o kök, taze bir dal olur; hattâ iki üç dalı kurusa bile geri kalanı filizlenir, çoğalır.

Divan, 536:11

وان خشک چون آتش شود آتش چو جان هم خوش شود

آن این نباشد این شود این آن نباشد آن شود

O kuru dallar da ateş haline gelir, ateşse can gibi hoş gelir insana. O, bu olmazsa böyle olur, bu, o olmazsa öyle; ya yeşerir, ya ateş olur.

Divan, 536:12

چیزی دهانم را ببست یعنی کنار بام و مست

هر چه تو زان حیران شوی آن چیز از او حیران شود

Bir şey ağzımı tutuyor; yâni hem damın kıyısındayım, hem sarhoşum; seni hayran eden şey de ondan hayran olur zaten.

Divan, 539:1

مستی سلامت می‌کند پنهان پیامت می‌کند

آن کو دلش را برده‌ای جان هم غلامت می‌کند

Sarhoşluk selâm ediyor sana, gizlice haber yolluyor sana; gönlünü kapıp aldığın kişi, canını da kul köle ediyor sana.

Divan, 539:2

ای نیست کرده هست را بشنو سلام مست را

مستی که هر دو دست را پابند دامت می‌کند

Ey varı yok eden, duy sarhoşun selâmını, öylesine sarhoş ki iki elinin de ayağını senin tuzağına kaptırmada.

Divan, 539:3

ای آسمان عاشقان ای جان جان عاشقان

حسنت میان عاشقان نک دوستکامت می‌کند

Ey âşıklar göğü, ey âşıkların canlarına can olan, güzelliğin âşıklar arasında aşkınıza diye sana şarap içirmeye başladı, âşıkların hayrını ister bir hale getirdi seni.

ای چاشنی هر لبی ای قبله هر مذهبی

مه پاسبانی هر شبی بر گرد بامت می‌کند

Ey her dudağın tadı tuzu, ey her mezhebin kıblesi, ay her gece damının çevresinde dolaşmada, her gece bekçilik ediyor sana.

Divan, 539:5

آن کو ز خاک ابدان کند مر دود را کیوان کند

ای خاک تن وی دود دل بنگر کدامت می‌کند

Topraktan bedenler yapan, dumanı Zühal yıldızları haline getiren, seni ne hale sokuyor ey toprak beden, ey duman gönül, hangi hale getiriyor seni?

Divan, 539:6

یک لحظه‌ات پر می‌دهد یک لحظه لنگر می‌دهد

یک لحظه صحبت می‌کند یک لحظه شامت می‌کند

Bir an oluyor ki sana kanat veriyor, uçuyorsun. Bir an geliyor ki demir sunuyor, denize atıp öylece kalakalıyorsun. Bir an sabah haline getiriyor seni, bir an akşam haline sokuyor.

Divan, 539:7

یک لحظه می‌لرزاندت یک لحظه می‌خنداندت

یک لحظه مستت می‌کند یک لحظه جامت می‌کند

Bir an titretiyor, bir an güldürüyor seni; bir an sarhoş ediyor, bir an kadeh haline sokuyor seni.

Divan, 539:8

چون مهره‌ای در دست او گه باده و گه مست او

این مهره‌ات را بشکند والله تمامت می‌کند

Onun elinde bir mühre gibisin, gâh şarapsın, gâh onun yüzünden sarhoş; fakat bu mühreyi kırdı mı and olsun Tanrı’ya, seni tam, olgun bir hale getirir.

Divan, 539:9

گه آن بود گه این بود پایان تو تمکین بود

لیکن بدین تلوین‌ها مقبول و رامت می‌کند

Gâh o olur, gâh bu; fakat senin sonucun, temkin makamına ulaşmaktır; ancak seni şu renkten renge sokmakla makbul bir hale getirmededir, râm etmededir seni.

Divan, 539:10

تو نوح بودی مدتی بودت قدم در شدتی

مانند کشتی کنون بی‌پا و گامت می‌کند

Sen bir müddet Nuh’tun, her türlü sıkıntıya, her türlü eziyete ayak bastın, tahammül ettin;
şimdiyse gemi gibi ayaksız olarak, adım atmadan yürütüyor seni.

Divan, 539:11

خامش کن و حیران نشین حیران حیرت آفرین

پخته سخن مردی ولی گفتار خامت می‌کند

Sus, hayran bir halde otur, hayretler yaratan bir hayran haline gir; olgun, pişkin sözler söyleyen bir ersin amma sözlerini hamlaştırıyor.

Divan, 546:1

هین سخن تازه بگو تا دو جهان تازه شود

وارهد از حد جهان بی‌حد و اندازه شود

Kendine gel, yepyeni bir söz söyle de dünya yenilensin… sözün öylesine bir söz olmalı ki dünyanın da sınırını aşmalı; sınır nedir, ölçü ne? Bilmemeli.

Divan, 546:2

خاک سیه بر سر او کز دم تو تازه نشد

یا همگی رنگ شود یا همه آوازه شود

Senin soluğundan gençleşmeyenin kara toprak başına… senin soluğunu duyan, ya baştan başa renk kesilir, yahut da bir ses olur gider.

Divan, 546:3

هر که شدت حلقهٔ در زود برد حقه زر

خاصه که در باز کنی محرم دروازه شود

Kim senin kapına halka olursa altın kesintilerini tez kapar… hele kapıyı açarsan, hele o, içeriye de mahrem olursa…

Divan, 546:4

آب چه دانست که او گوهر گوینده شود

خاک چه دانست که او غمزه غمازه شود

Su ne bilirdi ki söyleyen bir inci olacak… toprak ne bilirdi ki sırlar söyleyen bir bakış kesilecek?

Divan, 546:5

روی کسی سرخ نشد بی‌مدد لعل لبت

بی تو اگر سرخ بود از اثر غازه شود

Lâ’l dudağının şarabı olmadıkça kimsenin yüzü kızarmaz; sensiz kızarsa bile gaz boyamasındandır o renk.

Divan, 546:6

ناقه صالح چو ز که زاد یقین گشت مرا

کوه پی مژده تو اشتر جمازه شود

Salih’in devesi dağdan doğdu ya; iyice anladım artık ki dağ bile, senin muştuluğunu duyunca yörük bir deve kesilir.

Divan, 546:7

راز نهان دار و خمش ور خمشی تلخ بود

آنچ جگرسوزه بود باز جگرسازه شود

Sırrı gizle, susmak acı bile olsa sus; ciğeri yakan şey, yakar ama yeniler ciğeri.

Divan, 547:1

سجده کنم پیشکش آن قد و بالا چه شود

دیده کنم پیشکش آن دل بینا چه شود

O yüce boya bosa karşı secde edersem ne olur? O görür gönüle gözlerimi armağan verirsem ne çıkar?

Divan, 547:2

باده او را نخورم ور نخورم پس کی خورد

گر بخورم نقد و نیندیشم فردا چه شود

Onun şarabını içerim ben… ben içmezsem kim içer ki zâti; bugün bulmuşken içer, yarını düşünmezsem ne olur ki?

Divan, 547:3

باده او همدل من بام فلک منزل من

گر بگشایم پر خود برپرم آن جا چه شود

Onun şarabı gönüldeşim benim; gökyüzü damı konak olmuş bana… kanadımı açar da oraya uçarsam ne çıkar ki?

Divan, 547:4

دل نشناسم چه بود جان و بدن تا برود

غم نخورم غم نخورم غم نخورم تا چه شود

Gönlü tanımasam ne olacakmış… koy, can da varsın gitsin, beden de; gam yemem ben, gam yemem, gam yemem, ne olacak yâni?

Divan, 549:1

آب زنید راه را هین که نگار می‌رسد

مژده دهید باغ را بوی بهار می‌رسد

Yola su serpin, şimdicek sevgili geliyor; bahçeye müjde verin, bahar kokuları gelmede.

Divan, 549:2

راه دهید یار را آن مه ده چهار را

کز رخ نوربخش او نور نثار می‌رسد

Sevgiliye yol açın, yol açın o Ay’ın on dördüne; ışıklar bağışlayan yüzünden ışıklar saça saça geliyor o.

Divan, 549:3

چاک شدست آسمان غلغله ایست در جهان

عنبر و مشک می‌دمد سنجق یار می‌رسد

Gökyüzü yerlere inmede, dünyaya bir uğultudur yayılmada, amberle misk bitmede, sevgilinin sancağı gelmede.

Divan, 549:4

رونق باغ می‌رسد چشم و چراغ می‌رسد

غم به کناره می‌رود مه به کنار می‌رسد

Bağın bahçenin alımı gelmede; göz gelmede, mum gelmede… Gam bir kıyıya gitmede; Ay kucağımıza doğmada.

Divan, 549:5

تیر روانه می‌رود سوی نشانه می‌رود

ما چه نشسته‌ایم پس شه ز شکار می‌رسد

Ok uçup gitmede, varıp amaca ulaşmada; ne diye oturmuşuz biz? Padişah avdan gelmede.

Divan, 549:6

باغ سلام می‌کند سرو قیام می‌کند

سبزه پیاده می‌رود غنچه سوار می‌رسد

Bağ bahçe selâma duruyor; selvi ayağa kalkıyor; yeşillik yaya koşuyor; gonca ata binmiş, geliyor.

Divan, 549:7

خلوتیان آسمان تا چه شراب می‌خورند

روح خراب و مست شد عقل خمار می‌رسد

Gökyüzünde halvete girenler, nasıl bir şarap içiyorlar ki can sarhoş oldu, yerlere serildi, akıl mahmurlaşmış, geliyor.

Divan, 549:8

چون برسی به کوی ما خامشی است خوی ما

زان که ز گفت و گوی ما گرد و غبار می‌رسد

Köyümüze ulaştın mı, bil ki susmaktır huyumuz bizim; çünkü dedikodumuzdan toz kalkıyor bizim.

Divan, 553:1

بی همگان به سر شود بی‌تو به سر نمی‌شود

داغ تو دارد این دلم جای دگر نمی‌شود

İş herkesle başa çıkar, düzelir, fakat sen olmazsan olmaz da olmaz; açtığın yara şu gönlümdedir, başka yeri yok onun.

Divan, 553:2

دیده عقل مست تو چرخه چرخ پست تو

گوش طرب به دست تو بی‌تو به سر نمی‌شود

Aklın gözü senin sarhoşun. Feleğin çarkı sana karşı alçacık. Zevk, neşe kulağı senin elinde; sensiz hiçbiri de yürümez.

Divan, 553:3

جان ز تو جوش می‌کند دل ز تو نوش می‌کند

عقل خروش می‌کند بی‌تو به سر نمی‌شود

Can senden coşar, gönül senden şarap içer; akıl senin yüzünden köpürür; sensiz hiçbirinin işi başa çıkmaz.

Divan, 553:4

خمر من و خمار من باغ من و بهار من

خواب من و قرار من بی‌تو به سر نمی‌شود

Şarabımsın, mahmurluğum; bahçemsin, baharım. Uykumsun, kararım; sensiz hiçbiri düzene girmez.

Divan, 553:5

جاه و جلال من تویی ملکت و مال من تویی

آب زلال من تویی بی‌تو به سر نمی‌شود

Mevkiim, şerefim sensin; saltanatım, malım sensin; arı duru suyum sensin; sensiz bunlar da yürümez.

Divan, 553:6

گاه سوی وفا روی گاه سوی جفا روی

آن منی کجا روی بی‌تو به سر نمی‌شود

Kimi vefaya doğru gidersin, kimi cefaya doğru, benimsin sen, nereye gidiyorsun? Sensiz hiçbirinin işi başa çıkmaz.

Divan, 553:7

دل بنهند برکنی توبه کنند بشکنی

این همه خود تو می‌کنی بی‌تو به سر نمی‌شود

Sana gönül verirler, gönlünden söker, atarsın; tövbe ederler, tövbeleri bozdurursun; bütün bunları sen yaparsın, sensiz bir iş olamaz ki.

Divan, 553:8

بی تو اگر به سر شدی زیر جهان زبر شدی

باغ ارم سقر شدی بی‌تو به سر نمی‌شود

Sensiz bir iş başa çıksaydı dünyanın altı üstüne gelirdi; İrem bağı cehennem kesilirdi; sensiz hiçbir iş başa çıkmaz.

Divan, 553:9

گر تو سری قدم شوم ور تو کفی علم شوم

ور بروی عدم شوم بی‌تو به سر نمی‌شود

Başsan sen, ayak olayım, avuçsan bayrak olayım; fakat gidersen yok olurum ben, sensiz iş yürümez.

Divan, 553:10

خواب مرا ببسته‌ای نقش مرا بشسته‌ای

وز همه‌ام گسسته‌ای بی‌تو به سر نمی‌شود

Uykumu bağlamışsın, şeklimi yıkamış, silmişsin; beni her şeyden geçirmişsin, sensiz iş yürümüyor.

Divan, 553:11

گر تو نباشی یار من گشت خراب کار من

مونس و غمگسار من بی‌تو به سر نمی‌شود

Dostum, sen olmazsan, işim gücüm yıkılır gider; a benim eşim dostum, a benim dertdeşim, sensiz iş yürümez.

Divan, 553:12

بی تو نه زندگی خوشم بی‌تو نه مردگی خوشم

سر ز غم تو چون کشم بی‌تو به سر نمی‌شود

Sensiz yaşayış da hoş değil bana, ölüş de hoş değil; gamından nasıl baş çekeyim?
Sensiz hiçbir iş başa çıkmıyor ki.

Divan, 553:13

هر چه بگویم ای سند نیست جدا ز نیک و بد

هم تو بگو به لطف خود بی‌تو به سر نمی‌شود

A dayancım, güvencim benim, ne söylersem söyleyeyim, iyiden, kötüden ayrı değil;
lûtfunla sen söyle, sensiz hiçbir iş yürümüyor.

Divan, 554:1

این رخ رنگ رنگ من هر نفسی چه می‌شود

بی هوسی مکن ببین کز هوسی چه می‌شود

Şu renkten renge giren benzim, her solukta ne oluyor? Hevessizlik etme, bir bak da gör, hevesten neler olmada.

Divan, 554:2

دزد دلم به هر شبی در هوس شکرلبی

در سر کوی شب روان از عسسی چه می‌شود

Gönlümde her gece bir şeker dudaklının hevesi var; gece yol alanların mahallesi başında bekçiden neler oluyor, neler.

Divan, 554:3

هیچ دلی نشان دهد هیچ کسی گمان برد

کاین دل من ز آتش عشق کسی چه می‌شود

Şu gönlümde birisinin aşkının ateşinden neler oluyor? Hiç kimsecik gösterebilir mi, hiç kimsecik ne olduğunu aklına, vehmine getirebilir mi?

Divan, 554:4

آن شکر چو برف او وان عسل شگرف او

از سر لطف و نازکی از مگسی چه می‌شود

O lûtuf, o nezaket onda varken kar gibi bembeyaz şekerinde, o tatlı mı tatlı balında bir sinek yüzünden neler olmada.

Divan, 554:5

عشق تو صاف و ساده‌ای بحر صفت گشاده‌ای

چونک در آن همی‌فتد خار و خسی چه می‌شود

Aşkın arı mı arı, duru mu duru; deniz gibi açılmış, saçılmış… Oraya çerçöp düştü mü ne olur acaba?

Divan, 554:6

از تبریز شمس دین دست دراز می‌کند

سوی دل و دل من از دسترسی چه می‌شود

Şemseddin, Tebriz’den gönlüme elini uzatır; eli gönlüme erişince gönlüm neler olur, neler.

زهره عشق هر سحر بر در ما چه می‌کند

دشمن جان صد قمر بر در ما چه می‌کند

Aşk Zühre’si, her seher çağı bizim kapımızda ne yapar? Yüzlerce Ay’ın o can düşmanının kapımızda ne işi var?

Divan, 559:2

هر که بدید از او نظر باخبرست و بی‌خبر

او ملکست یا بشر بر در ما چه می‌کند

Onun bakışına nail olanın hem her şeyden haberi vardır, hem yoktur; melek midir o, insan mı, kapımızda ne yapar?

Divan, 559:3

زیر جهان زبر شده آب مرا ز سر شده

سنگ از او گهر شده بر در ما چه می‌کند

Dünyanın altı üstüne gelmiş; su başımızdan aşmış; taş bile onun yüzünden inci olmuş, mücevher kesilmiş; kapımızda ne işi var onun?

Divan, 559:4

ای بت شنگ پرده‌ای گر تو نه فتنه کرده‌ای

هر نفسی چنین حشر بر در ما چه می‌کند

A şuh perdeli güzel; sen bir fitne koparmadıysan her solukta bunca kalabalığın ne işi var kapımızda?

Divan, 559:5

گر نه که روز روشنی پیشه گرفته رهزنی

روز به روز و ره گذر بر در ما چه می‌کند

Apaydın günde yol kesiciliği âdet edinmemişsen, her gün yol uğrağına neden çıkarsın,
bizim kapımızda ne ararsın?

Divan, 559:6

ور نه که دوش مست او آمد و درشکست او

پس به نشانه این کمر بر در ما چه می‌کند

Dün sarhoş bir halde gelip kapımızı kırmadıysa ondan bir iz olarak kalan şu kemerin ne işi var kapımızda?

Divan, 559:7

گر نه جمال حسن او گرد برآرد از عدم

این همه گرد شور و شر بر در ما چه می‌کند

Güzelliğinin alımı, o güzel yüzü, ölümsüz cennetten toz koparmıyorsa bunca tozun, bunca dumanın kapımızda ne işi var?

Divan, 559:8

از تبریز شمس دین سوی که رای می‌کند

بحر چه موج زد گهر بر در ما چه می‌کند

Şemseddin, Tebriz’den kime geliyor? Deniz ne diye dalgalandı, coştu, köpürdü de inciler saçtı, ne işi var bizim kapımızda?

Divan, 561:1

طوطی جان مست من از شکری چه می‌شود

زهره می پرست من از قمری چه می‌شود

Sarhoş can dudum bir şekerle ne hale geliyor; şaraba tapan Zühre’m bir Ay yüzünden neler oluyor?

Divan, 561:2

بحر دلم که موج او از فلک نهم گذشت

خیره بمانده‌ام که او از گهری چه می‌شود

Gönül denizim onun yüzünden dalgalanıyor da dokuzuncu kat göğü de aşıyor, şaşırmış kalmışım, bir inci yüzünden ne hallere geliyor?

Divan, 561:3

باغ دلم که صد ارم در نظرش بود عدم

نرگس تازه خیره شد کز شجری چه می‌شود

Gönlüm öylesine bir bahçe ki yüzlerce İrem bağı gözüne yok görünmede; fakat yeni açmış nerkis, bir ağaç yüzünden neler oluyor diye şaşırdı kaldı.

Divan, 561:4

جان سپهست و من علم جان سحرست و من شبم

این دل آفتاب من هر سحری چه می‌شود

Can bir padişahtır, ben yaprağıyım; can seher çağıdır, ben geceyim; şu güneş gönlüm her seher çağı ne hallere düşüyor?

Divan, 561:5

دل شده پاره پاره‌ها در نظر و نظاره‌ها

کاین همه کون هر زمان از نظری چه می‌شود

Gönül paramparça oldu, görenler gördüler; fakat bütün şu varlık da bir bakışla ne hallere gelmede?

Divan, 561:6

از غلبات عشق او عقل چه شور می‌کند

وز لمعان جان او جانوری چه می‌شود

Aşkının üstün gelişi yüzünden akıl nasıl da coşup köpürüyor; canının parıltılarından canlılar ne hallere giriyor?

Divan, 561:7

من همگی چو شیشه‌ام شیشه گریست پیشه‌ام

آه که شیشه دلم از حجری چه می‌شود

Ben boyuna şişeye benziyorum, şişe yapmak da sanatım benim; ah, gönül şişem bir taş yüzünden neler oluyor?

Divan, 561:8

باخبران و زیرکان گر چه شوند لعل کان

بی خبرند از این کز او بی‌خبری چه می‌شود

Haberi olanlar, aklı erenler lâ’l madenine dönerler ama haberi olmayan onun yüzünden ne hallere düşüyor, bundan haberleri yok.

Divan, 561:9

از تبریز شمس دین راست شود دل و نظر

آن نظر خوش از کژ و کژنگری چه می‌شود

Tebrizli Şemseddin’den gönül de güzelleşir, bakış da; ikisi de eğri bakıştan kurtulur; fakat eğri bakan, eğri gören de ne hallere gelir, ne hallere?

Divan, 563:1

دلا نزد کسی بنشین که او از دل خبر دارد

به زیر آن درختی رو که او گل‌های تر دارد

A gönül, gönülden haberi olanla otur; terütaze çiçekleri olan ağacın altına git.

Divan, 563:2

در این بازار عطاران مرو هر سو چو بی‌کاران

به دکان کسی بنشین که در دکان شکر دارد

Şu güzel kokular, çeşitli mallar satanların çarşısında işsiz güçsüz kişiler gibi her yana gitme; dükkânında şeker olan kişinin dükkânında otur.

Divan, 563:3

ترازو گر نداری پس تو را زو رهزند هر کس

یکی قلبی بیاراید تو پنداری که زر دارد

Terazin yoksa herkes yolunu vurur; birisi kalp parayı yaldızlar, sen altın sanırsın.

Divan, 563:4

تو را بر در نشاند او به طراری که می‌آید

تو منشین منتظر بر در که آن خانه دو در دارد

Şimdi geliyorum der de kapıya dikekor seni; sakın kapıda oturup kalma; o evin iki kapısı vardır.

Divan, 563:5

به هر دیگی که می‌جوشد میاور کاسه و منشین

که هر دیگی که می‌جوشد درون چیزی دگر دارد

Kaynayan tencereye göz dikip kâseni getirme, oturup eğleşme; her kaynayan tencerede bir başka şey vardır.

Divan, 563:6

نه هر کلکی شکر دارد نه هر زیری زبر دارد

نه هر چشمی نظر دارد نه هر بحری گهر دارد

Ne her kamışta şeker vardır, ne her altın üstü; ne her gözde görüş vardır, ne her denizde inci.

Divan, 563:7

بنال ای بلبل دستان ازیرا ناله مستان

میان صخره و خارا اثر دارد اثر دارد

Ağla, çile a destanlar okuyan bülbül; çünkü sarhoşların feryatları kayaları bile deler, taşları bile deler.

Divan, 563:8

بنه سر گر نمی‌گنجی که اندر چشمه سوزن

اگر رشته نمی‌گنجد از آن باشد که سر دارد

İğne yordamından geçmiyorsan başından geç gitsin; iplik iğneden geçmiyorsa başı vardır da ondan geçmiyor.

Divan, 563:9

چراغست این دل بیدار به زیر دامنش می‌دار

از این باد و هوا بگذر هوایش شور و شر دارد

Şu uyanık gönül bir mumdur, onu eteğinin altında gizle; koru şu yelden, havadan; havada âfetler var.

Divan, 563:10

چو تو از باد بگذشتی مقیم چشمه‌ای گشتی

حریف همدمی گشتی که آبی بر جگر دارد

Yelden geçtin mi bir kaynağın başında oturursun; ciğerinde su olan birisiyle eş dost kesilirsin.

Divan, 563:11

چو آبت بر جگر باشد درخت سبز را مانی

که میوه نو دهد دایم درون دل سفر دارد

Ciğerinde su oldu mu yemyeşil bir ağaca dönersin; o ağaç içten içe yolculuktadır, yeniden yeniye meyveler verir.

Divan, 565:1

اگر صد همچو من گردد هلاک او را چه غم دارد

که نی عاشق نمی‌یابد که نی دلخسته کم دارد

Benim gibi yüzlercesini helâk etse ne gam var ona; âşık olursun arayıp bulmaz; gönlün yaralanır; az mı gönlü yaralısı onun?

Divan, 565:2

مرا گوید چرا چشمت رقیب روی من باشد

بدان در پیش خورشیدش همی‌دارم که نم دارد

Bana, ne diye der, gözlerin şaraba engel olmuş? Neylesin, güneşinin önünde boyuna nemli o gözler.

Divan, 565:3

چو اسماعیل پیش او بنوشم زخم نیش او

خلیلم را خریدارم چه گر قصد ستم دارد

İsmail gibi onun tapısında yarasını şerbet gibi içeyim gitsin; bana kasdı sitemse kabulüm; Halil'im ben.

اگر مشهور شد شورم خدا داند که معذورم

کاسیر حکم آن عشقم که صد طبل و علم دارد

Coşkunluğum meşhur olduysa mazurum a Tanrım; o aşkın buyruğuna tutsağım ki davulu var, bayrağı var.

Divan, 565:5

مرا یار شکرناکم اگر بنشاند بر خاکم

چرا غم دارد آن مفلس که یار محتشم دارد

Şekerler gibi sevgilim, beni yerlere sererse, ne diye o müflis kul gam yesin; öylesine yüce bir sevgilisi var onun.

Divan, 565:6

غمش در دل چو گنجوری دلم نور علی نوری

مثال مریم زیبا که عیسی در شکم دارد

Gamı gönlümde bir define; gönlüm nur üstüne nur; karnında İsa bulunan güzelim Meryem gibi tıpkı.

Divan, 565:7

چو خورشیدست یار من نمی‌گردد بجز تنها

سپه سالار مه باشد کز استاره حشم دارد

Sevgilim Güneş’e benziyor; ancak yapayalnız gezip tozmada; yıldızlardan ordusu var, ordu kumandanı da Ay.

Divan, 565:8

مسلمان نیستم گبرم اگر ماندست یک صبرم

چه دانی تو که درد او چه دستان و قدم دارد

Zerre kadar sabrım kaldıysa Müslüman değilim, Mecûsî'yim; onun derdinde ne hikâyeler var, ne sözler var; ne bilirsin sen?

Divan, 565:9

ز درد او دهان تلخست هر دریا که می‌بینی

ز داغ او نکو بنگر که روی مه رقم دارد

Ne kadar deniz görürsen hepsinin de ağzı, onun derdiyle acı; Ay’ın yüzüne bak; onu bile dağlamış, yüzündeki dağ yerini seyret.

Divan, 565:10

به دوران‌ها چو من عاشق نرست از مغرب و مشرق

بپرس از پیر گردونی که چون من پشت خم دارد

Zamanlar içinde, yüzyıllar boyunca ne batıda benim gibi bir âşık belirmiştir, ne doğuda;
inanmıyorsan benim gibi beli bükülmüş gökyüzüne sor.

Divan, 565:11

خنک جانی که از خوابش به مالش‌ها برانگیزد

بدان مالش بود شادان و آن را مغتنم دارد

Ne mutludur o cana ki sevgilisinin çimdiğiyle uykusundan uyanır; o çimdiği ganimet bilir, neşelenir, sevinir.

Divan, 565:12

طبیبی چون دهد تلخش بنوشد تلخ او را خوش

طبیبان را نمی‌شاید که عاقل متهم دارد

Hekim, hastaya acı ilaç verse de hasta o ilacı tatlı tatlı içer; akıllı kişinin hekimi töhmet altına alması yaraşmaz.

Divan, 565:13

اگر شان متهم داری بمانی بند بیماری

کسی برخورد از استا که او را محترم دارد

Onları töhmet altına alırsan hastalıklara tutulur kalırsın; ustasını sayan kişi kazanır, bir şey elde eder.

Divan, 565:14

خمش کن کاندر این دریا نشاید نعره و غوغا

که غواص آن کسی باشد که او امساک دم دارد

Sus; bu denizde nara atmak, kavga etmek yaraşmaz; yüzgeç, soluğunu tutmasını bilen kişidir.

Divan, 569:1

بهار آمد بهار آمد بهار مشکبار آمد

نگار آمد نگار آمد نگار بردبار آمد

Bahar geldi, bahar geldi, miskler saçan bahar geldi. Sevgili geldi, sevgili geldi, hilim sahibi, esirgeyici sevgili geldi.

Divan, 569:2

صبوح آمد صبوح آمد صبوح راح و روح آمد

خرامان ساقی مه رو به ایثار عقار آمد

Sabah şarabı geldi, sabah şarabı geldi, seher çağı içilen can şarabı geldi. Ay yüzlü sâkî salına salına şarap sunmaya geldi.

Divan, 569:3

صفا آمد صفا آمد که سنگ و ریگ روشن شد

شفا آمد شفا آمد شفای هر نزار آمد

Arılık duruluk geldi, arılık duruluk geldi, taş da apaydın oldu, kum da. Şifa geldi, şifa geldi, her hastaya, her arığa şifa geldi.

Divan, 569:4

حبیب آمد حبیب آمد به دلداری مشتاقان

طبیب آمد طبیب آمد طبیب هوشیار آمد

Sevgili geldi, sevgili geldi iştiyak çekenlerin gönüllerini almaya. Hekim geldi, hekim geldi, o uyanık, aklı başında hekim geldi.

Divan, 569:5

سماع آمد سماع آمد سماع بی‌صداع آمد

وصال آمد وصال آمد وصال پایدار آمد

Semâ’ geldi, semâ’ geldi, baş ağrısı olmayan semâ’ geldi. Buluşma geldi, buluşma geldi, ünlü buluşma geldi.

Divan, 569:6

ربیع آمد ربیع آمد ربیع بس بدیع آمد

شقایق‌ها و ریحان‌ها و لاله خوش عذار آمد

İlkbahar geldi, ilkbahar geldi; eşsiz, örneksiz ilkbahar geldi; şakayıklar, reyhanlar, güzel yüzlü lâle geldi.

Divan, 569:7

کسی آمد کسی آمد که ناکس زو کسی گردد

مهی آمد مهی آمد که دفع هر غبار آمد

Birisi geldi, birisi geldi, onun yüzünden adam olmayan da birisi olur. Bir Ay geldi, bir Ay geldi ki her tozu toprağı yatıştırır.

Divan, 569:8

دلی آمد دلی آمد که دل‌ها را بخنداند

میی آمد میی آمد که دفع هر خمار آمد

Bir gönül geldi, bir gönül geldi ki gönülleri güldürür o; bir şarap geldi, bir şarap geldi ki her çeşit mahmurluğu giderir o.

Divan, 569:9

کفی آمد کفی آمد که دریا در از او یابد

شهی آمد شهی آمد که جان هر دیار آمد

Bir avuç geldi, bir avuç geldi ki deniz ondan bulur inciyi; bir padişah geldi, bir padişah geldi ki her ülkenin canıdır o.

Divan, 569:10

کجا آمد کجا آمد کز این جا خود نرفتست او

ولیکن چشم گه آگاه و گه بی‌اعتبار آمد

Nerden geldi, nerden geldi ki burdan asla gitmemişti o; fakat göz bâzı olur, görür, anlar, bâzı da görmez, ibret almaz.

Divan, 569:11

ببندم چشم و گویم شد گشایم گویم او آمد

و او در خواب و بیداری قرین و یار غار آمد

Gözümü yumayım, susayım, açayım, söyleyeyim, o geldi; odur uykuda da eş dost, uyanıkken de.

Divan, 569:12

کنون ناطق خمش گردد کنون خامش به نطق آید

رها کن حرف بشمرده که حرف بی‌شمار آمد

Şimdi, söyleyen susar, susan söze gelir; sayılı harfi bırak, sayısız harf geldi.

برآمد بر شجر طوطی که تا خطبه شکر گوید

به بلبل کرد اشارت گل که تا اشعار برگوید

Dudu kuşu şeker hutbesini okumak için ağaca kondu; gül şiirler okumasını buyurdu bülbüle.

Divan, 573:2

به سرو سبز وحی آمد که تا جانش بود در تن

میان بندد به خدمت روز و شب‌ها این سمر گوید

Yemyeşil selviye, canın bedeninde oldukça belini bağla, gece gündüz hizmet et, bunda fayda var diye vahiy geldi.

Divan, 573:3

همه تسبیح گویانند اگر ماهست اگر ماهی

ولیکن عقل استادست او مشروحتر گوید

Ay olsun, balık olsun; hepsi de tespih etmede; fakat akıl ustadır; o daha da etraflı söylüyor.

Divan, 573:4

درآید سنگ در گریه درآید چرخ در کدیه

ز عرش آید دو صد هدیه چو او درس نظر گوید

O, bakış dersini söylemeye başladı mı, taşlar ağlar, gökyüzü dilenir, Arş'tan yüzlerce armağanlar gelir.

هزاران سیمبر بینی گشاییده بر او سینه

چو آن عنبرفشان قصه نسیم آن سحر گوید

O amberler saçan, o seher yelinin hikâyesini söylemeye koyuldu mu, binlerce gümüş bedenliyi görürsün ki hepsi de göğüslerini, gönüllerini açmış, ona dalıp gitmiş.

Divan, 573:6

که را ماند دل آن لحظه که آن جان شرح دل گوید

که را ماند خبر از خود در آن دم کو خبر گوید

O can, gönlü anlatmaya başlayınca kimde gönül kalır? O haber söylemeye koyulunca kimin kendinden haberi olur?

Divan, 573:7

حدیث عشق جان گوید حدیث ره روان گوید

حدیث سکر سر گوید حدیث خون جگر گوید

Can aşkının sözünü eder o; yolculardan bahseder o; başa şükretmeyi anlatır, ciğer kanını hikâye eder o.

Divan, 574:1

مرا عاشق چنان باید که هر باری که برخیزد

قیامت‌های پرآتش ز هر سویی برانگیزد

Öyle bir âşık gerek ki bana; bir kımıldadı kalktı mı, her yanda ateşlerle dopdolu kıyametler koparmalı.

Divan, 574:2

دلی خواهیم چون دوزخ که دوزخ را فروسوزد

دو صد دریا بشوراند ز موج بحر نگریزد

Bir gönül istiyoruz ki cehennem gibi olmalı, cehennemi bile yakıp yandırmalı; denizin dalgasından kaçmamalı, yakmalı, kavurmalı yüzlerce denizi.

Divan, 574:3

ملک‌ها را چه مندیلی به دست خویش درپیچد

چراغ لایزالی را چو قندیلی درآویزد

Gökleri bir mendil gibi dürmeli avcunda; zevâlsiz ışığı bir kandil gibi aşmalı gök kubbeye.

Divan, 574:4

چو شیری سوی جنگ آید دل او چون نهنگ آید

بجز خود هیچ نگذارد و با خود نیز بستیزد

Bir timsah gönlüyle arslan gibi savaşa girmeli; kendinden başka kimseyi komamalı; sonra savaşmalı kendisiyle de.

Divan, 574:5

چو هفت صد پرده دل را به نور خود بدراند

ز عرشش این ندا آید بنامیزد بنامیزد

Gönlün yedi yüz perdesini ışığıyla yırtmalı da Arş’tan ses gelmeli ona: Maşallah, maşallah.

Divan, 574:6

چو او از هفتمین دریا به کوه قاف رو آرد

از آن دریا چه گوهرها کنار خاک درریزد

Yedinci denizden Kafdağı’na yüz tuttu mu o, o denizden nice inciler, mercanlar saçmalı yeryüzünün eteğine.

Divan, 578:1

مرا عهدیست با شادی که شادی آن من باشد

مرا قولیست با جانان که جانان جان من باشد

Neşeyle bir ahdim var; neşe benim olacak; sevgiliyle bir sözüm var; sevgili bana can kesilecek.

Divan, 578:2

به خط خویشتن فرمان به دستم داد آن سلطان

که تا تختست و تا بختست او سلطان من باشد

Padişah kendi eliyle bir ferman yazdı, verdi bana; taht, taht oldukça, baht, baht oldukça padişahım o olacak benim.

Divan, 578:3

اگر هشیار اگر مستم نگیرد غیر او دستم

وگر من دست خود خستم همو درمان من باشد

İster ayık olayım, ister sarhoş; ondan başkası tutmayacak elimden; hattâ elimi yaralasam bile o derman olacak bana.

Divan, 578:4

چه زهره دارد اندیشه که گرد شهر من گردد

کی قصد ملک من دارد چو او خاقان من باشد

Düşüncenin haddine mi düşmüş benim şehrimin çevresinde dönüp dolaşmak; hakanım o oldukça saltanatıma kastedebilir mi hiç?

Divan, 578:5

نبیند روی من زردی به اقبال لب لعلش

بمیرد پیش من رستم چو از دستان من باشد

Lâ'l dudaklarının devleti sayesinde yüzüm sararma nedir görmeyecek; destanım o oldukça Rüstem bile önümde can verip gidecek.

Divan, 578:6

بدرم زهره زهره خراشم ماه را چهره

برم از آسمان مهره چو او کیوان من باشد

Benim Zühal yıldızım o oldukça, Zühre'nin ödünü patlatırım; Ay'ın yüzünü tırmalarım; gökyüzünün zarını kaparım;

Divan, 578:7

بدرم جبه مه را بریزم ساغر شه را

وگر خواهند تاوانم همو تاوان من باشد

Ay'ın cübbesini yırtarım; padişahın sağrağını dökerim; ödetmek isterlerse, o öder benim yerime.

Divan, 578:8

چراغ چرخ گردونم چو اجری خوار خورشیدم

امیر گوی و چوگانم چو دل میدان من باشد

Güneşin ücretiyle geçinmedeyim, o yüzden de gökyüzünün ışığıyım ben; meydanım gönüldür, bundan dolayı topun da beyi benim, çevgenin de.

Divan, 578:9

منم مصر و شکرخانه چو یوسف در برم گیرم

چه جویم ملک کنعان را چو او کنعان من باشد

Mademki Yusuf’un kucağındayım, Mısır da benim, şeker yurdu da ben; Ken’an’ım o olduktan sonra ne diye Ken’an diyarını arayayım?

Divan, 578:10

زهی حاضر زهی ناظر زهی حافظ زهی ناصر

زهی الزام هر منکر چو او برهان من باشد

Ne de güzel hazır, ne de hoş görüp gözeten; ne de güzel koruyucu, ne de hoş yardımcı; o benim kesin delilim oldukça her münkiri ne de kolay mat etmedeyim.

Divan, 578:11

یکی جانیست در عالم که ننگش آید از صورت

بپوشد صورت انسان ولی انسان من باشد

Dünyada bir can var ki şekle bürünmekten utanmada; fakat gene de insan şekline bürünmede; fakat benim insanım olmada.

Divan, 578:12

سر ما هست و من مجنون مجنبانید زنجیرم

مرا هر دم سر مه شد چو مه بر خوان من باشد

Aybaşı geldi, bense deli divaneyim; zincirimi şakırdatma. Ay, soframda oldukça her soluk bir aybaşı bana.

Divan, 578:13

سخن بخش زبان من چو باشد شمس تبریزی

تو خامش تا زبان‌ها خود چو دل جنبان من باشد

Dilime söz bağışlayan Tebrizli Şems oldukça, sen sus da bütün diller, gönül gibi benim için oynasın dursun.

Divan, 579:1

دگرباره سر مستان ز مستی در سجود آمد

مگر آن مطرب جان‌ها ز پرده در سرود آمد

Sarhoşların başları sarhoşlukla bir kere daha secdeye kapandı; yoksa o canların çalgıcısı, perde ardından çalgı çalmaya mı başladı?

Divan, 579:2

سراندازان و جانبازان دگرباره بشوریدند

وجود اندر فنا رفت و فنا اندر وجود آمد

Baş çekenler, canlarıyla oynayanlar bir kere daha coştular; varlık yokluğa gitti, yokluk varlık âlemine geldi.

Divan, 579:3

دگرباره جهان پر شد ز بانگ صور اسرافیل

امین غیب پیدا شد که جان را زاد و بود آمد

Dünya bir kere daha İsrâfîl'in üfürdüğü Sûr sesiyle doldu; gizliliklere emin olan, meydana çıktı; cana azık geldi.

Divan, 579:4

ببین اجزای خاکی را که جان تازه پذرفتند

همه خاکیش پاکی شد زیان‌ها جمله سود آمد

Toprağın cüzlerine bak; hepsi de taze can buldu; topraklığı tertemiz oldu; ziyanlar tümden fayda kesildi.

Divan, 579:5

ندارد رنگ آن عالم ولیک از تابه دیده

چو نور از جان رنگ آمیز این سرخ و کبود آمد

O âlemde renk yoktur; fakat şu kırmızı, mavi, renklere bulanmış candan ışık gibi vurmuştur da göze görünür.

Divan, 579:6

نصیب تن از این رنگست نصیب جان از این لذت

ازیرا ز آتش مطبخ نصیب دیگ دود آمد

Bedenin payı şu renkten verilir, canın payıysa şu tattır; nitekim mutfaktaki ateşten tencerenin payı dumandır ancak.

Divan, 579:7

بسوز ای دل که تا خامی نیاید بوی دل از تو

کجا دیدی که بی‌آتش کسی را بوی عود آمد

Yan yakıl a gönül; ham oldukça ödağacı kokusu gelmez senden; nerde gördün sen ateşe atılmadıkça koku versin ödağacı?

Divan, 579:8

همیشه بوی با عودست نه رفت از عود و نه آمد

یکی گوید که دیر آمد یکی گوید که زود آمد

Koku boyuna ödağacındadır; ne bir başka yere gider, ne bir başka yerden gelir; fakat biri çıkar, geç geldi der; öbürü tutar, tez geldi der.

Divan, 579:9

ز صف نگریخت شاهنشه ولی خود و زره پرده‌ست

حجاب روی چون ماهش ز زخم خلق خود آمد

Padişahlar padişahı, saftan kaçmadı; fakat giyindiği zırh bir perde oluyor; Ay gibi yüzünü nazar değmesin diye halktan örtmede.

Divan, 580:1

صلا یا ایها العشاق کان مه رو نگار آمد

میان بندید عشرت را که یار اندر کنار آمد

Haberiniz olsun a âşıklar, o ay yüzlü sevgili geldi; zevke dalın, işrete koyulun; sevgili kucağımıza geldi bizim.

Divan, 580:2

بشارت می پرستان را که کار افتاد مستان را

که بزم روح گستردند و باده بی‌خمار آمد

Şaraba tapanlara muştuluklar; sarhoşlara düştü iş; can meclisini bezediler; mahmurluk vermeyen şarap geldi.

قیامت در قیامت بین نگار سروقامت بین

کز او عالم بهشتی شد هزاران نوبهار آمد

Kıyamet içindeki kıyameti gör; selvi boylu güzeli seyret; onun yüzünden dünya cennete döndü; binlerce ilkbahar geldi.

Divan, 580:4

چو او آب حیات آمد چرا آتش برانگیزد

چو او باشد قرار جان چرا جان بی‌قرار آمد

Abıhayatken ne diye ateşler saçar? Canın kararı, huzuruyken ne diye can kararsızdır, huzursuzdur?

Divan, 580:5

درآ ساقی دگرباره بکن عشاق را چاره

که آهوچشم خون خواره چو شیر اندر شکار آمد

Bir kere daha gel a sâkî, âşıklara bir çare bul; çünkü o ceylan gözlü, o kanlar içen güzel, arslan gibi avlanmaya geldi.

Divan, 580:6

چو کار جان به جان آمد ندای الامان آمد

که لشکرهای عشق او به دروازه حصار آمد

Canın canı ağzına geldi, el aman sesi her yanı tuttu; aşkının orduları kale kapısına geldi dayandı.

Divan, 580:7

رود جان بداندیشش به شمشیر و کفن پیشش

که هرک از عشق برگردد به آخر شرمسار آمد

Kötü düşüncelere dalan can, kılıcı, kefeni almış, aşktan dönen, sonucu utanarak geri gelir diye tapısına gidiyor.

Divan, 580:8

نه اول ماند و نی آخر مرا در عشق آن فاخر

که عاشق همچو نی آمد و عشق او چو نار آمد

O övünen güzelin aşkıyla bende ne evvel kaldı, ne son; çünkü âşık, kamış gibidir zaten, aşkıysa ateş mi ateş.

Divan, 580:9

اگر چه لطف شمس الدین تبریزی گذر دارد

ز باد و آب و خاک و نار جان هر چهار آمد

Tebrizli Şemseddin’in lûtfu, kerem eder de bir uğrarsa suya da can gelir, yele de, toprağa da, ateşe de; dördü de cana kavuşur.

Divan, 591:1

چه بویست این چه بویست این مگر آن یار می‌آید

مگر آن یار گل رخسار از آن گلزار می‌آید

Bu ne kokudur, bu ne koku; yoksa o sevgili mi geliyor; yoksa o gül yanaklı sevgili o gül bahçesinden mi geliyor?

Divan, 591:2

شبی یا پرده عودی و یا مشک عبرسودی

و یا یوسف بدین زودی از آن بازار می‌آید

Gece mi, ödağacı mı, yahut da misklerle karışık amber mi bu; yoksa Yusuf bu tezlikle o pazardan mı gelmede?

Divan, 591:3

چه نورست این چه تابست این چه ماه و آفتابست این

مگر آن یار خلوت جو ز کوه و غار می‌آید

Ne nurdur bu, ne parıltı; ne aydır bu, ne güneş? Yoksa o yalnızlık arayan dost, dağdan, mağaradan mı geliyor?

Divan, 591:4

سبوی می چه می‌جویی دهانش را چه می‌بویی

تو پنداری که او چون تو از این خمار می‌آید

Şarap testisini ne diye arıyorsun, ağzını ne diye kokluyorsun; yoksa senin gibi onu da şu meyhaneciden mi geliyor sandın?

Divan, 591:5

چه نقصان آفتابی را اگر تنها رود در ره

چه نقصان حشمت مه را که بی‌دستار می‌آید

Yolda yapayalnız gidiyorsa ne zarar var güneşe? Padişahın ululuğuna eksiklik mi gelir sarıksız geliyorsa?

Divan, 591:6

چه خورد این دل در آن محفل که همچون مست اندر گل

از آن میخانه چون مستان چه ناهموار می‌آید

Şu gönül o mecliste ne içti ki sarhoşlar gibi çamurlara bulanmış; o meyhaneden sarhoşlar gibi tökezleye tökezleye, yalpa vura vura geliyor.

Divan, 591:7

مخسب امشب مخسب امشب قوامش گیر و دریابش

که او در حلقه مستان چنین بسیار می‌آید

Uyuma bu gece, uyuma bu gece; bir fırsatını gözet, yakala onu; çünkü o sarhoşların halkasına bu çeşit çok gelir.

Divan, 591:8

گلستان می‌شود عالم چو سروش می‌کند سیران

قیامت می‌شود ظاهر چو در اظهار می‌آید

Selvi boyuyla seyre seyrana çıktı mı, dünya gül bahçesine döner; kendini bir gösterdi mi, kıyamet kopar.

Divan, 591:9

همه چون نقش دیواریم و جنبان می‌شویم آن دم

که نور نقش بند ما بر این دیوار می‌آید

Hepimiz de duvardaki resimlere benzeriz; bizi çizenin ışığı vurdu mu, o zaman oynamaya başlarız ancak.

Divan, 591:10

گهی در کوی بیماران چو جالینوس می‌گردد

گهی بر شکل بیماران به حیلت زار می‌آید

Gâh hastaların mahallesinde Calinos gibi gezer, dolaşır; gâh yalancıktan hastalanır, ağlaya inleye gelir o.

Divan, 591:11

خمش کردم خمش کردم که این دیوان شعر من

ز شرم آن پری چهره به استغفار می‌آید

Sustum, sustum; şu şiir dîvânım, o peri yüzlüden utanır da tövbeye, suçunun bağışlanmasını istemeye koyulur.

Divan, 594:1

امروز جمال تو سیمای دگر دارد

امروز لب نوشت حلوای دگر دارد

Bugün yüzün bir başka yüz, bugün tatlı dudaklarında bir başka tat var.

Divan, 594:2

امروز گل لعلت از شاخ دگر رستست

امروز قد سروت بالای دگر دارد

Bugün güle benzeyen lâ’l dudakların bir başka daldan bitmiş; bugün selvi boyun bir başka türlü yücelmiş.

Divan, 594:3

امروز خود آن ماهت در چرخ نمی‌گنجد

وان سکه چون چرخت پهنای دگر دارد

Bugün aya benzeyen yüzün gökyüzüne sığmıyor; o gökyüzüne benzeyen göğsünde bir başka ferahlık, bir başka genişlik var.

Divan, 594:4

امروز نمی‌دانم فتنه ز چه پهلو خاست

دانم که از او عالم غوغای دگر دارد

Bugün fitne, yatağından hangi tarafından kalktı, bilmiyorum; şu kadar biliyorum ancak, onun yüzünden âlemde bir başka kavga var, bir başka gürültü var.

آن آهوی شیرافکن پیداست در آن چشمش

کو از دو جهان بیرون صحرای دگر دارد

İki âlemden de dışarı, bir başka yazıda yayılan, arslanları bile avlayan, yere yıkan o ceylan, bugün gözlerinde göstermede kendini.

Divan, 594:6

رفت این دل سودایی گم شد دل و هم سودا

کو برتر از این سودا سودای دگر دارد

Şu sevdalara düşmüş gönül gitti, gönül de kayboldu, sevda da; çünkü onun bundan daha üstün bir sevdası var şimdi.

Divan, 594:7

گر پا نبود عاشق با پر ازل پرد

ور سر نبود عاشق سرهای دگر دارد

Âşıkın ayağı olmazsa ezelî kanatla uçar; başı olmazsa başka başları vardır onun.

Divan, 594:8

دریای دو چشم او را می‌جست و تهی می‌شد

آگاه نبد کان در دریای دگر دارد

İki göz denizi boyuna onu arıyor, fakat bulamıyordu, bilmiyordu ki o incinin bir başka denizi var.

Divan, 594:9

در عشق دو عالم را من زیر و زبر کردم

این جاش چه می‌جستی کو جای دگر دارد

Aşkla iki dünyayı altüst ettim; burda ne diye arıyordum sanki? Bir başka yeri var onun.

Divan, 594:10

امروز دلم عشقست فردای دلم معشوق

امروز دلم در دل فردای دگر دارد

Bugün gönlüm aşk, yarınsa maşûk; bugün gönlümün gönlünde bir başka yarın var.

Divan, 594:11

گر شاه صلاح الدین پنهانست عجب نبود

کز غیرت حق هر دم لالای دگر دارد

Padişah Salâhaddin gizliyse şaşılmaz buna; Tanrı onu öylesine kıskanıyor ki her an bir başka lalası var onun.

Divan, 602:1

آن کس که تو را دارد از عیش چه کم دارد

وان کس که تو را بیند ای ماه چه غم دارد

Seni elde edenin neşesinde bir eksiklik olabilir mi hiç? Seni gören kişinin, a ay yüzlü dilber, gamı, kederi mi olur?

Divan, 602:2

از رنگ بلور تو شیرین شده جور تو

هر چند که جور تو بس تند قدم دارد

Cevrin, cefan, pek ayak direr, pek kuvvetlidir, tahammül edilmeyecek bir derecede ağırdır amma o da senin billur gibi rengine boyanmıştır, tatlı bir hale gelmiştir.

Divan, 602:3

ای نازش حور از تو وی تابش نور از تو

ای آنک دو صد چون مه شاگرد و حشم دارد

Hurilerin nazlanması da senin yüzündendir, nurun parıldayışı da senin yüzünden ey Ay gibi yüzlercesini kendisine şakird edinen, peşine takan güzel.

Divan, 602:4

ور خود حشمش نبود خورشید بود تنها

آخر حشم حسنش صد طبل و علم دارد

Önünde, ardında yürüyen adamları olmasa bile o yapayalnız bir güneş kesilir, güzelliği yeter ona, zaten de o güzelliğin yüzlerce davulu vardır, yüzlerce bayrağı.

Divan, 602:5

بس عاشق آشفته آسوده و خوش خفته

در سایه آن زلفی کو حلقه و خم دارد

O halkalarla, kıvrımlarla dopdolu saçların sayesinde nice dağınık âşık huzur içinde yatmış, rahatla uykuya dalmıştır.

Divan, 602:6

گفتم به نگار من کز جور مرا مشکن

گفتا به صدف مانی کو در به شکم دارد

Sevgilime beni cefalarla kırma dedim; dedi ki: Kırmazsam sedef içinde kalakalırsın,
sedefin içinde de inci gizlidir.

Divan, 602:7

تا نشکنی ای شیدا آن در نشود پیدا

آن در بت من باشد یا شکل بتم دارد

A deli divane, sedefi kırmazsan o inci meydana çıkmaz; halbuki o inci benim taptığım puttur, yahut da putumun şekline bürünmüştür.

Divan, 602:8

شمس الحق تبریزی بر لوح چو پیدا شد

والله که بسی منت بر لوح و قلم دارد

Tebrizli Tanrı Şems’inin adı kâğıtta belirdi mi and olsun Allah’a, kâğıda da nice lûtuflarda, nice ihsanlarda bulunur, kaleme de.

Divan, 610:1

نان پاره ز من بستان جان پاره نخواهد شد

آواره عشق ما آواره نخواهد شد

Can paralanmaz, bölünmez; benden al somun parçasını, ekmek dilimini; aşkımıza düşüp âvâre olan, asla âvâre sayılmaz.

Divan, 610:2

آن را که منم خرقه عریان نشود هرگز

وان را که منم چاره بیچاره نخواهد شد

Birisinin hırkası ben oldum mu asla çıplak kalmaz o. Birisinin çaresi oldum mu çaresiz kalmaz o.

Divan, 610:3

آن را که منم منصب معزول کجا گردد

آن خاره که شد گوهر او خاره نخواهد شد

Birisine mevki ben olursam nerden azledilecek o? Mücevher kesilen taş, artık bir daha taş olmaz ki.

Divan, 610:4

آن قبله مشتاقان ویران نشود هرگز

وان مصحف خاموشان سی پاره نخواهد شد

O iştiyak çekenlerin kıblesi asla yıkılmaz. O sükût edenlerin mushafı, otuz cüze bölünmez.

Divan, 610:5

از اشک شود ساقی این دیده من لیکن

بی نرگس مخمورش خماره نخواهد شد

Şu gözlerim sâkîlik eder, yaşlar akıtır amma onun mahmur gözleri olmadıkça ne sarhoş olur, ne kimseye şarap sunar.

Divan, 610:6

بیمار شود عاشق اما بنمی میرد

ماه ار چه که لاغر شد استاره نخواهد شد

Âşık hasta olur amma ölmez; ay gedilir, zayıflar amma yıldız olmaz.

Divan, 610:7

خاموش کن و چندین غمخواره مشو آخر

آن نفس که شد عاشق اماره نخواهد شد

Sus artık, bu kadar gam yeme; âşık olan nefis, artık kötülüğü buyuramaz, fenalığa meyledemez.

Divan, 620:1

از سرو مرا بوی بالای تو می‌آید

وز ماه مرا رنگ و سیمای تو می‌آید

Selviden usûl, yüce boyunun kokusunu alıyorum; Ay’da yüzünün rengini görüyorum sanki.

Divan, 620:2

هر نی کمر خدمت در پیش تو می‌بندد

شکر به غلامی حلوای تو می‌آید

Her şekerkamışı tapına geliyor da hizmet kemerini kuşanıyor; şeker de senin helvana kulluk etmeye geliyor.

Divan, 620:3

هر نور که آید او از نور تو زاید او

می مژده دهد یعنی فردای تو می‌آید

Işıyan her ışık yüzünün nurundan doğuyor; şarap müjde vermede, yâni yarınki günün geliyor demede.

Divan, 620:4

گل خواجه سوسن شد آرایش گلشن شد

زیرا که از آن خنده رعنای تو می‌آید

Gül süsene usta oldu, yeşilliği bezedi; çünkü ondan senin eşsiz, güzel gülüşün hatırlanmada.

Divan, 620:5

هر گه ز تو بگریزم با عشق تو بستیزم

اندر سرم از شش سو سودای تو می‌آید

Senden kaçtığım an, aşkına sataşırım da altı yönden de başıma sevdan dökülür, saçılır.

Divan, 620:6

چون بررومر از پستی بیرون شومر از هستی

در گوش من آن جا هم هیهای تو می‌آید

Şu aşağılık yeryüzünden yüceldi mi varlıktan soyunurum, fakat vardığım yokluk âleminde de kulağıma gene senin sesin, senin hey-heylerin gelir.

Divan, 620:7

اندر دل آوازی پرشورش و غمازی

آن ناله چنین دانم کز نای تو می‌آید

Her ses coşkunluklarla, fitnelerle dopdolu; öyle anlarım ki o feryat senin neyinden gelmede.

Divan, 620:8

روزست شبم از تو خشکست لبم از تو

غم نیست اگر خشکست دریای تو می‌آید

Gecem senin yüzünden gündüz. Dudağım senin yüzünden kupkuru; fakat gam yemem, çünkü ırmakların geliyor.

Divan, 620:9

زیر فلک اطلس هشیار نماند کس

زیرا که ز بیش و پس می‌های تو می‌آید

Atlas göğünün altında aklı başında kimsecikler kalmadı; çünkü önden, arttan şarapların gelmede.

Divan, 620:10

از جور تو اندیشم جور آید در پیشم

بینم که چنان تلخی از رای تو می‌آید

Senin cevrinden, cefandan ürkerim, korkarım; fakat cevrin, cefan geldi çattı mı görürüm ki o acı nesne de senin denizinden geliyor.

Divan, 620:11

شمس الحق تبریزی اندیشه چو باد خوش

جان تازه کند زیرا صحرای تو می‌آید

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, söz, düşünce, güzelim esintilerle esen rüzgâr gibi canı tazeliyor,
çünkü senin ovandan esip gelmede.

Divan, 623:1

عاشق شده ای ای دل سودات مبارک باد

از جا و مکان رستی آن جات مبارک باد

Âşık olmuşsun a gönül, kutlu olsun sevdan. Yerden duraktan kurtulmuşsun, kutlu olsun vardığın yer.

Divan, 623:2

از هر دو جهان بگذر تنها زن و تنها خور

تا ملک گویند تنهات مبارک باد

İki dünyadan da geç, yalnız kal, yalnız ye, iç de felek de yalnızlığın kutlu olsun desin, melek de.

Divan, 623:3

ای پیش رو مردی امروز تو برخوردی

ای زاهد فردایی فردات مبارک باد

Ey er kişi, erlikle öne düşmüşsün, bugün muradına ermişsin. Ey yarını uman, yarını bekleyen zahit, senin de kutlu olsun yarının.

Divan, 623:4

کفرت همگی دین شد تلخت همه شیرین شد

حلوا شده کلی حلوات مبارک باد

Küfrün baştan başa din kesildi, acın tamamıyla tatlılaştı; tümden helva oldun gitti, kutlu olsun helvan.

Divan, 623:5

در خانقه سینه غوغاست فقیران را

ای سینه بی‌کینه غوغات مبارک باد

Gönül tekkesinde yok-yoksul kişilerin kavgaları var, gürültüleri var; ey kinsiz, garezsiz gönül, kutlu olsun kavgan gürültün.

Divan, 623:6

این دیده دل دیده اشکی بد و دریا شد

دریاش همی‌گوید دریات مبارک باد

Gönlü gören şu gözler öylesine yaş döktü ki iki deniz peydahlandı sanki; deniz bile şu gözlere, denizin kutlu olsun diyor.

Divan, 623:7

ای عاشق پنهانی آن یار قرینت باد

ای طالب بالایی بالات مبارک باد

A yapayalnız âşık, o sevgili, eşin dostun olsun; a yüceliği dileyen er, kutlu olsun yüceliğin.

Divan, 623:8

ای جان پسندیده جوییده و کوشیده

پرهات بروییده پرهات مبارک باد

A beğenilen can, a arayan, çalışıp çabalayan can, kanatların bitti, kanatlandın artık; kutlu olsun kanatların.

Divan, 623:9

خامش کن و پنهان کن بازار نکو کردی

کالای عجب بردی کالات مبارک باد

Sus, gizle, iyi bir alışverişte bulundun, bulunmaz bir kumaş ele geçirdin, kutlu olsun kumaşın.

Divan, 628:1

ای دوست شکر بهتر یا آنک شکر سازد

خوبی قمر بهتر یا آنک قمر سازد

Dostum, şeker mi iyidir, yoksa şeker yapan mı? Ay’ın güzelliği mi daha üstündür, yoksa Ay’ı yaratanın güzelliği mi?

ای باغ توی خوشتر یا گلشن گل در تو

یا آنک برآرد گل صد نرگس تر سازد

Ey bağ, sen mi daha hoşsun, yoksa sendeki gül bahçesi mi, gül mü; yahut da gül bitiren, yüzlerce nerkis meydana getiren mi?

Divan, 628:3

ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش

یا آنک به هر لحظه صد عقل و نظر سازد

Ey akıl, sen mi daha iyisin, bilgide, görüşte sen mi daha üstünsün, yoksa her an yüzlerce akıl, yüzlerce görüş belirten mi?

Divan, 628:4

ای عشق اگر چه تو آشفته و پرتابی

چیزیست که از آتش بر عشق کمر سازد

A aşk, gerçi dağınıksın, açılıp saçılmışsın, pek tezcanlısın, fakat bir şey var, birisi var ki aşka da ateşten bir kemerdir kuşatıyor.

Divan, 628:5

بیخود شده آنم سرگشته و حیرانم

گاهیم بسوزد پر گاهی سر و پر سازد

Ben onun yüzünden kendimden geçmişim, onun yüzünden başım dönüyor, şaşırıp kalmışım; gâh kolumu kanadımı yakıp yandırıyor, gâh baş veriyor bana, kanat bağışlıyor.

Divan, 628:6

دریای دل از لطفش پرخسرو و پرشیرین

وز قطره اندیشه صد گونه گهر سازد

Gönül denizi, onun lûtfuyla söz katrelerinden Husrev’e de, Şirin’e de yüz çeşit inciler düzüp sunmada.

Divan, 628:7

آن جمله گهرها را اندرشکند در عشق

وان عشق عجایب را هم چیز دگر سازد

Fakat bütün o incileri aşkla kırıp dökmede; o şaşılacak aşkta bir başka şey var.

Divan, 628:8

شمس الحق تبریزی چون شمس دل ما را

در فعل کند تیغی در ذات سپر سازد

Tebrizli Tanrı Şems’i, güneşe benzeyen gönlümüzü iş bakımından kılıç haline getirmede,
öz bakımındansa kalkan etmede.

Divan, 632:1

عید آمد و عید آمد وان بخت سعید آمد

برگیر و دهل می‌زن کان ماه پدید آمد

Bayram geldi, bayram geldi, o kutlu talih geldi; davulu al da çalmaya başla, çünkü o Ay yüz gösterdi.

Divan, 632:2

عید آمد ای مجنون غلغل شنو از گردون

کان معتمد سدره از عرش مجید آمد

A deli divane, bayram geldi, gökteki gürültüyü duy; o Sidre’de bulunan güvenilir kişi, yüce Arş’tan çıkageldi.

Divan, 632:3

عید آمد ره جویان رقصان و غزل گویان

کان قیصر مه رویان زان قصر مشید آمد

Yol araya araya, oynaya güle, gazel okuya okuya bayram geldi; o ay yüzlülerin kayseri, o sağlam yapılı köşkten çıktı da geldi bize.

Divan, 632:4

صد معدن دانایی مجنون شد و سودایی

کان خوبی و زیبایی بی‌مثل و ندید آمد

Yüzlerce biliş, anlayış madeni deli divane kesildi, sevdalara düştü; çünkü o güzellik, o alım, eşsiz, örneksiz bir halde zuhur ediverdi.

Divan, 632:5

زان قدرت پیوستش داوود نبی مستش

تا موم کند دستش گر سنگ و حدید آمد

O daimî kudret, eline taş bile alsa, demir bile alsa yumuşatmak, muma döndürmek için Davud Peygamber’i bile sarhoş etti.

Divan, 632:6

عید آمد و ما بی‌او عیدیم بیا تا ما

بر عید زنیم این دم کان خوان و ثرید آمد

Bayram geldi, biz o olmadıkça kötü bir hale gelmiştik, gel de bayrama ulaşalım şimdi;
çünkü o sofra, o tirit geldi.

Divan, 632:7

زو زهر شکر گردد زو ابر قمر گردد

زو تازه و تر گردد هر جا که قدید آمد

Zehir onun yüzünden şekerleşir, bulut Ay haline gelir, nerde bir kurumuş, kadid olmuş varsa tazeleşir, güzelleşir.

Divan, 632:8

برخیز به میدان رو در حلقه رندان رو

رو جانب مهمان رو کز راه بعید آمد

Kalk da meydana çık, rintlerin halkasına gir, yürü, konuğu karşıla, çünkü uzak yoldan geldi.

Divan, 632:9

غم‌هاش همه شادی بندش همه آزادی

یک دانه بدو دادی صد باغ مزید آمد

Gamları baştan başa neşedir onun, bağı tamamıyla hürriyettir; ona bir tek tohum verdin de, bak, yüzlerce bağ verdi sana.

Divan, 632:10

من بنده آن شرقم در نعمت آن غرقم

جز نعمت پاک او منحوس و پلید آمد

Ben o doğunun kuluyum, onun nimetine gark olmuşum; onun tertemiz nimetinden başka ne varsa kutsuzdur, pistir bence.

Divan, 632:11

بربند لب و تن زن چون غنچه و چون سوسن

رو صبر کن از گفتن چون صبر کلید آمد

Dudağını yum da gonca gibi, süsen gibi sus; yürü var, söylemeye sabret, çünkü sabır kilittir âdeta, sabredecek zaman da geldi işte.

Divan, 633:1

شمس و قمرم آمد سمع و بصرم آمد

وان سیمبرم آمد وان کان زرم آمد

Güneşim, Ay'ım geldi. Kulağım, gözüm geldi. O gümüş bedenlim geldi, o altın madenim geldi.

Divan, 633:2

مستی سرم آمد نور نظرم آمد

چیز دگر ار خواهی چیز دگرم آمد

Geldi başımın sarhoşluğu; geldi gözümün ışığı. Bir başka şey istiyorsan geldi o bir başka şeyim.

Divan, 633:3

آن راه زنم آمد توبه شکنم آمد

وان یوسف سیمین بر ناگه به برم آمد

O yolumu vuran geldi, o tövbemi bozan geldi. O yasemin bedenli Yusuf, ansızın kucağıma geldi.

Divan, 633:4

امروز به از دینه ای مونس دیرینه

دی مست بدان بودم کز وی خبرم آمد

Ey eski dost, bugün dünden daha iyi, daha hoş. Dün onun yüzünden sarhoştum, bugünse haber aldım ondan.

Divan, 633:5

آن کس که همی‌جستم دی من به چراغ او را

امروز چو تنگ گل بر ره گذرم آمد

Dün gece mumla aradığım dost, bugün bir gül demeti gibi yoluma çıkageldi.

Divan, 633:6

دو دست کمر کرد او بگرفت مرا در بر

زان تاج نکورویان نادر کمرم آمد

İki elini kemer yaptı da beni kucakladı, bağrına bastı, o güzel yüzlülerin baş tacı olan güzelden görülmemiş, şaşılacak bir kemer elde ettim ben.

Divan, 633:7

آن باغ و بهارش بین وان خمر و خمارش بین

وان هضم و گوارش بین چون گلشکرم آمد

Şu bağına, baharına bak, şu şarabını, sarhoşluğunu seyret, şu yiyip sindirmeme dikkat et, gülbeşekerim geldi çünkü.

Divan, 633:8

از مرگ چرا ترسم کو آب حیات آمد

وز طعنه چرا ترسم چون او سپرم آمد

Ölümden niçin korkayım ki o abıhayat geldi, kınanmadan ne diye ürkeyim ki onun gibi bir kalkan elde ettim.

Divan, 633:9

امروز سلیمانم کانگشتریم دادی

وان تاج ملوکانه بر فرق سرم آمد

Bugün Süleyman’ım, çünkü yüzük verdin bana; o padişahlara lâyık taç geldi, kondu başıma.

Divan, 633:10

از حد چو بشد دردم در عشق سفر کردم

یا رب چه سعادت‌ها که زین سفرم آمد

Derdim haddi aştı da aşkla yollara düştüm. Yarabbi, bu seferden ne kutluluklar elde ettim, ne kutluluklar.

Divan, 633:11

وقتست که می نوشم تا برق زند هوشم

وقتست که برپرم چون بال و پرم آمد

Şarap içmemin tam çağı, içeyim de aklım şimşekler çaksın. Uçmamın çağı geldi çattı, kolum kanadım geldi çünkü.

Divan, 633:12

وقتست که درتابم چون صبح در این عالم

وقتست که برغرم چون شیر نرم آمد

Sabah çağı gibi parlayıp şu âlemi aydınlatmamın tam zamanı; coşup kükrememin tam çağı; çünkü o erkek arslanım geldi benim.

Divan, 633:13

بیتی دو بماند اما بردند مرا جانا

جایی که جهان آن جا بس مختصرم آمد

Sevgili, birkaç beyit kaldı, fakat beni benden aldılar, bir yere götürdüler ki orda şu dünya gözüme pek küçük görünmede.

Divan, 636:1

بمیرید بمیرید در این عشق بمیرید

در این عشق چو مردید همه روح پذیرید

Ölün, ölün, bu aşkla ölün; bu aşkla öldünüz mü hepiniz de can bulursunuz.

Divan, 636:2

بمیرید بمیرید و زین مرگ مترسید

کز این خاک برآیید سماوات بگیرید

Ölün, ölün, korkmayın şu ölümden, ağın bu gökyüzünden, gökleri tutun.

Divan, 636:3

بمیرید بمیرید و زین نفس ببرید

که این نفس چو بندست و شما همچو اسیرید

Ölün, ölün, bu nefisten ayrılın; çünkü bu nefis bağa benzer, siz de onunla bağlanmış tutsaklarsınız sanki.

Divan, 636:4

یکی تیشه بگیرید پی حفره زندان

چو زندان بشکستید همه شاه و امیرید

Zindanı delmek için bir külüng alın; zindanı deldiniz, yıktınız mı hepiniz de padişahsınız, beysiniz.

Divan, 636:5

بمیرید بمیرید به پیش شه زیبا

بر شاه چو مردید همه شاه و شهیرید

Ölün, ölün güzelim padişahın huzurunda; padişahın huzurunda öldünüz mü hepiniz de padişah kesilirsiniz, şöhret bulursunuz.

Divan, 636:6

بمیرید بمیرید و زین ابر برآیید

چو زین ابر برآیید همه بدر منیرید

Ölün, ölün, şu bulutun altından çıkın; bulutun altından çıktınız mı hepiniz de dolunay haline gelirsiniz.

Divan, 636:7

خموشید خموشید خموشی دم مرگست

هم از زندگیست اینک ز خاموش نفیرید

Susun, susun; susmak, ölümün konuşmasıdır; şu susmaktan kaçışınız yok mu, hep diriliktendir.

Divan, 637:1

برانید برانید که تا بازنمانید

بدانید بدانید که در عین عیانید

Sürün, sürün, kovun varlığınızı da kalmayın artık; bilin, bilin ki mutlak varlıkta apaçık görünmedesiniz.

Divan, 637:2

بتازید بتازید که چالاک سوارید

بنازید بنازید که خوبان جهانید

At sürün, at sürün; çevik süvarilersiniz; nazlanın, nazlanın, dünya güzellerisiniz siz.

Divan, 637:3

چه دارید چه دارید که آن یار ندارد

بیارید بیارید در این گوش بخوانید

Neyiniz var, neyiniz var ki o sevgilide olmasın; bir şeyiniz varsa getirin, getirin de söyleyin kulağıma.

Divan, 637:4

پرندوش پرندوش خرابات چه سان بد

بگویید بگویید اگر مست شبانید

Akşamdan kalma sarhoşsanız söyleyin, söyleyin; dün gece meyhane nasıldı, nasıldı dün gece meyhane?

Divan, 637:5

شرابیست شرابیست خدا را پنهانی

که دنیا و شما نیز ز یک جرعه آنید

Bir şarabı var, bir şarabı var Tanrı'nın ki dünyada, siz de onun bir yudumusunuz ancak.

Divan, 637:6

دوم بار دوم بار چو یک جرعه بریزد

ز دنیا و ز عقبی و ز خود فرد بمانید

Bir ikinci defa, bir ikinci defa bir yudum daha dökerse dünyadan da olursunuz, âhiretten de, kendinizden de.

Divan, 637:7

گشادست گشادست سر خابیه امروز

کدوها و سبوها سوی خمخانه کشانید

Açmıştır şarap küpünün ağzını bugün, açmıştır, taşıyın meyhaneye kapları, testileri.

Divan, 637:8

صلا گفت صلا گفت کنون فالق اصباح

سبک روح کند راح اگر سست و گرانید

Sabahları ışıtan, karanlıkları yarıp gideren çağrıyor, çağrıyor; sarhoşsanız, ağırcanlıysanız şarap tez canlı eder sizi.

Divan, 637:9

رسیدند رسیدند رسولان نهانی

درآرید درآرید برونشان منشانید

Geldiler Tanrı elçileri, geldiler; girin içeriye, girin, ayrılmayın onlardan, kalmayın dışarda.

Divan, 637:10

دریغا و دریغا که در این خانه نگنجند

که ایشان همه کانند و شما بند مکانید

Yazıklar olsun, yazıklar olsun, bu eve sığmaz onlar, onların hepsi de maden, sizse mekân bağındasınız.

مبادا و مبادا که سر خویش بگیرید

که ایشان همه جانند و شما سخره نانید

Olmaya ki kendi başınızın derdine düşesiniz, olmaya ki onlardan gaflet edesiniz; çünkü onların hepsi de candır, sizse ekmek kaydındasınız.

Divan, 637:12

بکوشید بکوشید که تا جان شود این تن

نه نان بود که تن گشت اگر آدمیانید

Çalışın, çalışın da can olsun şu ten; insansanız buna çalışın, ekmeğin yenip beden olmasına değil.

Divan, 637:13

زهی عشق و زهی عشق که بس سخته کمانست

در آن دست و در آن شست و شما تیر مکانید

Ne de aşk bu, ne de aşk bu, pek katı yaylı; o elde, o yüksükte siz de oksunuz, yaysınız.

Divan, 637:14

سماعیست سماعیست از آن سوی که سو نیست

عروسی همه آن جاست شما طبل زنانید

Bir çalgı sesidir gelmede, bir çalgı çağanak sesi, ciheti olmayan yerden geliyor bu ses;
düğün dernek orda, sizse davul çalmadasınız sadece.

Divan, 637:15

خموشید خموشید خموشانه بنوشید

بپوشید بپوشید شما گنج نهانید

Susun, susun, susun da için kana kana; örtün, örtün, gizli definesiniz siz zaten.

Divan, 637:16

به دیدار نهانید به آثار عیانید

پدید و نه پدیدیت که چون جوهر جانید

Yüzleriniz görünmüyor, gizlisiniz, eserler görünüyor, eserlerinizle apaçık meydandasınız; görünüp duruyorsunuz da gene de görünmüyorsunuz, belirmiyorsunuz, canın özüsünüz tıpkı.

Divan, 637:17

چو عقلید و چو عقلید هزاران و یکی چیز

پراکنده به هر خانه چو خورشید روانید

Akıl oldunuz mu, akıl kesildiniz mi binlerce kişi olsanız birsiniz gene; tıpkı güneş gibi her eve girer, yayılırsınız.

Divan, 637:18

در این بحر در این بحر همه چیز بگنجد

مترسید مترسید گریبان مدرانید

Şu denize her şey sığar, şu deniz her şeyi kabul eder; korkmayın, korkmayın, yakalarınızı yırtmayın.

Divan, 637:19

دهان بست دهان بست از این شرح دل من

که تا گیج نگردید که تا خیره نمانید

Gönlüm, şu anlatışı bırak, ağzını yum; ağzını yum da hazine haline gelmeyin, şaşırıp kalmayın.

Divan, 638:1

ملولان همه رفتند در خانه ببندید

بر آن عقل ملولانه همه جمع بخندید

Usanıp bezenlerin hepsi de gitti; kapayın evin kapısını; o usanmış, bezmiş, hüzünlere dalmış akla hepiniz de gülün.

Divan, 638:2

به معراج برآیید چو از آل رسولید

رخ ماه ببوسید چو بر بام بلندید

Miraca ağın, hepiniz de peygamber soyusunuz; öpün Ay'ın yanağını, çünkü dama çıkmışsınız, yücelmişsiniz.

Divan, 638:3

چو او ماه شکافید شما ابر چرایید

چو او چست و ظریفست شما چون هلپندید

Peygamber, Ay'ı yardı; siz ne diye bulut oluyorsunuz? O çevik, zarif, siz ne diye kendinizi koyuvermişsiniz?

Divan, 638:4

ملولان به چه رفتید که مردانه در این راه

چو فرهاد و چو شداد دمی کوه نکندید

Usananlar, gama dalanlar, kuyuya düştüler; sizse ercesine şu yolda Ferhad gibi, Şeddad gibi bir ancağız olsun dağ delmediniz.

Divan, 638:5

چو مه روی نباشید ز مه روی متابید

چو رنجور نباشید سر خویش مبندید

Ay yüzlü olmayın amma Ay’dan da yüz çevirmeyin; hastaya dönmeyin, başınızı çatmayın.

Divan, 638:6

چنان گشت و چنین گشت چنان راست نیاید

مدانید که چونید مدانید که چندید

Öyle oldu, böyle oldu kayıtlarına düşmek doğru değil, ne arıyorlar, bilmeyin; ne devşiriyorsunuz, anlamayın.

Divan, 638:7

چو آن چشمه بدیدیت چرا آب نگشتید

چو آن خویش بدیدیت چرا خویش پسندید

Mademki o kaynağı gördünüz, ne diye su kesilmediniz; mademki o hısımı, o bildik eri gördünüz, ne diye kendinizi beğendiniz?

Divan, 638:8

چو در کان نباتید ترش روی چرایید

چو در آب حیاتید چرا خشک و نژندید

Mademki şeker madenindesiniz, niçin yüzünüz ekşi; mademki abıhayata dalmışsınız, neden kupkurusunuz, neden solgunsunuz, perişansınız?

Divan, 638:9

چنین برمستیزید ز دولت مگریزید

چه امکان گریزست که در دام کمندید

Bu çeşit inat etmeyin, ayak diremeyin, devletten kaçmayın, zaten kaçmanıza da imkân yok ya, çünkü tuzağa düşmüşsünüz, kement boynunuzda.

Divan, 638:10

گرفتار کمندید کز او هیچ امان نیست

مپیچید مپیچید بر استیزه مرندید

Bir kere kement atılmış boynunuza, tutulmuşsunuz, aman bulmaya imkân yok;
çırpınmayın, çarpınmayın, inada kalkışmayın.

Divan, 638:11

چو پروانه جانباز بسایید بر این شمع

چه موقوف رفیقید چه وابسته بندید

Pervane gibi canınızla oynayın, atılın şu muma, ne diye yol arkadaşına uyuyor, onu bekliyorsunuz, ne diye bağlara düşüyor, bağlanıyorsunuz?

Divan, 638:12

از این شمع بسوزید دل و جان بفروزید

تن تازه بپوشید چو این کهنه فکندید

Atılın şu muma da yanın yakılın, gönlünüzü, canınızı aydınlatın, yeni bir beden giyin, şu beden eskimiş, atın onu.

Divan, 638:13

ز روباه چه ترسید شما شیرنژادید

خر لنگ چرایید چو از پشت سمندید

Tilkiden ne diye korkuyorsunuz? Arslan tabiatı var sizde; neden topal eşek kesiliyorsunuz? Kula ata binmişsiniz siz.

Divan, 638:14

همان یار بیاید در دولت بگشاید

که آن یار کلیدست شما جمله کلندید

Şimdicek sevgili gelir, devlet kapısını açar; o sevgili, anahtardır, hepiniz kilitsiniz.

Divan, 638:15

خموشید که گفتار فروخورد شما را

خریدار چو طوطیست شما شکر و قندید

Susun, söylemek hor, hakir etti, yordu sizi; alıcı dudu kuşu olduktan sonra siz şekersiniz, balsınız.

Divan, 642:1

در خانه نشسته بت عیار کی دارد

معشوق قمرروی شکربار کی دارد

Kimin evde oturan düzenbaz bir güzeli var; kimin ay yüzlü, şekerler, ballar yağdıran bir sevgilisi var?

Divan, 642:2

بی زحمت دیده رخ خورشید که بیند

بی پرده عیان طاقت دیدار کی دارد

Gözü zahmet çekmeden kim görür güneşi? Perdesiz, apaçık kim bakabilir o yüze?

Divan, 642:3

گفتی به خرابات دگر کار ندارم

خود کار تو داری و دگر کار کی دارد

Meyhanede artık işim yok dedin; zaten iş senin, senden başka kimin ne işi var?

Divan, 642:4

زندان صبوحی همه مخمور خمارند

ای زهره کلید در خمار کی دارد

Sabah şarabını içen rintlerin hepsi de mahmur; a Zühre, meyhane kapısının anahtarı kimde?

Divan, 642:5

ما طوطی غیبیم شکرخواره و عاشق

آن کان شکرهای به قنطار کی دارد

Biz gayb âleminin şekerler yiyen âşık dudularıyız; o kantar kantar şeker madeni kimde?

Divan, 642:6

یک غمزه دیدار به از دامن دینار

دیدار چو باشد غم دینار کی دارد

Sevgilinin bir bakışı, etek dolusu paradan yeğ; sevgilinin yüzü varken para derdini kim çeker?

Divan, 642:7

جان‌ها چو از آن شیر ره صید بدیدند

اکنون چو سگان میل به مردار کی دارد

Canlar o arslandan avlanma yolunu gördüler ya; artık köpekler gibi leşe kim meyleder?

چون عین عیانست ز اقرار کی لافد

اقرار چو کاسد شود انکار کی دارد

Apaçık ortadayken ikrardan kim dem vurur? İkrar bile bir işe yaramazken inkârı kim neyler?

Divan, 642:9

ای در رخ تو زلزله روز قیامت

در جنت حسن تو غم نار کی دارد

A yüzünde kıyamet gününün depremi görünen güzel; senin güzellik cennetinde ateşin derdine kim düşer?

Divan, 642:10

با غمزه غمازه آن یار وفادار

اندیشه این عالم غدار کی دارد

O vefalı güzelin kıya kıya bakışı dururken, şu gaddar dünyayı kim düşünür artık?

Divan, 642:11

گفتی که ز احوال عزیزان خبری ده

با مخبر خوبت سر اخبار کی دارد

Dedin ki: Aziz dostlardan bir haber ver; senin o güzel habercin varken kimin ne haberi var kimden, kimseden.

Divan, 642:12

ای مطرب خوش لهجه شیرین دم عارف

یاری ده و برگو که چنین یار کی دارد

A bilen, anlayan, tatlı soluklu, güzel sözlü çalgıcı, bir yardım et de söyle: Kimin böyle bir sevgilisi var?

Divan, 642:13

بازار بتان از تو خرابست و کسادست

بازار چه باشد دل بازار کی دارد

Güzellerin pazarı senin yüzünden yıkıldı, kesada düştü; pazar da nedir, kimde pazar düşüncesi var ki?

Divan, 642:14

امروز ز سودای تو کس را سر سر نیست

دستار کی دارد سر دستار کی دارد

Bugün sevginle kimseciklerde baş kaygısı yok; kimde sarık olabilir, sarığın ucunu kim tutar?

Divan, 642:15

شمس الحق تبریز چو نقد آمد و پیدا

از پار کی گوید غم پیرار کی دارد

Tebrizli Tanrı Şems’i bizimle, apaçık ortada; artık bıldırdan kim söz açar, gelecek yılın gamını kim yer?

Divan, 648:1

ای قوم به حج رفته کجایید کجایید

معشوق همین جاست بیایید بیایید

A hacca giden topluluk, nerdesiniz, nerdesiniz? Sevgili buracıkta; geliniz, geliniz.

Divan, 648:2

معشوق تو همسایه و دیوار به دیوار

در بادیه سرگشته شما در چه هوایید

Sevgilin, senin komşun, hem de duvarı duvarına bitişik komşun; hal böyleyken siz başı dönmüş bir halde çölde hangi havaya uymuşsunuz?

Divan, 648:3

گر صورت بی‌صورت معشوق ببینید

هم خواجه و هم خانه و هم کعبه شمایید

Sûretsiz sevgilinin yüzünü bir görürseniz ev sahibi de sizsiniz, ev de sizsiniz, Kâbe de siz.

Divan, 648:4

ده بار از آن راه بدان خانه برفتید

یک بار از این خانه بر این بام برآیید

On keredir o yoldan o eve gittiniz; bir kere de şu evden şu dama çıkın.

Divan, 648:5

آن خانه لطیفست نشان‌هاش بگفتید

از خواجه آن خانه نشانی بنمایید

O ev güzel; eserlerini, izlerini söylediniz; o ev sahibinin izlerini de gösterin.

Divan, 648:6

یک دسته گل کو اگر آن باغ بدیدیت

یک گوهر جان کو اگر از بحر خدایید

O bahçeyi gördüyseniz nerde bir demet gül? Tanrı denizindenseniz nerde bir can incisi?

Divan, 648:7

با این همه آن رنج شما گنج شما باد

افسوس که بر گنج شما پرده شمایید

Bütün bunlarla beraber o zahmetleriniz define olsun size; fakat yazıklar olsun ki kendi definenize kendiniz perdesiniz.

آن سرخ قبایی که چو مه پار برآمد

امسال در این خرقه زنگار برآمد

Bıldır, Ay gibi doğan o kızıl kaftanlı güzel, bu yıl boz bir hırkaya büründü de çıkageldi.

Divan, 650:2

آن ترک که آن سال به یغماش بدیدی

آنست که امسال عرب وار برآمد

O yıl yağmada gördüğüm O Türk'tür bu yıl Arap şeklinde gelen.

Divan, 650:3

آن یار همانست اگر جامه دگر شد

آن جامه بدل کرد و دگربار برآمد

Elbisesini değiştirdi ama sevgili gene o sevgili. O elbiseyi değiştirdi; başka bir elbiseyle tekrar geldi.

Divan, 650:4

آن باده همانست اگر شیشه بدل شد

بنگر که چه خوش بر سر خمار برآمد

Şişe değişti ama şarap gene o şarap, bak da seyret, sarhoşun başını ne de hoş döndürmede.

Divan, 650:5

شب رفت حریفان صبوحی به کجایید

کان مشعله از روزن اسرار برآمد

Gece geçti; a sabah şarabı içenler, nerdesiniz? O meşale, sırlar penceresinden belirdi çünkü.

Divan, 650:6

رومی پنهان گشت چو دوران حبش دید

امروز در این لشکر جرار برآمد

Habeşlerin devrini gördü de Rum ülkesinin dilberi gizlendi; fakat bugün şu koca orduyla geldi gene.

Divan, 650:7

شمس الحق تبریز رسیدست بگویید

کز چرخ صفا آن مه انوار برآمد

Tebrizli Tanrı Şems’i erişti; temizlik göğünden o nurlar saçan Ay doğdu, belirdi.

Divan, 652:1

تدبیر کند بنده و تقدیر نداند

تدبیر به تقدیر خداوند نماند

Kul tedbirde bulunur, takdiri bilemez; Tanrı takdiri de gelince tedbir kalmaz.

Divan, 652:2

بنده چو بیندیشد پیداست چه بیند

حیله بکند لیک خدایی نتواند

Divan, 652:3

گامی دو چنان آید کو راست نهادست

وان گاه که داند که کجاهاش کشاند

Divan, 652:4

استیزه مکن مملکت عشق طلب کن

کاین مملکتت از ملک الموت رهاند

Divan, 652:5

باری تو بهل کام خود و نور خرد گیر

کاین کام تو را زود به ناکام رساند

Bir yol kendi dileğini bırak da aklın dileğine uy; çünkü bu dilek tezce ümitsizliğe ulaştırır seni.

Divan, 652:6

اشکاری شه باش و مجو هیچ شکاری

کاشکار تو را باز اجل بازستاند

Padişaha av ol; başka hiçbir av arama; çünkü avladığın avı ecel doğanı geri alır.

Divan, 652:7

چون باز شهی رو به سوی طبله بازش

کان طبله تو را نوش دهد طبل نخواند

Mademki padişahın doğanısın, yürü, onun doğan yuvasına git; o yuva sana şekerler verir, davulla çağırır seni.

Divan, 652:8

از شاه وفادارتر امروز کسی نیست

خر جانب او ران که تو را هیچ نراند

Bugün padişahtan daha vefalı kimse yok; onun yanına eşek sür; o seni yanından hiç sürmez.

Divan, 652:9

زندانی مرگند همه خلق یقین دان

محبوس تو را از تک زندان نرهاند

Şunu iyice bil ki bütün halk ölüm hapishanesindedir; mahpus olan, seni zindandan kurtaramaz.

Divan, 652:10

دانی که در این کوی رضا بانگ سگان چیست

تا هر که مخنث بود آتش برماند

Biliyor musun, şu razılık köyündeki köpek sesleri nedir? Kim karı huyluysa onu ürkütür o sesler.

Divan, 652:11

حاشا ز سواری که بود عاشق این راه

که بانگ سگ کوی دلش را بطپاند

Hâşâ; bu yolun âşıkı olan atlı erin yüreğini bile oynatmaz köy köpeklerinin havlaması.

Divan, 656:1

مرغان که کنون از قفس خویش جدایید

رخ باز نمایید و بگویید کجایید

A şimdicek kafeslerinden kurtulan kuşlar; gene yüzlerinizi gösterin de söyleyin: Nerdesiniz?

Divan, 656:2

کشتی شما ماند بر این آب شکسته

ماهی صفتان یک دم از این آب برآیید

Geminiz şu suda kırık bir halde kalakaldı; balık gibi bir soluk, görünün şu sudan.

Divan, 656:3

یا قالب بشکست و بدان دوست رسیدست

یا دام بشد از کف و از صید جدایید

Ya kalıbı kırmış da o dosta erişmişsinizdir; yahut da tuzak elinizden çıkmıştır da avdan kalmışsınızdır.

Divan, 656:4

امروز شما هیزم آن آتش خویشید

یا آتشتان مرد شما نور خدایید

Bugün siz ya kendi ateşinize odunsunuz ya da ateş sönmüştür de siz Tanrı nuru olmuşsunuzdur.

Divan, 656:5

آن باد وبا گشت شما را فسرانید

یا باد صبا گشت به هر جا که درآیید

O yel ya soğuk yel olmuştur da sizi dondurmuştur; yahut da her vardığınız yere esen seher yeli kesilmiştir.

Divan, 656:6

در هر سخن از جان شما هست جوابی

هر چند دهان را به جوابی نگشایید

Cevap vermek için ağzınızı açmazsınız ama her söze canınızda bir cevap var sizin.

Divan, 656:7

در هاون ایام چه درها که شکستید

آن سرمه دیدست بسایید بسایید

Günlerin havanında dövdüğünüz inciler sürmedir gözlere; çekin o sürmeyi, çekin.

Divan, 656:8

ای آنک بزادیت چو در مرگ رسیدید

این زادن ثانیست بزایید بزایید

A doğanlar, ölüm ânına geldiniz mi bilin ki bu ikinci bir doğuştur; doğun, doğun.

Divan, 656:9

گر هندو گر ترک بزادیت دوم بار

پیدا شود آن روز که روبند گشایید

Hintli olarak mı doğdunuz, Türk olarak mı; ikinci defa yüzünüzdeki peçeyi açtığınız gün belli olur bu.

Divan, 656:10

ور زانک سزیدیت به شمس الحق تبریز

والله که شما خاصبک روز سزایید

Tebrizli Tanrı Şems’ine lâyık olursanız vallahi de siz o lâyık olduğunuz günün hasbekisiniz.

Divan, 658:1

بگو دل را که گرد غم نگردد

ازیرا غم به خوردن کم نگردد

Gönüle söyle, gamın çevresinde dönüp dolaşmasın; çünkü gam, yenmekle azalmaz ki.

Divan, 658:2

نبات آب و گل جمله غم آمد

که سور او بجز ماتم نگردد

Sudan, topraktan çıkan bitki hep gamdır; balçığın düğünü ancak yastır.

Divan, 658:3

مگرد ای مرغ دل پیرامن غم

که در غم پر و پا محکم نگردد

A gönül kuşu, gamın çevresinde dolaşma; gamla kol kanat kuvvetlenmez.

Divan, 658:4

دل اندر بی‌غمی پری بیابد

که دیگر گرد این عالم نگردد

Gönül gamsız olunca kola kanada sahip olur da artık şu dünyanın çevresinde dolaşmaz.

Divan, 658:5

دلا این تن عدو کهنه تست

عدو کهنه خال و عم نگردد

A gönül, şu beden eski düşmanındır senin; eski düşman dayı olmaz, amcaya dönmez.

Divan, 658:6

دلا سر سخت کن کم کن ملولی

ملول اسرار را محرم نگردد

A gönül, dayan, başın dinç olsun, usanma çabucak; usanan, sırlara mahrem olamaz.

Divan, 658:7

چو ماهی باش در دریای معنی

که جز با آب خوش همدم نگردد

Güzelim sudan başkasıyla düşüp kalkmayan balığa dön anlamlar denizinde.

Divan, 658:8

ملالی نیست ماهی را ز دریا

که بی‌دریا خود او خرم نگردد

Balık sudan usanmaz; deniz olmayınca neşelenmez, zevk bulmaz zaten.

Divan, 658:9

یکی دریاست در عالم نهانی

که در وی جز بنی آدم نگردد

Dünya gizli bir denizdir; o denizde Âdemoğullarından başkası dönüp dolaşmaz.

Divan, 658:10

ز حیوان تا که مردم وانبرد

درون آب حیوان هم نگردد

Hayvanlıktan insanlığa uçmadıkça abıhayata dalamaz; abıhayatın içinde yüzemez.

Divan, 658:11

خموش از حرف زیرا مرد معنی

بگرد حرف لا و لم نگردد

Sus, harfleri bırak; çünkü anlam eri, yoktu-olmazdı harflerinin çevresinde dönüp dolaşmaz.

Divan, 662:1

اگر عالم همه پرخار باشد

دل عاشق همه گلزار باشد

Dünya baştan başa diken olsa, âşıkın gönlü gene de tamamıyla gül bahçesidir.

Divan, 662:2

وگر بی‌کار گردد چرخ گردون

جهان عاشقان بر کار باشد

Şu dönen gökyüzü işsiz güçsüz kalsa, gene âşıkların dünyası iştedir güçtedir.

Divan, 662:3

همه غمگین شوند و جان عاشق

لطیف و خرم و عیار باشد

Herkes gamlara batsa, âşıkın canı lâtiftir, sevinçlidir, düzenbazdır.

Divan, 662:4

به عاشق ده تو هر جا شمع مرده‌ست

که او را صد هزار انوار باشد

Nerde sönmüş bir mum varsa âşıka ver; âşıkın yüz binlerce ışığı vardır çünkü.

Divan, 662:5

وگر تنهاست عاشق نیست تنها

که با معشوق پنهان یار باشد

Âşık yalnız bile kalsa yalnız değildir; sevgilisiyle gizlice eştir, dosttur.

Divan, 662:6

شراب عاشقان از سینه جوشد

حریف عشق در اسرار باشد

Âşıkların şarabı gönülden coşar; gizlilik âleminde aşka eş dost olur âşık.

Divan, 662:7

به صد وعده نباشد عشق خرسند

که مکر دلبران بسیار باشد

Âşk yüzlerce vaadi bile yeter bulmaz; zaten güzellerin hilesi de çok olur.

Divan, 662:8

وگر بیمار بینی عاشقی را

نه شاهد بر سر بیمار باشد

Bir âşıkı hasta görsen de ne gam ona; güzel sevgilisi hastanın başucunda değil mi ki?

Divan, 662:9

سوار عشق شو وز ره میندیش

که اسب عشق بس رهوار باشد

Aşk atına bin yolu düşünme bile; çünkü aşk atı pek rahvandır.

Divan, 662:10

به یک حمله تو را منزل رساند

اگر چه راه ناهموار باشد

Bir atılışta konak yerine götürür seni; isterse yol düzgün olmasın.

Divan, 662:11

علف خواری نداند جان عاشق

که جان عاشقان خمار باشد

Âşıkın canı ot otlamayı bilmez; âşıkların canları şaraba düşkündür.

Divan, 662:12

ز شمس الدین تبریزی بیابی

دلی کو مست و بس هشیار باشد

Hem sarhoş, hem de adamakıllı aklı başında olan gönlü, Tebrizli Şemseddin’den bulursun sen.

Divan, 683:1

ز خاک من اگر گندم برآید

از آن گر نان پزی مستی فزاید

Toprağımdan buğday biter de ondan ekmek yapar, yersen sarhoşluğuna sarhoşluk katar o ekmek.

Divan, 683:2

خمیر و نانبا دیوانه گردد

تنورش بیت مستانه سراید

Hamur da deli divane olur, ekmekçi de; ekmek tandırıysa sarhoşça beyitler terennüm eder.

Divan, 683:3

اگر بر گور من آیی زیارت

تو را خرپشته‌ام رقصان نماید

Mezarımı ziyarete gelirsen, toprak yığınım oynuyor görünür sana.

Divan, 683:4

میا بی‌دف به گور من برادر

که در بزم خدا غمگین نشاید

Mezarıma tefsiz gelme kardeş; Tanrı meclisinde gamlı olmak, yakışık alır bir şey değil.

Divan, 683:5

زنخ بربسته و در گور خفته

دهان افیون و نقل یار خاید

Çenesi bağlı, mezarda uyumuş gitmiş; fakat ağzı sevgilinin afyonunu, mezesini çiğnemede.

Divan, 683:6

بدری زان کفن بر سینه بندی

خراباتی ز جانت درگشاید

O kefenden bir parça keser de göğsüne bağlarsan, canından meyhane eri olmaya bir kapı açılır sana.

Divan, 683:7

ز هر سو بانگ جنگ و چنگ مستان

ز هر کاری به لابد کار زاید

Her yandan sarhoşların çalıp çağırmasını duyarsın; her işten mutlaka bir başka iş doğar sana.

Divan, 683:8

مرا حق از می عشق آفریده‌ست

همان عشقم اگر مرگم بساید

Tanrı beni aşk şarabından yaratmıştır; ölüm beni çürütse bile, gene o aşkım ben.

Divan, 683:9

منم مستی و اصل من می عشق

بگو از می بجز مستی چه آید

Sarhoşluk benim, aslım aşk şarabı benim; söyle bakalım; şaraptan ne doğar sarhoşluktan başka?

Divan, 683:10

به برج روح شمس الدین تبریز

بپرد روح من یک دم نپاید

Canım, Tebrizli Şemseddin’in rûhunun burcuna uçar; bir soluk bile eğlenmez.

امروز نگار ما نیامد

آن دلبر و یار ما نیامد

Bugün eşsiz güzelimiz gelmedi; gelmedi o dilberimiz, o sevgilimiz bizim.

Divan, 711:2

آن گل که میان باغ جانست

امشب به کنار ما نیامد

Can bahçesinin ortasındaki o gül, gelmedi kucağımıza bu gece.

Divan, 711:3

صحرا گیریم همچو آهو

چون مشک تتار ما نیامد

Ceylan gibi ovanın yolunu tutalım; çünkü o Tatar ülkemizin miski gelmedi.

Divan, 711:4

ای رونق مطربان همین گو

کان رونق کار ما نیامد

A çalgıcıların parıltısı, söyle boyuna: işimize parlaklık veren o güzel gelmedi.

Divan, 711:5

آرام مده تو نای و دف را

کرام و قرار ما نیامد

Neyi, tefi durup dinlendirme; gelmedi huzurumuz, kararımız.

Divan, 711:6

آن ساقی جان نگشت پیدا

درمان خمار ما نیامد

O can sâkîsi belirmedi; gelmedi mahmurluğumuzun dermanı.

Divan, 711:7

شمس تبریز شرح فرما

چون فصل بهار ما نیامد

A Tebrizli Şems, sen anlat; nasıl oldu da gelmedi bahar mevsimimiz?

Divan, 728:1

دشمن خویشیم و یار آنک ما را می‌کشد

غرق دریاییم و ما را موج دریا می‌کشد

Kendimizin düşmanıyız da bizi öldürenin dostuyuz; denize gark olmuşuz, denizin dalgası öldürüyor bizi.

Divan, 728:2

زان چنین خندان و خوش ما جان شیرین می‌دهیم

کان ملک ما را به شهد و قند و حلوا می‌کشد

Bu çeşit gülerek, seve seve tatlı canımızı veriyoruz, çünkü o ecel, bizi ballar, şekerler gibi tatlı tatlı öldürüyor.

Divan, 728:3

خویش فربه می‌نماییم از پی قربان عید

کان قصاب عاشقان بس خوب و زیبا می‌کشد

Kurban bayramında kendimi besili gösteriyorum. Çünkü o âşıklar kasabı iyi ve güzel olanı kesmek istiyor.

Divan, 728:4

آن بلیس بی‌تبش مهلت همی‌خواهد از او

مهلتی دادش که او را بعد فردا می‌کشد

O nursuz, pîrsiz şeytan, ondan mühlet isteyip duruyor; yarın değil, öbürsü gün öldürürüm diye o da mühlet veriyor ona.

Divan, 728:5

همچو اسماعیل گردن پیش خنجر خوش بنه

درمدزد از وی گلو گر می‌کشد تا می‌کشد

İsmail gibi bir güzelce boyun ver hançerine, boğazını çekme sakın; çekip bağrına bassa da o basıyor, öldürse de o öldürüyor.

Divan, 728:6

نیست عزرائیل را دست و رهی بر عاشقان

عاشقان عشق را هم عشق و سودا می‌کشد

Azrail’in haddi değildir âşıklara el uzatmak; aşka düşmüş âşıkları gene aşk öldürür, gene sevda öldürür.

Divan, 728:7

کشتگان نعره زنان یا لیت قومی یعلمون

خفیه صد جان می‌دهد دلدار و پیدا می‌کشد

Öldürülenler, keşke kavmim bilseydi diye naralar atmada; sevgili görünüşte öldürüyor amma gizlice yüzlerce can vermede.

Divan, 728:8

از زمین کالبد برزن سری وانگه ببین

کو تو را بر آسمان بر می‌کشد یا می‌کشد

Yeryüzüne benzeyen bedeninden bir baş çıkar da bak; seni göğe mi çekiyor, yoksa öldürüyor mu?

Divan, 728:9

روح ریحی می‌ستاند راح روحی می‌دهد

باز جان را می‌رهاند جغد غم را می‌کشد

Can bir yeldir alıyor, şarap bir candır veriyor; can doğanını kurtarıyor, salıyor, gam kuzgununu öldürüyor.

Divan, 728:10

آن گمان ترسا برد مؤمن ندارد آن گمان

کو مسیح خویشتن را بر چلیپا می‌کشد

Kendi Mesîh’ini darağacında öldürse bile, öldürdü diye şüphelenen Hıristiyan’dır ancak,
inanan bu şüpheye düşmez.

Divan, 728:11

هر یکی عاشق چو منصورند خود را می‌کشند

غیر عاشق وانما که خویش عمدا می‌کشد

Âşıkların her biri bir Mansûr’dur, kendini öldürtür; âşık olmayansa kendini bile bile öldürür gider.

Divan, 728:12

صد تقاضا می‌کند هر روز مردم را اجل

عاشق حق خویشتن را بی‌تقاضا می‌کشد

Ecel, insanlara her gün yüzlerce defa çatar; Tanrı âşıkıysa ecel çatmadan, sebepsiz olarak kendini ölüme teslim eder.

Divan, 728:13

بس کنم یا خود بگویم سر مرگ عاشقان

گر چه منکر خویش را از خشم و صفرا می‌کشد

İnkâr eden kendini öldürür amma ben susayım mı, yoksa âşıkların ölümlerindeki sırrı söyleyeyim mi?

Divan, 728:14

شمس تبریزی برآمد بر افق چون آفتاب

شمع‌های اختران را بی‌محابا می‌کشد

Tebrizli Şems, tanyerinden güneş gibi doğdu, pervasızca yıldız mumlarını söndürüyor.

Divan, 729:1

اینک آن جویی که چرخ سبز را گردان کند

اینک آن رویی که ماه و زهره را حیران کند

İşte buracıkta gökyüzünü döndüren o ırmak; işte buracıkta Ay’ın, Zühre’nin hayran olduğu o yüz.

Divan, 729:2

اینک آن چوگان سلطانی که در میدان روح

هر یکی گو را به وحدت سالک میدان کند

İşte buracıkta her topu birliğe çelip meydana sokan o padişah çevgeni.

Divan, 729:3

اینک آن نوحی که لوح معرفت کشتی اوست

هر که در کشتیش ناید غرقه طوفان کند

İşte buracıkta o bilgi tahtasını gemi edinen, gemisine binmeyeni tufanlara boğan Nuh.

Divan, 729:4

هر که از وی خرقه پوشد برکشد خرقه فلک

هر که از وی لقمه یابد حکمتش لقمان کند

Kim ondan hırka giyerse feleğin hırkasını çeker, alır; kim ondan bir lokma yerse o lokmadaki hikmet, onu Lokman haline getirir.

Divan, 729:5

نیست ترتیب زمستان و بهارت با شهی

بر من این دم را کند دی بر تو تابستان کند

Yazı, kışı, sırayla değildir o padişahın; şu ânı bana kış yapar, sana yaz.

Divan, 729:6

خار و گل پیشش یکی آمد که او از نوک خار

بر یکی کس خار و بر دیگر کسی بستان کند

Tapısında dikenle gül birdir; dikenin ucuyla birini yaralar, öbürüne dikeni güllük gülistanlık eder.

Divan, 729:7

هر که در آبی گریزد ز امر او آتش شود

هر که در آتش شود از بهر او ریحان کند

Kim suya kaçar, sığınırsa, su emriyle ateş kesilir; fakat onun sevgisiyle ateşe atılana ateşi reyhan haline getirir.

Divan, 729:8

من بر این برهان بگویم زانک آن برهان من

گر همه شبهه‌ست او آن شبهه را برهان کند

Ben şu kuvvetli delile dayanıp söylüyorum; delilim baştan başa şüpheden ibaret bile olsa o, o şüpheyi delil yapar.

Divan, 729:9

چه نگری در دیو مردم این نگر کو دم به دم

آدمی را دیو سازد دیو را انسان کند

A adam, ne diye şeytana bakıp kalırsın? Sen şuna bak, şuna dikkat et: O, andan âna insanı şeytan haline sokar, şeytanı da insan haline.

Divan, 729:10

اینک آن خضری که میرآب حیوان گشته بود

زنده را بخشد بقا و مرده را حیوان کند

İşte buracıkta abıhayata sahip olan o Hızır; diriye ölümsüzlük bağışlamada, ölüyü hayvan yapıp gitmede.

Divan, 729:11

گر چه نامش فلسفی خود علت اولی نهد

علت آن فلسفی را از کرم درمان کند

Filozof, buna “illet-i ûlâ ; ilk sebep” adını takar amma o, kerem eder de filozofun illetine de bir derman verir.

Divan, 729:12

گوهر آیینه کلست با او دم مزن

کو از این دم بشکند چون بشکند تاوان کند

Tüm varlık aynasının özüdür o, soluk verme o aynaya; çünkü soluk verirsem buğulanır, suçlu sayar beni.

Divan, 729:13

دم مزن با آینه تا با تو او همدم بود

گر تو با او دم زنی او روی خود پنهان کند

Soluk verme aynaya da seninle solukdaş olsun ayna; sen ona soluk verdin mi senden yüzünü gizler o.

کفر و ایمان تو و غیر تو در فرمان اوست

سر مکش از وی که چشمش غارت ایمان کند

Senin de küfrün, imanın onun buyruğuyladır, senden başkalarının küfrü, imanı da; ondan baş çekme; onun gözleri imanı yağmalar gider.

Divan, 729:15

هر که نادان ساخت خود را پیش او دانا شود

ور بر او دانش فروشد غیرتش نادان کند

Tanrı tapısında kendisini hiçbir şey bilmez sayan her şeyi bilir, anlar; fakat ona karşı bilgi satmaya kalkışanı, gayreti, hiçbir şey bilmez bir hale kor.

Divan, 729:16

دام نان آمد تو را این دانش تقلید و ظن

صورت عین الیقین را علم القرآن کند

Bu bilgi, bu taklit, bu sanı, senin için bir ekmek tuzağıdır; iyiden iyiye, görgü halindeki bilgiyi ancak Kur'an'ı belleten verir; kim verdiyse bu bilgiyi o bilir.

Divan, 729:17

پس ز نومیدی بود کان کور بر درها رود

داروی دیده نجوید جمله ذکر نان کند

O körün kapı kapı dolaşıp durması, ümitsizliktendir; gözüne ilaç aramaz da boyuna ekmeği anar durur.

Divan, 729:18

این سخن آبیست از دریای بی‌پایان عشق

تا جهان را آب بخشد جسم‌ها را جان کند

Bu söz, dünyaya sular bağışlamak, bedenleri can haline getirmek için uçsuz, buçaksız aşk denizinden akıp gelen bir sudur.

Divan, 729:19

هر که چون ماهی نباشد جوید او پایان آب

هر که او ماهی بود کی فکرت پایان کند

Balık olmayan, suyun sonunu arar; fakat balık kesilen, hiç suyun sonunu düşünür mü?

Divan, 729:20

گر به فقر و صدق پیش آیی به راه عاشقان

شمس تبریزی تو را همصحبت مردان کند

Âşıkların yoluna yoklukla, gerçeklikle gelirsen Tebrizli Şems seni erlerin sohbetine alır, er eder.

Divan, 736:1

گر یکی شاخی شکستم من ز گلزاری چه شد

ور ز سرمستی کشیدم زلف دلداری چه شد

Bir gül bahçesinden bir dal kırdıysam ne oldu ki? Kendimden geçtim de bir sevgilinin saçlarına sarıldıysam ne çıkar yâni?

Divan, 736:2

گر بزد ناداشت زخمی از سر مستی چه باک

ور ز طراری ربودم رخت طراری چه شد

İnancı olmayan kişi gibi kendi kendimi yaralamışsam ne olmuş ki? Bir yankesicinin aşırdığı malı aşırdıysam ne olmuş sanki?

Divan, 736:3

ور یکی زنبیل کم شد از همه بغداد چیست

ور یکی دانه برون آمد ز انباری چه شد

Koca Bağdat'tan bir zembil eksik olmuş, bu da bir şey mi? Ambardan bir buğday alınmış, ne çıkar bundan?

Divan, 736:4

ای فلک تا چند از این دستان و مکاری تو

گر یکی دم خوش نشیند یار با یاری چه شد

A felek, şu hile, şu düzen ne vakte dek sürecek? Bir ancağız sevgili, sevgilisiyle bir hoşça otursa n’olur yâni?

Divan, 736:5

گوییم از سر او ناگفتنی‌ها گفته‌ای

چند گویی چند گویی گفته‌ام آری چه شد

Onun söylenmedik gizli şeylerini söyleyeceğim işte, sana ne? N’olur söylesem de birazcık gönlüm ferahlasa?

Divan, 736:6

گر میان عاشق و معشوق کاری رفت رفت

تو نه معشوقی نه عاشق مر تو را باری چه شد

Âşıkla sevgili arasında bir iştir olmuş, geçmiş; sen ne âşıksın, ne sevgili, sana n’oluyor?

Divan, 736:7

از لب لعلش چه کم شد گر لبش لطفی نمود

ور ز عیسی عافیت یابید بیماری چه شد

Lûtuf afsununu okuduysa lâ’l dudağından ne eksildi ki? Bir hastanın canı, İsa’dan şifa bulduysa n’oldu yâni?

Divan, 736:8

گر براتست امشب و هر کس براتی یافتند

بی خطی گر پیشم آید ماه رخساری چه شد

Bu gece berat gecesiyse herkes bir berat buldu demektir; benim yanıma da yazısız bir ay yüzlü dilber gelirse ne çıkar bundan?

Divan, 736:9

شمس تبریزی اگر من از جنون عشق تو

برشکستم عاشقان را کار و بازاری چه شد

A Tebrizli Şems, senin aşkınla deli divane olur da âşıkları işten güçten alıkorsam, onların pazarını altüst eder, dağıtırsam n’olur ki?

Divan, 737:1

نام آن کس بر که مرده از جمالش زنده شد

گریه‌های جمله عالم در وصالش خنده شد

O kişinin adını an ki ölü onun güzelliğinden dirilir; bütün dünyanın ağlayışları, onunla buluşunca gülüş kesilir.

Divan, 737:2

یاد آن کس کن که چون خوبی او رویی نمود
حسن‌های جمله عالم حسن او را بنده شد

O kişiyi an ki güzelliği yüz gösterdi mi bütün dünyanın güzellikleri ona kul köle kesilir.

Divan, 737:3

جمله آب زندگانی زیر تختش می‌رود

هر کی خورد از آب جویش تا ابد پاینده شد

Abıhayat tamamıyla tahtının altından akar; ırmağının suyunu içen ölümsüzlüğe kavuşur.

Divan, 737:4

یک شبی خورشید پایه تخت او را بوسه داد

لاجرم بر چرخ گردون تا ابد تابنده شد

Bir gececik güneş, tahtının basamağını öpmüştür de o yüzden şu dönüp duran gökyüzünden dünyaya ışıklar saçar.

Divan, 737:5

زندگی عاشقانش جمله در افکندگیست

خاک طامع بهر این در زیر پا افکنده شد

Âşıkların yaşayışı düşkünlüktedir; onun için de onu umanın toprağı ayaklar altına döşenmiştir.

Divan, 737:6

آهوان را بوی مشک از طره‌اش بر ناف زد

تا مشام شیر صید مرجها غرنده شد

Ceylanların göbeklerindeki misk, miskin o güzelim kokusu, onun alnına dökülen saçlarından saçıldı da arslanın burnu bu kokuyu aldı, meşeliklerde avlanmak için coştu, kükredi.

Divan, 737:7

بال و پر وهم عاشق ز آتش دل چون بسوخت

همچو خورشید و قمر بی‌بال و پر پرنده شد

Âşıkın kanatları gönül ateşinden yandı da âşık, Güneş gibi, Ay gibi kolsuz, kanatsız uçmaya koyuldu.

Divan, 737:8

ای خنک جانی که لطف شمس تبریزی بیافت

برگذشت از نه فلک بر لامکان باشنده شد

Ne mutludur Tebrizli Şems'in lûtfunu bulan can; dokuz kat göğü de geçti de mekânsızlık âlemine ayak bastı.

Divan, 744:1

رو ترش کردی مگر دی باده‌ات گیرا نبود

ساقیت بیگانه بود و آن شه زیبا نبود

Yüzünü ekşittin; yoksa dün içtiğin şarap tutmadı mı seni, sana sâkîlik eden o güzelim padişah değildi de bir yabancı mıydı?

Divan, 744:2

یا به قاصد رو ترش کردی ز بیم چشم بد

بر کدامین یوسف از چشم بدان غوغا نبود

Kem gözün korkusundan yüzlerce defa yüzünü ekşittin; hangi Yusuf gelmiştir de kötü göz yüzünden kavgalara düşmemiştir?

Divan, 744:3

چشم بد خستش ولیکن عاقبت محمود بود

چشم بد با حفظ حق جز باطل و سودا نبود

Kem göz incitir, yaralar onu amma sonu hayırdır; kem göz, Tanrı koruduktan sonra hiçbir zarar veremez.

Divan, 744:4

هین مترس از چشم بد وان ماه را پنهان مکن

آن مه نادر که او در خانه جوزا نبود

Kendine gel de korkma kem gözden, o ay yüzlüyü, o İkizler burcunda olmayan görülmemiş, eşsiz güzeli gizlemeye kalkışma.

Divan, 744:5

در دل مردان شیرین جمله تلخی‌های عشق

جز شراب و جز کباب و شکر و حلوا نبود

Tatlı erlerin gönüllerinde aşkın bütün acılıkları şaraptır, kebaptır, şekerdir, helvadır ancak.

Divan, 744:6

این شراب و نقل و حلوا هم خیال احولست

اندر آن دریای بی‌پایان بجز دریا نبود

Bu şarap, meze sözü de şaşının hayali; ucu bucağı olmayan o denizde, denizden başka hiçbir şey yok.

یک زمان گرمی به کاری یک زمان سردی در آن

جز به فرمان حق این گرما و این سرما نبود

Bir zaman ıssılık ek, bir zaman soğukluk biç; şu sıcak, soğuk da Tanrı buyruğu olmadan olmaz.

Divan, 744:8

هین خمش کن در خموشی نعره می‌زن روح وار

تو کی دیدی زین خموشان کو به جان گویا نبود

Kendine gel; sus da can gibi susarken naralar at; sen de gördün ya, çevremizdeki şu susanların içinde bir tek bile söyleyen yok.

Divan, 759:1

دل من رای تو دارد سر سودای تو دارد

رخ فرسوده زردم غم صفرای تو دارد

Gönlüm buyruğuna uymuş, sevdana kapılmış gitmiş… sararmış solmuş pörsük yüzümde senin safran var.

Divan, 759:2

سر من مست جمالت دل من دام خیالت

گهر دیده نثار کف دریای تو دارد

Başım yüzüne dalmış, sarhoş olmuş; gönlüm hayaline tuzak kurmuş… gözümden dökülen inci taneleri denize benzeyen avcundan saçılmada.

Divan, 759:3

ز تو هر هدیه که بردم به خیال تو سپردم

که خیال شکرینت فر و سیمای تو دارد

Senden elde ettiğim her armağanı hayaline tapşırdım… çünkü şeker gibi tatlı hayalinde yüzünün parlaklığı var.

Divan, 759:4

غلطم گر چه خیالت به خیالات نماند

همه خوبی و ملاحت ز عطاهای تو دارد

Yanlış söyledim; hayalin başka hayallere benzemez ama bütün güzelliği, bütün tadı tuzu senin ihsanından elde eder ya.

Divan, 759:5

گل صدبرگ به پیش تو فروریخت ز خجلت

که گمان برد که او هم رخ رعنای تو دارد

Sadberk gülü kapında utancından döküldü gitti… çünkü senin güzelim yüzün kendisinde de var sanmıştı.

Divan, 759:6

سر خود پیش فکنده چو گنه کار تو عرعر

که خطا کرد و گمان برد که بالای تو دارد

Selvi sana karşı suç işlemiş gibi başını önüne eğmiş… çünkü o da yanılmış, senin boyun kendisinde de var sanmış.

Divan, 759:7

جگر و جان عزیزان چو رخ زهره فروزان

همه چون ماه گدازان که تمنای تو دارد

Yüce kişilerin canları da, ciğerleri de Zühre’nin yüzü gibi parıl parıl parlıyor… hepsi de Ay gibi eriyip gitmede; seni istiyorlar çünkü.

Divan, 759:8

دل من تابه حلوا ز بر آتش سودا

اگر از شعله بسوزد نه که حلوای تو دارد

Gönlüm sevda ateşinin üstünde helva tavası, değil mi ki içinde senin helvan var;
yalımlarla yansa yakılsa ne çıkar?

Divan, 759:9

هله چون دوست به دستی همه جا جای نشستی

خنک آن بی‌خبری کو خبر از جای تو دارد

Madem dost elde her yer oturup eğleşilecek yer… ne mutlu o hiçbir şeyden haberi olmayana ki senin yerinden haberi vardır.

Divan, 759:10

اگرم در نگشایی ز ره بام درآیم

که زهی جان لطیفی که تماشای تو دارد

Bana kapıyı açmazsan damdan girerim içeriye… seni görüp seyreden can, ne de güzel bir candır.

Divan, 759:11

به دو صد بام برآیم به دو صد دام درآیم

چه کنم آهوی جانم سر صحرای تو دارد

Yüzlerce dama çıkarım; yüzlerce tuzağı deler geçerim… ne yapayım? Can ceylanım senin ovanı istiyor.

Divan, 759:12

خمش ای عاشق مجنون بمگو شعر و بخور خون

که جهان ذره به ذره غم غوغای تو دارد

Sus ey deli âşık, şiir söyleme, kanlar yut… zâti dünyanın her zerresinde senin kavganın derdi, gamı var.

Divan, 759:13

سوی تبریز شو ای دل بر شمس الحق مفضل

چو خیالش به تو آید که تقاضای تو دارد

Yürü ey gönül, üstünlükler bağışlayan Tanrı Şems'ine, Tebriz'e git… hayali gibi o da sana gelir; zâti seni istiyor o.

Divan, 760:1

خنک آن کس که چو ما شد همه تسلیم و رضا شد

گرو عشق و جنون شد گهر بحر صفا شد

Ne mutlu o kişiye ki bize döndü, tümden teslim oldu, razılık kesildi… aşka mal oldu, deliliğe rehin verildi; arılık duruluk denizinin incisi oldu gitti.

Divan, 760:2

مه و خورشید نظر شد که از او خاک چو زر شد

به کرم بحر گهر شد به روش باد صبا شد

Bakışı tümden güneşe döndü; toprak bakışıyla altın kesildi… keremde incilerle dolu bir denize döndü; yürüyüşte seher yeline benzedi.

Divan, 760:3

چو شه عشق کشیدش ز همه خلق بریدش

نظر عشق گزیدش همه حاجات روا شد

Aşk padişahı onu çekti, bağrına bastı; bütün halktan kesildi o… aşk bakışı seçti onu da, bütün dileklerine eriverdi.

Divan, 760:4

به سفر چون مه گردون به شب چارده پر شد

به نظرهای الهی به یکی لحظه کجا شد

Yürüyüp gidişte gökteki Ay oldu tıpkı; geceleyin Ay’ın on dördüne döndü. Tanrısal bakışlarla bir lâhzada nerelere gitti, nelere ulaştı.

Divan, 760:5

دل تو کرد چرایی به برون ز آخر قالب

وگر آن نیست به هر شب به چراگاه چرا شد

Gönlün kalıp ahırından dışarda ne diye dönüp dolaşıyor… böyle değilse her gece ne diye yaylada yayılıp durur ki?

Divan, 760:6

خنک آنگه که کند حق گنهت طاعت مطلق

خنک آن دم که جنایات عنایات خدا شد

Ne mutlu çağdır o çağ ki Tanrı suçunu ibadet haline getirir… ne mutlu çağdır o çağ ki bütün cinayetler Tanrı inayetleri olur gider.

Divan, 760:7

سفر مشکل و دورش بشد و ماند حضورش

ز درون قوت نورش مدد نور سما شد

Zor, uzak yolculuk bitti gitti; onun kapısına ulaştık artık… içten gelen ışığının gücü, gökyüzünden gelen bir gök kesildi.

Divan, 765:1

هله نومید نباشی که تو را یار براند

گرت امروز براند نه که فردات بخواند

Hele hele dost seni sürer, kovarsa ümitsizlenme… bugün kovsa bile yarın çağırmaz mı sanırsın seni?

Divan, 765:2

در اگر بر تو ببندد مرو و صبر کن آن جا

ز پس صبر تو را او به سر صدر نشاند

Yüzüne kapıyı kapasa bile gitme, dayan orda, ayağını dire; sabredersen seni tutar da başköşeye geçirir o.

Divan, 765:3

و اگر بر تو ببندد همه ره‌ها و گذرها

ره پنهان بنماید که کس آن راه نداند

Sana bütün yolları, bütün geçitleri bağlasa bile kimsenin bilmediği gizli bir yol açar sana.

Divan, 765:4

نه که قصاب به خنجر چو سر میش ببرد

نهلد کشته خود را کشد آن گاه کشاند

Kasap koyunun başını keser ama kestiği koyunu bırakmaz; kestikten sonra tutar, sürüye sürüye çeker, götürür onu.

Divan, 765:5

چو دم میش نماند ز دم خود کندش پر

تو ببینی دم یزدان به کجا هات رساند

Koyunun nefesi kalmadı mı kendi soluğuyla şişirir onu; artık Tanrı'nın soluklarına bir bak da gör; seni nerelere çeker, götürür.

Divan, 765:6

به مثل گفتم این را و اگر نه کرم او

نکشد هیچ کسی را و ز کشتن برهاند

Bu sözü de örnek olarak söyledim; yoksa onun keremi hiç kimseyi öldürmez; üstelik ölümden, öldürmeden kurtarır adamı.

Divan, 765:7

همگی ملک سلیمان به یکی مور ببخشد

بدهد هر دو جهان را و دلی را نرماند

Bir karıncaya tümden Süleyman mülkünü verir; iki dünyayı bağışlar; hiçbir gönlü kırmaz, incitmez.

Divan, 765:8

دل من گرد جهان گشت و نیابید مثالش

به کی ماند به کی ماند به کی ماند به کی ماند

Gönlüm dünyanın çevresini döndü dolaştı da eşini, benzerini bulamadı… kime benziyor sevgili, kime benziyor, kime benziyor, kime?

Divan, 765:9

هله خاموش که بی‌گفت از این می همگان را

بچشاند بچشاند بچشاند بچشاند

Hele sus; sessiz, sözsüz, bu şaraptan herkese tattırır o, tattırır da tattırır, tattırır da tattırır.

Divan, 767:1

صنما جفا رها کن کرم این روا ندارد

بنگر به سوی دردی که ز کس دوا ندارد

Vazgeç cefadan a güzel; lûtfa, ihsana sığmaz bu; kimsenin bir ilaç bulamadığı derdi seyret, ona derman ol.

Divan, 767:2

ز فلک فتاد طشتم به محیط غرقه گشتم

به درون بحر جز تو دلم آشنا ندارد

Tasım gökyüzünden düştü; uçsuz-dipsiz denize daldım; şu denizde gönlümün senden başka bir bildiği de yok (ancak seninle yüzmede).

Divan, 767:3

ز صبا همی‌رسیدم خبری که می‌پزیدم

ز غمت کنون دل من خبر از صبا ندارد

Kurup durduğum, pişirip kotardığım haberi seher yelinden duyardım; gamınla öyle bir hale geldim ki gönlümün seher yelinden de haberi yok artık.

Divan, 767:4

به رخان چون زر من به بر چو سیم خامت

به زر او ربوده شد که چو تو دلربا ندارد

Altın gibi sapsarı yanaklarıma, ham gümüşten ibaret bedenine and olsun ki altına kapılır o; çünkü senin gibi bir dilberi yok onun.

Divan, 767:5

هله ساقیا سبکتر ز درون ببند آن در

تو بگو به هر کی آید که سر شما ندارد

Hele ey sâkî, biraz daha çabuk davran da ört o kapıyı; kim gelirse sizinle işimiz yok de, sav gitsin.

Divan, 767:6

همه عمر این چنین دم نبدست شاد و خرم

به حق وفای یاری که دلش وفا ندارد

Gönlünde vefadan eser bulunmayan sevgilinin vefasına and olsun, bütün ömür boyunca böyle neşeli, böyle kutlu bir an yoktur.

Divan, 767:7

به از این چه شادمانی که تو جانی و جهانی

چه غمست عاشقان را که جهان بقا ندارد

Bundan daha sevinçli, bundan daha güzel ne olabilir ki sen cansın da, cihansın da…
cihanın sonu yokmuş; âşıklara ne gam.

Divan, 767:8

برویم مست امشب به وثاق آن شکرلب

چه ز جامه کن گریزد چو کسی قبا ندارد

Bu gece sarhoş bir halde o şeker dudaklının odasına gidelim; kaftanı olmayan elbise çalandan ne diye kaçacak?

Divan, 767:9

به چه روز وصل دلبر همه خاک می‌شود زر

اگر آن جمال و منظر فر کیمیا ندارد

O yüzde, o güzellikte kimyanın hüneri yoksa, sevgiliyle buluşma gününde bütün şu toprak, neden altın olup gidiyor?

Divan, 767:10

به چه چشم‌های کودن شود از نگار روشن

اگر آن غبار کویش سر توتیا ندارد

Mahallesinin tozunda toprağından tutyanın hassası yoksa, hiçbir şeyden haberi olmayan ahmağın bile gözleri neden sevgiliyle aydınlanıyor?

Divan, 767:11

هله من خموش کردم برسان دعا و خدمت

چه کند کسی که در کف بجز از دعا ندارد

Hele sustum ben; sen selâmımı götür, saygılarımı söyle… elinde duadan başka bir şey olmayan, ne yapabilir ki?

Divan, 770:1

همه را بیازمودم ز تو خوشترم نیامد

چو فروشدم به دریا چو تو گوهرم نیامد

Herkesi sınadım, senden daha hoşa giden kimse bulamadım; denize daldım; gene sana benzer bir inci elde edemedim.

Divan, 770:2

سر خنب‌ها گشادم ز هزار خم چشیدم

چو شراب سرکش تو به لب و سرم نیامد

Küplerin ağızlarını açtım; binlerce küpün şarabını tattım; senin şarabın gibi ağza, dudağa tat veren, insanı saran, başını döndüren bir şarap bulamadım.

Divan, 770:3

چه عجب که در دل من گل و یاسمن بخندد

که سمن بری لطیفی چو تو در برم نیامد

Ne de şaşılacak şey; kucağıma bir yasemin bedenli güzel geliyor diye gönlümde gül de gülüyor, yasemin de.

Divan, 770:4

ز پیت مراد خود را دو سه روز ترک کردم

چه مراد ماند زان پس که میسرم نیامد

Dileğimi iki üç gün ardına koştum senin… ondan sonra hangi dilek kaldı dünyada ki müyesser olmasın bana?

Divan, 770:5

دو سه روز شاهیت را چو شدم غلام و چاکر

به جهان نماند شاهی که چو چاکرم نیامد

Bir padişahsın ki iki üç gün sana kul köle oldum; dünyada hiçbir padişah kalmadı ki kul köle olmasın bana.

Divan, 770:6

خردم گفت برپر ز مسافران گردون

چه شکسته پا نشستی که مسافرم نیامد

Aklım, ayağı kırık bir halde, bana konuk gelmedi diye ne oturmuşsun? Kalk, gökyüzü konuklarına doğru uç dedi.

Divan, 770:7

چو پرید سوی بامت ز تنم کبوتر دل

به فغان شدم چو بلبل که کبوترم نیامد

Gönül güvercinim bedenimden çıktı, damına doğru uçtu; ben arkasından, güvercinim gitti, gelmez artık diye bülbül gibi feryada başladım.

Divan, 770:8

چو پی کبوتر دل به هوا شدم چو بازان

چه همای ماند و عنقا که برابرم نیامد

Doğanlar gibi gönül güvercininin peşinden havalandım; öylesine havalandım ki ne devlet kuşu denk oldu bana, ne Zümrüdüanka eşit oldu.

Divan, 770:9

برو ای تن پریشان تو وان دل پشیمان

که ز هر دو تا نرستم دل دیگرم نیامد

Git a darmadağın beden, sen de git, şu pişman olmuş gönül de gitsin… İkisinden de kurtulmadıkça başka bir gönül gelmedi bana.

Divan, 780:1

بر سر آتش تو سوختم و دود نکرد

آب بر آتش تو ریختم و سود نکرد

Ateşine atıldım; yandım yakıldım da dumanım tütmedi… Ateşine su serptim; fayda etmedi.

Divan, 780:2

آزمودم دل خود را به هزاران شیوه

هیچ چیزش بجز از وصل تو خشنود نکرد

Gönlümü binlerce çeşit sınadım, denedim; seninle buluşmaktan başka hiçbir şey hoşnut etmiyor onu.

Divan, 780:3

آنچ از عشق کشید این دل من که نکشید

و آنچ در آتش کرد این دل من عود نکرد

Gönlümün aşktan çektiğini kimsecikler çekmedi… Ateşte gönlümün verdiği kokuyu ödağacı bile vermedi.

Divan, 780:4

گفتم این بنده نه در عشق گرو کرد دلی

گفت دلبر که بلی کرد ولی زود نکرد

Bu kul dedim, gönlünü aşka rehin vermedi mi? Sevgili, evet dedi; verdi, verdi ama tez vermedi.

Divan, 780:5

آه دیدی که چه کردست مرا آن تقصیر

آنچ پشه به دماغ و سر نمرود نکرد

Ah gördün ya; bu suçun bana ettiğini sivrisinek bile Nemrud’un başına, beynine etmedi.

Divan, 780:6

گر چه آن لعل لبت عیسی رنجورانست
دل رنجور مرا چاره بهبود نکرد

Lâ’l dudakların hastalara İsa’dır ama bir türlü benim hasta gönlüme bir sağlık vermedi.

Divan, 780:7

جانم از غمزه تیرافکن تو خسته نشد

زانک جز زلف خوشت را زره و خود نکرد

Canım oklar atan bakışlarından yaralanmadı; çünkü senin güzelim saçlarından başka bir zırha, çukala bürünmedi.

Divan, 780:8

نمک و حسن جمال تو که رشک چمن است

در جهان جز جگر بنده نمکسود نکرد

Çayırı çimeni kıskandıran güzelliğinin, alımının tadı tuzu, bu kulun ciğerinden başkasını tuzlamadı.

Divan, 780:9

هین خمش باش که گنجیست غم یار ولیک

وصف آن گنج جز این روی زراندود نکرد

Yeter, sus… Sevgilinin gamı definedir ama o defineyi, şu altınla bezenmiş yüzden başkası da övemedi.

Divan, 785:1

ما نه زان محتشمانیم که ساغر گیرند

و نه زان مفلسکان که بز لاغر گیرند

Ne ellerinde sağrak olan ulu kişilerdeniz; ne bir arık keçiceğizi olan müflislerden.

ما از آن سوختگانیم که از لذت سوز

آب حیوان بهلند و پی آذر گیرند

O yanıp yakılan kişilerdeniz ki yanıştaki tadı duymuşlardır da abıhayatı bırakırlar, ateşin ardına düşerler.

Divan, 785:3

چو مه از روزن هر خانه که اندرتابیم

از ضیا شب صفتان جمله ره در گیرند

Ay gibi doğar da hangi evin penceresinden vurur, hangi evi ışıtırsak o evdeki gece huyluların hepsi kapının yolunu tutar.

Divan, 785:4

ناامیدان که فلک ساغر ایشان بشکست

چو ببینند رخ ما طرب از سر گیرند

Hani ümitsizler var ya; felek sağraklarını kırmış… bizim yüzümüzü gördüler mi, yeni baştan zevke, yeni baştan neşeye dalarlar.

Divan, 785:5

آنک زین جرعه کشد جمله جهانش نکشد

مگر او را به گلیم از بر ما برگیرند

Bu yudumcağızı çeken kişiyi, bütün dünya bir araya gelse ayıltamaz; meğerki onu bir kilime koyup da yanımızdan kaldıralar.

Divan, 785:6

هر کی او گرم شد این جا نشود غره کس

اگرش سردمزاجان همه در زر گیرند

Burda kızışan kişi kimseye aldanmaz; isterse soğuk tabiatlılar onu altına gark etsinler.

در فروبند و بده باده که آن وقت رسید

زردرویان تو را که می احمر گیرند

Kapıyı ört de şarap sun; senin için yüzleri sararıp solanların kızıl şarap içecekleri çağ geldi.

Divan, 785:8

به یکی دست می خالص ایمان نوشند

به یکی دست دگر پرچم کافر گیرند

Onlar bir elleriyle halis iman şarabını içerler; öbür elleriyle kâfirin perçemini tutarlar.

Divan, 785:9

آب ماییم به هر جا که بگردد چرخی

عود ماییم به هر سور که مجمر گیرند

Nerde bir çark dönüyorsa suyu biziz; nerde bir buhurdan tütüyorsa orda yanan ödağacı gene biziz.

Divan, 785:10

پس این پرده ازرق صنمی مه روییست

که ز نور رخش انجم همه زیور گیرند

Şu gök kubbenin ardında ay yüzlü bir güzel var; bütün yıldızlar onun yüzünün ışığından bezenmede.

Divan, 785:11

ز احتراقات و ز تربیع و نحوست برهند

اگر او را سحری گوشه چادر گیرند

Bir seher çağı onun çarşafının eteğini tutarlarsa artık ihtiraktan da kurtulurlar, terbîden de, yomsuzluktan da.

Divan, 785:12

تو دورای و دودلی و دل صاف آن‌ها راست

که دل خود بهلند و دل دلبر گیرند

Sen iki düşüncelisin, iki gönüllü… Tertemiz gönül, kendi gönlünü bırakıp sevgilinin gönlünü alanlarındır.

Divan, 785:13

خمش ای عقل عطارد که در این مجلس عشق

حلقه زهره بیانت همه تسخر گیرند

A Utarid’e benzeyen akıl, sus… Bu aşk meclisinde, Zühre’nin çevresinde oturanların hepsi de senin sözlerinle alay ederler.

Divan, 805:1

یا رب این بوی که امروز به ما می‌آید

ز سراپرده اسرار خدا می‌آید

Yarabbi, bugün bize gelen şu koku Tanrı sırlarının hareminden esip geliyor.

Divan, 805:2

بوستان را کرمش خلعت نو می‌پوشد

خستگان را ز دواخانه دوا می‌آید

Keremi, bağa bahçeye yeni elbiseler bağışlıyor; hastalara şifa yurdundan ilaç geliyor.

Divan, 805:3

در نمازند درختان و به تسبیح طیور

در رکوعست بنفشه که دوتا می‌آید

Ağaçlar namazda; kuşlar tespih çekmede; menekşe rükûa varmış; iki büklüm geliyor.

Divan, 805:4

هر چه آمد سوی هستی ره هستی گم کرد

که ز مستی نشناسد که کجا می‌آید

Varlık yurduna gelenlerin hepsi de varlık yolunu yitirmiş; sarhoşluklarından nerden geldiklerini unutmuş gitmişler.

Divan, 805:5

از یکی روح در این راه چو رو واپس کرد

اصل خود دید ز ارواح جدا می‌آید

Canlardan biri şu yolda ardına yüz çevirip bakarsa aslını görür de canlardan ayrı olarak gelir.

Divan, 805:6

رنگ او یافت از آن روی چنین خوش رنگست

بوی او یافت کز او بوی وفا می‌آید

Onun rengini bulmuştur o, o yüzden öylesine bir renk almıştır ki… onun kokusunu duymuştur da ondan da vefa kokusu gelmededir.

Divan, 805:7

مست او گشت از آن رو همگان مست ویند

خوش لقا گشت کز آن ماه لقا می‌آید

O yüzle sarhoş olmuştur; hepsi de onun sarhoşudur zâti… Güzelleşmiştir o yüzü gören, o ay yüzlüden geliyor çünkü.

Divan, 805:8

نی بگویم ز ملولی کسی غم نخورم

که شکر رشک برد ز آنچ مرا می‌آید

Hayır… Söyleyeceğim, kimsenin usancından gam yediğim yok; bana gelen şey yok mu?
Şeker bile kıskanıyor onu.

Divan, 805:9

زان دلیرست که با شیر ژیان رو کردست

زان کریمست که از گنج عطا می‌آید

Kükreyen arslanla yüz yüze gelmiştir de ondan dolayı yiğitleşmiştir… bağış haznesinden gelmededir de o yüzden lûtuf, ihsan ıssıdır.

Divan, 805:10

آنک سرمست نباشد برمد از مردم

تا نگویند کز او بوی صبا می‌آید

Sarhoş olmayan, insanlardan ürker; bundan seher yelinin kokusu geliyor diyecekler diye çekinir.

Divan, 805:11

بس کن ای دوست که سنبوسه چو بسیار خوری

که ز سنبوسه تو را بوی گیا می‌آید

Yeter ey dost, samsa böreğini çok yersen börekten ot kokusu duyarsın.

Divan, 826:1

ای خدا از عاشقان خشنود باد

عاشقان را عاقبت محمود باد

A Tanrı, âşıklardan hoşnut ol; âşıkların sonları iyi olsun.

Divan, 826:2

عاشقان را از جمالت عید باد

جانشان در آتشت چون عود باد

Âşıklar güzel yüzünle bayram etsinler; canlar ateşinde yansın ödağacı gibi.

Divan, 826:3

دست کردی دلبرا در خون ما

جان ما زین دست خون آلود باد

A güzel, kanıma el bandın; canımız feda olsun bu kanlı ele.

Divan, 826:4

هر که گوید که خلاصش ده ز عشق

آن دعا از آسمان مردود باد

Kim aşktan halâs olsun derse, dilerim o dua ağmasın göklere, kabul edilmesin.

Divan, 826:5

مه کم آید مدتی در راه عشق

آن کمی عشق جمله سود باد

Ay bile aşk yolunda bir zaman ziyan eder; aşk yolundaki ziyan, ne mutlu ziyandır, o ziyanın hepsi kârdır, kâr.

Divan, 826:6

دیگران از مرگ مهلت خواستند

عاشقان گویند نی نی زود باد

Âşık olmayanlar ölümden mühlet isterler; âşıklarsa hayır, hayır derler, çabuk ol, hadi.

Divan, 826:7

آسمان از دود عاشق ساخته‌ست

آفرین بر صاحب این دود باد

Gökyüzünü âşıkların dumanlarından kurmuştur; aferin şu dumanın sahibine.

Divan, 844:1

گر ساعتی ببری ز اندیشه‌ها چه باشد

غوطی خوری چو ماهی در بحر ما چه باشد

Bir an olsun düşüncelerden vazgeçsen ne olur? Balık gibi bizim denizimize dalsan, orda dalgalar yutsan ne çıkar?

Divan, 844:2

ز اندیشه‌ها نخسپی ز اصحاب کهف باشی

نوری شوی مقدس از جان و جا چه باشد

Düşüncelerinden uyur, onlardan vazgeçersen Ashab-ı Kehf'ten sayılırsın, düşüncelerden mukaddes, münezzeh bir nur kesilirsin, ne olur bu hale gelsen.

Divan, 844:3

آخر تو برگ کاهی ما کهربای دولت

زین کاهدان بپری تا کهربا چه باشد

Sen bir saman çöpüsün, bizse devlet kehribarıyız; şu samanlıktan sıyrılıp kehribara dönsen ne olur ki.

Divan, 844:4

صد بار عهد کردی کاین بار خاک باشم

یک بار پاس داری آن عهد را چه باشد

Artık bu sefer toprak olacağım diye yüz kere ahdettin. Bir kerecik de ahdinde dursan ne çıkar yâni.

Divan, 844:5

تو گوهری نهفته در کاه گل گرفته

گر رخ ز گل بشویی ای خوش لقا چه باشد

Sen gizli bir incisin amma şu samanlıkta toprak rengini almışsın. A güzel yüzlü, ne olur yüzündeki tozu toprağı bir yıkasan da arınsan.

Divan, 844:6

از پشت پادشاهی مسجود جبرئیلی

ملک پدر بجویی ای بی‌نوا چه باشد

Padişah oğlusun sen, Cebrâil’in bile secde ettiği varlıksın sen. Ne çıkar a yoksul, babanın yurdunu bir arasan.

Divan, 844:7

ای اولیای حق را از حق جدا شمرده

گر ظن نیک داری بر اولیا چه باشد

Ey Tanrı dostlarını, erenleri Tanrı’dan ayrı sayan, erenler hakkında iyi bir zanna, iyi bir düşünceye sahip olsan ne olur?

Divan, 844:8

جزوی ز کل بمانده دستی ز تن بریده

گر زین سپس نباشی از ما جدا چه باشد

Tümden ayrılmış bir parçasın, bedenden ayrılmış bir elsin ancak; bâri bundan böyle bizden ayrılmasan ne olur ki?

Divan, 844:9

بی سر شوی و سامان از کبر و حرص خالی

آنگه سری برآری از کبریا چه باشد

O vakit başsız kalırsın, malın mülkün gider, hırstan, kibirden ayrılırsın; fakat işte o zaman ululuk âleminde baş gösterir, görünürsün; ne olur bunu yapsan.

Divan, 844:10

از ذکر نوش شربت تا وارهی ز فکرت

در جنگ اگر نپیچی ای مرتضا چه باشد

Tanrı zikrinden bir şerbet iç de düşünceden kurtul. Ey Tanrı rızasına mazhar olan, savaşa sarılmasan ne olur ki.

Divan, 844:11

بس کن که تو چو کوهی در کوه کان زر جو

که را اگر نیاری اندر صدا چه باشد

Yeter artık, sen bir dağa benzersin, dağda altın madenini ara, bağırmayı bırak. Bağırıp dağı seslendirmesen ne çıkar ki.

یک خانه پر ز مستان مستان نو رسیدند
دیوانگان بندی زنجیرها دریدند

Bir ev dolusu sarhoş, gene de yeni sarhoşlar geldi, bağlı deliler zincirden boşandı.

Divan, 850:2

بس احتیاط کردیم تا نشنوند ایشان

گویی قضا دهل زد بانگ دهل شنیدند

Duymasınlar diye çok ihtiyatlı davrandık amma sanki kaza ve kader bir davuldur dövdü,
sanki onlar da bu davulun sesini duydular.

Divan, 850:3

جان‌های جمله مستان دل‌های دل پرستان

ناگه قفس شکستند چون مرغ برپریدند

Bütün sarhoşların canlarıyla âşıkların gönülleri ansızın kafesi kırdılar, kuşlar gibi uçup gittiler.

Divan, 850:4

مستان سبو شکستند بر خنب‌ها نشستند

یا رب چه باده خوردند یا رب چه مل چشیدند

Dün yoldan geldim, böyle bir topluluğa rastladım işte. Kendimi onlardan çektim amma onlar beni tutup kendilerine çektiler.

Divan, 850:5

من دی ز ره رسیدم قومی چنین بدیدم

من خویش را کشیدم ایشان مرا کشیدند

Canı seçip gökyüzünü konak edinen kişiyi, istidadı olan, görüş sahibi bulunan gözlerden başka gözler göremez.

Divan, 850:6

آن را که جان گزیند بر آسمان نشیند

او را دگر کی بیند جز دیده‌ها که دیدند

Bir sâkî meydana çıktı, gökyüzüne fitneler saldı, her tarafı birbirine kattı. İşte şarap o zamandan itibaren coştu, kekremsileşti, içinde bulunduğu tulumu da o yüzden yırttılar.

Divan, 850:7

یک ساقیی عیان شد آشوب آسمان شد

می تلخ از آن زمان شد خیکش از آن دریدند

Sarhoşlar testileri kırdılar, küp diplerine oturdular, yarabbi, ne çeşit şarap içtiler, ne biçim meze yediler?

Divan, 852:1

جز لطف و جز حلاوت خود از شکر چه آید

جز نور بخش کردن خود از قمر چه آید

Zaten lûtuftan, tatlılıktan başka ne gelir şekerden; ay, göğü ışıtmaktan başka ne yapabilir?

Divan, 852:2

جز رنگ‌های دلکش از گلستان چه خیزد

جز برگ و جز شکوفه از شاخ تر چه آید

Gül bahçesinde gönül çeken, güzelim renklerden başka ne olabilir; taze daldan yapraktan, çiçekten başka ne bitebilir?

Divan, 852:3

جز طالع مبارک از مشتری چه یابی

جز نقدهای روشن از کان زر چه آید

Müşteri yıldızından kutlu talihten başka ne bulabilirsin; altın madeninde apaydın altından başka ne bulunur?

Divan, 852:4

آن آفتاب تابان مر لعل را چه بخشد

وز آب زندگانی اندر جگر چه آید

O ışıtan, o parıl parıl parlayan Güneş lâ’le ne bağışlar; abıhayattan ciğer ne hale gelir?

Divan, 852:5

از دیدن جمالی کو حسن آفریند

بالله یکی نظر کن کاندر نظر چه آید

Güzelliği yaratan güzeli görünce göz ne olur, Allah için bak da bakışın ne hale gelir, bir anla.

Divan, 852:6

مایيم و شور مستی مستی و بت پرستی

زین سان که ما شدستیم از ما دگر چه آید

Biz kendimizi coşkunluğa, sarhoşluğa, güzele tapmaya vermişiz; artık yaşadıkça ne gelir bizden, başka ne yapabiliriz biz?

Divan, 852:7

مستی و مستتر شو بی‌زیر و بی‌زبر شو

بی خویش و بی‌خبر شو خود از خبر چه آید

Bizden bir parçacık varlık kaldı, ercesine davran sâkî, sun o kızıl şarabı, bundan daha kısa söz mü olur?

Divan, 852:8

چیزی ز ماست باقی مردانه باش ساقی

درده می رواقی زین مختصر چه آید

Sarhoşsun, daha da sarhoş ol, ne altın kalsın, ne üstün; geç kendinden, hiçbir şeyden haberin olmasın, zaten haberden ne çıkar ki?

Divan, 852:9

چون گل رویم بیرون با جامه‌های گلگون

مجنون شویم مجنون از خواب و خور چه آید

Gül gibi, gül renkli elbiselerle dışarıya çıkalım, deli divane olalım, deli divane; ne çıkar uykudan, ne çıkar yiyip içmeden?

Divan, 852:10

ای شه صلاح دین تو بیرون مشو ز صورت

بنما فرشتگان را تو کز بشر چه آید

Ey padişah Salâhaddin, şu sûreti bırakma, gitme bu âlemden de meleklere bir göster, insanda neler var.

Divan, 876:1

تا چند خرقه بردرم از بیم و از امید

درده شراب و واخرام از بیم و از امید

Niceye bir umarak, korkarak hırkamı yırtıp duracağım; şarap sun da ummadan da kurtulayım, korkudan da.

Divan, 876:2

پیش آر جام آتش اندیشه سوز را

کاندیشه‌هاست در سرم از بیم و از امید

Düşünceleri, kaygıları yakıp yandıran kadehi getir, sun bana; çünkü başımda ummadan, korkudan düşünceler var, kaygılar var.

Divan, 876:3

کشتی نوح را که ز طوفان امان ماست

بنما که زیر لنگرم از بیم و از امید

Sun, yürüt o Nuh gemisini, tufandan o aman verir bize; göster onu, çünkü umma, korkma demirini atmış, kalakalmışım.

Divan, 876:4

آن زر سرخ و نقد طرب را بده که من

رخسارزرد چون زرم از بیم و از امید

O kızıl altını, o veresiye olmayan zevki ver ki umarak, korkarak altın gibi sapsarı olmuş benzim.

Divan, 876:5

در حلقه ز آنچ دادی در حلق من بریز

کآخر چو حلقه بر درم از بیم و از امید

Şu halka olmuş, oturup şarap içmeye koyulmuş erlere sunduğunu getir, dök ağzıma;
çünkü umarak, korkarak kapı halkasına dönmüşüm âdeta.

Divan, 876:6

بار دگر به آب ده این رنگ و بوی را

کاین دم به رنگ دیگرم از بیم و از امید

Bir kerecik daha şu rengi, şu kokuyu sula; çünkü şimdi ümitle, korkuyla bir başka renge boyanmışım ben.

Divan, 876:7

ز آبی که آب کوثر اندر هوای اوست

کاندر هوای کوثرم از بیم و از امید

Kevser suyunun bile havasına düştüğü, aşkını çektiği o suyu sun bana, o suyla suvar beni; çünkü ümitle, korkuyla Kevser havasına düşmüşüm.

Divan, 876:8

در عین آتشم چو خلیلم فرست آب

کزر مثال بتگرم از بیم و از امید

Ateşin ta içindeyim, Halil’im sanki, Âzer gibi ümitlere kapılmışım, korkulara düşmüşüm de put yapmadayım ümitlerden, korkulardan; gönder bana o suyu.

Divan, 876:9

کوری چشم بد تو ز چشمم نهان مشو

کز چشم‌ها نهانترم از بیم و از امید

Kör gözlerin inadına gözlerimden gizlenme, kör olsun kötü gözler; çünkü zaten ümitle, korkuyla gözlerden gizlenmişim ben.

Divan, 876:10

در آفتاب روی خودم دار زانک من

مانند این غزل ترم از بیم و از امید

Beni yüzünün güneşinden ayırma; çünkü bu gazel gibi ben de ümitle, korkuyla sırılsıklam ıslanmışım.

Divan, 900:1

بگیر دامن لطفش که ناگهان بگریزد

ولی مکش تو چو تیرش که از کمان بگریزد

Lûtuf eteğine yapış, çünkü ansızın kaçıverir; fakat ok gibi de çekme onu, çünkü yaydan sıçrayıverir.

Divan, 900:2

چه نقش‌ها که ببازد چه حیله‌ها که بسازد

به نقش حاضر باشد ز راه جان بگریزد

Ne düzenler kurar, ne hileler düzer, yaptığı şekillerde, sûretlerde görünür de kendisi can yolundan kaçar gider.

Divan, 900:3

بر آسمانش بجویی چو مه ز آب بتابد

در آب چونک درآیی بر آسمان بگریزد

Sen gökte ararsın onu, o Ay gibi suya vurur, parıl parıl parlar; tutar suya girersin, göğe kaçıverir.

Divan, 900:4

ز لامکانش بخوانی نشان دهد به مکانت

چو در مکانش بجویی به لامکان بگریزد

Mekânsızlık âleminde ararsın, izini mekân âleminde gösterir sana; mekân âleminde aramaya koyulursun, kaçıverir mekânsızlık âlemine.

Divan, 900:5

نه پیک تیزرو اندر وجود مرغ گمانست

یقین بدان که یقین وار از گمان بگریزد

Şüphe kuşunun bedeninde tez giden haber çavuşu yoktur, ondan doğru haber alınmaz;
iyiden iyiye bil ki yakıyne erişen, şüpheden kaçar.

Divan, 900:6

از این و آن بگریزم ز ترس نی ز ملولی

که آن نگار لطیفم از این و آن بگریزد

Şundan, bundan kaçıyorum, fakat korkudan değil, usançtan bu kaçış; çünkü o lâtif sevgilim şundan da kaçıyor, bundan da.

Divan, 900:7

گریزپای چو بادم ز عشق گل نه گلی که

ز بیم باد خزانی ز بوستان بگریزد

Bir gülün aşkıyla yel gibi her yandan kaçmadayım; hem de öylesine bir gül ki güz yellerinin korkusuyla gül bahçesinden kaçmaz o gül.

Divan, 900:8

چنان گریزد نامش چو قصد گفتن بیند

که گفت نیز نتانی که آن فلان بگریزد

Adını söylemeye niyet edince öylesine kaçar ki filân kaçıyor demeye bile imkân bulamazsın.

Divan, 900:9

چنان گریزد از تو که گر نویسی نقشش

ز لوح نقش بپرد ز دل نشان بگریزد

Senden öylesine bir kaçar ki kâğıda resmini yapsan, resmi bile uçar kâğıttan, hattâ gönülde nişanı bile kalmaz.

Divan, 907:1

مده به دست فراقت دل مرا که نشاید

مکش تو کشته خود را مکن بتا که نشاید

Gönlümü ayrılığının eline verme, yaraşmaz bu. Şehidini öldürme a güzel, etme bunu, sana yaraşır bir iş değil bu.

Divan, 907:2

مرا به لطف گزیدی چرا ز من برمیدی

ایا نموده وفاها مکن جفا که نشاید

Lûtuflar ettin, keremler buyurdun da seçtin beni, niçin kaçtın öyleyse benden? A vefalar eden, yaraşmaz sana, cefa etme bana.

Divan, 907:3

بداد خازن لطفت مرا قبای سعادت

برون مکن ز تن من چنین قبا که نشاید

Lûtuf haznedarın bana kutluluk elbisesi verdi; böylesine bir kaftanı soyma bedenimden, yaraşmaz bu sana.

Divan, 907:4

مثال دل همه رویی قفا نباشد دل را

ز ما تو روی مگردان مده قفا که نشاید

Gönül gibi tamamıyla yüzden ibaretsin, gönlün ardı yoktur; bizden yüz çevirme, yaraşmaz sana, ardını dönme bize.

Divan, 907:5

حدیث وصل تو گفتم بگفت لطف تو کری

ز بعد گفتن آری مگو چرا که نشاید

Vuslatına dair bir sözdür ettim de lûtfun peki dedi, evet dedi; yaraşmaz sevgili, peki, evet dedikten sonra neden, niçin deme.

Divan, 907:6

تو کان قند و نباتی نبات تلخ نگوید

مگوی تلخ سخن‌ها به روی ما که نشاید

Sen şekerler, ballar madenisin; şeker, bal, acı söz söylemez; yüzümüze karşı acı sözler söyleme, yaraşmaz sana.

Divan, 907:7

بیار آن سخنانی که هر یکیست چو جانی

نهان مکن تو در این شب چراغ را که نشاید

O sözleri söyle ki her biri candır sanki; şu gece vakti mumu gizleme, yaraşmaz bu sana.

Divan, 907:8

غمت که کاهش تن شد نه در تنست نه بیرون

غم آتشیست نه در جا مگو کجا که نشاید

Bedeni yıpratıp bitiren derdin, ne bedenin içindedir, ne dışında, dert, gam, öylesine bir ateştir ki yeri yoktur, nerdedir deme, yaraşmaz bu söz.

Divan, 907:9

دلم ز عالم بی‌چون خیالت از دل از آن سو

میان این دو مسافر مکن جدا که نشاید

Gönlüm neliksiz-niteliksiz âlemindendir, gönüldeki hayalin de o âlemden; şu iki yolcuyu birbirinden ayırma, yaraşmaz bu iş.

Divan, 907:10

مبند آن در خانه به صوفیان نظری کن

مخور به رنج به تنها بگو صلا که نشاید

Evin kapısını kapatma, sûfîlere bir bak, haydin, gelin de, çağır bizi, yalnız başına turunç yeme, yaraşmaz bu iş sana.

Divan, 907:11

دلا بخسب ز فکرت که فکر دام دل آمد

مرو بجز که مجرد بر خدا که نشاید

Gönül, düşünceye karşı uykuya dal, bırak şu düşünceyi; düşünce, gönüle tuzaktır çünkü;
Tanrı’ya her şeyden ayrılmadan gitme; yaraşmaz bu.

Divan, 911:1

به روز مرگ چو تابوت من روان باشد

گمان مبر که مرا درد این جهان باشد

Ölüm günümde tabutum yürüyüp gitmeye başladı mı, bende bu dünyanın gamı var, dünyadan ayrıldığıma tasalanıyorum sanma, bu çeşit bir şüpheye düşme.

Divan, 911:2

برای من مگری و مگو دریغ دریغ

به دوغ دیو درافتی دریغ آن باشد

Benim için ağlama, yazık, yazık deme; şeytanın ayranına düşer, düzenine kapılırsan yazık olur, yazık, yazık demenin sırası gelir.

Divan, 911:3

جنازه‌ام چو ببینی مگو فراق فراق

مرا وصال و ملاقات آن زمان باشد

Cenazemi görünce ah ayrılık, ayrılık demeye kalkışma; kavuşup buluşmam o zamandır benim.

Divan, 911:4

مرا به گور سپاری مگو وداع وداع

که گور پرده جمعیت جنان باشد

Beni kabre indirip bırakınca elveda, elveda deme; çünkü kabir, can topluluğunun bir perdesidir.

Divan, 911:5

فروشدن چو بدیدی برآمدن بنگر

غروب شمس و قمر را چرا زبان باشد

Batmayı gördün ya, doğmayı da seyret; Güneş’e, Ay’a, batmadan ne ziyan geliyor ki?

Divan, 911:6

تو را غروب نماید ولی شروق بود

لحد چو حبس نماید خلاص جان باشد

Sana batmak görünür amma doğmaktır o; mezar hapis gibi görünür amma canın kurtuluşudur o.

Divan, 911:7

كدام دانه فرورفت در زمين كه نرست

چرا به دانه انسانت اين گمان باشد

Hangi tohum, yere ekildi de bitmedi; ne diye insan tohumunda da böyle bir şüpheye düşmüyorsun yâni?

کدام دلو فرورفت و پر برون نامد

ز چاه یوسف جان را چرا فغان باشد

Hangi kova kuyuya salındı da dolu dolu çıkmadı; can Yusuf'u ne diye kuyudan feryat etsin?

Divan, 911:9

دهان چو بستی از این سوی آن طرف بگشا

که های هوی تو در جو لامکان باشد

Bu yanda ağzını yumdun mu aç o yanda; artık senin hay-huyun mekânsızlık âleminin havalarındadır.

Divan, 912:1

نگفتمت مرو آن جا که مبتلات کنند

که سخت دست درازند بسته پات کنند

Demedim mi sana, gitme oraya, belâya uğratırlar seni; elleri pek uzundur onların, ayaklarını bağlarlar senin.

Divan, 912:2

نگفتمت که بدان سوی دام در دامست

چو درفتادی در دام کی رهات کنند

Demedim mi sana, o yanda tuzak içinde tuzak var; tuzağa düştün mü nasıl kurtarabilirler seni?

Divan, 912:3

نگفتمت به خرابات طرفه مستانند

که عقل را هدف تیر ترهات کنند

Demedim mi sana, meyhanede tuhaf mı tuhaf sarhoşlar vardır; saçma sapan söz oklarıyla oklarlar aklı.

Divan, 912:4

چو تو سلیم دلی را چو لقمه بربایند

به هر پیاده شهی را به طرح مات کنند

Senin gibi yüreği temiz, gönlü sâf kişiyi lokma gibi kapıverirler; her bir piyade için bir şahı mat edip oyundan atıverirler.

Divan, 912:5

بسی مثال خمیرت دراز و گرد کنند

کهت کنند و دو صد بار کهربات کنند

Seni çok kere hamur gibi çekip çekip uzatırlar, derken büküp büküp halka haline getirirler;
yüzlerce defa saman ederler seni, yüzlerce defa kehribar haline sokarlar.

Divan, 912:6

تو مرد دل تنکی پیش آن جگرخواران

اگر روی چو جگربند شوربات کنند

Gönlü dar birisisin sen; o ciğer yiyenlerin yanına varır, ciğer kesilirsen seni tutarlar, çorbalarına atıverirler.

Divan, 912:7

تو اعتماد مکن بر کمال و دانش خویش

که کوه قاف شوی زود در هوات کنند

Olgunluğuna, yiğitliğine güvenme pek; Kafdağı bile olsan seni tezcek, hemencecik havaya uçuverirler.

Divan, 912:8

هزار مرغ عجب از گل تو برسازند

چو ز آب و گل گذری تا دگر چه‌هات کنند

Balçığından binlerce tuhaf kuş yoğurur, yaparlar; sudan, topraktan geçsen bile daha neler ederler seni, neler.

Divan, 912:9

برون کشندت از این تن چنان که پنبه ز پوست

مثال شخص خیالیت بی‌جهات کنند

Deriden yapağı çeker gibi seni de tutarlar, şu bedenden çekip çıkarırlar; seni bir hayale döndürürler, önün-ardın, sağın-solun, üstün-altın kalmayıverir.

Divan, 912:10

چو در کشاکش احکام راضیت یابند

ز رنج‌ها برهانند و مرتضات کنند

Hükümlerin çekip çekiştirmesine razı olduğunu gördüler mi de zahmetlerden, meşakkatlerden kurtarırlar seni de her şeye razı ederler.

Divan, 912:11

خموش باش که این کودنان پست سخن

حشیشی‌اند و همین لحظه ژاژخات کنند

Sus ki şu aşağılık sözlere dalmış ahmaklar, ot otlayan hayvanlardır âdeta, seni de saçma sapan sözlere daldırır giderler.

مرا عقیق تو باید شکر چه سود کند

مرا جمال تو باید قمر چه سود کند

Bana senin akıyk dudakların gerek, şekerden ne fayda var? Bana senin yüzün gerek, Ay’ın ne faydası olacak?

Divan, 936:2

چو مست چشم تو نبود شراب را چه طرب

چو همرهم تو نباشی سفر چه سود کند

Bana senin zekâtın gerek, ne yapayım hazineyi? Bana senin belin gerek, kemerin ne faydası var?

Divan, 936:3

مرا زکات تو باید خزینه را چه کنم

مرا میان تو باید کمر چه سود کند

Sarhoş gözlerin olmadıktan sonra şarap ne neşe verecek? Yoldaşım sen olmadıktan sonra yolculuğun faydası ne ki?

Divan, 936:4

چو یوسفم تو نباشی مرا به مصر چه کار

چو رفت سایه سلطان حشر چه سود کند

Seninle buluşmadıktan sonra ömrün sürüp gitmesinde ne kâr var? Sana sığınamadıktan sonra kalkanın ne faydası olabilir?

Divan, 936:5

چو آفتاب تو نبود ز آفتاب چه نور

چو منظرم تو نباشی نظر چه سود کند

Yusuf’um, sen olmadıktan sonra Mısır’da ne işim gücüm, ne faydam, kârım olabilir?
Padişahın gölgesi gittikten sonra kalabalığın faydası nedir?

Divan, 936:6

لقای تو چو نباشد بقای عمر چه سود

پناه تو چو نباشد سپر چه سود کند

Senin güneş yüzün olmayınca güneşin ne ışığı olabilir? Gördüğüm sen değilsen görüşün faydası nedir?

Divan, 936:7

شبم چو روز قیامت دراز گشت ولی

دلم سحور تو خواهد سحر چه سود کند

Gecem kıyamet günü gibi uzadı gitti amma gönlüm sana secde etmek istiyor, seherden ne fayda bana?

Divan, 936:8

شبی که ماه نباشد ستارگان چه زنند

چو مرغ را نبود سر دو پر چه سود کند

Ay'ın bulunmadığı gecede yıldızlar ne yapabilirler? Kuşun başı olmadıktan sonra kanatları varmış, ne fayda?

Divan, 936:9

چو زور و زهره نباشد سلاح و اسب چه سود

چو دل دلی ننماید جگر چه سود کند

Güç kuvvet, yürek pekliği, göz pekliği olmadıktan sonra silahla attan ne fayda beklenebilir? Gönül, gönüllük etmedikten sonra ciğerin ne faydası olabilir?

Divan, 936:10

چو روح من تو نباشی ز روح ریح چه سود

بصیرتم چو نبخشی بصر چه سود کند

Canım sen değilsen candan ne fayda, yelden ne fayda? Bana can gözü bağışlamazsan baş gözümden ne geçer elime, bakışımdan, görüşümden ne fayda umulur?

Divan, 936:11

مرا بجز نظر تو نبود و نیست هنر

عنایتت چو نباشد هنر چه سود کند

Senin bakışından başka bir hünerim ne vardır, ne olacak; sen yardım etmezsen hünerin ne faydası olabilir?

Divan, 936:12

جهان مثال درختست برگ و میوه ز توست

چو برگ و میوه نباشد شجر چه سود کند

Dünya bir ağaca benzer, yaprağı, meyvesi senden biter, senden olur; yaprağı, meyvesi olmazsa ne faydası vardır ağacın?

Divan, 936:13

گذر کن از بشریت فرشته باش دلا

فرشتگی چو نباشد بشر چه سود کند

A gönül, insanlıktan geç de melek kesil; meleklik olmazsa ne faydası var insanın?

Divan, 936:14

خبر چو محرم او نیست بی‌خبر شو و مست

چو مخبرش تو نباشی خبر چه سود کند

Mademki haber, ona mahrem değil, hiçbir şeyden haberin olmasın, sarhoş ol gitsin; zaten haber vericisi sen olmadıktan sonra haberden ne fayda umulur?

Divan, 936:15

ز شمس مفخر تبریز آنک نور نیافت

وجود تیره او را دگر چه سود کند

Tebriz’in övündüğü Şems’ten ışıklanmayan kişinin kapkara bedeninde ne fayda vardır ki?

Divan, 1019:1

ما را خدا از بهر چه آورد بهر شور و شر

دیوانگان را می‌کند زنجیر او دیوانه‌تر

Tanrı bizi bu âleme niçin getirdi? Âlemi gürültülere boğalım diye; zaten onun zinciri delileri daha da deli eder.

Divan, 1019:2

ای عشق شوخ بوالعجب آورده جان را در طرب

آری درآ هر نیم شب بر جان مست بی‌خبر

Bu aşktan nerden aman bulacağız ki gökyüzü bile o büyük yayda, âşıklar gibi altüst olup gerile kalmış, gökyüzü bile onun tuzağına tutulmuş.

Divan, 1019:3

ما را کجا باشد امان کز دست این عشق آسمان

ماندست اندر خرکمان چون عاشقان زیر و زبر

Şaşılacak derecede güzel, şaşılacak kadar şuh bir aşk ki canımıza neşe verdi; evet, her gece sarhoş, kendinden bile habersizce gel, gir kapıdan içeri.

Divan, 1019:4

ای عشق خونم خورده‌ای صبر و قرارم برده‌ای

از فتنه روز و شبت پنهان شدستم چون سحر

Ey aşk, kanımı içmişsin, sabrımı kararımı almışsın, senin geceleyin, gündüzün yapageldiğin sınamalar yüzünden seher gibi gizlenmişim, ne gecem belli, ne gündüzüm.

Divan, 1019:5

در لطف اگر چون جان شوم از جان کجا پنهان شوم

گر در عدم غلطان شوم اندر عدم داری نظر

Lâtif bir hale gelsem de cana dönsem bile nasıl olur da candan gizlenebilirim? Hattâ yokluk âleminde yuvarlanıp gitsem o âleme bile bakar da görürsün beni.

Divan, 1019:6

ما را که پیدا کرده‌ای نی از عدم آورده‌ای

ای هر عدم صندوق تو ای در عدم بگشاده در

Ey her yokluk, katında varlıklara sandık kesilen, ey yoklukta varlığa kapı açan, bizi yarattığın vakit yokluktan getirmedin mi sen?

Divan, 1019:7

هستی خوش و سرمست تو گوش عدم در دست تو

هر دو طفیل هست تو بر حکم تو بنهاده سر

Varlık seninle hoş, senin sarhoşun, yokluğun kulağı da senin elinde, ikisi de senin kulun, senin var ettiğin nesne; ikisi de hükmünü kabul etmişler, baş üstüne almışlar.

Divan, 1019:8

کاشانه را ویرانه کن فرزانه را دیوانه کن

وان باده در پیمانه کن تا هر دو گردد بی‌خطر

Köşkü yık, akıllıyı delirt, o şarabı kadehe dök de sun, ikisi de zarardan da kurtulsun, tehlikeden de.

Divan, 1019:9

ای عشق چست معتمد مستی سلامت می‌کند

بشنو سلام مست خود دل را مکن همچون حجر

Ey tez, ey güvenilir aşk, sana bir sarhoş selâm vermede, duy bu sarhoşun selâmını, taş yürekli olma.

Divan, 1019:10

چون دست او بشکسته‌ای چون خواب او بربسته‌ای

بشکن خمار مست را بر کوی مستان برگذر

Mademki onun elini sen kırdın, mademki uykusunu sen aldın; bâri gel de mahmurluğunu dağıt, sarhoşların köyüne bir uğra.

Divan, 1034:1

مکن یار مکن یار مرو ای مه عیار

رخ فرخ خود را مپوشان به یکی بار

Yapma sevgili, etme sevgili, gitme düzenbaz sevgili; bir kerecik olsun örtme kutlu yüzünü.

Divan, 1034:2

تو دریای الهی همه خلق چو ماهی

چو خشک آوری ای دوست بمیرند به ناچار

Sen Tanrı denizisin, bütün yaratıklar balık; onları kendinden mahrum ettin, karaya attın mı hepsi de bir uğurdan ölür gider.

Divan, 1034:3

مگو با دل شیدا دگر وعده فردا

که بر چرخ رسیدست ز فردای تو زنهار

Deli gönüle bir daha yarın diye vaadde bulunma; senin yarınından gökleri aştı feryatlar.

Divan, 1034:4

چو در دست تو باشیم ندانیم سر از پای

چو سرمست تو باشیم بیفتد سر و دستار

Elinde olduk mu başımızı ayağımızdan fark edemeyiz; senin sarhoşun olduk mu baş da düşer, sarık da.

Divan, 1034:5

عطاهای تو نقدست شکایت نتوان کرد

ولیکن گله کردیم برای دل اغیار

Senin bağışların peşindir, şikâyet edilemez; fakat ağyarın da gönlü olsun diye şikâyet etmeye giriştik.

Divan, 1034:6

مرا عشق بپرسید که ای خواجه چه خواهی

چه خواهد سر مخمور به غیر در خمار

Bana aşk sordu, a hoca dedi, ne istiyorsun? Mahmurun başı meyhanecinin kapısından başka nereyi ister?

Divan, 1034:7

سراسر همه عیبیم بدیدی و خریدی

زهی کاله پرعیب زهی لطف خریدار

Baştan başa bütün ayıplarımızı gördün, gene de aldın bizi; ne de ayıplarla dopdolu kumaş, ne de lûtuf sahibi alıcı.

Divan, 1034:8

ملوکان همه زربخش تویی خسرو سربخش

سر از گور برآورد ز تو مرده پیرار

Padişahların hepsi de altın bağışlarlar, sense öyle bir padişahlar padişahısın ki can bağışlarsın; yıllarca önce ölmüş, çürümüş ölü bile senin yüzünden dirilir, mezardan baş çıkarır.

Divan, 1034:9

ملالت نفزایید دلم را هوس دوست

اگر رهزندم جان ز جان گردم بیزار

Sevgilinin hevesi, gönlümde ne elem bırakır, ne keder; can bile yolumu kesse candan bezerim ben.

Divan, 1034:10

چو ابر تو ببارید بروید سمن از ریگ

چو خورشید تو درتافت بروید گل و گلزار

Bulutundan yağmur yağdı mı kumdan yaseminler biter; güneşin belirdi, parladı mı güllük gülistanlık kesilir her yer.

Divan, 1034:11

ز سودای خیال تو شدستیم خیالی

کی داند چه شویم از تو چو باشد گه دیدار

Hayaline düştük de o sevdadan hayale döndük; seninle buluşursak ne hale geliriz, ne oluruz, kim bilir?

Divan, 1034:12

همه شیشه شکستیم کف پای بخستیم

حریفان همه مستیم مزن جز ره هموار

Hepimiz de şişeleri kırdık, ayaklarımız kesildi; bütün arkadaşlar sarhoş, hepimiz sarhoşuz, düz yoldan başka bir yola sapma.

Divan, 1073:1

خوی بد دارم ملولم تو مرا معذور دار

خوی من کی خوش شود بی‌روی خوبت ای نگار

Kötü huyum var güzelim, sen beni mazur tut; senin güzel yüzün olmadıkça a güzelim, benim huyum nasıl güzelleşir?

Divan, 1073:2

بی‌تو هستم چون زمستان خلق از من در عذاب

با تو هستم چون گلستان خوی من خوی بهار

Sensiz kışa dönüyorum, halk benim yüzümden azaba giriyor; fakat seninle oldum mu güllük gülistanlık kesiliyorum, huyum bahar huyuna dönüyor.

Divan, 1073:3

بی‌تو بی‌عقلم ملولم هر چه گویم کژ بود

من خجل از عقل و عقل از نور رویت شرمسار

Sensiz gönlüm kırık, yaşayıştan usanıyorum, ne söylersem kötü oluyor; ben akıldan utanıyorum, akıl da senin yüzünden utanıyor.

Divan, 1073:4

آب بد را چیست درمان باز در جیحون شدن

خوی بد را چیست درمان بازدیدن روی یار

Bulanmış, kokmuş suyun çaresi ne? Tekrar ırmağa karışmak; kötü huyun çaresi ne? Tekrar sevgilinin yüzünü görmek.

Divan, 1073:5

آب جان محبوس می‌بینم در این گرداب تن

خاک را بر می‌کنم تا ره کنم سوی بحار

Can suyunu şu beden girdabında mahpus görüyorum; toprağı kazayım da denizlere yol açayım.

Divan, 1073:6

شربتی داری که پنهانی به نومیدان دهی

تا فغان در ناورد از حسرتش اومیدوار

Gizli bir şarabın var ki ümitsizlere sunuyorsun da umanlardan hasretle bir feryattır göklere ağıyor.

Divan, 1073:7

چشم خود ای دل ز دلبر تا توانی برمگیر

گر ز تو گیرد کناره ور تو را گیرد کنار

A gönül, mümkün oldukça gözünü sevgiliden ayırma; isterse seni kucaklasın, bağrına bassın, isterse yan çizsin, senden bir kenara çekilsin.

Divan, 1085:1

همه صیدها بکردی هله میر بار دیگر

سگ خویش را رها کن که کند شکار دیگر

Bütün avları avladın; hele bir daha avlan a benim beyim… Köpeğini salıver de bir av daha yakalasın.

Divan, 1085:2

همه غوطه‌ها بخوردی همه کارها بکردی

منشین ز پای یک دم که بماند کار دیگر

Bütün dalgaları yuttun, bütün işleri gördün; fakat oturma, görülecek bir iş daha kaldı.

Divan, 1085:3

همه نقدها شمردی به وکیل درسپردی

بشنو از این محاسب عدد و شمار دیگر

Bütün paraları saydın, vekile verdin; fakat bu hesapçıdan da bir başka sayı duy.

Divan, 1085:4

تو بسی سمن بران را به کنار درگرفتی

نفسی کنار بگشا بنگر کنار دیگر

Birçok gümüş bedenlileri koçtun; fakat bir soluk daha aç kucağını da bir başka güzeli kucakla.

Divan, 1085:5

خنک آن قماربازی که بباخت آن چه بودش

بنماند هیچش الا هوس قمار دیگر

Ne mutlu o kumarbaza ki nesi varsa hepsini elden çıkarır; hiçbir şeyceğizi kalmaz; ancak bir kere daha kumara girişmek, kumar oynamak isteği kalır.

Divan, 1085:6

تو به مرگ و زندگانی هله تا جز او ندانی

نه چو روسبی که هر شب کشد او بیار دیگر

Sen ölümle de, dirimde de ondan başka hiç kimseyi bilmiyorsun; her gece bir dostu tarafından alınıp götürülen orospu değilsin sen.

Divan, 1085:7

نظرش به سوی هر کس به مثال چشم نرگس

بودش زهر حریفی طرب و خمار دیگر

Onun gözleri nerkis gibi herkese bakmadadır; her erden bir başka zevk duymada, bir başka mahmurluk elde etmededir.

Divan, 1085:8

همه عمر خوار باشد چو بر دو یار باشد

هله تا تو رو نیاری سوی پشت دار دیگر

İki sevgilinin kucağında olan kişinin bütün ömrü hor olur gider. Hele sen de yüz göstermezsen ona; bir başkasına dayanırsa o.

Divan, 1085:9

که اگر بتان چنین‌اند ز شه تو خوشه چینند

نبدست مرغ جان را به جز او مطار دیگر

Çünkü Çin güzelleri bile onun başağını devşirmededir… can kuşuna onun havasından başka uçacak bir yer yoktur.

Divan, 1091:1

نه که مهمان غریبم تو مرا یار مگیر

نه که فلاح توام سرور و سالار مگیر

İstersen dost sayma beni; garip bir konuğun değil miyim? Baş, başbuğ tutma beni; fakat senin ekincin değil miyim ben?

Divan, 1091:2

نه که همسایه آن سایه احسان توام

تو مرا همسفر و مشفق و غمخوار مگیر

Yoldaş sayma, esirgeyici bulma, dert ortağı tutma; fakat lûtuf ihsan gölgenin komşusu da mı değilim?

Divan, 1091:3

شربت رحمت تو بر همگان گردانست

تو مرا تشنه و مستسقی و بیمار مگیر

Tut ki susamamışım, susuzluk illetine tutulmamışım, hasta değilim; fakat senin acıyış şerbetiyle dolu kadehin dönüp durmaz mı, herkese sunulmaz mı?

Divan, 1091:4

نه که هر سنگ ز خورشید نصیبی دارد

تو مرا منتظر و کشته دیدار مگیر

Tut ki beklemiyorum seni, buluşma özlemiyle ölmemişim; fakat her taşın güneşten bir payı yok mu?

Divan, 1091:5

نه که لطف تو گنه سوز گنه کارانست

تو مرا تایب و مستغفر غفار مگیر

Tövbe etmemiş, suçları örtenden yargılanma dilememişim say beni; ama lûtfun her suçlunun suçunu yakmaz mı ki?

Divan, 1091:6

نه که هر مرغ به بال و پر تو می‌پرد

تو مرا صعوه شمر جعفر طیار مگیر

Beni Ca’fer-i Tayyar sayma; tut ki bir serçeyim; her kuş senin kolun kanadınla uçmaz mı ki?

Divan, 1091:7

به دو صد پر نتوان بی‌مددت پریدن

تو مرا زیر چنین دام گرفتار مگیر

Böylesine bir tuzağa tutulmamışım say; ama yüzlerce kanat olsa sen yardım etmedikçe uçulabilir mi hiç?

Divan, 1091:8

خفتگان را نه تماشای نهان می‌بخشی

تو مرا خفته شمر حاضر و بیدار مگیر

Beni uyuyor say; tut ki kapında değilim, uyanmamışım; ama uyuyanlara da gizli bir seyir seyran bağışlamaz mısın sen?

Divan, 1091:9

نه که بوی جگر پخته ز من می‌آید

مدد اشک من و زردی رخسار مگیر

Gözyaşlarımı görme; yüzüm tut ki sararıp solmamış; ama yanmış, kavrulmuş ciğer kokusu gelmiyor mu benden?

Divan, 1091:10

نه که مجنون ز تو زان سوی خرد باغی یافت

از جنون خوش شد و می‌گفت خرد زار مگیر

Mecnun senin yüzünden akıldan olup da bir bağ bahçe bulmadı mı? Delilikten hoşlanıp da akıl yaylasının yolunu tutmayın demeye başlamadı mı?

Divan, 1091:11

با جنون تو خوشم تا که فنون را چه کنم

چون تو همخوابه شدی بستر هموار مگیر

Senin verdiğin delilikle hoşum, aklı fikri ne yapacağım; tut ki döşek pek düzgün değil, benimle sen yatmıyor musun; bu yeter bana.

Divan, 1091:12

چشم مست تو خرابی دل و عقل همه‌ست

عارض چون قمر و رنگ چو گلنار مگیر

Tut ki yüzüm Ay’a benzemez, rengim nar renginde değil; sarhoş gözlerindir herkesin gönlünü alan, aklını yıkıp yerlere seren.

Divan, 1091:13

قامت عرعریت قامت ما دوتا کرد

نادری ذقن و زلف چو زنار مگیر

Çene topağın, tutalım ki eşsiz değil, saçların zünnâra benzemiyor; ama selvi boyundur boyumuzu iki büklüm eden.

Divan, 1091:14

این تصاویر همه خود صور عشق بود

عشق بی‌صورت چون قلزم زخار مگیر

Coşup köpüren, kabarıp coşan uçsuz bucaksız bir denize benzeyen aşkı şekilsiz sayma;
şu resimler, şu şekiller, zâti hep aşkın resimleri, aşkın şekilleri.

Divan, 1091:15

خرمن خاکم و آن ماه بگردم گردان

تو مرا همتک این گنبد دوار مگیر

Beni şu dönen gök kubbeye eş sayma; ama öylesine bir toprak harmanıyım ki Ay bile çevremde döner benim.

Divan, 1091:16

من به کوی تو خوشم خانه من ویران گیر

من به بوی تو خوشم نافه تاتار مگیر

Senin civarında hoşum, yık gitsin evimi; senin kokunla hoşum, Tatar ülkesinin miskiyle hoşum sanma.

Divan, 1091:17

میکده‌ست این سر من ساغر می گو بشکن

چون زرست این رخ من زر به خروار مگیر

Şu başım meyhanedir; söyle, kırsın sağrağı o; yüzüm altına dönmüş, eşek yükleriyle altına bakma artık.

Divan, 1091:18

چون دلم بتکده شد آزر گو بت متراش

چون سرم معصره شد خانه خمار مگیر

Âzer’e söyle, put yonmasın; gönlüm puthane oldu. Başım cibre sıkılan tekneye döndü; meyhanecinin yurduna gitme artık.

Divan, 1091:19

کفر و اسلام کنون آمد و عشق از ازلست

کافری را که کشد عشق ز کفار مگیر

Kâfirlikle müslümanlık daha şimdi meydana geldi; aşkınsa önüne ön yok… Aşkın öldürdüğü kâfiri kâfirlerden sayma sen.

Divan, 1091:20

بانگ بلبل شنو ای گوش بهل نعره خر

در گلستان نگر ای چشم و پی خار مگیر

A gönül, bülbül sesini dinle, eşeğin anırmasına kulak asma. A göz, gül bahçesine bak, dikenin ardına düşme.

Divan, 1091:21

بس کن و طبل مزن گفت برای غیرست

من خود اغیار خودم دامن اغیار مگیر

Yeter, davul çalma; söz, başkaları içindir; bense kendime de yabancıyım, yabancıların eteğine yapışma.

Divan, 1095:1

داد جاروبی به دستم آن نگار

گفت کز دریا برانگیزان غبار

O güzel, elime bir süpürge verdi, hadi dedi, denizden toz kopar.

Divan, 1095:2

باز آن جاروب را ز آتش بسوخت

گفت کز آتش تو جاروبی برآر

Sonra da o süpürgeyi ateşledi de hadi dedi, ateşten bir süpürge getir.

کردم از حیرت سجودی پیش او

گفت بی‌ساجد سجودی خوش بیار

Şaşırdım da tapısında secde ettim; dedi ki: Secde eden olmasın, öylesine bir hoş secde et.

Divan, 1095:4

آه بی‌ساجد سجودی چون بود

گفت بی‌چون باشد و بی‌خارخار

Ah dedim, secde eden olmadan nasıl olur secde? Neliksiz-niteliksiz olur dedi; senliksiz-benliksiz.

Divan, 1095:5

گردنک را پیش کردم گفتمش

ساجدی را سر ببر از ذوالفقار

Boyuncağızımı uzattım da peki dedim, secde edenin kes başını Zül-fekaar'la.

Divan, 1095:6

تیغ تا او بیش زد سر بیش شد

تا برست از گردنم سر صد هزار

Kılıcını çekti, vurdu, başım düştü önüne; boynumdan yüz binlerce baş bitti o zaman.

Divan, 1095:7

من چراغ و هر سرم همچون فتیل

هر طرف اندر گرفته از شرار

Ben kandildim sanki, her başım da fitildi tıpkı; her taraf kıvılcımlarla doldu.

Divan, 1095:8

شمع‌ها می‌ورشد از سرهای من

شرق تا مغرب گرفته از قطار

Başlarımdan mumlar, kandiller çıkmaya başladı; katar katar, doğudan batıya dek her yanı tuttu.

Divan, 1095:9

شرق و مغرب چیست اندر لامکان

گلخنی تاریک و حمامی به کار

Mekânsızlık âleminde doğu nedir, batı ne? Kapkaranlık bir külhan, işe yarar bir hamam ancak.

Divan, 1095:10

ای مزاجت سرد کو تاسه دلت

اندر این گرمابه تا کی این قرار

A soğuk mizaçlı, nerde gönül tasın? Niceye dek kalacaksın bu hamamda?

Divan, 1095:11

برشو از گرمابه و گلخن مرو

جامه کن دربنگر آن نقش و نگار

Çık hamamdan, gitme külhana; soyunulacak yere gel de şu resimleri seyret.

Divan, 1095:12

تا ببینی نقش‌های دلربا

تا ببینی رنگ‌های لاله زار

O gönül alıcı resimleri gör; lâleliğin renklerine bak.

Divan, 1095:13

چون بدیدی سوی روزن درنگر

کان نگار از عکس روزن شد نگار

Onları seyrettikten sonra pencereye de bak; o güzel, pencereye vurdu da büsbütün güzelleşti.

Divan, 1095:14

شش جهت حمام و روزن لامکان

بر سر روزن جمال شهریار

Altı yön hamamdır, pencereyse mekânsızlık âlemi; padişahın yüzü pencereden görünmede.

Divan, 1095:15

خاک و آب از عکس او رنگین شده

جان بباریده به ترک و زنگبار

Toprak da onun vuruşuyla güzelleşmede, su da; o Türk iline de canlar yağdırmış, Zengibar iline de.

Divan, 1095:16

روز رفت و قصه‌ام کوته نشد

ای شب و روز از حدیثش شرمسار

Gündüz geçti gitti de hikâyem kısalmadı, bitmedi; a sözünden gecenin de utandığı güzel, gündüzün de.

Divan, 1095:17

شاه شمس الدین تبریزی مرا

مست می‌دارد خمار اندر خمار

Padişah Tebrizli Şemseddin, beni hep sarhoş etmede, mahmurluktan mahmurluğa sürüklemede.

Divan, 1097:1

عقل بند ره روانست ای پسر

بند بشکن ره عیانست ای پسر

Akıl, yola düşenlerin yolunu keser a oğul; yol apaçık, çöz şu bağı, koparıver a oğul.

Divan, 1097:2

عقل بند و دل فریب و جان حجاب

راه از این هر سه نهانست ای پسر

Akıl bir bağdır, gönül hile-düzen, cansa örtü-perde; yol bu üçünden de gizlidir a oğul.

Divan, 1097:3

چون ز عقل و جان و دل برخاستی

این یقین هم در گمانست ای پسر

Akıldan, candan, gönülden geçtin mi gerçeğe erersin; bu da umulur senden a oğul.

Divan, 1097:4

مرد کو از خود نرفت او مرد نیست

عشق بی‌درد آفسانست ای پسر

Kendinden geçmeyen er, er değildir; dertsiz aşk masaldır, masal a oğul.

Divan, 1097:5

سینه خود را هدف کن پیش دوست

هین که تیرش در کمانست ای پسر

Göğsünü sevgiliye amaç et; bak, yayı kurulmuş, oku yayda a oğul.

Divan, 1097:6

سینه‌ای کز زخم تیرش خسته شد

در جبینش صد نشانست ای پسر

Gönlü onun okuyla yaralananın alnında yüzlerce iz vardır, eser vardır a oğul.

Divan, 1097:7

عشق کار نازکان نرم نیست

عشق کار پهلوانست ای پسر

Aşk nazlı nazenin kişilerin harcı değil, aşk pehlivanların işidir a oğul.

Divan, 1097:8

هر کی او مر عاشقان را بنده شد

خسرو و صاحب قرانست ای پسر

Âşıklara kul köle kesilen, sahip-kıran bir padişahlar padişahıdır a oğul.

Divan, 1097:9

عشق را از کس مپرس از عشق پرس

عشق ابر درفشانست ای پسر

Aşkı kimseye sorma, aşka sor; aşk inciler yağdıran bir buluttur a oğul.

Divan, 1097:10

ترجمانی منش محتاج نیست

عشق خود را ترجمانست ای پسر

Aşkın benim tercemanlığıma ihtiyacı yok, aşk kendi kendinin tercemanıdır a oğul.

Divan, 1097:11

گر روی بر آسمان هفتمین

عشق نیکونردبانست ای پسر

Yedinci kat göğün üstüne çıkmak istiyorsan aşk bir güzel merdivendir a oğul.

Divan, 1097:12

هر کجا که کاروانی می‌رود

عشق قبله کاروانست ای پسر

Nerde bir kervan yola düşmüş, gidiyorsa bil ki o kervanın kıblesi aşktır a oğul.

Divan, 1097:13

این جهان از عشق تا نفریبدت

کاین جهان از تو جهانست ای پسر

Şu dünya seni aldatmaz, aşktan alıkomazsa kaçar, kaybolur gözünden a oğul.

Divan, 1097:14

هین دهان بربند و خامش چون صدف

کاین زبانت خصم جانست ای پسر

Kendine gel de sus, yum artık ağzını sedef gibi; çünkü şu dilin yok mu, canına düşmandır senin a oğul.

Divan, 1097:15

شمس تبریز آمد و جان شادمان

چونک با شمسش قرانست ای پسر

Tebrizli Şems geldi, can sevinç içinde; çünkü Şems'le kıran etti a oğul.

Divan, 1101:1

نرم نرمک سوی رخسارش نگر

چشم بگشا چشم خمارش نگر

Yanağına gizli gizli bak; gözünü aç, seyret mahmur gözlerini.

Divan, 1101:2

چون بخندد آن عقیق قیمتی

صد هزاران دل گرفتارش نگر

Bir güldü mü o değerli akıyk, seyret de bak, yüz binlerce gönlü tutsak eder gider.

Divan, 1101:3

سر برآر از مستی و بیدار شو

کار و بار و بخت بیدارش نگر

Sarhoşluktan baş kaldır, uyan da onun işine gücüne bak, onun uyanık, yaver bahtını, talihini seyret.

Divan, 1101:4

اندرآ در باغ بی‌پایان دل

میوه شیرین بسیارش نگر

Uçsuz bucaksız, önsüz-sonsuz gönül bahçesine gir de seyret o bahçenin sayısız tatlı meyvelerini.

Divan, 1101:5

شاخه‌های سبز رقصانش ببین

لطف آن گل‌های بی‌خارش نگر

Oynayıp duran yemyeşil dallarına bak; seyret o dikensiz güllerinin güzelliğini.

Divan, 1101:6

چند بینی صورت نقش جهان

بازگرد و سوی اسرارش نگر

Niceye bir seyre dalacaksın dünyadaki güzellikleri? Dön de seyret onun sırlarını, hikmetlerini.

Divan, 1101:7

حرص بین در طبع حیوان و نبات

بعد از آن سیری و ایثارش نگر

Hayvanın, bitkinin tabiatındaki hırsa bak; sonra da onun tokluğunu, bol bol verişini seyret.

Divan, 1101:8

حرص و سیری صنعت عشقست و بس

گر ندیدی عشق را کارش نگر

Hırs da ancak aşkın işidir, sanatıdır, tokluk da; aşkı görmediysen bâri seyret işini gücünü.

Divan, 1101:9

گر ندیدی عشق رنگ آمیز را

رنگ روی عاشق زارش نگر

Renkten renge giren aşkı görmediysen, ona gönül verip ağlayan âşıkın betine benzine bak.

Divan, 1101:10

با چنین دشوار بازاری که اوست

با زر و بی‌زر خریدارش نگر

Böyle güç bir satıcı olmakla beraber seyret onu parayla, parasız satın alanları.

Divan, 1104:1

باز شد در عاشقی بابی دگر

بر جمال یوسفی تابی دگر

Âşıklıkta, sevdada bir başka kapı açıldı; o Yusuf’un güzelliğinde bir başka parlaklık var şimdi.

Divan, 1104:2

مژده بیداران راه عشق را

آنک دیدم دوش من خوابی دگر

Müjdeler olsun aşk yolunun uyanık erlerine; dün gece bir başka rüya gördüm ben.

Divan, 1104:3

ساخته شد از برای طالبان

غیر این اسباب اسبابی دگر

İsteyenlere şu sebeplerden başka sebepler hazırlandı artık.

Divan, 1104:4

ابرها گر می‌نبارد نقد شد

از برای زندگی آبی دگر

Bulutlardan şarap yağmasa bile, yaşayış başka bir abıhayat elde etti.

Divan, 1104:5

یارکان سرکش شدند و حق بداد

غیر این اصحاب اصحابی دگر

Dostcağızlar serkeş oldular da Tanrı, bu görüşüp konuşulacak kişilerden başka kişiler verdi.

Divan, 1104:6

سبزه زار عشق را معمور کرد

عاشقان را دشت و دولابی دگر

Âşıklara bir başka ova, bir başka dolap verildi de aşk yeşilliğini mamûr etti.

Divan, 1104:7

وین جگرهایی که بد پرزخم عشق

شد درآویزان به قلابی دگر

Aşk yaralarıyla dopdolu olan şu ciğerler, bir başka çengele asıldı.

Divan, 1104:8

عشق اگر بدنام گردد غم مخور

عشق دارد نام و القابی دگر

Aşk, adını kötüye çıkarırsa gam yeme; aşkın başka adları sanları var.

Divan, 1104:9

کفشگر گر خشم گیرد چاره شد

صوفیان را نعل و قبقابی دگر

Kunduracı kızdıysa çaresi bulundu; sûfîlere başka nalınlar, başka ayakkabıları var.

Divan, 1104:10

گر نداند حرف صوفی دان که هست

دردهای عشق را بابی دگر

Sûfî söz, harf bilmezse bilmesin; aşk derdini anlatmaya başka bir kapı var.

Divan, 1104:11

از هوای شمس دین آموختم

جانب تبریز آدابی دگر

Şemseddin’in havasıyla Tebriz tarafında başka edepler öğrendim ben.

Divan, 1113:1

ای جان جان جان‌ها جانی و چیز دیگر

وی کیمیای کان‌ها کانی و چیز دیگر

Ey canların canlarına can olan, sen cansın, daha da öte bir şeysin; ey madenlerin kimyası, madensin, daha da ileri bir şeysin.

Divan, 1113:2

ای آفتاب باقی وی ساقی سواقی

وی مشرب مذاقی آنی و چیز دیگر

Ey ebedî güneş, ey her yanın, kıyının bucağın, çarşının pazarın sâkîsi, ey zevk ve neşe meşrebi, güzelliksin, alımsın, daha da başka bir şeysin sen.

Divan, 1113:3

ای مشعله یقین را وی پرورش زمین را

وی عقل اولین را ثانی و چیز دیگر

Ey yakıyne meşale, yeryüzüne gelişip olgunlaşma, ey Akl-ı Evvel’e ikinci, hattâ daha da bir başka şey.

Divan, 1113:4

ای مظهر الهی وی فر پادشاهی

هر صنعتی که خواهی تانی و چیز دیگر

Ey Tanrı mazharı, ey padişahlık ışığı, hangi sanatı başarmak istersen elinden gelir, başarırsın, hattâ daha da neler yaparsın.

Divan, 1113:5

هر گون غرايبى را هر بوالعجايبى را

هر غيب و غايبى را دانى و چيز ديگر

Her eşi bulunmaz şeyi, her şaşılıp kalınacak nesneyi, her gaybi, her gaibi bilirsin, daha da neler bilirsin, neler.

Divan, 1113:6

زان عشق همچو افیون لیلی کنی و مجنون

ای از سنات گردون سانی و چیز دیگر

O afyona benzer aşkla kimini Leylâ edersin, kimini Mecnun; ey nuruyla gökleri ışıtan, sen daha da başka bir şeysin.

ای نور صدرها را اومید صبرها را

بر اوج ابرها را رانی و چیز دیگر

Ey göğüslere nur, sabırlara ümit, yücelerde bulutları sürersin, daha da neler edersin.

Divan, 1113:8

ای فخر انبیا را وی ذخر اولیا را

وی قصر اجتبا را بانی و چیز دیگر

Ey peygamberlerin övündükleri zat, ey erenlerin azığı, ey seçiş köşkünü kuran, daha da neler kurmuşsun.

Divan, 1113:9

ای گنج مغفرت را وی بحر مرحمت را

من غیر درگهت را شانی و چیز دیگر

Ey yarlıgama definesi, ey acıyış denizi, kapından başka dayanılacak kapı yok, bir başka şey de yok bundan gayrı zaten.

Divan, 1113:10

چشمی که غیر رویت بیند ز بهر زینت

باشد در این جریمت زانی و چیز دیگر

Bezenmek için yüzünden başka bir yüz gören, senden başka bir güzel var sanan göz, bu suçla âdeta zina etmiştir, daha da başka kötülüklerde bulunmuştur.

Divan, 1113:11

ای اصل اصل مبدا وی دستگیر فردا

گشتم به دست سودا عانی و چیز دیگر

Ey başlangıcın aslının aslı, ey yarının yardımcısı, sevda elinde alçaldım, daha da başka bir şey oldum.

Divan, 1113:12

پرست این دهانم بر غیر تو نخوانم

چون هست غیر گوشت فانی و چیز دیگر

Şu ağzım sözlerle dolu, fakat senden başkasını çağırmam, çünkü senden başkasının kulakları geçici, yok olur gider onlar, hattâ yokluktan da daha ileri giderler.

Divan, 1121:1

آمد بهار خرم و آمد رسول یار

مستیم و عاشقیم و خماریم و بی‌قرار

Kutlu bahar, dost elçisi çıkageldi; sarhoşuz, âşıkız, mahmuruz, kararımız yok.

Divan, 1121:2

ای چشم و ای چراغ روان شو به سوی باغ

مگذار شاهدان چمن را در انتظار

A göz, a mum, bahçeye yürü, yeşillik güzellerini bekletme artık.

Divan, 1121:3

اندر چمن ز غیب غریبان رسیده‌اند

رو رو که قاعدست که القادم یزار

Çayıra çimene gayb âleminden elçiler geldi; yürü, git; geleni ziyaret etmek âdettir.

Divan, 1121:4

گل از پی قدوم تو در گلشن آمدست

خار از پی لقای تو گشتست خوش عذار

Gül, gelişini kutlamak için bahçeye geldi; diken, yüzünü seyretmek için güzelleşti, bezendi.

Divan, 1121:5

ای سرو گوش دار که سوسن به شرح تو

سر تا به سر زبان شد بر طرف جویبار

A selvi, kulak ver de dinle; süsen, seni övmek, seni anlatmak için ırmak kıyısında baştan ayağa dek dil kesildi.

Divan, 1121:6

غنچه گره گره شد و لطفت گره گشاست

از تو شکفته گردد و بر تو کند نثار

Gonca, boğum boğum, düğüm düğüm olmuş amma lûtfun boğumları açar, düğümleri çözer; o lûtuf, senden çiçekler bitirir de gene sana saçar döker.

Divan, 1121:7

گویی قیامتست که برکرد سر ز خاک

پوسیدگان بهمن و دی مردگان پار

Sanki kıyamet koptu da bıldır, aralık ayında çürüyüp gidenler, ocak ayında ölüp göçenler, topraktan baş çıkarıyor.

Divan, 1121:8

تخمی که مرده بود کنون یافت زندگی

رازی که خاک داشت کنون گشت آشکار

Ölmüş tohum yaşayışa kavuştu; toprağın gizlediği sır meydana çıktı şimdi.

Divan, 1121:9

شاخی که میوه داشت همی‌نازد از نشاط

بیخی که آن نداشت خجل گشت و شرمسار

Meyveli dallar neşeyle nazlanmada, meyvesi olmayan kök utanıp gizlenmede.

Divan, 1121:10

آخر چنین شوند درختان روح نیز

پیدا شود درخت نکوشاخ بختیار

Sonucu, can ağaçları da böyle olur; iyi ağaç, devletli dal belli olur, meydana çıkar.

لشکر کشیده شاه بهار و بساخت برگ

اسپر گرفته یاسمن و سبزه ذوالفقار

Bahar padişahı ordu çekti, düzendi, kuşandı; yasemin kalkanını, yeşillik Zül-fekaar'ını takındı.

Divan, 1121:12

گويند سر بريم فلان را جو گندنا

آن را ببين معاينه در صنع کردگار

Filânın başını diyorlar, pırasa gibi kesiverelim; Tanrı’nın sanatına bak, apaçık gör şunu.

Divan, 1121:13

آری چو دررسد مدد نصرت خدا

نمرود را برآید از پشه‌ای دمار

Evet öyledir bu iş; Tanrı’nın yardımı erişti mi bir sivrisinek, Nemrud’u helâk ediverir.

Divan, 1126:1

سست مکن زه که من تیر توام چارپر

روی مگردان که من یک دله‌ام نی دوسر

Zıhı gevşetme; senin dört kanatlı okunum ben; yüzünü çevirme benden, bir gönüllüyüm, iki başlı değilim ben.

Divan, 1126:2

از تو زدن تیغ تیز وز دل و جان صد رضا

یک سخنم چون قضا نی اگرم نی مگر

Senden keskin kılıcı vurmak, gönülden, candan da yüzlerce razılık; kaza, kader gibi bir tek sözüm var, ne eğer diyorum, ne meğer.

Divan, 1126:3

گر بکشی ذوالفقار ثابتم و پایدار

نی بگریزم چو باد نی بمرم چون شرر

Zül-fekaar’ı çeksen de yürüsen üstüme, ayağımı diremişim, duruyorum işte; ne yel gibi kaçarım, ne kıvılcım gibi sönerim.

Divan, 1126:4

جان بسپارم به تیغ هیچ نگویم دریغ

از جهت زخم تیغ ساخت حقم چون سپر

Canımı veririm o kılıca, hiç de yazık oldu demem; Tanrı kılıçlanmak için kalkana döndürdü beni.

Divan, 1126:5

تیغ زن ای آفتاب گردن شب را به تاب

ظلمت شب‌ها ز چیست کوره خاک کدر

Vur kılıcı a güneş, kes başını gecenin; gecelerin karanlığı neden? Bulanık kara toprağın ocağından.

Divan, 1126:6

معدن صبرست تن معدن شکر است دل

معدن خنده‌ست شش معدن رحمت جگر

Sabır madeni bedendir, şükür madeni gönül; gülüş madeni akciğerdir, acıyış madeni karaciğer.

Divan, 1126:7

بر سر من چون کلاه ساز شـها تختگاه

در بر خود چون قبا تنگ بگیرم به بر

Padişahım, külâh gibi gel, başıma otur, başımı taht yeri yap; sımsıkı sarılırım sana, al beni, kaftan gibi bas bağrına.

گفت کسی عشق را صورت و دست از کجا

منبت هر دست و پا عشق بود در صور

Biri dedi ki: Aşkın eli, kolu nerdendir? Halbuki herkesin eli ayağı, aşktan biter herkes aşkla alır, verir, yürür, gezer.

Divan, 1126:9

نی پدر و مادرت یک دمه‌ای عشق باخت

چونک یگانه شدند چون تو کسی کرد سر

Babanla anan bir solukcağız aşk oyununa girişmediler mi? Birleştiler de senin gibisi baş çıkardı, dünyaya geldi.

Divan, 1126:10

عشق که بی‌دست او دست تو را دست ساخت

بی‌سر و دستش مبین شکل دگر کن نظر

Aşkın eli yok, senin elini o düzdü, koştu; onu başsız, elsiz görme, bir başka çeşit bak ona.

Divan, 1126:11

رنگ همه روی‌ها آب همه جوی‌ها

مفخر تبریز دان شمس حق ای دیده ور

Bütün yüzlerin rengini, bütün ırmakların suyunu, Tebrizlilerin övüncü, göz, görüş sahibi Tanrı Şems'i bil.

Divan, 1135:1

بیار ساقی بادت فدا سر و دستار

ز هر کجا که دهد دست جام جان دست آر

Sâkî, sun şarabı, sana başım da feda olsun, sarığım da; can kadehi nerden gelirse gelsin, almaya bak, sun bize.

Divan, 1135:2

درآی مست و خرامان و ساغر اندر دست

روا مبین چو تو ساقی و ما چنین هشیار

Sarhoş bir halde salına salına gir içeriye; senin gibi bir sâkîmiz olduktan sonra ayık kalmamızı revâ görme bizim.

Divan, 1135:3

بیار جام که جانم ز آرزومندی

ز خویش نیز برآمد چه جای صبر و قرار

Sun kadehi; istekten canım ağzıma geldi, sabrın, kararın yeri mi artık?

Divan, 1135:4

بیار جام حیاتی که هم مزاج توست

که مونس دل خسته‌ست و محرم اسرار

Tıpkı senin tabiatın gibi hasta gönüle eş dost olan, sırlara mahrem kesilen, o cana canlar katan kadehi sun bize.

Divan, 1135:5

از آن شراب که گر جرعه‌ای از او بچکد

ز خاک شوره بروید همان زمان گلزار

Sun o şarabı ki bir katresi yere dökülse kara topraktan güller biter, her taraf güllük gülistanlık olur.

Divan, 1135:6

شراب لعل که گر نیم شب برآرد جوش

میان چرخ و زمین پر شود از او انوار

Sun o lâ'l renkli şarabı ki gece yarısı, coşup köpürse gökle yerin arası nurlarıyla dolar, parıl parıl parlar.

Divan, 1135:7

زهی شراب و زهی ساغر و زهی ساقی

که جان‌ها و روان‌ها نثار باد نثار

Ne şarap, ne sağrak, ne sâkî bu; canlar, rûhlar feda olsun, feda olsun canlar, rûhlar ona.

Divan, 1135:8

بیا که در دل من رازهای پنهانست

شراب لعل بگردان و پرده‌ای مگذار

Gel, gel, gönlümde gizli sırlar var; lâ’l renkli şarabı döndür, sun herkese, bir perde bile bırakma arada.

Divan, 1135:9

مرا چو مست کنی آنگهی تماشا کن

که شیرگیر چگونست در میان شکار

Beni sarhoş ettin mi de seyret artık, av alanında arslan avlayan nasıl olurmuş.

Divan, 1135:10

تبارک الله آن دم که پر شـود مجلس

ز بوی جام و ز نور رخ چنان دلدار

Kutlu olsun, Tanrı kem gözden saklasın, meclis kadehin kokusuyla, sevgilinin yüzünün nuruyla doldu mu.

Divan, 1135:11

هزار مست چو پروانه جانب آن شمع

نهاده جان به طبق بر که این بگیر و بیار

Binlerce sarhoş, canlarını tabaklara koymuşlar da, şunu al, şarabı sun diye o mumun çevresinde pervaneler gibi dönüp dolaşıyor.

Divan, 1135:12

ز مطربان خوش آواز و نعره مستان

شراب در رگ خمار گم کند رفتار

Güzel sesli çalgıcıların nağmelerinden, seslerinden, sarhoşların naralarından şarap bile sarhoşun damarlarında yolunu yitirir, akışını şaşırır gider.

Divan, 1135:13

ببین به حال جوانان کهف کان خوردند

خراب سیصد و نه سال مست اندر غار

Mağara gençlerini gör, şarap içtiler de mağarada tam üç yüz dokuz yıl harap bir halde yatakaldılar hani.

Divan, 1135:14

چه باده بود که موسی به ساحران درریخت

که دست و پای بدادند مست و بیخودوار

Ne şaraptı o şarap ki Mûsa büyücülere saçtı da sarhoş oldular, kendilerinden geçtiler, ellerini, ayaklarını verdiler.

Divan, 1135:15

زنان مصر چه دیدند بر رخ یوسف

که شرحه شرحه بریدند ساعد چو نگار

Mısır’daki kadınlar, Yusuf’un yüzünü gördüler de kınalı parmaklarını şerha şerha doğradılar.

Divan, 1135:16

چه ریخت ساقی تقدیس بر سر جرجیس

که غم نخورد و نترسید ز آتش کفار

Kutluluk sâkîsi, Circîs’in başına o şarabı döktü de o, kâfirlerin ateşinden ne korktu, ne gam yedi.

Divan, 1135:17

هزار بارش کشتند و پیشتر می‌رفت

که مستم و خبرم نیست از یکی و هزار

Bin kere öldürdüler onu, hattâ daha da fazla; oysa sarhoşum diyordu, ne birden haberim var, ne binden.

Divan, 1135:18

صحابیان که برهنه به پیش تیغ شدند

خراب و مست بدند از محمد مختار

Kılıçlara çırçıplak atılan sahabe, Muhammed-i Muhtâr'ın sunduğu şarapla sarhoştu,
yıkılıp geçmişti kendinden.

Divan, 1135:19

غلط محمد ساقی نبود جامی بود

پر از شراب و خدا بود ساقی ابرار

Hayır, yanlış söz bu; Muhammed sâkî değildi, bir kadehti; şarapla dopdolu bir kadeh, iyi kişilere sâkîlik edense Tanrı'ydı.

Divan, 1135:20

کدام شربت نوشید پوره ادهم

که مست وار شد از ملک و مملکت بیزار

Edhemoğlu hangi şarabı içmişti de sarhoşçasına saltanattan da bezmişti, ülkeden de.

Divan, 1135:21

چه سکر بود که آواز داد سبحانی

که گفت رمز اناالحق و رفت بر سر دار

Ne sarhoşluktu o sarhoşluk ki, biri kendimi tenzih ederim noksan sıfatlardan diye bağırdı,
öbürü ben Hakk’ım dedi de darağacına çıktı.

Divan, 1135:22

به بوی آن می‌شد آب روشن و صافی

چو مست سجده کنان می‌رود به سوی بحار

O şarabın kokusuyla su apaydın, tertemiz bir hale geldi, sarhoşlar gibi secdeler ederek denizlere doğru gidiyor.

Divan, 1135:23

ز عشق این می خاکست گشته رنگ آمیز

ز تف این می آتش فروخت خوش رخسار

Bu şarabın aşkıyla toprak renkten renge boyanmada; bu şarabın verdiği ıssılıkla ateşin yanakları yalım yalım parlamada.

Divan, 1135:24

وگر نه باد چرا گشت همدم و غماز

حیات سبزه و بستان و دفتر گفتار

İş böyle değilse yel neden yeşilliğin yaşayış arkadaşı kesildi, bağın bahçenin sır defterini gammazlamaya koyuldu?

Divan, 1135:25

چه ذوق دارند این چار اصل ز آمیزش

نبات و مردم و حیوان نتیجه این چار

Bu dört unsur, birbiriyle karılıp birleşmeden ne de zevk alıyor; bitkiler, insanlar, canlılar, hep bu dördünün sonucu.

Divan, 1135:26

چه بی‌هشانه میی دارد این شب زنگی

که خلق را به یکی جام می‌برد از کار

Şu Zenci gecenin ne de aklı fikri alan bir şarabı var ki halkı bir kadehiyle işten güçten alıkoymada.

Divan, 1135:27

ز لطف و صنعت صانع کدام را گویم

که بحر قدرت او را پدید نیست کنار

Sanatkârın lûtuflarından hangisini söyleyeyim? Onun kudret denizinin kıyısı bucağı görünmez ki.

Divan, 1135:28

شراب عشق بنوشیم و بار عشق کشیم

چنانک اشتر سرمست در میان قطار

Aşk şarabını içelim, esrik deve gibi katara katılalım, aşk yükünü çekelim.

Divan, 1135:29

نه مستیی که تو را آرزوی عقل آید

ز مستی که کند روح و عقل را بیدار

Fakat sana akıl fikir isteği veren sarhoşluğa dalmayalım, canı, aklı uyandıran sarhoşluğa dalalım.

Divan, 1135:30

ز هر چه دارد غیر خدا شکوفه کند

از آنک غیر خدا نیست جز صداع و خمار

Dalalım Tanrı'dan başka ne varsa hepsini kusturan sarhoşluğa; çünkü zaten Tanrı'dan başka ne varsa baş ağrısından ibarettir, sersemlikten ibaret.

Divan, 1135:31

کجا شراب طهور و کجا می انگور

طهور آب حیاتست و آن دگر مردار

Nerde tertemiz şarap, nerde üzümden yapılan şarap? Tertemiz şarap yaşayıştır, öbürüyse pislik.

Divan, 1135:32

دمی چو خوک و زمانی چو بوزنه کندت

به آب سرخ سیه روی گردی آخر کار

Üzüm şarabı bir an domuzlaştırmaz, bir an maymunlaştırmaz mı seni? O kızıl suyla işin sonunda yüzün kararır gider.

Divan, 1135:33

دلست خنب شراب خدا سرش بگشا

سرش به گل بگرفتست طبع بدکردار

Gönüldür Tanrı şarabının küpü, aç o küpün ağzını; işi gücü kötü tabiat, balçıkla örtmüştür o küpün ağzını.

Divan, 1135:34

چو اندکی سر خم را ز گل کنی خالی

برآید از سر خم بو و صد هزار آثار

Küpün ağzındaki balçığı bir müddetçik söküp atsan küpten binlerce eserlerin kokusu yayılmaya başlar.

Divan, 1135:35

اگر درآیم کثار آن فروشمرم

شمار آن نتوان کرد تا به روز شمار

O eserleri şöylece bir saymaya kalkışsam soru-hesap gününe dek sayarım da gene tüketemem.

Divan, 1135:36

چو عاجزیم بلا احصیی فرود آریم

چو گشت وقت فروداشت جام جان بردار

Sayıya sığmaz, âciziz mademki, susalım; susma zamanı geldi mademki, can kadehini sun bize.

Divan, 1135:37

درآ به مجلس عشاق شمس تبریزی

که آفتاب از آن شمس می‌برد انوار

Tebrizli Şems’e âşık olanların meclisine gir; çünkü Güneş bile o Şems’ten ışıklanmada, nurlanmada.

Divan, 1142:1

درخت اگر متحرک بدی به پا و به پر

نه رنج اره کشیدی نه زخمه‌های تبر

Ağaç, ayağıyla, başıyla bir yerden bir yere gidebilseydi ne testere eziyeti çekerdi, ne balta yaraları alırdı.

Divan, 1142:2

ور آفتاب نرفتی به پر و پا همه شب

جهان چگونه منور شدی بگاه سحر

Güneş, bütün gece perdeler altına girmeseydi, dünya seher çağı nasıl aydınlanabilirdi?

Divan, 1142:3

ور آب تلخ نرفتی ز بحر سوی افق

کجا حیات گلستان شدی به سیل و مطر

Acı su, denizden havaya ağmasaydı nerden yağmur olup yağardı, nerden sel olup akardı da gül bahçelerine can kesilirdi?

Divan, 1142:4

چو قطره از وطن خویش رفت و بازآمد

مصادف صدف او گشت و شد یکی گوهر

Katre, yurdundan gitti, sonra gene geldi de sedefe rastladı, bir inci haline geldi.

Divan, 1142:5

نه یوسفی به سفر رفت از پدر گریان

نه در سفر به سعادت رسید و ملک و ظفر

Yusuf, ağlaya ağlaya babasından ayrılıp yolculuğa çıkmadı mı? Yolculuktan kutluluğa ermedi mi, padişahlığa kavuşmadı mı, zaferler elde etmedi mi?

Divan, 1142:6

نه مصطفی به سفر رفت جانب یثرب

بیافت سلطنت و گشت شاه صد کشور

Mustafâ, Medine’ye doğru yola çıkmadı mı da padişahlığa ulaşmadı mı, yüzlerce ordunun padişahı olmadı mı?

Divan, 1142:7

وگر تو پای نداری سفر گزین در خویش

چو کان لعل پذیرا شو از شعاع اثر

Ayağın yoksa bile kendine doğru yola çık; lâ'l madeni gibi güneş ışıklarıyla renklere boyan.

Divan, 1142:8

ز خویشتن سفری کن به خویش ای خواجه

که از چنین سفری گشت خاک معدن زر

Hocam, kendinden kalk, yola çık, kendine gel; bu çeşit yolculukla toprak bile altın madeni haline geldi.

Divan, 1142:9

ز تلخی و ترشی رو به سوی شیرینی

چنانک رست ز تلخی هزار گونه ثمر

Acılıktan, ekşilikten tatlılığa git de tatlılaş; nitekim binlerce meyve bu çeşit yolculukla tatlılaştı.

Divan, 1142:10

ز شمس مفخر تبریز جوی شیرینی

از آنک هر ثمر از نور شمس یابد فر

Tebriz’in övündüğü Şems’i ara, ondan iste tatlılığı; çünkü her meyve güneşin ışığıyla aydınlanır, olgunlaşır.

Divan, 1159:1

عشق جانست عشق تو جانتر

لطف درمان وز تو درمانتر

Aşk candır, senin aşkınsa daha da can; lûtuf dermandır; senden gelirse daha da güzel bir derman.

Divan, 1159:2

کافری‌های زلف کافر تو

گشته ز ایمان جمله ایمانتر

Kâfir saçlarının kâfirlikleri herkesin imanından daha da üstün bir iman.

Divan, 1159:3

جان سپردن به عشق آسانست

وز پی عشق توست آسانتر

Aşkla can vermek kolaydır; senin aşkınlaysa daha da kolay.

Divan, 1159:4

همه مهمان خوان لطف تواند

لیک این بنده زاده مهمانتر

Herkes senin konuğundur; fakat bu kulunun, bu kölenin oğlu daha da eski konuğun.

Divan, 1159:5

بی‌تو هستند جمله بی‌سامان

لیک من بی‌طریق و سامانتر

Herkes de sensiz, varından yoğundan ayrılmıştır; fakat ben daha da yolsuzum sensiz, daha da yoksulum.

Divan, 1159:6

عشق تو کان دولت ابدست

لیک وصل جمال تو کانتر

Aşkın, ebedî devlet madenidir; fakat güzel yüzünü görmek, sana kavuşmak, daha da zengin bir maden.

Divan, 1159:7

تیغ هندی هجر برانست

لیک هندی عشق برانتر

Bir Hint kılıcı olan ayrılık keskindir; fakat aşk kılıcı daha da keskin.

Divan, 1159:8

هر دلی چارپره در پی توست

دل ما صدپرست و پرانتر

Her gönül, ardından dört kanatla uçuyor; fakat bizim gönlümüzün yüz kanadı var, daha da fazla uçucu.

Divan, 1159:9

دیدن تو به صد چو جان ارزان

عوض نیم جانم ارزانتر

Yüzlerce can verip seni görmek, ucuz bir alışveriş; fakat yarı canımı vermeme karşılık seni görmem daha da ucuz.

Divan, 1159:10

گر چه این چرخ نیک گردانست

چرخ افلاک عشق گردانتر

Bu gök kubbe döner amma aşk gökleri daha da hızlı döner.

Divan, 1159:11

همه ز افلاک عشق در ترسند

وان فلک در غم تو ترسانتر

Herkes aşk göklerinden korkar; fakat o gök de senin gamınla daha da ziyade korkuyor senden.

Divan, 1159:12

شمس تبریز همتی می‌دار

تا شوم در تو من عجب دانتر

A Tebrizli Şems, bir himmet et de daha da fazla seni bileyim, şaşılacak kadar tanıyayım seni.

Divan, 1185:1

چنان مستم چنان مستم من امروز

که از چنبر برون جستم من امروز

Öylesine sarhoşum, öylesine sarhoşum ki bugün, çemberden fırladım, sınırı aştım bugün.

Divan, 1185:2

چنان چیزی که در خاطر نیابد

چنانستم چنانستم من امروز

Öyle bir şey var ki, hatıra bile gelmez hani; öylesine bir şeyim, öyleyim işte bugün.

Divan, 1185:3

به جان با آسمان عشق رفتم

به صورت گر در این پستم من امروز

Görünüşte şu aşağılık yerdeyim ama canımla göklere ulaştım bugün.

Divan, 1185:4

گرفتم گوش عقل و گفتم ای عقل

برون رو کز تو وارستم من امروز

Aklın kulağına yapıştım da a akıl dedim, çık dışarı, çünkü senden kurtuldum bugün.

Divan, 1185:5

بشوی ای عقل دست خویش از من

که در مجنون بپیوستم من امروز

Elini yıka benden a akıl, Mecnun’a ulaştım ben bugün.

Divan, 1185:6

به دستم داد آن یوسف ترنجی

که هر دو دست خود خستم من امروز

Yusuf, elime bir turunç verdi de iki elimi de doğradım, yaraladım bugün.

Divan, 1185:7

چنانم کرد آن ابریق پرمی

که چندین خنب بشکستم من امروز

O şarapla dolu ibrik öyle bir hale getirdi beni ki bunca küpleri kırdım döktüm bugün.

Divan, 1185:8

نمی‌دانم کجایم لیک فرخ

مقامی کاندر و هستم من امروز

Bilmiyorum nerdeyim; ancak bulunduğum durak kutlu bir durak bugün.

Divan, 1185:9

بیامد بر درم اقبال نازان

ز مستی در بر او بستم من امروز

Devlet salına, nazlana kapıma geldi de sarhoşlukla kapıyı kapadım ona bugün.

Divan, 1185:10

چو واگشت او پی او می‌دویدم

دمی از پای ننشستم من امروز

Dönüp gidince de peşine düştüm, koşmaya başladım; bir soluk bile oturmadım bugün.

Divan, 1185:11

چو نحن اقربم معلوم آمد

دگر خود را بنپرستم من امروز

Biz ona ondan da yakınız sırrını bildim de artık kendime tapmıyorum bugün.

Divan, 1185:12

مبند آن زلف شمس الدین تبریز

که چون ماهی در این شستم من امروز

A Tebrizli Şemseddin örme o saçları, çünkü balık gibi bu oltadayım ben bugün.

Divan, 1187:1

در این سرما سر ما داری امروز

دل عیش و تماشا داری امروز

Şu kış gününde, sende de bizim kafamız var bugün; gönlün hoş, zevkin yerinde, seyirde seyrandasın bugün.

Divan, 1187:2

میفکن نوبت عشرت به فردا

چو آسایش مهیا داری امروز

Zevk nöbetini yarına atma; mademki bütün zevk sebepleri hazır, zevkine bak bugün.

Divan, 1187:3

بگستر بر سر ما سایه خود

که خورشیدانه سیما داری امروز

Başımıza döşe gölgeni; yüzün güneşe benziyor bugün.

Divan, 1187:4

در این خمخانه ما را میهمان کن

بدان همسایه کان جا داری امروز

Şu meyhaneye konuk et bizi; bil ki orda bir komşun var bugün:

Divan, 1187:5

نقاب از روی سرخ او فروکش

که در پرده حمیرا داری امروز

Al al yüzünden çek örtüyü onun; perde ardında bir Humeyrâ’n var bugün.

Divan, 1187:6

درشکن کشتی اندیشه‌ها را

که کفی همچو دریا داری امروز

Düşünce gemisini kır gitsin; deniz gibi bir avucun var bugün.

Divan, 1187:7

سری از عین و شین و قاف برزن

که صد اسم و مسما داری امروز

Ayın’dan, şın’dan, kaf’tan bir baş çıkar; çünkü yüzlerce adın var, o adlara da sahipsin bugün.

Divan, 1187:8

خمش باش و مدم در نای منطق

که مصر و نیشکرها داری امروز

Sus, söz neyini üfleme; mısırların var, şekerkamışlıkların var bugün.

Divan, 1220:1

دام دگر نهاده‌ام تا که مگر بگیرمش
آنک بجست از کفم بار دگر بگیرمش

Belki tutarım diye bir başka tuzak kurdum; olur ya, elimden fırlayıp kaçanı belki bir kere daha tutarım.

Divan, 1220:2

آنک به دل اسیرمش در دل و جان پذیرمش

گر چه گذشت عمر من باز ز سر بگیرمش

Can u gönülden tutsak olduğumu canıma sokarım, gönlüme alırım belki; ömrüm geçti gitti ama belki yeni baştan başlarım yaşamaya.

Divan, 1220:3

دل بگداخت چون شکر بازفسرد چون جگر

باز روان شد از بصر تا به نظر بگیرمش

Gönül şeker gibi eridi gene, ciğer soğudu, buz kesti gene; gene gitti gözümden, gene avlarım belki gözümle onu.

Divan, 1220:4

راه برم به سوی او شب به چراغ روی او

چون برسم به کوی او حلقه در بگیرمش

Geceleyin yüzünün ışığıyla onun bulunduğu tarafa doğru yol alayım; mahallesine vardı mı kapısının halkasına yapışırım belki.

Divan, 1220:5

درد دلم بتر شده چهره من چو زر شده

تا ز رخم چو زر برد بر سر زر بگیرمش

Gönlümün derdi daha da beter oldu; yüzüm sarardı, altına döndü; belki yüzümden altın toplamaya koyulur da o sırada yakalarım onu.

Divan, 1220:6

گر چه کمر شدم چه شد هر چه بتر شدم چه شد

زیر و زبر شدم چه شد زیر و زبر بگیرمش

Kemer oldumsa ne oldu; beter oldumsa ne çıktı? Altüst olduysam ne var? Altüst derken tutarım yakalarım onu.

Divan, 1220:7

تا به سحر بپایمش همچو شکر بخایمش

بند قبا گشایمش بند کمر بگیرمش

Seher çağına dek elbette tutarım onu, şeker gibi emer, çiğnerim, elbisesinin düğümünü çözerim, kemerinin tokasına el atarım.

Divan, 1220:8

خواب شدست نرگسش زود درآیم از پسش

کرد سفر به خواب خوش راه سفر بگیرمش

Nerkis gözlerini uyku bürümüş; tez ardından varayım da güzel bir uykuya dalmışsa uyku yolundan tutayım onu.

Divan, 1243:1

اندرآ ای اصل اصل شادمانی شاد باش

اندرآ ای آب آب زندگانی شاد باش

Gir içeriye a neşenin, sevincin temelinin temeli; neşelen, sevin. Ak içeriye a abıhayatın abıhayatı, neşelen, sevin.

Divan, 1243:2

گرت ببیند زندگانی تا ابد باقی شود

ورت ببیند مرده هم داند که جانی شاد باش

Dirilik seni görse son güne dek ölmez; ölü bile seni görse bilir ki cansın sen; neşelen, sevin.

Divan, 1243:3

همچنین تو دم به دم آن جام باقی می‌رسان

تا شویم از دست و آن باقی تو دانی شاد باش

Böylece her an o ebedî şarabı sunadur da elden çıkalım, kendimizden geçelim; bundan ötesini artık sen bilirsin; neşelen, sevin.

Divan, 1243:4

بر نشانه خاک ما اینک نشان زخم تو

ای نشانه شاد زی و ای نشانی شاد باش

Bir amaç olan toprağımızda işte, şuracıkta açtığın yaranın izi; a iz, neşeli yaşa, a nişancı; neşelen, sevin.

Divan, 1243:5

ای هما کز سایه‌ات پر یافت کوه قاف نیز

ای همای خوش لقای آن جهانی شاد باش

A devlet kuşu, gölgen Kafdağı’nı bile kanatlandırdı; a o dünyanın güzel yüzlü devlet kuşu, neşelen, sevin.

Divan, 1243:6

هم ظریفی هم حریفی هم چراغی هم شراب

هم جهانی هم نهانی هم عیانی شاد باش

Hem iş erisin, hem nazik, nazeninsin, hem mumsun, hem şarapsın; hem dünyasın, hem gizlisin, hem apaçık meydandasın; neşelen, sevin.

تحفه‌های آن جهانی می‌رسانی دم به دم

می‌رسان و می‌رسان خوش می‌رسانی شاد باش

Her an o dünyanın hediyelerini getiriyorsun, getir, getir, pek hoş getiriyorsun; neşelen, sevin.

Divan, 1243:8

رخت‌ها را می‌کشاند جان مستان سوی تو

می‌چشان و می‌کشان خوش می‌کشانی شاد باش

Sarhoşların canları, pılılarını pırtılarını senin tarafına çekmede; tattır onlara, çek onları; pek hoş çekiyorsun; neşelen, sevin.

Divan, 1243:9

ای جهان را شاد کرده وی زمین را جمله گنج

تا زمین گوید تو را کای آسمانی شاد باش

A dünyayı neşelendiren, sevindiren, a yeryüzünü baştan başa define haline getiren, sonucu yeryüzü sana der ki: A gökyüzünün eri, neşelen, sevin.

Divan, 1243:10

گر سر خوبی بخارد دلبری در عهد تو

پرچمش آرند پیشت ارمغانی شاد باش

Senin zamanında bir dilber, tutar da bir güzelin başını kaşırsa perçemini keserler de sana armağan sunarlar; neşelen, sevin.

Divan, 1243:11

گوهر آدم به عالم شمس تبریزی تویی

ای ز تو حیران شده بحر معانی شاد باش

A Tebrizli Şems, dünyada insanlığın aslı sensin; anlamlar denizi bile seni görüp şaşırıp kalmış; neşelen, sevin.

Divan, 1245:1

آنک بیرون از جهان بد در جهان آوردمش

و آنک می‌کرد او کرانه در میان آوردمش

Dünyadan dışarda olanı dünyaya getirdim; çekinip yan çizeni ortaya attım.

Divan, 1245:2

آنک عشوه کار او بد عشوه‌ای بنمودمش

و آنک از من سر کشیدی کشکشان آوردمش

İşveler satana, cilveler edene öyle bir işve sattım, öyle bir cilve ettim ki… Benden baş çekeni öylesine bir sürüye çeke getirdim ki…

Divan, 1245:3

آنک هر صبحی تقاضا می‌کند جان را ز من

از تقاضا بر تقاضا من به جان آوردمش

Her sabah çağı benden cana şikâyet edeni şikâyetlerden şikâyetlere, kavgadan kavgaya düşürdüm de candan bezdirdim.

Divan, 1245:4

جان سرگردان که گم شد در بیابان فراق

از بیابان‌ها سوی دارالامان آوردمش

Başı dönmüş, ayrılık çölünde kaybolup gitmiş âvâre canı aldım, çöllerden kurtardım da emniyet yurduna getirdim.

Divan, 1245:5

گفت جان من می‌نیایم تا بننمایی نشان

کو نشان کو مهر سلطان من نشان آوردمش

Can, sen çağrıldığıma bir alâmet göstermezsen gelemem, nerde ferman, nerde padişahın mührü dedi de ona ferman getirdim ben.

Divan, 1245:6

مهربانی کردن این باشد که بستم دست دزد

دست بسته پیش میر مهربان آوردمش

Hırsızı tuttum da eli bağlı olarak merhametli canın tapısına getirdim; merhamet de budur, sevgi de budur işte.

Divan, 1245:7

چونک یک گوشه ردای مصطفی آمد به دست

آنک بد در قعر دوزخ در جنان آوردمش

Mustafâ’nın elbisesinin bir ucu elime değdi de cehennemin ta dibinde olanı tuttum, cennetlere soktum.

Divan, 1247:1

عارفان را شمع و شاهد نیست از بیرون خویش

خون انگوری نخورده باده شان هم خون خویش

Ariflerin mumları da gönüllerinden dışarda değildir, sevgilileri de; üzüm suyu içmez onlar, şarapları kendi kanlarıdır.

Divan, 1247:2

هر کسی اندر جهان مجنون لیلی شدند

عارفان لیلی خویش و دم به دم مجنون خویش

Dünyada herkes bir Leylâ’ya Mecnun olmuştur; ariflerin her an Leylâları da kendileridir, Mecnunları da.

Divan, 1247:3

ساعتی میزان آنی ساعتی موزون این

بعد از این میزان خود شو تا شوی موزون خویش

Bir an ona terazi kesiliyorsun, bir an bunun terazisiyle tartılıyorsun; bundan böyle kendi kendinin terazisi ol da tartılı düzenli bir hale gel.

Divan, 1247:4

گر تو فرعون منی از مصر تن بیرون کنی

در درون حالی ببینی موسی و هارون خویش

Benlik Firavun’unu beden Mısır’ından dışarı atarsan gönül evinde Mûsa’nı da görürsün, Hârun’unu da.

Divan, 1247:5

لنگری از گنج مادون بسته‌ای بر پای جان

تا فروتر می‌روی هر روز با قارون خویش

Can ayağına aşağılık bir demirdir bağlamışsın, her gün Karun'unla biraz daha dibe batıp gitmedesin.

Divan, 1247:6

یونسی دیدم نشسته بر لب دریای عشق

گفتمش چونی جوابم داد بر قانون خویش

Gönül denizinin kıyısında oturmuş bir Yunus gördüm; nasılsın dedim, kendi töresince bana cevap verdi de,

Divan, 1247:7

گفت بودم اندر این دریا غذای ماهیی

پس چو حرف نون خمیدم تا شدم ذاالنون خویش

Dedi ki: Şu denizde bir balığın gıdasıydım; nun harfi gibi büküldüm de sonunda kendi kendimin Zün-Nûn'u oldum;

Divan, 1247:8

زین سپس ما را مگو چونی و از چون درگذر

چون ز چونی دم زند آن کس که شد بی‌چون خویش

Bundan böyle bana nasılsın deme, nelikten-nitelikten geç; kendi kendisinin neliksiz-niteliksiz varlığı kesilen, nasıl olur da nelikten-nitelikten söz eder?

Divan, 1247:9

باده غمگینان خورند و ما ز می خوش دلتریم

رو به محبوسان غم ده ساقیا افیون خویش

Şarabı gamlılar içer, bizim gönlümüzse şaraptan da hoş; yürü a sâkî, afyonunu gam mahpuslarına sun.

Divan, 1247:10

خون ما بر غم حرام و خون غم بر ما حلال

هر غمی کو گرد ما گردید شد در خون خویش

Bizim kanımız gama haram, gamın kanını dökmekse helâl bize; çevremizde dönüp dolaşan gam kendi kanına girer.

Divan, 1247:11

باده گلگونه‌ست بر رخسار بیماران غم

ما خوش از رنگ خودیم و چهره گلگون خویش

Şarap gam, keder hastalarının betini benzini güle çevirir; bizim rengimiz zaten hoş, gül renkli beniz yeter bize.

Divan, 1247:12

من نیم موقوف نفخ صور همچون مردگان

هر زمانم عشق جانی می‌دهد ز افسون خویش

Ölüler gibi dirilip kalkmak için Sûr’un üfürülmesini beklemiyorum ben; aşk her an bana üfürüp yeni bir can vermede.

Divan, 1247:13

در بهشت استبرق سبزست و خلخال و حریر

عشق نقدم می‌دهد از اطلس و اکسون خویش

Cennette yeşil atlaslardan, ipekli kumaşlardan elbiseler verilecekmiş, ayaklara halhaller takılacakmış; aşk bana bugün peşin olarak atlastan, ağır kumaşlardan elbiseler veriyor.

Divan, 1247:14

دی منجم گفت دیدم طالعی داری تو سعد

گفتمش آری ولیک از ماه روزافزون خویش

Dün müneccim, gördüm dedi, kutlu bir talihin var; evet dedim, doğru, fakat günden güne dolan kendi dolunayımdan bu talih.

Divan, 1247:15

مه کی باشد با مه ما کز جمال و طالعش

نحس اکبر سعد اکبر گشت بر گردون خویش

Şu Ay da kim oluyor bizim ay yüzlü güzelimize karşı? Ay yüzlümüzün alımı, güzelliği karşısında, en büyük kutsuz yıldız bile kendi göğünde en büyük kutlu yıldız kesildi.

Divan, 1251:1

گر لب او شکند نرخ شکر می‌رسدش

ور رخش طعنه زند بر گل تر می‌رسدش

Dudakları şekerin narhını düşürürse de değer; yüzü terütaze gülü kınarsa da değer.

Divan, 1251:2

گر فلک سجده برد بر در او می‌سزدش

ور ستاند گرو از قرص قمر می‌رسدش

Gökyüzü, kapısına secde ederse yeridir; ay değirmisinden rehin alır da âleme ışık verirse değer.

Divan, 1251:3

ور شه عقل که عالم همگی چاکر اوست

جهت خدمت او بست کمر می‌رسدش

Bütün âlemin kulu kölesi kesildiği akıl padişahı, ona hizmet için kapısında kemer kuşanırsa revâdır.

Divan, 1251:4

شاه خورشید که بر زنگی شب تیغ کشید

گر پی هیبتش افکند سپر می‌رسدش

Gece Zenci’sine kılıç vuran padişah, güneş, onun varlığı, dirliği uğrunda kalkanını yerlere atarsa da değer.

Divan, 1251:5

گر عطارد ز پی دایره و نقطه او

همچو پرگار دوانست به سر می‌رسدش

Utarid, onun değirmisinin, onun güzellik noktasının çevresinde pergel gibi başı yerde döner durursa değer.

Divan, 1251:6

آن جمالی که فرشته نبود محرم او

گر ندارد سر دیدار بشر می‌رسدش

Meleklerin bile mahrem olamadıkları o güzellik, insanlara meyletmezse, insanları özlemezse yeridir.

Divan, 1251:7

کار و بار ملکانی که زبردست شدند

نکند ور بکند زیر و زبر می‌رسدش

Meleklerin işleri güçleri üst olmuş ama onlara o yüceliği verse de yeridir, vermese de.

Divan, 1251:8

می‌شمردم من از این نوع شنودم ز فلک

که از این‌ها بگذر چیز دگر می‌رسدش

Bu çeşit sayıp döküyordum da felekten duydum; diyordu ki: Geç bunları, bir başka şeye de değer o.

Divan, 1256:1

آنک جانش داده‌ای آن را مکش

ور ندادی نقش بی‌جان را مکش

Can bağışladığını öldürme; yok, sen can vermediysen öldürme cansız resmi.

Divan, 1256:2

آن دو زلف کافر خود را بگو

کای یگانه اهل ایمان را مکش

O ortadan ayrılmış kâfir huylu saçlarına söyle; a eşsiz güzel de, öldürme iman ehlini.

Divan, 1256:3

آفتابا روی خود جلوه مکن

چند روزی ماه تابان را مکش

A güneş, cilvelenip gösterme yüzünü; birkaç günlük parlak Ay’ı öldürme.

Divan, 1256:4

چون تو سیمرغی به قاف ذوالجلال

بازگرد و جمله مرغان را مکش

Mademki Zümrüdüanka’sın, ululuk ıssının Kafdağı’ndasın, dön, öldürme kuşları.

Divan, 1256:5

در میان خون هر مسکین مرو

جز قباد و شاه خاقان را مکش

Her yoksulun kanına girme; Kubad’dan, hakan olan padişahtan başkasını öldürme.

Divan, 1256:6

گر مرا دربان عشقت بار داد

از سر غیرت تو دربان را مکش

Aşk kapıcın bize yol verdiyse, lûtfettiyse kıskanma, öldürme kapıcıyı.

Divan, 1256:7

گر فضولم من که مهمان توام

شرط نبود هیچ مهمان را مکش

Küstahlık etsem bile konuğun değil miyim senin? Lâyık değildir, öldürme konuğu.

Divan, 1256:8

مست میدانم ز می‌دانم خراب

شیشه مشکن مست میدان را مکش

Bu meydanın sarhoşuyum, bu meydana yığılmış kalmışım ben, şişeyi kırma, meydanın sarhoşunu öldürme.

Divan, 1256:9

شمس تبریزی تویی سلطان من

بازگشتم باز سلطان را مکش

A Tebrizli Şems, padişahım sensin benim; doğan kuşu kesilmişim, öldürme padişahın doğanını.

Divan, 1272:1

باز فرود آمدیم بر در سلطان خویش

بازگشادیم خوش بال و پر جان خویش

Gene padişahımızın kapısına geldik, konduk; gene can kolunu, can kanadını bir hoşça açtık.

Divan, 1272:2

باز سعادت رسید دامن ما را کشید

بر سر گردون زدیم خیمه و ایوان خویش

Gene kutluluk geldi, eteğimizi çekti bizim; gene gökyüzüne kurduk çadırımızı, sayvanımızı biz.

Divan, 1272:3

دیده دیو و پری دید ز ما سروری

هدهد جان بازگشت سوی سلیمان خویش

Şeytanın da yüzü, gözü, yüzümüzden ululuğa erişti, perinin de; can hüthütü gene Süleyman’ına döndü, kavuştu.

Divan, 1272:4

ساقی مستان ما شد شکرستان ما

یوسف جان برگشاد جعد پریشان خویش

Sarhoşlarımızın sâkîsi, şeker yurdumuz oldu bizim, can sâkîsi, o perişan, kıvırcık, o simsiyah saçlarını çözdü, açtı gene.

Divan, 1272:5

دوش مرا گفت یار چونی از این روزگار

چون بود آن کس که دید دولت خندان خویش

Dün sevgili bana dedi ki: Şu devranın elinden nicesin? Gülen bahtını, gülen devletini gören kişi nice olur ki?

Divan, 1272:6

آن شکری را که هیچ مصر ندیدش به خواب

شکر که من یافتم در بن دندان خویش

Mısır’ın bile görmediği o şekeri, şükürler olsun ki ben dişimin dibinde buldum.

Divan, 1272:7

بی‌زر و سر سروریم بی‌حشمی مهتریم

قند و شکر می‌خوریم در شکرستان خویش

Altınsız, başsız başbuğuz; maiyetsiz, adamsız büyüğüz; şekerkamışlığımızdan şekerler yiyip duruyoruz.

Divan, 1272:8

تو زر بس نادری نیست کست مشتری

صنعت آن زرگری رو به سوی کان خویش

Sen eşi bulunmaz bir altınsın, hiç kimse müşteri değil sana; sen o kuyumcunun işine yararsın; yürü, madenine git.

Divan, 1272:9

دور قمر عمرها ناقص و کوته بود

عمر درازی نهاد یار به دوران خویش

Ay devri ömürleri kısaltır, azaltır; halbuki sevgilimiz kendi devrine upuzun bir ömür ihsan etti.

Divan, 1272:10

دل سوی تبریز رفت در هوس شمس دین

رو رو ای دل بجو زر به حرمدان خویش

Gönül, Şemseddin'in hevesiyle Tebriz'e gitti; yürü, var git kendi yurdunun ta içine, gir oraya da altın ara a gönül.

Divan, 1280:1

جان منست او هی مزنیدش

آن منست او هی مبریدش

Divan, 1280:2

آب منست او نان منست او

مثل ندارد باغ امیدش

Divan, 1280:3

باغ و جنانش آب روانش

سرخی سیبش سبزی بیدش

Divan, 1280:4

متصلست او معتدلست او

شمع دلست او پیش کشیدش

Divan, 1280:5

هر که ز غوغا وز سر سودا

سر کشد این جا سر ببریدش

Divan, 1280:6

هر که ز صهبا آرد صفرا

کاسه سکبا پیش نهیدش

Divan, 1280:7

عام بیاید خاص کنیدش

خام بیاید هم بپزیدش

Divan, 1280:8

نک شه هادی زان سوی وادی

جانب شادی داد نویدش

Divan, 1280:9

داد زکاتی آب حیاتی

شاخ نباتی تا به مزیدش

Divan, 1280:10

باده چو خورد او خامش کرد او

زحمت برد او تا طلبیدش

Divan, 1299:1

گویند شاه عشق ندارد وفا دروغ

گویند صبح نبود شام تو را دروغ

Aşk padişahının vefası yoktur diyorlar; yalan. Senin gecenin sabahı yoktur, gündüzü göremezsin diyorlar; yalan.

Divan, 1299:2

گویند بهر عشق تو خود را چه می‌کشی

بعد از فنای جسم نباشد بقا دروغ

Diyorlar ki: Aşk için ne diye öldürüyorsun kendini, beden yok olduktan sonra hayat yok; yalan.

Divan, 1299:3

گویند اشک چشم تو در عشق بیهده‌ست

چون چشم بسته گشت نباشد لقا دروغ

Aşk yüzünden gözyaşı dökmen abes, gözünü yumdun mu görmek, buluşmak yok diyorlar; yalan.

Divan, 1299:4

گویند چون ز دور زمانه برون شدیم

زان سو روان نباشد این جان ما دروغ

Diyorlar ki: Şu zaman geçip gitti, biz de zamanımızı doldurduk mu can o yana gitmez, buna imkân yok; yalan.

Divan, 1299:5

گویند آن کسان که نرستند از خیال

جمله خیال بد قصص انبیا دروغ

Hayale kapılanlar, hayalden vazgeçmeyenler, peygamberlerin bütün hikâyeleri düzme, hayalden ibaret diyorlar; yalan.

Divan, 1299:6

گویند آن کسان که نرفتند راه راست

ره نیست بنده را به جناب خدا دروغ

Doğru yolu tutmayanlar diyorlar ki: Kulun, Tanrı kapısına varması mümkün değil; yalan.

Divan, 1299:7

گویند رازدان دل اسرار و راز غیب

بی‌واسطه نگوید مر بنده را دروغ

Gönül sırrını bilenler diyorlar ki: Sırları, gayb sırrını Tanrı, kuluna vasıtasız söylemez; yalan.

Divan, 1299:8

گويند بنده را نگشايند راز دل

وز لطف بنده را نبرد بر سما دروغ

Diyorlar ki: Kula gönül sırrını açmazlar, lûtfedip kulu göğe almazlar; yalan.

Divan, 1299:9

گویند آن کسی که بود در سرشت خاک

با اهل آسمان نشود آشنا دروغ

Balçıktan meydana gelen insan, gök ehliyle âşinâ olamaz diyorlar; yalan.

Divan, 1299:10

گویند جان پاک از این آشیان خاک

با پر عشق برنپرد بر هوا دروغ

Diyorlar ki: Tertemiz can, şu yuvadan aşk kanadıyla uçup havalanamaz; yalan.

گویند ذره ذره بد و نیک خلق را

آن آفتاب حق نرساند جزا دروغ

Halkın zerre zerre iyiliğine, kötülüğüne, o gerçek güneş mükâfat vermez, ceza vermez diyorlar; yalan.

Divan, 1299:12

خاموش کن ز گفت وگر گویدت کسی

جز حرف و صوت نیست سخن را ادا دروغ

Sus; eğer birisi sana harfsiz, sessiz söz olamaz derse de ki: Yalan.

Divan, 1305:1

کعبه جان‌ها تویی گرد تو آرم طواف

جغد نیم بر خراب هیچ ندارم طواف

Canların Kâbe'sisin sen, çevrende tavaf etmedeyim; kuzgun değilim ki yıkık yerlerin üstünde dönüp dolaşayım.

Divan, 1305:2

پیشه ندارم جز این کار ندارم جز این

چون فلکم روز و شب پیشه و کارم طواف

Bundan başka sanatım yok, bundan başka işim gücüm yok; sanatım da gökyüzü gibi gece gündüz dönüp durmak, işim gücüm de.

Divan, 1305:3

بهتر از این یار کیست خوشتر از این کار چیست

پیش بت من سجود گرد نگارم طواف

Güzelimin önünde secdeye kapanmaktan, dilberimin çevresinde dönmekten daha güzel bir iş var mıdır; sevgiliden daha güzel bir sevgili kimdir ki?

رخت کشیدم به حج تا کنم آن جا قرار

برد عرب رخت من برد قرارم طواف

Pılımı pırtımı hacca çektim, orda yerleşmeyi kurdum; pılımı pırtımı Arap aldı, götürdü; yerleşip karar etmemi dönüp dolaşma aldı gitti.

Divan, 1305:5

تشنه چه بیند به خواب چشمه و حوض و سبو

تشنه وصل توام کی بگذارم طواف

Susuz, uykusunda havuzdan, testiden başka ne görür? Ben de seninle buluşup kavuşmaya susuzum; çevrende dönüp dolaşmayı nasıl bırakabilirim?

Divan, 1305:6

چونک برآرم سجود بازرهم از وجود

کعبه شفیعم شود چونک گزارم طواف

Secdeye kapandım mı varlıktan kurtulur giderim; tavafa başladım mı Kâbe şefaatçi olur bana.

Divan, 1305:7

حاجی عاقل طواف چند کند هفت هفت

حاجی دیوانه‌ام من نشمارم طواف

Akıllı hacı niceye bir yedi yedi tavaf eder durur? Ben deli divane bir hacıyım, kaç kere döndüğümü saymam bile.

گفتم گل را که خار کیست ز پیشش بران

گفت بسی کرد او گرد عذارم طواف

Güle dedim ki: Diken de nedir? Sür gitsin onu; dedi ki: Gül yüzüm onun çevresinde çok döndü dolaştı.

Divan, 1305:9

گفت به آتش هوا دود نه درخورد توست

گفت بهل تا کند گرد شرارم طواف

Hava ateşe, duman sana lâyık değil dedi; ateş, bırak da kıvılcımlarımın, yalımlarımın çevresinde dönsün dursun dedi.

Divan, 1305:10

عشق مرا می‌ستود کو همه شب همچو ماه

بر سر و رو می‌کند گرد غبارم طواف

Aşk beni övdü de dedi ki: O, her gece Ay gibi, başıyla, yüzüyle izimin tozuna uyar, o tozun çevresinde tavaf eder gider.

همچو فلک می‌کند بر سر خاکم سجود

همچو قدح می‌کند گرد خمارم طواف

Gökyüzü gibi bastığım toprağa secde eder; kadeh gibi mahmurluğumun çevresinde döner durur.

Divan, 1305:12

خواجه عجب نیست اینک من بدوم پیش صید

طرفه که بر گرد من کرد شکارم طواف

Hocam, avın önüne düşüp koşmam şaşılacak bir şey değil; asıl şaşılacak şey şu ki avım benim çevremde dönüp durmada.

Divan, 1305:13

چار طبیعت چو چار گردن حمال دان

همچو جنازه مبا بر سر چارم طواف

Şu dört tabiatı dört hammalın sırtı say; tabut gibi gelip de dört tabiatımın çevresinde dönüp durma.

Divan, 1305:14

هست اثرهای یار در دمن این دیار

ور نه نبودی بر این تیره دیارم طواف

Şu ilin yelinde sevgilinin kokusu var; yoksa böyle karanlık bir ilde dönüp durur muydum ben?

Divan, 1305:15

عاشق مات ویم تا ببرد رخت من

ور نه نبودی چنین گرد قمارم طواف

Ona yutulmaya, onun varımı yoğumu alıp götürmesine âşıkım ben; öyle olmasaydım hiç böyle onunla kumar oynamak için dönüp dolaşır mıydım?

Divan, 1305:16

سرو بلندم که من سبز و خوشم در خزان

نی چو حشیشم بود گرد بهارم طواف

Yüce bir selviyim, güzün de güzelim, yemyeşilim; ilkbaharın çevresinde dönen, ilkbaharı özleyip bekleyen ot değilim ben.

Divan, 1305:17

از سپه رشک ما تیر قضا می‌رسد

تا نکنی بی‌سپر گرد حصارم طواف

Kalkansız, kalenin etrafında dönüp dolaşmaman için kıskançlık ordumuzdan kaza okları gelip durmada.

Divan, 1305:18

خشت وجود مرا خرد کن ای غم چو گرد

تا که کنم همچو گرد گرد سوارم طواف

A gam, bir kerpice benzeyen varlığımı ez, toza döndür de toz gibi o ata binmiş güzelimin çevresinde döneyim gitsin.

Divan, 1305:19

بس کن و چون ماهیان باش خموش اندر آب

تا نه چو تابه شود بر سر نارم طواف

Yeter artık, balıklar gibi suyun içinde sus da tava gibi ateşimin üstünde dönme.

Divan, 1314:1

به دلجویی و دلداری درآمد یار پنهانک

شب آمد چون مه تابان شه خون خوار پنهانک

Sevgili, gönlümü almak, hatırımı hoş etmek için gizlice çıkageldi; o kanlar içici padişah, parlak Ay gibi gizlice geldi geceleyin.

Divan, 1314:2

دهان بر می‌نهاد او دست یعنی دم مزن خامش

و می‌فرمود چشم او درآ در کار پنهانک

Elini ağzına koydu, yâni konuşma, sus dedi; gözü de hadi, gizlice işe sarıl diye emir verdi.

Divan, 1314:3

چو کرد آن لطف او مستم در گلزار بشکستم

همی‌دزدیدم آن گل‌ها از آن گلزار پنهانک

Bu lûtufta bulundu ya, sarhoşum artık, gül bahçesinin kapısını kırdım; o bahçeden gizlice çalıp duruyordum o gülleri.

Divan, 1314:4

بدو گفتم که ای دلبر چه مکرانگیز و عیاری

برانگیزان یکی مکری خوش ای عیار پنهانک

A dilber dedim ona, ne fitneler koparıyorsun, ne yankesicisin sen; hadi a düzenbaz, gizlice bir fitne düz, bir düzen çıkar meydana.

Divan, 1314:5

بنه بر گوش من آن لب اگر چه خلوتست و شب

مهل تا برزند بادی بر آن اسرار پنهانک

Yapayalnızız, vakit de gece; fakat gene de o sırları gizlice bir duyup yayan olmasın, dudağını kulağıma ver.

Divan, 1314:6

از آن اسرار عاشق کش مشو امشب مها خامش

نوای چنگ عشرت را بجنبان تار پنهانک

A ay yüzlüm benim, o âşık öldüren sırları söyle; susma bu gece; işret çenginin tellerine dokun gizlice.

Divan, 1314:7

بده ای دلبر خندان به رسم صدقه پنهان

از آن دو لعل جان افزای شکربار پنهانک

A güleç güzel, gizli sadaka töresine uy; o şekerler saçan, o cana canlar katan iki dudağından gizlice bir öpücük ver.

Divan, 1314:8

که غمازان همه مستند اندر خواب گفت آری

ولیکن هست از این مستان یکی هشیار پنهانک

Gammazların hepsi de sarhoş, hepsi de sızmış, uyumuş. Evet dedi, fakat bu sarhoşların içinde, gizlice bir ayık bulunabilir.

Divan, 1314:9

مکن ای شمس تبریزی چنین تندی چنین تیزی

کجا یابم تو را ای شاه دیگربار پنهانک

Etme, eyleme a Tebrizli Şems, böyle sertlikte bulunma, böyle şiddetli davranma; a padişahım, bir daha böyle gizlice nerelerde bulurum seni?

Divan, 1341:1

امروز بحمدالله از دی بترست این دل

امروز در این سودا رنگی دگرست این دل

Allah’a hamd olsun şu gönül, bugün dünden de beter bir halde; bugün bu sevda ile bir başka rengi var şu gönlümün.

Divan, 1341:2

در زیر درخت گل دی باده همی‌خورد او

از خوردن آن باده زیر و زبرست این دل

Dün gül fidanının altında boyuna şarap içiyordu, o yüzden bugün altüst olmuş şu gönül.

Divan, 1341:3

از بس که نی عشقت نالید در این پرده

از ذوق نی عشقت همچون شکرست این دل

Aşk neyin nice demdir bu perdeden feryat ediyordu, aşk neyinin zevkiyle şekere döndü şu gönül.

Divan, 1341:4

بند کمرت گشتم ای شهره قبای من

تا بسته بگرد تو همچون کمرست این دل

A benim güzel elbiselim, a benim güzelim, sana kemer kesildim, şu gönül, kemer gibi seni koçmuş, kucaklamıştır.

Divan, 1341:5

از پرورش آبت ای بحر حلاوت‌ها

همچون صدفست این تن همچون گهرست این دل

Suyunun geliştirip yetiştirmesiyle ey tatlılıklar, lezzetler denizi, şu beden sedefe dönmüştür, şu gönül de sanki incidir.

Divan, 1341:6

چون خانه هر مؤمن از عشق تو ویران شد

هر لحظه در این شورش بر بام و درست این دل

Tebrizli Tanrı Şems’i güneş gibi parıl parıl parlıyor, onun güneşinin parıltısıyla şu gönül seher çağına dönmüştür.

Divan, 1341:7

شمس الحق تبریزی تابنده چو خورشیدست

وز تابش خورشیدش همچون سحرست این دل

Her inanç sahibinin evi aşkınla yıkıldı gitti; bu kargaşalık yüzünden şu gönül dama çıkmıştır, kapıya sığınmıştır.

Divan, 1370:1

آمد بهار ای دوستان منزل سوی بستان کنیم

گرد غریبان چمن خیزید تا جولان کنیم

Bahar geldi dostlar, bahçede konaklayalım, kalkın da yeşillik gariplerinin başlarına çizginelim.

Divan, 1370:2

امروز چون زنبورها پران شویم از گل به گل

تا در عسل خانه جهان شش گوشه آبادان کنیم

Arılar gibi çiçekten çiçeğe uçalım bugün, uçalım da şu dünya bal kovanının altı bucağını da mamûr bir hale getirelim.

Divan, 1370:3

آمد رسولی از چمن کاین طبل را پنهان مزن

ما طبل خانه عشق را از نعره‌ها ویران کنیم

Bu kaleden bir elçi geldi de davulu gizli dövme diye buyruk verdi; biz de aşk davulunun dövüldüğü yeri naralarımızla yıkalım artık.

Divan, 1370:4

بشنو سماع آسمان خیزید ای دیوانگان

جانم فدای عاشقان امروز جان افشان کنیم

Gökyüzünden gelen sesi duy: Kalkın ey deliler. Canım feda olsun âşıklara, bugün saçalım canlarımızı.

Divan, 1370:5

زنجیرها را بردریم ما هر یکی آهنگریم

آهن گزان چون کلبتین آهنگ آتشدان کنیم

Zincirleri koparalım, her birimiz bir demirci; demircilerin kerpeteni gibi ateş yakılan yere gidelim.

Divan, 1370:6

چون کوره آهنگران در آتش دل می دمیم

کآهن دلان را زین نفس مستعمل فرمان کنیم

Gönül ateşini, demircilerin ocağı gibi körükleyelim de bu nefesle demir yüreklileri fermanımıza râm edelim.

Divan, 1370:7

آتش در این عالم زنیم وین چرخ را برهم زنیم

وین عقل پابرجای را چون خویش سرگردان کنیم

Şu âleme bir ateştir salalım, şu gökyüzünü birbirine katalım, şu ayak direyen aklı fırıl fırıl döndürelim de kendimiz gibi başı dönmüş bir hale getirelim.

Divan, 1370:8

کوبیم ما بی‌پا و سر گه پای میدان گاه سر

ما کی به فرمان خودیم تا این کنیم و آن کنیم

Başsız-ayaksız bir topuz, gâh meydanın ucundayız, gâh başında; başımıza buyruk olmak nerde, biz nerdeyiz, nasıl olur da dileriz de şunu yaparız, isteriz de onu başarırız?

Divan, 1370:9

نی نی چو چوگانیم ما در دست شه گردان شده

تا صد هزاران گوی را در پای شه غلطان کنیم

Hayır hayır, biz tıpkı padişahın elinde dönüp duran bir çevgeniz, yüz binlerce topu padişahın ayakucuna yuvarlamaktayız.

Divan, 1370:10

خامش کنیم و خامشی هم مایه دیوانگیست

این عقل باشد کآتشی در پنبه پنهان کنیم

Susalım, susmak da delilikle aynı hamurdandır; şu akıl denilen nesne, öylesine bir ateştir ki onu pamuğa sarıp gizliyoruz biz.

Divan, 1371:1

ای عاشقان ای عاشقان پیمانه را گم کرده‌ام

زان می که در پیمانه‌ها اندرنگنجد خورده‌ام

Ey âşıklar, ey âşıklar, kadehi kaybettim; kadehlere sığmayan o şarabı içtim.

Divan, 1371:2

مستم ز خمر من لدن رو محتسب را غمز کن

مر محتسب را و تو را هم چاشنی آورده‌ام

“Min ledün” şarabından sarhoşum; hadi, yürü, beni muhtesibe gammazla; o şaraptan sana bir tadımlık getirmişim, muhtesibe de.

Divan, 1371:3

ای پادشاه صادقان چون من منافق دیده‌ای

با زندگانت زنده‌ام با مردگانت مرده‌ام

A gerçekler padişahı, benim gibi bir münafık gördün mü hiç? Dirilerinle diriyim, ölülerinle ölü.

Divan, 1371:4

با دلبران و گلرخان چون گلبنان بشکفته‌ام

با منکران دی صفت همچون خزان افسرده‌ام

Dilberlerle, gül yüzlülerle gül bahçesi gibi açılıp gülüyorum, kış gibi soğuk münkirlere karşı da kış mevsimine dönmüşüm, donmuş, buz kesilmişim.

Divan, 1371:5

ای نان طلب در من نگر والله که مستم بی‌خبر

من گرد خنبی گشته‌ام من شیره‌ای افشرده‌ام

A ekmek isteyen, bir bana bak, and olsun Tanrı'ya, sarhoşum ben, hiçbir şeyden haberim yok, fakat ne küpün çevresinde döndüm dolaştım, ne üzüm cibresi sıktım.

Divan, 1371:6

مستم ولی از روی او غرقم ولی در جوی او

از قند و از گلزار او چون گلشکر پرورده‌ام

Sarhoşum amma onun yüzünden sarhoşum; batmışım amma onun ırmağına batmışım.
Onun şekeriyle, onun gül bahçesinde gülbeşekere dönmüşüm.

Divan, 1371:7

روزی که عکس روی او بر روی زرد من فتد

ماهی شوم رومی رخی گر زنگی نوبرده‌ام

Bir gün olur da yüzünün aksi, sararmış yüzüme vurursa yüzüm, Rum ülkesindeki güzellerin yüzleri gibi parlar, ay kesilir, Zencilikten kurtulurum.

Divan, 1371:8

در جام می آویختم اندیشه را خون ریختم

با یار خود آمیختم زیرا درون پرده‌ام

Şarap kadehine sarıldım, düşüncenin kanını döktüm, sevgilimle birleştim; fakat sen görmezsin, perdenin ardındayım ben.

Divan, 1371:9

آویختم اندیشه را کاندیشه هشیاری کند

ز اندیشه بیزاری کنم ز اندیشه‌ها پژمرده‌ام

Düşünceyi astım, çünkü düşünce adama ayıklık veriyor. Bezmişim düşünceden, zaten de düşünce yüzünden perişan olmuşum ben.

Divan, 1371:10

دوران کنون دوران من گردون کنون حیران من

در لامکان سیران من فرمان ز قان آورده‌ام

Devran benim devranım şimdi, kâinat bana hayran. Seyranım mekânsızlık âleminde, hakikat kaanından buyruk getirmişim.

Divan, 1371:11

در جسم من جانی دگر در جان من قانی دگر

با آن من آنی دگر زیرا به آن پی برده‌ام

Bir başka can var bedenimde, başka bir maden var canımda. Güzelliğimde bir başka alım var, izini izledim onun, ulaştım ona.

Divan, 1371:12

گر گویدم بی‌گاه شد رو رو که وقت راه شد

گویم که این با زنده گو من جان به حق بسپرده‌ام

Vakit daraldı bana, yürü yürü, yola çıkma saati geldi dersen derim ki: Sen bu sözü diri olana söyle, ben canımı Hakk’a ısmarlamışım, çoktan ölüp gitmişim ben.

Divan, 1371:13

خامش که بلبل باز را گفتا چه خامش کرده‌ای

گفتا خموشی را مبین در صید شه صدمرده‌ام

Sus, bülbül doğana dedi ki: Neden susuyorsun? Doğan, sen bakma sustuğuma dedi,
padişah av avlarken tam yüz ere bedelim ben.

Divan, 1372:1

این بار من یک بارگی در عاشقی پیچیده‌ام

این بار من یک بارگی از عافیت ببریده‌ام

Bu sefer büsbütün âşıklığa sarıldım. Bu sefer ham sofuluktan büsbütün ayrıldım, sıyrıldım.

Divan, 1372:2

دل را ز خود برکنده‌ام با چیز دیگر زنده‌ام

عقل و دل و اندیشه را از بیخ و بن سوزیده‌ام

Gönlümü söküp attım, bir başka şeyle diriyim şimdi. Aklı da ta kökünden, ta temelinden yakıp yandırdım, gönlü de, düşünceyi de.

Divan, 1372:3

ای مردمان ای مردمان از من نیاید مردمی

دیوانه هم نندیشد آن کاندر دل اندیشیده‌ام

A insanlar, a insanlar, adamlık beklemeyin artık benden; öyle düşüncelere daldım ki düşündüklerimi deli bile düşünemez.

Divan, 1372:4

دیوانه کوکب ریخته از شور من بگریخته

من با اجل آمیخته در نیستی پریده‌ام

Deli, esrikliğimi gördü de ağzından köpükler saçarak kaçtı benden; ecelle karıştım, kaynaştım ben, yokluk âlemine uçtum ben.

Divan, 1372:5

امروز عقل من ز من یک بارگی بیزار شد

خواهد که ترساند مرا پنداشت من نادیده‌ام

Aklım tamamıyla bezdi bugün benden, onu görmemişim sanıyor da beni korkutmak istiyor.

Divan, 1372:6

من خود کجا ترسم از او شکلی بکردم بهر او

من گیج کی باشم ولی قاصد چنین گیجیده‌ام

Neden korkayım ondan? Onun için bir sûrete büründüm; nasıl olur da define olurum? Mahsustan bir bucağa girdim, gizlendim.

Divan, 1372:7

از کاسهٔ استارگان وز خون گردون فارغم

بهر گدارویان بسی من کاسه‌ها لیسیده‌ام

Ne yıldızların kâsesine aldırış ederim, ne feleğin sofrasına. Fakat yoksullar için nice kâseler yaladım ben, ne aşağılıklara düştüm ben.

Divan, 1372:8

من از برای مصلحت در حبس دنیا مانده‌ام

حبس از کجا من از کجا مال که را دزدیده‌ام

Eşeklerin hasetleri, nazarları yüzünden, beden hapishanesinde kanlara gark oldum;
kanlara bulanmış eteğimi topraklara sürüyüp duruyorum.

Divan, 1372:9

در حبس تن غرقم به خون وز اشک چشم هر حرون

دامان خون آلود را در خاک می مالیده‌ام

Dünya hapsine bir iş ucundan girdim; yoksa ben nerdeyim hapsolmak nerde? Kimin malını çaldım ki?

Divan, 1372:10

مانند طفلی در شکم من پرورش دارم ز خون

یک بار زاید آدمی من بارها زاییده‌ام

Ana karnındaki çocuk gibi kanla besleniyorum; insanoğlu bir kere doğar, bense kaç kere doğmuşum.

Divan, 1372:11

چندانک خواهی درنگر در من که نشناسی مرا

زیرا از آن کم دیده‌ای من صدصفت گردیده‌ام

İstediğin kadar bak, dikkat et bana, fakat gene tanıyamazsın beni, çünkü az gördün beni sen, halbuki benim yüzlerce sıfatım var.

Divan, 1372:12

در دیده من اندرآ وز چشم من بنگر مرا

زیرا برون از دیده‌ها منزلگهی بگزیده‌ام

Gözüme gir de benim gözümle bak bana; çünkü ben kendime gözlerden dışarı bir konak seçmişim.

Divan, 1372:13

تو مست مست سرخوشی من مست بی‌سر سرخوشم

تو عاشق خندان لبی من بی‌دهان خندیده‌ام

Sen şarapla sarhoşsun, ben şarapsız sarhoşum. Sen gülen bir âşıksın; fakat ben ağızsız, dudaksız gülmedeyim.

Divan, 1372:14

من طرفه مرغم کز چمن با اشتهای خویشتن

بی‌دام و بی‌گیرنده‌ای اندر قفس خیزیده‌ام

Öyle tuhaf bir kuşum ki acıktım da şu çayırlıktan uçtum; avcı da yoktu, tuzak da, tuttum da kafese girdim.

Divan, 1372:15

زیرا قفس با دوستان خوشتر ز باغ و بوستان

بهر رضای یوسفان در چاه آرامیده‌ام

Dostlarla olunca kafes, bağdan da iyidir, bahçeden de. Yusufların hatırı için kuyu dibinde konakladım, orayı yurt edindim.

Divan, 1372:16

در زخم او زاری مکن دعوی بیماری مکن

صد جان شیرین داده‌ام تا این بلا بخریده‌ام

Onun derdinden ağlama, hastayım diye dâvaya kalkışma. Ben, yüzlerce tatlı can verdim de bu belâyı öyle satın aldım.

Divan, 1372:17

چون کرم پیله در بلا در اطلس و خز می روی

بشنو ز کرم پیله هم کاندر قبا پوسیده‌ام

İpek böceği gidip gelir, ipekler örer ya, sözümü dinle: Ben de bir ipek böceğiyim, belâlar örer, belâ ipeklerini sarar dururum.

Divan, 1372:18

پوسیده‌ای در گور تن رو پیش اسرافیل من

کز بهر من در صور دم کز گور تن ریزیده‌ام

Beden kabrinde çürümüşüm. Yürü, benim İsrâfîlime git; benim için Sûr üfürsün de dirileyim. Beden kabrinde yata yata döküldüm, çürüyüp eridim, bittim.

Divan, 1372:19

نی نی چو باز ممتحن بردوز چشم از خویشتن

مانند طاووسی نکو من دیبه‌ها پوشیده‌ام

Hayır, sen sınanmış bir doğan kuşu gibi kendinden göz yum, tavus gibi, ağır kumaşlar giyinmişim deme.

Divan, 1372:20

پیش طبیبش سر بنه یعنی مرا تریاق ده

زیرا در این دام نزه من زهرها نوشیده‌ام

Bana panzehir ver diye doktorunun önüne baş koy, yalvar ona, çünkü bu yaman tuzakta ben ne zehirler yuttum, ne zehirler içtim.

Divan, 1372:21

تو پیش حلوایی جان شیرین و شیرین جان شوی

زیرا من از حلوای جان چون نیشکر بالیده‌ام

Can helvasını satan kişinin huzurunda tatlılaşırsın, canın tatlı bir hale gelir; çünkü ben can helvasından, “gelin, haydin” sesinden başka bir ses duymadım.

Divan, 1372:22

عین تو را حلوا کند به زانک صد حلوا دهد

من لذت حلوای جان جز از لبش نشنیده‌ام

Seni helvanın ta kendisi yapar ki bu, sana yüzlerce helva vermesinden daha da iyidir.
Zaten ben can helvasının lezzetini, onun dudağından başka bir yerden tatmadım da, duymadım da.

Divan, 1372:23

خاموش کن کاندر سخن حلوا بیفتد از دهن

بی گفت مردم بو برد زان سان که من بوییده‌ام

Sus, çünkü söz söylerken helva ağzından düşer. Benim bir koku aldığım gibi elbette herkes sözsüz de bir koku alır.

Divan, 1372:24

هر غوره‌ای نالان شده کای شمس تبریزی بیا

کز خامی و بی‌لذتی در خویشتن چغزیده‌ام

Her koruk, ey Tebrizli Şemseddin, gel, hamlıktan, tatsızlıktan için için inlemedeyim diye feryada başladı işte.

Divan, 1374:1

ای عاشقان ای عاشقان من خاک را گوهر کنم

وی مطربان ای مطربان دف شما پرزر کنم

Ey âşıklar, ey âşıklar, ben toprağı mücevher haline getiririm. Ey çalgıcılar; ey çalgıcılar, teflerinizi altınla doldururum.

Divan, 1374:2

ای تشنگان ای تشنگان امروز سقایی کنم

وین خاکدان خشک را جنت کنم کوثر کنم

Ey susuzlar, ey susuzlar, bugüne bugün sâkîlik eder, şu kupkuru toprak yurdunu cennete döndürür, Kevser ırmağı haline sokarım.

Divan, 1374:3

ای بی‌کسان ای بی‌کسان جاء الفرج جاء الفرج

هر خسته غمدیده را سلطان کنم سنجر کنم

Ey kimsesizler, ey kimsesizler; kurtuluş çağı geldi, kurtuluş çağı geldi. Her gam görmüş hastayı padişah yapar, Sencer'e çeviririm.

Divan, 1374:4

ای کیمیا ای کیمیا در من نگر زیرا که من

صد دیر را مسجد کنم صد دار را منبر کنم

Divan, 1374:5

ای کافران ای کافران قفل شما را وا کنم

زیرا که مطلق حاکمم مؤمن کنم کافر کنم

Ey kâfirler, ey kâfirler, kilidinizi açarım; çünkü ben mutlak hâkimim, dilediğimi mümin ederim, dilediğimi kâfir.

Divan, 1374:6

ای بوالعلا ای بوالعلا مومی تو اندر کف ما

خنجر شوی ساغر کنم ساغر شوی خنجر کنم

A yüce er, a yüce er, elimizde bir mum gibisin sen; hançer olsan kadeh yaparım seni, kadeh olsan hançer.

Divan, 1374:7

تو نطفه بودی خون شدی وانگه چنین موزون شدی

سوی من آ ای آدمی تا زینت نیکوتر کنم

Bir katre meniydin, kan oldun, sonra da bu çeşit usûl boylu bir güzel haline geldin. A insan, yanıma gel de seni bundan da güzel bir hale getireyim.

Divan, 1374:8

من غصه را شادی کنم گمراه را هادی کنم

من گرگ را یوسف کنم من زهر را شکر کنم

Derdi neşe yaparım ben, sapığı yol gösterici. Kurdu Yusuf haline getiririm, zehri şeker.

Divan, 1374:9

ای سردهان ای سردهان بگشاده‌ام زان سر دهان

تا هر دهان خشک را جفت لب ساغر کنم

Ey kadehler, ey kadehler, her kurumuş ağız şarap kadehinin dudağına benzesin diye ağzımı açtım, sırrımı fâş ettim.

Divan, 1374:10

ای گلستان ای گلستان از گلستانم گل ستان

آن دم که ریحان‌هات را من جفت نیلوفر کنم

Ey gül bahçesi, ey gül bahçesi, reyhanları nilüferlere eş edince gel benim gül bahçeme de gül al benden.

Divan, 1374:11

ای آسمان ای آسمان حیرانتر از نرگس شوی

چون خاک را عنبر کنم چون خار را عبهر کنم

A gökyüzü, a gökyüzü, toprağı amber yapıp dikeni misk kokuları saçan bir hale getirdiğim zaman nerkisten de daha hayran bir hale gelirsin sen.

Divan, 1374:12

ای عقل کل ای عقل کل تو هر چه گفتی صادقی

حاکم تویی حاتم تویی من گفت و گو کمتر کنم

Ey Akl-ı Küll, ey Akl-ı Küll, ne söylersen yerinde, doğru sözlüsün; hâkim de sensin, hükmünü yürüten de sen. Ben, bâri az dedikodu edeyim.

Divan, 1375:1

بازآمدم چون عید نو تا قفل زندان بشکنم

وین چرخ مردم خوار را چنگال و دندان بشکنم

Gene yeni bayram gibi gelip çattım, zindanın kapısını kırmaya, insanları yiyip sömüren şu feleğin dişlerini dökmeye geldim ben.

Divan, 1375:2

هفت اختر بی‌آب را کاین خاکیان را می خورند

هم آب بر آتش زنم هم بادهاشان بشکنم

Topraktakilerin kanlarını içen şu susuz yedi yıldızın sularını ateşe yakmaya, yellerini yatıştırıp söndürmeye geldim ben.

Divan, 1375:3

از شاه بی‌آغاز من پران شدم چون باز من

تا جغد طوطی خوار را در دیر ویران بشکنم

Evveline evvel olmayan padişahın katından bir doğan gibi uçtum, dudu kuşunu yiyen puhuyu yıkık bucağında parçalamaya geldim ben.

Divan, 1375:4

ز آغاز عهدی کرده‌ام کاین جان فدای شه کنم

بشکسته بادا پشت جان گر عهد و پیمان بشکنم

Ta başlangıçta padişaha can vermeyi ahdettim; ahdimden peymanımdan dönersem canın beli kırılsın.

Divan, 1375:5

امروز همچون آصفم شمشیر و فرمان در کفم

تا گردن گردن‌کشان در پیش سلطان بشکنم

Bugün tıpkı Âsaf’ım, buyruk kılıcı elimde, baş çekenlerin başlarını padişahın huzurunda kırıp vuracağım ben.

Divan, 1375:6

روزی دو باغ طاغیان گر سبز بینی غم مخور

چون اصل‌های بیخشان از راه پنهان بشکنم

Bir iki günceğiz âsîlerin bağlarını bahçelerini yeşermiş görürsen gam yeme, gizli bir yoldan onların köklerini sökeceğim ben.

Divan, 1375:7

من نشکنم جز جور را یا ظالم بدغور را

گر ذره‌ای دارد نمک گیرم اگر آن بشکنم

Cevirden, cefadan başka bir nesneyi, yahut nâmert zalimden başkasını kırıp dökmem ben; zerre kadar tadı tuzu olanı kırar dökersem kâfir olayım.

Divan, 1375:8

هر جا یکی گویی بود چوگان وحدت وی برد

گویی که میدان نسپرد در زخم چوگان بشکنم

Nerde bir top varsa onu birlik çevgeni yuvarlar, meydana gelmeyen topu çevgenle vurur kırarım ben.

Divan, 1375:9

گشتم مقیم بزم او چون لطف دیدم عزم او

گشتم حقیر راه او تا ساق شیطان بشکنم

Meclisinde oturdum, lûtfu gibi işe sarılmasını da gördüm, şeytanın bacağını kırmak için yolunda ücretli bir amele oldum.

Divan, 1375:10

چون در کف سلطان شدم یک حبه بودم کان شدم

گر در ترازویم نهی می دان که میزان بشکنم

Padişahın eline düşünce bir habbeyken maden kesildim, öylesine ağırlaştım ki şunu iyi bil, beni teraziye koysan kefesini kırarım.

Divan, 1375:11

چون من خراب و مست را در خانه خود ره دهی

پس تو ندانی این قدر کاین بشکنم آن بشکنم

Benim gibi sarhoş olmuş, yerlere yıkılmış birini nasıl evine alıyorsun, şu kadarcık olsun bilmez misin ki ben şunu kırarım, onu dökerim.

Divan, 1375:12

گر پاسبان گوید که هی بر وی بریزم جام می

دربان اگر دستم کشد من دست دربان بشکنم

Bekçi, hey ne yapıyorsun derse üstüne şarap kadehini döküp saçarım, kapıcı elimi çekerse elini kırarım onun.

Divan, 1375:13

چرخ ار نگردد گرد دل از بیخ و اصلش برکنم

گردون اگر دونی کند گردون گردان بشکنم

Gökyüzü, gönlün çevresinde dönmezse onu tutar, kökünden söker atarım, felek alçaklığa kalkışırsa boynunu kırarım.

Divan, 1375:14

خوان کرم گسترده‌ای مهمان خویشم برده‌ای

گوشم چرا مالی اگر من گوشهٔ نان بشکنم

Kerem sofrasını yaymışsın, beni de kendine konuk etmişsin; iş böyleyken ekmeği tutar, bir ucundan bir parçacık koparırsam ne diye kulağımı burarsın?

Divan, 1375:15

نی نی منم سرخوان تو سرخیل مهمانان تو

جامی دو بر مهمان کنم تا شرم مهمان بشکنم

Hayır hayır, senin sofrandayım, baş konuğunum senin; konuğa bir iki kadeh şarap sunayım da utancı gitsin.

Divan, 1375:16

ای که میان جان من تلقین شعرم می کنی

گر تن زنم خامش کنم ترسم که فرمان بشکنم

Ey canımın içinden bana şiirler söyleten, ağzımı yumar, susarsam korkarım buyruğuna uymamış olurum.

Divan, 1375:17

از شمس تبریزی اگر باده رسد مستم کند

من لاابالی وار خود استون کیوان بشکنم

Tebrizli Şems’ten şarap gelir de sarhoş olursam hiçbir şeye aldırmam, yürür, Zühal yıldızının bile direğini kırarım.

Divan, 1376:1

کاری ندارد این جهان تا چند گل کاری کنم

حاجت ندارد یار من تا که منش یاری کنم

Şu dünyanın kararı, sebatı yoktur, niceye bir balçıkta karar edip duracağım. Sevgilimin benim sevgime ihtiyacı bile yok.

Divan, 1376:2

من خاک تیره نیستم تا باد بر بادم دهد

من چرخ ازرق نیستم تا خرقه زنگاری کنم

Kara toprak değilim ki yel essin de tozutsun beni; gök kubbe değilim ki boz renkli hırka giyineyim.

Divan, 1376:3

دکان چرا گیرم چو او بازار و دکانم بود

سلطان جانم پس چرا چون بنده جانداری کنم

O, benim pazarımken, dükkânımken niçin dükkân tutayım? Can padişahıyım, niçin kul gibi görüp gözeteyim, hizmet edeyim?

Divan, 1376:4

دکان خود ویران کنم دکان من سودای او

چون کان لعلی یافتم من چون دکانداری کنم

Dükkânı yıkayım, benim dükkânım onun sevdası; lâ’l madenini buldum, artık nasıl dükkâncılık ederim?

Divan, 1376:5

چون سرشکسته نیستم سر را چرا بندم بگو

چون من طبیب عالمم بهر چه بیماری کنم

Başım yarık değil, neden bağlayayım başımı, söyle. Dünya hekimiyim, ne diye hasta göstereyim kendimi?

Divan, 1376:6

چون بلبلم در باغ دل ننگست اگر جغدی کنم

چون گلبنم در گلشنش حیفست اگر خاری کنم

Gönül bahçesinde bülbülüm, baykuşluğa kalkışırsam ayıptır bana. Onun gül bahçesinde bir gül fidanıyım, dikenlik edersem yazıktır bana.

Divan, 1376:7

چون گشته‌ام نزدیک شه از ناکسان دوری کنم

چون خویش عشق او شدم از خویش بیزاری کنم

Padişaha yakın oldum, adam olmayanlardan uzaklaşmam gerek. Mademki aşkına kavuştum, kendimden bezmeliyim ben.

Divan, 1376:8

زنجیر بر دستم نهد گر دست بر کاری نهم

در خنب می غرقم کند گر قصد هشیاری کنم

Elimi bir işe atarsam bağlar zincirle ellerimi; ayık durayım diye niyetlenirsem şarap küpünde boğar beni.

Divan, 1376:9

ای خواجه من جام میم چون سینه را غمگین کنم

شمع و چراغ خانه‌ام چون خانه را تاری کنم

Ey hoca, şarap kadehiyim ben, nasıl olur da bir gönlü gamlandırırım? Evin mumuyum, ışığıyım, nasıl olur da evi karartırım?

Divan, 1376:10

یک شب به مهمان من آ تا قرص مه پیشت کشم

دل را به پیش من بنه تا لطف و دلداری کنم

Bir gececik gel, konuk ol bana da ay değirmisini önüne koyayım; gönlünü bana ver de sana lûtuflar edeyim, gönlünü alayım.

Divan, 1376:11

در عشق اگر بی‌جان شوی جان و جهانت من بسم

گر دزد دستارت برد من رسم دستاری کنم

Aşkta cansız bir hale gelirsen canın da ben olurum, cihanın da; bu da yeter sana. Hırsız sarığını aşırırsa sana ben sarıklık ederim.

Divan, 1376:12

دل را منه بر دیگری چون من نیابی گوهری

آسان درآ و غم مخور تا منت غمخواری کنم

Başkasına gönül verme, benim gibi bir inci bulamazsın. Kolayca gel, gir içeriye, gam yeme de ben senin gamını yiyeyim, senin kaydına kalayım.

Divan, 1376:13

اخرجت نفسی عن کسل طهرت روحی عن فشل

لا موت الا بالاجل بر مرگ سالاری کنم

Nefsimi tembellikten, usançtan kurtardım, rûhumu korkudan arıttım; ecelsiz ölüm olmaz, halbuki ben ölüme de kumanda ediyorum, ona da buyruğumu yürütüyorum.

Divan, 1376:14

شکری علی لذاتها صبری علی آفاتها

یا ساقیی قم هاتها تا عیش و خماری کنم

Şükrüm lezzetlerinedir, sabrım âfetlerine; ey sâkî, kalk, sun şarabı da içeyim, sarhoş olayım.

Divan, 1376:15

الخمر ما خمرته و العیش ما باشرته

پخته‌ست انگورم چرا من غوره افشاری کنم

Şarap, kaynatıp yaptığım şarap; zevk, neşe muştuladığım zevk, muştuladığım neşe.
Üzümüm olgun, niçin koruk sıkmaya düşeyim?

Divan, 1376:16

ای مطرب صاحب نظر این پرده می زن تا سحر

تا زنده باشم زنده سر تا چند مرداری کنم

Ey görüş sahibi çalgıcı, seher çağına dek şu perdeyi vur, şu perdeden çal: Diri kaldıkça, başım sağ esen bulundukça ne vakte dek leş kesileyim?

Divan, 1376:17

پندار کامشب شب پری یا در کنار دلبری

بی‌خواب شو همچون پری تا من پری داری کنم

Tut ki bu gece, gece kuşusun, yahut da bir güzelin kucağındasın; periler gibi uykusuz kalıver, uyuma da ben raks edip oynayayım, olmuş, olacak, her şeyden haber vereyim.

Divan, 1376:18

قد شیدوا ارکاننا و استوضحوا برهاننا

حمدا علی سلطاننا شیرم چه کفتاری کنم

And olsun ki temel direklerimiz kuvvetlendi, delillerimiz apaçık bir hale geldi; hamd olsun padişahımıza, arslanım ben, ne diye sırtlanlık edeyim?

Divan, 1376:19

جاء الصفا زال الحزن شكر الوهاب المنن

ای مشتری زانو بزن تا من خریداری کنم

Zevk, safâ geldi, hüzünler gitti; şükürler olsun lûtuf, kerem ıssı, dilekleri veren Tanrı’ya;
ey müşteri, diz çök de ben satın alayım seni.

Divan, 1376:20

زان از بگه دف می زنم زیرا عروسی می کنم

آتش زنم اندر تتق تا چند ستاری کنم

Tanyeri ışıdı ışıyalı tef çalmadayım, düğünüm var çünkü, duvağı ateşlere vuracağım,
yakıp yandıracağım, ne vakte dek örtünüp duracağım ben?

Divan, 1376:21

زین آسمان چون تتق من گوشه گیرم چون افق

ذوالعرش را گردم قنق بر ملک جباری کنم

Tanyeri gibi ben de şu duvaklarla örtülü gökyüzünden bir bucağa çekildim, Arş ıssını konuk ettim, kâinata cebbarlık edeceğim, herkesin sınık gönlünü onaracağım artık.

Divan, 1376:22

الدار من لا دار له و المال من لا مال له

خامش اگر خامش کنی بهر تو گفتاری کنم

Ev, evi olmayanındır, mal, malsızın. Sus, susarsan senin için söz söylerim ben.

Divan, 1376:23

با شمس تبریزی اگر همخو و هم استاره‌ام

چون شمس اندر شش جهت باید که انواری کنم

Tebrizli Şems’le aynı huya sahipsem, yıldızımız birse güneş gibi altı yöne de nurlar saçmam, altı yanı da ışıklara boğmam gerek.

Divan, 1377:1

ای با من و پنهان چو دل از دل سلامت می کنم

تو کعبه‌ای هر جا روم قصد مقامت می کنم

Ey gönül gibi hem benimle beraber olan, hem benden gizlenen, esenlik sana; sen Kâbe’sin, nereye gidersem gideyim, sana yönelirim, sana varmak isterim ben.

Divan, 1377:2

هر جا که هستی حاضری از دور در ما ناظری

شب خانه روشن می شود چون یاد نامت می کنم

Nerde olursan ol; her yerde hazır nazırsın, uzaktan bize bakar durursun; adını andım mı gece bile olsa ev aydınlanır.

Divan, 1377:3

گه همچو باز آشنا بر دست تو پر می زنم

گه چون کبوتر پرزنان آهنگ بامت می کنم

Gâh alıştırılmış doğan gibi elinin üstünde kanat çırparım, gâh güvercin gibi kanadımı çırparak damına konmaya gelirim.

Divan, 1377:4

گر غایبی هر دم چرا آسیب بر دل می زنم

ور حاضری پس من چرا در سینه دامت می کنم

Gaibsen niçin her an gönlümü incitip durursun; hazırsan ben ne diye gönlümde tuzak kurarım sana?

Divan, 1377:5

دوری به تن لیک از دلم اندر دل تو روزنیست

زان روزن دزدیده من چون مه پیامت می کنم

Beden bakımından uzaksın amma gönlümde gönlüne açılmış bir pencere var; o pencereden ay gibi hırsızlamacasına sana haber gönderir dururum.

Divan, 1377:6

ای آفتاب از دور تو بر ما فرستی نور تو

ای جان هر مهجور تو جان را غلامت می کنم

Ey bizden uzak güneş, ışığını bize yolluyorsun; ey senden ayrılan her kişinin canı, canımı sana kul köle etmedeyim.

Divan, 1377:7

من آینه دل را ز تو این جا صقالی می دهم

من گوش خود را دفتر لطف کلامت می کنم

Gönül aynamı şuracıkta seninle cilâlamaktayım; kulağımı senin lûtfedip söylediğin o güzelim sözleri toplayan bir defter haline getirmedeyim.

Divan, 1377:8

در گوش تو در هوش تو و اندر دل پرجوش تو

این‌ها چه باشد تو منی وین وصف عامت می کنم

Kulakta da sen varsın, akılda da, gönülde de; fakat bunlar da ne oluyor ki? Sen bensin, seni böylece tüm olarak övmedeyim, anlatmadayım.

Divan, 1377:9

ای دل نه اندر ماجرا می گفت آن دلبر تو را

هر چند از تو کم شود از خود تمامت می کنم

A gönül, bu macerada o dilber sana, senden bir şey eksilse bile ben tamamlarım onu diyordu ya.

Divan, 1377:10

ای چاره در من چاره گر حیران شو و نظاره گر

بنگر کز این جمله صور این دم کدامت می کنم

Ey derde derman olan, hayran ol da bak, bir gör, şu anda bu şekillerden hangisine koyacağım seni.

Divan, 1377:11

گه راست مانند الف گه کژ چو حرف مختلف

یک لحظه پخته می شوی یک لحظه خامت می کنم

Gâh seni elif gibi dümdüz bir hale getiririm, gâh çeşitli harfler gibi eğri büğrü yaparım; bir lâhza pişkin, olgun bir hale gelmedesin, bir lâhza ham bir hale sokmadayım seni.

Divan, 1377:12

گر سال‌ها ره می روی چون مهره‌ای در دست من

چیزی که رامش می کنی زان چیز رامت می کنم

Yıllarca yol alsan gene de mühre gibi elimdesin; kendine râm ettiğin şeyden dolayı seni sevindiren, sana neşe veren de benim.

Divan, 1377:13

ای شه حسام الدین حسن می گوی با جانان که من

جان را غلاف معرفت بهر حسامت می کنم

Ey padişah Husâmeddin Hasan, sevgilime de ki: Canı senin kılıcın için bir marifet kını haline getiriyorum ben.

Divan, 1384:1

عشقا تو را قاضی برم کاشکستیم همچون صنم

از من نخواهد کس گوا که شاهدم نی ضامنم

Ey aşk, beni put gibi kırıp döktün, kadıya götüreceğim seni; benden kimsecikler tanık istemez, çünkü şâhidim (güzelim) ben, borçlu değilim.

Divan, 1384:2

مقضی تویی قاضی تویی مستقبل و ماضی تویی

خشمین تویی راضی تویی تا چون نمایی دم به دم

Hüküm verilen de sensin, hüküm veren de sen. Gelecek zaman da sensin, geçmiş zaman da. Öfkelenen de sensin, razı olan da; sonucu, andan ana, çeşit çeşit görünürsün sen.

Divan, 1384:3

ای عشق زیبای منی هم من توام هم تو منی

هم سیلی و هم خرمنی هم شادیی هم درد و غم

Ey güzelim yüce aşk, ben senim, sen de bensin. Hem selsin, hem harman, hem neşesin, hem dert, hem de gam.

آن‌ها تویی وین‌ها تویی وزین و آن تنها تویی

وان دشت باپهنا تویی وان کوه و صحرای کرم

Şunlar da senden ibaret, bunlar da. Bundan da münezzehsin, ondan da. O geniş yazı da sensin, o dağ da sen, kerem ovası da sen.

Divan, 1384:5

شیرینی خویشان تویی سرمستی ایشان تویی

دریای درافشان تویی کان‌های پرزر و درم

Yakınların tatlılığı da sensin, onların sarhoşluğu da sen. İnciler saçan deniz de sensin, altınlarla, paralarla dolu madenler de sen.

Divan, 1384:6

عشق سخن کوشی تویی سودای خاموشی تویی

ادراک و بی‌هوشی تویی کفر و هدی عدل و ستم

Söz söyleme aşkı da sensin, susma sevdası da sen. Anlayış da sensin, kendinden geçiş de sen, kâfirlik de, hidayet de, adalet de, sitem de sen.

Divan, 1384:7

ای خسرو شاهنشهان ای تختگاهت عقل و جان

ای بی‌نشان با صد نشان ای مخزنت بحر عدم

Ey padişahlar padişahlarına padişah olan, ey akıl, ey can ülkesine taht kuran, ey yüzlerce eseri, nişanesi olduğu halde izi belirmeyen, yüzü görülemeyen, ey yokluk denizi, mahzeni olan.

Divan, 1384:8

پیش تو خوبان و بتان چون پیش سوزن لعبتان

زشتش کنی نغزش کنی بردری از مرگ و سقم

Sana karşı güzellerle çirkinler, iğnenin önündeki resme benzerler; dilersen kâğıda o iğneyle güzel bir resim yaparsın, dilersen çirkin; sonra da onları ölümle, hastalıklarla yırtar atarsın.

Divan, 1384:9

هر نقش با نقشی دگر چون شیر بودی و شکر

گر واقفندی نقش‌ها که آمدند از یک قلم

Resimler aynı kalemden çıktıklarını bilselerdi, her resim öbürüyle sütle bal gibi kaynaşır, birleşirdi.

Divan, 1384:10

آن کس که آمد سوی تو تا جان دهد در کوی تو

رشک تو گوید که برو لطف تو خواند که نعم

Senin civarında can vermek için sana doğru gelene gayretin, git der; lûtfun, evet, beri gel diye çağırır.

Divan, 1384:11

لطف تو سابق می شود جذاب عاشق می شود

بر قهر سابق می شود چون روشنایی بر ظلم

Fakat lûtfun aşırıdır, âşıkı çektikçe çeker kendisine; aydınlık nasıl karanlıktan üstünse
lûtfun da kahrından artıktır, kahrından üstün.

Divan, 1384:12

هر زنده‌ای را می کشد وهم خیالی سو به سو

کرده خیالی را کفت لشکرکش و صاحب علم

Herkesi bir vehim, bir hayal, peşine takmıştır, yerden yere çeker durur; fakat o hayal ordularını çeken de sensin, senin elindeki bayraktır.

Divan, 1384:13

دیگر خیالی آوری ز اول رباید سروری

آن را اسیر این کنی ای مالک الملک و حشم

Ey mülk sahibi, ey devlet ıssı, derken bir başka hayal getirirsin de evvelkinden ululuğu kapar, onu, buna tutsak edersin sen.

Divan, 1384:14

هر دم خیالی نو رسد از سوی جان اندر جسد

چون کودکان قلعه بزم گوید ز قسام القسم

Her an can ülkesinden bedene bir hayal gelir de kısmetleri dağıtandan habersiz, çocuklar gibi “kal’a bizüm” der.

Divan, 1384:15

خامش کنم بندم دهان تا برنشورد این جهان

چون می نگنجی در بیان دیگر نگویم بیش و کم

Susayım, ağzımı yumayım da şu dünya karmakarışık, darmadağın olmasın; zaten de söze sığmıyorsun artık fazla eksik ne söyleyeyim?

Divan, 1393:1

مرده بدم زنده شدم گریه بدم خنده شدم

دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم

Ölüydüm, dirildim; ağlayıştım, gülüş oldum; aşk devleti geldi; durup duran, geçip gitmeyen devlet kesildim.

Divan, 1393:2

دیده سیر است مرا جان دلیر است مرا

زهره شیر است مرا زهره تابنده شدم

Tok bir gönlüm var, pek bir yüreğim; arslanların ödü var bende; doğup parlayan Zühre oldum ben.

Divan, 1393:3

گفت که دیوانه نه‌ای لایق این خانه نه‌ای

رفتم دیوانه شدم سلسله بندنده شدم

Dedi ki: Deli değilsin de bu eve o yüzden lâyık değilsin… gittim, delirdim; zincirlere bağlandım.

Divan, 1393:4

گفت که سرمست نه‌ای رو که از این دست نه‌ای

رفتم و سرمست شدم وز طرب آکنده شدم

Dedi ki: Sarhoş değilsin; yürü git, bu yandan değilsin sen… gittim, sarhoş oldum, çalgıyla çağanakla doldum.

Divan, 1393:5

گفت که تو کشته نه‌ای در طرب آغشته نه‌ای

پیش رخ زنده کنش کشته و افکنده شدم

Dedi ki: Öldürülmemişsin; çalgıya çağanağa bulanmamışsın… yaşayışının yüzüne karşı öldürüldüm, yerlere serildim gitti.

Divan, 1393:6

گفت که تو زیرککی مست خیالی و شکی

گول شدم هول شدم وز همه برکنده شدم

Dedi ki: Aklı eren bir adamcağızsın; hayallerle, zanlarla sarhoşsun sen. Aptal oldum, küstahlaştım, herkesten kesildim.

Divan, 1393:7

گفت که تو شمع شدی قبله این جمع شدی

جمع نیم شمع نیم دود پراکنده شدم

Mum oldun, bu topluluğun kıblesi kesildin dedi; topluluk da değilim, mum da değilim; dağılan bir duman kesildim ben.

Divan, 1393:8

گفت که شیخی و سری پیش رو و راهبری

شیخ نیم پیش نیم امر تو را بنده شدم

Şeyhsin, başsın; önde gidensin, kılavuzsun dedi; şeyh de değilim, ön de değilim; senin buyruğuna kul oldum ben.

Divan, 1393:9

گفت که با بال و پری من پر و بالت ندهم

در هوس بال و پرش بی‌پر و پرکنده شدم

Kolun kanadın var; sana kanat vermem ben dedi… onun vereceği kanatlara heves ettim de kanatlarımı yoldum, kanatsız kaldım.

Divan, 1393:10

گفت مرا دولت نو راه مرو رنجه مشو

زانک من از لطف و کرم سوی تو آینده شدم

Devletin bana, yürüme, yorulma dedi; lûtfederim, kerem buyururum da ben gelirim sana.

Divan, 1393:11

گفت مرا عشق کهن از بر ما نقل مکن

گفتم آری نکنم ساکن و باشنده شدم

Eskimiş aşk, kucağımızdan kalkma, yanımızdan gitme dedi; peki dedim, gitmem, oturdum, kalakaldım.

Divan, 1393:12

چشمه خورشید تویی سایه گه بید منم

چونک زدی بر سر من پست و گدازنده شدم

Sen güneş kaynağısın, bense söğüt gölgesiyim… başıma vurdun mu kısalırım, erir giderim, yok olurum.

Divan, 1393:13

تابش جان یافت دلم وا شد و بشکافت دلم

اطلس نو بافت دلم دشمن این ژنده شدم

Gönlüm can parıltısını buldu, açıldı, yarıldı… gönlüm senin atlasını buldu da şu yamalı hırkaya düşman kesildim.

صورت جان وقت سحر لاف همی‌زد ز بطر

بنده و خربنده بدم شاه و خداونده شدم

Can şekli, seher çağında bakıştan, görüşten söz açıyordu; kuldum, eşek tımarcısıydım; derken padişah oldum, her şeyin sahibi oldum gitti.

Divan, 1393:15

شکر کند کاغذ تو از شکر بی‌حد تو

کآمد او در بر من با وی مانند شدم

Kâğıdın, sayıya sığmaz şekerine şükreder; o şekerler kucağıma geliverdi de şekere döndüm ben de der.

Divan, 1393:16

شکر کند خاک دژم از فلک و چرخ به خم

کز نظر وگردش او نورپذیرنده شدم

Gamlara batmış toprak, gökyüzüne, yıldızlara şükreder de onun bakışı, onun dönüşü yüzünden ben de ışıklandım, ben de ışıdım der.

Divan, 1393:17

شکر کند چرخ فلک از ملک و ملک و ملک

کز کرم و بخشش او روشن بخشنده شدم

Gökyüzü, o padişaha, o saltanata, mülklere şükreder de onun bağışıyla aydınlandım, aydınlıklar bağışlamadayım der.

Divan, 1393:18

شکر کند عارف حق کز همه بردیم سبق

بر زبر هفت طبق اختر رخشنده شدم

Tanrı arifi de ödülü kaptık, herkesten ileriyiz; yedi kat göğün üstünde parıl parıl parlayan yıldız kesildik diye şükreder.

Divan, 1393:19

زهره بدم ماه شدم چرخ دو صد تاه شدم

یوسف بودم ز کنون یوسف زاینده شدم

Zühre’ydim, Ay oldum; yüzlerce Ay’a gök kesildim; Yusuf’tum, şimdiden sonra Yusuf’u doğurmadayım ben.

Divan, 1393:20

از توام ای شهره قمر در من و در خود بنگر

کز اثر خنده تو گلشن خندنده شدم

A Ay, senin yüzünden herkesçe bilindim, tanındım… bir bana bak, bir kendine… senin gülüşünün yüzünden gül bahçesi kesildim, gülüp durmadayım.

Divan, 1393:21

باش چو شطرنج روان خامش و خود جمله زبان

کز رخ آن شاه جهان فرخ و فرخنده شدم

Yürüyüp giden satranç taşları gibi tümden dil kesil, gene de sus… çünkü o dünya padişahının yüzünden kutlandım, kutlu oldum gitti.

Divan, 1394:1

دفع مده دفع مده من نروم تا نخورم

عشوه مده عشوه مده عشوه مستان نخرم

Kovma beni, kovma beni… içmedikçe gitmem ben. Cilvelenme, cilvelenme; sarhoşların cilvesini satın almam ben.

Divan, 1394:2

وعده مکن وعده مکن مشتری وعده نیم

یا بدهی یا ز دکان تو گروگان ببرم

Söz verme, söz verme, söz vermeye müşteri değilim; ya verirsin, yahut da dükkânından rehin olarak madeni alır giderim.

Divan, 1394:3

گر تو بهایی بنهی تا که مرا دفع کنی

رو که بجز حق نبری گر چه چنین بی‌خبرم

Bana bir şey aldırmamak için ağır bir fiyat korsan hadi, yürü, var koy… hiçbir şeyden haberim yok ama değerinden fazla bir pul bile alamazsın benden.

Divan, 1394:4

پرده مکن پرده مدر در سپس پرده مرو

راه بده راه بده یا تو برون آ ز حرم

Perde germe, perdeyi yırtma, perde ardına girme… ya yol ver, yol; ya da çık haremden dışarıya.

Divan, 1394:5

ای دل و جان بنده تو بند شکرخنده تو

خنده تو چیست بگو جوشش دریای کرم

A güzel, gönül de kul köle sana, can da; ikisi de şekere benzer gülüşüne bağlanmış… nedir gülüşün senin?

Divan, 1394:6

طالع استیز مرا از مه و مریخ بجو

همچو قضاهای فلک خیره و استیزه گرم

İnatçı, savaşçı talihimi Ay’dan ara, Mirrîh’ten sor… gökten inen kazalar gibi yüreğim pek, hiçbir şey tanımam.

Divan, 1394:7

چرخ ز استیزه من خیره و سرگشته شود

زانک دو چندان که ویم گر چه چنین مختصرم

Gök bile benim inadıma şaşırır da başı döner… böylece küçücük görünmedeyim ama olduğumdan yüzlerce kez üstünüm, çoğum ben.

Divan, 1394:8

گر تو ز من صرفه بری من ز تو صد صرفه برم

کیسه برم کاسه برم زانک دورو همچو زرم

Sen benden kâr edersin ama ben senden yüz kez daha çok kâr ederim… Keseyi alır giderim, keseyi; çünkü altın gibi iki yüzüm var benim.

Divan, 1394:9

گر چه دورو همچو زرم مهر تو دارد نظرم

از مه و از مهر فلک مه‌تر و افلاک ترم

Altın gibi iki yüzüm var ama görüşüm, bakışım senin sevgini taşır… Gökyüzündeki Ay’dan da uluyum, Güneş’ten de; göklerden de daha yüceyim ben.

Divan, 1394:10

لاف زنم لاف که تو راست کنی لاف مرا

ناز کنم ناز که من در نظرت معتبرم

Sözler ederim, sözler; çünkü sözlerimi gerçeklersin sen, doğru söyletirsin beni…
nazlanırım, nazlanırım; çünkü kapında itibarım var.

Divan, 1394:11

چه عجب ار خوش خبرم چونک تو کردی خبرم

چه عجب ار خوش نظرم چونک تویی در نظرم

Güzel haberler veriyorsam ne diye şaşılsın buna? Sensin haber haline getiren beni… bakışım, görüşüm güzelse niye şaşmalı ki? Sensin bakışımdaki, görüşümdeki güzel.

Divan, 1394:12

بر همگان گر ز فلک زهر ببارد همه شب

من شکر اندر شکر اندر شکر اندر شکرم

Gökyüzünden bütün gece zehir yağıyorsa bana ne? Şeker mi şekerim ben, şeker mi şeker.

Divan, 1394:13

هر کسکی را کسکی هر جگری را هوسی

لیک کجا تا به کجا من ز هوایی دگرم

Herkesceğizin bir kimseciği var; her gönlün bir hevesi… fakat nerden nereye? Ben bir başka havadayım, başka havada.

Divan, 1394:14

من طلب اندر طلبم تو طرب اندر طربی

آن طربت در طلبم پا زد و برگشت سرم

Ben aradıkça arıyorum; sen neşelendikçe neşeleniyor, çalıp çağırdıkça çalıp çağırıyorsun… sendeki neşe yüzünden aramaya düşmüşüm; başım dönmüş gitmiş.

Divan, 1394:15

تیر تراشنده تویی دوک تراشنده منم

ماه درخشنده تویی من چو شب تیره برم

Sen ok yonmadasın, ben iğ yapmada… sen pırıl pırıl Ay’sın; ben gece gibi kapkara.

Divan, 1394:16

میر شکار فلکی تیر بزن در دل من

ور بزنی تیر جفا همچو زمین پی سپرم

Gökyüzünün avcı bir beyisin, okla gönlümü… cefa oklarını atarsan, bil ki yeryüzü gibi benim de kalkanım yok.

Divan, 1394:17

جمله سپرهای جهان باخلل از زخم بود

بی‌خطر آن گاه بوم کز پی زخمت سپرم

Dünyanın bütün kalkanları yarılır, yaralanır gider… senin oklarınla yaralanmak için bir kalkan kesilirsem, işte o vakit tehlike yoktur bana.

Divan, 1394:18

گیج شد از تو سر من این سر سرگشته من

تا که ندانم پسرا که پسرم یا پدرم

Senin yüzünden şu dönen başımda ne akıl kaldı, ne fikir… öyle bir hale geldim ki a oğul, bilemiyorum, oğul muyum ben, baba mıyım?

Divan, 1394:19

آن دل آواره من گر ز سفر بازرسد

خانه تهی یابد او هیچ نبیند اثرم

O başıboş gönlüm yolculuktan döner de gelirse evi ıpıssız bulur; izimin tozunu bile göremez.

Divan, 1394:20

سرکه فشانی چه کنی کآتش ما را بکشی

کآتشم از سرکه‌ات افزون شود افزون شررم

Sirke döküp de ne yapmak istiyorsun? Ateşimizi söndürmek mi? Senin sirkenden ateşim daha da çoğalır, daha da artar.

Divan, 1394:21

عشق چو قربان کندم عید من آن روز بود

ور نبود عید من آن مرد نیم بلک غرم

Aşk bir gün beni kurban ederse bayramım o gündür işte… fakat bu bayrama erişmezsem adam değilim, üstelik kahpeyim ben.

Divan, 1394:22

چون عرفه و عید تویی غره ذی الحجه منم

هیچ به تو درنرسم وز پی تو هم نبرم

Arefe de sensin, bayram da sen; ben zilhicce ayının ilk günüyüm; sana ulaşamam da, ardından uçamam da.

Divan, 1394:23

باز توام باز توام چون شنوم طبل تو را

ای شه و شاهنشه من باز شود بال و پرم

Davulunu duydum mu, senin doğanınım, senin doğanın… a benim sultanım, a benim padişahlar padişahım; kolum kanadım açılıverir o zaman.

Divan, 1394:24

گر بدهی می بچشم ور ندهی نیز خوشم

سر بنهم پا بکشم بی‌سر و پا می نگرم

Şarap verirsen içerim, vermezsen gene hoşum… başımı korum, ayağımı çekerim;
başsız-ayaksız bakar dururum ben.

Divan, 1397:1

زین دو هزاران من و ما ای عجبا من چه منم

گوش بنه عربده را دست منه بر دهنم

Şu binlerce ben'in, biz'in hangisiyim acaba? Ağzımı elinle kapatma da kavgaya kıyamete bir kulak ver.

Divan, 1397:2

چونک من از دست شدم در ره من شیشه منه

ور بنهی پا بنهم هر چه بیابم شکنم

Elden çıktım, yoluma şişe koyma… Korsan ayağımı basarım; bulduğumu kırar geçiririm.

Divan, 1397:3

زانک دلم هر نفسی دنگ خیال تو بود

گر طربی در طربم گر حزنی در حزنم

Gönlüm her solukta senin hayaline dalmış, şaşırmış gitmiş… Sen çalıp çağırır, neşelenirsen ben de çalar çağırırım, neşelenirim; sen mahzunsan ben de mahzunum.

Divan, 1397:4

تلخ کنی تلخ شوم لطف کنی لطف شوم

با تو خوش است ای صنم لب شکر خوش ذقنم

Acıtırsın, acılaşırım… lûtfedersin, lûtuf kesilirim. A çene topağı tatlı mı tatlı, şeker dudaklı güzelim benim; seninle oldum mu, hepsi de hoş.

Divan, 1397:5

اصل تویی من چه کسم آینه‌ای در کف تو

هر چه نمایی بشوم آینه ممتحنم

Temel sensin; ben kim oluyorum? Elinde bir aynayım ancak; ne gösterirsen onu gösteririm; hem de sınanmış bir aynayım ben.

Divan, 1397:6

تو به صفت سرو چمن من به صفت سایه تو

چونک شدم سایه گل پهلوی گل خیمه زنم

Sen sanki yeşillikte bir selvisin, ben gölgenim senin… Mademki gülün gölgesi oldum; varayım, gülün yanı başına çadır kurayım.

Divan, 1397:7

بی‌تو اگر گل شکنم خار شود در کف من

ور همه خارم ز تو من جمله گل و یاسمنم

Sensiz gül devşirsem elimde diken olur; seninle oldum mu, baştan başa diken olsam gene de tümden gül olurum, yasemin kesilirim.

Divan, 1397:8

دم به دم از خون جگر ساغر خونابه کشم

هر نفسی کوزه خود بر در ساقی شکنم

Her solukta ciğerimin kanını sağrak sağrak içmedeyim… her solukta testimi sâkînin kapısına vurup kırmadayım.

Divan, 1397:9

دست برم هر نفسی سوی گریبان بتی

تا بخراشد رخ من تا بدرد پیرهنم

Yüzümü tırmalasın, gömleğimi yırtsın diye her solukta bir güzelin gömleğine el atmadayım.

Divan, 1397:10

لطف صلاح دل و دین تافت میان دل من

شمع دل است او به جهان من کیم او را لگنم

Gönül ve din salâhının lûtfu, gönlümün ta ortasında parıl parıl parladı… O, dünyada gönül mumu; ben kimim? Bir leğen ancak.

Divan, 1398:1

جمع تو دیدم پس از این هیچ پریشان نشوم

راه تو دیدم پس از این همره ایشان نشوم

Topluluğunu gördüm senin, bundan böyle hiç dağılmam… Yolunu gördüm senin; bundan böyle onlara yoldaş olmam artık.

Divan, 1398:2

ای که تو شاه چمنی سیرکن صد چو منی

چشم و دلم سیر کنی سخره این خوان نشوم

Yeşilliğin padişahısın, benim gibi yüzlercesini doyurursun… Gözümü de doyurursun, gönlümü de; artık şu sofraya düşmem ben.

Divan, 1398:3

كعبه چو آمد سوی من جانب كعبه نروم

ماه من آمد به زمين قاصد كيوان نشوم

Kâbe yanıma, kucağıma gelirse Kâbe'ye gitmem artık… Ay yeryüzüne geldi; Zühal'e çıkmaya kalkışmam artık.

Divan, 1398:4

فربه و پرباد توام مست و خوش و شاد توام

بنده و آزاد توام بنده شیطان نشوم

Semirmişim, yelinle dopdoluyum; senin sarhoşunum, seninle hoşum… Hem kulunum kölenim, hem azatlın; artık şeytana kul olmam ben.

Divan, 1398:5

شاه زمینی و زمان همچو خرد فاش و نهان

پیش تو ای جان و جهان جمله چرا جان نشوم

Yeryüzünün de padişahısın, zamanın da; akıl gibi hem ortadasın, hem gizli; a benim canım, a benim cihanım; senin kapında neden tüm can kesilmeyeyim?

تیز دوم تیز دوم تا به سواران برسم

نیست شوم نیست شوم تا بر جانان برسم

Divan, 1400:2

خوش شده‌ام خوش شده‌ام پاره آتش شده‌ام

خانه بسوزم بروم تا به بیابان برسم

Divan, 1400:3

خاک شوم خاک شوم تا ز تو سرسبز شوم

آب شوم سجده کنان تا به گلستان برسم

Divan, 1400:4

چونک فتادم ز فلک ذره صفت لرزانم

ایمن و بی‌لرز شوم چونک به پایان برسم

Divan, 1400:5

چرخ بود جای شرف خاک بود جای تلف

بازرهم زین دو خطر چون بر سلطان برسم

عالم این خاک و هوا گوهر کفر است و فنا

در دل کفر آمده‌ام تا که به ایمان برسم

Divan, 1400:7

آن شه موزون جهان عاشق موزون طلبد

شد رخ من سکه زر تا که به میزان برسم

Divan, 1400:8

رحمت حق آب بود جز که به پستی نرود

خاکی و مرحوم شوم تا بر رحمان برسم

Divan, 1400:9

هیچ طبیبی ندهد بی‌مرضی حب و دوا

من همگی درد شوم تا که به درمان برسم

Divan, 1403:1

آمده‌ام که سر نهم عشق تو را به سر برم

ور تو بگوییم که نی نی شکنم شکر برم

Gelmişim, baş koyup aşkını başa çıkarmaya; hayır dersen bana, kamışı kırıp şekeri almaya, götürmeye.

آمده‌ام چو عقل و جان از همه دیده‌ها نهان

تا سوی جان و دیدگان مشعله نظر برم

Gelmişim, bütün gözlerden gizli, hani akıl gibi, can gibi; gelmişim, canlara, gözlere görüş meşalesi götürmeye.

آمده‌ام که ره زنم بر سر گنج شه زنم

آمده‌ام که زر برم زر نبرم خبر برم

Gelmişim, yol kesmeye, padişahın hazinesinin başına geçip oturmaya. Gelmişim, altın götürmeye; hayır, hayır; haber götürmeye.

Divan, 1403:4

گر شکند دل مرا جان بدهم به دل شکن

گر ز سرم کله برد من ز میان کمر برم

Gönlümü kırarsa canımı da veririm gönlümü kırana; başımdan külâhımı kaparsa belinden kemerini kaparım onun.

Divan, 1403:5

اوست نشسته در نظر من به کجا نظر کنم

اوست گرفته شهر دل من به کجا سفر برم

Gözümün önünde oturmuş o, nereye bakayım ben? Gönül şehrini zapt etmiş o, nereye gideyim ben?

Divan, 1403:6

آنک ز زخم تیر او کوه شکاف می کند

پیش گشادتیر او وای اگر سپر برم

Okunun yarası dağı bile deler, yarar; ok atmaya başladı mı kalkan tutarsam vay bana.

Divan, 1403:7

گفتم آفتاب را گر ببری تو تاب خود
تاب تو را چو تب کند گفت بلی اگر برم

Güneşe dedim ki: Işığını salmazsan ısınmam, titremeye koyulurum; evet dedi, fakat salmazsam, esirgersem.

Divan, 1403:8

آنک ز تاب روی او نور صفا به دل کشد

و آنک ز جوی حسن او آب سوی جگر برم

Bir sevgili ki gönüller yüzünün ışığıyla ışır; onun güzellik ırmağından ciğerime su veririm ben.

Divan, 1403:9

در هوس خیال او همچو خیال گشته‌ام

وز سر رشک نام او نام رخ قمر برم

Hayaline heves ettim de hayale döndüm; adını kıskanırım da Ay'ın adını anmam bile.

Divan, 1403:10

این غزلم جواب آن باده که داشت پیش من

گفت بخور نمی‌خوری پیش کسی دگر برم

Hani bir kadeh sunmuştun da içmezsen başkasına veririm demiştin; işte bu gazel, o sözün cevabı.

Divan, 1406:1

هر شب و هر سحر تو را من به دعا بخواستم

تا به چه شیوه‌ها تو را من ز خدا بخواستم

Her gece, her seher çağı dualar ettim, seni istedim; ne şivelerle istedim Tanrı’dan seni ben.

Divan, 1406:2

تا شوی از سجود من مونس این وجود من

خود بشد این وجود من چون که تو را بخواستم

Diledim ki secdelerim yüzünden şu varlığıma eş dost olasın; seni diledim, istedim ya, kalmadı şu varlığım, yok oldu gitti.

Divan, 1406:3

در پی آفتاب تو سایه بدم ضیاطلب

پاک چو سایه خوردیم چون که ضیا بخواستم

Güneşinin ardında ışık isteyen bir gölgeydim; ışık istedimdi ya, gölge gibi tertemiz yedin, bitirdin beni.

Divan, 1406:4

آهنیم ز عشق تو خواسته نور آینه

آتش و زخم می خورم چونک صفا بخواستم

Aşkından bir demir olmuştum, ayna nur istedi; arılık istediğimden dolayı da ateşlere yandım, yaralara kardım.

Divan, 1406:5

سوی تو چون شتافتم جای قدم نیافتم

پاک ز جا ببردیم چون ز تو جا بخواستم

Senin yanına koştum ama ayak basacak bir yer bulamadım; senden yer istedim ya, beni yerden, mekândan arıttın, çektin yanına.

Divan, 1407:1

دوش چه خورده‌ای بگو ای بت همچو شکرم

تا همه سال روز و شب باقی عمر از آن خورم

A benim şeker gibi güzelim, dün gece ne içtin? Söyle de ömrüm oldukça bütün yıl, gece gündüz onu içeyim ben de.

Divan, 1407:2

گر تو غلط دهی مرا رنگ تو غمز می کند

رنگ تو تا بدیده‌ام دنگ شده‌ست این سرم

Sen yanlış söyler, beni aldatmaya kalkışırsan benzin gammazlar onu; zaten yüzünün rengini gördüm göreli aklım başımdan gitti, şaşırdım kaldım.

Divan, 1407:3

یک نفسی عنان بکش تیز مرو ز پیش من

تا بفروزد این دلم تا به تو سیر بنگرم

Bir solukcağız dizginini kas, yanımdan tez gitme de şu gönlüm aydınlansın, seni doyasıya seyredeyim.

Divan, 1407:4

سخت دلم همی‌تپد یک نفسی قرار کن

خون ز دو دیده می چکد تیز مرو ز منظرم

Yüreğim pek hızlı atıyor; bir solukcağız dur; iki gözümden de kanlar damlamada; yanımdan tez gitme.

Divan, 1407:5

چون ز تو دور می شوم عبرت خاک تیره‌ام

چونک ببینمت دمی رونق چرخ اخضرم

Senden uzak kaldım mı öyle bir hale geliyorum ki kara toprak bile kıskanıyor beni; fakat bir soluk seni gördüm mü, gök kubbe bile haset ediyor halime.

Divan, 1407:6

چون رخ آفتاب شد دور ز دیده زمین

جامه سیاه می کند شب ز فراق لاجرم

Güneşin yüzü yerin gözünden uzaklaştı mı, gece ayrılıktan kara elbiselere bürünür gider.

Divan, 1407:7

خور چو به صبح سر زند جامه سپید می کند

ای رخت آفتاب جان دور مشو ز محضرم

Güneş sabahleyin baş çıkardı, göründü mü, beyaz elbise giyinir; ey yüzü can güneşim olan dost, yanımdan ayrılma.

Divan, 1407:8

خیره کشی مکن بتا خیره مریز خون من

تنگ دلی مکن بتا درمشکن تو گوهرم

A güzelim, zalimlik etme, zulümle kanımı dökme, a güzelim, gönlünü daraltma, incimi kırıp dökme.

Divan, 1407:9

ساغر می خیال تو بر کف من نهاد دی

تا بندیدمت در او میل نشد به ساغرم

Hayalinin sâkîsi dün gece bir sağrak sundu elime; fakat o sağrakta seni göremedim de ona gönlüm bile akmadı.

Divan, 1407:10

داروی فربهی ز تو یافت زمین و آسمان

تربیتی نما مرا از بر خود که لاغرم

Yeryüzü de gelişip semirme ilacını senden buldu, gökyüzü de. Beni de bağrına bas, bir geliştir; ben de arıkım.

ای صنم ستیزه گر مست ستیزه‌ات شکر

جان تو است جان من اختر توست اخترم

A kavgacı, sitemci güzel, kavgan, sitemin şeker mi şeker. Canın benim canım; yıldızın benim yıldızım.

Divan, 1407:12

چند به دل بگفته‌ام خون بخور و خموش کن

دل کتفک همی‌زند که تو خموش من کرم

Gönüle, niceye bir kan yut da sus diye söyleyip duracağım? Gönül de omuzcağızlarını kaldırıp sen sus diyor, zaten sağırım ben.

Divan, 1409:1

ای تو بداده در سحر از کف خویش باده‌ام

ناز رها کن ای صنم راست بگو که داده‌ام

A her seher çağı, eliyle bana şarap sunan, nazı bırak da güzelim, doğru söyle, sundum de.

Divan, 1409:2

گر چه برفتی از برم آن بنرفت از سرم

بر سر ره بیا ببین بر سر ره فتاده‌ام

Kucağımdan gittin ama aklımdan çıkmadın ki; yol başına gel de gör; bak, nasıl yol başına serilmişim.

Divan, 1409:3

چشم بدی که بد مرا حسن تو در حجاب شد

دوختم آن دو چشم را چشم دگر گشاده‌ام

Kem göz değdi de güzellik perde altında gizlendi; yumdum o gözü, bir başka göz açtım artık.

Divan, 1409:4

چون بگشاید این دلم جز به امید عهد دوست

نامه عهد دوست را بر سر دل نهاده‌ام

Şu gönlüm, sevgilinin ahdetmesi ümidinden başka bir şeyle açılmıyor; o yüzden dostun ahit mektubunu gönlün başına koydum.

Divan, 1409:5

زاده اولم بشد زاده عشقم این نفس

من ز خودم زیادتم زانک دو بار زاده‌ام

İlk doğuşum geçti gitti; bu solukta aşktan doğmuşum; ben kendimden de fazlayım artık; ikinci defa doğmuşum çünkü.

Divan, 1409:6

چون ز بلاد کافری عشق مرا اسیر برد

همچو روان عاشقان صاف و لطیف و ساده‌ام

Aşk beni kâfir şehirlerinden tutsak etti de bu illere getirdi; bu yüzden de âşıkların canları gibi tertemizim, aparıyım, güpgüzelim.

Divan, 1409:7

من به شهی رسیده‌ام زلف خوشش کشیده‌ام

خانه شه گرفته‌ام گر چه چنین پیاده‌ام

Böylece yayayım ama bir padişaha ulaşmışım, güzelim saçlarını okşamışım; padişahın evini zapt etmişim.

Divan, 1409:8

از تبریز شمس دین بازبیا مرا ببین

مات شدم ز عشق تو لیک از او زیاده‌ام

A Şemseddin, Tebriz’den gene gel de gör beni; aşkından mat oldum ama o aşk yüzünden de işim iş, canıma can katılmada.

Divan, 1410:1

تا که اسیر و عاشق آن صنم چو جان شدم

دیو نیم پری نیم از همه چون نهان شدم

Şeytan da değilim, peri de; fakat o cana benzeyen güzeli sevdim seveli nasıl oldu da herkesten gizlendim?

Divan, 1410:2

برف بدم گداختم تا که مرا زمین بخورد

تا همه دود دل شدم تا سوی آسمان شدم

Kardım, eridim de yer emdi beni; baştan başa gönül dumanı kesildim de göklere ağdım gitti.

Divan, 1410:3

نیستم از روان‌ها بر حذرم ز جان‌ها

جان نکند حذر ز جان چیست حذر چو جان شدم

Rûhlardan değilim, canlardan çekinmedeyim; can candan çekinmez, ben de cana döndüm, bu çekinmek neden?

Divan, 1410:4

آنک کسی گمان نبرد رفت گمان من بدو

تا که چنین به عاقبت بر سر آن گمان شدم

Kimsenin vehmine sığmayana yöneldim, onun vehmine düştüm de böylece sonunda onu buldum, ona kavuştum.

Divan, 1410:5

از سر بیخودی دلم داد گواهیی به دست

این دل من ز دست شد و آنچ بگفت آن شدم

Gönlüm kendinden geçti de dosta tanıklık etti; şu gönlüm elden çıktı da ne dediyse o oldu.

Divan, 1410:6

این همه ناله‌های من نیست ز من همه از اوست

کز مدد می لبش بی‌دل و بی‌زبان شدم

Benim bütün feryatlarım benden değil, ondan; dudağının şarabı yardım etti de gönülsüz, dilsiz bir hale geldim.

Divan, 1410:7

گفت چرا نهان کنی عشق مرا چو عاشقی

من ز برای این سخن شهره عاشقان شدم

Mademki âşıksın dedi, niçin gizlersin aşkını; işte bu söz yüzündendir ki âşıklar arasında tanındım, meşhur oldum ben.

Divan, 1410:8

جان و جهان ز عشق تو رفت ز دست کار من

من به جهان چه می کنم چونک از این جهان شدم

Aşkının yüzünden can da elden gitti, cihan da… Cihanı neyleyeyim ben; zaten şu cihandan çıktım gitti.

Divan, 1413:1

کشید این دل گریبانم به سوی کوی آن یارم

در آن کویی که می خوردم گرو شد کفش و دستارم

Hani bir mahallede şarap içmiştim de ayakkabılarımla sarığımı rehin vermiştim; şu gönül yakama yapıştı da beni gene oraya, sevgilimin mahallesine sürükledi.

Divan, 1413:2

ز عقل خود چو رفتم من سر زلفش گرفتم من

کنون در حلقه زلفش گرفتارم گرفتارم

Aklımdan geçince saçlarına sarıldım; artık saçlarının halkasına tutulmuşum, tutulmuş gitmişim ben.

Divan, 1413:3

چو هر دم می فزون باشد ببین حالم که چون باشد

چنان می‌های صدساله چنین عقلی که من دارم

Her solukta şarap arttıkça artarsa, yüzlerce yıllık şarap, bir de bu çeşit aklım; seyret artık, halim ne olur benim.

Divan, 1413:4

بگوید در چنان مستی نهان کن سر ز من رستی

مسلمانان در آن حالت چه پنهان ماند اسرارم

Böyle bir sarhoşlukta, benden başını gizle, kurtulursun diyor; Müslümanlar, bu halde sırlarım nasıl gizli kalabilir ki?

Divan, 1413:5

مرا می گوید آن دلبر که از عاشق فنا خوشتر

نگارا چند بشتابی نه آخر اندر این کارم

O güzel bana diyor ki: Âşıkın yok olması daha hoştur; a güzelim, ne kadar da acelecisin; sonucu ben de bu işte değil miyim?

Divan, 1413:6

چو ابر نوبهاری من چه خوش گریان و خندانم

از آن می‌های کاری من چه خوش بی‌هوش هشیارم

İlkbahar bulutu gibi ne de hoş ağlamadayım; ne de hoş gülmede; beni benden alan o şaraplar yüzünden ne de hoş bir halde aklım başımda değil, ne de hoş aklım başımda.

Divan, 1413:7

چو عنقا کوه قافی را تو پران بینی از عشقش

اگر آن که خبر یابد ز لعل یار عیارم

Benim düzenbaz sevgilimin lâ'l dudaklarından haberi olsaydı, görürdün ki Kafdağı bile onun aşkıyla Zümrüdüanka gibi uçuyor.

Divan, 1413:8

منم چو آسمان دوتو ز عشق شمس تبریزی

بزن تو زخمه آهسته که تا برنسکلد تارم

Tebrizli Şems’in aşkıyla gök gibi iki kat olmuşum ben; mızrabı yavaş vur da kırılmasın telim.

Divan, 1414:1

درخت و آتشی دیدم ندا آمد که جانانم

مرا می خواند آن آتش مگر موسی عمرانم

Ateşten bir ağaç gördüm, a benim sevgilim diye ses geldi; o ateş beni çağırıyordu; yoksa İmranoğlu Mûsa mıyım ben?

Divan, 1414:2

دخلت التیه بالبلوی و ذقت المن و السلوی

چهل سال است چون موسی به گرد این بیابانم

Belâlara düşerek çöllere daldım; bıldırcınla kudret helvası yedim; kırk yıldır Mûsa gibi bu çölün çevresinde dönüp dolaşmadayım.

Divan, 1414:3

مپرس از کشتی و دریا بیا بنگر عجایب‌ها

که چندین سال من کشتی در این خشکی همی‌رانم

Gemiyi, denizi sorup durma, gel de şaşılacak şeyler seyret; bunca yıldır bu kupkuru toprakta gemi sürüp duruyorum ben.

Divan, 1414:4

بیا ای جان تویی موسی وین قالب عصای تو

چو برگیری عصا گردم چو افکندیم ثعبانم

Gel a benim canım, Mûsa’sın sen, bu beden de sopan; bedenini tuttun mu onu sopa yaparım, attın mı ejderhâ şekline sokarım.

Divan, 1414:5

تویی عیسی و من مرغت تو مرغی ساختی از گل

چنانک دردمی در من چنان در اوج پرانم

İsa’sın sen, ben de kuşunum; balçıktan bir kuş yaptın; bana bir üfürdün mü hemencecik yücelere uçarım ben.

Divan, 1414:6

منم استون آن مسجد که مسند ساخت پیغامبر

چو او مسند دگر سازد ز درد هجر نالانم

O mescidin direğiyim ben, Peygamber bana dayanırdı; bir başka yere dayandı mı ayrılık derdinden ağlayıp inlemeye başlarım ben.

Divan, 1414:7

خداوند خداوندان و صورت ساز بی‌صورت

چه صورت می کشی بر من تو دانی من نمی‌دانم

Efendiler efendisi, şekiller düzen, fakat şekilden münezzeh olan zat; beni ne şekle sokacaksın? Sen bilirsin ancak; ben bilmem ki.

Divan, 1414:8

گهی سنگم گهی آهن زمانی آتشم جمله

گهی میزان بی‌سنگم گهی هم سنگ و میزانم

Gâh taşım, gâh demir; zaman da gelir, baştan başa ateş olurum. Gâh taşsız teraziyim, gâh da teraziye taş olurum ben.

Divan, 1414:9

زمانی می چرم این جا زمانی می چرند از من

گهی گرگم گهی میشم گهی خود شکل چوپانم

Bir zaman yayılırım, otlarım burda; bir zaman da bende yayılırlar, otlarlar, yerler beni; gâh kurdum, gâh koyunum; gâh da çoban şeklinde görünürüm ben.

Divan, 1414:10

هیولایی نشان آمد نشان دایم کجا ماند

نه این ماند نه آن ماند بداند آن من آنم

Heyûlânın izi, eseri yoktur; iz eser nerden ebedî kalacak? Ne bu kalır, ne o; o bilir beni ki oyum ben.

Divan, 1422:1

طواف حاجیان دارم بگرد یار می گردم

نه اخلاق سگان دارم نه بر مردار می گردم

Hacılar gibi tavaf ediyorum; sevgilinin çevresinde dönüp duruyorum; köpeklerin huyu yok bende; leşin etrafında dönmem ben.

Divan, 1422:2

مثال باغبانانم نهاده بیل بر گردن

برای خوشه خرما به گرد خار می گردم

Bahçıvanlar gibi boynuma beli vurmuşum; hurma salkımını elde etmek için dikenin çevresinde dönmedeyim.

Divan, 1422:3

نه آن خرما که چون خوردی شود بلغم کند صفرا

ولیکن پر برویاند که چون طیار می گردم

Amma yiyince balgam yapan, safrayı arttıran hurma değil; yiyince kolum kanadım biter de Tayyar gibi döne döne uçarım ben.

Divan, 1422:4

جهان مارست و زیر او یکی گنجی است بس پنهان

سر گنجستم و بر وی چو دم مار می گردم

Dünya bir yılandır ki altında bir define gizli; definenin üstündeyim, yılanın kuyruğunu kıvırıp halkalanması gibi ben de definenin üstünde dönmekteyim.

ندارم غصه دانه اگر چه گرد این خانه

فرورفته به اندیشه چو بوتیمار می گردم

Gerçi yem derdinde değilim; fakat gene de düşüncelere dalmışım, bu evin çevresinde bûtîmâr kuşu gibi dönüp duruyorum.

Divan, 1422:6

نخواهم خانه‌ای در ده نه گاو و گله فربه

ولیکن مست سالارم پی سالار می گردم

Köyde evim yok; ne öküzüm var, ne semiz sürüm; fakat köy ağasının sarhoşuyum, onun peşinde dönmedeyim.

Divan, 1422:7

رفیق خضرم و هر دم قدوم خضر را جویان

قدم برجا و سرگردان که چون پرگار می گردم

Hızır’ın yoldaşıyım, her solukta onun gelişini beklemedeyim; ayağımı yere diremişim, başım dönüp duruyor; tıpkı pergele benziyorum ben.

Divan, 1422:8

نمی‌دانی که رنجورم که جالینوس می جویم

نمی‌بینی که مخمورم که بر خمار می گردم

Bilmiyor musun ki hastayım, Calinos’u arıyorum; görmüyor musun ki mahmurum, meyhanecinin çevresinde dönüp duruyorum.

Divan, 1422:9

نمی‌دانی که سیمرغم که گرد قاف می پرم

نمی‌دانی که بو بردم که بر گلزار می گردم

Bilmiyor musun ki Zümrüdüanka’yım, Kafdağı’nın çevresinde uçmadayım; bilmiyor musun ki koku aldım, gül bahçesinin etrafında dolaşmadayım.

Divan, 1422:10

مرا زین مردمان مشمر خیالی دان که می گردد

خیال ار نیستم ای جان چه بر اسرار می گردم

Beni şu insanlardan sayma, dönüp dolaşan bir hayal bil; hayal olmasam a benim canım, ne diye gizli şeylerin çevresinde dolanırım?

Divan, 1422:11

چرا ساکن نمی‌گردم بر این و آن همی‌گویم

که عقلم برد و مستم کرد ناهموار می گردم

Ne diye durup dinlenmem de şunun bunun üstüne çizginirim? Çünkü o sevgili, aklımı aldı, sarhoş etti beni; aksaya tökezleye, o yana bu yana yalpa vura vura dönüp dolaşmadayım.

Divan, 1422:12

مرا گویی مرو شپشپ که حرمت را زیان دارد

ز حرمت عار می دارم از آن بر عار می گردم

Bana, şap şap yürüme, saygısızlıktır bu diyorsun; saygıdan utanıyorum da onun için saygısızlığın çevresinde dönüyorum ben.

Divan, 1422:13

بهانه کرده‌ام نان را ولیکن مست خبازم

نه بر دینار می گردم که بر دیدار می گردم

Ekmeği bahane ettim, ekmekçinin sarhoşuyum ben; paranın pulun çevresinde değil, güzelin çevresinde dönüp durmadayım ben.

Divan, 1422:14

هر آن نقشی که پیش آید در او نقاش می بینم

برای عشق لیلی دان که مجنون وار می گردم

Önüme hangi şekil çıksa onda ressamı görüyorum; Leylâ’nın aşkıyla Mecnun gibi dönüp duruyorum.

Divan, 1422:15

در این ایوان سربازان که سر هم در نمی‌گنجد

من سرگشته معذورم که بی‌دستار می گردم

Başlarıyla oynayanların sayvanına baş bile sığmıyor; benimse başım dönmüş, özrüm var, sarıksız dönüyorum ben.

Divan, 1422:16

نیم پروانه آتش که پر و بال خود سوزم

منم پروانه سلطان که بر انوار می گردم

Ateşe atılıp kolunu kanadını yakan pervane değilim; padişahın pervanesiyim, ışıkların çevresinde dönüyorum ben.

Divan, 1422:17

چه لب را می گزی پنهان که خامش باش و کمتر گوی

نه فعل و مکر توست این هم که بر گفتار می گردم

Ne diye sus, daha az söyle diye dudağını ısırıyorsun; sözün çevresinde dönüp duruyorum ya, bu da senin yüzünden, bu da senin düzeninden zaten.

Divan, 1422:18

بیا ای شمس تبریزی شفق وار ار چه بگریزی

شفق وار از پی شمست بر این اقطار می گردم

Gel a Tebrizli Şems, akşam kızıllığı gibi ne diye kaçarsın? Akşam kızıllığı gibi ben de senin güneşinin peşine düşmüşüm; şu ülkelerde dönüp gezmedeyim.

Divan, 1426:1

چه دانی تو که در باطن چه شاهی همنشین دارم

رخ زرین من منگر که پای آهنین دارم

İç âlemde nasıl bir padişahla oturmadayım; ne bilirsin sen? Altına dönmüş sapsarı yüzüme bakma; demir gibi bir ayağım var benim.

Divan, 1426:2

بدان شه که مرا آورد کلی روی آوردم

وزان کو آفریدستم هزاران آفرین دارم

Yüzümü tamamıyla beni buraya getiren padişaha döndürmüşüm; beni yaratandan binlerce aferin elde etmişim.

Divan, 1426:3

گهی خورشید را مانم گهی دریای گوهر را

درون عز فلک دارم برون ذل زمین دارم

Gâh güneşe benzerim, gâh incilerle dolu denize; içyüzde gökyüzünün yüceliğine sahibim, görünüşteyse yer gibi alçağım ben.

Divan, 1426:4

درون خمره عالم چو زنبوری همی‌گردم

مبین تو ناله‌ام تنها که خانه انگبین دارم

Şu âlem kovanının çevresinde balarısı gibi döner dururum; yalnız iniltime bakma, kovanlar dolusu balım var.

Divan, 1426:5

دلا گر طالب مایی برآ بر چرخ خضرایی

چنان قصری است حصن من که امن الؤمنین دارم

A gönül, bizi istiyorsan, gök kubbenin üstüne yücel; kal'am öylesine bir köşk ki emin olanların bütün eminlikleri bende.

Divan, 1426:6

چه باهول است آن آبی که این چرخ است از او گردان

چو من دولاب آن آبم چنین شیرین حنین دارم

Şu gök kubbeyi döndüren o su, ne de korkunç bir su; bense o suyun dolabıyım; o yüzden de böylesine tatlı bir iniltim var.

Divan, 1426:7

چو دیو و آدمی و جن همی‌بینی به فرمانم

نمی‌دانی سلیمانم که در خاتم نگین دارم

Devler de buyruğuma uymuş, insanlar da, cinler de; görüyorsun ya; bilmem ki Süleyman mıyım, yüzüğümde yazı mı var?

Divan, 1426:8

چرا پژمرده باشم من که بشکفته‌ست هر جزوم

چرا خربنده باشم من براقی زیر زین دارم

Neden solacakmışım? Her parçam açılıp saçılmış; ne diye eşeğe kulluk edecekmişim? Eyerimin altında Burâk var.

Divan, 1426:9

چرا از ماه وامانم نه عقرب کوفت بر پایم

چرا زین چاه برنایم چون من حبل متین دارم

Ayağımı akrep sokmadı ya; ne diye Ay'dan geri kalacakmışım? Sağlam bir ipim var; ne diye şu kuyudan çıkmayacakmışım?

Divan, 1426:10

کبوترخانه‌ای کردم کبوترهای جان‌ها را

بپر ای مرغ جان این سو که صد برج حصین دارم

Can güvercinlerine bir güvercinlik kurdum; uç bu yana a can kuşu, yüzlerce sağlam burcum var benim.

Divan, 1426:11

شعاع آفتابم من اگر در خانه‌ها گردم
عقیق و زر و یاقوتم ولادت ز آب و طین دارم

Evlere vurur, evlerde döner dolaşırsam güneş ışığıyım; balçıktan doğmuşum amma akıykım, altınım, yakutum ben.

Divan, 1426:12

تو هر گوهر که می بینی بجو دری دگر در روی

که هر ذره همی‌گوید که در باطن دفین دارم

Hangi inciyi görürsen içinde bir başka inci ara; çünkü her zerre, içimde bir define var deyip duruyor.

Divan, 1426:13

تو را هر گوهری گوید مشو قانع به حسن من

که از شمع ضمیر است آن که نوری در جبین دارم

Her inci, sana, güzelliğimi yeter bulma, alnımda parıl parıl parlayan ışık, içimin mumundan geliyor demede.

Divan, 1426:14

خمش کردم که آن هوشی که دریابد نداری تو

مجنبان گوش و مفریبان که چشمی هوش بین دارم

Sustum; anlayacak akıl yok sende; gören, anlayan can gözüm var diye kulağını sallama, kendini aldatma.

Divan, 1427:1

من از اقلیم بالایم سر عالم نمی‌دارم

نه از آبم نه از خاکم سر عالم نمی‌دارم

Yüceler ülkesindenim, bu dünyayla işim yok benim; ne sudanım, ne topraktan, insanla alışverişim yok.

Divan, 1427:2

اگر بالاست پراختر وگر دریاست پرگوهر

وگر صحراست پرعبهر سر آن هم نمی‌دارم

Yüceler yıldızlarla doluymuş; deniz incilerle; ovada miskler varmış, amberler varmış; onlara da boş vermişim ben.

Divan, 1427:3

مرا گویی ظریفی کن دمی با ما حریفی کن

مرا گفته‌ست لاتسکن تو را همدم نمی‌دارم

Bana nazik davran, bir soluk bizimle eş dost ol diyorsun; oysa bana, bir kararda durma dedi; seni de zaten solukdaş saymıyorum ben.

Divan, 1427:4

مرا چون دایه فضلش به شیر لطف پرورده‌ست

چو من مخمور آن شیرم سر زمزم نمی‌دارم

Lûtfunun dadısı lûtuf sütüyle besledi, yetiştirdi beni; o sütün mahmuruyum ben, Zemzem nedir, farkında bile değilim.

Divan, 1427:5

در آن شربت که جان سازد دل مشتاق جان بازد

خرد خواهد که دریازد منش محرم نمی‌دارم

Cana canlar katan, özleyenlerin, uğruna canlarıyla oynadıkları o şarabı akıl da içmek istiyor amma mahrem saymıyorum onu.

Divan, 1427:6

ز شادی‌ها چو بیزارم سر غم از کجا دارم

به غیر یار دلدارم خوش و خرم نمی‌دارم

Sevinçlerden bile usanmışım; artık nerden gamım olacak? Gönül sevgilisinden başka hiçbir kimse, hiçbir şey güzel değil, neşeli değil bence.

Divan, 1427:7

پی آن خمر چون عندم شکم بر روزه می بندم

که من آن سرو آزادم که برگ غم نمی‌دارم

Bayrama benzeyen o şaraptan başka her şeye oruçluyum; çünkü öylesine hür bir selviyim ki gam yaprağı yok bende.

Divan, 1427:8

درافتادم در آب جو شدم شسته ز رنگ و بو

ز عشق ذوق زخم او سر مرهم نمی‌دارم

Irmağın suyuna düştüm; renkten, kokudan yunmuş arınmışım; onun açtığı yaranın zevkiyle melheme aldırdığım bile yok.

Divan, 1427:9

تو روز و شب دو مرکب دان یکی اشهب یکی ادهم

بر اشهب بر نمی‌شینم سر ادهم نمی‌دارم

Gündüzle geceyi siyah, beyaz iki at say; fakat ben siyah ata binmem, beyaz ata da aldırış etmem.

Divan, 1427:10

جز این منهاج روز و شب بود عشاق را مذهب

که بر مسلک به زیر این کهن طارم نمی‌دارم

Şu geceyle gündüz yollarından başka bir yolu var âşıkların; çünkü benim şu eski kubbenin altında bir yolla işim gücüm yok.

Divan, 1427:11

به باغ عشق مرغانند سوی بی‌سویی پران

من ایشان را سلیمانم ولی خاتم نمی‌دارم

Aşk bahçesinde tarafsızlık, mekânsızlık yanına uçan kuşlar var, onlara Süleyman’ım ben,
fakat yüzüğe aldırdığım bile yok.

Divan, 1427:12

منم عیسی خوش خنده که شد عالم به من زنده

ولی نسبت ز حق دارم من از مریم نمی‌دارم

Güzel gülüşlü İsa'yım ben, dünya benimle dirilmiş; fakat Tanrı'ya mensubum, Meryem'le alışverişim yok.

Divan, 1427:13

ز عشق این حرف بشنیدم خموشی راه خود دیدم

بگو عشقا که من با دوست لا و لم نمی‌دارم

Aşktan bu sözü duydum da susmayı yol edindim kendime; söyle ey aşk, dostla konuşurken hayır, neden sözlerini söylemem ben de.

Divan, 1433:1

من آنم کز خیالاتش تراشنده وثن باشم

چو هنگام وصال آمد بتان را بت شکن باشم

O kişiyim ben ki hayalleriyle putlar yapar dururum; fakat buluşma zamanı geldi mi, o putları kırmaya koyulurum.

Divan, 1433:2

مرا چون او ولی باشد چه سخره بوعلی باشم

چو حسن خویش بنماید چه بند بوالحسن باشم

O bana gönül olduktan sonra ne diye Ebû Ali’nin maskarası olacakmışım; kendi güzelliğini bana gösterdikten sonra ne diye Ebû’l Hasan’a bağlanacakmışım?

Divan, 1433:3

دو صورت پیش می آرد گهی شمع است و گه شاهد

دوم را من چو آیینه نخستین را لگن باشم

İki şekille karşıma çıkar; gâh mum olur, gâh güzel; ikinci şekle karşı aynaya benzerim, birincisineyse leğen olurum ben.

Divan, 1433:4

مرا وامی است در گردن که بسپارم به عشقش جان

ولی نگزارمش تا از تقاضا ممتحن باشم

Boynumda bir borç var, aşkıyla can vereceğim; fakat onun istemesi yüzünden sınanmak istemem, istemesini beklemeyeceğim.

Divan, 1433:5

چو زندانم بود چاهی که در قعرش بود یوسف

خنک جان من آن روزی که در زندان شدن باشم

Zindanım, dibinde Yusuf’un bulunduğu kuyudur; ne mutludur o gün ki canım o zindana atılır, o zindanda hapsedilirim ben.

Divan, 1433:6

چو دست او رسن باشد که دست چاهیان گیرد

چه دستک‌ها زنم آن دم که پابست رسن باشم

Eli kuyudakileri çıkarmaya ip olur, ayağım iple bağlanırsa sevincimden ellerimi ne de çırparım o an.

Divan, 1433:7

مرا گوید چه می نالی ز عشقی تا که راهت زد

خنک آن کاروان کش من در این ره راه زن باشم

Bana der ki: Yolunu kesti diye aşkın elinden ne ağlarsın? Şu yolda yol kesen ben olduktan sonra o yola düzülen kervana ne mutlu.

Divan, 1433:8

چو چنگم لیک اگر خواهی که دانی وقت ساز من

غنیمت دار آن دم را که در تن تن تنن باشم

Çenge benziyorum, fakat çalacağım zamanı bilmek istersen, ten-ten-tenen demeye koyulduğum zamanı ganimet bil.

Divan, 1433:9

چو یار ذوفنون من زند پرده جنون من

خدا داند دگر کس نی که آن دم در چه فن باشم

O hünerlere sahip sevgilim benim delilik perdeme mızrabını vurdu mu, o andaki deliliğimi kimsecikler bilmez, Tanrı bilir ancak.

Divan, 1433:10

ز کوب غم چه غم دارم که با او پای می کوبم

چه تلخی آیدم چون من بر شیرین ذقن باشم

Onunla ayak vurmadayım, onunla oynamadayım; gamın ayakları altına düşmekten ne gam var bana? Çene topağı tatlı mı tatlı sevgilimin kucağındayım; acılık yanıma mı uğrayabilir?

Divan, 1433:11

چو بیش از صد جهان دارم چرا در یک جهان باشم

چو پخته شد کباب من چرا در بابزن باشم

Ne diye bir dünyada kalakalayım? Yüz dünyadan fazla dünyam var; kebabım pişmiş, ne diye yelpazeye aldırış edeyim?

Divan, 1433:12

کبوترباز عشقش را کبوتر بود جان من

چو برج خویش را دیدم چرا اندر بدن باشم

Canım aşk güvercincisine güvercin oldu; kendi burcumu gördüm, ne diye bedende kalayım?

Divan, 1433:13

گهی با خویش در جنگم گهی بی‌خویشم و دنگم

چو آمد یار گلرنگم چرا با این سه فن باشم

Gâh kendimle savaşmadayım, gâh kendimden geçmedeyim, gâh da şaşkına dönmedeyim; fakat gül renkli sevgilim geldi mi, artık ne diye şu üç halde kalayım ben?

Divan, 1433:14

چو در گرمابه عشقش حجابی نیست جان‌ها را

نیم من نقش گرمابه چرا در جامه کن باشم

Onun aşk hamamında canlara örtü yoktur; hamam resmi değilim, ne diye camekânda durayım ben?

Divan, 1433:15

خمش کن ای دل گویا که من آواره خواهم شد

وطن آتش گرفت از تو چگونه در وطن باشم

Sus a söyleyen gönül; âvâre olacağım ben; ateşler sardı yurdu, nasıl yurtta durayım ben?

Divan, 1433:16

اگر من در وطن باشم وگر بیرون ز تن باشم

ز تاب شمس تبریزی سهیل اندر یمن باشم

İster yurtta olayım, ister bedenden çıkayım, Tebrizli Şems'in hararetiyle Yemen'den görünen Süheyl yıldızına döneceğim ben.

Divan, 1435:1

به گرد دل همی‌گردی چه خواهی کرد می دانم

چه خواهی کرد دل را خون و رخ را زرد می دانم

Gönlün çevresinde boyuna dolanıyorsun, biliyorum ne yapacaksın, biliyorum ne yapacaksın; gönlü kan edeceksin, yüzü sapsarı sarartacaksın sen.

Divan, 1435:2

یکی بازی برآوردی که رخت دل همه بردی

چه خواهی بعد از این بازی دگر آورد می دانم

Bir oyundur çıkardın, gönlün varını yoğunu bir uğurdan aldın, götürdün; bu oyundan sonra daha neler meydana çıkaracaksın; biliyorum ben.

Divan, 1435:3

به یک غمزه جگر خستی پس آتش اندر او بستی

بخواهی پخت می بینم بخواهی خورد می دانم

Bir bakışla ciğerimi yaraladın, onu ateşlere attın, yaktın, kavurdun; görüyorum, pişireceksin; biliyorum, yiyeceksin onu.

Divan, 1435:4

به حق اشک گرم من به حق آه سرد من

که گرمم پرس چون بینی که گرم از سرد می دانم

Sıcak gözyaşlarım için olsun, soğuk ah edişlerim için olsun, bir sor şu yanışımı;
görüyorsun zaten, bir sor; sıcakla soğuğun farkındayım ben.

Divan, 1435:5

مرا دل سوزد و سینه تو را دامن ولی فرق است

که سوز از سوز و دود از دود و درد از درد می دانم

Benim bağrım tutuşmuş, gönlüm yanıyor, senin eteğin tutuşmuş amma arada fark var;
yanıştan yanışa, dumandan dumana, dertten derde ne farklar var, biliyorum ben.

Divan, 1435:6

به دل گویم که چون مردان صبوری کن دلم گوید

نه مردم نی زن ار از غم ز زن تا مرد می دانم

Gönlüme, erler gibi dayan diyorum da gönlüm diyor ki: Gam yüzünden erkekle kadını ayırt edebilirsem ne erkek olayım, ne kadın.

Divan, 1435:7

دلا چون گرد برخیزی ز هر بادی نمی‌گفتی

که از مردی برآوردن ز دریا گرد می دانم

A gönül, her yelle toz gibi tozmaktasın; fakat erlikle denizi tozutmayı bilirim ben demiyorsun.

Divan, 1435:8

جوابم داد دل کان مه چو جفت و طاق می بازد

چو ترسا جفت گویم گر ز جفت و فرد می دانم

Gönül, bana cevap vererek dedi ki: O Ay çift tek oynuyor amma çiftle teki ayırt edebilirsem, kâfir gibi Tanrı’ya çift demiş olayım.

Divan, 1435:9

چو در شطرنج شد قایم بریزد نرد شش پنجی

بگویم مات غم باشم اگر این نرد می دانم

Tavla oyununa girişti mi, şeş penç zar atar; ben de şu oyunu bilirsem derim, gama mat olayım.

Divan, 1436:1

تو خورشیدی و یا زهره و یا ماهی نمی‌دانم

وزین سرگشته مجنون چه می خواهی نمی‌دانم

Güneş misin sen, Zühre mi, yoksa Ay mı? Bilmiyorum ki. Şu başı dönmüş deliden ne istiyorsun? Bilmiyorum ki.

Divan, 1436:2

در این درگاه بی‌چونی همه لطف است و موزونی

چه صحرایی چه خضرایی چه درگاهی نمی‌دانم

Şu neliksizlik-niteliksizlik tapısında baştan başa lûtuf var, güzellik var; ne biçim bir ova, nasıl bir yeşillik, ne çeşit bir tapı? Bilmiyorum ki.

Divan, 1436:3

به خرمنگاه گردونی که راه کهکشان دارد

چو ترکان گرد تو اختر چه خرگاهی نمی‌دانم

Samanuğrusu yolunun bulunduğu gök harman yerinde güzeller gibi yıldızlar, çevrende senin; ne biçim bir çadırsın? Bilmiyorum ki.

Divan, 1436:4

ز رویت جان ما گلشن بنفشه و نرگس و سوسن

ز ماهت ماه ما روشن چه همراهی نمی‌دانم

Yüzünden canımız gül bahçesi kesilmiş, menekşelerle, nerkislerle, süsenlerle dolmuş;
Ay’ından yolumuz aydınlanmış; nasıl bir yoldaşsın? Bilmiyorum ki.

Divan, 1436:5

زهی دریای بی‌ساحل پر از ماهی درون دل

چنین دریا ندیدستم چنین ماهی نمی‌دانم

Ne de güzel kıyısız bir deniz, gönlünün içi balıklarla dolu; böylesine bir deniz de görmedim, böylesine bir balık da, nasıl balık, bilmiyorum ki.

Divan, 1436:6

شهی خلق افسانه محقر همچو شه دانه

بجز آن شاه باقی را شهنشاهی نمی‌دانم

Halkın padişahlığı masaldan ibaret; iri taneli inci, nasıl padişah katında bayağıysa
öylesine bayağı; o ölümsüz padişahtan başka bir padişahlar padişahı bilmiyorum ki.

Divan, 1436:7

زهی خورشید بی‌پایان که ذراتت سخن گویان

تو نور ذات اللهی تو اللهی نمی‌دانم

Ne de sonsuz bir güneşsin ki zerrelerinin hepsi de söz söylemede; sen Tanrı’nın zatının ışığı mısın, yoksa Tanrı mısın? Bilmiyorum ki.

Divan, 1436:8

هزاران جان یعقوبی همی‌سوزد از این خوبی

چرا ای یوسف خوبان در این چاهی نمی‌دانم

Binlerce Yakub’un canı bu güzellik yüzünden yanıp duruyor; a güzeller Yusuf’u, neden bu kuyudasın sen? Bilmiyorum ki.

Divan, 1436:9

خمش کن کز سخن چینی همیشه غرق تلوینی

دمی هویی دمی‌هایی دمی آهی نمی‌دانم

Sus; şu, sözü çiğneyip duruş yüzünden boyuna renkten renge gark olmadasın; bir soluk hay diyorsun, bir soluk huy, bir soluk da ah ediyorsun; neden bu? Bilmiyorum ki.

خمش کردم که سرمستم از آن افسون که خوردستم

که بی‌خویشی و مستی را ز آگاهی نمی‌دانم

Sustum; o yuttuğum afyonun yüzünden sarhoşum; hem de öylesine sarhoşum ki kendimden geçişle sarhoşluğu, ayıklıktan ayırt edemiyorum ben.

Divan, 1438:1

ندارد پای عشق او دل بی‌دست و بی‌پایم

که روز و شب چو مجنونم سر زنجیر می خایم

Elsiz-ayaksız gönlümde onun aşkına direnecek ayak yok; deliye dönmüşüm; gece gündüz zincirin ucunu geveleyip duruyorum.

Divan, 1438:2

میان خونم و ترسم که گر آید خیال او

به خون دل خیالش را ز بی‌خویشی بیالایم

Kanlar içindeyim; korkuyorum hayali gelirse kendimde olmam da gönül kanına bularım onu diye.

Divan, 1438:3

خیالات همه عالم اگر چه آشنا داند

به خون غرقه شود والله اگر این راه بگشایم

Bütün dünyadaki hayaller yüzme bilirler amma vallahi bu yolu bir açarsam hepsi de kana batar, boğulur gider.

Divan, 1438:4

منم افتاده در سیلی اگر مجنون آن لیلی

ز من گر یک نشان خواهد نشانی‌هاش بنمایم

Öylesine bir sele düşmüşüm ki Leylâ’nın Mecnun’u benden Leylâ’ya ait bir iz, bir eser isterse yüzlerce iz gösteririm, yüzlerce eser sunarım ona.

Divan, 1438:5

همه گردد دل پاره همه شب همچو استاره

شده خواب من آواره ز سحر یار خودرایم

Paramparça gönlüm bütün gece yıldız gibi dönüp durmada; başına buyruk sevgilimin büyüsüyle uykularım dağıldı gitti.

Divan, 1438:6

ز شب‌های من گریان بپرس از لشکر پریان

که در ظلمت ز آمدشد پری را پای می سایم

Şu ağlayıp yanan âşıkın gecelerini perilerden sor; karanlıklar içinde gidip gelirken ayağım dokunuyor perilere, ayağımın altında kalıyor periler.

Divan, 1438:7

اگر یک دم بیاسایم روان من نیاساید

من آن لحظه بیاسایم که یک لحظه نیاسایم

Bir soluk dinlenirsem, canım o an dinlenmez işte; bir soluk olsun dinlenmediğim zamandır rahata, huzura kavuştuğum zaman.

Divan, 1438:8

رها کن تا چو خورشیدی قبایی پوشم از آتش

در آن آتش چو خورشیدی جهانی را بیارایم

Bırak beni de güneş gibi ateşten bir elbise giyineyim, o ateşle de güneş gibi bütün dünyayı bezeyim, ışıtayım.

Divan, 1438:9

که آن خورشید بر گردون ز عشق او همی‌سوزد

و هر دم شکر می گوید که سوزش را همی‌شایم

Güneş de onun aşkıyla gökyüzünde hem yanıp yakılıyor, hem de her solukta, onun yakışına lâyığım diye şükürlerde bulunuyor.

Divan, 1438:10

رها کن تا که چون ماهی گدازان غمش باشم

که تا چون مه نکاهم من چو مه زان پس نیفزایم

Bırak da gamıyla Ay gibi eriyip gideyim; çünkü Ay gibi erimezsem artmam, dolunay olamam ben.

Divan, 1445:1

من دلق گرو کردم عریان خراباتم

خوردم همه رخت خود مهمان خراباتم

Hırkamı rehin ettim, meyhanenin çırçıplak bir eriyim. Bütün pılımı pırtımı satıp yedim, meyhane konuğuyum ben.

Divan, 1445:2

ای مطرب زیبارو دستی بزن و برگو

تو آن مناجاتی من آن خراباتم

A güzel yüzlü çalgıcı, el çırpa çırpa söyle, oku, de ki: Sen münâcât erisin, ben meyhane rindi.

Divan, 1445:3

خواهی که مرا بینی ای بسته نقش تن

جان را نتوان دیدن من جان خراباتم

Ey beden nakşına kapılıp bağlanmış kişi, sen beni görmek istiyorsun amma canı görmeye imkân yoktur ki; ben de meyhanenin canıyım.

Divan, 1445:4

نی مرد شکم خوارم نی درد شکم دارم

زین مایده بیزارم بر خوان خراباتم

Ne yiyip içmeye, silip sömürmeye düşkünüm, ne yiyip içme derdindeyim; şu yemekten içmekten bezmişim ben, meyhane sofrasının başındayım ben.

Divan, 1445:5

من همدم سلطانم حقا که سلیمانم

کلی همه ایمانم ایمان خراباتم

Ben padişahın hemdemiyim, gerçekten de Süleyman’ım ben; tamamıyla iman kesilmişim ben, meyhanenin imanıyım ben.

Divan, 1445:6

با عشق در این پستی کردم طرب و مستی

گفتم چه کسی گفتا سلطان خراباتم

Şu aşağılık yerde aşkınla çalıp çağırdım, sarhoşluğa düştüm; birisini gördüm de kimsin dedim; meyhane padişahıyım dedi.

Divan, 1445:7

هر جا که همی‌باشم همکاسه اوباشم

هر گوشه که می گردم گردان خراباتم

Nerde olursam olayım, onunla aynı kâseden içiyorum; hangi bucakta dönüp dolaşırsam mutlaka meyhanede dönüp dolaşmadayım.

Divan, 1445:8

گویی بنما معنی برهان چنین دعوی

روشنتر از این برهان برهان خراباتم

Dâvaya bürhan gerek, böyle bir dâvaya da bürhan göster dedin; istediğinden daha aydın bir bürhan sana; meyhanenin deliliyim, bürhanıyım ben.

Divan, 1445:9

گر رفت زر و سیمم با سینه سیمینم

ور بی‌سر و سامانم سامان خراباتم

Altınım, gümüşüm gitti amma yasemin bedenli bir güzelin göğsüne dayandım, onun kucağındayım. Malım mülküm yok amma meyhanenin varı yoğu kesildim.

Divan, 1445:10

ای ساقی جان جانی شمع دل ویرانی

ویران دلم را بین ویران خراباتم

Ey canıma can olan sâkî, yıkık gönlümün mumusun sen; yıkık gönlümü bir gör, gözet, meyhanede düşüp yıkılmışım ben.

Divan, 1445:11

گویی که تو را شیطان افکند در این ویران

خوبی ملک دارد شیطان خراباتم

Seni bu yıkık yere şeytan düşürmüş dedin; fakat meyhanemin şeytanında bile melek güzelliği var.

Divan, 1445:12

هر گه که خمش باشم من خم خراباتم

هر گه که سخن گویم دربان خراباتم

Sustuğum zaman meyhane küpüyüm, söz söylemeye koyuldum mu meyhane kapıcısıyım ben.

Divan, 1447:1

رفتم به طبیب جان گفتم که ببین دستم

هم بی‌دل و بیمارم هم عاشق و سرمستم

Can hekimine gittim de nabzımı ele al dedim, bir muayene et beni; hem gönlüm bende değil, hem hastayım, hem âşıkım, hem sarhoş.

Divan, 1447:2

صد گونه خلل دارم ای کاش یکی بودی

با این همه علت‌ها در شنقصه پیوستم

Yüz çeşit derdim, illetim var, keşke bir olsaydı; bütün bu illetlerle beraber bir de tutmuşum, işin ötesini araştırmaya kalkışmışım.

Divan, 1447:3

گفتا که نه تو مردی گفتم که بلی اما

چون بوی توام آمد از گور برون جستم

Bana, sen ölmedin mi dedi; evet dedim, ölmüştüm amma kokunu aldım da mezarımdan sıçrayıp kalktım.

Divan, 1447:4

آن صورت روحانی وان مشرق یزدانی

وان یوسف کنعانی کز وی کف خود خستم

O rûhanî güzelliğe sahip güzel, o Tanrı doğusuna mensup dilber, o yüzüne, güzelliğine dalıp da ellerimi kesip doğradığım Yusuf-ı Ken’an.

Divan, 1447:5

خوش خوش سوی من آمد دستی به دلم برزد

گفتا ز چه دستی تو گفتم که از این دستم

Güzel güzel yanıma geldi, elini gönlüme koydu da ne eldensin, ne haldesin dedi. Dedim ki: Bu eldenim, halim de meydanda.

Divan, 1447:6

چون عربده می کردم درداد می و خوردم

افروخت رخ زردم وز عربده وارستم

Çekişmeye, kavga etmeye kalkışınca tuttu, bir kadeh şarap sundu bana, sapsarı yüzüm yalımlandı, alev alev yanmaya başladı da çekişten, kavgadan vazgeçtim.

Divan, 1447:7

پس جامه برون کردم مستانه جنون کردم

در حلقه آن مستان در میمنه بنشستم

Derken elbisemden soyundum, sarhoşçasına, deli divane oldum, o sarhoşların halkasına girdim, sağ yana oturdum, kuruldum.

Divan, 1447:8

صد جام بنوشیدم صد گونه بجوشیدم

صد کاسه بریزیدم صد کوزه دراشکستم

Yüzlerce kat libaslar giyindim, yüzlerce çeşit coşkunluklarda bulundum. Yüzlerce kâse döktüm, yüzlerce kâse kırdım.

Divan, 1447:9

گوساله زرین را آن قوم پرستیده
گوساله گرگینم گر عشق بنپرستم

O kavim, altından yapılmış buzağıya tapmıştı, ben aşka tapmazsam yünden, yapağıdan yapılmış yalancı buzağı olayım.

Divan, 1447:10

بازم شه روحانی می خواند پنهانی

بر می کشدم بالا شاهانه از این پستم

O rûhanî padişah gene beni çağırmada, bir doğanım ben, beni padişahçasına yücelere çekmede.

Divan, 1447:11

پابست توام جانا سرمست توام جانا

در دست توام جانا گر تیرم وگر شستم

Ayağımı sen bağlamışsın sevgilim, senin sarhoşunum sevgilim; ister ok olayım, ister yay yüzüğü, senin elindeyim sevgilim.

Divan, 1447:12

چست توام ار چستم مست توام ار مستم

پست توام ار پستم هست توام ار هستم

Fırlar, yücelirsem senin yüzünden fırlar, yücelirim. Sarhoşsam senin sarhoşunum.
Alçalırsam senin yüzünden alçalmışımdır, varsam senin yüzünden var olmuşumdur.

Divan, 1447:13

در چرخ درآوردی چون مست خودم کردی

چون تو سر خم بستی من نیز دهان بستم

Beni sarhoş ettin de döndürüp oynatmaya koyuldun; mademki küpün ağzını kapadın, ben de ağzımı yumdum işte.

Divan, 1458:1

یک لحظه و یک ساعت دست از تو نمی‌دارم

زیرا که تویی کارم زیرا که تویی بارم

Bir lâhza, bir an bile senden elimi çekmem; çünkü işim de sensin benim, gücüm de.

Divan, 1458:2

از قند تو می نوشم با پند تو می کوشم

من صید جگرخسته تو شیر جگرخوارم

Senin şekerini tatmadayım, senin şerbetini içmedeyim, senin ayağının bağını çözmeye çalışmadayım. Ben ciğeri hasta bir avınım senin; ciğerimi yiyen arslanımsın sen.

Divan, 1458:3

جان من و جان تو گویی که یکی بوده‌ست

سوگند بدین یک جان کز غیر تو بیزارم

Canımla canın sanki birleşmiştir, bir olmuştur. Bu tek cana and olsun ki senden başkasından bezmişim.

Divan, 1458:4

از باغ جمال تو یک بند گیاهم من

وز خلعت وصل تو یک پاره کلهوارم

Güzelliğinin bağından koparılmış bir demet çimenim, bir bağ otum; lûtuf, ihsan elbisenden tek bir külâhım sanki.

Divan, 1458:5

بر گرد تو این عالم خار سر دیوار است

بر بوی گل وصلت خاری است که می خارم

Şu âlem, senin çevrende duvarların üstüne sancılmış dikendir âdeta; vuslat gülünü koklamak ümidiyle bir dikendir çiğneyip durmadayım.

Divan, 1458:6

چون خار چنین باشد گلزار تو چون باشد

ای خورده و ای برده اسرار تو اسرارم

Diken böyle olursa gül bahçen nasıldır ey sırları esrarımı silip süpüren, alıp götüren güzel.

Divan, 1458:7

خورشید بود مه را بر چرخ حریف ای جان

دانم که بنگذاری در مجلس اغیارم

A canım benim, gökyüzünde bile Ay’a, Güneş eş olmuştur, anlıyorum ki sen de beni yabancılar meclisinde bırakmayacaksın.

Divan, 1458:8

رفتم بر درویشی گفتا که خدا یارت

گویی به دعای او شد چون تو شهی یارم

Bir dervişin yanına gittim, Tanrı sana yârdır, yaverdir dedi; sanki onun duasıyla senin gibi bir padişah yâr oldu bana.

Divan, 1458:9

دیدم همه عالم را نقش در گرمابه

ای برده تو دستارم هم سوی تو دست آرم

Bütün âlemi hamam kapısındaki resimler gibi gördüm a benim sarığımı kapıp götüren güzel, ben gene sana el atacağım, sana yapışacağım.

Divan, 1458:10

هر جنس سوی جنسش زنجیر همی‌درد

من جنس کیم کاین جا در دام گرفتارم

Her cins, zincirini sürüyüp kendi cinsinin yanına gider, ben kimin cinsiyim ki burda şu tuzağa tutulmuş kalmışım.

گرد دل من جانا دزدیده همی‌گردی

دانم که چه می جویی ای دلبر عیارم

Sevgili, gizlice, hırsızlamacasına gönlümün çevresinde dönüp duruyorsun, ey ayyar dilberim, ne aradığını, ne istediğini biliyorum ben.

Divan, 1458:12

در زیر قبا جانا شمعی پنهان داری

خواهی که زنی آتش در خرمن و انبارم

Sevgili, elbisen altında gizli bir mum var; harmanımı, ambarımı ateşe vermek niyetindesin; bunu istiyorsun sen.

Divan, 1458:13

ای گلشن و گلزارم وی صحت بیمارم

ای یوسف دیدارم وی رونق بازارم

Ey gülüm, gül bahçem benim; ey sıhhatim, hastalığım benim; ey Yusuf yüzlüm benim, ey pazarımın, alışverişimin parlaklığı, revacı güzelim benim.

Divan, 1458:14

تو گرد دلم گردان من گرد درت گردان

در دست تو در گردش سرگشته چو پرگارم

Sen gönlümün çevresinde dönüyorsun, ben kapının önünde dönüyorum dolaşıyorum;
elinde bir pergelim âdeta, başı dönmüş bir halde dönüp duruyorum.

Divan, 1458:15

در شادی روی تو گر قصه غم گویم

گر غم بخورد خونم والله که سزاوارم

Senin güzel, kutlu yüzüne karşı tutar da gam, elem hikâyesine başlarsam gam, elem, kanımı içse vallahi de lâyığım buna.

Divan, 1458:16

بر ضرب دف حکمت این خلق همی‌رقصند

بی‌پرده تو رقصد یک پرده نپندارم

Bu halk, hikmet tefinin çalınmasıyla oynar durur; fakat senin perden vurulmadıkça bir perde, tutsun da oyuna, çalgıya girişsin, hiç ummam.

Divan, 1458:17

آواز دفت پنهان وین رقص جهان پیدا

پنهان بود این خارش هر جای که می خارم

Tefinin sesi gizli de şu halkın oynayışı aşikâr; kaşıdığım yer meydanda da kaşıyış gizli.

Divan, 1458:18

خامش کنم از غیرت زیرا ز نبات تو

ابر شکرافشانم جز قند نمی‌بارم

Kıskançlığımdan susayım, çünkü senin zevkinle şekerler saçan bir bulut kesildim.
Şekerden başka bir şey yağdırmıyorum.

Divan, 1458:19

در آبم و در خاکم در آتش و در بادم

این چار بگرد من اما نه از این چارم

Sudayım, topraktayım, ateşler içindeyim, yellerle tozuyorum; şu dört unsur çevremde,
fakat ben dördünden de değilim.

Divan, 1458:20

گه ترکم و گه هندو گه رومی و گه زنگی

از نقش تو است ای جان اقرارم و انکارم

Gâh Türk’üm, gâh Hintli. Gâh Rum ülkesindenim, gâh Zenci’yim; a benim canım, ikrarım da senden meydana geliyor, inkârım da.

Divan, 1458:21

تبریز دل و جانم با شمس حق است این جا

هر چند به تن اکنون تصدیع نمی‌آرم

Şimdi bedenimle baş ağrıtmıyorum, sûrette ayrıyım amma burda olduğum halde gönlümün Tebriz'i de Tanrı Şems'iyledir, canımın Tebriz'i de.

Divan, 1460:1

بشکسته سر خلقی سر بسته که رنجورم

برده ز فلک خرقه آورده که من عورم

Bütün halkın başını yarmış da sonra tutmuş, hastayım, başım ağrıyor diye başını çatmış. Feleğin hırkasını bile çekip almış da sonra tutmuş, çıplağım, giyecek bir elbisem bile yok demeye kalkışmış.

Divan, 1460:2

وای از دل سنگینش وز عشوه رنگینش

او نیست منم سنگین کاین فتنه همی‌شورم

Vay o taş yüreğinden, eyvah o çeşitli nazlarından, işvelerinden; fakat taş gibi olan o değil, asıl benim ki bu fitneyi durmadan uyandırıyorum, âlemi birbirine katıyorum.

Divan, 1460:3

من در تک خونستم وز خوردن خون مستم

گویی که نیم در خون در شیره انگورم

Kan deryasının ta dibindeyim, kan içe içe sarhoş olmuşum; fakat öyle de hoşum, öyle de neşeliyim ki sanki kan içinde değilim de üzüm şırasına gark olmuşum.

Divan, 1460:4

ای عشق که از زفتی در چرخ نمی‌گنجی

چون است که می گنجی اندر دل مستورم

A aşk, öylesine büyüksün, yücesin ki göklere bile sığmıyorsun, yalnız ne haldir bu, şu benim görünmeyen gönlüme nasıl sığmadasın?

Divan, 1460:5

در خانه دل جستی در را ز درون بستی

مشکات و زجاجم من یا نور علی نورم

Sıçradın, gönül evine girdin, kimsecikler gelmesin diye kapıyı da örttün, kilitledin; artık ben kandil konan yerim, sırça kandilim, yahut da nur mu nur kesilmişim, ışık mı ışık.

Divan, 1460:6

تن حامله زنگی دل در شکمش رومی

پس نیم ز مشکم من یک نیم ز کافورم

Beden, gebe bir Zenci kadın, gönülse onun rahminde bir Rum dilberi; şu halde benim yarım misk, yarım kâfur.

Divan, 1460:7

بردی دل و من قاصد دل از دگران جویم

نادیده همی‌آرم اما نه چنین کورم

Gönlümü sen aldın da ben mahsustan başkalarında arıyorum; görmeden arayıp aktarıyorum amma şu gözü görmeyen körlerden değilim ben.

Divan, 1460:8

گر چهره زرد من در خاک رود روزی

روید گل زرد ای جان از خاک سر گورم

A benim canım, şu sapsarı yüzüm günün birinde toprağa girerse, bir gün olur da ölür gidersem mezarımın başucundan sarı güller bitecektir.

Divan, 1460:9

آخر نه سلیمان هم بشنید غم موری

آخر تو سلیمانی انگار که من مورم

Süleyman da bir karıncanın derdini duymadı mı? Sen de nihayet bir Süleyman’sın, tut ki bir karıncayım ben.

Divan, 1460:10

گفتی که چه می نالی صد خانه عسل داری

می مالم و می نالم هم خرقه زنبورم

Ne diye ağlar, inlersin, balla dolu yüz kovanın var dedin; balarısıyla aynı hırkayı giyinmişim; hem petek yapmadayım, hem ağlayıp inlemede.

Divan, 1460:11

می نالم از این علت اما به دو صد دولت

نفروشم یک ذره زین علت ناسورم

Bu dertten ağlarım, inlerim amma bu onulmaz yarayı, bu iyileşmez illeti yüzlerce devlete de değişmem ben.

Divan, 1460:12

چون چنگ همی‌زارم چون بلبل گلزارم

چون مار همی‌پیچم چون بر سر گنجورم

Çeng gibi feryat ederim, çünkü gül bahçesinin bülbülüyüm ben. Yılan gibi kıvranıp dururum, çünkü definenin başucundayım ben.

Divan, 1460:13

گویی که انا گفتی با کبر و منی جفتی

آن عکس تو است ای جان اما من از آن دورم

Ben diyorsun dedin, ululukla, benlikle eşsin; hayır, ben benlikten uzağım, ululuk yok bende; fakat bendeki benlik, senden geliyor, bu ululuk, senin ululuğundan vuruyor, senin ululuğundan geliyor bana.

Divan, 1460:14

من خامم و بریانم خندنده و گریانم

حیران کن و حیرانم در وصلم و مهجورم

Ben çiğim, yanıp kavrulmuşum, gülüyorum, ağlıyorum; hem şaşırıp kalmışım, hem halkı hayretlere salmışım; vuslattayım, aynı zamanda ayrı düşmüşüm dosttan.

Divan, 1462:1

صورتگر نقاشم هر لحظه بتی سازم

وانگه همه بت‌ها را در پیش تو بگدازم

Ressamım, her an bir güzel resmi yaparım, fakat seni gördüm mü bütün yaptığım resimleri huzurunda yırtar, bozarım.

Divan, 1462:2

صد نقش برانگیزم با روح درآمیزم

چون نقش تو را بینم در آتشش اندازم

Yüzlerce resim yaparım, âdeta can veririm onlara, fakat senin güzelliğini görünce hepsini de ateşlere atar, yakarım.

Divan, 1462:3

تو ساقی خماری یا دشمن هشیاری

یا آنک کنی ویران هر خانه که می سازم

Sen ya sâkîsin, şarap sunmadasın, yahut ayıkların düşmanısın, yahut da her yaptığım, her düzüp koştuğum evi yıkıp dağıtan birisin.

جان ریخته شد بر تو آمیخته شد با تو

چون بوی تو دارد جان جان را هله بنوازم

Can dökülüp saçıldı, sana doğru akıp gitti, sana karıştı, seninle birleşti; canda senin kokun var, onun için hele bir şu canı hoş tutayım, sevip okşayayım.

Divan, 1462:5

هر خون که ز من روید با خاک تو می گوید

با مهر تو همرنگم با عشق تو هنبازم

Benden coşup akan kan sana, senin toprağına, seninle aynı renktenim, aşkınla ortağım diyor.

Divan, 1462:6

در خانه آب و گل بی‌توست خراب این دل

یا خانه درآ جانا یا خانه بپردازم

Şu balçık evde sen olmadıkça gönül harap bir halde kalakalmış; sevgili, ya eve gel, yahut da evi kökünden yıkayım gitsin.

Divan, 1466:1

در عشق سلیمانی من همدم مرغانم

هم عشق پری دارم هم مرد پری خوانم

Aşkta Süleyman kesilmişim, kuşların hemdemi olmuşum; hem peri aşkı var bende, hem periyi çağıran kişiyim ben.

Divan, 1466:2

هر کس که پری خوتر در شیشه کنم زودتر

برخوانم افسونش حراقه بجنبانم

Kim daha ziyade peri huyluysa hemen onu tutar, şişeye hapsederim; ona bir afsun okurum da işlek kılıcımı sallar, onu korkutur dururum.

Divan, 1466:3

زین واقعه مدهوشم باهوشم و بی‌هوشم

هم ناطق و خاموشم هم لوح خموشانم

Bu işten dolayı da dehşete düşmüşüm, hem aklım başımda, hem kendimden geçmişim.
Hem söz söylüyorum, hem susmadayım, hem susanların, susarak konuşanların taştahtasıyım ben.

Divan, 1466:4

فریاد که آن مریم رنگی دگر است این دم

فریاد کز این حالت فریاد نمی‌دانم

Feryat ki o Meryem şimdi bir başka renge girdi, bir başka hale büründü. Feryat şu halden ki feryat etmeyi de bilemiyorum artık.

Divan, 1466:5

زان رنگ چه بی‌رنگم زان طره چو آونگم

زان شمع چو پروانه یا رب چه پریشانم

O renkten nasıl da renksiz bir hale geldim, o alna dökülen kıvrım kıvrım saçlar yüzünden salkıma döndüm; yarabbi, o mum yüzünden pervane gibi nasıl da darmadağın oldum gitti.

Divan, 1466:6

گفتم که مها جانی امروز دگر سانی

گفتا که بر او منگر از دیده انسانم

Dedim ki a Ay, cansın sen, bugün bir başka güzelliğin var. Git dedi, bana insan gözüyle bakma.

Divan, 1466:7

ای خواجه اگر مردی تشویش چه آوردی

کز آتش حرص تو پردود شود جانم

A hoca, adamsan ne diye kuruntulara düşer, üzülür durursun? Senin hırs ateşinden canım dumanlar içinde kalıyor.

Divan, 1466:8

یا عاشق شیدا شو یا از بر ما واشو

در پرده میا با خود تا پرده نگردانم

Ya deli divane bir âşık ol, yahut git yanımızdan. Perdeye varlığınla gelme de perdeyi örtmeyeyim yüzüne.

Divan, 1466:9

هم خونم و هم شیرم هم طفلم و هم پیرم

هم چاکر و هم میرم هم اینم و هم آنم

Ben hem kanım, hem süt. Hem çocuğum, hem ihtiyar. Hem kulum, hem bey. Hem buyum, hem o.

Divan, 1466:10

هم شمس شکرریزم هم خطه تبریزم

هم ساقی و هم مستم هم شهره و پنهانم

Hem şekerler damlatan Şems'im, hem Tebriz ülkesi. Hem sâkîyim, hem sarhoşum, hem meşhurum apaçık, hem gizliyim, gören yok beni.

Divan, 1469:1

بیخود شده‌ام لیکن بیخودتر از این خواهم

با چشم تو می گویم من مست چنین خواهم

Kendimden geçmişim amma bundan da daha fazla geçmek isterim ki gözüne, işte diyeyim, sarhoş dediğin böyle olur, böylesine sarhoşluk isterim ben.

Divan, 1469:2

من تاج نمی‌خواهم من تخت نمی‌خواهم

در خدمتت افتاده بر روی زمین خواهم

O güzelim sevgilim boğazımı tuttu da ne istiyorsun dedi; işte dedim, bunu istiyorum.

Divan, 1469:3

آن یار نکوی من بگرفت گلوی من

گفتا که چه می خواهی گفتم که همین خواهم

Ne taç isterim ben, ne taht isterim; tapında yeryüzüne düşüp kapanmayı isterim ancak.

Divan, 1469:4

با باد صبا خواهم تا دم بزنم لیکن

چون من دم خود دارم همراز مهین خواهم

Seher yeline sırlarımı söylemek, onu kendime haldaş etmek isterim amma en ulu bir sırdaş olmalı bana, onunla dertleşmeliyim, bunu istiyorum asıl.

Divan, 1469:5

در حلقه میقاتم ایمن شده ز آفاتم

مومم ز پی ختمت زان نقش نگین خواهم

İhrama girilen yerin halkasına yapışmışım, haremdeyim, âfetlerden emin olmuşum; mührünü basasın diye sızmışım, erimişim, mum haline gelmişim, yüzüğündeki nakşı istemekteyim.

Divan, 1469:6

ماهی دگر است ای جان اندر دل مه پنهان

زین علم یقینستم آن عین یقین خواهم

A benim canım, benim gönlümde bir başka Ay gizli, bunu iyiden iyiye biliyorum, bu yakıyn bilgisine mensubum, fakat onu apaçık görmek, ayne'l-yakıyne ermek istiyorum.

Divan, 1470:1

جانم به فدا بادا آن را که نمی‌گویم

آن روز سیه بادا کو را بنمی جویم

Adını söylemediğim dilbere canım feda olsun; onu aramadığım günüm varsa kararsın, geceye dönsün.

Divan, 1470:2

یک باره شوم رسوا در شهر اگر فردا

من بر در دل باشم او آید در کویم

Yarın o benim mahalleme çıkar gelir de ben gönül kaydında kalırsam, bütün şehirde rezil rüsvay olayım gitsin.

Divan, 1470:3

گفتم صنم مه رو گه گاه مرا می جو

کز درد به خون دل رخساره همی‌شویم

Dedim ki: A ay yüzlü güzel, bâzı bâzı beni ara da dertle gönül kanına el atayım, o kanla yüzümü yıkayayım.

Divan, 1470:4

گفتا که تو را جستم در خانه نبودی تو

یا رب که چنین بهتان می گوید در رویم

Dedi ki: Geldim, aradım seni, fakat evde yoktun; yarabbi, böyle bir yalanı, hem de yüzüme karşı nasıl da söylüyor.

Divan, 1470:5

یک روز غزل گویان والله سپارم جان

زیرا که چو مو شد جان از بس که همی‌مویم

Bir gün, and olsun Allah’a, gazel söyleye söyleye can vereceğim, çünkü nice zamandır zârı zârı ağlayıp duruyorum, kıla döndüm artık.

بیایید بیایید به گلزار بگردیم

بر این نقطه اقبال چو پرگار بگردیم

Gelin gelin, gül bahçesine gidelim; şu devlet, şu ikbal noktasının çevresinde pergel gibi dönelim.

Divan, 1473:2

بیایید که امروز به اقبال و به پیروز

چو عشاق نوآموز بر آن یار بگردیم

Gelin, bugün devletle, kutlulukla, yeni aşka düşenler gibi o sevgilinin çevresinde dönüp dolaşalım.

Divan, 1473:3

بسی تخم بکشتیم بر این شوره بگشتیم

بر آن حب که نگنجید در انبار بگردیم

Çok tohum ektik, çok döndük dolaştık şu çorak yerde, biraz da o ambarlara sığmayan tohumu araştıralım.

Divan, 1473:4

هر آن روی که پشت است به آخر همه زشت است

بر آن یار نکوروی وفادار بگردیم

Art olan, arka kesilen her yüz, önünde sonunda çirkindir; biz o güzel yüzlü, vefalı sevgiliyi arayıp aktaralım.

Divan, 1473:5

چو از خویش برنجیم زبون شش و پنجیم

یکی جانب خمخانه خمار بگردیم

Kendimizden incindik mi beş duygunun, altı cihetin zebunu olduk gitti; bir kerecik de meyhanecinin meyhanesine varalım.

Divan, 1473:6

در این غم چو نزاریم در آن دام شکاریم

دگر کار نداریم در این کار بگردیم

Mademki şu gama düştük, eridik bittik, o tuzağa avız artık; başka bir işimiz gücümüz yok, bu işe koyulmuş gitmişiz.

Divan, 1473:7

چو ما بی‌سر و پاییم چو ذرات هواییم

بر آن نادره خورشید قمروار بگردیم

Başımız-ayağımız yok, zerreler gibi havadayız, Ay gibi biz de o örülmemiş, o eşsiz güneşin çevresinde dönüp duralım.

Divan, 1473:8

چو دولاب چه گردیم پر از ناله و افغان

چو اندیشه بی‌شکوت و گفتار بگردیم

Su dolabı gibi feryatlarla dolduk; düşünce gibi şikâyetsiz, sözsüz dönüp duralım.

Divan, 1474:1

حکیمیم طبیبیم ز بغداد رسیدیم

بسی علتیان را ز غم بازخریدیم

Hikmet sahibiyiz, hekimiz, Bağdat’tan geldik; birçok illetlileri dertlerinden, illetlerinden kurtardık.

Divan, 1474:2

سبل‌های کهن را غم بی‌سر و بن را

ز رگ هاش و پی‌هاش به چنگاله کشیدیم

Eski yolları yordamları, başı, dibi bulunmaz dertleri, gamları pençemizle tutar, damarlarından, sinirlerinden çeker, söküp atarız.

Divan, 1474:3

طبیبان فصیحیم که شاگرد مسیحیم

بسی مرده گرفتیم در او روح دمیدیم

Güzel, üslûplu söz söyleyenleriz, Mesîh’in talebesiyiz biz, nice ölülere tuttuk da can üfürdük biz.

Divan, 1474:4

بپرسید از آن‌ها که دیدند نشان‌ها

که تا شکر بگویند که ما از چه رهیدیم

Sorun izimizi bulanlara, yüzümüzü görenlere, sorun da şükrederek söylesinler size;
kuyudan kurtulduk biz.

Divan, 1474:5

رسیدند طبیبان ز ره دور غریبان

غریبانه نمودند دواها که ندیدیم

Hekimler uzak bir yoldan geldiler, gurbete düştüler de eriştiler buraya; öylesine eşsiz, örneksiz ilaçlar yaptılar ki görmedik hiç.

Divan, 1474:6

سر غصه بکوبیم غم از خانه بروبیم

همه شاهد و خوبیم همه چون مه عیدیم

Derdin başını ezeriz ayağımızla, gamı süpürür atarız evden; hepimiz de güzel dilberleriz, hepimiz de bayram ayına benziyoruz.

Divan, 1474:7

طبیبان الهیم ز کس مزد نخواهیم

که ما پاک روانیم نه طماع و پلیدیم

Tanrı hekimleriyiz, kimseden tedavi ücreti almayız; çünkü içimiz temiz, tamaha düşmemişiz, pis değiliz biz.

Divan, 1474:8

مپندار که این نیز هلیله‌ست و بلیله‌ست

که این شهره عقاقیر ز فردوس کشیدیم

Bu ilacı helîle-melîle sanma; bu meşhur kökleri, ilaçları cennetten getirdik biz.

Divan, 1474:9

حکیمان خبیریم که قاروره نگیریم

که ما در تن رنجور چو اندیشه دویدیم

Her şeyden haberi olan hekimleriz, idrara bakmayız, çünkü düşünce gibi hastanın bedeninde yürür, koşarız biz.

Divan, 1474:10

دهان باز مکن هیچ که اغلب همه جغدند

دگر لاف مپران که ما بازپریدیم

Ağzını açma hiç, dinleyenlerin çoğu kuzgundur; artık lâfa girişme; zaten biz de uçtuk gittik.

Divan, 1475:1

بجوشید بجوشید که ما اهل شعاریم

بجز عشق بجز عشق دگر کار نداریم

Coşun coşun, biz de coşkun deniziz zaten, aşktan başka hiçbir işimiz gücümüz yok, aşktan başka bir iş görmüyoruz.

Divan, 1475:2

در این خاک در این خاک در این مزرعه پاک

بجز مهر بجز عشق دگر تخم نکاریم

Şu toprağa sevgiden başka, aşktan başka hiçbir tohum ekmeyiz, şu toprağa, şu tertemiz tarlaya başka bir tohum ekmeyiz biz.

Divan, 1475:3

چه مستیم چه مستیم از آن شاه که هستیم

بیایید بیایید که تا دست برآریم

Padişahımızın yüzünden ne sarhoşuz, ne sarhoş; gelin, gelin de elimizi uzatalım size.

Divan, 1475:4

چه دانیم چه دانیم که ما دوش چه خوردیم

که امروز همه روز خمیریم و خماریم

Ne bilelim, ne bilelim dün nasıl bir şarap içtik ki, bugün gün boyunca sarhoşuz, mahmuruz.

Divan, 1475:5

مپرسید مپرسید ز احوال حقیقت

که ما باده پرستیم نه پیمانه شماریم

Gerçek hallerinden sormayın, sormayın; çünkü biz şaraba tapıyoruz, kadeh saymıyoruz.

Divan, 1475:6

شما مست نگشتید وزان باده نخوردید

چه دانید چه دانید که ما در چه شکاریم

Sarhoş olmadınız, o şarabı içmediniz siz; ne bilirsiniz, ne bilirsiniz, hangi avın peşindeyiz biz?

Divan, 1475:7

نیفتیم بر این خاک ستان ما نه حصیریم

برآییم بر این چرخ که ما مرد حصاریم

Şu toprağa düşmeyiz, döşenmeyiz biz, hasır değiliz ki; kale erleriyiz, şu göklere yücelelim biz.

Divan, 1477:1

از اول امروز چو آشفته و مستیم

آشفته بگوییم که آشفته شدستیم

Bugün seher çağından beri darmadağınız, sarhoşuz; mademki darmadağın olmuşuz, darmadağın sözler söyleyelim.

Divan, 1477:2

آن ساقی بدمست که امروز درآمد

صد عذر بگفتیم و زان مست نرستیم

O körkütük sarhoş sâkî bugün girdi içeriye; yüzlerce özür getirdik, fakat o sarhoştan kurtulamadık gitti.

Divan, 1477:3

آن باده که دادی تو و این عقل که ما راست

معذور همی‌دار اگر جام شکستیم

O şarabı sen sundun. Şu akıl da bizim aklımız ya hani; eh artık hoşgör kadehi kırarsak.

Divan, 1477:4

امروز سر زلف تو مستانه گرفتیم

صد بار گشادیمش و صد بار ببستیم

Bugün saçının ucunu sarhoşça bir tuttuk; yüz kere çözdük, açtık, yüz kere ördük durduk.

Divan, 1477:5

رندان خرابات بخوردند و برفتند

ماییم که جاوید بخوردیم و نشستیم

Meyhane rintleri içtiler, sızdılar; biziz ki içtikçe içtik; fakat oturduk kaldık, sızmadık.

Divan, 1477:6

وقت است که خوبان همه در رقص درآیند

انگشت زنان گشته که از پرده بجستیم

Perdeden çıktık gitti; güzellerin hepsinin de parmaklarını şıkırdatarak oyuna koyulmalarının tam çağı.

یک لحظه بلانوش ره عشق قدیمیم
یک لحظه بلی گوی مناجات الستیم

Bir soluk önüne ön olmayan aşkın belâsını içmedeyiz; bir soluk Elest münâcâtına belâ demedeyiz.

Divan, 1477:8

از گفت بلی صبر نداریم ازیرا

بسرشته و بر رسته سغراق الستیم

Divan, 1477:9

بالا همه باغ آمد و پستی همگی گنج

ما بوالعجبانیم نه بالا و نه پستیم

Yukarısı tamamıyla bağ bahçe olmuş, aşağısı baştan başa define kesilmiş; bizse ne şaşılacak kişileriz ki ne yukardanız, ne aşağıdan.

Divan, 1477:10

خاموش که تا هستی او کرد تجلی

هستیم بدان سان که ندانیم که هستیم

Sus; onun varlığı bir vurdu mu öylesine bir var oluruz ki var mıyız, biz de bilmeyiz.

Divan, 1477:11

تو دست بنه بر رگ ما خواجه حکیما

کز دست شدستیم ببین تا ز چه دستیم

A bilgin hekim, nabzımıza bir el at; elden çıkmışız, hangi elin yüzünden ama, bunu bir gör.

Divan, 1477:12

هر چند پرستیدن بت مایه کفر است

ما کافر عشقیم گر این بت نپرستیم

Puta tapmak kâfirliğin temelidir ama bu puta tapmazsak aşk kâfiriyiz biz.

Divan, 1477:13

جز قصه شمس حق تبریز مگویید

از ماه مگویید که خورشیدپرستیم

Tebrizli Tanrı Şems’inden başkasından bahsetmeyin; Ay’dan söz etmeyin bize, Güneş’e tapanlarız biz.

Divan, 1481:1

ما آتش عشقیم که در موم رسیدیم

چون شمع به پروانه مظلوم رسیدیم

Aşk ateşiyiz biz, muma ulaştık; zulümler çeken pervaneyi yakıp yandırmak için mum gibi çıkageldik.

Divan, 1481:2

یک حمله مردانه مستانه بکردیم

تا علم بدادیم و به معلوم رسیدیم

Sarhoşçasına erce bir saldırdık da bilgiyi verdik, bilinene ulaştık.

Divan, 1481:3

در منزل اول به دو فرسنگی هستی

در قافله امت مرحوم رسیدیم

Daha ilk konakta, acınmış ümmetin kervanıyla iki fersahlık varlık yolunu aştık gitti.

Divan, 1481:4

آن مه که نه بالاست نه پست است بتابید

وان جا که نه محمود و نه مذموم رسیدیم

Hani ne yukarıda olan, ne aşağıda bulunan bir Ay var ya; ona… Hani bir yer var ya, orada ne övülmüş var, ne kınanmış; oraya ulaştık.

Divan, 1481:5

تا حضرت آن لعل که در کون نگنجد

بر کوری هر سنگ دل شوم رسیدیم

Her taş yürekli kutsuzun inadına varlık âlemine sığmayan o lâ’lin ta kapısına vardık.

Divan, 1481:6

با آیت کرسی به سوی عرش پریدیم

تا حی بدیدیم و به قیوم رسیدیم

Kürsî âyetiyle Arş’a doğru uçtuk da daimî diriyi gördük, daima tedbirde, tasarrufta bulunana ulaştık.

Divan, 1481:7

امروز از آن باغ چه بابرگ و نواییم

تا ظن نبری خواجه که محروم رسیدیم

Bugün o bağdan bahçeden ne dallarımız, ne yapraklarımız, ne çiçeklerimiz, ne meyvelerimiz var; hocam, mahrum olarak geldik sanma; seyret de bak.

Divan, 1481:8

ویرانه به بومان بگذاریم چو بازان

ما بوم نه‌ایم ار چه در این بوم رسیدیم

Doğanlar gibi yıkık yeri baykuşlara bırakalım; baykuş değiliz ya, ne diye bu yıkık ülkeye geldik biz?

Divan, 1481:9

زنار گسستیم بر قیصر رومی

تبریز ببر قصه که در روم رسیدیم

Rum kayserinin tapısında zünnârımızı çözdük, hikâyeyi Tebriz’e götürün de orada söyleyin; Rum ülkesine ulaştık biz.

Divan, 1535:1

بیا تا قدر یک دیگر بدانیم

که تا ناگه ز یک دیگر نمانیم

Gel de birbirimizin kadrini bilelim; çünkü ansızın ayrılacağız birbirimizden.

Divan, 1535:2

چو مؤمن آینه مؤمن یقین شد

چرا با آینه ما روگرانیم

Mademki inanan, inanç sahibinin aynasıdır; mademki bu böyle; ne diye aynadan yüz çeviriyoruz?

کریمان جان فدای دوست کردند

سگی بگذار ما هم مردمانیم

Ulular, dosta can feda ederler; köpekliği bırak, biz de insanız.

Divan, 1535:4

فسون قل اعوذ و قل هو الله

چرا در عشق همدیگر نخوانیم

Kul eûzü'leri, Kul huvallah'ları ne diye birbirimizi sevmek için okuyup üflemeyiz?

Divan, 1535:5

غرض‌ها تیره دارد دوستی را

غرض‌ها را چرا از دل نرانیم

Garezler dostluğu karartır, ne diye gönülden söküp atmayız, sürüp çıkarmayız garezleri?

Divan, 1535:6

گهی خوشدل شوی از من که میرم

چرا مرده پرست و خصم جانیم

Bâzı bâzı, ben öleceğim diye gönlün hoşlaşıyor; ne diye ölüye taparız, neden birbirimizin canına düşman oluruz ki?

Divan, 1535:7

چو بعد از مرگ خواهی آشتی کرد

همه عمر از غمت در امتحانیم

Ölümümden sonra biliyorum, uzlaşacaksın, barışacaksın; fakat bir ömür boyunca gamınla sınanıp duruyoruz biz.

Divan, 1535:8

کنون پندار مردم آشتی کن

که در تسلیم ما چون مردگانیم

Şimdi öldüm say da barış benimle; zaten teslim oluşta ölülere benzeriz biz.

Divan, 1535:9

چو بر گورم بخواهی بوسه دادن

رخم را بوسه ده کاکنون همانیم

Mezarımı öpmek istiyorsan, neysek gene oyuz biz, gel de yüzümü öp şimdi.

Divan, 1535:10

خمش کن مرده وار ای دل ازیرا

به هستی متهم ما زین زبانیم

Ölü gibi sus a gönül; zaten bu dil yüzünden varlıkla töhmetlenmişiz biz.

Divan, 1594:1

ایها العشاق آتش گشته چون استاره‌ایم

لاجرم رقصان همه شب گرد آن مه پاره‌ایم

A âşıklar, yıldız gibi ateş kesilmişiz biz, hasılı o ay parçasının çevresinde bütün gece dönüp oynamadayız.

Divan, 1594:2

تا بود خورشید حاضر هست استاره ستیر

بی‌رخ خورشید ما می دانک ما آواره‌ایم

Güneş meydana çıkınca yıldız kaçar gider; güneşimizin yüzü yokken bil ki âvâreyiz, serseriyiz biz.

Divan, 1594:3

الصلا ای عاشقان‌هان الصلا این کاریان

باده کاری است این جا زانک ما این کاره‌ایم

Haydin a âşıklar, haydin a şu işe girişenler, burda işe yarar, iş başarır bir şarap var, çünkü biz bu işin ehliyiz.

Divan, 1594:4

هر سحر پیغام آن پیغامبر خوبان رسد

کالصلا بیچارگان ما عاشقان را چاره‌ایم

Her seher çağı güzeller peygamberinden şu haber gelir: Haydin a çaresizler, âşıklara çareyiz biz.

Divan, 1594:5

نعره لبیک لبیک از همه برخاسته

مصحف معنی تویی ما هر یکی سی پاره‌ایم

Hepsinden de lebbeyk, lebbeyk narası coşmuş; diyorlar ki: Mâna mushafı sensin, bizim her birerimizse otuz cüze bölünmüşüz.

Divan, 1594:6

خونبهای کشتگان چون غمزه خونی اوست

در میان خون خود چون طفلک خون خوارهایم

Öldürülenlerin kan pahası, mademki onun kanlı bakışıdır; kanlar içen çocukcağız gibi biz de kendi kanımıza bulanmışız.

Divan, 1594:7

کوه طور از باده‌اش بیخود شد و بدمست شد

ما چه کوه آهنیم آخر چه سنگ خاره‌ایم

Tur Dağı bile onun şarabını içince kendinden geçti, körkütük sarhoş oldu; ne demirden dağız biz, ne mermer kaya.

Divan, 1594:8

یک جو از سرش نگوییم ار همه جو جو شویم

گرد خرمنگاه چرخ ار چه که ما سیاره‌ایم

Feleğin harmanında dönüp öğütülmedeyiz amma kesseler bizi, arpa arpa etseler gene de sırrının bir arpa kadarını bile söylemeyiz.

Divan, 1594:9

همچو مریم حامله نور خدایی گشته‌ایم

گر چو عیسی بسته این جسم چون گهواره‌ایم

İsa gibi biz de beşiğe benzeyen şu bedene bağlıyız amma Meryem gibi Tanrı nuruna gebe kalmışız.

Divan, 1594:10

از درون باره این عقل خود ما را مجو

زانک در صحرای عشقش ما برون باره‌ایم

Bizi, şu aklının töresine uyup da aramaya kalkışma; çünkü biz onun aşk ovasında töreden de dışarı çıkmışız, yasadan da.

Divan, 1594:11

عشق دیوانه‌ست و ما دیوانه دیوانه‌ایم

نفس اماره‌ست و ما اماره اماره‌ایم

Aşk delidir amma biz delinin de delisiyiz; nefis kötülükleri buyurur amma bizim buyruğumuz ona da geçer.

Divan, 1594:12

مفخر تبریز شمس الدین تو بازآ زین سفر

بهر حق یک بارگی ما عاشق یک باره‌ایم

Bir dön şu seferden a dinin övündüğü Tebrizli Şems, Allah için olsun gel; bir tek aşka tutulmuşuz, sana âşıkız biz.

Divan, 1596:1

چون همه یاران ما رفتند و تنها ماندیم

یار تنهاماندگان را دم به دم می خواندیم

Bütün dostlarımız gittiler, yapayalnız kaldık; kimsesizler kimsesini, yalnızlar dostunu her an çağırıp durduk.

Divan, 1596:2

جمله یاران چون خیال از پیش ما برخاستند

ما خیال یار خود را پیش خود بنشاندیم

Bütün dostlar hayal gibi önümüzden çekiliverdiler; biz de tuttuk, sevgilinin hayalini önümüze aldık.

Divan, 1596:3

ساعتی از جوی مهرش آب بر دل می زدیم

ساعتی زیر درختش میوه می افشاندیم

Bir an oluyordu, sevgisinin ırmağından sular alıyor, gönüle serpiyorduk; bir an oluyordu, ağacının altında meyve silkiyorduk.

Divan, 1596:4

ساعتی می کرد بر ما شکر و گوهر نثار

ساعتی از شکر او ما مگس می راندیم

Bir an oluyordu, bize şekerler, inciler saçıyordu; bir an oluyordu, şekerine üşüşen sinekleri kovuyorduk.

چون خیال او درآمد بر درش دربان شدیم

چون خیال او برون شد ما در این درماندیم

Hayali kapıdan girince kapısına kapıcı kesildik biz; hayali çıkıp gidince de o kapıda kalakaldık biz.

Divan, 1598:1

ای خوشا روزا که ما معشوق را مهمان کنیم

دیده از روی نگارینش نگارستان کنیم

Ne hoş gündür o gün ki o sevgiliyi konuk ederiz; gözümüz onun güzelim yüzünden bir güzellikler diyarı olur.

Divan, 1598:2

گر ز داغ هجر او دردی است در دل‌های ما

ز آفتاب روی او آن درد را درمان کنیم

Gönüllerimizde ayrılık dağından bir dert varsa, onun güneş yüzüyle o derde bir derman buluruz.

Divan, 1598:3

چون به دست ما سپارد زلف مشک افشان خویش

پیش مشک افشان او شاید که جان قربان کنیم

Miskler saçan saçlarını elimize verirse o miskler saçan saçlara biz de canlarımızı feda ederiz.

Divan, 1598:4

آن سر زلفش که بازی می کند از باد عشق

میل دارد تا که ما دل را در او پیچان کنیم

Aşk yeliyle dağılan o saçlarla oynamaktan daha güzel bir oyun varsa göster bize; o oyuna başlayalım.

Divan, 1598:5

او به آزار دل ما هر چه خواهد آن کند

ما به فرمان دل او هر چه گوید آن کنیم

Gönlümüzü nasıl incitmek dilerse öyle incitir o; onun gönlü ne buyurursa onu yaparız biz.

Divan, 1598:6

این کنیم و صد چنین و منتش بر جان ماست

جان و دل خدمت دهیم و خدمت سلطان کنیم

Bunu yaparız biz, bu, yüzlerce defa minnettir canımıza; canla, gönülle hizmet ederiz ona, o padişahın hizmetinde bulunuruz biz.

Divan, 1598:7

آفتاب رحمتش در خاک ما درتافته‌ست

ذره‌های خاک خود را پیش او رقصان کنیم

Rahmetinin güneşi toprağımıza vurunca toprağımızın bütün zerreleri ona karşı oynar durur.

Divan, 1598:8

ذره‌های تیره را در نور او روشن کنیم

چشم‌های خیره را در روی او تابان کنیم

Kapkara zerrelerimizi onun ışığıyla ışıtırız, şaşırıp kalan gözlerimizi onun yüzüyle aydınlatırız.

Divan, 1598:9

چوب خشک جسم ما را کو به مانند عصاست

در کف موسی عشقش معجز ثعبان کنیم

Bir sopaya benzeyen, kuru bir dala dönmüş bedenimizi onun aşk Mûsa’sının eline veririz de mucize gösteririz, onu bir ejderhâ haline sokarız.

Divan, 1598:10

گر عجب‌های جهان حیران شود در ما رواست

کاین چنین فرعون را ما موسی عمران کنیم

Dünyadaki bütün şaşılacak şeyler, bize şaşsa yeridir; çünkü biz böyle bir Firavun'u tutar da İmranoğlu Mûsa yaparız.

Divan, 1598:11

نیمه‌ای گفتیم و باقی نیم کاران بو برند

یا برای روز پنهان نیمه را پنهان کنیم

Ben yarım söyledim, sözün gerisi de bu söylediklerimden anlaşılır artık; yahut da gizlilik günü için yarısını da gizleyeyim.

Divan, 1608:1

چه کسم من چه کسم من که بسی وسوسه مندم

گه از آن سوی کشندم گه از این سوی کشندم

Ne adamım ben, ne adamım? Pek vesveseliyim… kimi o yana çekerler beni, kimi bu yana çekerler.

Divan, 1608:2

ز کشاکش چو کمانم به کف گوش کشانم

قدر از بام درافتد چو در خانه ببندم

Kulağımı tutup çekenin elinde bir yaya dönmüşüm, çekip durmada beni… tutsa da evin kapısına halka gibi kaksa beni, kader tutar da damdan aşağıya atar, düşürür gider beni.

Divan, 1608:3

مگر استاره چرخم که ز برجی سوی برجی

به نحوسیش بگریم به سعودیش بخندم

Yoksa gökyüzünde bir yıldız mıyım ki burçtan burca giderim; o burcun kutsuzluğundan ağlarım, bu burcun kutluluğundan gülerim.

Divan, 1608:4

به سما و به بروجش به هبوط و به عروجش

نفسی همتک بادم نفسی من هلپندم

Göklere çıkmada, burçlara ağmada, yerlere esmede, yücelere çıkmadayım; bir soluk yelle eşim dostum; yeler yöpürürüm; bir soluk da işsiz güçsüz kalakalırım.

Divan, 1608:5

نفسی آتش سوزان نفسی سیل گریزان

ز چه اصلم ز چه فصلم به چه بازار خرندم

Bir solukta yakıp yandıran bir ateş kesilirim; bir solukta kaçıp giden sel… hangi temeldenim, hangi mevsimden… hangi pazarda satın alırlar beni.

Divan, 1608:6

نفسی فوق طباقم نفسی شام و عراقم

نفسی غرق فراقم نفسی راز تو رندم

Bir soluk olur, göklerin de yücesine çıkarım; bir soluk olur, Şam'a, Irak'a giderim… bir soluk da olur, ayrılığa dalarım, senin saçlarını geveler dururum.

Divan, 1608:7

نفسی همره ماهم نفسی مست الهم

نفسی یوسف چاهم نفسی جمله گزندم

Bir solukta Ay'a yoldaşım, bir solukta Tanrı sarhoşu… bir soluk, kuyuda Yusuf kesilirim,
bir solukta tümden zarar ziyan olur giderim.

Divan, 1608:8

نفسی رهزن و غولم نفسی تند و ملولم

نفسی زین دو برونم که بر آن بام بلندم

Bir soluk olur, yol keserim, gulyabani olurum; bir soluk olur, gevşerim, usanır giderim…
bir soluk da olur, şu ikisinden de dışarı çıkarım, o yüce damın yücesine ağarım.

Divan, 1608:9

بزن ای مطرب قانون هوس لیلی و مجنون

که من از سلسله جستم وتد هوش بکندم

A kanun çalan, Leylâ’yla Mecnun’un hevesini söyle, onların aşk nağmesini çal…
zincirden boşandım çünkü, aklın temel direğini söktüm gitti.

Divan, 1608:10

به خدا که نگریزی قدح مهر نریزی

چه شود ای شه خوبان که کنی گوش به پندم

A güzeller padişahı, Allah için olsun, kaçmasan, sevgi şarabını kadehime döksen de sunsan, öğüdüme kulak assan ne olur?

Divan, 1608:11

هله ای اول و آخر بده آن باده فاخر

که شد این بزم منور به تو ای عشق پسندم

Hele ey ön-son, hele o övünç veren şarabı sun… a benim aşkı beğenen güzelim, şu meclis seninle ışıklandı.

Divan, 1608:12

بده آن باده جانی ز خرابات معانی

که بدان ارزد چاکر که از آن باده دهندم

Anlamlar meyhanesinden o can şarabını sun… bu kulun kölen lâyıktır ona; o şarabı sunarlar bana.

Divan, 1608:13

بپران ناطق جان را تو از این منطق رسمی

که نمی‌یابد میدان بگو حرف سمندم

O can sözlerini söyleyeni şu doğru düzen sözden, şu halka göre konuşmadan uçur gitsin… yörük ata benzeyen sözlerim, zâti burda koşacak meydan bulamıyor.

Divan, 1611:1

مکن ای دوست غریبم سر سودای تو دارم

من و بالای مناره که تمنای تو دارم

A dostum, beni garip koyma, senin sevdana düşmüşüm… minarenin yücesine çıkmışım;
seni arıyorum, seni istiyorum.

Divan, 1611:2

ز تو سرمست و خمارم خبر از خویش ندارم

سر خود نیز نخارم که تقاضای تو دارم

Senin yüzünden sarhoşum, mahmurum, kendimden haberim yok… sana düşmüşüm, sana alınmışım, başımı bile kaşımaya vaktim yok.

Divan, 1611:3

دل من روشن و مقبل ز چه شد با تو بگویم

که در این آینه دل رخ زیبای تو دارم

Gönlüm neden aydınlandı, neden devlete erdi; söyleyeyim sana: Şu gönül aynasında senin güzelim yüzün var da ondan.

Divan, 1611:4

مکن ای دوست ملامت بنگر روز قیامت

همه موجم همه جوشم در دریای تو دارم

Kınama beni dostum, kıyamet gününe bak, beni seyret… tüm dalgayım, tüm coşkunluk, senin denizinin incisi var bende.

Divan, 1611:5

مشنو قول طبیبان که شکر زاید صفرا

به شکر داروی من کن چه که صفرای تو دارم

Hekimler, şeker safrayı arttırır derler ya; dinleme sözlerini; senin safran var bende, şekerle sağlık ver bana.

Divan, 1611:6

هله ای گنبد گردون بشنو قصه‌ام اکنون

که چو تو همره ماهم بر و پهنای تو دارم

Hele ey dönüp duran gökyüzü, şimdicek benim hikâyemi dinle: Senin gibi ben de Ay’la yoldaşım, senin kadar uçsuz bucaksızım, senin gibi genişim.

Divan, 1611:7

بر دربان تو آیم ندهد راه و براند

خبرش نیست که پنهان چه تماشای تو دارم

Kapıcına geliyorum; bana yol vermiyor, kovuyor beni… haberi yok ki gizlice neler görmedeyim; seni seyretmedeyim ben.

Divan, 1611:8

ز درم راه نباشد ز سر بام و دریچه

ستر الله علینا چه علالای تو دارم

Kapıdan yol bulamazsam damdan, pencereden girerim… senin havana uymuşum, kapıp koyuvermişim kendimi; Tanrı gizlesin, Tanrı korusun bizi.

Divan, 1611:9

هله دربان عوان خو مدهم راه و سقط گو

چو دفم می زن بر رو دف و سرنای تو دارم

A hoyrat kapıcı, yol verme bana, kötü sözler söyle… tef gibi vur yüzüme; senin tefin, senin zurnan var bende.

Divan, 1611:10

چو دف از سیلی مطرب هنرم بیش نماید

بزن و تجربه می کن همه هیهای تو دارم

Tef gibi çalgıcının sillesiyle hünerim daha da çok görünür… hele bir vur da sına, senin hey-heylerin var bende.

Divan, 1611:11

هله زین پس نخروشم نکنم فتنه نجوشم

به دلم حکم کی دارد دل گویای تو دارم

Artık bundan böyle coşmayayım, fitneler koparmayayım… fakat gönüle kim buyruk yürütebilir? Senin söyleyen gönlün var bende.

Divan, 1620:1

هوسی است در سر من که سر بشر ندارم

من از این هوس چنانم که ز خود خبر ندارم

Başımda öylesine bir heves var ki… insan başı yok bende… bu hevesle öyle bir haldeyim ki kendimden bile haberim yok benim.

Divan, 1620:2

دو هزار ملک بخشد شه عشق هر زمانی

من از او بجز جمالش طمعی دگر ندارم

Aşk padişahı her zaman binlerce mal verir, mülk bağışlar; benimse yüzünü görmekten başka ümidim, isteğim yok.

Divan, 1620:3

کمر و کلاه عشقش به دو کون مر مرا بس

چه شد ار کله بیفتد چه غم ار کمر ندارم

Külâhım düşmüş, ne çıkar? Kemerim yokmuş, ne gam var? İki dünyada da yeter bana onun aşk kemeri, aşk külâhı.

Divan, 1620:4

سحری ببرد عشقش دل خسته را به جایی

که ز روز و شب گذشتم خبر از سحر ندارم

Seher çağı, aşkı, yaralı gönlümü aldı, öyle bir yere götürdü ki gündüzden de geçtim, geceden de, seherdense hiç haberim yok.

Divan, 1620:5

سفری فتاد جان را به ولایت معانی

که سپهر و ماه گوید که چنین سفر ندارم

Cana anlamlar iline yolculuk düştü; hem öyle bir yolculuk ki gök de böylesine bir yolculuktan haberim bile yok diyor, Ay da.

Divan, 1620:6

ز فراق جان من گر ز دو دیده در فشاند

تو گمان مبر که از وی دل پرگهر ندارم

Canımdan ayrıldığım için gözlerim inciler saçıyor ama sanma ki incilerle dolu bir gönül sahibi etmemiş beni.

Divan, 1620:7

چه شکرفروش دارم که به من شکر فروشد

که نگفت عذر روزی که برو شکر ندارم

Ne de güzel bir şekercim var; bana boyuna şeker satmada; bir gün bile şekerim yok diye özür dilemedi benden.

Divan, 1620:8

بنمودمی نشانی ز جمال او ولیکن

دو جهان به هم برآید سر شور و شر ندارم

Güzelliğinden bir iz, bir eser gösterirdim ama dünya birbirine girer… benimse kargaşalıkla uğraşmaya vaktim yok.

Divan, 1620:9

تبریز عهد کردم که چو شمس دین بیاید

بنهم به شکر این سر که به غیر سر ندارم

A Tebriz, ahdettim, Şemseddin gelirse şükrane olarak başımı vereceğim; zâti başımdan başka da bir şeyim yok.

Divan, 1621:1

چو غلام آفتابم هم از آفتاب گویم

نه شبم نه شب پرستم که حدیث خواب گویم

Mademki güneşe kulum, boyuna güneşten söz açmalıyım; ne geceyim, ne geceye tapıyorum; ne diye rüyadan söz edeyim?

Divan, 1621:2

چو رسول آفتابم به طریق ترجمانی

پنهان از او بپرسم به شما جواب گویم

Mademki güneşin elçisiyim; tercemanlık yoluyla gizlice ona sormalıyım, duyduğumu sorularınıza cevap olarak size söylemeliyim.

Divan, 1621:3

به قدم چو آفتابم به خرابه‌ها بتابم

بگریزم از عمارت سخن خراب گویم

Mademki âlemi ışıtmada tıpkı güneşim, yıkık yerleri ışıtmalıyım… yapılı yerlerden kaçmalıyım; yıkık sözler söylemeliyim.

Divan, 1621:4

به سر درخت مانم که ز اصل دور گشتم

به میانه قشورم همه از لباب گویم

Divan, 1621:5

من اگر چه سیب شیبم ز درخت بس بلندم

من اگر خراب و مستم سخن صواب گویم

Perişan bir elmayım ama ağacımdan çok yüceyim… sarhoşum, yerlere yıkılmışım ama doğru söz söylüyorum.

Divan, 1621:6

چو دلم ز خاک کویش بکشیده است بویش

خجلم ز خاک کویش که حدیث آب گویم

Gönlüm köyünün toprağının kokusunu aldı; artık sudan söz edersem utanırım köyünün toprağından.

Divan, 1621:7

بگشا نقاب از رخ که رخ تو است فرخ

تو روا مبین که با تو ز پس نقاب گویم

Yüzündeki örtüyü aç; kutlu bir yüzün var… seninle perde ardından konuşmamı revâ görme.

چو دلت چو سنگ باشد پر از آتشم چو آهن

تو چو لطف شیشه گیری قدح و شراب گویم

Gönlüm taşa döndü mü, demir gibi ateşler içindeyimdir; şişe gibi inceldin, güzelleştin mi kadehten söz açarım, şaraptan lâf ederim.

Divan, 1621:9

ز جبین زعفرانی کر و فر لاله گویم

به دو چشم ناودانی صفت سحاب گویم

Safran gibi sararmış yüzümle lâlenin allığını, güzelliğini anlatırım; oluk gibi gözlerimle bulutu hikâye ederim.

Divan, 1621:10

چو ز آفتاب زادم به خدا که کیقبادم

نه به شب طلوع سازم نه ز ماهتاب گویم

Mademki güneşten doğdum, and olsun Tanrı’ya, Keykubad’ım ben… Ne geceleri doğarım, ne ay ışığından söz ederim.

Divan, 1621:11

اگرم حسود پرسد دل من ز شکر ترسد

به شکایت اندرآیم غم اضطراب گویم

Hasetçi halimi sorarsa gönlüm şükretmekten korkar da şikâyete başlarım; gamı anlatırım, kıvrandığımı söylerim.

Divan, 1621:12

بر رافضی چگونه ز بنی قحانه لافم

بر خارجی چگونه غم بوتراب گویم

Râfızî'ye Benî-Kuhâfe'den nasıl lâf edebilirim; Haricî'ye Ebû Türâb'ın gamını nasıl anlatırım?

Divan, 1621:13

چو رباب از او بنالد چو کمانچه رو درافتم

چو خطیب خطبه خواند من از آن خطاب گویم

Rebâb onun yüzünden inlemeye başladı mı, kemençe gibi yüzüstü düşerim; hatip hutbe okumaya koyuldu mu, o anlatıştan söz açmaya koyulurum.

Divan, 1621:14

به زبان خموش کردم که دل کباب دارم

دل تو بسوزد ار من ز دل کباب گویم

Dille söylemeden vazgeçtim, sustum… çünkü yanmış, kavrulmuş bir gönlüm var;
gönlümden söz açarsam sözlerim seni de yakar, kavurur.

Divan, 1624:1

خبری اگر شنیدی ز جمال و حسن یارم

سر مست گفته باشد من از این خبر ندارم

Sevgilimin güzelliğinden yeni bir haber aldınsa sarhoşlukla bir söz söylemişimdir; yoksa haberim bile yok bundan.

Divan, 1624:2

شب و روز می بکوشم که برهنه را بپوشم

نه چنان دکان فروشم که دکان نو برآرم

Gece gündüz bir çıplağı giydirmeye çalışmadayım ben; yeni bir dükkân düzmeye uğraşan satıcı değilim.

Divan, 1624:3

علمی به دست مستی دو هزار مست با وی

به میان شهر گردان که خمار شهریارم

Sarhoşun birinin elinde bir bayrak, iki bin sarhoş da peşinde… padişahın sarhoşuyuz biz diye şehirde gezip duruyorlar.

Divan, 1624:4

به چه میخ بندم آن را که فقاع از او گشاید

چه شکار گیرم آن جا که شکار آن شکارم

Hangi mıhla mıhlayayım onu? Bütün bağlar, kilitler onun yüzünden açılmada… burada ne avlayayım? Zâti o ava av olmuşum gitmiş.

Divan, 1624:5

دهلی بدین عظیمی به گلیم درنگنجد

فر و نور مه بگوید که من اندر این غبارم

Bu büyüklükte bir davul, kilim altında gizlenmez ki… Ay ışığının parıltısı, ben bu tozun içindeyim der durur.

Divan, 1624:6

به سر مناره اشتر رود و فغان برآرد

که نهان شدم من این جا مکنید آشکارم

Deve minarenin üstüne çıkar da burda gizlendim, sakın meydana çıkarmayın beni der hani.

Divan, 1624:7

شتر است مرد عاشق سر آن مناره عشق است

که مناره‌هاست فانی و ابدی است این منارم

Âşık kişi de devedir; minarenin üstüyse aşk… Minareler yıkılır gider, o minaremdir benim, kalan minarem.

Divan, 1624:8

تو پیازهای گل را به تک زمین نهان کن

به بهار سر برآرد که من آن قمرعذارم

Sen tut da gülü istediğin kadar toprağın içine gizle… bahar geldi mi, o ay yüzlüyüm ben diye baş çıkarıverir.

Divan, 1624:9

سر خنب چون گشادی برسان وظیفه‌ها را

به میان دور ما آ که غلام این دوارم

Mademki küpün ağzını açtın, paylarımızı sun… döndür o kadehi, o dönüşe kulum köleyim ben.

Divan, 1624:10

پی جیب توست این جا همه جیب‌ها دریده

پی سیب توست ای جان که چو برگ بی‌قرارم

A benim canım, senin yenin, yakan için bütün yenler, yakalar yırtılmış… a benim rûhum, senin elman için yaprak gibi tir tir titremedeyim, ne kararım var, ne huzurum.

Divan, 1624:11

همه را به لطف جان کن همه را ز سر جوان کن

به شراب اختیاری که رباید اختیارم

Herkese lûtfet, herkesi can haline getir; dileğimi kapıp giden o şarabı dileye isteye sun da yeni baştan hep gençleştir herkesi.

Divan, 1624:12

همه پرده‌ها بدران دل بسته را بپران

هله ای تو اصل اصلم به تو است هم مطارم

Hele a benim temelimin temeli, bütün perdeleri yırt, bağlanmış gönlü uçur; uçacağım yer de sensin zâti, konacağım yer de sen.

Divan, 1624:13

به خدا که روز نیکو ز بگه بدید باشد

که درآید آفتابش به وصال در کنارم

And olsun Tanrı’ya ki iyi mi iyi bir gün, erkenden ağarır, güneşi, kavuşma kucağıma doğuverir.

Divan, 1624:14

تو خموش تا قرنفل بکند حکایت گل

بر شاهدان گلشن چو رسید نوبهارم

Sen sus da, karanfil, gül bahçesi güzellerine gülün hikâyesini anlatsın; çünkü ilkbaharım geldi.

Divan, 1629:1

دل چه خورده‌ست عجب دوش که من مخمورم

یا نمکدان کی دیده‌ست که من در شورم

Acaba gönül, dün gece ne içti ki mahmurum bugün… yahut kimin tuzlasını gördü ki böyle acılıklar içindeyim, darmadağın olmuş, coşmuş gitmişim.

Divan, 1629:2

هر چه امروز بریزم شکنم تاوان نیست

هر چه امروز بگویم بکنم معذورم

Bugün neyi döker, kırarsam suçum yok… bugün ne söyler, ne edersem mazurum.

Divan, 1629:3

بوی جان هر نفسی از لب من می آید

تا شکایت نکند جان که ز جانان دورم

Her solukta dudaklarımdan, ağzımdan can kokusu geliyor; bu da canın candan uzağım diye şikâyet etmemesi için hani.

Divan, 1629:4

گر نهی تو لب خود بر لب من مست شوی

آزمون کن که نه کمتر ز می انگورم

Dudaklarını dudaklarıma korsan sarhoş olur gidersin; istersen sına da gör, üzüm şarabından da aşağı değilim ya.

Divan, 1629:5

ساقیا آب درانداز مرا تا گردن

زانک اندیشه چو زنبور بود من عورم

Sâkî, beni boğazıma dek suya daldır; çünkü düşünce arıya benziyor, bense çırçıplağım.

Divan, 1629:6

شب گه خواب از این خرقه برون می آیم

صبح بیدار شوم باز در او محشورم

Geceleyin uyku vakti şu hırkadan soyunuyorum; sabahleyin uyanınca gene o hırkayla haşroluyorum.

Divan, 1629:7

هین که دجال بیامد بگشا راه مسیح

هین که شد روز قیامت بزن آن ناقورم

Hadi, Deccâl geldi, aç Mesîh’in yolunu; hadi, kıyamet günü geldi çattı, çal Sûr’umu.

Divan, 1629:8

گر به هوش است خرد رو جگرش را خون کن

ور نه پاره‌ست دلم پاره کن از ساطورم

Aklın aklı başındaysa ciğerini kan et… gönlüm paramparça değilse satırımı al, parala.

Divan, 1629:9

باده آمد که مرا بیهده بر باد دهد

ساقی آمد به خرابی تن معمورم

Şarap beni boş yere yele vermeye, sâkî de yapılı bedenimi yıkmaya geldi.

Divan, 1629:10

روز و شب حامل می گشته که گویی قدحم

بی‌کمر چست میان بسته که گویی مورم

Gece gündüz doluyum; görsen kadeh dersin bana… sıçrayıp kalkmışım, kemer olmadığı halde belimi bağlamış, sıkmışım; görsen karınca dersin bana.

Divan, 1629:11

سوی خم آمده ساغر که بکن تیمارم

خم سر خویش گرفته‌ست که من رنجورم

Sağrak, beni iyileştir diye küpün yanına gelmiş… küp de hastayım ben diye başını tutmuş.

Divan, 1629:12

ما همه پرده دریده طلب می رفته

می نشسته به بن خم که چه من مستورم

Biz bütün perdeleri yırtmışız, şarap aramadayız… şarapsa küpün dibine oturmuş, ben örtünmüşüm, ırz ehliyim diyor.

Divan, 1629:13

تو که مست عنبی دور شو از مجلس ما

که دلت را ز جهان سرد کند کافورم

Pislikle sarhoş olmuşsun sen; uzaklaş bizim meclisimizden… Sonra gönlünü dünyadan soğuturum; kâfurum ben.

Divan, 1629:14

چون تنم را بخورد خاک لحد چون جرعه

بر سر چرخ جهد جان که نه جسمم نورم

Mezarın toprağı, bir yudumcuk su gibi toprağımı içti mi, can, ben beden değilim, ışığım diye gökyüzünün yücesine ağar.

Divan, 1629:15

نیم آن شاه که از تخت به تابوت روم

خالدین ابدا شد رقم منشورم

O padişah değilim ki tahttan ineyim de tabuta bineyim… “Ölümsüz olarak yaşarlar” yazısı yazılmış yarlığıma benim.

Divan, 1629:16

اگر آمیخته‌ام هم ز فرح ممزوجم

وگر آویخته‌ام هم رسن منصورم

Bir şeyle kırılmışsam feraha karılmış, katılmışım… asılmışsam Mansûr’un ipiyle asılmışım.

Divan, 1629:17

جام فرعون نگیرم که دهان گنده کند

جان موسی است روان در تن همچون طورم

Firavun’un kadehini almam; ağzı kokutur o… Tur Dağı’na benzeyen bedenimde Mûsa canı var.

Divan, 1629:18

هله خاموش که سرمست خموش اولیتر

من فغان را چه کنم نی ز لبش مهجورم

Hele sus; sarhoşa susmak daha iyi… feryadı ne yapacağım ki; dudaklarından ayrılmış değilim ki ben.

Divan, 1629:19

شمس تبریز که مشهورتر از خورشید است

من که همسایه شمسم چو قمر مشهورم

Tebrizli Şems, güneşten de daha tanınmış… Şems’in komşusuyum, o yüzden ben de Ay gibi tanınmışım.

Divan, 1631:1

در فروبند که ما عاشق این میکده‌ایم

درده آن باده جان را که سبک دل شده‌ایم

Kapıyı ört, bu meyhaneye âşıkız biz; tez canlı olmuşuz; sunuver o can şarabını bize.

Divan, 1631:2

برجه ای ساقی چالاک میان را بربند

به خدا کز سفر دور و دراز آمده‌ایم

Sıçra, kalk a çevik sâkî, sık belini… and olsun Tanrı’ya ki pek uzun bir yoldan gelmişiz, pek ırak bir yolculuktan.

Divan, 1631:3

برگشا مشک طرب را که ز رشک کف تو

از کف زهره به صد لابه قدح نستده‌ایم

Zevk tulumunu aç senin elinin gayretini biliriz; Zühre yüzlerce kez yalvardı, yakardı ama onun elinden bir kadehceğiz bile almadık.

Divan, 1631:4

در فروبند و ز رحمت در پنهان بگشا

چاره رطل گران کن که همه می زده‌ایم

Ört kapıyı da rahmetinden bir gizli kapı aç; şarap hepimizi de vurmuş, kırmış geçirmiş;
koca bir sağrak sunmanın çaresine bak.

Divan, 1631:5

زان سبو غسل قیامت بده از وسوسه‌ام

به حق آنک ز آغاز حریفان بده‌ایم

Ta başlangıçta eştik, dosttuk; o dostluk hakkı için şu testideki şarapla bana vesveselerimden bir kıyamet guslü ver.

Divan, 1631:6

ما همه خفته تو بر ما لگدی چند زدی

برجهیدیم خمارانه در این عربده‌ایم

Hepimiz de uyumuştuk; bize birkaç tekme vurdun, sıçradık, sarhoşça kalktık da birbirimize girdik; o yüzden bu kavgaya, bu gürültüye düşmüşüz.

Divan, 1631:7

گر علی الریق تو را باده دهی قاعده نیست

هین بده ما ملک الموت چنین قاعده‌ایم

İstemeye istemeye şarap sunman temelli bir töre değildir; aklını başına al; böylesine törenin ölüm meleğiyiz biz.

Divan, 1631:8

فلسفی زین بخورد فلسفه‌اش غرق شود

که گمان داشت که ما زان علل فاسده‌ایم

Filozof bizi de o bozuk düzen sebeplerden türemiş sanır; fakat bu şaraptan bir içti mi, felsefesi gark olur gider.

Divan, 1631:9

آن نهنگیم که دریا بر ما یک قدح است

ما نه مردان ثرید و عدس و مایده‌ایم

Öylesine bir timsahız ki deniz bir kadeh sucağızdır bize; biz tirit, mercimek, aş erleri değiliz.

Divan, 1631:10

هله خاموش کن و فایده و فضل بهل

که ز فضله فایده فایده‌ایم

Hele sus artık; faydayı, üstünlüğü bırak… kadehinin artığından faydanın da faydası kesildik biz.

Divan, 1634:1

عقل گوید که من او را به زبان بفریبم

عشق گوید تو خمش باش به جان بفریبم

Akıl der ki: Ben onu dille kandırırım. Aşk der ki: Sen sus; ben onu canla, gönülle aldatırım.

Divan, 1634:2

جان به دل گوید رو بر من و بر خویش مخند

چیست کو را نبود تاش بدان بفریبم

Can gönüle, yürü git de beni de gülünç etme, kendine de güldürme der; ne var ki onun olmasın da ben onu o şeyle kandırayım?

Divan, 1634:3

نیست غمگین و پراندیشه و بی‌هوشی جوی

تا من او را به می و رطل گران بفریبم

Gamlı düşüncelere dalmış, kendinden geçmeyi arar, diler biri değil ki onu şarapla, koca sağrakla aldatayım.

Divan, 1634:4

ناوک غمزه او را به کمان حاجت نیست

تا خدنگ نظرش را به کمان بفریبم

Bakış okunun yaya ihtiyacı yok ki oka benzeyen bakışını yayla kandırayım.

Divan, 1634:5

نیست محبوس جهان بسته این عالم خاک

تا من او را به زر و ملک جهان بفریبم

Dünyaya hapsolmamış, şu topraktan yaratılmış âleme bağlı değil ki onu altınla, dünya saltanatıyla aldatayım.

Divan, 1634:6

او فرشته‌ست اگر چه که به صورت بشر است

شهوتی نیست که او را به زنان بفریبم

O, görünüşte insan ama gerçekte bir melek; şehveti yok ki kadınlarla kandırabileyim.

Divan, 1634:7

خانه کاین نقش در او هست فرشته برمد

پس کیش من به چنین نقش و نشان بفریبم

Öylesine bir ev ki oradaki nakşı, bezentiyi görse, melek bile ürküp kaçar; peki, ben onu hangi bezentiyle, hangi nakışla aldatabilirim?

Divan, 1634:8

گله اسب نگیرد چو به پر می پرد

خور او نور بود چونش به نان بفریبم

At sürüsüne ihtiyacı yok; çünkü kanatla uçar. Yediği, içtiği nur; onu nasıl olur da ekmekle kandırırım?

Divan, 1634:9

نیست او تاجر و سوداگر بازار جهان

تا به افسونش به هر سود و زیان بفریبم

Dünya pazarının taciri, alıcı satıcısı değil ki onu olur olmaz kârla, ziyanla aldatayım.

نیست محجوب که رنجور کنم من خود را

آه آهی کنم او را به فغان بفریبم

Hiçbir şey ondan gizli değil ki kendimi hasta göstereyim; ah ah deyip feryat ederek onu kandırayım.

Divan, 1634:11

سر ببندم بنهم سر که من از دست شدم

رحمتش را به مرض یا خفقان بفریبم

Başımı bağlayayım, çatayım, sirkeli bez bağlayayım başıma, elden çıktım diyeyim;
hastalıkla, hafakanla merhamete getireyim onu.

Divan, 1634:12

موی در موی ببیند کژی و فعل مرا

چیست پنهان بر او کش به نهان بفریبم

Kıldan kıla benim eğriliğimi, ne yapar edersem hepsini görür; nedir ondan gizli olan ki, onunla aldatayım onu?

Divan, 1634:13

نیست شهرت طلب و خسرو شاعرباره

کش به بیت غزل و شعر روان بفریبم

Şöhret peşinde koşan, şâirlere düşkün olan bir padişah değil ki onu beyitle, gazelle, akıp giden şiirle aldatayım.

Divan, 1634:14

عزت صورت غیبی خود از آن افزون است

که من او را به جنان یا به جنان بفریبم

Gayb sûretinin yüceliği, onu merhamete getirerek, yahut ona cennetleri vaad ederek kandırılmaktan çok yücedir.

Divan, 1634:15

شمس تبریز که بگزیده و محبوب وی است

مگر او را به همان قطب زمان بفریبم

Tebrizli Şems, onun seçilmişidir, sevgilisidir; onu olsa olsa o zamanın kutbuyla kandırabilirim.

Divan, 1636:1

از بت باخبر من خبری می رسدم

وز لب چون شکر او شکری می رسدم

Her şeyden haberi olan güzelimden bir haberdir geliyor bana; şeker gibi dudaklarından bir şekerdir ulaşıyor bana.

Divan, 1636:2

شکر اندر شکر اندر شکر است

شکری در دهن است و دگری می رسدم

Her solukta onun gül bahçesinden görülmemiş bir gül koparıyorum; her zaman terütaze bir fidandan terütaze bir gül geliyor bana.

Divan, 1636:3

هر دم از گلشن او طرفه گلی می سکلم

هر زمان تازه گل از شاخ تری می رسدم

Şeker mi şekersin; şeker mi şeker… ağzımda bir şeker var; bir başka şeker geliyor bana.

Divan, 1636:4

خیره از عشق ویم کز هوسش هر نفسی

عاشق سوخته خیره سری می رسدم

Aşkıyla şaşkınım; ona çektiğim özlem yüzünden her solukta başı dönmüş, şaşkın, yanmış yakılmış bir âşık geliyor bana.

Divan, 1636:5

آن یکی زرد شده کآتش او می کشدم

وین دگر هست که از وی نظری می رسدم

Birisi solmuş sararmış; onun ateşini söndüren benim… bir başkası da var ki ondan bir bakışa uğrayıp durmadayım.

Divan, 1636:6

وان دگر بر در آن خانه او بنشسته

که در ار باز نشد بانگ دری می رسدم

Başka biri evinin kapısına oturmuş, yüzüme açılmasa da kulağıma kapının açılış sesi gelir ya diyor.

Divan, 1636:7

وان یکی بر سر آن خاک سرک بنهاده

که ز خاکش صفت جانوری می رسدم

Başka biri de başcağızını toprağa koymuş; toprağından bir canlılık huyu kaparım elbet demede.

Divan, 1639:1

ای خوشا روز که پیش چو تو سلطان میرم

پیش کان شکر تو شکرافشان میرم

Senin gibi bir padişahın tapısında öleceğim gün, ne mutlu bir gündür… senin şeker madeninin kapısında şekerler saçarak can vereceğim gün, ne kutlu gündür.

Divan, 1639:2

صد هزاران گل صدبرگ ز خاکم روید

چونک در سایه آن سرو گلستان میرم

O gül bahçesinin selvisinin gölgesinde ölürsem toprağımdan yüz binlerce sadberk gülü biter.

Divan, 1639:3

ای بسا دست که خایند حریصان حیات

چونک در پای تو من دست فشانان میرم

Senin ayağının ucunda el çırparak ölürsem yaşayışa haris olan nice kişi ellerini ısırır.

Divan, 1639:4

شربت مرگ چو اندر قدح من ریزی

بر قدح بوسه دهم مست و خرامان میرم

Kadehime ölüm şerbetini dökersen kadehi öperim de sarhoş bir halde, salına salına ölüme doğru gider, can veririm.

Divan, 1639:5

چون به بوی خوش یک سیب تو موسی جان داد

پس عجب نیست کز آسیب تو چون جان میرم

Senin bir güzelim elma kokuna can verdi Mûsa; benim de senin cana benzer elmanın yüzünden ölmeme şaşılmaz.

Divan, 1639:6

چون خزان از خبر مرگ اگر زرد شوم

چون بهار از لب خندان تو خندان میرم

Ölüm haberinden güz gibi sararıp solarım ama bahara benzeyen, gülüp duran dudaklarının yüzünden de güle güle can veririm.

Divan, 1639:7

بارها مردم من وز دم تو زنده شدم

گر بمیرم ز تو صد بار بدان سان میرم

Kaç kez öldüm, senin soluğunla gene dirildim… senin yüzünden yüz kez ölsem gene o çeşit ölürüm ben.

Divan, 1639:8

من پراکنده بدم خاک بدم جمع شدم

پیش جمع تو نشاید که پریشان میرم

Dağınıktım, topraktım; derlendim, toplandım… senin topluluğuna karşı dağınık ölmem yaraşmaz.

Divan, 1639:9

همچو فرزند که اندر بر مادر میرد

در بر رحمت و بخشایش رحمان میرم

Anasının kucağında ölen çocuk gibi ben de Rahman’ın rahmet kucağında, bağışlayış kucağında öleceğim.

Divan, 1639:10

چه حدیث است کجا مرگ بود عاشق را

این محالت که در چشمه حیوان میرم

Bu da ne biçim söz? Âşıka ölüm mü olurmuş? Abıhayatın kaynağında ölmeme imkân mı var?

Divan, 1639:11

شمس تبریز کسانی که به تو زنده نیند

سوی تو زنده شوم از سوی ایشان میرم

A Tebrizli Şems, seninle diri olmayanlar var ya… İşte onların yanında ölürüm de senin yanında dirilirim ben.

Divan, 1640:1

گر تو خواهی که تو را بی‌کس و تنها نکنم

وامقت باشم هر لحظه و عذرا نکنم

Seni kimsesiz, yapayalnız bırakmamamamı istiyorsan; her solukta sana Vâmık olayım, ama seni Azrâ yerine koymayayım, o hale gelmeyesin; bunu istiyorsan,

Divan, 1640:2

این تعلق به تو دارد سر رشته مگذار

کژ مباز ای کژ کژباز مکن تا نکنم

Bu, sana bağlı bir nesne; ipin ucunu elinden koyuverme; eğri oynama a eğri oyunlu eğri kişi de ben de eğri oynamayayım seninle.

Divan, 1640:3

گفته‌ای جان دهمت نان جوین می ندهی

بی‌خبر دانیم ار هیچ مکافا نکنم

Can veririm dedin, arpa ekmeği bile vermiyorsun… ettiklerine karşı bir şeyler yapmazsam sanıyorsun ki haberim yok; böyle biliyorsun beni.

Divan, 1640:4

گوش تو تا بنمالم نگشاید چشمت

دهمت بیم مبارات تو اما نکنم

Kulağını çekmezsem, burmazsam gözün açılmaz; cezanı veririm diye korkuturum ama vermem.

Divan, 1640:5

متفرق شود اجزای تو هنگام اجل

تو گمان برده که جمعیت اجزا نکنم

Ölümden sonra bedenin dağılır gider; sen de parça buçukları artık toplayamam sanırsın.

Divan, 1640:6

منشی روز و شبم نیست شود هست کنم

پس چرا روز تو را عاقبت انشا نکنم

Gecenin, gündüzün yazısını yazan benim; yok olurlar, var ederim… Peki, ne diye senin gününü de sonunda gene meydana getirmeyeyim?

Divan, 1640:7

هر دمی حشر نوستت ز ترح تا به فرح

پس چرا صبر تو را شکر شکرخا نکنم

Her solukta sıkıntıdan genişliğe varan bir haşir var sana; peki, ne diye sabrını şekerler çiğneyen bir şükür haline getirmeyeyim?

Divan, 1640:8

هر کسی عاشق کاری ز تقاضای من است

پس چه شد کار جزا را که تقاضا نکنم

Herkes benim dileğimle bir iş arar, bir iş peşine düşer; peki, ceza vermemi ne diye aratmayayım sana?

Divan, 1640:9

تا ز زهدان جهان همچو جنینت نبرم

در جهان خرد و عقل تو را جا نکنم

Bir çocuk gibi seni dünya rahminden çekip çıkarmadıkça, akıl fikir dünyasında yer vermem sana.

Divan, 1640:10

گلشن عقل و خرد پرگل و ریحان طری است

چشم بستی به ستیزه که تماشا نکنم

Akıl fikir gül bahçesi güllerle, fesleğenlerle dolu bir zevk dünyasıdır; fakat sen inada girişmişsin de seyretmeyeceğim diye gözünü yummuşsun.

Divan, 1640:11

طبل باز شهم ای باز بر این بانگ بیا

پیش از آن که بروم نظم غزل‌ها نکنم

Padişahın doğanları çağıran davulunu çalanım ben; a doğan, ben şu dünyadan gitmeden, gazeller, şiirler söylemeyi bırakmadan şu sese gelmeye bak.

Divan, 1643:1

چند خسپیم صبوح است صلا برخیزیم

آب رحمت بستانیم و بر آتش ریزیم

Ne vakte dek uyuyacağız? Sabah şarabı içme çağı, haydin, kalkın… Rahmet suyunu alalım da ateşe serpelim.

Divan, 1643:2

آن کمیت عربی را که فلک پیمای است

وقت زین است و لگام است چرا ننگیزیم

O gökleri dolaşan yelesi, kuyruğu kara, doru Arap atına gem vurmamızın, eyer takmamızın tam çağı; ne diye tutmuyoruz onu.

Divan, 1643:3

خوش برانیم سوی بیشه شیران سیاه

شیرگیرانه ز شیران سیه نگریزیم

Tutalım da kara arslanların bulunduğu ormana doğru bir hoş sürelim; arslan avcısı kesilelim; korkmayalım kara arslanlardan.

Divan, 1643:4

در زندان جهان را به شجاعت بکنیم

شحنه عشق چو با ماست ز کی پرهیزیم

Yiğitlik gösterelim de dünya zindanının kapısını koparalım… aşk şahnesi bizimle beraber; kimden çekinecekmişiz?

Divan, 1643:5

زنگیان شب غم را همه سر برداریم

زنگ و رومی چه بود چون به وغا یستیزیم

Gam gecesinin Zencilerini darağacına çekelim… savaşa girdik de ayak diredik mi Zenci kimmiş, Rum kim oluyormuş?

Divan, 1643:6

قدح باده نسازیم جز از کاسه سر

گرد هر دیگ نگردیم نه ما کفلیزیم

Kafatasından başka bir şeyi kadeh diye kullanmayalım… her kazanın çevresinde dolaşmayalım; kepçe değiliz ya.

Divan, 1643:7

ز آخور ثور برانیم سوی برج اسد

چو اسد هست چه با گله گاو آمیزیم

Öküz'ü ahırdan çıkaralım, Arslan burcuna doğru sürelim… değil mi ki bu bostandayız; çare yok, eşek kafası da bulunacak.

Divan, 1643:8

اندر این منزل هر دم حشری گاو آرد

چاره نبود ز سر خر چو در این پالیزیم

Divan, 1643:9

موج دریای حقایق که زند بر که قاف

زان ز ما جوش برآورد که ما کاریزیم

Kafdağı’na vuran şu gerçekler dalgaları bizde coşar, kabarır da ta oraya dek varır; ark biziz çünkü.

Divan, 1643:10

بدر ما راست اگر چه چو هلالیم نزار

صدر ما راست اگر چه که در این دهلیزیم

Yeniay gibi inceciğiz ama dolunay bizim; şu dehlizdeyiz ama başköşe bizim.

Divan, 1643:11

گلرخان روی نمایند چو رو بنماییم

که بهاریم در آن باغ نه ما پاییزیم

Biz yüz gösterdik mi, gül yüzlüler de yüz gösterirler… o bahçe de ilkbaharız biz, güz değiliz.

Divan, 1643:12

وز سر ناز بگوییم چه چیزید شما

سجده آرند که ما پیش شما ناچیزیم

Nazlanır da nesiniz siz deriz; her şey secdeye kapanır, hepsi de sana karşı hiçbir şey değiliz der.

Divan, 1643:13

گلعذاریم ولی پیش رخ خوب شما

روی ناشسته و آلوده و بی‌تمییزیم

Gül yüzlüyüz ama sizin güzelim yüzünüze karşı yüzü yunmamış pis, hiçbir şey anlamaz, iyiyi kötüden ayırt etmez biriyiz derler.

Divan, 1643:14

آهوان تبتی بهر چرا آمده‌اند

زانک امروز همه مشک و عبر می بیزیم

Tibet ceylanları yayılmak için geldiler; çünkü bugün tümden misk kesilmişiz, amberler damlatmadayız.

Divan, 1643:15

چون دهد جام صفا بر همه ایثار کنیم

ور زند سیخ بلا همچو خران نسکیزیم

Arılık kadehini sundu mu, herkese saçalım, dökelim… Belâ mıhını çaktı mı, eşekler gibi ayak diremeyelim, inada kalkışmayalım.

Divan, 1643:16

تاب خورشید ازل بر سر ما می تابد

می زند بر سر ما تیز از آن سرتیزیم

Ezel güneşinin ışığı başımızda parlıyor, başımıza kuvvetle vuruyor; o yüzden başımız dik.

Divan, 1643:17

طالع شمس چو ما راست چه باشد اختر

روز و شب در نظر شمس حق تبریزیم

Talihimizin yıldızı güneş; artık yıldız da kim oluyor? Gece gündüz Tanrı Şems’inin gözü önündeyiz biz.

Divan, 1645:1

گر تو مستی بر ما آی که ما مستانیم

ور نه ما عشوه و ناموس کسی نستانیم

Sarhoşsan yanımıza gel; biz de sarhoşuz… Sarhoş değilsek şunu bil ki kimsenin işvesini, çalımını satın almayız biz.

Divan, 1645:2

یوسفانند که درمان دل پردردند

که ز مستی بندانند که ما درمانیم

Dertlerle dopdolu gönüllere derman olan Yusuflar var; fakat sarhoşluklarından dertlere derman olduğumuzu bilmiyorlar.

Divan, 1645:3

ور بدانند حق و قیمت خود درشکنند

چونک درمان سر خود گیرد ما درمانیم

Bilseler kendilerine değer vermezler; çünkü bize karşı derman bile başını tutar da bunaldık kaldık der.

Divan, 1645:4

ما خرابیم و خرابات ز ما شوریده‌ست

گنج عیشیم اگر چند در این ویرانیم

Yıkılmışız; meyhane de bizim yüzümüzden darmadağın olmuş; bir zamancağız şu yıkık yerdeyiz ama aşk definesiyiz biz.

Divan, 1645:5

کدخدامان به خرابات همان ساقی و بس

کدخدا اوست و خدا اوست همو را دانیم

Meyhanedeyiz, kâhyamız sâkî ancak… kâhyamız da o, sahibimiz de; onu biliyoruz ancak.

Divan, 1645:6

مست را با غم و اندیشه و تدبیر چه کار

که سزای سر صدریم و یا دربانیم

Sarhoşun gamla, düşünceyle, tedbirle ne işi var? Başköşeye mi lâyığız, kapıcı mıyız; böyle bir düşünceye kapılır mı sarhoş?

Divan, 1645:7

هر کی از صدر خبر دارد او دربان است

ما ز جان بی‌خبریم و بر آن جانانیم

Başköşeden haberi olan kapıcıdır… bizimse canımızdan bile haberimiz yok da o yüzden sevgilinin kucağındayız.

Divan, 1645:8

من نخواهم که سخن گویم الا ساقی

می دمد در دل ما زانک چو نای انبانیم

İçimiz ney gibi bomboş; sâkî üflüyor da söylüyoruz; yoksa söz söylemeyi istemeyiz biz.

Divan, 1645:9

خوش بود سیمتنی کو بنداند که کییم

بار ما می کشد و ماش همی‌رنجانیم

Ne hoştur o gümüş bedenli güzel ki kim olduğunu bilmez, haberi yoktur kendinden…
yükümüzü çeker durur, bizse boyuna incitiriz onu.

Divan, 1645:10

یار ما داند کو کیست ولی برشکند

خویش کاسد کند و گوید ما ارزانیم

Sevgilimiz, kendinin kim olduğunu bilmesine bilir; fakat bilmez görünür, değersiz sayar kendini… parasız pulsuz görünür, pek değersiziz, ucuzuz biz der.

Divan, 1645:11

سر فرود آرد چون شاخ تر از لطف و کرم

ما چو برگ از حذر فرقت او لرزانیم

Lûtfundan, kereminden yaş ağaç gibi başını aşağı eğer… bizse yaprak gibi ayrılığının korkusuyla titrer dururuz.

Divan, 1645:12

یک زمانم بهل ای جان که خموشانه خوش است

ما سخن گوی خموشیم که چون میزانیم

Bir zamancağız beni bırak ey can; susarak söylemek hoş. Biz de sustuğumuz halde söz söyleyeniz; teraziye benziyoruz.

Divan, 1645:13

بس کن ار چند بیان طرق از ارکان است

ما به ارکان به چه مشغول شویم ار کانیم

Yolları anlatmak da temellerdendir, gerektir ama yeter, sus artık; temeller zâti biziz; ne diye temellerle uğraşacakmışız?

Divan, 1649:1

وقت آن شد که به زنجیر تو دیوانه شویم

بند را برگسلیم از همه بیگانه شویم

Zincirinle deli divane olacağımız çağ geldi çattı… bağları koparalım, herkese yabancı olalım.

Divan, 1649:2

جان سپاریم دگر ننگ چنین جان نکشیم

خانه سوزیم و چو آتش سوی میخانه شویم

Can bağışlayalım; bundan böyle bu çeşit canın ayıbını yüklenelim… evi yakalım da ateş gibi meyhaneye koşalım.

Divan, 1649:3

تا نجوشیم از این خنب جهان برناییم

کی حریف لب آن ساغر و پیمانه شویم

Coşup köpürmedikçe şu dünya küpünden dışarı çıkamayız… artık o sağrağın, o kadehin dudağına nasıl eş dost oluruz biz?

Divan, 1649:4

سخن راست تو از مردم دیوانه شنو

تا نمیریم مپندار که مردانه شویم

Doğru sözü deliden duy: Ölmedikçe er olduğumuzu sanma sakın.

Divan, 1649:5

در سر زلف سعادت که شکن در شکن است

واجب آید که نگونتر ز سر شانه شویم

Büklüm büklüm kutluluk saçlarında başımızın tarağın başından da daha aşağıda olması gerekir.

Divan, 1649:6

بال و پر باز گشاییم به بستان چو درخت

گر در این راه فنا ریخته چون دانه شویم

Şu yokluk yolunda tohum gibi yerlere dökülüp saçılırsak, bağ da bahçede ağaç gibi boy atar, kol kanat açarız.

Divan, 1649:7

گر چه سنگیم پی مهر تو چون موم شویم

گر چه شمعیم پی نور تو پروانه شویم

Taşız ama mührünün uğrunda yumuşar, muma döneriz… mumuz ama ışığın için pervane kesiliriz.

Divan, 1649:8

گر چه شاهیم برای تو چو رخ راست رویم

تا بر این نطع ز فرزین تو فرزانه شویم

Şahız ama senin için ruh gibi düz yürürüz de şu satranç tahtasında ferzin gibi akıl fikir ıssı oluruz.

Divan, 1649:9

در رخ آینه عشق ز خود دم نزنیم

محرم گنج تو گردیم چو پروانه شویم

Aşk aynasının yüzüne varlık soluğumuzu vermeyelim… değil mi ki yıkık bir yer haline geldik, definene mahrem olalım bâri.

Divan, 1649:10

ما چو افسانه دل بی‌سر و بی‌پایانیم

تا مقیم دل عشاق چو افسانه شویم

Gönül masalı gibi elsiz-ayaksız kalalım da masal gibi âşıkların gönüllerinde yer yurt edinelim, gönüllerde konaklayalım.

Divan, 1649:11

گر مریدی کند او ما به مرادی برسیم

ور کلیدی کند او ما همه دندانه شویم

O mürit olursa biz de muradımıza erişiriz; anahtarımız o olursa baştan başa diş kesiliriz.

Divan, 1649:12

مصطفی در دل ما گر ره و مسند نکند

شاید ار ناله کنیم استن حنانه شویم

Mustafâ, gönlümüzü yol etmez, gönlümüzde olmaz, gönlümüze dayanmazsa, feryat etsek de, Hannâne direğine dönsek yeridir.

Divan, 1649:13

نی خمش کن که خموشانه بباید دادن

پاسبان را چو به شب ما سوی کاشانه شویم

Hayır… Sus; çünkü geceleyin köşke yöneldik mi, bekçiye susarak yol vermemiz gerekir.

Divan, 1653:1

من از این خانه پرنور به در می نروم

من از این شهر مبارک به سفر می نروم

Divan, 1653:2

منم و این صنم و عاشقی و باقی عمر

من از او گر بکشی جای دگر می نروم

Divan, 1653:3

گر جهان بحر شود موج زند سرتاسر

من بجز جانب آن گنج گهر می نروم

Divan, 1653:4

شهر ما تختگه و مجلس آن سلطان است

من ز سلطان سلاطین به حشر می نروم

Divan, 1653:5

شهر ما از شه ما کان عقیق و گهر است

من ز گنجینه گوهر به حجر می نروم

Divan, 1653:6

شهر ما از شه ما جنت و فردوس خوش است

من ز فردوس و ز جنت به سقر می نروم

Divan, 1653:7

شهر پر شد که فلان بن فلان می برود

شهر اراجیف چرا پر شد اگر می نروم

Divan, 1653:8

این خبر رفت به هر سوی و به هر گوش رسید

من از این بی‌خبری سوی خبر می نروم

Divan, 1653:9

یار ما جان و خداوند قضا و قدر است

من از این جان قدر جز به قدر می نروم

Divan, 1653:10

تو مسافر شده‌ای تا که مگر سود کنی

من از این سود حقیقت به مگر می نروم

مغز را یافته‌ام پوست نخواهم خایید

ایمنی یافته‌ام سوی خطر می نروم

Divan, 1653:12

تو جگرگوشه مایی برو الله معک

من چو دل یافته‌ام سوی جگر می نروم

Divan, 1653:13

تو کمربسته چو موری پی حرص روزی

من فکنده کله و سوی کمر می نروم

Divan, 1653:14

نشنوم پند کسی پندم مده جان پدر

من پدر یافته‌ام سوی پدر می نروم

Divan, 1653:15

شمس تبریز مرا طالع زهره داده‌ست

تا چو زهره همه شب جز به بطر می نروم

Divan, 1657:1

می رسد بوی جگر از دو لبم

می برآید دودها از یاربم

Dudaklarımdan ciğer kokusu geliyor; yarabbi, yarabbi derken ağzımdan duman tütüyor.

می بنالد آسمان از آه من

جان سپردن هر دمی شد مذهبم

Gökler bile ahımdan ağlamaya koyuldu, her an can vermek, yolum yordamım oldu gitti.

Divan, 1657:3

اندکی دانستیی از حال من

گر خبر بودی شبت را از شبم

Geçirdiğin gecenin benim gecemden haberi olsaydı, birazcık anlardın halimi.

Divan, 1657:4

مکتب تعلیم عشاق آتش است

من شب و روز اندرون مکتبم

Âşıkların okuyup belledikleri mektep aşktır; ben gece gündüz bu mektebin içindeyim.

Divan, 1657:5

روی خود بر روی زرد من بنه

دست نه بر سینه‌ام کاندر تبم

Yüzünü sapsarı yüzüme koy; elini göğsüme daya; ateşler içinde tir tir titriyorum.

Divan, 1657:6

گفتمش گویم به گوشت یک سخن

گفت ترسم تا نسوزد غبغبم

Kulağına bir söz söyleyeyim dedim; yanağım yanar, korkarım dedi.

Divan, 1657:7

گفتمش دور از جمالت چشم بد

چشم من نزدیک اگر چه معجبم

Yüzünden kem göz uzak olsun; ben de hayranım sana amma benimki yakın olsun, her an göreyim seni dedim.

Divan, 1660:1

ای گزیده یار چونت یافتم

ای دل و دلدار چونت یافتم

A seçilmiş dost, nasıl da buldum seni; a gönül, a gönüller alan, nasıl da buldum seni.

Divan, 1660:2

می گریزی هر زمان از کار ما

در میان کار چونت یافتم

Bizim işimizden gücümüzden boyuna kaçardın, işe koyulmuştun tam, o arada nasıl da buldum seni.

Divan, 1660:3

چند بارم وعده کردی و نشد

ای صنم این بار چونت یافتم

Kaç defa vaad ettin, tutmadın; bu sefer güzelim, nasıl da buldum seni.

Divan, 1660:4

زحمت اغیار آخر چند چند

هین که بی‌اغیار چونت یافتم

Niceye bir yabancıların zahmetlerini çekeceğim, niceye bir? Hele bak, şimdicek yabancılar yokken nasıl da buldum seni.

Divan, 1660:5

ای دریده پرده‌های عاشقان

پرده را بردار چونت یافتم

A âşıkların perdelerini yırtan, kaldır perdeyi, nasıl da buldum seni.

ای ز رویت گلستان‌ها شرمسار

در گل و گلزار چونت یافتم

A yüzüne karşı gül bahçelerinin utanca düştüğü dilber, güllük gülistanlıkta nasıl da buldum seni.

Divan, 1660:7

ای دل اندک نیست زخم چشم بد

پس مگو بسیار چونت یافتم

A gönül, kötü göz az değildir; nazar değer, nasıl da buldum seni sözünü çok söyleme.

Divan, 1660:8

ای که در خوابت ندیده خسروان

این عجب بیدار چونت یافتم

A padişahların bile rüyalarında görmedikleri güzel; şaşılacak şey şu; uyanıkken nasıl da buldum seni.

Divan, 1660:9

شمس تبریزی که انوار از تو تافت

اندر آن انوار چونت یافتم

A Tebrizli Şems, nurlar senden parladı, o nurlar içinde nasıl da buldum seni.

Divan, 1665:1

عاشقی بر من پریشانت کنم

کم عمارت کن که ویرانت کنم

Bana âşıksan darmadağın ederim seni; az yap, çünkü sonunda yıkarım seni.

Divan, 1665:2

گر دو صد خانه کنی زنبوروار

چون مگس بی‌خان و بی‌مانت کنم

Balarısı gibi yüzlerce ev kursan, gene seni sinek gibi yersiz yurtsuz bırakırım.

Divan, 1665:3

تو بر آنک خلق را حیران کنی

من بر آنک مست و حیرانت کنم

Sen halkı kendine hayran etmek fikrindesin; bense seni sarhoş etmeyi, seni hayran etmeyi kuruyorum.

Divan, 1665:4

گر که قافی تو را چون آسیا

آرم اندر چرخ و گردانت کنم

Kafdağı bile olsan değirmen gibi tutar, fırıl fırıl döndürürüm seni.

Divan, 1665:5

ور تو افلاطون و لقمانی به علم

من به یک دیدار نادانت کنم

Bilgide Eflâtun olsan, Lokman kesilsen, bir görünüşte hiçbir şey bilmez bir hale sokarım seni.

Divan, 1665:6

تو به دست من چو مرغی مرده‌ای

من صیادم دام مرغانت کنم

Elimde ölü bir kuşsun sanki; avcıyım ben, seninle tuzak kurarım kuşlara.

Divan, 1665:7

بر سر گنجی چو ماری خفته‌ای

من چو مار خسته پیچانت کنم

Definenin başındasın, bir yılan gibi kıvrılıp uyumuşsun, fakat ben yaralı yılan gibi kıvrandırırım seni.

Divan, 1665:8

خواه دلیلی گو و خواهی خود مگو

در دلالت عین برهانت کنم

İster delil getir, ister getirme, delil oluşta reddedilmez bir hale sokarım seni.

Divan, 1665:9

خواه گو لاحول خواهی خود مگو

چون شـهت لاحول شـیطانت کنم

İster lâ havle çek, ister çekme; şihaplar gibi şeytana lâ havle yaparım seni.

Divan, 1665:10

چند می باشی اسیر این و آن

گر برون آیی از این آنت کنم

A tutsak, niceye bir şunu bunu örtüp duracaksın? Hepsinden vazgeçersen o yok mu, o ederim seni.

Divan, 1665:11

ای صدف چون آمدی در بحر ما

چون صدف‌ها گوهرافشانت کنم

A sedef, mademki denizimize geldin, sedef gibi inciler saçan bir hale getiririm seni.

Divan, 1665:12

بر گلویت تیغ‌ها را دست نیست

گر چو اسماعیل قربانت کنم

İsmail gibi kurban ederim seni amma boğazına bıçakların sürtülmesine imkân yoktur.

Divan, 1665:13

چون خلیلی هیچ از آتش مترس

من ز آتش صد گلستانت کنم

Mademki Halil’sin, ateşten korkma; ateş içinde yüzlerce gül bahçesi yaratırım sana.

Divan, 1665:14

دامن ما گیر اگر تردامنی

تا چو مه از نور دامانت کنم

Eteğin yaşsa yapış eteğimize, yapış da Ay gibi ışıktan bir etek vereyim sana.

Divan, 1665:15

من همایم سایه کردم بر سرت

تا که افریدون و سلطانت کنم

Ben devlet kuşuyum, başına gölge saldım; böylece de seni Ferîdûn edeceğim, padişah yapacağım.

Divan, 1665:16

هین قرائت کم کن و خاموش باش

تا بخوانم عین قرآنت کنم

Kendine gel, az oku, sus da ben okuyayım, Kur’an’ın ta kendisi yapayım seni.

Divan, 1668:1

من به سوی باغ و گلشن می روم

تو نمی‌آیی میا من می روم

Bahçeye, gül bahçesine gidiyorum; sen istersen gelme, gidiyorum ben.

Divan, 1668:2

روز تاریک است بی‌رویش مرا

من برای شمع روشن می روم

Yüzü olmadıkça günüm kapkara; aydın mumu bulmaya gidiyorum.

Divan, 1668:3

جان مرا هشته‌ست و پیشین می رود

جان همی‌گوید که بی‌تن می روم

Can aşktır bana, önden gidiyor; ben diyor can, bedensiz gidiyorum işte.

Divan, 1668:4

بوی سیب آمد مرا از باغ جان

مست گشتم سیب خوردن می روم

Can bahçesinden elma kokusu geliyor bana; sarhoş oldum, elma yemeye gidiyorum.

Divan, 1668:5

عیش باقی شد مرا آن جا که من

از برای عیش کردن می روم

Bana orda ölümsüz bir yaşayış, ebedî işret var; işret etmeye, yaşamaya gidiyorum.

Divan, 1668:6

من به هر بادی نگردم زانک من

در رهش چون کوه آهن می روم

Her yelle yerimden oynamam; çünkü onun yolunda dağ gibi gidiyorum, demir gibi gidiyorum ben.

Divan, 1668:7

من گریبان را دریدم از فراق

در پی او همچو دامن می روم

Ayrılıktan yenimi, yakamı yırttım; onun peşinden etek gibi gidiyorum ben.

Divan, 1668:8

آتشم گر چه به صورت روغنم

و اندر آتش همچو روغن می روم

Görünüşte yağım amma gerçekte ateşim; ateşe gidiyorum yağ gibi.

Divan, 1668:9

همچو کوهی می نمایم لیک من

ذره ذره سوی روزن می روم

Dağ gibi görünüyorum amma zerre zerre pencereye doğru gidiyorum ben.

Divan, 1673:1

امشب ای دلدار مهمان توییم

شب چه باشد روز و شب آن توییم

Konuğunum bu gece a sevgili; gece de nedir ki? Gece gündüz seninim ben.

Divan, 1673:2

هر کجا باشیم و هر جا که رویم

حاضران کاسه و خوان توییم

Nerde olursak olalım, nereye gidersek gidelim senin kâsenin başındayız; senin sofrandayız.

Divan, 1673:3

نقش‌های صنعت دست توییم

پروریده نعمت و نان توییم

Senin sanatkâr elinden çıkan resimleriz, senin nimetinle yetişmişiz, senin ekmeğinle gelişmişiz.

Divan, 1673:4

چون کبوترزاده برج توییم

در سفر طواف ایوان توییم

Güvercin gibi senin burcunda doğmuşum; uçunca da senin kubbenin, senin sayvanının çevresini tavaf ederim.

Divan, 1673:5

حیث ما کنتم فولوا شطره

با زجاجه دل پری خوان توییم

“Nerde olursanız olun, o yana dönün” dedin ya; gönül şişesiyle ben de senin perini çağrıyorum.

Divan, 1673:6

هر زمان نقشی کنی در مغز ما

ما صحیفه خط و عنوان توییم

Her zaman beynimize bir resim yaparsın; biz senin yazının, senin adının yazıldığı bir sahifeyiz âdeta.

Divan, 1673:7

همچو موسی کم خوریم از دایه شیر

زانک مست شیر و پستان توییم

Mûsa gibi biz de dadıdan pek az süt emiyoruz; çünkü senin memenin sütüyle sarhoşuz biz.

Divan, 1673:8

ایمنیم از دزد و مکر راه زن

زانک چون زر در حرمدان توییم

Hırsızdan da eminiz, yol kesenin hilesinden, düzeninden de; çünkü altın gibi senin haremindeyiz, senin hazinende.

Divan, 1673:9

زان چنین مست است و دلخوش جان ما

که سبکسار و گران جان توییم

Canımız böylesine sarhoş, gönlü hoş işte, çünkü aceleci de olsa, ağır da davransa canın yüzünden.

Divan, 1673:10

گوی زرین فلک رقصان ماست
چون نباشد چون که چوگان توییم

Feleğin altın topunu biz çelip oynatıyoruz; nasıl oynatmayalım ki senin çevgeniniz biz.

Divan, 1673:11

خواه چوگان ساز ما را خواه گوی

دولت این بس که به میدان توییم

İster bizi çevgen yap, ister top; şu devlet yeter bize ki senin meydanındayız.

Divan, 1673:12

خواه ما را مار کن خواهی عصا

معجز موسی و برهان توییم

İster yılan yap bizi, ister sopa; Mûsa’nın mucizesiyiz, senin deliliniz biz.

Divan, 1673:13

گر عصا سازیم بیفشانیم برگ

وقت خشم و جنگ ثعبان توییم

Sopa yaparsan yaprak düşürürüz; kızgınlık, savaş zamanı da senin ejderhân kesiliriz.

Divan, 1673:14

عشق ما را پشت داری می کند

زانک خندان روی بستان توییم

Aşk arka oluyor bize; çünkü senin bağından, senin bahçenden gülümsemede yüzümüz.

Divan, 1673:15

سایه ساز ماست نور سایه سوز

زانک همچون مه به میزان توییم

Gölgeyi yakıp eriten ışık, gölge salmış bize, çünkü Ay gibi senin mîzânındayız biz.

Divan, 1673:16

هم تو بگشا این دهان را هم تو بند

بند آن توست و انبان توییم

Şu ağzı sen aç, sen kapat; bağ, senin bağın, ben bir dağarcığınım senin.

Divan, 1674:1

ما ز بالاییم و بالا می رویم

ما ز دریاییم و دریا می رویم

Yücelerdeniz, yücelere gidiyoruz biz; denizdeniz, denize gidiyoruz biz.

Divan, 1674:2

ما از آن جا و از این جا نیستیم

ما ز بی‌جاییم و بی‌جا می رویم

Biz ordan da değiliz, burdan da; mekânsızlık âlemindeniz, mekânsızlığa gidiyoruz biz.

Divan, 1674:3

لااله اندر پی الاالله است

همچو لا ما هم به الا می رویم

Tapacak Allah'tır ancak sözü, yoktur tapacak sözünün ardından gelir; biz de yokuz âdeta, vara gidiyoruz biz.

Divan, 1674:4

قل تعالوا آیتیست از جذب حق

ما به جذبه حق تعالی می رویم

“De ki: Gelin”, Tanrı çekişini bildiren âyettir, ulu Tanrı’nın çekişine uymuşuz, gidiyoruz biz.

Divan, 1674:5

کشتی نوحیم در طوفان روح

لاجرم بی‌دست و بی‌پا می رویم

Can tufanında Nuh’un gemisiyiz; hasılı elsiz-ayaksız gidiyoruz biz.

Divan, 1674:6

همچو موج از خود برآوردیم سر

باز هم در خود تماشا می رویم

Dalga gibi kendimizden baş çıkardık, gene kendimizi seyre gidiyoruz biz.

Divan, 1674:7

راه حق تنگ است چون سم الخیاط

ما مثال رشته یکتا می رویم

Tanrı yolu iğne yordamından da ince; fakat iplik gibi yalınkat gidiyoruz biz.

Divan, 1674:8

هین ز همراهان و منزل یاد کن

پس بدانک هر دمی ما می رویم

Aklını başına devşir de yoldaşlarını, konak yerini hatırla; hatırla da bil ki her an yol almadayız, her an gidiyoruz biz.

Divan, 1674:9

خوانده‌ای انا الیه راجعون

تا بدانی که کجاها می رویم

“Gene de dönüp ona varacağız” âyetini okumuşsundur; oku da anla; nerelere gidiyoruz biz.

Divan, 1674:10

اختر ما نیست در دور قمر

لاجرم فوق ثریا می رویم

Yıldızımız, Ay devrinde değil, Ülker'in yücesine gidiyoruz biz.

Divan, 1674:11

همت عالی است در سرهای ما

از علی تا رب اعلا می رویم

Başlarımızda yüce bir himmet var; yücelerden yüceler yücesi Rabbe gidiyoruz biz.

Divan, 1674:12

رو ز خرمنگاه ما ای کورموش

گر نه کوری بین که بینا می رویم

A kör sıçan, harman günümüz bugün; kör değilsen aç gözünü de gör, gözü açık gidiyoruz biz.

Divan, 1674:13

ای سخن خاموش کن با ما میا

بین که ما از رشک بی‌ما می رویم

A söz, sus, gelme benimle, dikkat et de bak; kıskançlığımızdan bizsiz gidiyoruz biz.

Divan, 1674:14

ای که هستی ما ره را مبند

ما به کوه قاف و عنقا می رویم

A varlığımız, yolumuzu kesme; Kafdağı'na, Zümrüdüanka'ya gidiyoruz biz.

Divan, 1679:1

من اگر مستم اگر هشیارم

بنده چشم خوش آن یارم

İster sarhoş olayım, ister ayık… o sevgilinin güzel sözlerine kulum köleyim.

Divan, 1679:2

بی‌خیال رخ آن جان و جهان

از خود و جان و جهان بیزارم

O canın, o cihanın yüzünün hayali olmadıkça kendimden de bezerim, candan da, cihandan da.

Divan, 1679:3

بنده صورت آنم که از او

روز و شب در گل و در گلزارم

Hani onun yüzünden gece gündüz güllerle eşim, gül bahçesindeyim ya; işte onun kuluyum, onun kölesi.

Divan, 1679:4

این چنین آینه‌ای می بینم

چشم از این آینه چون بردارم

Böyle bir ayna görmedeyim; gözümü bu aynadan nasıl ayırabilirim ki?

Divan, 1679:5

دم فروبسته‌ام و تن زده‌ام

دم مده تا علالا برنارم

Soluğumu kesmişim, sözden kalmışım; ateş üstündeyim; gürültü edip durma; üfürme bana.

Divan, 1679:6

بت من گفت منم جان بتان

گفتم این است بتا اقرارم

Güzelim dedi ki: Güzellerin canıyım ben… evet ey güzelim dedim, benim ikrarım da bu.

Divan, 1679:7

گفت اگر در سر تو شور من است

از تو من یک سر مو نگذارم

Dedi ki: Başında benim coşkunluğum varsa senden kıl kadar ayrılmam, bırakmam seni.

Divan, 1679:8

منم آن شمع که در آتش خود

هر چه پروانه بود بسپارم

O mumum ki ben, pervane olanı tutar, ateşime tapşırıveririm.

Divan, 1679:9

گفتمش هر چه بسوزی تو ز من

دود عشق تو بود آثارم

Ona dedim ki: Benden ne yakarsan yak… zâti izim senin aşk dumanından ibaret.

Divan, 1679:10

راست کن لاف مرا با دیده

جز چنان راست نیاید کارم

Gözünle gör de sözümü gerçekle… işim bundan başka bir şeyle düzene girmez.

Divan, 1679:11

من ز پرگار شدم وین عجب است

کاندر این دایره چون پرگارم

Ben pergelden çıktım ama şaşılacak şey şu ki bu değerimde pergele döndüm gitti.

Divan, 1679:12

ساقی آمد که حریفانه بده

گفتم اینک به گرو دستارم

Sâkî geldi de payına düşeni ver dedi; işte sarığım; al rehin olarak dedim.

Divan, 1679:13

غلطم سر بستان لیک دمی

مددم ده قدری هشیارم

Hayır, hayır dedim, yanlış söyledim… başımı al gitsin; fakat biraz dur, birazcık aklım başımda.

Divan, 1679:14

آن جهان پنهان را بنما

کاین جهان را به عدم انگارم

O gizli dünyayı göster de şu cihanı yok sayayım gitsin.

Divan, 1680:1

من اگر پرغم اگر شادانم

عاشق دولت آن سلطانم

İster gamlarla dolayım, ister neşeli olayım; o padişahın devletine âşıkım ben.

Divan, 1680:2

تا که خاک قدمش تاج من است

اگرم تاج دهی نستانم

Ayağını bastığı toprak, başıma taç oldukça, bana taç bile versen almam.

Divan, 1680:3

تا لب قند خوشش پندم داد

قند روید بن هر دندانم

Güzel bir şekere benzeyen dudakları bana öğüt vereli, her dişimin dibinden şeker bitmede.

Divan, 1680:4

گلم ار چند که خارم در پاست

یوسفم گر چه در این زندانم

Ayağımda diken varsa da gülüm; şu zindandayım ama Yusuf’um.

Divan, 1680:5

هر کی یعقوب من است او را من

مونس زاویه احزانم

Kim bana Yakub kesilirse, ona hüzünler bucağında eş dost olurum ben.

Divan, 1680:6

در وصال شب او همچو نیم

قند می نوشم و در افغانم

Onun buluşma dudağında neye dönmüşüm… şekerler yerim, gene de feryat ederim.

Divan, 1680:7

پای من گر چه در این گل مانده‌ست

نه که من سرو چنین بستانم

Ayağım şu balçığa kakılmış kalmıştır ama böylesine bir gül bahçesinin selvisi değil miyim?

Divan, 1680:8

ز جهان گر پنهانم چه عجب

که نهان باشد جان من جانم

Dünyadan gizlenirsem şaşılır mı buna? Can gizli olur, ben de canım.

Divan, 1680:9

گر چه پرخارم سر تا به قدم

کوری خار چو گل خندانم

Baştan ayağa dek dikenlerle doluyum ama dikenler kör olsun diye de gül gibi gülmedeyim.

Divan, 1680:10

بوده‌ام مؤمن توحید کنون

مؤمنان را پس از این ایمانم

Şimdi Tanrı birliğine iman etmişim; bundan sonraysa inananlara imanım ben.

Divan, 1680:11

سایه شخصم و اندازه او

قامتش چند بود چندانم

Onun gölgesiyim, onun boyuncayım… boyu ne kadarsa onun, o kadarım ben.

Divan, 1680:12

هر کی او سایه ندارد چو فلک

او بداند که ز خورشیدانم

Gökyüzü gibi kimin gölgesi yoksa, o bilir ki güneşlerdenim ben.

Divan, 1680:13

قیمتم نبود هر چند زرم

که به بازار نیم در کانم

Altınım ama değerim yok… çünkü pazarda değilim, madendeyim ben.

Divan, 1680:14

من درون دل این سنگ دلان

چون زر و خاک به کان یک سانم

Şu taş yüreklilerin gönüllerinde altınla toprak gibi madenle birim ben.

Divan, 1680:15

چونک از کان جهان بازرهم

زان سوی کون و مکان من دانم

Cihan madeninden kurtulunca, varlık âleminden, mekân dünyasından geçince, ne olacağımı ben bilirim, ben.

Divan, 1685:1

ای مطرب این غزل گو کی یار توبه کردم

از هر گلی بریدم وز خار توبه کردم

Ey çalgıcı, şu gazeli oku: Ben sevgiliden geçtim, her çeşit gülden, her çeşit dikenden vazgeçtim, tövbe ettim artık.

Divan, 1685:2

گه مست کار بودم گه در خمار بودم

زان کار دست شستم زین کار توبه کردم

Gâh sarhoştum, gâh mahmur. Artık o işten de elimi yudum, bu işten de tövbe ettim.

Divan, 1685:3

در جرم توبه کردن بودیم تا به گردن

از توبه‌های کرده این بار توبه کردم

Tövbe etme suçuna ta boğazına kadar gark olmuştum. Eskiden ettiğim tövbelerime tövbe ettim şimdi.

Divan, 1685:4

ای می فروش این ده ساغر به دست من ده

من ننگ را شکستم وز عار توبه کردم

Ey bu köyün şarap satıcısı, ey sâkî, sun elime sağrağı. Namustan vazgeçtim, âra tövbe ettim ben.

Divan, 1685:5

مانند مست صرعم بیرون ز چار طبعم

از گرم و سرد و خشکی هر چار توبه کردم

Yıkılıp düşen bir sarhoşa benziyorum. Dört tabiattan da dışarıyım. Issıya da tövbe ettim, soğuğa da; yaşa da tövbe ettim, kuruya da, bu dördünden de vazgeçtim artık.

Divan, 1685:6

ای مطرب الله الله می بی‌رهم تو بر ره

بردار چنگ می زن بر تار توبه کردم

Divan, 1685:7

ز اندیشه‌های چاره دل بود پاره پاره

بیچارگی است چاره ناچار توبه کردم

Bir çare bulma düşüncesiyle gönlüm paramparça olmuştu. Çarenin çaresizlikte olduğunu anladım da tövbe ettim çaresiz.

Divan, 1685:8

بنمای روی مه را خوش کن شب سیه را

کز ذوق آن گنه را بسیار توبه کردم

Ay yüzünü göster, karanlık geceyi nurlandır, o günahın zevkiyle çok tövbeler ettim ben.

Divan, 1685:9

گفتم که وقت توبه‌ست شوریده‌ای مرا گفت

من تایب قدیمم من پار توبه کردم

Tövbe vaktidir dedim de bir âşık bana dedi ki: Ben dün tövbe ettim, senden daha eski bir tövbekârım.

Divan, 1685:10

بهر صلاح دین را محروسه یقین را

منکر به عشق گوید ز انکار توبه کردم

Salâhaddin’in yakıyn yurdunu inkâr eden münkir, aşkla diyor ki: İnkârdan da tövbe ettim artık.

Divan, 1690:1

اندر دو کون جانا بی‌تو طرب ندیدم

دیدم بسی عجایب چون تو عجب ندیدم

İki dünyada da senden başka neşe, senden başka zevk, çalgı görmedim ben sevgili; çok şaşılacak şeyler gördüm, fakat senin gibisini görmedim ben.

Divan, 1690:2

گفتند سوز آتش باشد نصیب کافر

محروم ز آتش تو جز بولهب ندیدم

Ateş kâfirin payıdır, kâfir yanar ateşte dediler; halbuki Ebû Leheb’den başka senin ateşinden mahrum olanı görmedim.

Divan, 1690:3

من بر دریچه دل بس گوش جان نهادم

چندان سخن شنیدم اما دو لب ندیدم

Gönül penceresine kulağımı dayadım, çok dinledim, bunca söz duydum, fakat söyleyen dudakları görmedim gitti.

Divan, 1690:4

بر بنده ناگهانی کردی نثار رحمت

جز لطف بی‌حد تو آن را سبب ندیدم

Ansızın bu kulun üstüne rahmetler saçtın, sayıya sığmaz lûtuflarından başka bir sebep de görmedim buna.

ای ساقی گزیده مانندت ای دو دیده

اندر عجم نیامد و اندر عرب ندیدم

A seçilmiş sâkî, a benim iki gözüm, sana benzer bir güzel ne Acem ülkesine geldi, ne Araplar içinde gördüm.

Divan, 1690:6

زان باده که عصیرش اندر چرش نیامد

وان شیشه که نظیرش اندر حلب ندیدم

Ezilirken tekneye gelmeyen şaraptan, eşini Halep’te bile görmediğim şişeyle,

Divan, 1690:7

چندان بریز باده کز خود شوم پیاده

کاندر خودی و هستی غیر تعب ندیدم

Öylesine dök bana ki varlık bineğinden ineyim de yaya kalayım; çünkü kendimde olunca varlıktan, yorgunluktan başka bir şey görmüyorum.

Divan, 1690:8

ای شمس و ای قمر تو ای شهد و ای شکر تو

ای مادر و پدر تو جز تو نسب ندیدم

Güneş de sensin sevgilim, ay da sen; bal da sensin güzelim, şeker de sen; ana da sensin dilberim, baba da sen; senden başka soy sop görmedim, bilmiyorum ben.

Divan, 1690:9

ای عشق بی‌تناهی وی مظهر الهی

هم پشت و هم پناهی کفوت لقب ندیدم

Ey mahrumiyete düşürmeyen aşk, ey Tanrı’nın görüş yeri, tecelli makamı, hem arkasın, hem sığınak, sana eşit olacak bir lâkap, seni övecek, sana lâyık olacak bir söz bulamadım gitti.

Divan, 1690:10

پولادپاره‌هاییم آهن رباست عشقت

اصل همه طلب تو در تو طلب ندیدم

Demir parçalarıyız, aşkınsa mıhladız; bütün isteklerin aslı sensin, sendeyse hiçbir istek görmedim.

Divan, 1690:11

خامش کن ای برادر فضل و ادب رها کن

تا تو ادب بخواندی در تو ادب ندیدم

Kardeş, sus, üstünlüğü, edebi, bilirlik ve hüner dâvasını bırak, sen edepten bahsettikçe edep görmedim sende zaten.

Divan, 1690:12

ای شمس حق تبریز ای اصل اصل جان‌ها

بی‌بصره وجودت من یک رطب ندیدم

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, ey canların asıllarına asıl, senin varlık Basra'n olmadıkça taze hurma görmedim ben.

Divan, 1693:1

من پاکباز عشقم تخم غرض نکارم

پشت و پناه فقرم پشت طمع نخارم

Ben aşk yoluna tertemiz girmişim, o yolda tertemiz yürümekteyim, garez tohumunu ekmem ben. Yokluk bile bana sığınır, bana dayanır, tamahın sırtını kaşıyıp tırmalamam ben.

Divan, 1693:2

نی بند خلق باشم نی از کسی تراشم

مرغ گشاده پایم برگ قفس ندارم

Ne halkın kaydındayım, ne kimseden korkum var. Ayağı açık bir kuşum, kafes azığına ihtiyacım yok.

Divan, 1693:3

من ابر آب دارم چرخ گهرنثارم

بر تشنگان خاکی آب حیات بارم

Yağmurlar yağdıran bir bulutum, inciler saçan bir göğüm. Yeryüzündeki susuzlara abıhayat saçmadayım.

Divan, 1693:4

موسی بدید آتش آن نور بود دلخوش

من نیز نورم ای جان گر چه ز دور نارم

Mûsa’ya ateş göründü amma gönüllere hoş gelen bir nurdu o. Ben de uzaktan ateş görünmedeyim amma canım efendim, nurum ben.

Divan, 1693:5

شاخ درخت گردان اصل درخت ساکن

گر چه که بی‌قرارم در روح برقرارم

Ağacın dalı titrer, kökü durur. Benim de kararım yok amma rûh âleminde karar etmişim.

Divan, 1693:6

من بوالعجب جهانم در مشت گل نهانم

در هر شبی چو روزم در هر خزان بهارم

Bir acayip cihanım ben, bir avuç toprakta gizlenmişim. Her gece ışığım, her güz bahar.

Divan, 1693:7

با مرغ شب شبم من با مرغ روز روزم

اما چو باخود آیم زین هر دو برکنارم

Gece kuşuyla geceyim, gündüz kuşuyla gündüz; fakat kendime geldim mi ikisinden de ayrıyım.

Divan, 1693:8

آن لحظه باخود آیم کز محو بیخود آیم

شش دانگ آن گهم که بیرون ز پنج و چارم

Tamamıyla yok olup kendimden geçtiğim zaman kendime gelirim. Dört unsurla beş duygudan kurtulduğum zaman çekisi, ayarı tam bir adam olurum.

Divan, 1693:9

جان بشر به ناحق دعویش اختیار است

بی‌اختیار گردد در فر اختیارم

İnsanın canı, haksız yere ihtiyâr dâvasına girişir. Onun ihtiyârındaki yücelik, ihtiyârımı elden almış, beni ihtiyârsız bırakmıştır.

Divan, 1693:10

آن عقل پرهنر را بادی است در سر او

آن باد او نماند چون باده‌ای درآرم

Hünerli aklın başında bir yeldir var amma bir kadeh şarap sundum mu o yel kalmaz, savuşur gider.

Divan, 1694:1

بازآمدم خرامان تا پیش تو بمیرم

ای بارها خریده از غصه و زحیرم

Gene huzurunda ölmek için salına salına geldim ey defalarca beni gamdan, gussadan, sıkıntıdan kurtaran güzel.

Divan, 1694:2

من چون زمین خشکم لطف تو ابر و مشکم

جز رعد تو نخواهم جز جعد تو نگیرم

Ben kupkuru, şahrem şahrem yarılmış yeryüzü gibiyim, bulutum da lûtfundan, miskim de; gök gürültüsünden başka bir ses istemem, elime kıvrım kıvrım siyah saçlarından başka bir şey almam, başka bir şeye sarılmam.

Divan, 1694:3

خوشتر اسیری تو صد بار از امیری

خاصه دمی که گویی ای خسته دل اسیرم

Sana tutsak olmak, beylikten, hürlükten yüz kat iyi, hele ey gönlü hasta tutsağım benim dediğin zaman.

Divan, 1694:4

خاکی به تو رسیده به از زری رمیده

خاصه دمی که گویی ای بی‌نوا فقیرم

Sana gelen, sana ulaşan bir avuç toprak, senden kaçan, senden uzak bulunan altından yeğdir; hele bir, a benim azıksız yoksulum dediğin an yok mu?

Divan, 1694:5

از ماجرا گذر کن گو عقل ماجرا را

چنگ است ورد و ذکرم باده‌ست شیخ و پیرم

Macerayı bırak artık, nerde akıl ki olanla, bitenle uğraşacak; virdim de çeng, zikrim de; şeyhim de şarap, pîrim de.

Divan, 1694:6

ای جان جان مستان ای گنج تنگدستان

در جنت جمالت من غرق شهد و شیرم

Ey sarhoşların canlarına can, ey eli darların definesi, güzelliğinin cennetinde bala, süte gark oldum ben.

Divan, 1694:7

من رستخیز دیدم وز خویش نابدیدم

گر چون کمان خمیدم پرنده همچو تیرم

Kıyameti gördüm, kendimi kaybettim, varlığım görünmez oldu; yay gibi ikiye büküldüm amma ok gibi de uçup gidiyorum.

Divan, 1694:8

خاکی بدم ز بادت بالا گرفت خاکم

بی‌تو کجا روم من ای از تو ناگزیرم

Ey kendisinden ayrılmama imkân bulunmayan dost, bir avuç topraktım ben, senden esip gelen yel tozuttu, havalara kaldırdı, yüceltti beni, fakat sensiz nerelere gideyim?

Divan, 1694:9

ای نور دیده و دین گفتی به عقل بنشین

ای پرده‌ها دریده کی می هلی ستیزم

Ey göz nuru, din nuru, akıllıca otur dedin, ey perdelerimi yırtan, beni kendi halime mi bırakıyorsun ki?

Divan, 1694:10

من بنده الستم آن تو بوده استم

آن خیره کش فراقت می راند خیر خیرم

Elest kuluyum, o zamandan seninim, sonra da o zalim, o gaddar ayrılığın beni tutmuş, pervasızca sürüp duruyor.

Divan, 1694:11

کی خندد این درختم بی‌نوبهار رویت

کی دررسد فطیرم تا نسرشی خمیرم

Yüzünün ilkbaharı olmadıkça şu ağacım, nasıl güler, hamurumu sen yoğurmazsan mayam nasıl tutar?

Divan, 1694:12

تا خوان تو بدیدم آزاد از ثریدم

تا خویش تو بدیدم از خویش خود نفیرم

Sofranı, nimetlerini göreli tiritten kurtuldum; varlığını gördüm de o andan beri varlığımdan kaçıyorum.

Divan, 1694:13

از من گذر چو کردی از عقل و جان گذشتم

در من اثر چو کردی بر گنبد اثیرم

Benden kaçtın, vazgeçtin mi akıldan da geçerim, candan da; benimle oldun, bana tecelli kıldın mı esîr kubbesinin ta üstüne çıkarım.

Divan, 1694:14

در قعده‌ام سلامی ای جان گزین من کن

تا بی‌سلام نبود این قعده اخیرم

Oturdum mu ey can, bir selâmcık ver bana, selâmımı al; çünkü bu son oturumum selâmsız olmaz.

Divan, 1694:15

من کف چرا نکوبم چون در کف است خوبم

من پا چرا نکوبم چون بم شده‌ست زیرم

Nasıl el çırpmayayım ki, güzelim elimde benim; nasıl ayak vurmayayım ki zîr perdem bem oldu, altüst olmuşum zaten.

Divan, 1694:16

تبریز شمس دین را از ما رسان تو خدمت

خدمت به مشرقی به کز روش مستنیرم

Tebrizli Şemseddin’e bizden selâm götür, öylesine bir doğuya tapı kılmak iyi, çünkü ben de onun yüzüyle nurlanmışım, onun yüzünden nur istiyorum.

Divan, 1704:1

اشکم دهل شده‌ست از این جام دم به دم

می زن دهل به شکر دلا لم و لم و لم

Şu durmadan, şu her an sunulan, şu kıpkırmızı şarapla dolup boşalan kadeh yüzünden kanlı gözyaşlarım şıp-şıp-şıp damlamada. Bu sesler bir davulu andırıyor sanki; a gönül, şükrederek çal davulu sen de: güm-güm-güm.

Divan, 1704:2

هین طبل شکر زن که می طبل یافتی

گه زیر می زن ای دل و گه بم و بم و بم

Şarap davulunu buldun, hadi, çal şükür davulunu; gâh zîr perdesinden çal a gönül, gâh bem perdesinden, bem-bem-bem.

Divan, 1704:3

از بهر من بخر دهلی از دهلزنان

تا برکنم ز باغ جهان شاخ و بیخ غم

Benim için de bir davul al davulculardan, al da çalayım, çalayım da dünya bahçesinden gamın, kederin dallarını koparayım, kökünü söküp atayım.

Divan, 1704:4

لشکر رسید و عشق سپهدار لشکرست

صحرا و کوه پر شد از طبل و از علم

Bir ordu geldi çattı, ordunun kumandanı da aşk; dağ da davulla, bayrakla doldu, ova da.

ما پر شدیم تا به گلو ساقی از ستیز

می ریزد آن شراب به اسراف همچو یم

Biz şarapla dopdolu bir hale geldik, sâkî de inadına şarabı aşırı sunmada, derya gibi sunmada.

Divan, 1704:6

دانی که بحر موج چرا می زند به جوش

از من شنو که بحریم و بحر اندرم

Bilir misin, deniz neden kabarıp coşar, dalgalanıp köpürür? Benden işit, çünkü deniz adamıyım, denizdeyim ben.

Divan, 1704:7

تنگ آمده‌ست و می طلبد موضع فراخ

بر می جهد به سوی هوا آب لاجرم

Kabı dar gelir kendine, geniş yer ister de sonucu su havalara kalkar.

Divan, 1704:8

کان آب از آسمان سفری خوی بوده‌ست

اندر هوا و سیل و که و جوی ای صنم

A güzelim benim, su ta gökteyken yolculuğu huy edinmiştir; gökten yağar, havaya ağar, dağdan çağlar, derede akar.

Divan, 1704:9

آب حیات ما کم از آن آب بحر نیست

ما موج می زنیم ز هستی سوی عدم

Bizim abıhayatımız, denizin suyundan aşağı değil ya; biz de varlıktan yokluğa dalgalanıp gidiyoruz.

Divan, 1704:10

نی در جهان خاک قرار است روح را

نی در هوای گنبد این چرخ خم به خم

Cana, ne şu topraktan yaratılmış dünyada bir karar vardır, ne şu boyu bükülekalmış gök kubbenin altındaki havada.

Divan, 1704:11

زان باغ کو شکفت همان جاست میل جان

یعنی کنار صنع شهنشاه محتشم

Hangi bahçede açılıp saçılmışsa can oraya meyleder, yâni o büyük mü büyük, yüce mi yüce padişahlar padişahının sanat kucağını ister.

Divan, 1704:12

بس بس مکن هنوز تو را باده خوردنی است

ما راضییم خواجه بدین ظلم و این ستم

Şu halde bırakma, daha şarap içebilirsin; hocam, bu zulme, bu siteme razıyız biz.

Divan, 1704:13

خاموش باش فتنه درافکنده‌ای به شهر

خاموشیش مجوی که دریاست جان عم

Sus, şehre fitneler saldın; fakat amcanın canı bir deryadır; beyhude yere onun susmasını bekleme.

Divan, 1706:1

برخیز تا شراب به رطل و سبو خوریم

بزم شهنشه‌ست نه ما باده می خریم

Kalk, şarabı koca sağraklarla, testilerle içelim; padişahlar padişahının meclisi bu, bu mecliste ne diye şarap içmeyeceğiz?

Divan, 1706:2

بحری است شهریار و شرابی است خوشگوار

درده شراب لعل ببین ما چه گوهریم

Padişah bir deniz, şarap da bir tatlı, bir sinen şarap ki; sun o lâ'l renkli şarabı, sun da gör, ne biçim bir özümüz, ne çeşit bir mayamız var.

Divan, 1706:3

خورشید جام نور چو برریخت بر زمین

ما ذره وار مست بر این اوج برپریم

Güneş yeryüzüne öylesine bir ışık kadehi serpti ki; biz de zerre gibi sarhoş bir halde yücelerde uçalım.

Divan, 1706:4

خورشید لایزال چو ما را شراب داد

از کبر در پیاله خورشید ننگریم

Zevâlsiz güneş bize bir şarap sundu ki, gururumuzdan güneşin kadehine bile bakmıyoruz artık.

Divan, 1706:5

پیش آر آن شراب خردسوز دلفروز

تا همچو دل ز آب و گل خویش بگذریم

Getir o akılları yakıp yandıran, gönülleri ışıtıp aydınlatan şarabı, getir de gönül gibi varlığımızın balçığından geçelim gitsin.

Divan, 1706:6

پرخواره‌ایم کز کرم شاه واقفیم

در شرب سابقیم و به خدمت مقصریم

Dolu dolu içmedeyiz, çünkü padişahın keremini, ihsanını biliyoruz; şarap içmede ileri gitmişiz, hizmette geri kalmışız, kusur etmişiz.

Divan, 1706:7

زیرا که سکر مانع خدمت بود یقین

زین سو چو فربهیم بدان سوی لاغریم

Çünkü şükretmek, gerçekten de hizmet etmeye engeldir; bu yanda gelişmişiz, o yandaysa arık mı arıkız.

Divan, 1706:8

نوری که در زجاجه و مشکات تافته‌ست

بر ما بزن که ما ز شعاعش منوریم

Sırçada, kandil konan yerde parıl parıl parlayan nurla ışıt bizi, biz zaten onun yalımlarıyla ışıyıp duruyoruz.

Divan, 1706:9

بس گرم و سرد شد دل از این باده چون تنور

درسوزمان چو هیزم تا هیچ نفسریم

Beden, tandır gibi bu şarabın yalımıyla çok ısındı, çok soğudu; bizi odun gibi yak, yandır da hiç üşümeyelim.

Divan, 1706:10

چون شیشه فلک پر از آتش شده‌ست جان

چون کوره بهر ما که مس و قلب یا زریم

Gökyüzü fanusu gibi can ateşlerle dopdolu; sanki bakır mıyız, kalp mıyız, yoksa halis altın mı, bunu anlamaya yarayan bir ocak.

Divan, 1706:11

ای گلعذار جام چو لاله به مجلس آر

کز ساغر چو لاله چو گل یاسمین بریم

A gül yanaklı, lâleye benzeyen kadehi meclise getir de biz de o lâleye benzer kadeh yüzünden gül gibi yaseminler devşirelim.

Divan, 1706:12

خوش خوش بیا و اصل خوشی را به بزم آر

با جمله ما خوشیم ولی با تو خوشتریم

Güzel güzel gül, güzelliğin, hoşluğun özünü, mayasını getir meclise; biz herkesle hoşuz amma seninle olduk mu, daha hoşuz.

Divan, 1706:13

ای مطرب آن ترانه تر بازگو ببین

تو تری و لطیفی و ما از تو ترتریم

Çalgıcı, o terütaze nağmeyi bir kere daha söyle de seyret bir; sen tazesin, lâtifsin amma biz senden de daha tazeyiz, daha lâtifiz.

Divan, 1706:14

اندرفکن ز بانگ و خروش خوشت صدا

در ما که در وفای تو چون کوه مرمریم

Coş, güzel sesin gelsin, vursun bize; aşkına vefa göstermede biz mermer kayayız âdeta.

Divan, 1706:15

آن دم که از مسیح تو میراث برده‌ای

در گوش ما بدم که چو سرنای مضطریم

O nefesi, miras olarak Mesîh’ten aldın sen; üfür kulağımıza, ne üfürülürse çaresiz o sesi veren zurnayız tıpkı.

Divan, 1706:16

گر چه دهان پر است ز گفتار لب ببند

خاموش کن که پیش حسودان منکریم

Ağız sözlerle dolu amma yum ağzını, sus, çünkü inkâra döşenmiş hasetçilerin yanındayız.

Divan, 1707:1

چیزی مگو که گنج نهانی خریده‌ام

جان داده‌ام ولیک جهانی خریده‌ام

Hiçbir şeycikler söyleme, gizli bir hazine elde ettim; can verdim amma bir cihan aldım.

Divan, 1707:2

رویم چو زرگر است از او این سخن شنو

دادم قراضه زر و کانی خریده‌ام

Yüzüm bir kuyumcuya benziyor, ondan işit bu sözü; diyor ki: Bir kesim altın verdim, bir maden satın aldım.

از چشم ترک دوست چه تیری که خورده‌ام

وز طاق ابروش چه کمانی خریده‌ام

Sevgilinin güzelim gözlerinden ne oklar yedim, kalem kaşlarından ne yaylar elde ettim.

Divan, 1707:4

با خلق بسته بسته بگویم من این حدیث

با کس نگویم این ز فلانی خریده‌ام

Halka, örtülü, kapalı söyleyeyim şu sözü; bunu falandan satın aldım demeyeyim kimseciklere.

Divan, 1707:5

هر چند بی‌زبان شده بودم چو ماهیی

دیدم شکرلبی و زبانی خریده‌ام

Balık gibi dilsizdim ben, fakat bir şeker dudaklıyı gördüm de bir dil satın aldım.

Divan, 1707:6

ناگاه چون درخت برستم میان باغ

زان باغ بی‌نشانه نشانی خریده‌ام

Ansızın bahçede bir ağaç gibi bittim, boy attım; o eseri belirmeyen bahçeden bir iz buldum, bir eser elde ettim.

Divan, 1707:7

گفتم میان باغ خود آن را میانه نیست

لیک از میان نیست میانی خریده‌ام

Bahçede, bu bahçenin dedim, ucu bucağı yok; yok amma ben yoklukta bir bucak buldum.

Divan, 1707:8

کردم قران به مفخر تبریز شمس دین

بیرون ز هر دو قرن قرانی خریده‌ام

Tebriz’in övündüğü Şemseddin’e ulaştım, iki âlemden de dışarı, bir kırana eriştim.

Divan, 1710:1

با روی تو ز سبزه و گلزار فارغیم

با چشم تو ز باده و خمار فارغیم

Yüzünü seyretmedeyiz, yeşilliğe de boş vermişiz, gül bahçesine de; gözüne dalmışız, şarabı da boşlamışız, şarapçıyı da.

Divan, 1710:2

خانه گرو نهاده و در کوی تو مقیم

دکان خراب کرده و از کار فارغیم

Evi rehine vermişiz, mahalleni yurt edinmişiz; dükkânı yıkmışız, işe boş vermişiz.

Divan, 1710:3

رختی که داشتیم به یغما ببرد عشق

از سود و از زیان و ز بازار فارغیم

Neyimiz varsa hepsini de aşk yağmaladı; kârdan da geçmişiz, ziyandan da, alışverişten de.

Divan, 1710:4

دعوی عشق وانگه ناموس و نام و ننگ

ما ننگ را خریده و از عار فارغیم

Aşk dâvasına girişmek, ondan sonra da namus, ad san, âr, hayâ kaydına düşmek, olmayacak bir iş; utanmayı satmışız, âra, hayâya boş vermişiz.

Divan, 1710:5

غم را چه زهره باشد تا نام ما برد

دستی بزن که از غم و غمخواره فارغیم

Divan, 1710:6

ای روترش که کاله گران است چون خرم

بگذر مخر که ما ز خریدار فارغیم

Divan, 1710:7

ما را مسلم آمد شادی و خوشدلی

کز باد و بود اندک و بسیار فارغیم

Neşe yurdu, gönül hoşluğu ülkesi bize verilmiş; azın, çoğun varından da geçtik, yoğundan da.

Divan, 1710:8

بررفت و برگذشت سر ما ز آسمان

کز ذوق عشق از سر و دستار فارغیم

Başımız yüceldikçe yüceldi, gökleri bile aştı; çünkü aşk zevkiyle baştan da geçtik, sarıktan da.

Divan, 1710:9

ما لاف می زنیم و تو انکار می کنی

ز اقرار هر دو عالم و ز انکار فارغیم

Biz söz söylüyoruz, sen inkâr ediyorsun, iki âlemin ikrarına da boş verdik biz, inkârına da.

Divan, 1710:10

مشتی سگان نگر که به هم درفتاده‌اند

ما سگ نزاده‌ایم و ز مردار فارغیم

Şu bir avuç köpeğe bak; nasıl da birbirlerine düşmüşler; biz köpekten doğmadık, köpek değiliz, leşe boş verdik biz.

Divan, 1710:11

اسرار تو خدای همی‌داند و بس است

ما از دغا و حیلت و مکار فارغیم

Sırlarını Tanrı bilir ancak, bu da yeter gider; bizse kötünün kötülüğünden de geçmişiz, düzencinin düzeninden de.

Divan, 1710:12

درسی که عشق داد فراموش کی شود

از بحث و از جدال و ز تکرار فارغیم

Aşkın verdiği ders nasıl, ne vakit unutulur? Artık ondan bahsetmeye de boş verdik, ona dair söz kavgasına girişmeye de, onu tekrarlamaya da.

پنهان تو هر چه کاری پیدا بروید آن

هر تخم را که خواهی می کار فارغیم

Gizlice ne yaparsan apaçık o biter; dilediğin tohumu ek, boş vermişiz biz.

Divan, 1710:14

آهن ربای جذب رفیقان کشید حرف

ور نی در این طریق ز گفتار فارغیم

Yol arkadaşlarının mıhladızı çekti de söyletti bizi; yoksa bu yolda sözden geçmişiz biz.

Divan, 1710:15

با نور روی مفخر تبریز شمس دین

از شمس چرخ گنبد دوار فارغیم

Tebriz’in övündüğü Şemseddin’in yüzündeki nur sayesinde dönüp duran gök kubbedeki güneşe bile boş vermişiz biz.

Divan, 1711:1

بگشای چشم خود که از آن چشم روشنیم

حاشا که چشم خویش از آن روی برکنیم

Gözünü aç da bak, o gözler yüzünden apaydınız zaten; hâşâ, gözümüzü o yüzden ayırmayız biz.

Divan, 1711:2

پروانه‌ای تو بهر تو بفروز سینه را

تا خویش را ز عشق بر آن سینه برزنیم

Pervanene, gene de kendin için yalım yalım yak, aydınlat göğsünü; aydınlat da aşkla atalım kendimizi o aydınlığa.

Divan, 1711:3

بفزای خوف عشق نخواهیم ایمنی

زیرا ز خوف عشق تو ما سخت ایمنیم

Aşk korkusunu arttırdıkça arttır, emin olmayı istemiyoruz; senin aşk korkundadır adamakıllı emin oluşumuz bizim.

Divan, 1711:4

پروانه را ز شمع تو هر روز مژده‌ای است

یعنی که مات شو که همی‌مات ضامنیم

Pervaneye, her gün, senin mumundan bir müjde geliyor, öl diyor yâni, öl ki sana biz can vermeyi kabullendik, diyetin bize.

Divan, 1711:5

شادیم آن زمان که تو دعوی کنی که من

بی‌من شویم از خود و ز عشق صد منیم

Benliğimizden geçelim, varlığımızı terk edelim, aşkla yüzlerce batman varlığa ulaştık,
aşkla varız ancak dediğin gün yok mu? İşte o gün neşeliyiz, o zaman sevinç içindeyiz biz.

Divan, 1711:6

تا باغ گلستان جمال تو دیده‌ایم

چون سرو سربلند و زبانور چو سوسنیم

Senin güzellik bahçeni görmüşüz, o yüzden selvi gibi boyumuz yüce, o yüzden süsen gibi dilli miyiz dilli.

Divan, 1711:7

بر گلشن زمانه برو آتشی بزن

زیرا ز عشق روی تو زان سوی گلشنیم

Yürü, zamanenin gül bahçesini ateşlere yak; yüzüne âşık olduk da o gül bahçesine daldık çünkü.

Divan, 1711:8

ای آنک سست دل شده‌ای در طریق عشق

در ما گریز زود که ما برج آهنیم

A aşk yoluna girip de gönlü pörsüyen, alt olup giden, çabuk kaç, gel, bize sığın, çünkü biz demirden bir kaleyiz.

Divan, 1711:9

از ذوق آتش شه تبریز شمس دین

داریم آب رو و همه محض روغنیم

Tebriz padişahı Şemseddin’in ateşindeki zevk yüzünden yüzümüzün suyunu tamamıyla döktük, sâfi yağ kesildik.

Divan, 1712:1

ما در جهان موافقت کس نمی‌کنیم

ما خانه زیر گنبد اطلس نمی‌کنیم

Dünyada kimseyle uyuşamayız, uzlaşamayız; gök kubbe altında bir ev kuramayız biz.

Divan, 1712:2

مخمور و مست و تشنه و بسیارخواره‌ایم

بس کرده‌اند جمله و ما بس نمی‌کنیم

Mahmuruz, sarhoşuz, susuzuz, içtikçe içiyoruz; herkes yeter demiş, sızmış, yeterimiz yok bizim.

Divan, 1712:3

این موج رحمت است و عدو چون کف و خس است

ما ترک موج دل پی هر خس نمی‌کنیم

Rahmet denizidir bu, düşmansa üstündeki köpük, çerçöp; her çerçöp için gönül dalgasından vazgeçmeyiz biz.

ما قصر و چارطاق بر این عرصه فنا

چون عاد و چون ثمود مقرنس نمی‌کنیم

Burnu büyük Âd gibi, Semûd gibi şu yokluk alanında köşk kurmayız, çardak yapmayız biz.

Divan, 1712:5

جز صدر قصر عشق در آن ساحت خلود

چون نوح و چون خلیل مسس نمی‌کنیم

O ölümsüzlük mülkünde Nuh gibi, Halil gibi aşk köşkünden başka bir yapı yapmayız biz.

Divan, 1712:6

ما را مطار زان سوی قاف است در شکار

ما قصد صید مرده چو کرکس نمی‌کنیم

Avlanmak istedik mi uçup gittiğimiz yer Kafdağı’dır, akbaba gibi leş avlamayız biz.

Divan, 1712:7

دیو سیاه غرچه فریب پلید را

بر جای حور پاک معرس نمی‌کنیم

Güzelim tertemiz huriler dururken kahpecikleri kandıran o kapkara Şeytan’ı gelin almayız biz.

Divan, 1712:8

ما آن نهاله را که بر و میوه‌اش جفاست

در تیره خاک حرص مغرس نمی‌کنیم

Kapkara hırs, tamah toprağına meyvesi cefa olan fidanı dikmeyiz biz.

Divan, 1712:9

از لذتی که هست نظر را ز قدس او

ما خود نظر به جان مقدس نمی‌کنیم

Gözümüzde onun kutluluğunun tadı varken kutlu cana bile bakmayız biz.

Divan, 1712:10

خاموش نظم و قافیه را ما از این سپس

از رشک غیر جنس مجنس نمی‌کنیم

Sus, bundan böyle, bizim cinsimizden olmadığı için pek o kadar nazma da, pek öyle kafiyeye de aldırış etmeyiz biz.

Divan, 1713:1

خیزید عاشقان که سوی آسمان رویم

دیدیم این جهان را تا آن جهان رویم

Kalkın a âşıklar, göğe ağalım; şu dünyayı gördük, bir de o dünyaya varalım.

Divan, 1713:2

نی نی که این دو باغ اگر چه خوش است و خوب

زین هر دو بگذریم و بدان باغبان رویم

Hayır, hayır; şu iki bahçe de güzel, ikisi de hoş, fakat ikisinden de geçelim de bahçıvana gidelim.

Divan, 1713:3

سجده کنان رویم سوی بحر همچو سیل

بر روی بحر زان پس ما کف زنان رویم

Sel gibi secdeler ederek denize dek gidelim, denize kavuştuktan sonra da üstündeki köpükler gibi el çırpa çırpa koşalım, yürüyelim.

Divan, 1713:4

زین کوی تعزیت به عروسی سفر کنیم

زین روی زعفران به رخ ارغوان رویم

Şu yas âleminden düğün dernek âlemine sefer edelim, şu safran gibi sapsarı yüzü bırakalım, erguvan gibi kıpkırmızı bir yüz elde edelim.

Divan, 1713:5

از بیم اوفتادن لرزان چو برگ و شاخ

دل‌ها همی‌طپند به دارالامان رویم

Düşme korkusundan yaprak gibi, dal gibi titreyerek, yüreğimiz atarak aman yurduna varalım.

Divan, 1713:6

از درد چاره نیست چو اندر غریبییم

وز گرد چاره نیست چو در خاکدان رویم

Gurbetteyiz, dertten kurtulmamıza bir çare yok; toprak yurdunda yola düşmüşüz, tozdan kurtulmamız mümkün değil.

Divan, 1713:7

چون طوطیان سبز به پر و به بال نغز

شکرستان شویم و به شکرستان رویم

Yemyeşil dudu kuşları gibi güzelim kanatlarımızı çırpıp uçalım, şeker yurdu kesilelim, şeker alana gidelim.

Divan, 1713:8

این نقش‌ها نشانه نقاش بی‌نشان

پنهان ز چشم بد هله تا بی‌نشان رویم

Şu şekiller, hep izinin tozu belirmeyen bir ressamın varlığına delil, kem gözden gizli, ta izi belirmeyen ressama varalım.

Divan, 1713:9

راهی پر از بلاست ولی عشق پیشواست

تعلیممان دهد که در او بر چه سان رویم

Belâlarla dopdolu bir yol; fakat kılavuzumuz aşk; bu yolda nasıl gideceğimizi öğretiyor, belletiyor bize.

Divan, 1713:10

هر چند سایه کرم شاه حافظ است

در ره همان به‌ست که با کاروان رویم

Padişahın lûtuf, kerem gölgesi korur bizi; korur amma gene de kervanla yol almamız daha iyi.

Divan, 1713:11

مابیم همچو باران بر بام پرشکاف

بجهیم از شکاف و بدان ناودان رویم

Yarıklarla dolu bir dama yağan yağmura benziyoruz, yarıklardan kaçalım, oluğa varalım.

Divan, 1713:12

همچون کمان کژیم که زه در گلوی ماست

چون راست آمدیم چو تیر از کمان رویم

Yay gibi eğriyiz, çünkü kiriş boğazımızda; mademki dosdoğru geldik, yaydan ok fırlar gibi dümdüz gidelim.

Divan, 1713:13

در خانه مانده‌ایم چو موشان ز گربگان

گر شیرزاده‌ایم بدان ارسلان رویم

Kedilerin korkusundan fareler gibi evde kaldık; arslan oğluysak varalım, o arslana gidelim.

Divan, 1713:14

جان آینه کنیم به سودای یوسفی

پیش جمال یوسف با ارمغان رویم

Yusuf gibi güzele karşı canımızı ayna haline getirelim de Yusuf’un güzelliğine bir armağanla varalım.

Divan, 1713:15

خامش کنیم تا که سخن بخش گوید این

او آن چنانک گوید ما آن چنان رویم

Susalım da sözler bağışlayan söylesin, o nasıl söylerse biz de o çeşit gidelim.

Divan, 1718:1

ای تو ترش کرده رو تا که بترسانیم

بسته شکرخنده را تا که بگریانیم

A beni korkutmak için yüzünü ekşiten güzelim; a beni ağlatmak için şeker gibi gülüşünü gizleyip somurtan dilberim.

Divan, 1718:2

ترش نگردم از آنک از تو همه شکرم

گریه نصیب تن است من گهر جانیم

Ben yüzümü ekşitmedim; çünkü senin yüzünden tamamıyla şekerim ben. Ağlamak bedenin nasibidir, bense can incisine mensubum.

Divan, 1718:3

در دل آتش روم تازه و خندان شوم

همچو زر سرخ از آنک جمله زر کانیم

Ateşin ta içine gideyim de tazeleşeyim, güleç bir hale geleyim, kızıl altına döneyim; çünkü o madenin altınıyım ben.

Divan, 1718:4

در دل آتش اگر غیر تو را بنگرم

دار مرا سنگسار ز آنچ من ارزانیم

Ateşin gönlünde senden başkasını görürsem taşla, öldür beni; buna lâyığım çünkü.

Divan, 1718:5

هیچ نشینم به عیش هیچ نخیزم به پا

جز تو که برداریم جز تو که بنشانیم

Seni çekip yanıma almadıkça işrete hiç mi hiç oturmam; seni tutup kaldırmadıkça hiç mi hiç ayağa kalkmam.

Divan, 1718:6

این دل من صورتی گشت و به من بنگرید

بوسه همی‌داد دل بر سر و پیشانیم

Şu gönlüm bir başka adam oldu da hele seyredin beni; başımı, alnımı öpüp duruyor.

Divan, 1718:7

گفتم ای دل بگو خیر بود حال چیست

تو نه که نوری همه من نه که ظلمانیم

Hayrola a gönül dedim, bu hal ne? Sen baştan başa ışık değil misin, ben de karanlıklar adamı değil miyim?

Divan, 1718:8

ور تو منی من توام خیرگی از خود ز چیست

مست بخندید و گفت دل که نمی‌دانیم

Sen bensen, ben de sensem bu şaşkınlık ne, neden geçmişsin kendinden? Gönül sarhoşça güldü de bilmiyorum ki dedi.

Divan, 1718:9

رو مطلب تو محال نیست زبان را مجال

سوره کهفم که تو خفته فروخوانیم

Yürü, olmayacak şeyi isteme; dilin gücü kudreti yok; ben Kehf sûresiyim, sen uyurken okumaktasın beni.

Divan, 1718:10

زود بر او درفتاد صورت من پیش دل

گفت بگو راست ای صادق ربانیم

Şeklim, sûretim, gönlün huzurunda hemencecik yüzüstü yerlere yıkıldı da ey rabbânî gerçeğim benim, doğru söyle dedi.

Divan, 1718:11

گفت که این حیرت از منظر شمس حق است

مفخر تبریزیان آنک در او فانیم

Gönül de, bu şaşkınlık dedi, Tanrı Şems'inin görünüşündendir; Tebrizlilerin o övüncündendir; ben de onda yok olmuşum zaten.

Divan, 1720:1

بار دگر ذره وار رقص کنان آمدیم

زان سوی گردون عشق چرخ زنان آمدیم

Bir kere daha zerreler gibi oynaya oynaya geldik; çark vurarak çıkageldik o aşk göğünden.

Divan, 1720:2

بر سر میدان عشق چونک یکی گو شدیم

گه به کران تاختیم گه به میان آمدیم

Aşk meydanının başında bir er olduk da gâh o uca at sürdük, gâh bu yana geldik.

Divan, 1720:3

عشق نیاز آورد گر تو چنانی رواست

ما چو از آن سوتریم ما نه چنان آمدیم

Sen böyleysen aşk yalvarır yakarır sana; lâyıktır da; fakat biz bundan da üstünüz, böyle gelmedik biz.

Divan, 1720:4

خواجه مجلس تویی مجلسیان حاضرند

آب چو آتش بیار ما نه بنان آمدیم

Meclis ulusu sensin, meclistekiler de burda, hazır; hadi, o ateş gibi suyu getir, ekmek yemeye gelmedik biz.

Divan, 1720:5

شکر که ناداشت وار از سبب زخم تو

چون که به جان آمدیم زود به جان آمدیم

Şükürler olsun ki kendini yaralayan dilenci gibi senin yüzünden candan olduk, olduk amma hemencecik de cana kavuştuk.

Divan, 1720:6

شمس حق این عشق تو تشنه خون من است

تیغ و کفن در بغل بهر همان آمدیم

A Tanrı Şems'i, aşkın kanıma susamış; ben de bunun için kılıcım, kefenim koltuğumda, çıkageldim işte.

Divan, 1720:7

جز نمکت نشکند شورش تبریز را

فخر زمین در غمت شور زمان آمدیم

Tebriz’in tatsızlığını senin tuzundan, senin alımından başka hiçbir şeycik gideremez; a yeryüzünün övüncü, ben de işte bu yüzden zamanenin bir tatsızı gibi geldim tapına.

Divan, 1724:1

همه جمال تو بینم چو چشم باز کنم

همه شراب تو نوشم چو لب فراز کنم

Gözümü açtım mı hep senin yüzünü görürüm; dudaklarımı açtım mı hep senin şarabını içerim.

Divan, 1724:2

حرام دارم با مردمان سخن گفتن

و چون حدیث تو آید سخن دراز کنم

İnsanlarla konuşmayı haram bilirim, fakat senin sözün geldi mi sözü uzatır da uzatırım.

Divan, 1724:3

هزار گونه بلنگم به هر رهم که برند

رهی که آن به سوی تو است ترک تاز کنم

Hangi yola götürseler bin çeşit topallar dururum; fakat sana giden yolda yel gibi eserim, yelip yortarım.

Divan, 1724:4

اگر به دست من آید چو خضر آب حیات

ز خاک کوی تو آن آب را طراز کنم

Hızır gibi benim de elime abıhayat düşse, senin bulunduğun yerin toprağıyla bezerim o suyu.

ز خارخار غم تو چو خارچین گردم

ز نرگس و گل صدبرگ احتراز کنم

Gamının verdiği elemlerle boyuna dikenler toplarım, nerkis, sadberk gülü devşirmeden çekinirim.

Divan, 1724:6

ز آفتاب و ز مهتاب بگذرد نورم

چو روی خود به شهنشاه دلنواز کنم

Yüzümü gönüller alan, hatırlar yapan padişahlar padişahıma çevirdim mi, ışığım güneşten de üstün olur, ay ışığından da.

Divan, 1724:7

چو پر و بال برآرم ز شوق چون بهرام

به مسجد فلک هفتمین نماز کنم

Behrâm gibi şevkle kol kanat açtım mı, yedinci kat gök mescidinde namaz kılarım.

Divan, 1724:8

همه سعادت بینم چو سوی نحس روم

همه حقیقت گردد اگر مجاز کنم

Yomsuzluğun, kutsuzluğun bulunduğu yere varsam baştan başa kutluluk görürüm;
mecaz işlerine girişsem, geçici şeylere dalsam hepsi de gerçeğin ta kendisi olur.

Divan, 1724:9

مرا و قوم مرا عاقبت شود محمود

چو خویش را پی محمود خود ایاز کنم

Kendimi Mahmud için Eyaz haline getirirsem işin sonucu bana da Mahmud olur, kutlulaşır, kavmime de.

Divan, 1724:10

چو آفتاب شوم آتش و ز گرمی دل

چو ذره‌ها همه را مست و عشقباز کنم

Güneş kesilirsem ateşimle, gönlümün ıssılığıyla herkesin, her şeyin bütün zerrelerini sarhoş ederim, aşk oyununa düşürürüm.

پریر عشق مرا گفت من همه نازم

همه نیاز شو آن لحظه‌ای که ناز کنم

Evvelsi gün aşk bana dedi ki: Ben tamamıyla nazım, edayım; nazlanmaya başladım mı sen niyaz kesil.

Divan, 1724:12

چو ناز را بگذاری همه نیاز شوی

من از برای تو خود را همه نیاز کنم

Nazı bırakır da tamamıyla niyaz olursan, ben sana karşı baştan ayağa dek niyaz kesilirim.

Divan, 1724:13

خموش باش زمانی بساز با خمشی

که تا برای سماع تو چنگ ساز کنم

Bir zamancağız sus da susmakla uzlaş; sus da dinlemen için sazıma bir düzen vereyim.

Divan, 1725:1

نگفتمت مرو آن جا که آشنات منم

در این سراب فنا چشمه حیات منم

Demedim mi sana, gitme oraya, seni tanıyan, bilen benim ancak; şu yokluk serabında yaşayış kaynağı benim ancak.

Divan, 1725:2

وگر به خشم روی صد هزار سال ز من

به عاقبت به من آیی که منتهات منم

Kızsan da bin yıllık yola gitsen sonucu gene bana gelirsin, varacağın yer benim ancak.

Divan, 1725:3

نگفتمت که به نقش جهان مشو راضی

که نقش بند سراپرده رضات منم

Demedim ki sana, dünya hallerine, dünya şekillerine razı olma; senin razı olacağın otağın şekillerini düzen benim ancak.

Divan, 1725:4

نگفتمت که منم بحر و تو یکی ماهی

مرو به خشک که دریای باصفات منم

Demedim mi sana, deniz benim, sen bir balıksın, karaya, kuruluğa gitme, arı duru denizin benim ancak.

Divan, 1725:5

نگفتمت که چو مرغان به سوی دام مرو

بیا که قدرت پرواز و پرّ و پات منم

Demedim mi sana, kuşlar gibi tuzağa gitme; gel ki kanatlarına uçuş gücünü veren benim ancak.

Divan, 1725:6

نگفتمت که تو را ره زنند و سرد کنند

که آتش و تبش و گرمی هوات منم

Demedim mi sana, yol kesenler var, seni soğuturlar, bomboz ederler; havandaki ateş de benim, ıssılık da benim ancak.

Divan, 1725:7

نگفتمت که صفت‌های زشت در تو نهند

که گم کنی که سرچشمه صفات منم

Demedim mi sana, kötü huylar verirler sana; beni kaybedersin; halbuki senin arı duru kaynağın benim ancak.

Divan, 1725:8

نگفتمت که مگو کار بنده از چه جهت

نظام گیرد خلاق بی‌جهات منم

Demedim mi sana, kulun işi gücü hangi sebeple düzene girer acaba deme; sebepsiz, cihetsiz yaratıcı benim ancak.

Divan, 1725:9

اگر چراغ دلی دان که راه خانه کجاست

وگر خداصفتی دان که کدخدات منم

Gönlünde bir ışık varsa bil bakalım, nerde evin yolu; Tanrı huyluysan eğer, bil ki ev sahibin benim ancak.

اگر چه شرط نهادیم و امتحان کردیم

ز شرطها بگذشتیم و رایگان کردیم

Şartlar koştuk, sınadık; fakat bütün şartlardan vazgeçtik, hepsini de ucuza sattık gitti.

Divan, 1729:2

اگر چه یک طرف از آسمان زمینی شد

نه پاره پاره زمین را هم آسمان کردیم

Yerin bir bucağı gökyüzüne döndü amma parça parça bütün yeryüzünü gök haline getirmedik.

Divan, 1729:3

اگر چه بام بلندست آسمان مگریز

چه غم خوری ز بلندی چو نردبان کردیم

Gökyüzünün damı pek yüce amma bu yücelikten ne gam yiyorsun? Biz merdiven verdik sana.

Divan, 1729:4

پرت دهیم که چون تیر بر فلک بپری

اگر ز غم تن بیچاره را کمان کردیم

Çaresiz bedenini gamlarla yay gibi büktüysek, sana kanat veririz de ok gibi fırlar, gökyüzüne uçarsın.

Divan, 1729:5

اگر چه جان مدد جسم شد کثیفی یافت

لطافتش بنمودیم و باز جان کردیم

Can, bedene yardımcı kesildi de yoğunlaştıysa gene onu lâtif bir hale getiririz, gene can haline sokarız onu.

Divan, 1729:6

اگر تو دیوی ما دیو را فرشته کنیم

وگر تو گرگی ما گرگ را شبان کردیم

Şeytan bile olsan biz şeytanı melek yaparız; kurt bile olsan biz kurda çobanlık ettiririz.

Divan, 1729:7

تو ماهیی که به بحر عسل بخواهی تاخت

هزار بارت از آن شهد در دهان کردیم

Bir balıksın sen, sonucu bal denizine kavuşacaksın; fakat biz binlerce defa o balı ağzına çaldık, tattırdık sana.

Divan, 1729:8

اگر چه مرغ ضعیفی بجوی شاخ بلند

بر این درخت سعادت که آشیان کردیم

Yüce bir dalda arık bir kuşsun amma bu kutluluk ağacında yuva kurduk sana.

Divan, 1729:9

بگیر ملک دو عالم که مالک الملکیم

بیا به بزم که شمشیر در میان کردیم

İki âlemin de malını mülkünü al, çünkü mülk sahibi biziz; korkma, gel meclise; belimize kılıcımızı kuşandık biz.

Divan, 1729:10

هزار ذره از این قطب آفتابی یافت

بسا قراضه قلبی که ماش کان کردیم

Binlerce zerre bu kutbun yüzünden güneşlik elde etti; nice kalp kesintileri altın madeni haline getirdik biz.

Divan, 1729:11

بسا یخی بفسرده کز آفتاب کرم

فسردگیش ببردیم و خوش روان کردیم

Şu girdap içinde can suyu bulandıysa ne çıkar? Seller akıttık, yardımlar ettik de onu arı duru bir halde yürüttük gitti.

Divan, 1729:12

گر آب روح مکدر شد اندر این گرداب

ز سیل‌ها و مددهاش خوش عنان کردیم

Nice buzları kerem güneşiyle çözdük, bir güzelce akıttık gitti.

Divan, 1729:13

چرا شکفته نباشی چو برگ می لرزی

چه ناامیدی از ما که را زیان کردیم

Ne diye açılıp gülmüyorsun, ne diye yaprak gibi titreyip duruyorsun? Neden ümidin yok bizde, kime ziyan verdik ki?

Divan, 1729:14

بسا دلی که چو برگ درخت می لرزید

به آخرش بگزیدیم و باغبان کردیم

Ağaç yaprağı gibi tir tir titreyen yasakçıyı sonucu seçtik de bahçıvan diktik.

Divan, 1729:15

الست گفتیم از غیب و تو بلی گفتی

چه شد بلی تو چون غیب را عیان کردیم

Gayb âleminden, Rabbiniz değil miyim dedim, sen, evet dedin; gayb âlemini açığa vurduğumuz zaman ne oldu o evet deyişin?

Divan, 1729:16

پنیر صدق بگیر و به باغ روح بیا

که ما بلی تو را باغ و بوستان کردیم

Gerçeğin eteğine yapış da hemen can bahçesine gel; çünkü biz senin o evet deyişini bağ bahçe haline getirdik.

Divan, 1729:17

خموش باش که تا سر به سر زبان گردی

زبان نبود زبان تو ما زبان کردیم

Sus, baştan başa dil kesildin; biliyorsun ya, dilin dil değilken onu dil haline getiren de biziz.

گه چرخ زنان همچون فلکم

گه بال زنان همچون ملکم

Kimi gökyüzü gibi dönmedeyim; kimi melek gibi kanat çırpmadayım.

Divan, 1749:2

چرخم پی حق رقصم پی حق

من زان ویم نی مشترکم

Dönüşüm de Tanrı için, oynayışım da Tanrı için… onunum ben, onunla birleşmiş, ortak olmuş değilim ama.

Divan, 1749:3

چون دید مرا بخرید مرا

آن کان نمک زان بانمکم

O tuz madeni beni gördü de satın aldı; o yüzden tatlıyım, tuzluyum böyle.

Divan, 1749:4

شیر است یقین در بیشه جان

بدرید یقین انبان شکم

Can ormanında gerçekten de bir arslan var; gerçekten de karnımın dağarcığını yırttı gitti.

Divan, 1749:5

آن کو به قضا داده‌ست رضا

قاضی کندش روزی ملکم

Kazaya rıza vereni padişahım bir gün olur kadı diker.

Divan, 1749:6

يأجوج منم مأجوج منم

حد نيست مرا هر چند يكم

Yecüc de benim Mecüc de ben; birim ama sayı, sınır yok bana.

Divan, 1749:7

بربند دهان در باغ درآ

تا کم نکنی خطهای چکم

Ağzını yum da bağa gir; gir de tapımdaki yazıları yitirme.

Divan, 1750:1

تلخی نکند شیرین ذقنم

خالی نکند از می دهنم

Tatlı dudaklım acı sözler söylemez; ağzımdan şarabı eksik etmez.

Divan, 1750:2

عریان کندم هر صبحدمی

گوید که بیا من جامه کنم

Her sabah çağı beni soyar, gel der, elbiseni soyan benim.

Divan, 1750:3

در خانه جهد مهلت ندهد

او بس نکند پس من چه کنم

Eve atlar gelir, mühlet vermez; yaptıklarını yeter bulmaz; peki, ne yapayım ben?

Divan, 1750:4

از ساغر او گیج است سرم

از دیدن او جان است تنم

Sağrağıyla sersemim; onu gördüm de bedenim can kesildi.

Divan, 1750:5

تنگ است بر او هر هفت فلک

چون می رود او در پیرهنم

Yedi kat göğe sığmak ârdır, ayıptır ona… o, zâti gömleğimin için de dolaşıp duruyor.

Divan, 1750:6

از شیره او من شیردلم

در عربده‌اش شیرین سخنم

Onun tatlı şerbetiyle arslan gibi bir yüreğim var; onunla kavgaya giriştim mi, tatlı sözlüyüm ben.

Divan, 1750:7

می گفت که تو در چنگ منی

من ساختمت چونت نزنم

Benim pençemdesin deyip durmada; seni ben yarattım; ne diye kırmayayım seni diyor.

Divan, 1750:8

من چنگ توام بر هر رگ من

تو زخمه زنی من تن تننم

Senin çenginim; her damarıma sen mızrap vuruyorsun da ben ten-tenenem diye feryat ediyorum.

Divan, 1750:9

حاصل تو ز من دل برنکنی

دل نیست مرا من خود چه کنم

Hasılı benden gönlünü koparamazsın diyor; gönül yok ki bende; peki ne yapayım ben?

Divan, 1754:1

آتشی از تو در دهان دارم

لیک صد مهر بر زبان دارم

Senden bir ateş var ağzımda; fakat dilime yüzlerce mühür vurmuşum.

Divan, 1754:2

دو جهان را کند یکی لقمه

شعله‌هایی که در نهان دارم

Öylesine gizli yalımlarım var ki iki dünyayı da bir lokma yapar, siler, sömürür.

Divan, 1754:3

گر جهان جملگی فنا گردد

بی‌جهان ملک صد جهان دارم

Dünya, tamamıyla yok olsa dünyasız, yüzlerce dünya, malım mülküm benim.

Divan, 1754:4

کاروان‌ها که بار آن شکر است

من ز مصر عدم روان دارم

Aşk sarhoşuyum; bu sarhoşlukla kâr mı ettim, ziyana mı girdim, haberim bile yok.

Divan, 1754:5

من ز مستی عشق بی‌خبرم

که از آن سود یا زیان دارم

Yükü şeker olan kervanları yokluk ilinden yola saldım, yürüttüm ben.

Divan, 1754:6

چشم تن بود درفشان از عشق

تا کنون جان درفشان دارم

Baş gözüm aşkla inciler saçıyordu; şimdiyse inciler saçan bir canım var.

Divan, 1754:7

بند خانه نیم که چون عیسی

خانه بر چارم آسمان دارم

Eve barka bağlı değilim; İsa gibi dördüncü kat gökte evim var benim.

Divan, 1754:8

شکر آن را که جان دهد تن را

گر بشد جان جان جان دارم

Bedene can verene şükürler olsun; can gitti amma canın canına sahip oldum.

Divan, 1754:9

آنچ داده‌ست شمس تبریزی

ز من آن جو که من همان دارم

Tebrizli Şems’in verdiği şey yok mu? Onu ara, onu iste benden; bende o var, o.

Divan, 1759:1

اه چه بی‌رنگ و بی‌نشان که منم
کی ببینم مرا چنان که منم

Ah, şu ben yok muyum? Ne de renksizim, ne de izimin tozu bile yok; kendimi ne vakit nasılsam öylece göreceğim?

Divan, 1759:2

گفتی اسرار در میان آور

کو میان اندر این میان که منم

Dedin ki: Sırları dök ortaya; benim bulunduğum orta nerde, göster bana.

Divan, 1759:3

کی شود این روان من ساکن

این چنین ساکن روان که منم

Böylece hem hareketsizim, hem gidip durmadayım; şu canım ne zaman karara kavuşacak? Bilmem ki.

Divan, 1759:4

بحر من غرقه گشت هم در خویش

بوالعجب بحر بی‌کران که منم

Öylesine kıyısı bucağı bulunmayan şaşılacak bir denizim ki, denizim de kendisinde gark oldu gitti.

Divan, 1759:5

این جهان و آن جهان مرا مطلب

کاین دو گم شد در آن جهان که منم

Beni bu dünyada da arama, o dünyada da; bulunduğum âlemde ikisi de kayboldu.

Divan, 1759:6

فارغ از سودم و زیان چو عدم

طرفه بی‌سود و بی‌زیان که منم

Yokluk gibi kâra da boş vermişim, ziyana da; kârsız, ziyansız, bir acayip kişiyim ben.

Divan, 1759:7

گفتم ای جان تو عین مایی گفت

عین چه بود در این عیان که منم

Dedim ki: A can, bizim ta kendimizsin sen; dedi ki: Şu bulunduğum açıklık âleminde kendi de nedir ki?

Divan, 1759:8

گفتم آنی بگفت‌های خموش

در زبان نامده‌ست آن که منم

Öyleyse dedim, osun; hay dedi, sus, öylesine bir şeyim ben ki dile gelmeme imkân yok.

Divan, 1759:9

گفتم اندر زبان چو درنامد

اینت گویای بی‌زبان که منم

Dedim ki: Dile gelmiyorsun, söze sığmıyorsun amma işte, seni dilsiz, sözsüz, söylemedeyim ben.

Divan, 1759:10

می شدم در فنا چو مه بی‌پا

اینت بی‌پای پادوان که منم

Yokluktan Ay gibi doğdum, parladım; işte ayaksız olarak koşup duruyorum.

Divan, 1759:11

بانگ آمد چه می دوی بنگر

در چنین ظاهر نهان که منم

Ne koşuyorsun, seyret de bak; bu çeşit ortadayım ben, fakat aynı zamanda gizliyim diye ses geldi.

Divan, 1759:12

شمس تبریز را چو دیدم من

نادره بحر و گنج و کان که منم

Tebrizli Şems'i gördüm ya; artık eşsiz bir denizim, görülmemiş bir inciyim, emsali bulunmaz bir hazineyim ben.

Divan, 1776:1

منم آن بنده مخلص که از آن روز که زادم

دل و جان را ز تو دیدم دل و جان را به تو دادم

Öylesine özü doğru bir kulum ki doğduğum günden beri gönlü de senin gözünle gördüm, canı da… Gönlü de sana verdim, canı da.

Divan, 1776:2

كتب العشق بانی بهوی العاشق اعلم

فالیه نتراجع و الیه نتحاکم

Aşk, ne duyar, bilirse seven kişinin havasına uyar da bilir yazısını yazdı… artık ona başvururuz, onun buyruğuna uyar gideriz biz.

Divan, 1776:3

چو شراب تو بنوشم چو شراب تو بجوشم

چو قبای تو بپوشم ملکم شاه قبادم

Senin şarabını içtim mi, senin şarabın gibi coştum mu… senin kaftanını giyindim mi, beyim, padişahım, Keykubad’ım ben.

Divan, 1776:4

قمر الحسن اتانى و الى الوصل دعانى

و رعانى و سقانى هو فى الفضل مقدم

Güzellik âlemine Ay kesilen geldi de kavuşmaya, buluşmaya çağırdı beni… ağırladı, suvardı beni; üstünlükte ileri geçti benden.

Divan, 1776:5

ز میانم چو گزیدی کمر مهر تو بستم

چو بدیدم کرم تو به کرم دست گشادم

Halkın içinden beni seçti ya; ben de senin sevgi kemerini kuşandım… keremini gördüm ya; ben de keremlere giriştim, lûtuf elimi açtım.

Divan, 1776:6

نصر العشق اجيبوا و الى الوصل انيبوا

طلع البدر فطيبوا قدم الحب و انعم

Gelin ey âşıklar, gelin; ulaşmaya, kavuşmaya teslim olun… dolunay doğdu; sevgi geldi çattı; nimetler bağışladı.

Divan, 1776:7

چه کنم نام و نشان را چو ز تو گم نشود کس

چه کنم سیم و درم را چو در این گنج فتادم

Adı sanı ne yapayım; senin yüzünden kimsecikler yitip gitmez ki ne edeyim altını, gümüşü; şu defineye düştüm zâti.

Divan, 1776:8

لمع العشق توالى و على الصبر تعالى

طمس البدر هلالا خضع القلب و اسلم

Aşk yalımlandı; ışık ışık doğdu; sabrın da üstüne yüceldi gitti… dolunay bile görünmez oldu da gönül baş eğdi, teslim oldu ona.

Divan, 1776:9

چو تویی شادی و عیدم چه نکوبخت و سعیدم

دل خود بر تو نهادم به خدا نیک نهادم

Neşem de sensin, bayramım da sen… ne güzel bahtım var, ne mutlu bana. Gönlümü sana verdim; ama ne de güzel verdim hani.

Divan, 1776:10

خدعونی نهبونی اخذونی غلبونی

وعدونی کذبونی فالی من اتظلم

Aldattı beni, varımı yoğumu yağmaladı… tuttu, üst oldu bana… söz verdi, yalan söyledi; kimden kime şikâyet edeyim?

Divan, 1776:11

نه بدرم نه بدوزم نه بسازم نه بسوزم

نه اسیر شب و روزم نه گرفتار کسادم

Ne yırtarım, ne dikerim… ne yaparım, ne yakarım… ne gecenin, gündüzün tutsağıyım;
ne kesada uğramışım.

Divan, 1776:12

ملک الشرق تشرق و علی الروح تعلق

غسق النفس تفرق ربض الکفر تهدم

Doğu padişahı ışıdı, doğdu; cana ulaştı… nefsin karanlıkları dağıldı gitti; küfrün kalesi yıkıldı, yerle bir oldu.

Divan, 1776:13

چه کساد آید آن را که خریدار تو باشی

چو فزودی تو بهایم که کند طمع مزادم

Alıcısı sen olduktan sonra ne kesat gelir adama? Değerimi sen arttırdıktan sonra mezatıma kim tamah eder de girişebilir?

Divan, 1776:14

نفس العشق عتادی و عمیدی و عمادی

فمن العشق تدثر و من العشق تختم

Aşkın soluğu sağrağımdır; Amîd’im de aşktır, dayancım, güvencim de aşk… gönlüm aşka bürünür, devlet yüzüğü de aşktır onun.

Divan, 1776:15

روش زاهد و عابد همگی ترک مراد است

بنما ترک چه گویم چو تویی جمله مرادم

Zahidin yolu yordamı da dilekten geçmek, ibadet edenin yolu yordamı da… fakat benim tümden isteğim, dileğim sensin; söyle bakalım neyi bırakayım, kimden geçeyim?

Divan, 1776:16

لک یا عشق وجودی و رکوعی و سجودی

لک بخلی لک جودی و لک الدهر منظم

A aşk, varlığım senin; rükûum da sana, secdem de sana… nekesliğim de senin için, cömertliğim de; zaman seninle düzene girmiş.

Divan, 1776:17

چو مرا دیو ربودی طربم یاد تو بودی

تو چنانم بربودی که بشد یاد ز یادم

Beni şeytan bile kapsaydı seni anardım ancak… oysaki beni öyle bir kaptın; anış bile hatırımdan çıktı gitti.

Divan, 1776:18

الف الدهر بعادی جرح البعد فؤادی

فقد النوم وسادی و سعاداتی نوم

Zaman, düşmanlarıma dost oldu; onlarla uzlaştı; ayrılık yüreğimi yaraldı; uyku baş yastığıma ayak bastı; fakat kutluluklarımı uyuttu.

Divan, 1776:19

به صفت کشتی نوحم که به باد تو روانم

چو مرا باد تو دادی مده ای دوست به بادم

Tıpkı Nuh’un gemisiyim; tümden rûh kesilirsem ne diye şaşıracakmış? Fetihlerin fethiysem neden şaşmalı; padişah soyundanım ben.

Divan, 1776:20

فاری الشمل تفرق و اری الستر تمزق

و اری السقف تخرق و اری الموج تلاطم

Görüyorum, dolunay durulmuş… görüyorum, yıldızlar kararmış… görüyorum, deniz coşmuş, kabarmış… görüyorum, gemi dalgalar arasında kalakalmış.

Divan, 1776:21

من اگر کشتی نوحم چه عجب چون همه روحم

من اگر فتح و فتوحم چه عجب شاه نژادم

Nuh gemisi bile olsam senin yelinle yürür giderim… değil mi ki sen veriyorsun yeli, a dostum, yele verme beni.

Divan, 1776:22

و ارى البدر تكور و ارى النجم تكدر

و ارى البحر تسجر و ارى الهلك تفاقم

Artık görüyorum; topluluk dağılmış gitmiş… görüyorum, örtü yırtılmış… görüyorum, gök delinmiş, yarılmış; dalgalar köpürüp duruyor.

Divan, 1776:23

چو به بحر تو درآیم به مزاج آب حیاتم

چو فتم جانب ساحل حجرم سنگ و جمادم

Senin denizine geldim mi, abıhayata dönerim… fakat kıyıya düştüm mü, taşım, kayayım, cansızım ben.

Divan, 1776:24

فقد اهدانی ربی و اتی الجد بحبی

نهض الحب لطبی و تدارک و ترحم

Rabbim doğru yolu buldurdu bana; aşka sımsıkı sarıldım ben… aşk, bana derman etmek için doğruldu, beni iyileştirmeye koyuldu; acıdı bana.

Divan, 1776:25

به خدا باز سپیدم که به شاه است امیدم

سوی مردار چه گردم نه چو زاغم نه چو خادم

And olsun Tanrı’ya ki akdoğanım ben, ümidim padişahta… leşin çevresinde ne diye dönüp durayım? Ne kargayım ben, ne çaylak.

Divan, 1776:26

نزل العشق بداری معه کاس عقاری

هو معراج سواری و علی السطح کسلم

Aşk, evime geldi, kondu; elinde de şarap kadehim var… yücelmeme bir merdiven, duvara dayanmış bir merdiven sanki.

Divan, 1776:27

چو بسازیم چو عیدم چو بسوزیم چو عودم

ز تو گریم ز تو خندم ز تو غمگین ز تو شادم

Düzülüp koşuldum mu bayram kesilirim; yandım yakıldım mı, ödağacına dönerim… senin yüzünden ağlarım, senin yüzünden gülerim; senin yüzünden gamlara batarım, senin yüzünden neşelenirim.

Divan, 1776:28

بک احیی و اموت بک امسک و افوت

بک فی الدهر سکوت بک قلبی یتکلم

Seninle dirilirim, seninle ölürüm; seninle tutar, elde ederim, seninle yitiririm… zamanede seninle susarım; gönlüm seninle konuşur.

Divan, 1776:29

چو ز تبریز بتابد مه شمس الحق والدین

بفروزد ز مه او فلک جهد و جهادم

Tanrı ve din Şems’imin ay yüzü, Tebriz’den doğunca çalışıp çabalama göğümü de aydınlatır, savaşa girişme göğümü de.

Divan, 1786:1

دزدیده چون جان می روی اندر میان جان من

سرو خرامان منی ای رونق بستان من

چون می روی بی‌من مرو ای جان جان بی‌تن مرو

وز چشم من بیرون مشو ای شعله تابان من

هفت آسمان را بردرم وز هفت دریا بگذرم

چون دلبرانه بنگری در جان سرگردان من

Divan, 1786:4

تا آمدی اندر برم شد کفر و ایمان چاکرم

ای دیدن تو دین من وی روی تو ایمان من

Divan, 1786:5

بی‌پا و سر کردی مرا بی‌خواب و خور کردی مرا

سرمست و خندان اندرآ ای یوسف کنعان من

Divan, 1786:6

از لطف تو چو جان شدم وز خویشتن پنهان شدم

ای هست تو پنهان شده در هستی پنهان من

Divan, 1786:7

گل جامه در از دست تو ای چشم نرگس مست تو

ای شاخ‌ها آبست تو ای باغ بی‌پایان من

Divan, 1786:8

یک لحظه داغم می کشی یک دم به باغم می کشی

پیش چراغم می کشی تا وا شود چشمان من

ای جان پیش از جان‌ها وی کان پیش از کان‌ها

ای آن پیش از آن‌ها ای آن من ای آن من

Divan, 1786:10

منزلگه ما خاک نی گر تن بریزد باک نی

اندیشه‌ام افلاک نی ای وصل تو کیوان من

مر اهل کشتی را لحد در بحر باشد تا ابد

در آب حیوان مرگ کو ای بحر من عمان من

Divan, 1786:12

ای بوی تو در آه من وی آه تو همراه من

بر بوی شاهنشاه من شد رنگ و بو حیران من

Ey kokusu yolumda tüten, ey ahı bana yoldaş olan; o padişahlar padişahı sevgilimin aşkıyla renk de hayran oldu bana, koku da.

Divan, 1786:13

جانم چو ذره در هوا چون شد ز هر ثقلی جدا

بی‌تو چرا باشد چرا ای اصل چار ارکان من

Canım zerre gibi havaya ağdı, çünkü her çeşit ağırlıktan ayrıldı; böyleyken ey dört direğimin aslı, temeli, niçin sensiz olsun, senden ayrı bulunsun, niçin?

Divan, 1786:14

ای شه صلاح الدین من ره دان من ره بین من

ای فارغ از تمکین من ای برتر از امکان من

Divan, 1789:1

ای عاشقان ای عاشقان هنگام کوچ است از جهان

در گوش جانم می رسد طبل رحیل از آسمان

A âşıklar, a âşıklar, dünyadan göçme vakti geldi çattı, göç davulunun sesi geliyor can kulağıma.

Divan, 1789:2

نک ساربان برخاسته قطارها آراسته

از ما حلالی خواسته چه خفته‌اید ای کاروان

İşte şimdicek kervanbaşı kalkmış, katarları düzüp koşmuş, bizden helâllik dilemiş, ne diye uyumuşsunuz siz ey kervan halkı.

Divan, 1789:3

این بانگ‌ها از پیش و پس بانگ رحیل است و جرس

هر لحظه‌ای نفس و نفس سر می کشد در لامکان

Bu önden, arttan gelen sesler, göç sesleridir, develerin boyunlarındaki çan sesleri; can da, soluk da her an mekânsızlık âleminde belirmektedir.

Divan, 1789:4

زین شمع‌های سرنگون زین پرده‌های نیلگون

خلقی عجب آید برون تا غیب‌ها گردد عیان

Şu baş aşağı dönmüş kandillerin ışığından, şu masmavi perdelerin ardından gizli şeyleri açığa vurmak için bir bölük şaşılacak halk gelmede.

Divan, 1789:5

زین چرخ دولابی تو را آمد گران خوابی تو را

فریاد از این عمر سبک زنهار از این خواب گران

Şu dolap gibi dönüp duran gökyüzünden, bir ağır uykudur seni bastırmış; feryat şu pek tez geçen ömürden, sakın şu ağır uykudan.

Divan, 1789:6

ای دل سوی دلدار شو ای یار سوی یار شو

ای پاسبان بیدار شو خفته نشاید پاسبان

Divan, 1789:7

هر سوی شمع و مشعله هر سوی بانگ و مشغله

کامشب جهان حامله زاید جهان جاودان

Her yanda mum, meşale, her yanda ses, iş güç… Çünkü bu gece dünya gebe kaldı, ebedî dünya doğuyor.

Divan, 1789:8

تو گل بدی و دل شدی جاهل بدی عاقل شدی

آن کو کشیدت این چنین آن سو کشاند کش کشان

Sen topraktın, gönül oldun. Bilgisizdin, akıllandın. Seni bu çeşit çekip buraya getiren, gene çekip sürüyerek oraya götürüyor.

Divan, 1789:9

اندر کشاکش‌های او نوش است ناخوش‌های او

آب است آتش‌های او بر وی مکن رو را گران

Onun bu çekişleri bile, onun hoşa gitmeyen şeyleri bile hoştur, tatlıdır; ateşleri sudur onun, yüzünü asma ona.

Divan, 1789:10

در جان نشستن کار او توبه شکستن کار او

از حیله بسیار او این ذره‌ها لرزان دلان

Onun işi gönüllerde oturmaktır, kârı tövbe bozdurmaktır; onun sayıya sığmaz düzenlerinden zerrelerin bile gönülleri tir tir titremede.

Divan, 1789:11

ای ریش خند رخنه جه یعنی منم سالار ده

تا کی جهی گردن بنه ور نی کشندت چون کمان

Ey ağız yarığından sıçrayıp duran acı gülüş, ey köy ağası benim diye övünüş, ne vakte dek sıçrayıp duracaksın, teslim ol, boyun ver, baş eğ, yoksa seni yay gibi çekerler, bükerler.

Divan, 1789:12

تخم دغل می کاشتی افسوس‌ها می داشتی

حق را عدم پنداشتی اکنون ببین ای قلتبان

Hile tohumlarını ekip duruyordun, hayıflanmadaydın, Tanrı’yı yok sanmıştın, şimdi gör bakalım a kaltaban.

Divan, 1789:13

ای خر به کاه اولیتری دیگی سیاه اولیتری

در قعر چاه اولیتری ای ننگ خانه و خاندان

A eşek, saman yemen daha doğru, kara tencere daha lâyık sana, ey evinin de, soyunun sopunun da ayıbı, ârı, yerin dibine geçsen daha iyi olur.

Divan, 1789:14

در من کسی دیگر بود کاین خشم‌ها از وی جهد

گر آب سوزانی کند ز آتش بود این را بدان

Bende bir başkası var da bu öfkeler ondan gelmede; su yakarsa bil ki ateştendir, ateşte ısınmış, kaynamıştır da ondan.

Divan, 1789:15

در کف ندارم سنگ من با کس ندارم جنگ من

با کس نگیرم تنگ من زیرا خوشم چون گلستان

Elimde taş yok, kimseyle savaşım yok benim, kimseyle kavga etmiyorum, çünkü gül bahçesi gibi hoşum ben.

Divan, 1789:16

پس خشم من زان سر بود وز عالم دیگر بود

این سو جهان آن سو جهان بنشسته من بر آستان

Benim öfkem onun yüzünden o âlemden; öfkelenen ben değilim, o. Bu yana, o yana sıçrayan o, bense eşikte oturmuşum, kımıldadığım bile yok.

Divan, 1789:17

بر آستان آن کس بود کو ناطق اخرس بود

این رمز گفتی بس بود دیگر مگو درکش زبان

Eşikte oturan o kişidir ki dilsizdir, fakat söyler; bu remzi söyledin ya, yeter artık, dilini kes, başka söz söyleme.

Divan, 1792:1

این کیست این این کیست این این یوسف ثانی است این

خضر است و الیاس این مگر یا آب حیوانی است این

Bu kimdir bu, bu kimdir bu? Âşıkları deli divane edendir bu; nuruyla yeryüzü gökten bile daha güzel bir hale gelmiş.

Divan, 1792:2

این باغ روحانی است این یا بزم یزدانی است این

سرمه سپاهانی است این یا نور سبحانی است این

Canları kendisinden geçirendir bu, yahut hazinelerin mücevheridir, yahut bahçelerin selvisi, yahut da Rûhü'l-Emin'in ta kendisidir bu.

Divan, 1792:3

آن جان جان افزاست این یا جنت المأواست این

ساقی خوب ماست این یا باده جانی است این

Canın da sarhoşluğudur, cihanın da, gözün de sevgilisidir, ağzın da; kazancı da yıkıp dağıtandır, dükkânı da; suçlardan çekinmenin de yağmasıdır, dinin de.

Divan, 1792:4

تنگ شکر را ماند این سودای سر را ماند این

آن سیمبر را ماند این شادی و آسانی است این

Güneş'le Ay onu görüp utanmıştır. İnciler saçan bir taş yüreklidir; öylesine zalimdir ki demir dağlar bile her lâhza onun korkusundan dağılıp gitmededir.

Divan, 1792:5

امروز مستیم ای پدر توبه شکستیم ای پدر

از قحط رستیم ای پدر امسال ارزانی است این

Güneş’in bile onun sayesinde sermayesi çoğalmıştır. Yüzlerce Ay onun harmanında Nesr-i Tâir gibi yemlenmededir.

Divan, 1792:6

ای مطرب داووددم آتش بزن در رخت غم

بردار بانگ زیر و بم کاین وقت سرخوانی است این

Gel ey ebedîliğin rûhu, geldi şirin yüzlü, gel ey kuşluk güneşi, gel ey tam anlayışın, tam görüşün ta kendisi.

Divan, 1792:7

مست و پریشان توام موقوف فرمان توام

اسحاق قربان توام این عید قربانی است این

Gel de yüzleri aydınlat, gönül tarlalarını sula, ayakkabılarını çıkar da, geç, canların başlarına otur.

Divan, 1792:8

رستیم از خوف و رجا عشق از کجا شرم از کجا

ای خاک بر شرم و حیا هنگام پیشانی است این

Ey anlayışımız, geç kendinden; ey kulağımız, müjdeyi duy; ey aklımız, sarhoş ol; ey gözümüz, devleti seyret.

Divan, 1792:9

گل‌های سرخ و زرد بین آشوب و بردابرد بین

در قعر دریا گرد بین موسی عمرانی است این

Eyyub’un gözleri açıldı, Yakub’un oğlu geldi, Güneş Ay’a eş oldu, işret meclisine otur sen de.

Divan, 1792:10

هر جسم را جان می کند جان را خدادان می کند

داور سلیمان می کند یا حکم دیوانی است این

Keseler örmedeydim, altın hırsıyla yanıp yakılıyordum, artık yoksul görünmeden vazgeçeyim. Çünkü pusuda define gördüm ben.

Divan, 1792:11

ای عشق قلماشیت گو از عیش و خوش باشیت گو

کس می نداند حرف تو گویی که سریانی است این

Ey “söyle” emrinin tek binicisi, ey aklının önünde Nefs-i Küll’ün, yenini çiğneyen bir çocuk gibi çocuklaştığı dilber.

Divan, 1792:12

خورشید رخشان می رسد مست و خرامان می رسد

با گوی و چوگان می رسد سلطان میدانی است این

Görüşe sahip olan kişi onu gördü mü görüşü yüzlerce defa fazlalaşır, ellerini başından yukarıya kaldırır da ne de güzel yardımcı diye el çırpar.

Divan, 1792:13

هر جا یکی گویی بود در حکم چوگان می دود

چون گوی شو بی‌دست و پا هنگام وحدانی است این

Onun bakış Sidre’sinin gölgesinde insan Cebrâilleşir, Cebrâil’in huyuyla huylanır, semiz danaya konuk olmak, başkasının haddi değildir zaten.

Divan, 1792:14

گویی شوی بی‌دست و پا چوگان او پایت شود

در پیش سلطان می دوی کاین سیر ربانی است این

Tanrı sofrasına yol bulmuştur o, haslarla uzlaşmış, onlarla birleşmiştir o; karagözlü huriler, ona saçmak için ellerine tabaklarla nimetler almışlardır.

Divan, 1792:15

آن آب بازآمد به جو بر سنگ زن اکنون سبو

سجده کن و چیزی مگو کاین بزم سلطانی است این

Şu can sırlarının kitabını ne vakte dek aşağılık kişilere okuyup duracaksın? Bu kitap, apaşikâr, ta sağ taraf ehlinin ellerine kadar uçup gidiyor zaten.

Divan, 1798:1

ای یار من ای یار من ای یار بی‌زنهار من

ای دلبر و دلدار من ای محرم و غمخوار من

Ey sevgilim, ey sevgilim, ey aman nedir bilmeyen sevgilim. Ey dilberim, ey gönlümü alan, ey bana mahrem olan, benim gamımı yiyen.

Divan, 1798:2

ای در زمین ما را قمر ای نیم شب ما را سحر

ای در خطر ما را سپر ای ابر شکربار من

Ey yeryüzünde bize ay olan, ey gece yarısında bize seher kesilen, ey tehlike anında siperimiz, ey benim şekerler yağdıran bulutum.

Divan, 1798:3

خوش می روی در جان من خوش می کنی درمان من

ای دین و ای ایمان من ای بحر گوهردار من

Canımda ne de güzel akıp durmadasın, derdime ne de güzel derman olmadasın. Ey benim dinim, ey benim imanım, ey benim incilerle dolu denizim.

Divan, 1798:4

ای شب روان را مشعله ای بی‌دلان را سلسله

ای قبله هر قافله ای قافله سالار من

Ey gece yolcularına meşale, ey deli âşıklara zincir olan, ey her kafilenin yöneldiği kıble, ey kervanbaşım benim.

Divan, 1798:5

هم رهزنی هم ره بری هم ماهی و هم مشتری

هم این سری هم آن سری هم گنج و استظهار من

Hem yol kesensin, hem kılavuz. Hem Ay’sın, hem Müşteri. Hem bu yandansın, hem o yandan. Hem dayandığım bucaksın, hem güvendiğim yer.

Divan, 1798:6

چون یوسف پیغامبری آیی که خواهم مشتری

تا آتشی اندرزنی در مصر و در بازار من

Yusuf Peygamber gibi geliyor, müşteri istiyorsun. Mısır’ımı, pazarımı ateşlere yakmaya geliyorsun sen.

Divan, 1798:7

هم موسیی بر طور من عیسی هر رنجور من

هم نور نور نور من هم احمد مختار من

Tur Dağı’mda Mûsa’sın, her hastama şifalar veren İsa. Hem nurumun fevrine nursun, hem Ahmed-i Muhtâr’ımsın benim.

Divan, 1798:8

هم مونس زندان من هم دولت خندان من

والله که صد چندان من بگذشته از بسیار من

Hem zindanda munissin bana, hem gülen devletlimsin. And olsun Tanrı’ya, bunların da yüz mislisin, ey benim çok çok övdüğümden de fazla övüşe lâyık sevgilim.

Divan, 1798:9

گویی مرا برجه بگو گویم چه گویم پیش تو

گویی بیا حجت مجو ای بنده طرار من

Bana bu yana sıçra diyorsun, diyorum ki: Nasıl geleyim tapına. Diyorsun ki: A benim düzenbazım, a benim kulum, bahane bulmaya kalkışma.

Divan, 1798:10

گویم که گنجی شایگان گوید بلی نی رایگان

جان خواهم وانگه چه جان گویم سبک کن بار من

Diyorum ki: Padişahlara lâyık, sayıya sığmaz bir hazinesin. Diyor ki: Evet, fakat bedava elde edilmez; can isterim, hem de ne can… Diyorum ki: Pekâlâ, hadi, hafiflet yükümü.

Divan, 1798:11

گر گنج خواهی سر بنه ور عشق خواهی جان بده

در صف درآ واپس مجه ای حیدر کرار من

Hazine istiyorsan baş koy, aşk istiyorsan can ver; safa gir, geri dönme ey benim Hayder-i Kerrâr'ım.

Divan, 1817:1

قصد جفاها نکنی ور بکنی با دل من

وا دل من وا دل من وا دل من وا دل من

Cefa etmeye kasdın yok ama bir de gönlüme cefa etmeyi kurdun mu, vay gönlüme, vay gönlüme… Ah gönlüme, eyvah gönlüme.

Divan, 1817:2

قصد کنی بر تن من شاد شود دشمن من

وانگه از این خسته شود یا دل تو یا دل من

Bana kastettin mi düşmanım sevinir… Sonra da bu yüzden ya senin gönlün yaralanır, ya benim gönlüm.

Divan, 1817:3

واله و شیدا دل من بی‌سر و بی‌پا دل من

وقت سحرها دل من رفته به هر جا دل من

Şaşırmış kalmış, delirmiş gitmiş gönlüm… Başsız-ayaksız gönlüm… Seher çağlarında her yana gitmiş benim gönlüm.

Divan, 1817:4

بیخود و مجنون دل من خانه پرخون دل من

ساکن و گردان دل من فوق ثریا دل من

Kendinden geçmiş bir deli, gönlüm; kanlarla dopdolu bir ev gönlüm… Hem durmada, hem dönmede gönlüm; Süreyya yıldızının da üstünde gönlüm.

Divan, 1817:5

سوخته و لاغر تو در طلب گوهر تو

آمده و خیمه زده بر لب دریا دل من

Sana yanmış yakılmış, senin yüzünden arıklaşmış; senin incini aramada; gelmiş de deniz kıyısına otağ kurmuş gönlüm.

گه چو کباب این دل من پر شده بویش به جهان

گه چو رباب این دل من کرده علالا دل من

Kimi yanar, kavrulur da kokusu dünyayı tutar gönlümün… kimi de rebâb gibi inler, nağmeler çıkarır şu gönlüm.

Divan, 1817:7

زار و معاف است کنون غرق مصاف است کنون

بر که قاف است کنون در پی عنقا دل من

Şimdi ağlamaktadır, suçuna bakılmaz… şimdi savaşlara dalmıştır; şimdi Zümrüdüanka’nın peşine düşmüştür. Kafdağı’ndadır gönlüm.

Divan, 1817:8

طفل دلم می نخورد شیر از این دایه شب

سینه سیه یافت مگر دایه شب را دل من

Bir çocuk olan gönlüm şu gece dadısından süt emmez… gece dadısının göğsünü kara buldu galiba gönlüm.

Divan, 1817:9

صخره موسی گر از او چشمه روان گشت چو جو

جوی روان حکمت حق صخره و خارا دل من

Mûsa bir taştan su kaynattı, ırmak akıttı ya… Tanrı hikmeti de akan bir ırmak; Mûsa’nın taşı şu gönlüm.

Divan, 1817:10

عیسی مریم به فلک رفت و فروماند خرش

من به زمین ماندم و شد جانب بالا دل من

Meryemoğlu İsa göğe ağdı da eşeği kaldı ya; işte ben de yeryüzünde kaldım; gönlüm yücelere ağdı.

Divan, 1817:11

بس کن کاین گفت زبان هست حجاب دل و جان

کاش نبودی ز زبان واقف و دانا دل من

Yeter artık; şu dilin söyleyişi, gönüle de perde, cana da… Keşke gönlüm ne dilden haber alsaydı, ne söylemeyi bilseydi.

Divan, 1821:1

آب حیات عشق را در رگ ما روانه کن

آینه صبوح را ترجمه شبانه کن

Aşk, abıhayatını damarlarımızda, iliklerimizde yürüt; gece yaşayışımızı sabah şarabının aynasına çevir.

Divan, 1821:2

ای پدر نشاط نو بر رگ جان ما برو

جام فلک نمای شو وز دو جهان کرانه کن

A yepyeni bir neşenin babası, can damarlarımızda ak; gökler gösteren bir kadeh kesil; iki dünyadan da çekil bir yana.

Divan, 1821:3

ای خردم شکار تو تیر زدن شعار تو

شست دلم به دست کن جان مرا نشانه کن

A güzelim, aklım sana av olmuş gitmiş; kılıç vurmak, âdetin senin; yay yüzüğüne benzeyen gönlümü tak parmağına da canımı amaç et gitsin.

Divan, 1821:4

گر عسس خرد تو را منع کند از این روش

حیله کن و ازو بجه دفع دهش بهانه کن

Akıl bekçisi bu gidişten alıkoymak isterse seni, düzenlere başvur, sıçra, kurtul, defet onu, bahaneler bul.

Divan, 1821:5

در مثل است کاشقران دور بوند از کرم

ز اشقر می کرم نگر با همگان فسانه کن

Hani derler ya; bir söz vardır: Kızıl saçlılar, keremden uzak olur; kızıl şarabın keremine bak da masal say gitsin bu sözü.

Divan, 1821:6

ای که ز لعب اختران مات و پیاده گشته‌ای

اسپ گزین فروز رخ جانب شه دوانه کن

A yıldızların oyununda mat olup yaya kalan, bir at seç de veziri bırak, sür o atı padişahın yanına.

Divan, 1821:7

خیز کلاه کژ بنه وز همه دامها بجه

بر رخ روح بوسه ده زلف نشاط شانه کن

Kalk, yana yık külâhını, bütün borçlardan kurtul; canın yanağını öp, neşenin saçlarını taramaya koyul.

Divan, 1821:8

خیز بر آسمان برآ با ملکان شو آشنا

مقعد صدق اندرآ خدمت آن ستانه کن

Kalk, gökyüzüne yücel, meleklerle bildik ol; gerçeklik durağına gel, o eşiğe hizmet et.

Divan, 1821:9

چونک خیال خوب او خانه گرفت در دلت

چون تو خیال گشته‌ای در دل و عقل خانه کن

Güzelim hayali mademki gönlünde yurt edindi; mademki sen de eridin, hayale döndün; yürü, gönülde, akılda yurt edin.

Divan, 1821:10

هست دو طشت در یکی آتش و آن دگر ز زر

آتش اختیار کن دست در آن میانه کن

İki leğen var, birinde ateş, öbüründe altın; ateşi seç, at elini ateşe.

Divan, 1821:11

شو چو کلیم هین نظر تا نکنی به طشت زر

آتش گیر در دهان لب وطن زبانه کن

Kelîm’e dön de altın dolu leğene göz bile atma; ateşi al, dilini, dudağını vatan et yalımlara.

Divan, 1821:12

حمله شیر یاسه کن کله خصم خاصه کن

جرعه خون خصم را نام می مغانه کن

Arslanın saldırışını yasa et kendine; düşmanın kafatasını kâse edin; yudum yudum düşman kanını çalgıyla çağanakla içilen şarap gibi iç.

Divan, 1821:13

کار تو است ساقیا دفع دوی بیا بیا

ده به کفم یگانه‌ای تفرقه را یگانه کن

Sâkî, senin işin gücün ikiliği defetmektir; gel, gel de elime o tek kadehi sun, ayrılığı, aykırılığı gideriver.

Divan, 1821:14

شش جهت است این وطن قبله در او یکی مجو

بی وطنی است قبله گه در عدم آشیانه کن

Bu vatanın altı yanı var, burda tek kıble arama; kıblenin bulunduğu yer vatansızlık ilidir; yürü, yoklukta yuva kur.

Divan, 1821:15

کهنه گر است این زمان عمر ابد مجو در آن

مرتع عمر خلد را خارج این زمانه کن

Şu zaman bir eskicidir, onda ölümsüz ömür arama; ölümsüz yaşayış yaylasını zamanın dışında ara.

Divan, 1821:16

ای تو چو خوشه جان تو گندم و کاه قالبت

گر نه خری چه که خوری روی به مغز و دانه کن

Sen bir başağa benzersin, canın buğdaydır, bedenin de saman; eşek değilsen ne diye ot otluyorsun, yüzünü öze çevir.

Divan, 1821:17

هست زبان برون در حلقه در چه می شوی

در بشکن به جان تو سوی روان روانه کن

Dil, kapının dışındaki halkadır, ne diye kapı halkası olup kalıyorsun; kapıyı kır da gir içeriye, cana doğru yürü git.

Divan, 1824:1

سیر نمی‌شوم ز تو ای مه جان فزای من

جور مکن جفا مکن نیست جفا سزای من

A canıma can katan ay yüzlüm, doyamıyorum sana; cevretme, cefa etme; cefa lâyığım değildir benim.

Divan, 1824:2

با ستم و جفا خوشم گر چه درون آتشم

چونک تو سایه افکنی بر سرم ای همای من

Ateşler içindeyim ama a benim devlet kuşum, başıma gölge saldın mı cevir de hoş bana, cefa da hoş.

Divan, 1824:3

چونک کند شکرفشان عشق برای سرخوشان

نرخ نبات بشکند چاشنی بلای من

Aşk, sarhoşlara şekerler saçmaya başladı mı, uğradığım belânın tadı, şekerkamışı narhını indiriverir.

Divan, 1824:4

عود دمد ز دود من کور شود حسود من

زفت شود وجود من تنگ شود قبای من

Artık dumanım da ödağacı kokar; bana haset eden kör olur gider; bedenim semirir de semirir; kaftanım dar gelir bana.

Divan, 1824:5

آن نفس این زمین بود چرخ زنان چو آسمان

ذره به ذره رقص در نعره زنان که‌های من

O anda şu yeryüzü, gök gibi çark urup dönmeye koyulur; hay bana, hay-hay bana diye zerre zerre naralar atarak oyuna dalar.

Divan, 1824:6

آمد دی خیال تو گفت مرا که غم مخور

گفتم غم نمی‌خورم ای غم تو دوای من

Dün hayalin geldi de gam yeme dedi bana; gam yemiyorum a derdi devâ kesilen güzelim dedim.

Divan, 1824:7

گفت که غم غلام تو هر دو جهان به کام تو

لیک ز هر دو دور شو از جهت لقای من

Dedi ki: Gam da kulun kölen, iki dünya da dileğince; fakat bana kavuşmak istiyorsan ikisinden de uzaklaş.

Divan, 1824:8

گفتم چون اجل رسد جان بجهد از این جسد

گر بروم به سوی جان باد شکسته پای من

Dedim ki: Ecel gelse de can şu bedenden sıçrayıp çıksa, cana doğru gidersem ayaklarım kırılsın.

Divan, 1824:9

گفت بلی به گل نگر چون ببرد قضا سرش

خنده زنان سری نهد در قدم قضای من

Evet, dedi; güle bak hele; kaza, kader başını koparsa bile gülerek takdirimin ayaklarına baş kor.

Divan, 1824:10

گفتم اگر ترش شوم از پی رشک می شوم

تا نرسد به چشم بد کر و فر ولای من

Suratımı ekşitiyorsam dedim, kıskançlık yüzünden ekşitiyorum; sevgimin yüceliğine göz değmesin diyorum hani.

Divan, 1824:11

گفت که چشم بد بهل کو نخورد جز آب و گل

چشم بدان کجا رسد جانب کبریای من

Bırak kem gözü dedi; kem göz ancak balçığa değer… kem gözler nerden benim ululuğuma erişecek de değecek?

Divan, 1824:12

گفتم روزکی دو سه مانده‌ام در آب و گل

بسته خوفم و رجا تا برسد صلای من

Dedim ki: İki üç günceğiz balçıkta kaldım; ne vakit çağıracaklar beni diye korkuyla ümide bağlanmışım.

Divan, 1824:13

گفت در آب و گل نه‌ای سایه توست این طرف

برد تو را از این جهان صنعت جان ربای من

Balçıkta değilsin dedi; bu yandaki senin gölgen… canlar kapan sanatım seni tuttu, şu dünyadan aldı, götürdü.

Divan, 1824:14

زینچ بگفت دلبرم عقل پرید از سرم

باقی قصه عقل کل بو نبرد چه جای من

Güzelim bu sözü söyledi ya; başımdan aklım uçtu gitti… hikâyenin kalan kısmından Akl-ı Küll bile bir koku alamaz, kim oluyorum ben?

Divan, 1827:1

دوش چه خورده‌ای دلا راست بگو نهان مکن

چون خمشان بی‌گنه روی بر آسمان مکن

A gönül, dün ne içtin? Doğru söyle; gizleme; suçsuz olup da susan kişiler gibi yüzünü göğe tutma.

Divan, 1827:2

باده خاص خورده‌ای نقل خلاص خورده‌ای

بوی شراب می زند خربزه در دهان مکن

Has bir şarap içmişsin; kurtuluş mezesi yemişsin; şarap kokusunu alır; ağzına kavun alma.

Divan, 1827:3

روز الست جان تو خورد میی ز خوان تو

خواجه لامکان تویی بندگی مکان مکن

Elest gününde canın, senin sofranda bir şaraptır içti; artık mekânsızlık âlemine sahipsin; tutup da mekâna kulluk etme.

Divan, 1827:4

دوش شراب ریختی وز بر ما گریختی

بار دگر گرفتمت بار دگر چنان مکن

Dün şarabı döktün; kucağımızdan kaçtın, gittin. Seni bir kere daha yakaladım; sakın gene öyle yapma.

Divan, 1827:5

من همگی تراستم مست می وفاستم

با تو چو تیر راستم تیر مرا کمان مکن

Ben tümden seninim; vefa şarabıyla sarhoşum; sana karşı ok gibi dosdoğruyum ben, yay gibi eğip bükme okumu.

Divan, 1827:6

ای دل پاره پاره‌ام دیدن او است چاره‌ام

او است پناه و پشت من تکیه بر این جهان مکن

A benim paramparça olmuş gönlüm; çarem onu görmektir; benim dayancım da odur, güvencim de o; bu dünyaya dayanma.

Divan, 1827:7

ای همه خلق نای تو پر شده از نوای تو

گر نه سماع باره‌ای دست به نای جان مکن

A güzelim, bütün halk senin neyin; her yer sesinle dolmuş. Semâ’a düşkün değilsen can neyine el atma.

Divan, 1827:8

نفخ نفخت کرده‌ای در همه دردمیده‌ای

چون دم توست جان نی بی‌نی ما فغان مکن

Rûhumdan üfürdüm dedin de üfledin; herkese, her şeye bir soluktur verdin? Mademki neyin canı senin soluğun; bizim soluğumuz olmadıkça feryat etme.

Divan, 1827:9

کار دلم به جان رسد کارد به استخوان رسد

ناله کنم بگویدم دم مزن و بیان مکن

Gönlümün işi can verme çağına gelir; bıçak kemiğe dayanıp; feryat etmeye başlarım;
derken bana soluk bile alma, feryat etme der.

Divan, 1827:10

ناله مکن که تا که من ناله کنم برای تو

گرگ تویی شبان منم خویش چو من شبان مکن

Feryat etme de senin için ben feryat edeyim; kurtsun sen, çoban benim; benim yerime çobanlık etmeye kalkışma.

Divan, 1827:11

هر بن بامداد تو جانب ما کشی سبو

کای تو بدیده روی من روی به این و آن مکن

Her çınseherde testiyi alır, yanımıza gelirsin; a benim yüzümü gören, şuna buna yüz çevirme dersin.

Divan, 1827:12

شیر چشید موسی از مادر خویش ناشتا

گفت که مادرت منم میل به دایگان مکن

Mûsa, tanımadan anasından süt emdi. Anası ona, anan benim, dadılara gönül verme dedi.

Divan, 1827:13

باده بنوش مات شو جمله تن حیات شو

باده چون عقیق بین یاد عقیق کان مکن

Şarap iç, bütün bedenin can olsun; akıyka benzeyen şaraba bak; akıyk madenini hatırına bile getirme.

Divan, 1827:14

باده عام از برون باده عارف از درون

بوی دهان بیان کند تو به زبان بیان مکن

Aşağı kişilerin şarabı dışardadır, arifin şarabı içerde; zaten ağzın kokusu bildirir, dille söylemeye bakma.

Divan, 1827:15

از تبریز شمس دین می رسدم چو ماه نو

چشم سوی چراغ کن سوی چراغدان مکن

Şemseddin’in Tebriz’inden yeniay gibi gelmedeyim; gözünü aç da kendini gör, gözünü kandil konan yere dikme.

Divan, 1828:1

باز نگار می کشد چون شتران مهار من

یارکشی است کار او بارکشی است کار من

Gene sevgili, develer gibi yularımdan tutmuş, çekiyor beni… onun işi sevdiğini çekmek, benim işim de yük taşımak.

Divan, 1828:2

پیش رو قطارها کرد مرا و می کشد

آن شتران مست را جمله در این قطار من

Beni katarın öncüsü yapmış; o esrik develerin hepsini de benim katarıma katmış; çekiyor beni.

Divan, 1828:3

اشتر مست او منم خارپرست او منم

گاه کشد مهار من گاه شود سوار من

Onun esrik devesiyim ben; onun dikene tapanıyım ben… kimi olur, yularımı çeker benim; kimi olur, üstüme biner benim.

Divan, 1828:4

اشتر مست کف کند هر چه بود تلف کند

لیک نداند اشتری لذت نوشخوار من

Esrik deve coşar, köpürür; ne varsa kırar, döker; fakat hiçbir deve benim tattığım tadı bulamaz, bilemez.

Divan, 1828:5

راست چو کف برآورم بر کف او کف افکنم

کف چو به کف او رسد جوش کند بخار من

Gerçekten de köpürdüm mü avcuna el atarım onun… avcum avcuna değdi mi, kanım kaynar, dumanım tepemden tüter.

Divan, 1828:6

کار کنم چو کهتران بار کشم چو اشتران

بار کی می کشم ببین عزت کار و بار من

Köşekler gibi iş göreyim, develer gibi yük çekeyim… Yük çekmeye koyuldum mu da, işimdeki yüceliği seyret artık sen.

Divan, 1828:7

نرگس او ز خون من چون شکند خمار خود

صبر و قرار او برد صبر من و قرار من

Nerkis gözleri benim kanımı içip de mahmurluktan ayıldı mı, sabrım, kararım onun sabrını, onun kararını alır gider.

Divan, 1828:8

گشته خیال روی او قبله نور چشم من

وان سخنان چون زرش حلقه گوشوار من

Yüzünün hayali gözümün ışığına kıble kesilmiş; altına benzeyen sözleri kulağıma küpe olmuş.

Divan, 1828:9

باغ و بهار را بگو لاف خوشی چه می زنی

من بنمایمت خوشی چون برسد بهار من

Bağa bahçeye, bahara, güzellikten ne diye lâf ediyorsunuz de; baharım erişsin de güzelliği ben göstereyim size.

Divan, 1828:10

می چو خوری بگو به می بر سر من چه می زنی

در سر خود ندیده‌ای باده بی‌خمار من

Şarabı içtin mi, şaraba de ki: Ne diye başıma vuruyorsun? Benim mahmurluk vermeyen şarabımın başına ne çeşit tesir ettiğini görmemişsin ki.

Divan, 1828:11

باز سپیدی و برو میر شکار را بگو

هر دو مرا تویی بلی میر من و شکار من

Akdoğansın sen; git de avlanan beye söyle; evet de, ikiniz de benimsiniz; sen benim beyimsin, sen de benim avımsın.

Divan, 1828:12

مطلع این غزل شتر بود از آن دراز شد

ز اشتر کوتهی مجو ای شه هوشیار من

Bu gazelin ilk beyti deveydi, o yüzden de gazel uzadı gitti; a benim aklı başında padişahım, deveden de kısalık arama.

Divan, 1830:1

تا تو حریف من شدی ای مه دلستان من

همچو چراغ می جهد نور دل از دهان من

A benim canlar alan, gönüller kapan ay yüzlüm; sen bana eş dost olalı gönül ışığı bir kandil gibi ağzımdan yalım yalım çıkmada.

Divan, 1830:2

ذره به ذره چون گهر از تف آفتاب تو

دل شده‌ست سر به سر آب و گل گران من

Senin güneşinin hararetiyle gönül zerre zerre lâ’le döndü, yakut kesildi; şu ağır balçık bedenim, baştan başa gönül oldu gitti.

Divan, 1830:3

پیشتر آ دمی بنه آن بر و سینه بر برم

گر چه که در یگانگی جان تو است جان من

Birliktedir, birdir senin canınla benim canım ama gene de bir soluk daha yakın gel de göğsünü göğsüme daya.

Divan, 1830:4

در عجبی فتم که این سایه کیست بر سرم

فضل توام ندا زند کان من است آن من

Başıma vuran kimin gölgesi diye şaşar kalırım da senin lûtfun seslenir: Benim gölgem, benim.

Divan, 1830:5

از تو جهان پربلا همچو بهشت شد مرا

تا چه شود ز لطف تو صورت آن جهان من

Belâlarla dolu dünya, senin yüzünden bana cennet oldu; lûtfun öteki dünyamı neler yapacak kim bilir, neler.

Divan, 1830:6

تاج من است دست تو چون بنهیش بر سرم

طره توست چون کمر بسته بر این میان من

Elini başıma koydun mu benim tacımdır o el; belime kuşandığım kemer saçlarındır senin.

Divan, 1830:7

عشق برید کیسه‌ام گفتم هی چه می کنی

گفت تو را نه بس بود نعمت بی‌کران من

Aşk, kesemi kesti de hey dedim, ne yapıyorsun? Hadsiz hesapsız nimetlerim yetmiyor mu sana dedi.

Divan, 1830:8

برگ نداشتم دلم می لرزید برگ وش

گفت مترس کآمدی در حرم امان من

Dünyalığım yoktu; yüreğim yaprak gibi titriyordu; bana, korkma dedi; benim amanımın haremine girdin.

Divan, 1830:9

در برت آن چنان کشم کز بر و برگ وارهی

تا همه شب نظر کنی پیش طرب کنان من

Seni bağrıma öyle bir basacağım ki vardan da kurtulacaksın, yoktan da; bütün gece benim çalgıcılarımı, şarkıcılarımı seyredip duracaksın.

Divan, 1830:10

بر تو زنم یگانه‌ای مست ابد کنم تو را

تا که یقین شود تو را عشرت جاودان من

Seni birliğe ulaştırayım, sonsuz sarhoş edeyim de benim ölümsüz zevkime iyice inan.

Divan, 1830:11

سینه چو بوستان کند دمدمه بهار من

روی چو گلستان کند خمر چو ارغوان من

Baharımın solukları gönlü gül bahçesine döndürür; erguvan renkli şarabım yüzü güle çevirir.

Divan, 1834:1

عید نمای عید را ای تو هلال عید من

گوش بمال ماه را ای مه ناپدید من

A bayram hilâlim benim, bir görün de bayrama, bayram nedir göster… a görünmeyen ay yüzlüm benim, bir görün de Ay'ın kulağını bur.

Divan, 1834:2

بود من و فنای من خشم من و رضای من

صدق من و ریای من قفل من و کلید من

A benim varlığım, yokluğum; a benim öfkem, razılığım… a benim gerçekliğim, gösterişim; a benim kilidim, anahtarım.

Divan, 1834:3

اصل من و سرشت من مسجد من کنشت من

دوزخ من بهشت من تازه من قدید من

Benim temelim, benim mayam; benim mescidim, benim kilisem… benim cehennemim, benim cennetim; benim terütazem, benim kurumuşum, kakırdamışım.

Divan, 1834:4

جور کنی وفا بود درد دهی دوا بود

لایق تو کجا بود دیده جان و دید من

Cevredersin, vefa olur; dert verirsin, devâ olur. Sana lâyık dilber nerde bulunur a benim can gözüm, a benim görüşüm.

Divan, 1834:5

پیشتر از نهاد جان لطف تو داد داد جان

ای همگی مراد جان پس تو بدی مرید من

Lûtfun, can düzülüp koşulmadan önce cana canlar verdi; herkesin dileği candır, oysaki sensin benim dileğim, isteğim.

Divan, 1834:6

ای مه عید روی تو ای شب قدر موی تو

چون برسم بجوی تو پاک شود پلید من

A güzelim benim, yüzün bayram Ay'ı, saçın kadir gecesi… senin mahallene vardım mı, bütün pisliklerim temiz olur gider.

Divan, 1834:7

جسم چو خانقاه جان فکرت‌ها چو صوفیان

حلقه زدند و در میان دل چو ابایزید من

Beden can tekkesi sanki; düşünceler de sûfîler… hepsi halka olmuş; gönlümse ortalarında Bâyezîd sanki.

Divan, 1834:8

دم نزم خمش کنم با همه رو ترش کنم

تا که بگوییم تویی حاضر و مستفید من

Söylemeyeyim, susayım; herkese yüzümü ekşiteyim de bana sen söyleyesin… karşımda sen olasın, senden faydalanayım ben.

Divan, 1837:1

یا رب من بدانمی‌چیست مراد یار من

بسته ره گریز من برده دل و قرار من

Yarabbi, sevgilimin maksadı ne? Bir bilseydim… Kaçacağım yolu kapatmış, gönlümü de almış gitmiş, kararımı da.

Divan, 1837:2

یا رب من بدانمی‌تا به کجام می کشد

بهر چه کار می کشد هر طرفی مهار من

Yarabbi, bir bilseydim, beni nereye dek çekecek? Yularımı tutmuş, her yana çekip durmada; niçin, ne iş için çekiyor?

Divan, 1837:3

یا رب من بدانمی‌سنگ دلی چرا کند

آن شه مهربان من دلبر بردبار من

Yarabbi, bir bilseydim, neden taş yürekli olmada o merhametli padişahım, o benim varım yoğum güzelim?

Divan, 1837:4

یا رب من بدانمی‌هیچ به یار می رسد

دود من و نفیر من یارب و زینهار من

Yarabbi, bir bilseydim, şu tüten dumanım, şu yarabbi diye feryat edişlerim, sızlanışlarım sevgilimin kulağına erişecek mi, bunları duyacak mı sevgilim?

Divan, 1837:5

یا رب من بدانمی‌عاقبت این کجا کشد

یا رب بس دراز شد این شب انتظار من

Yarabbi, bir bilseydim, sonunda nereye çekecek beni? Yarabbi, şu bekleyiş gecesi ne de uzadı gitti.

Divan, 1837:6

یا رب چیست جوش من این همه روی پوش من

چونک مرا توی توی هم یک و هم هزار من

Yarabbi, nedir bu coşkunluğum, nedir bu yüzüme gerilen perde? Çünkü bana bir de sensin, sen; binim de sensin, sen.

Divan, 1837:7

عشق تو است هر زمان در خمشی و در بیان

پیش خیال چشم من روزی و روزگار من

Her solukta, susarken de, söylerken de gözümde senin aşkın, senin hayalin… rızkım da sensin benim, zamanım da sensin, sen.

گاه شکار خوانمش گاه بهار خوانمش

گاه میش لقب نهم گاه لقب خمار من

Kimi av derim ona, kimi bahar. Gâh şarap adını takarım ona, gâh mahmurluğum derim.

Divan, 1837:9

کفر من است و دین من دیده نوربین من

آن من است و این من نیست از او گذار من

Küfrüm de odur benim, dinim de, ışıkları gören gözüm de, gözümün ışığı da. Oyumdur benim, buyumdur; geçemem ondan ben.

Divan, 1837:10

صبر نماند و خواب من اشک نماند و آب من

یا رب تا کی می کند غارت هر چهار من

Sabrım da kalmadı, uykum da. Gözyaşım da kalmadı, yüzümün suyu da… Yarabbi şu dört varımı niceye bir yağma edip duracak?

Divan, 1837:11

خانه آب و گل کجا خانه جان و دل کجا

یا رب آرزوم شد شهر من و دیار من

Balçıktan yapılma ev nerede, canla gönül evi nerede? Yarabbi, şehrimi, ülkemi arzulamadayım artık.

Divan, 1837:12

این دل شهر رانده در گل تیره مانده

ناله کنان که ای خدا کو حشم و تبار من

A gönül, şehirden sürülmüşsün, ey Tanrım, nerde adamlarım benim, nerde soyum sopum diye feryatlar içinde kara topraklarda kalakalmışsın.

Divan, 1837:13

یا رب اگر رسیدمی شهر خود و بدیدمی

رحمت شهریار من وان همه شهر یار من

Yarabbi, şehrime bir erişseydim de padişahımın acıyışını, o şehirdeki dostum, sevgilim olan canların tümünü bir görseydim.

Divan, 1837:14

رفته ره درشت من بار گران ز پشت من

دلبر بردبار من آمده برده بار من

Benim sarp yolumu süpürmüş, sırtımdaki ağır yükü almış; benim çevik sevgilim gelmiş, ağırlığımı almış, götürmüş benim.

Divan, 1837:15

آهوی شیرگیر من سیر خورد ز شیر من

آن که منم شکار او گشته بود شکار من

Benim arslanları avlayan ceylanım, sütümle beslenir, doyar, onun avıyım ama gün gelir, o av olur bana, avlarım onu ben.

Divan, 1837:16

نیست شب سیاه رو جفت و حریف روز من

نیست خزان سنگ دل در پی نوبهار من

Kara yüzlü gece, benim günüme eş olamaz; benim ilkbaharımın peşinden taş yürekli güz gelemez.

Divan, 1837:17

هیچ خمش نمی‌کنی تا به کی این دهل زنی

آه که پرده در شدی ای لب پرده دار من

A perdeci dudaklarım, hiç susmuyorsunuz; niceye dek şu davul dövüş; ah, işte perde yırtıldı gitti.

Divan, 1841:1

تا چه خیال بسته‌ای ای بت بدگمان من

تا چو خیال گشته‌ام ای قمر چو جان من

A benim kötü zanlara kapılan güzelim, ne hayal kurmadasın? A benim cana benzeyen ay yüzlüm, yüzünden hayal oldum gitti.

Divan, 1841:2

از پس مرگ من اگر دیده شود خیال تو

زود روان روان شود در پی تو روان من

Canım ölümünden sonra hayalini görürse, hemencecik peşine düşer, yürür de yürür, koşar da koşar.

Divan, 1841:3

بنده‌ام آن جمال را تا چه کنم کمال را

بس بودم کمال تو آن تو است آن من

O yüze, o güzelliğe kulum köleyim; ne işim var olgunlukla benim? Senin olgunluğun yeter bana; senin olan, benimdir de.

Divan, 1841:4

جانب خویش نگذرم در رخ خویش ننگرم

زانک به عیب ننگرد دیده غیب دان من

Kendi yanıma uğramam bile; kendi yüzüme bakmam bile; çünkü gizli şeyleri gören gözüm ayıplara, kusurlara bakmaz, görmez onları.

Divan, 1841:5

چشم مرا نگارگر ساخت به سوی آن قمر

تا جز ماه ننگرد زهره آسمان من

Göğümdeki Zühre, Ay'dan başka bir şeye bakmasın, bir şeyi görmesin diye, gözümü o Ay'a tutmuş benim güzel yaradanım.

Divan, 1841:6

چون نگرم به غیر تو ای به دو دیده سیر تو

خاصه که در دو دیده شد نور تو پاسبان من

İki gözüm de senin seyrine dalmış; senden başkasına nasıl bakabilirim ben? Hele her iki gözde gözcü, bekçi senin ışığın.

Divan, 1841:7

من چو که بی‌نشان شدم چون قمر جهان شدم

دیده بود مگر کسی در رخ تو نشان من

Divan, 1841:8

شاد شده زمان‌ها از عجب زمانه‌ای

صاف شده مکان‌ها زان مه بی‌مکان من

Zamanenin o şaşılacak güzeli yüzünden zamanlar neşelenmiş; o yere göğe sığmaz Ay’ımın yüzünden yerler, gökler arınmış.

Divan, 1841:9

از تبریز شمس دین تا که فشاند آستین

خشک نشد ز اشک و خون یک نفس آستان من

Şemseddin, Tebriz’den yenini sallayalı eşiğim gözyaşlarımla sulandı; bir soluk bile kurumadı gitti.

Divan, 1844:1

مرا در دل همی‌آید که من دل را کنم قربان

نباید بددلی کردن بباید کردن این فرمان

Gönlüme hep bu geliyor, gönlümü kurban edeyim eliyorum. Gönüle kötü şey getirmemek gerek; şu buyruğu buyuruvermek gerek.

Divan, 1844:2

دل من می نیارامد که من با دل بیارامم

بباید کرد ترک دل نباید خصم شد با جان

Gönülle rahata kavuştum mu, gönlüm rahat etmez; gönlü terk etmek gerek, cana düşman olmak gerek.

Divan, 1844:3

زهی میدان زهی مردان همه در مرگ خود شادان

سر خود گوی باید کرد وانگه رفت در میدان

Ne meydan bu, ne erler bu erler; hepsi de ölümlerinden neşelenmedeler; başı top etmek gerek de ondan sonra bu meydana girmek gerek.

Divan, 1844:4

زهی سر دل عاشق قضای سر شده او را

خنک این سر خنک آن سر که دارد این چنین جولان

Âşıkın gönlünde ne de güzel bir sır var; başına kazalar gelmiş; ne mutlu bu sırra, ne mutlu o başa ki böylesine dönüp duruyor.

Divan, 1844:5

اگر جانباز و عیاری وگر در خون خود یاری

پس گردن چه می خاری چه می ترسی چو ترسایان

Canınla oynuyorsan, ersen, kanına susamışsan ne diye ense kaşırsın, ne diye kâfirler gibi korkarsın?

Divan, 1844:6

اگر مجنون زنجیری سر زنجیر می گیری

وگر از شیر زادستی چپی چون گربه در انبان

Zincire vurulacak deliysen, zincirin ucunu tutuyorsan, arslandan doğmuşsan niçin kedi gibi dağarcıktasın?

مرا گفت آن جگرخواره که مهمان توام امشب

جگر در سیخ کش ای دل کبابی کن پی مهمان

O ciğerler yiyen dost bugün bana, bu gece konuğunum dedi. Ciğeri geçir şişe a gönül, kebap hazırla konuğa.

Divan, 1844:8

کباب است و شراب امشب حرام و کفر خواب امشب

که امشب همچو چتر آمد نهان در چتر شب سلطان

Bu gece kebap var, şarap var; bu gece uyku haram, uyumak kâfirlik; bu gece bir çadır gibi geldi, kondu; çadırda da padişah gizli bu gece.

Divan, 1844:9

ربابی چشم بربسته رباب و زخمه بر دسته

کمانچه رانده آهسته مرا از خواب او افغان

Rebâpçı gözlerini yummuş, yay elinde; kemençe yavaş yavaş çalmada; feryat onun uykusundan.

Divan, 1844:10

کشاکش‌هاست در جانم کشنده کیست می دانم

دمی خواهم بیاسایم ولیکن نیستم امکان

Çekişler var canımda, çekişler var; çeken kimdir, biliyorum; bir solukcağız dinleneyim diyorum; fakat imkânı yok.

Divan, 1844:11

به هر روزم جنون آرد دگر بازی برون آرد

که من بازیچه اویم ز بازی‌های او حیران

Her gün bir delilik belirmede, bir başka oyun yüz göstermede; onun oyuncağıyım, onun oyunlarına hayranım ben.

Divan, 1844:12

چو جامم گه بگرداند چو ساغر گه بریزد خون

چو خمرم گه بجوشاند چو مستم گه کند ویران

Kadeh gibi gâh dolandırır beni, sağrak gibi gâh kanımı döker; gâh şarap gibi coşturur, köpürtür beni, gâh sarhoş gibi yerlere yıkar.

Divan, 1844:13

گهی صرفم بنوشاند چو چنگم درخروشاند

به شامم می بپوشاند به صبحم می کند یقظان

Gâh tamamıyla içirir beni, gâh çeng gibi coşturur beni; geceleyin örter beni, gündüzün uyandırır beni.

Divan, 1844:14

گر این از شمس تبریز است زهی بنده نوازی‌ها

وگر از دور گردون است زهی دور و زهی دوران

Bütün bunlar Tebrizli Şems’tense ne de hoş okşayışlardır kulu; yok, eğer felektense ne de güzel devir, ne de hoş devran.

Divan, 1851:1

نشانی‌هاست در چشمش نشانش کن نشانش کن

ز من بشنو که وقت آمد کشانش کن کشانش کن

Gözlerinde işaretler var; iyi tanı onu, iyi tanı. Benden duy bunu, vakti geldi, çek onu kendine, çek onu.

Divan, 1851:2

برآمد آفتاب جان فزون از مشرق و مغرب

بیا ای حاسد ار مردی نهانش کن نهانش کن

Can güneşi doğdu; doğuya da sığmıyor, batıya da; gel a hasetçi, adamsan gizle bakalım, gizle.

Divan, 1851:3

از این نکته منم در خون خدا داند که چونم چون

بیا ای جان روزافزون بیانش کن بیانش کن

Onu açıklamak varlığımızdır bizim; onun ziyanı kârdır bize; can faydası istiyorsan ziyan et onu, ziyan et.

Divan, 1851:4

بیانش کرده گیر ای جان نه آن دریاست وان مرجان

نیارامد به شرحش جان عیانش کن عیانش کن

Bu nükteden kanlar içinde kaldım; Tanrım, nasılım, nasıl? Gel de a ömrüme ömürler katan can, anlat bana, anlat.

Divan, 1851:5

عیانش بود ما آمد زیانش سود ما آمد

اگر تو سود جان خواهی زیانش کن زیانش کن

A benim canım, anlatılmış say; o ne denizdir, ne mercan; can dayanmaz anlatmaya onu; açıkla onu, açıkla.

Divan, 1851:6

یکی جان خواهد آن دریا همه آتش نهنگ آسا

اگر داری چنین جانی روانش کن روانش کن

O deniz, timsah gibi baştan başa ateş kesilmiş bir can ister; böylesine bir canın varsa hemen ver ona, hemen ver.

Divan, 1851:7

هر آن کو بحربین باشد فلک پیشش زمین باشد

هر آن کو نی چنین باشد چنانش کن چنانش کن

Denizi görene gökyüzü yer kesilir; böyle olmayanı da böyle yap sen, böyle yap.

Divan, 1851:8

برون جه از جهان زوتر درآ در بحر پرگوهر

جهنده‌ست این جهان بنگر جهانش کن جهانش کن

Dünyadan tezce sıçra, çık dışarıya, incilerle dolu denize dal; sıçrayan bir varlıktır bu dünya; sıçrat onu, oynat onu.

Divan, 1851:9

اگر خواهی که بگریزی ز شاه شمس تبریزی

مپران تیر دعوی را کمانش کن کمانش کن

Padişah Tebrizli Şems’ten kaçmak istiyorsan dâva okunu atma; yay yap onu, yay yap.

Divan, 1855:1

چه دانستم که این سودا مرا زین سان کند مجنون

دلم را دوزخی سازد دو چشمم را کند جیحون

Ne bilirdim ben ki şu sevda beni bu çeşit çıldırtacak; gönlümü bir cehennem yapacak, gözlerimi Ceyhun ırmağına döndürecek.

Divan, 1855:2

چه دانستم که سیلابی مرا ناگاه برباید

چو کشتی ام دراندازد میان قلزم پرخون

Ne bilirdim ben ki bir sel ansızın beni kapacak, sürüp götürecek, bir gemi gibi uçsuz bucaksız bir kan denizinin ortasına atacak.

Divan, 1855:3

زند موجی بر آن کشتی که تخته تخته بشکافد

که هر تخته فروریزد ز گردش‌های گوناگون

Dalgalar vuracak o gemiye de tahta tahta ayrılacak, o denizin çeşit çeşit dönüşleriyle her tahta dibe batıp gidecek.

Divan, 1855:4

نهنگی هم برآرد سر خورد آن آب دریا را

چنان دریای بی‌پایان شود بی‌آب چون هامون

Fakat bir timsah var, baş çıkarır da o denizi içer, sömürür; öylesine dipsiz, kıyısız deniz bir çöl gibi susuz kalıverir.

Divan, 1855:5

شکافد نیز آن هامون نهنگ بحرفرسا را

کشد در قعر ناگاهان به دست قهر چون قارون

Derken o çöl de denizi sömüren timsahı paralar; ansızın Karun gibi yutar gider.

Divan, 1855:6

چو این تبدیل‌ها آمد نه هامون ماند و نه دریا

چه دانم من دگر چون شد که چون غرق است در بی‌چون

Şu değişmeler meydana çıktı mı çıktı; ne çöl kaldı, ne deniz; nasıl oldu, nice oldu, ne bileyim ben; nasıl, nice, neliksiz-niteliksiz âlemde gark oldu gitti.

Divan, 1855:7

چه دانم‌های بسیار است لیکن من نمی‌دانم

که خوردم از دهان بندی در آن دریا کفی افیون

Birçok ne bileyimler var, fakat bilmiyorum ben; ağzımı yumdum, çünkü o denizde bir avuç afyon yuttum ben.

Divan, 1861:1

ای قاعده مستان در همدگر افتادن

استیزه گری کردن در شور و شر افتادن

Haberin olsun; sarhoşların yolu yordamı; birbirine düşmek, kavga gürültü çıkarmak, inat etmek, kötülüklere uğramaktır.

Divan, 1861:2

عاشق بتر از مست است عاشق هم از آن دست است

گویم که چه باشد عشق در کان زر افتادن

Âşıka gelince o, sarhoştan da beterdir; zaten âşık da o ildendir. Âşık olmak nedir?
Söyleyeyim de dinle: Aşk, altın madenine düşmektir.

Divan, 1861:3

زر خود چه بود عاشق سلطان سلاطین است

ایمن شدن از مردن وز تاج سر افتادن

Hattâ altın da nedir ki? Aşk, ölümden kurtuluştur, baştaki taçtan düşme korkusundan emin oluştur.

Divan, 1861:4

درویش به دلق اندر و اندر بغلش گوهر

او ننگ چرا دارد از در به در افتادن

Derviş hırkaya bürünmüştür amma koltuğunda inci vardır, artık derbeder bir hale düşmekten ne diye utansın, arlansın?

Divan, 1861:5

مست آمد دوش آن مه افکنده کمر در ره

آگه نبد از مستی او از کمر افتادن

O ay yüzlü dilber, dün gece sarhoş bir halde çıkageldi; kemerini de yolda düşürmüştü;
öylesine sarhoştu ki kemerinin düştüğünden bile haberi yoktu.

Divan, 1861:6

گفتم که دلا برجه می بر کف جان برنه

کافتاد چنین وقتی وقت است درافتادن

Dedim ki: Kalk ey gönül, sıçra, cana sun şarabı, böylesine bir vakit, böylesine bir fırsat ele geçti, yıkılıp düşmenin tam zamanı.

Divan, 1861:7

با بلبل بستانی همدست شدن دستی

با طوطی روحانی اندر شکر افتادن

Gül bahçesinde bülbüle eş olup şakımanın vakti, rûhanî dudu kuşuyla şekere dalmanın çağı şimdi.

Divan, 1861:8

من بی‌دل و دل داده در راه تو افتاده

والله که نمی‌دانم جای دگر افتادن

Gönlüm bende değil, sana vermişim onu, yolunda düşmüş; yıkılmışım ben, vallahi düşecek başka bir yer bilmiyorum ben.

Divan, 1861:9

گر جام تو بشکستم مستم صنما مستم

مستم مهل از دستم و اندر خطر افتادن

Kadehini kırdıysam sarhoşum güzelim, sarhoş. Tut elimi, tehlikelere düşmeme mâni ol; sarhoşum işte.

Divan, 1861:10

این قاعده نوزاد است وین رسم نو افتاده‌ست

شیشه شکنی کردن در شیشه گر افتادن

Bu kaide yeni doğdu, bu usûl yeni kondu: Şişeyi kırmak, şişeciye sarılmak.

Divan, 1867:1

ای جانک من چونی یک بوسه به چند ای جان

یک تنگ شکر خواهم زان شکرقند ای جان

A benim cancağızım, nasılsın? N’olur a benim canım, bir öpücük ver; a benim canım, o şeker mi şeker dudaklarından bir yük şeker istiyorum ben.

Divan, 1867:2

ای جانک خندانم من خوی تو می دانم

تو خوی شکر داری بالله که بخند ای جان

A benim gülüp duran cancağızım, huyunu bilirim, şeker huylusun sen, Allah için olsun bir gül a benim canım.

Divan, 1867:3

من مرد خریدارم من میل شکر دارم

ای خواجه عطارم دکان بمبند ای جان

Alıcıyım ben, şeker istiyorum, a benim güzel kokular satan güzelim, kapatma dükkânı a benim canım.

Divan, 1867:4

بر نام و نشان او رفتم به دکان او

گفتم که سلام علیک ای سرو بلند ای جان

Adını sanını öğrendim, yerini yurdunu belledim de dükkânına gittim; esenlik sana a yüce, a usûl boylu selvi, a benim canım dedim.

Divan, 1867:5

هر چند که عیاری پرحیله و طراری

این محنت و بیماری بر من مپسند ای جان

Hilecisin, yankesicisin, düzencisin amma etme bu mihneti bana dedim, hastalanmamı, perişan olmamı revâ görme a benim canım.

Divan, 1867:6

از بهر دل ما را در رقص درآ یارا

وز ناز چنین می کن آن زلف کمند ای جان

Gönlümüzü yapmak için oyuna gir, oynamaya koyul ey sevgili, nazla, işveyle o saçları şöylece bir kement gibi kullan a benim canım.

Divan, 1867:7

ای پیش رو خوبان ای شاخ گل خندان

بنمای که دلبندان چون بوسه دهند ای جان

A güzellerin güzeli, a gülen gül dalı, güzeller nasıl öpücük verirler, bir göster a benim canım.

Divan, 1867:8

من بنده بر این مفرش می سوزم من خوش خوش

می رقصم در آتش مانند سپند ای جان

Bir kulum ben, yerlere döşenmişim, bir güzelce, bir hoşça yanıp tütüyorum, üzerlik tohumu gibi ateşler içinde kaynayıp duruyorum a benim canım.

Divan, 1875:1

ای یار مقامردل پیش آ و دمی کم زن

زخمی که زنی بر ما مردانه و محکم زن

A oyunbaz gönüllü sevgili, bir an beri gel de mızıkçılık etme; mademki vurup yaralıyorsun bizi, bâri ercesine, adamakıllı vur, adamakıllı yarala.

Divan, 1875:2

گر تخت نهی ما را بر سینه دریا نه

ور دار زنی ما را بر گنبد اعظم زن

Bize taht kuracaksan denizin ortasında kur; bize darağacı dikeceksen yüce gök kubbenin üstüne dik.

Divan, 1875:3

ازواج موافق را شربت ده و دم دم ده

امشاج منافق را درهم زن و برهم زن

Birbirine uygun eşlere şerbet ver, üfür onlara; birbirine karışmış, fakat uyuşmamış ikiyüzlüleri birbirine kat, kır geçir onları.

Divan, 1875:4

اکسیر لدنی را بر خاطر جامد نه

مخمور یتیمی را بر جام محرم زن

Ledün iksirini donmuş kalmış hatıra sür de canlansın, altın kesilsin; tek ü tenha kalıştan, eşsizlikten mahmurlaşmış kişiye sun haram edilmiş şarabı da herkese eş olsun.

Divan, 1875:5

در دیده عالم نه عدلی نو و عقلی نو

وان آهوی یاهو را بر کلب معلم زن

Dünyanın gözüne yepyeni bir adalet göster, dünyaya yepyeni bir akıl ver; o yâ hû diyarının ceylanını sal talim görmüş av köpeğine de avlasın o köpeği.

Divan, 1875:6

اندر گل بسرشته یک نفخ دگر دردم

وان سنبل ناکشته بر طینت آدم زن

Karılıp yoğrulmuş balçığa bir kere daha üfür, eğil, üfür de üfürürken o büklüm büklüm saçları Âdem’in balçığına bir saç.

Divan, 1875:7

گر صادق صدیقی در غار سعادت رو

چون مرد مسلمانی بر ملک مسلم زن

Gerçeğe baş eğen gerçeksen kutluluk mağarasına git, Müslüman bir ersen teslim oluş ülkesine var.

Divan, 1875:8

جان خواسته‌ای ای جان اینک من و اینک جان

جانی که تو را نبود بر قعر جهنم زن

A benim canım, can istemişsin, işte buracıktayım ben, işte buracıkta can; sana feda olmayacak canı tut da cehennemin ta dibine at.

Divan, 1875:9

خواهی که به هر ساعت عیسی نوی زاید

زان گلشن خود بادی بر چادر مریم زن

Her an bir yepyeni İsa’nın doğmasını istiyorsan senin o gül bahçenden bir yeldir estir de yolla Meryem’in büründüğü elbiseye.

گر دار فنا خواهی تا دار بقا گردد

آن آتش عمرانی در خرمن ماتم زن

Yokluk yurdunun varlık yurdu olmasını istiyorsan o; İmranoğlu Mûsa'nın gördüğü ateşi sal matem harmanına, yansın gitsin.

Divan, 1875:11

خواهی تو دو عالم را همکاسه و هم یاسه

آن کحل اناالله را در عین دو عالم زن

İki âlimin de aynı kâseden yiyip içmesini, aynı yola yordama sahip olmasını istiyorsan o, ben Allah’ım sürmesini çek iki âlemin de gözüne.

Divan, 1875:12

من بس کنم اما تو ای مطرب روشن دل

از زیر چو سیر آیی بر زمزمه بم زن

A aydın gönüllü çalgıcı, ben susuyorum, fakat sen, dinleyenleri zîr perdesine doyurdun mu tut, bem perdesinden çalmaya başla.

Divan, 1875:13

تو دشمن غم‌هایی خاموش نمی‌شایی

هر لحظه یکی سنگی بر مغز سر غم زن

Sen gamların, kederlerin düşmanısın, susmak yarışmıyor sana; her an gamın başına bir yeni taş at.

Divan, 1884:1

آن ساعد سیمین را در گردن ما افکن

بر سینه ما بنشین ای جان منت مسکن

O gümüş kolları dola boynuma, canım sana yer yurt, gel bağrıma.

Divan, 1884:2

سرمست شدم ای جان وز دست شدم ای جان

ای دوست خمارم را از لعل لبت بشکن

Sarhoş oldum ey can, elden çıktım ey can, lâ'l dudaklarınla mahmurluğumu dağıt ey dost.

Divan, 1884:3

ای ساقی هر نادر این می ز چه خم داری

من بنده ظلم تو از بیخ و بنم برکن

Ey her yüce ere sâkîlik eden, ey herkesi esritip baştan çıkaran, şu şarabı hangi küpten doldurdun? Zulmüne kul köle kesildiğim güzel, çek beni, ta kökümden sök çıkar.

Divan, 1884:4

هم پرده من می در هم خون دلم می خور

آخر نه تویی با من شاباش زهی ای من

Hem perdemi yırt, hem gönlümün kanını dök, sonucu benimle değil misin? Ne mutlu bana, ne mutlu.

Divan, 1884:5

از دوست ستم نبود بر مست قلم نبود

جز عفو و کرم نبود بر مست چنین مسکن

Dosttan gelen sitem değildir, sarhoşun da suçuna bakılmaz, sarhoş ancak bağışlanır, kırma, böyle beni.

Divan, 1884:6

از معدن خویش ای جان بخرام در این میدان

رونق نبود زر را تا باشد در معدن

A benim canım, madeninden çık da salına salına gel şu meydana; madende bulundukça altın bile parlamaz, parıltı vermez.

Divan, 1884:7

با لعل چو تو کانی غمگین نشود جانی

در گور و کفن ناید تا باشد جان در تن

Senin gibi madenden çıkmış bir lâ'l, adamla beraber olursa hiçbir can gama, gussaya düşmez. Can bedendeyken hiç kimse kefene sarılmaz, mezara gömülmez.

Divan, 1914:1

اگر خواهی مرا می در هوا کن

وگر سیری ز من رفتم رها کن

Beni istiyorsan kaldır şarap kadehini sun bana. Yok, bana doymuşsan gittim işte, bırak beni artık.

Divan, 1914:2

نیم قانع به یک جام و به صد جام

دوساله پیش تو دارم قضا کن

Bir kadehi yeter bulamam; katında iyi yıllık şarabım var; onu kaza et.

Divan, 1914:3

بده می گر ننوشم بر سرم ریز

وگر نیکو نگفتم ماجرا کن

Sun şarabı, içmezsem dök başıma; iyi söylemediysem kavgaya giriş benimle.

Divan, 1914:4

من از قندم مرا گویی ترش شو

تو ماشی را بگیر و لوبیا کن

Ben şeker gibiyim, bal gibi; sense ekşi ol diyorsun bana. Börülceyi al da fasulye yap bakayım.

Divan, 1914:5

سر خم را به کهگل هین مبندا

دل خم را برآور دلگشا کن

Küpün ağzını samanlı balçıkla sıvama; küpün gönlünü göster de gönüller açıcı bir hale getir.

Divan, 1914:6

مرا چون نی درآوردی به ناله

چو چنگم خوش بساز و بانوا کن

Ney gibi beni feryada getiren sensin; çeng gibi akort et beni de nağmelendir.

Divan, 1914:7

اگر چه می زنی سیلیم چون دف

که آوازی خوشی داری صدا کن

Tef gibi bana da, güzel sesin var, seslen diye silleler vuruyorsun ama.

Divan, 1914:8

چو دف تسلیم کردم روی خود را

بزن سیلی و رویم را قفا کن

Tef gibi yüzümü teslim etmişim sana; yüzümü kafa say da vur silleyi gitsin.

Divan, 1914:9

همی‌زاید ز دف و کف یک آواز

اگر یک نیست از همشان جدا کن

Tefle el avuç bir ses çıkarır; bir değilse var birbirinden ayır onları.

Divan, 1914:10

حریف آن لبی ای نی شب و روز

یکی بوسه پی ما اقتضا کن

A ney, gece gündüz o dudağa eş dostsun sen; bir öpücük de bize iste, n’olur?

Divan, 1914:11

تو بوسه باره‌ای و جمله خواری

نگیری پند اگر گویم سخا کن

Öpüşe düşkünsün, hor, hakir olmuşsun sen; cömertlik et desem bile öğüt tutmazsın ki.

Divan, 1914:12

شدی ای نی شکر ز افسون آن لب

ز لب ای نیشکر رو شکرها کن

A kamış, o dudakların afsunuyla şeker oldun; yürü a şekerkamışı, o dudaklara ulaştığın için şükürler et.

Divan, 1914:13

نه شکر است این نوای خوش که داری

نوای شکرین داری ادا کن

Güzel sesin var ama şükür bu değil; şeker gibi bir sesin var ya, o sesle seslen.

Divan, 1914:14

خموش از ذکر نی می باش یکتا
که نی گوید که یکتا را دو تا کن

Sus, neyi anmayı bırak; çünkü ney, biri iki et diyor sana.

Divan, 1936:1

عاشقان نالان چو نای و عشق همچون نای زن

تا چه‌ها در می دمد این عشق در سرنای تن

Âşıklar ney gibi feryat etmede, aşksa sanki neyzen; bakalım bu aşk benim neyimle neler üfleyecek?

Divan, 1936:2

هست این سر ناپدید و هست سرنایی نهان

از می لب‌هاش باری مست شد سرنای من

Ney meydanda da neyzen gizli; lâ’l dudaklarından neyim sarhoş oldu gitti.

گاه سرنا می نوازد گاه سرنا می گزد

آه از این سرنایی شیرین نوای نی شکن

Gâh neyimi okşamada, gâh ısırmada; ah şu güzel sesli, ney kıran neyzenden, ah.

Divan, 1936:4

شمع و شاهد روی او و نقل و باده لعل او

ای ز لعلش مست گشته هم حسن هم بوالحسن

Mum da yüzü, güzel de yüzü; şarap da lâ'l dudakları, meze de; a lâ'l dudaklarıyla Hasan'ı da sarhoş eden güzel, Hasan'ın babasını da.

Divan, 1936:5

بوحسن گو بوالحسن را کو ز بویش مست شد

وان حسن از بو گذشت و قند دارد در دهن

Öylesine güzellik bu ki kokusundan sarhoş oldu Hasan’ın babası; Hasan’sa kokudan da geçti, ağzında şekerler var onun.

Divan, 1936:6

آسمان چون خرقه رقصان و صوفی ناپدید

ای مسلمانان کی دیده‌ست خرقه رقصان بی‌بدن

Gökyüzü bir hırka ki semâ’a girmiş, oynuyor, fakat sûfî görünmüyor; a Müslümanlar, bedensiz hırkanın oynadığını kim görmüş?

Divan, 1936:7

خرقه رقصان از تن است و جسم رقصان است ز جان

گردن جان را ببسته عشق جانان در رسن

Hırka bedenle oynar, beden canla; canın boynunu da sevgilinin aşkı bir iple bağlamış.

Divan, 1936:8

ای دل مخمور گویی باده‌ات گیرا نبود

باده گیرای او وانگه کسی با خویشتن

A mahmur gönül, şarabın pek tutmadı beni diyorsun, hiç onun keskin şarabını birisi içer de sonra kendinde kalır mı?

Divan, 1946:1

کاشکی از غیر تو آگه نبودی جان من

خود ندانستی بجز تو جان معنی دان من

Keşke canım, senden başka kimsecikleri bilmeseydi, tanımasaydı; anlamları bilen canım, senden başka hiçbir şeycik bilmeseydi.

Divan, 1946:2

تا نه ردی کردمی و نی تردد نی قبول

بودمی بی‌دام و بی‌خاشاک در عمان من

Ne kimseyi reddetseydim, ne tereddüde düşseydim, ne kabullenseydim; tuzaksız, çerçöpsüz kendi ummanıma dalıp gitseydim.

Divan, 1946:3

غیر رویت هر چه بینم نور چشمم کم شود

هر کسی را ره مده ای پرده مژگان من

Yüzünden başka ne görürsem gözümün nuru azalıyor; a benim perdeye benzer kirpiklerim, yol vermeyin herkese.

Divan, 1946:4

سخت نازک گشت جانم از لطافت‌های عشق

دل نخواهم جان نخواهم آن من کو آن من

Aşkın inceliklerinden pek inceldi canım; gönül de istemiyorum, can da istemiyorum, nerde benimki, nerde o?

Divan, 1946:5

همچو ابرم روترش از غیرت شیرین خویش

روی همچون آفتابت بس بود برهان من

Şirin sevgilimi kıskanıyorum da bulut gibi yüzüm ekşi; güneşe benzer yüzün, yeter bana delil.

Divan, 1946:6

رو مگردان یک زمان از من که تا از درد تو

چرخ را بر هم نسوزد دود آتشدان من

Bir an bile yüzünü çevirme benden de ateşlerle dopdolu gönlümün dumanı gökyüzünü yakıp yandırmasın, ne var ne yoksa birbirine katmasın.

Divan, 1946:7

تا خموشم من ز گلزار تو ریحان می برم

چون بنالم عطر گیرد عالم از ریحان من

Sustuğum zaman senin gül bahçenden reyhanlar devşiririm; ağlamaya başlayınca da âlem reyhanımın kokusuyla dolar.

Divan, 1946:8

من که باشم مر تو را من آنک تو نامم نهی

تو کی باشی مر مرا سلطان من سلطان من

Sana karşı kim oluyorum ben? Adını taktığın biri; fakat sen neyimsin benim? Sultanım, padişahım.

Divan, 1946:9

چون بپوشد جعد تو روی تو را ره گم کنم

جعد تو کفر من آمد روی تو ایمان من

Saçların yüzünü örtünce yolumu yitiririm; saçların küfrüm benim, yüzün imanım.

Divan, 1946:10

ای به جان من تو از افغان من نزدیکتر

یا فغانم از تو آید یا تویی افغان من

A canıma feryadımdan da yakın olan, ya feryadım senden geliyor, yahut sensin feryadım.

Divan, 1958:1

ساقیا چون مست گشتی خویش را بر من بزن

ذکر فردا نسیه باشد نسیه را گردن بزن

Sâkî, mademki sarhoş oldun, sarıl bana; yarını anış veresiyedir, veresiye alışverişin kır boynunu.

Divan, 1958:2

سال سال ماست و طالع طالع زهره‌ست و ماه

ای دل این عیش و طرب حدی ندارد تن بزن

Yıl bizim yılımız, talihimiz Zühre’yle Ay’ın talihi; a gönül, bu ibretin, bu zevkin sonu yoktur, sus, esenleş.

Divan, 1958:3

تا درون سنگ و آهن تابش و شادی رسید

گر تو را باور نیاید سنگ بر آهن بزن

Zevk, neşe parıltısı, ta taşın, demirin gönlüne dek ulaştı; eğer inanmıyorsan vur taşı demire.

Divan, 1958:4

بنگر اندر میزبان و در رخش شادی ببین

بر سر این خوان نشین و کاسه در روغن بزن

Ev sahibine bak, yüzündeki sevinci seyret; otur şu sofranın başına, daldır kâseyi yağa.

Divan, 1958:5

عقل زیرک را برآر و پهلوی شادی نشان

جان روشن را سبک بر باده روشن بزن

Her şeyi anlayan aklı çek, neşenin yanına oturt; aydın canı tez, apaydın şaraba at.

Divan, 1958:6

شاخه‌ها سرمست و رقصانند از باد بهار

ای سمن مستی کن و ای سرو بر سوسن بزن

Dallar sarhoş, oynayıp duruyorlar bahar yeliyle; a yasemin, sen de sarhoşluk et, a selvi, sarıl yasemine.

Divan, 1958:7

جامه‌های سبز ببریدند بر دکان غیب

خیز ای خیاط بنشین بر دکان سوزن بزن

Gayb dükkânında yeşil elbiseler biçtiler, kalk a terzi, otur dükkâna, batır iğneyi kumaşa.

Divan, 1963:1

پرده بردار ای حیات جان و جان افزای من

غمگسار و همنشین و مونس شب‌های من

A benim canıma can katan hayatım, perdeyi kaldır; kaldır ey gamımı yiyen, benimle düşüp kalkan, geceleri bana eş dost olan sevgili.

Divan, 1963:2

ای شنیده وقت و بی‌وقت از وجودم ناله‌ها

ای فکنده آتشی در جمله اجزای من

A vakitli, vakitsiz feryatlarımı duyan, a varlığımın bütün zerrelerine bir ateştir, salan.

Divan, 1963:3

در صدای کوه افتد بانگ من چون بشنوی

جفت گردد بانگ که با نعره و هیهای من

Feryadım dağa vurdu mu dinlersen duyarsın ki dağın sesi de benim hey-hey naralarımla çift olur, o da seslenir benimle.

Divan, 1963:4

ای ز هر نقشی تو پاک و ای ز جان‌ها پاکتر

صورتت نی لیک مغناطیس صورت‌های من

Sen her şekilden arısın, canlardan da temizsin; şeklin yok amma benim bütün şekillerimin mıhladızısın sen.

Divan, 1963:5

چون ز بی‌ذوقی دل من طالب کاری بود

بسته باشم گر چه باشد دلگشا صحرای من

Zevksizlikten gönlüm bir iş görmeyi kurdu mu, bulunduğum ova gönül açıcı bile olsa daracık bir yerde bağlanmışa dönerim.

Divan, 1963:6

بی تو باشد جیش و عیش و باغ و راغ و نقل و عقل

هر یکی رنج دماغ و کنده‌ای بر پای من

Sensiz zevk de, işret de, bağ bahçe de, fikir de, akıl da boş; bunların her biri baş ağrısı olur, ayağıma vurulmuş tomruk kesilir.

Divan, 1963:7

تا ز خود افزون گریزم در خودم محبوستر

تا گشایم بند از پا بسته بینم پای من

Kendimden ne kadar kaçarsam o kadar mahpus olurum kendime; ayağımın bağını
çözdüm mü bakarım da ayağımı gene de bağlanmış görürüm.

Divan, 1963:8

ناگهان در ناامیدی یا شبی یا بامداد

گوییم اینک برآ بر طارم بالای من

Ümitsizliğe düşüveririm de ya bir gece vakti, ya da bir seher çağı, haydi derim, doğ, doğ, benim yüce damıma vur.

Divan, 1963:9

آن زمان از شکر و حلوا چنان گردم که من

گم کنم کاین خود منم یا شکر و حلوای من

İşte o zaman şekerle, helva ile öyle bir hale gelirim ki kendimi kaybederim de bu benim derim, yahut da şekerim, helvam bu.

Divan, 1963:10

امشب از شب‌های تنهایی است رحمی کن بیا

تا بخوانم بر تو امشب دفتر سودای من

Bu gece, yalnızlık gecelerinden bir gece, bir merhamet et bize de sevda defterimi okuyayım sana bu gece.

Divan, 1963:11

همچو نای انبان در این شب من از آن خالی شدم

تا خوش و صافی برآید ناله‌ها و وای من

Ney gibi, feryatlarım, vahlarım, eyvahlarım güzel, temiz çıksın diye dağarcığımı boşalttım bu gece.

Divan, 1963:12

زین سپس انبان بادم نیستم انبان نان

زانک از این ناله است روشن این دل بینای من

Bundan böyle yel dağarcığıyım, ekmek dağarcığı değil; çünkü şu görür gönlüm bu feryatlarla aydın.

Divan, 1963:13

درد و رنجوری ما را داروی غیر تو نیست

ای تو جالینوس جان و بوعلی سینای من

Derdimizin, hastalığımızın senden başka ilacı, dermanı yok; sen can Calinos'usun, benim Ebû Ali Sînâ'msın sen.

Divan, 1970:1

مطربا بردار چنگ و لحن موسیقار زن

آتش از جرمم بیار و اندر استغفار زن

Çalgıcı, çengi kaldır da mûsîkar çalmaya başla… suçumdan bir ateş al, tövbeyi, istiğfarı ver ateşe.

Divan, 1970:2

ای کلیم عشق بر فرعون هستی حمله بر

بر سر او تو عصای محو موسی وار زن

Aşk Kelîm'i, varlık Firavun'unu bir uğurdan yok et; Mûsa'nın yokluk sopasını çal başına Firavun'un.

Divan, 1970:3

عقل از بهر هوس‌ها دارداری می کند

زود چشمش را ببند و بهر او تو دار زن

Akıl heveslere kapılır da gecikirse, tez bağla gözlerini, kur onun için bir darağacı.

Divan, 1970:4

ور بگوید من به دانش نظم کاری می کنم

آتشی دست آور و در نظم و اندر کار زن

Ben bilgimle bir iş düzeceğim derse, bir ateş ele geçir de yak, yandır o işin düzenini.

Divan, 1970:5

در غریبستان جان تا کی شوی مهمان خاک

خاک اندر چشم این مهمان و مهمان دار زن

Cana gurbet yurdu olan şu toprakta niceye bir konuk kalacaksın? Şu konuğun da gözlerine toprak serp, ev sahibinin de.

Divan, 1970:6

مطربا حسنت ز پرگار خرد بیرونتر است

خیمه عشرت برون از عقل و از پرگار زن

Çalgıcı, güzelliğin, aklın anlayacağı bir şey değil; onun anlayışından üstün… zevk çadırını aklın, pergelle ölçüp biçilecek yerin sınırından dışarda kur.

Divan, 1970:7

تار چنگت را ز پود صرف می جانی بده

زان حراره کهنه نوبخت بر اوتار زن

Çenginin arışına arı duru şarabı argaç et; tellerini onunla ör… o ezelî ıssılıkla tellere yeni bir baht ver.

Divan, 1970:8

بر در مخدوم شمس الدین ز دیده آب زن

در همه هستی ز نار چهره او نار زن

Efendiler efendisi Şemseddin’in kapısını gözyaşlarınla ıslat; onun yüzünün ateşiyle bütün varlığı yak gitsin.

Divan, 1970:9

از یکی دستان او خورشید و مه را خفته کن

پس نهان زو چنگ اندر دولت بیدار زن

Onun nağmelerinden birini al, Güneş'le Ay'a pay et; sonra yürü, uyanık devletin kapısında çeng çal.

Divan, 1970:10

عقل هشیارت قبایی دوخت بهر شمس دین

تو ز عشق او به چشم منکران مسمار زن

Uyanık aklın, Şemseddin için bir kaftan dikti; sen de var onun aşkıyla münkirlerin gözlerine mıh çak.

Divan, 1970:11

بر براق عشق بنشین جانب تبریز رو

و آنگهی زانو ز بهر غمزه خون خوار زن

Aşk Burâk'ına bin, Tebriz'e yürü, varınca da o kanlar içen bakışlar için diz çök.

Divan, 1986:1

صنما به چشم شوخت که به چشم اشارتی کن

نفسی خراب خود را به نظر عمارتی کن

A güzel, şuh gözlerin için olsun, bir solukcağız göz ucuyla bak; yıkıp yerlere serdiğini bakışınla onar.

Divan, 1986:2

دل و جان شهید عشقت به درون گور قالب

سوی گور این شهیدان بگذر زیارتی کن

Gönül de beden mezarının içinde senin şehidin, can da… bu şehitlerin yattıkları yere gel de bir ziyaret et onları.

Divan, 1986:3

تو چو یوسفی رسیده همه مصر کف بریده

بنما جمال و بستان دل و جان تجارتی کن

Sen bir Yusuf gibi çıkagelmişsin, bütün Mısır halkı ellerini doğramış… bir yüzünü göster de gönlü de al, canı da; bir alışverişte bulun.

و اگر قدم فشردی به جفا و نذر کردی

بشکن تو نذر خود را چه شود کفارتی کن

Ayağını direndiysen, cefada bulunmaya and içtiysen andından dön, n'olur yâni, kefaret ver.

Divan, 1986:5

تو مگو کز این نثارم ز شما چه سود دارم

تو ز سود بی‌نیازی بده و خسارتی کن

Bundan size döker, saçarsam ne fayda ederim deme; yalvarıp yakarmazlık kârından ver; bir de ziyan ediver.

Divan, 1986:6

رخ همچو زعفران را چو گل و چو لاله گردان

سه چهار قطره خون را دل بابشارتی کن

Safrana dönmüş yüzü güle çevir, lâleye benzet… üç dört katrecik kanı muştuluklar almış gönül haline getir.

Divan, 1986:7

چو غلام توست دولت نکشد ز امر تو سر

به میان ما و دولت ملکا سفارتی کن

Devlet kulundur kölendir senin; buyruğuna karşı baş çekmez… bizimle devlet arasında elçilik et a padişahım.

Divan, 1986:8

چو به پیش کوه حلمت گنهان چو کاه آمد

به گناه چون که ما نظر حقارتی کن

Senin yumuşaklık dağına karşı suçlar saman çöpü gibidir; dağ gibi suçlarımıza şöylece bir bakıver gitsin.

Divan, 1986:9

تن ما دو قطره خون بد که نظیف و آدمی شد

صفت پلید را هم صفت طهارتی کن

Bedenimiz iki katre kandı; güzelleşti, insan oldu… Pis huyumuzu iyi huya sen döndür.

Divan, 1986:10

ز جهان روح جان‌ها چو اسیر آب و گل شد

تو ز دار حرب گلشان برهان و غارتی کن

Canlar rûh dünyasından ayrıldılar, balçığa tutsak oldular… sen şu balçık savaş yerinden yağmala, kurtar onları.

Divan, 1986:11

چو ز حرف توبه کردم تو برای طالبان را

جز حرف پرمعانی علم و امارتی کن

Harfe tövbe ettim ben; isteklilere, anlamlarla dolu harflerle başka bir anlatış bayrağı aç da beylik et artık.

Divan, 1986:12

ز برای گرم کردن بود این دم چو آتش

جز دم تو تابشی را سبب حرارتی کن

Divan, 1986:13

تو که شاه شمس دینی تبریز نازنین را

به ظهور نیر خود وطن بصارتی کن

Tebrizli padişah Şemseddin’sin sen; ışığını belirt de nazlı Tebriz’i can gözüne, gönül görüşüne yurt et.

Divan, 1989:1

جنتی کرد جهان را ز شکر خندیدن

آنک آموخت مرا همچو شرر خندیدن

Bana kıvılcım gibi gülmeyi öğreten, şeker gibi gülüşüyle dünyayı cennete çevirdi.

Divan, 1989:2

گر چه من خود ز عدم دلخوش و خندان زادم

عشق آموخت مرا شکل دگر خندیدن

Yokluktan da gönlü hoş bir halde gülerek doğdum ama, aşk bir başka çeşit gülmeyi öğretti bana.

Divan, 1989:3

بی جگر داد مرا شه دل چون خورشیدی

تا نمایم همه را بی‌ز جگر خندیدن

Herkese gamsız, mihnetsiz gülüşü göstereyim diye, padişah bana güneş gibi gamsız, pussuz bir gönül verdi.

Divan, 1989:4

به صدف مانم خندم چو مرا درشکنند

کار خامان بود از فتح و ظفر خندیدن

Beni kırsalar bile sedefe benzerim, güler de gülerim… zâti bir genişliğe, bir üstünlüğe ulaşınca gülmek ham kişilerin harcıdır.

Divan, 1989:5

یک شب آمد به وثاق من و آموخت مرا

جان هر صبح و سحر همچو سحر خندیدن

O her sabahın, her seher çağının canı, bir gece odama geldi de seher gibi gülmeyi öğretti bana.

Divan, 1989:6

گر ترش روی چو ابرم ز درون خندانم

عادت برق بود وقت مطر خندیدن

Bulut gibi yüzüm ekşi ama içimden gülüyorum… yağmur yağarken gülmek şimşeğin âdetidir.

Divan, 1989:7

چون به کوره گذری خوش به زر سرخ نگر
تا در آتش تو ببینی ز حجر خندیدن

Potayı ocağa vurdun mu, kızıl altını seyret de ateşte taşın nasıl güldüğünü gör.

Divan, 1989:8

زر در آتش چو بخندید تو را می گوید

گر نه قلبی بنما وقت ضرر خندیدن

Altın ateşte güler de sana der ki: Kalp değilsen zarar ettiğin vakit gül.

Divan, 1989:9

گر تو میر اجلی از اجل آموز کنون

بر شه عاریت و تاج و کمر خندیدن

Ecel beyiysen iğreti padişaha, taca, kemere gülüşü var da, ecelden öğren şimdi.

Divan, 1989:10

ور تو عیسی صفتی خواجه درآموز از او

بر غم شهوت و بر ماده و نر خندیدن

İsa huyluysan a hoca, var da şehvet gamına, erkeğe, dişiye gülmeyi ondan öğren.

Divan, 1989:11

ور دمی مدرسه احمد امی دیدی

رو حلالستت بر فضل و هنر خندیدن

Ümmî Ahmed’in medresesini bir soluk gördüysen yürü, helâldir sana üstünlüğe, hünere gülmek.

Divan, 1989:12

ای منجم اگرت شق قمر باور شد

بایدت بر خود و بر شمس و قمر خندیدن

A yıldız bilgini, Ay’ın bölündüğüne inandıysan kendine de gülmen gerek, Güneş’e, Ay’a da gülmen.

Divan, 1989:13

همچو غنچه تو نهان خند و مکن همچو نبات

وقت اشکوفه به بالای شجر خندیدن

Gonca gibi gizli gül; bitkiler çiçek verdiği zaman dalın üstünde gülerler ya, onlar gibi değil.

Divan, 2020:1

ای خدا این وصل را هجران مکن

سرخوشان عشق را نالان مکن

A Tanrı, bu buluşmayı döndürme ayrılığa; ağlatma aşk sarhoşlarını.

باغ جان را تازه و سرسبز دار

قصد این مستان و این بستان مکن

Can bahçesini tazeleştir, yemyeşil et; kastetme şu sarhoşlara, kastetme şu bağa bahçeye.

Divan, 2020:3

چون خزان بر شاخ و برگ دل مزن

خلق را مسکین و سرگردان مکن

Güz mevsimi gibi dökme gönül yapraklarını, kırma gönül dallarını; halkı yoksul etme, perişan etme.

Divan, 2020:4

بر درختی کشیان مرغ توست

شاخ مشکن مرغ را پران مکن

Senin kuşunun yuvası bulunan ağacın kırma dalını, yakıp yandırma o kuşu.

Divan, 2020:5

جمع و شمع خویش را برهم مزن

دشمنان را کور کن شادان مکن

Kendi topluluğunu, kendi mumunu katma birbirine, kırma, dökme; kör et düşmanları, güldürme onları.

Divan, 2020:6

گر چه دزدان خصم روز روشنند

آنچ می‌خواهد دل ایشان مکن

Hırsızlar aydın güne düşmandır amma yapma, etme onların gönüllerinin istediğini.

Divan, 2020:7

کعبه اقبال این حلقه است و بس

کعبه اومید را ویران مکن

Devlet, ikbal Kâbe’si, ancak bu halkadır; yıkma ümit Kâbe’sini.

این طناب خیمه را برهم مزن

خیمه توست آخر ای سلطان مکن

Çadırın şu direğini sökme; sonucu senin çadırındır padişahım, etme eyleme.

Divan, 2020:9

نیست در عالم ز هجران تلختر

هرچ خواهی کن ولیکن آن مکن

Dünyada ayrılıktan acı bir şey yoktur; ne istersen yap, yapma onu yalnız.

Divan, 2029:1

ای مرغ آسمانی آمد گه پریدن

وی آهوی معانی آمد گه چریدن

Ey göklerde uçan kuş, uçma çağı geldi, ey mânalar ceylanı, yayım zamanı erişti.

Divan, 2029:2

ای عاشق جریده بر عاشقان گزیده

بگذر ز آفریده بنگر در آفریدن

Ey tek âşık, ey âşıklar arasından seçilen, artık yaratılmıştan geç de yaratılışı seyret, yaratana dal.

آمد تو را فتوحی روحی چگونه روحی

کو چون خیال داند در دیده‌ها دویدن

Sana bir feyzdir geldi. Rûhsun, amma nasıl rûh? Öylesine rûh ki hayal gibi gözlerde koşmayı bilir.

Divan, 2029:4

این دم حکم بیاید تعلیم نو نماید

بی‌گوش سر شنیدن بی‌دیده ماه دیدن

Şimdi hüküm gelir; sana da öğretirler kulaksız duymayı, gözsüz görmeyi.

Divan, 2029:5

داند سبل ببردن هم مرده زنده کردن

هم تخت و بخت دادن هم بنده پروریدن

O, hem bıyık burmayı bilir, hem ölüyü diriltmeyi. Hem taht, baht vermeyi bilir, hem kulu yetiştirip geliştirmeyi.

آن یوسف معانی و آن گنج رایگانی

خود را اگر فروشد دانی عجب خریدن

O mânalar Yusuf'u, o bedava define, kendisini aşağılattı, değerini azalttı amma acaba sen satın almasını biliyor musun?

Divan, 2029:7

کو مشتری واقف در دو دم مخالف

در پرده ساز کردن در پرده‌ها دویدن

Nerde o Müşteri ki sazı iki aykırı perdeden akort etmesini de bilsin, perdeleri yırtmasını da?

Divan, 2029:8

ای عاشق موفق وی صادق مصدق

می‌بایدت چو گردون بر قطب خود تنیدن

Ey başarılar elde eden âşık, ey tasdik edilmiş gerçek er, gökler gibi kendi milinin çevresinde dönmen gerek.

Divan, 2029:9

در بیخودی تو خود را می‌جوی تا بیابی

زیرا فراق صعب است خاصه ز حق بریدن

Kendini yoklukta ara da bul; ayrılık zordur çünkü, güçtür, hele Hak’tan ayrılık.

Divan, 2029:10

لب را ز شیر شیطان می‌کوش تا بشویی

چون شسته شد توانی پستان دل مکیدن

Dudağını şeytan sütünden yumaya, arıtmaya çalış; yıkandı, arındı mı gönül memesini emebilirsin artık.

ای عشق آن جهانی ما را همی‌کشانی

احسنت ای کشنده شاباش ای کشیدن

Ey o cihanın aşkı, bizi çekip duruyorsun; ne de güzel çekiyorsun ey çeken, aferin sana da. Ne de güzel çekiliyorsun, maşallah sana da.

هم آفتاب داند از شرق رو نمودن

ار نی به مرکز او نتوان به تک رسیدن

Doğudan yüz göstermeyi de güneş bilir; yoksa koşarak ona ulaşmanın, onu görüp bilmenin imkânı mı var?

Divan, 2029:13

خامش که شرح دل را گر راه گفت بودی

در کوه درفتادی چون بحر برطپیدن

Sus, gönül ahvalini söylemenin imkânı olsaydı dağ bile deniz gibi çarpınıp çırpınmaya başlardı.

تبریز شمس دین را هم ناگهان ببینی

وآنگه از او بیابی صبح ابد دمیدن

Tebrizli Şemseddin’i ansızın görürsen ebedîlik şarabının ışıyışını o zaman onun sayesinde görür, bulursun.

Divan, 2030:1

گفتی مرا که چونی در روی ما نظر کن

گفتی خوشی تو بی‌ما زین طعنه‌ها گذر کن

Nasılsın dedin bize; yüzümüze bak da ne halde olduğumuzu anla. Biz yokken iyi misin dedin, bırak şu kınamaları.

Divan, 2030:2

گفتی مرا به خنده خوش باد روزگارت
کس بی‌تو خوش نباشد رو قصه دگر کن

Gülerek, günlerin hoş geçsin dedin; sen olmadıkça hiç kimsenin günü hoş geçmez,
başka bir hikâyeye başla.

Divan, 2030:3

گفتی ملول گشتم از عشق چند گویی

آن کس که نیست عاشق گو قصه مختصر کن

Usandım artık, ne vakte dek boyuna aşktan bahsedeceksin dedin; sen git de âşık olmayana hikâyeyi kısa kes de.

Divan, 2030:4

در آتشم در آبم چون محرمی‌نیابم

کنجی روم که یا رب این تیغ را سپر کن

Bir mahrem bulamıyorum da ateşler içindeyim, sular içindeyim âdeta, bir bucağa gideyim de şu kılıcı kalkan et yarabbi, ben susayım, bir dost, bir mahrem söylesin halimi.

Divan, 2030:5

گستاخمان تو کردی گفتی تو روز اول

حاجت بخواه از ما وز درد ما خبر کن

Bizi sen küstah ettin, daha ilk gün, dileğin neyse iste bizden dedin, öyleyse derdimizden haber al.

Divan, 2030:6

گفتی شدم پریشان از مفلسی یاران

بگشا دو لب جهان را پردر و پرگهر کن

Dostların müflisliğinden perişan oldum dedin, iki dudağını aç da dünyayı incilerle, mücevherlerle doldur.

Divan, 2030:7

گفتی کمر به خدمت بربند تو به حرمت

بگشا دو دست رحمت بر گرد من کمر کن

Hürmetle hizmet kemerini kuşan dedin, iki rahmet elini aç da kucakla beni öyleyse.

Divan, 2037:1

چون جان تو می‌ستانی چون شکر است مردن

با تو ز جان شیرین شیرینتر است مردن

Canı sen aldıktan sonra ölüm şeker gibidir; seninle olduktan sonra ölmek tatlı candan da tatlıdır bize.

Divan, 2037:2

بردار این طبق را زیرا خلیل حق را

باغ است و آب حیوان گر آذر است مردن

Kaldır şu örtüyü, gizleme gerçeği; ölüm ateş gibidir amma Tanrı Halil’ine bahçedir, abıhayattır.

Divan, 2037:3

این سر نشان مردن و آن سر نشان زادن

زان سرکشی نمیرد نی زین مراست مردن

Ölüm bu yandadır, halbuki o yanda doğmaktır ölüm; orda, hayır, hiç kimse ölmez, ölüm burdadır ancak.

Divan, 2037:4

بگذار جسم و جان شو رقصان بدان جهان شو

مگریز اگر چه حالی شور و شر است مردن

Bırak bedeni de can ol, oynaya oynaya o dünyaya git; ölüm acıdır, kötüdür şimdi, fakat korkma ölümden.

Divan, 2037:5

والله به ذات پاکش نه چرخ گشت خاکش

با قند وصل همچون حلواگر است مردن

Dokuz göğün de kendisine toprak kesildiği Tanrı’nın tertemiz zatına and olsun ki ölüm vuslat şekeriyle helva pişiren helvacıya benzer.

Divan, 2037:6

از جان چرا گریزیم جان است جان سپردن

وز کان چرا گریزیم کان زر است مردن

Ne diye candan kaçayım? Can vermek, candır, cana ulaşmaktır; madenden niçin kaçayım? Altın madenidir ölüm.

Divan, 2037:7

چون زین قفس برستی در گلشن است مسکن

چون این صدف شکستی چون گوهر است مردن

Bu kafesten kurtuldun mu yurdun gül bahçesidir; bu sedefi kırdın mı incidir sanki ölüm.

Divan, 2037:8

چون حق تو را بخواند سوی خودت کشاند

چون جنت است رفتن چون کوثر است مردن

Tanrı seni çağırdı mı, kendi yanına çekti mi gitmek, cennet gibidir, ölmekse Kevser'e benzer.

Divan, 2037:9

مرگ آینه‌ست و حسنت در آینه درآمد

آیینه بربگوید خوش منظر است مردن

Ölüm bir aynadır, güzelliğin oraya vurur, orda görünür, ayna seni sana gösteren bir şey olduğunu sana söyler durur.

Divan, 2037:10

گر مؤمنی و شیرین هم مؤمن است مرگت

ور کافری و تلخی هم کافر است مردن

İnanç sahibiysen, tatlıysan ölümün de eminliktir, hoşluktur; kâfirsen, acıysan ölüm de acıdır, kötüdür sana.

Divan, 2037:11

گر یوسفی و خوبی آیینه‌ات چنان است

ور نی در آن نمایش هم مضطر است مردن

Yusuf’san, güzelsen aynan da güzeldir; çirkinsen ölüm de çaresiz çirkinliğini gösterir sana.

Divan, 2037:12

خامش که خوش زبانی چون خضر جاودانی

کز آب زندگانی کور و کر است مردن

Sus ki tatlı dillisin, Hızır gibi ebedîsin; ölümse abıhayata karşı kördür, sağırdır.

Divan, 2039:1

رو سر بنه به بالین تنها مرا رها کن

ترک من خراب شب گرد مبتلا کن

Yürü, başını yastığa koy, yat; bırak beni, vazgeç geceleri dönüp dolaşan, yanmış, yakılmış şu dertliden.

Divan, 2039:2

مایيم و موج سودا شب تا به روز تنها

خواهی بیا ببخشا خواهی برو جفا کن

Biz geceleri, ta sabahlara dek yapayalnız sevda dalgaları arasında bocalar dururuz;
istersen gel, bağışla bizi, istersen git, cefa et bize.

Divan, 2039:3

از من گریز تا تو هم در بلا نیفتی

بگزین ره سلامت ترک ره بلا کن

Benden kaç da sen belâya uğrama; selâmet yoluna; düş, bırak belâ yolunu.

Divan, 2039:4

مایيم و آب دیده در کنج غم خزیده

بر آب دیده ما صد جای آسیا کن

Gözyaşları dökerek gam bucağında sürünüyoruz; akan gözyaşlarımızın yolunda, yüz yerde yüz tane değirmen kur.

Divan, 2039:5

خیره کشی است ما را دارد دلی چو خارا

بکشد کسش نگوید تدبیر خونبها کن

Zalim, gaddar biri var, mermerden, granitten bir gönlü var onun, bizi tutup çeken o gaddar, adamı öldürür de kimsecikler, bâri kanının pahasını ver diyemez ona.

Divan, 2039:6

بر شاه خوبرویان واجب وفا نباشد

ای زردروی عاشق تو صبر کن وفا کن

Güzeller padişahına âşıklara vefa etmek vacip değil; ey yüzü sapsarı kesilmiş âşık, sen sabredegör, sen vefakâr ol.

Divan, 2039:7

دردی است غیر مردن آن را دوا نباشد

پس من چگونه گویم کاین درد را دوا کن

Bir dert var ki ölümden başka devası yok; artık ben nasıl olur da bu derde çare bul diyebilirim?

Divan, 2039:8

در خواب دوش پیری در کوی عشق دیدم

با دست اشارتم کرد که عزم سوی ما کن

Dün gece rüyada bir pîr gördüm, aşk köyündeydi, eliyle bana, yanımıza gel diye işaret etti.

گر اژدهاست بر ره عشقی است چون زمرد

از برق این زمرد هی دفع اژدها کن

Dedi ki: Yolda ejderhâ varsa sende de zümrüt gibi bir aşk var; yürü, bu zümrütün şimşek gibi parıltısıyla ejderhâyı kov.

Divan, 2039:10

بس کن که بیخودم من ور تو هنرفزایی

تاریخ بوعلی گو تنبیه بوالعلا کن

Yeter artık kendimde değilim ben, hünerini arttırmak istiyorsan var, Ebû Ali'nin tarihinden bahset, Ebû'l Alâ'nın öğütlerini söyle.

Divan, 2051:1

می‌بینمت که عزم جفا می‌کنی مکن

عزم عتاب و فرقت ما می‌کنی مکن

Görüyorum ki cefa etmeyi kuruyorsun, etme. Bizi azarlamaya niyetleniyorsun; bizden ayrılmaya hazırlanıyorsun, yapma.

Divan, 2051:2

در مرغزار غیرت چون شیر خشمگین

در خونم ای دو دیده چرا می‌کنی مکن

A benim iki gözüm, köpürüp kükremiş arslan gibi kıskançlık çayırında ne diye kanıma giriyorsun? Girme.

Divan, 2051:3

بخت مرا چو کلک نگون می‌کنی مکن

پشت مرا چو دال دوتا می‌کنی مکن

Bahtımı kalem gibi baş aşağı tutmadasın, tutma. Belimi “dal” gibi ikiye bükmedesin, bükme.

Divan, 2051:4

ای تو تمام لطف خدا و عطای او

خود را نکال و قهر خدا می‌کنی مکن

A güzelim, sen tamamıyla Tanrı lûtfusun, Tanrı ihsanısın, böyle olduğu halde tutuyorsun da kendini Tanrı azabı, Tanrı kahrı haline getiriyorsun; yapma.

Divan, 2051:5

پیوند کرده‌ای کرم و لطف با دلم

پیوند کرده را چه جدا می‌کنی مکن

Lûtfunla, kereminle gönlümü aldın, lûtfunu, keremini eş ettin gönlüme; sonra ne diye bu lûtuftan, bu keremden ayırırsın onu, etme.

Divan, 2051:6

آن بیذقی که شاه شده‌ست از رخ خوشت

بازش به مات غم چه گدا می‌کنی مکن

Güzel yüzünün sayesinde şah olan piyadeyi tekrar neden gamla mat eder, yoksul bir dilenci haline getirirsin? Getirme.

Divan, 2051:7

آن بنده‌ای که بدر شد از پرتو رخت

چون ماه نو ز غصه دوتا می‌کنی مکن

Yüzünün ışığıyla dolunay haline gelen kulu, neden dertlerle yeniaya döndürür, iki kat edersin? Etme.

Divan, 2051:8

گر گبر و مؤمن است چو کشته هوای توست

بر گبر کشته تو چه غزا می‌کنی مکن

İster kâfir olsun, ister mümin, hepsi de senin havana düşmüş; ne diye tutar da kâfirle savaşırsın? Savaşma.

Divan, 2051:9

بی‌هوش شو چو موسی و همچون عصا خموش

مانند طور تو چه صدا می‌کنی مکن

Mûsa gibi kendinden geç, sopa gibi sus; Tur Dağı gibi neden ses verip duruyorsun? Verme.

Divan, 2054:1

بشنیده‌ام که عزم سفر می‌کنی مکن

مهر حریف و یار دگر می‌کنی مکن

Duydum ki sefere çıkmayı kuruyormuşsun, etme. Bir başkasını sevmeye, bir başkasını dost edinmeye niyetlenmişsin, yapma.

Divan, 2054:2

تو در جهان غریبی غربت چه می‌کنی

قصد کدام خسته جگر می‌کنی مکن

Zaten dünyada garipsin, eşin, benzerin yok, ne diye bir de gurbete düşeceksin? Hangi ciğeri yaralanmışa kastediyorsun? Etme.

Divan, 2054:3

از ما مدزد خویش به بیگانگان مرو

دزدیده سوی غیر نظر می‌کنی مکن

Bizden ayrılıp yabancılara gitme; gizlice, hırsızlamaca başkalarına bakıyorsun, bakma.

Divan, 2054:4

ای مه که چرخ زیر و زبر از برای توست

ما را خراب و زیر و زبر می‌کنی مکن

A ay yüzlü, gök bile senin yüzünden altüst olmuş; bizi yıkıyor, yerlere seriyor, altüst ediyorsun, etme.

Divan, 2054:5

چه وعده می‌دهی و چه سوگند می‌خوری

سوگند و عشوه را تو سپر می‌کنی مکن

Ne diye vaad ediyorsun, ne diye yemin ediyorsun? Yemini, işveyi kalkan ediniyorsun kendine, yapma şu işi.

Divan, 2054:6

کو عهد و کو وثیقه که با بنده کرده‌ای

از عهد و قول خویش عبر می‌کنی مکن

Nerde benimle ettiğin ahit, hani bana verdiğin söz? Bu kulla ettiğin ahdi bozuyorsun, bozma; verdiğin sözden dönüyorsun, dönme.

Divan, 2054:7

ای برتر از وجود و عدم بارگاه تو

از خطه وجود گذر می‌کنی مکن

Ey tapısı varlıktan da üstün ve yüksek olan, yokluktan da; varlık ülkesinden geçip gidiyorsun, gitme.

Divan, 2054:8

ای دوزخ و بهشت غلامان امر تو

بر ما بهشت را چو سقر می‌کنی مکن

Cennet de senin buyruğuna kul, cehennem de; bize cenneti cehennem ediyorsun, etme.

اندر شکرستان تو از زهر ایمنیم

آن زهر را حریف شکر می‌کنی مکن

Senin şeker yurdunda zehirden eminiz, fakat tutuyorsun, o zehri şekere katıyorsun, katma.

Divan, 2054:10

جانم چو کوره‌ای است پرآتش بست نکرد

روی من از فراق چو زر می‌کنی مکن

Canım ateşlerle dopdolu bir ocak sanki; yetmez mi bu yaptığın? Ayrılıkla yüzümü altına döndürdün, sarardım soldum; etme.

Divan, 2054:11

چون روی درکشی تو شود مه سیه ز غم

قصد خسوف قرص قمر می‌کنی مکن

Sen yüzünü gizledin mi Ay bile derdinle kararır, Ay’ın tutulmasını mı istiyorsun, kastın bu mu? Yapma.

Divan, 2054:12

ما خشک لب شویم چو تو خشک آوری

چشم مرا به اشک چه تر می‌کنی مکن

Kırılıp darıldın da sustun mu bizim de dudaklarımız kurur; ne diye gözlerimizi gözyaşlarıyla ıslarsın? Etme şu işi.

Divan, 2054:13

چون طاقت عقیله عشاق نیستت

پس عقل را چه خیره نگر می‌کنی مکن

Mademki âşıklar topluluğuna tahammülün yok, ne diye aklını şaşırırsın, âşıklara hiç bakma, hiç görme onları.

Divan, 2054:14

حلوا نمی‌دهی تو به رنجور ز احتما

رنجور خویش را تو بتر می‌کنی مکن

Pehriz yüzünden hastaya helva vermiyorsun, tatlı bir yüz göstermiyorsun amma hastanı daha da beter ediyorsun, etme.

Divan, 2054:15

چشم حرام خواره من دزد حسن توست

ای جان سزای دزد بصر می‌کنی مکن

Şu haramlar yemeye alışmış gözüm güzelliğinin hırsızı; fakat canım benim, göz hırsızına ceza veriyorsun, verme.

Divan, 2054:16

سر درکش ای رفیق که هنگام گفت نیست

در بی‌سری عشق چه سر می‌کنی مکن

Çek başını a yol arkadaşı, söz söyleme sırası değil; aşkın zaten başı yok, hal böyleyken ne diye başını kesmeye kalkışıyorsun? Kesme.

Divan, 2064:1

باز فروریخت عشق از در و دیوار من

باز ببرید بند اشتر کین دار من

Gene aşk, kapımdan, duvarımdan boşandı; gene kin güden devem bağını kopardı.

Divan, 2064:2

بار دگر شیر عشق پنجه خونین گشاد

تشنه خون گشت باز این دل سگسار من

Aşk arslanı bir kere daha kanlı pençesini attı; şu köpek gönlüm gene kana susadı.

Divan, 2064:3

باز سر ماه شد نوبت دیوانگی است

آه که سودی نکرد دانش بسیار من

Gene aybaşı geldi, delilik çağı gelip çattı. Ah, şu derin bilgim, şu geniş hünerim, hiçbir fayda vermedi gitti.

Divan, 2064:4

بار دگر فتنه زاد جمره دیگر فتاد

خواب مرا بست باز دلبر بیدار من

Gene bir fitne doğdu, gene bir başka cemre düştü; gene uyanık güzelim, uykumu bağladı benim.

Divan, 2064:5

صبر مرا خواب برد عقل مرا آب برد

کار مرا یار برد تا چه شود کار من

Sabrımı uyku aldı, aklımı su götürdü; işimi gücümü de sevgili aldı gitti; ne olacak benim işim, bilmem.

Divan, 2064:6

سلسله عاشقان با تو بگویم که چیست

آنک مسلسل شود طره دلدار من

Âşıkların zinciri nedir? Söyleyeyim sana: Gönlümü alan sevgilinin halka halka saçları.

Divan, 2064:7

خیز دگربار خیز خیز که شد رستخیز

مایه صد رستخیز شور دگربار من

Kalk, bir kere daha kalk, kalk ki kıyamet koptu; bu seferki coşkunluğum yüzlerce kıyametin de mayası, özü.

Divan, 2064:8

گر ز خزان گلستان چون دل عاشق بسوخت

نک رخ آن گلستان گلشن و گلزار من

Gül bahçesi, gül mevsiminin yüzünden âşıkın gönlü gibi yanıp yakılmışsa işte buracıkta o gül bahçesinin, o gül bağımın, o gül bahçemin yüzü.

Divan, 2064:9

باغ جهان سوخته باغ دل افروخته

سوخته اسرار باغ ساخته اسرار من

Dünya bahçesi yanmış, fakat gönül bahçesi aydınlanmış; bağın bahçenin sırları yanmış,
benim sırlarım düzene girmiş, parlamış.

Divan, 2064:10

نوبت عشرت رسید ای تن محبوس من

خلعت صحت رسید ای دل بیمار من

Zevk, işret çağı geldi çattı a benim mahpus bedenim; sıhhat elbisesi sunuldu a benim hasta gönlüm.

Divan, 2064:11

پیر خرابات هین از جهت شکر این

رو گرو می‌بنه خرقه و دستار من

A meyhane pîri, hadi, buna şükrane olarak hırkamı, sarığımı rehin al da şarap sun bana.

Divan, 2064:12

خرقه و دستار چیست این نه ز دون همتی است

جان و جهان جرعه‌ای است از شه خمار من

Hırkayla sarık da nedir; bunları rehin vermek, himmetin aşağılığından değil de nedir?
Benim meyhaneci padişahımdan can da bir yudumcuktur ancak, cihan da.

Divan, 2064:13

داد سخن دادمی سوسن آزادمی

لیک ز غیرت گرفت دل ره گفتار من

Sözü tam söylerdim, hür süsene dönerdim; fakat gönül kıskandı da sözümün yolunu kesti.

Divan, 2064:14

شکر که آن ماه را هر طرفی مشتری است

نیست ز دلال گفت رونق بازار من

Şükürler olsun ki o Ay’ın her yanda müşterisi var; pazarımın parlaklığı tellâla hacet bırakmıyor.

Divan, 2064:15

عربده قال نیست حاجت دلال نیست

جعفر طرار نیست جعفر طیار من

Dedikodu gürültüsüne lüzum yok, tellâla muhtaç değiliz; benim Ca’fer-i Tayyar’ım, hırsız, yankesici Ca’fer değil.

Divan, 2076:1

به جان تو که از این دلشده کرانه مکن

بساز با من مسکین و عزم خانه مکن

Canın için olsun, şu âşıktan çekinme, su yoksulla uzlaş, kaynaş, beni bırakıp gitme eve.

بهانه‌ها بمیندیش و عذر را بگذار

مرا مگیر ز بالا و خشک شانه مکن

Bahaneler bulmaya kalkışma, özür getirmeyi bırak, aşağı görme beni, ululanma, gurura düşme.

Divan, 2076:3

شراب حاضر و دولت ندیم و تو ساقی

بده شراب و دغل‌های ساقیانه مکن

Şarap hazır, devlet eşimiz dostumuz, sâkîmiz de sensin; artık şarap sun, sâkîlik nazlarına girişme, sâkîlik hilelerine başvurma.

Divan, 2076:4

نظر به روی حریفان بکن که مست تواند

نظر به روزن و دهلیز و آستانه مکن

Erlerin yüzlerine bak; hepsi de senin sarhoşun; onlar dururken pencereye, dehlize, eşiğe bakmaya girişme.

Divan, 2076:5

بجز به حلقه عشاق روزگار مبر

بجز به کوی خرابات آشیانه مکن

Âşıkların halkasından başka bir yerde ömür sürme, meyhaneden başka bir yerde yuva kurma.

Divan, 2076:6

ببین که عالم دام است و آرزو دانه

به دام او مشتاب و هوای دانه مکن

Bak da gör, dünya bir tuzak, dilek, istek de yem; onun tuzağına koşma, yem havasına düşme.

Divan, 2076:7

ز دام او چو گذشتی قدم بنه بر چرخ

به زیر پای بجز چرخ آستانه مکن

Onun tuzağından kurtuldun mu gökyüzüne ayak bas, gökten başka bir eşiğe ayak basma.

Divan, 2076:8

به آفتاب و به مهتاب التفات مکن

یگانه باش و بجز قصد آن یگانه مکن

Güneşe de aldırış etme, ay ışığına da; tek ol, o tek, o biricik güzelden başkasını dileme.

Divan, 2076:9

مکن قرار تو بی‌او چو کاسه بر سر آب

مگیر کاسه به هر مطبخی دوانه مکن

Kâse nasıl suyun üstünde durmaz, boyuna çalkanır durursa sen de onsuz karar etme, çırpın dur; eline kâseyi alıp her mutfağa koşma.

Divan, 2076:10

زمانه روشن و تاریک و گرم و سرد شود

مقام جز به سرچشمه زمانه مکن

Zaman aydınlanır, kararır, sıcak olur, soğuk olur; sen zamanenin kaynağına var, o kaynak başından ayrılmamaya bak.

Divan, 2076:11

مکن ستایش بر وی عتاب را بمپوش

مده قطایف و آن سیر در میانه مکن

Onu övmeye kalkışma, darılışını, paylayışını da örtmeye, gizlemeye koyulma; kadayıf verme ona, tok kişiyi ağırlamak güçtür, çıkarma onu ortaya.

Divan, 2076:12

ولی چه سود که کار بتان همین باشد

مگو به شعله آتش هلا زبانه مکن

Fakat ne çare, güzellerin işleri güçleri hep böyle işte; ateş alevi gibi konuşma, n’olur, yalımlanma.

Divan, 2076:13

بگو به هرچ بسوزی بسوز جز به فراق

روا نباشد و این یک ستم روانه مکن

Söyle, neyi istersen yak, yık, yalnız ayrılıktan bahsetme; lâyık değil bana bu; şu tek sitemi revâ görme de ne yaparsan yap.

Divan, 2092:1

آن دلبر من آمد بر من

زنده شد از او بام و در من

O benim dilberim, kucağıma geldi benim; onun yüzünden damım da dirildi, kapım da.

Divan, 2092:2

گفتم قنقی امشب تو مرا

ای فتنه من شور و شر من

Bu gece dedim, konuğumsun benim a benim fitnem, a başıma belâlar getirenim.

Divan, 2092:3

گفتا بروم کاری است مهم

در شهر مرا جان و سر من

Şehirde önemli bir işim var, gideceğim dedi o benim canım, o benim başım.

Divan, 2092:4

گفتم به خدا گر تو بروی

امشب نزید این پیکر من

Allah’a and olsun ki dedim, bu gece gidersen, yaşamaz şu bedenim benim.

Divan, 2092:5

آخر تو شبی رحمی نکنی

بر رنگ و رخ همچون زر من

Son-sonu bir gececik olsun, şu altın gibi sararmış yüzüme acımayacak mısın?

Divan, 2092:6

رحمی نکند چشم خوش تو

بر نوحه و این چشم تر من

O güzelim gözlerin, ağlayışıma, yaşlı gözlerime bir kez olsun, acımayacak mı?

Divan, 2092:7

بفشاند گل گلزار رخت

بر اشک خوش چون کوثر من

Kevser gibi güzel güzel akıp duran gözyaşlarıma, yüzünün gül bahçesi, bir gül olsun saçmayacak mı?

Divan, 2092:8

گفتا چه کنم چون ریخت قضا

خون همه را در ساغر من

Ne yapayım ben dedi; kaza ve kader herkesin kanını benim sağrağıma dökmüş.

Divan, 2092:9

مریخیم و جز خون نبود

در طالع من در اختر من

Yıldızım Mirrîh; talihimde, yıldızımda kandan başka bir şey yok.

Divan, 2092:10

عودی نشود مقبول خدا

تا درنرود در مجمر من

Benim buhurdanımdan yanmadıkça hiçbir ödağacı Tanrı katında makbul olmaz.

Divan, 2092:11

گفتم چو تو را قصد است به جان

جز خون نبود نقل و خور من

Dedim ki: Mademki kasdın canadır; benim de kandan başka şarabım, mezem olamaz.

Divan, 2092:12

تو سرو و گلی من سایه تو

من کشته تو تو حیدر من

Sen selvisin, gülsün, ben gölgenim senin… sen Hayder'imsin benim, ben şehidinim senin.

Divan, 2092:13

گفتا نشود قربانی من

جز نادره‌ای ای چاکر من

A benim kulum kölem dedi, eşi bulunmaz koçtan başkası kurban olamaz bana.

Divan, 2092:14

جرجیس رسد کو هر نفسی

نو کشته شود در کشور من

Circîs gibi nefesi kutlu bir er gerek ki ülkemde yeniden yeniye şehit olsun.

Divan, 2092:15

اسحاق نبی باید که بود

قربان شده بر خاک در من

İshak Peygamber gerek ki kapımın toprağında kurban edilsin.

Divan, 2092:16

من عشقم و چون ریزم ز تو خون

زنده کنمت در محشر من

Ben aşkım; senin kanını dökersem mahşerimde gene diriltirim seni.

Divan, 2092:17

هان تا نطپی در پنجه من

هان تا نرمی از خنجر من

Aklını başına al da pençemde çırpınma… kendine gel de hançerimden kaçma.

Divan, 2092:18

با مرگ مکن تو روی ترش

تا شکر کند از تو بر من

Ölümden yüzünü ekşitme de kucağım şükürler etsin sana.

Divan, 2092:19

می‌خند چو گل چون برکندت

تا به سر شدت در شکر من

Seni kökünden söküp çıkarınca gül gibi gül de seni benim şekerimle yoğursun ölüm.

Divan, 2092:20

اسحاق تویی من والد تو

کی بشکنمت ای گوهر من

Sen İshak'sın, ben babanım senin, a benim incim, nasıl olur da kırarım seni?

Divan, 2092:21

عشق است پدر عاشق رمه را

زاینده از او کر و فر من

Âşıklar sürüsünün babası aşktır; benim şatafatım da ondan doğmuş.

Divan, 2092:22

این گفت و بشد چون باد صبا

شد اشک روان از منظر من

Bu sözleri söyledi de seher yeli gibi gidiverdi; benim de gözlerimden yaşlar boşandı, aktı.

Divan, 2092:23

گفتم چه شود گر لطف کنی

آهسته روی ای سرور من

A benim başbuğum dedim, lûtfetsen de yavaş gitsek ne olur?

Divan, 2092:24

اشتاب مکن آهسته ترک

ای جان و جهان ای صدپر من

Tez gitme a benim canım, cihanım, a benim yüzlerce kanadım; biraz daha yavaş ol.

Divan, 2092:25

کس هیچ ندید اشتاب مرا

این است تک کاهلتر من

Hiç kimsecik benim tez gidişimi görmemiştir dedi; benim en yavaş gidişim budur.

Divan, 2092:26

این چرخ فلک گر جهد کند

هرگز نرسد در معبر من

Şu gökyüzü bile çalışsa, çabalasa, peşimden koşsa yetişemez bana.

Divan, 2092:27

گفتا که خمش کاین خنگ فلک

لنگانه رود در محضر من

Sus dedi, şu felek kır atı bile benim karşımda topallaya topallaya yürüyebilir.

Divan, 2092:28

خامش که اگر خامش نکنی

در بیشه فتد این آذر من

Sus; susmazsan ateşim ormanı sarar.

Divan, 2092:29

باقیش مگو تا روز دگر

تا دل نپرد از مصدر من

Geri kalanını yarına dek söyleme de gönül ağzımdan uçup gitmesin.

Divan, 2095:1

با من صنما دل یک دله کن

گر سر ننهم آنگه گله کن

A güzel, benimle gönlünü birleştir, ver gönlünü bana… buyruğuna baş komazsam o vakit şikâyet et benden.

Divan, 2095:2

مجنون شده‌ام از بهر خدا

زان زلف خوشت یک سلسله کن

Deli divane oldum; Allah için olsun, o güzelin saçlarından bir zincir ör bana.

سی پاره به کف در چله شدی

سی پاره منم ترک چله کن

Otuz cüzü eline aldın, çileye girdin; otuz cüz benim, vazgeç çileden.

Divan, 2095:4

مجهول مرو با غول مرو

زنهار سفر با قافله کن

Bilmeden yola düşme, gulyabaniyle yoldaş olup gitme, sakın, kervanla yola düş.

Divan, 2095:5

ای مطرب دل زان نغمه خوش

این مغز مرا پرمشغله کن

A gönül çalgıcısı, o güzelim nağmeyle kafamın içini doldur gitsin.

Divan, 2095:6

ای زهره و مه زان شعله رو

دو چشم مرا دو مشعله کن

Hevâ, heves ayakkabılarını çıkar da yürü; Tuvâ ovasında ayaklarının altı kabarsın.

Divan, 2095:7

ای موسی جان شبان شده‌ای

بر طور برو ترک گله کن

A Zühre, a Ay; yüzünüzdeki parıltıyla iki gözümü iki meşale haline getirin.

Divan, 2095:8

نعلین ز دو پا بیرون کن و رو

در دست طوی پا آبله کن

A can Mûsa’sı, çoban olmuşsun; Tur Dağı’na git, bırak sürüyü.

Divan, 2095:9

تکیه گه تو حق شد نه عصا

انداز عصا و آن را یله کن

Senin dayancın Tanrı’dır, sopa değil; at sopayı, vazgeç ondan.

Divan, 2095:10

فرعون هوا چون شد حیوان

در گردن او رو زنگله کن

İstek, dilek Firavun’u mademki hayvan oldu; yürü, tak çanı boynuna.

Divan, 2127:1

يا صغير السن يا رطب البدن

يا قريب العهد من شرب اللبن

A yaşı küçük, bedeni terütaze dilber; a süt emme çağına daha yakın olan, bu yüzden de Tanrı ahdine bizden daha yakın bulunan güzel.

Divan, 2127:2

هاشمی الوجه ترکی القفا

دیلمی الشعر رومی الذقن

A Hâşimî yüzlü, Türk başlı, Deylemli saçlı, çene topağı Rum ülkesi halkının çene topağına benzeyen dost.

Divan, 2127:3

روحه روحی و روحی روحه

من رآی روحین عاشا فی بدن

Canı benim canım; benim canım da onun canı; bir bedende iki canın yaşadığını kim görmüştür?

Divan, 2127:4

صح عند الناس انی عاشق

غیر ان لم یعرفوا عشقی به من

Halk adamakıllı anladı gitti benim âşık olduğumu; yalnız kime âşıkım, onu bilemiyor kimse.

Divan, 2127:5

اقطعوا شملی و ان شئتم صلوا

کل شیء منکم عندی حسن

İster aramı ayırın, ister ulaştırın, kavuşturun beni size; sizden ne gelirse gelsin iyidir, güzeldir bence.

Divan, 2127:6

ذاب مما فی متاعی وطنی

و متاعی باد مما فی وطن

Yurdum malımdan, matahımdan meydana çıkar; malım mülküm de yurdumdan anlaşılır zaten.

Divan, 2130:1

ای عاشقان ای عاشقان آن کس که بیند روی او

شوریده گردد عقل او آشفته گردد خوی او

A âşıklar, a âşıklar, onun yüzünü görenin aklı gider, deli divane kesilir. Huyu değişir, darmadağın olur.

Divan, 2130:2

معشوق را جویان شود دکان او ویران شود

بر رو و سر پویان شود چون آب اندر جوی او

Sevgiliyi aramaya koyulur, dükkânı yıkılır; deredeki su gibi yüzüstü sürünerek koşar, başını ayak yapar.

Divan, 2130:3

در عشق چون مجنون شود سرگشته چون گردون شود

آن کو چنین رنجور شد نایافت شد داروی او

Aşk âleminde mecnun oldu mu felek gibi dönmeye başlar; fakat böyle böyle bir hastalığa tutulan da sonucu onun ilacını elde eder, derman bulur.

Divan, 2130:4

جان ملک سجده کند آن را که حق را خاک شد

ترک فلک چاکر شود آن را که شد هندوی او

Tanrı’ya toprak olana melekler secde eder. Ona kara bir kul kesilene güzelim gökyüzü köle olur, kul kesilir.

Divan, 2130:5

عشقش دل پردرد را بر کف نهد بو می‌کند

چون خوش نباشد آن دلی کو گشت دستنبوی او

Sevdası, dertli gönlü avcuna alır da koklar durur. Eline aldığı, kokladığı gönül, nasıl olur da hoş bir hale gelmez?

Divan, 2130:6

بس سینه‌ها را خست او بس خواب‌ها را بست او

بسته‌ست دست جادوان آن غمزه جادوی او

O, nice gönülleri yaraladı, nice uykuları kaçırdı. Onun sihirbaz nerkis gözleri, sihirbazların bile ellerini bağladı.

Divan, 2130:7

شاهان همه مسکین او خوبان قراضه چین او

شیران زده دم بر زمین پیش سگان کوی او

Bütün padişahlar onun yoksulu. Bütün güzeller onun ihsanını toplamada. Arslanlar bile onun mahallesindeki köpeklere karşı kuyruklarını kısmışlar, teslim olmuşlar.

Divan, 2130:8

بنگر یکی بر آسمان بر قلعه روحانیان

چندین چراغ و مشعله بر برج و بر باروی او

Gökyüzüne bir bak, melekler kalesini bir seyret. Onun burcunda, onun kale bedeninde nice ışıklar var, nice meşaleler var.

Divan, 2130:9

شد قلعه دارش عقل کل آن شاه بی‌طبل و دهل

بر قلعه آن کس بررود کو را نماند اوی او

O davulsuz, dümbeleksiz padişahın kalesinin dizdarı Akl-ı Küll. Kalede kime yüzünü gösterirse onu yetiştirir, geliştirir.

Divan, 2130:10

ای ماه رویش دیده‌ای خوبی از او دزدیده‌ای

ای شب تو زلفش دیده‌ای نی نی و نی یک موی او

Ey ay, onun yüzünü mü gördün, güzelliği ondan mı aldın? Ey gece, zülfünü mü gördün onun? Hayır, hayır, hayır. Olsa olsa saçlarının bir telini gördün ancak.

Divan, 2130:11

این شب سیه پوش است از آن کز تعزیه دارد نشان

چون بیوه‌ای جامه سیه در خاک رفته شوی او

Bu gece, karalar giyinmiş, yaslı olacak herhalde; kocası ölmüş dul kadın gibi siyah elbiselere bürünmüş.

Divan, 2130:12

شب فعل و دستان می‌کند او عیش پنهان می‌کند

نی چشم بندد چشم او کژ می‌نهد ابروی او

Fakat inanma, gece yalancılık ediyor, gizlice onunla işrette. Gözsüz amma gözlerini görüyor da kaşını çattırıyor onun.

Divan, 2130:13

ای شب من این نوحه گری از تو ندارم باوری

چون پیش چوگان قدر هستی دوان چون گوی او

Ey gece, bu feryadıma, bu figanıma yardım istemem senden, sen de kader çevgeninin önünde, onun topu gibi yuvarlanıp durmadasın.

Divan, 2130:14

آن کس که این چوگان خورد گوی سعادت او برد

بی‌پا و بی‌سر می‌دود چون دل به گرد کوی او

Bu çevgene top olan kutluluk topunu elde eder; gönül gibi onun çevgeninin önünde top gibi başsız-ayaksız koşar durur.

Divan, 2130:15

ای روی ما چون زعفران از عشق لاله ستان او

ای دل فرورفته به سر چون شانه در گیسوی او

Ey lâle gibi kızıl yüzünden safran gibi sararmış yüzümüz; ey derdiyle saçlarındaki tarak gibi gamlara batmış gönül.

Divan, 2130:16

مر عشق را خود پشت کو سر تا به سر روی است او

این پشت و رو این سو بود جز رو نباشد سوی او

Sen aşka dayan, çünkü aşk baştan başa yüzdür, gözdür, bu yana dönmüştür, seni gözlemededir; zaten aşkın civarında yüzden, görüşten başka bir şey yoktur.

Divan, 2130:17

او هست از صورت بری کارش همه صورتگری

ای دل ز صورت نگذری زیرا نه‌ای یک توی او

Şekli yoktur, fakat işi gücü şekil yapmaktır. Ey gönül, sen bir türlü şekilden, sûretten geçemiyorsun, çünkü onun cinsinden değilsin.

Divan, 2130:18

داند دل هر پاک دل آواز دل ز آواز گل

غریدن شیر است این در صورت آهوی او

Temiz bir gönüle sahip olan herkes, gönül sesiyle topraktan meydana gelen bedenin sesini fark eder; bu ses, onun ceylan şekline girmiş arslanının kükreyişidir.

Divan, 2130:19

بافیده دست احد پیدا بود پیدا بود

از صنعت جولاهه‌ای وز دست وز ماکوی او

Tek Tanrı’nın eliyle dokunan, gene de bir dokumacının elinden, bir dokumacının mekiğinden meydana çıkar.

Divan, 2130:20

ای جان‌ها ماکوی او وی قبله ما کوی او

فراش این کو آسمان وین خاک کدبانوی او

Ey canlar, mekiği olan güzel, ey yüzü bize kıble kesilen, bu yeri döşeyip bezeyen, var edip meydana getiren göktür, şu toprak yeryüzü de onun karısıdır.

Divan, 2130:21

سوزان دلم از رشک او گشته دو چشمم مشک او

کی ز آب چشم او تر شود ای بحر تا زانوی او

Gönlüm onu kıskanarak yanıp yakılıyor; iki gözüm ona kırba kesildi; fakat o nerden ıslanacak? Deniz bile ancak topuğuna çıkıyor.

Divan, 2130:22

این عشق شد مهمان من زخمی بزد بر جان من

صد رحمت و صد آفرین بر دست و بر بازوی او

Bu aşk bana konuk oldu, canımı vurdu, yaraladı; yüzlerce lûtuftur, ihsandır bu. Yüzlerce aferin eline, koluna.

Divan, 2130:23

من دست و پا انداختم وز جست و جو پرداختم

ای مرده جست و جوی من در پیش جست و جوی او

Elimden, ayağımdan geçtim, araştırmayı bıraktım ey araştırmasıyla bizim araştırmamızı silip süpüren, yok eden dost.

Divan, 2130:24

من چند گفتم های دل خاموش از این سودای دل

سودش ندارد های من چون بشنود دل هوی او

Niceye dek hay gönül deyip duracağım? Vazgeç şu gönül sevdasından da sus artık.
Gönül onun “Hû” sesini duyunca benim hay-huyumun değeri, faydası kalmaz zaten.

Divan, 2131:1

حیلت رها کن عاشقا دیوانه شو دیوانه شو

و اندر دل آتش درآ پروانه شو پروانه شو

Bırak ey âşık hileyi, düzeni, virane ol virane; ateşin ta ortasına atıl, âdeta gönlüne gir de pervane ol, pervane.

Divan, 2131:2

هم خویش را بیگانه کن هم خانه را ویرانه کن

وآنگه بیا با عاشقان هم خانه شو هم خانه شو

Hem kendine yabancı kesil, hem evini yık da ondan sonra gel, âşıklarla aynı evde otur, aynı evde onlarla düş kalk.

Divan, 2131:3

رو سینه را چون سینه‌ها هفت آب شو از کینه‌ها

وآنگه شراب عشق را پیمانه شو پیمانه شو

Yürü, gönlünü siniler gibi yedi kere yıka kinden de sonra gel, aşk şarabına kadeh kesil, kadeh.

Divan, 2131:4

بایـد که جمله جان شـوی تا لایق جانان شـوی

گر سـوی مسـتان می‌روی مسـتانه شـو مسـتانه شـو

Sevgiliye lâyık olman için tamamıyla can kesilmelisin; sarhoşların yanına gidiyorsan sarhoş ol, sarhoş.

Divan, 2131:5

آن گوشوار شاهدان هم صحبت عارض شده

آن گوش و عارض بایدت دردانه شو دردانه شو

Divan, 2131:6

چون جان تو شد در هوا ز افسانه شیرین ما

فانی شو و چون عاشقان افسانه شو افسانه شو

Divan, 2131:7

تو لیله القبری برو تا لیله القدری شوی

چون قدر مر ارواح را کاشانه شو کاشانه شو

Sen kadir gecesisin, burda kadir gecesi ol, kadir gecesi gibi rûhlara köşk ol, konak kesil.

Divan, 2131:8

اندیشه‌ات جایی رود وآنگه تو را آن جا کشد

ز اندیشه بگذر چون قضا پیشانه شو پیشانه شو

Düşüncen nereye gidiyorsa seni de peşinden sürükler, oraya çeker; düşünceden geç de kaza ve kader gibi en ilerde yürü, en öne geç.

Divan, 2131:9

قفلی بود میل و هوا بنهاده بر دل‌های ما

مفتاح شو مفتاح را دندانه شو دندانه شو

Hevâ ve hevese meyletmek bir kilittir ki gönüllerimiz onunla kilitlenir; sen anahtar ol, anahtarın dişi kesil; anahtarın dişi.

Divan, 2131:10

بنواخت نور مصطفی آن استن حنانه را

کمتر ز چوبی نیستی حنانه شو حنانه شو

Mustafâ, Hannâne direğini okşadı, bir ağaçtan da aşağı değilsin ya, Hannâne direği ol, Hannâne direği.

Divan, 2131:11

گوید سلیمان مر تو را بشنو لسان الطیر را

دامی و مرغ از تو رمد رو لانه شو رو لانه شو

Süleyman, kuşdilini duy, öğren diyor sana, halbuki sen bir tuzaksın ki kuş senden kaçıyor, tuzak olma, yuva ol, yuva.

Divan, 2131:12

گر چهره بنماید صنم پر شو از او چون آینه

ور زلف بگشاید صنم رو شانه شو رو شانه شو

Güzel sana yüz gösterirse ayna gibi dol onunla; güzel sana karşı saçlarını çözer açarsa, yürü, tarak kesil, tarak.

Divan, 2131:13

تا کی دوشاخه چون رخی تا کی چو بیذق کم تکی

تا کی چو فرزین کژ روی فرزانه شو فرزانه شو

Ne vakte dek ruh gibi çift ayakla, beydak gibi tek ayakla koşacaksın, ferzin gibi eğri büğrü gideceksin, aklını başına al, akıllan.

Divan, 2131:14

شکرانه دادی عشق را از تحفه‌ها و مال‌ها

هل مال را خود را بده شکرانه شو شکرانه شو

Armağanlara, mallara sahip oldun da şükrane olarak aşkı verdin; malı bırak, mal şöyle dursun sen aşka şükrane olarak kendini ver, kendini.

Divan, 2131:15

یک مدتی ارکان بدی یک مدتی حیوان بدی

یک مدتی چون جان شدی جانانه شو جانانه شو

Bir müddet ateş oldun, yel oldun, su kesildin, toprak oldun; bir müddet de hayvan oldun, hayvanlık âleminde yeldin yorttun; mademki bir müddet de can haline geldin, bâri sevgiliye lâyık bir can ol, sevgiliye lâyık bir can.

Divan, 2131:16

ای ناطقه بر بام و در تا کی روی در خانه پر

نطق زبان را ترک کن بی‌چانه شو بی‌چانه شو

Ey söz söyleme kabiliyeti, niceye bir dama çıkacak, kapıya geleceksin? Eve uç artık, dille söylemeyi bırak, vazgeç sözden, vazgeç de sus.

Divan, 2134:1

نبود چنین مه در جهان ای دل همین جا لنگ شو

از جنگ می‌ترسانیم گر جنگ شد گو جنگ شو

Dünyada böylesine ay olamaz, burda topalla ey gönül, inada kalkışma. Beni savaşla korkutup duruyorsun ha, hadi savaş bakalım, hadi savaş.

Divan, 2134:2

مایيم مست ایزدی زان باده‌های سرمدی

تو عاقلی و فاضلی دربند نام و ننگ شو

Biz o ebedî şaraplarla Tanrı sarhoşuyuz; sense akıllısın, hünerlisin. Yürü, ad san kaydında kaladur.

Divan, 2134:3

رفتیم سوی شاه دین با جامه‌های کاغذین

تو عاشق نقش آمدی همچون قلم در رنگ شو

Kâğıttan elbiseler giyinerek din padişahının huzuruna gittik biz; sen sûret âşıkısın, kalem gibi renge kapılıp kal.

در عشق جانان جان بده بی‌عشق نگشاید گره

ای روح این جا مست شو وی عقل این جا دنگ شو

Sevgilinin aşkıyla can ver, düğüm aşksız çözülmez. Ey rûh, burda sarhoş ol; ey akıl, topalla burda.

Divan, 2134:5

شد روم مست روی او شد زنگ مست موی او

خواهی به سوی روم رو خواهی به سوی زنگ شو

Rum, yüzünü görüp sarhoş oldu, Zenci, saçını görüp yıkıldı; artık istersen Rum ülkesine git, istersen Zenciler diyarına.

Divan, 2134:6

در دوغ او افتاده‌ای خود تو ز عشقش زاده‌ای

زین بت خلاصی نیستت خواهی به صد فرسنگ شو

Onun ayranına düşmüşsün, zaten de onun aşkından doğdun sen. İstersen yüzlerce fersah ileriye koş, bu puttan kurtulmana imkân yok.

Divan, 2134:7

گر کافری می‌جویدت ورمؤمنی می‌شویدت

این گو برو صدیق شو و آن گو برو افرنگ شو

Müminsen seni aramadadır, kâfirsen seni çağırmada. Bu yana yürü, doğru bir er kesil, o yana var, kâfir ol, ikisi de bir onca.

Divan, 2134:8

چشم تو وقف باغ او گوش تو وقف لاغ او

از دخل او چون نخل شو وز نخل او آونگ شو

Gözün bağında kalmış, kulağın şirin sözlerinde, onun gelirine dal, bal arısına dön, onun hurma fidanına sarıl, salkım salkım geliş.

Divan, 2134:9

هم چرخ قوس تیر او هم آب در تدبیر او

گر راستی رو تیر شو ور کژروی خرچنگ شو

Hem gökyüzü okuna yay kesilmiştir, hem su onun emrine tâbidir. Doğruysan var, ok ol, eğri büğrü gidiyorsan yürü, yengeç kesil.

Divan, 2134:10

ملکی است او را زفت و خوش هر گونه ای می‌بایدش

خواهی عقیق و لعل شو خواهی کلوخ و سنگ شو

Onun yüce, geniş, hoş bir ülkesi var. Nasıl olursan, ne olursan ol, ona lâzımsın sen.
Dilersen akıyk ol, lâ'l ol, dilersen kerpiç ol, taş ol; o ülkeye o da lâzım, bu da.

Divan, 2134:11

گر لعل و گر سنگی هلا می غلط در سیل بلا

با سیل سوی بحر رو مهمان عشق شنگ شو

Lâ’lsen de gel, taşsan da gel, belâ seline düş, yuvarlan, selle denize koş, o şuh aşka konuk ol.

Divan, 2134:12

بحری است چون آب خضر گر پر خوری نبود مضر

گر آب دریا کم شود آنگه برو دلتنگ شو

Hızır'ın abıhayatına benzer bir deniz; ne kadar içersen iç, eksilmez. Denizin suyu eksilirse o zaman gönlün daralsın, canın sıkılsın.

Divan, 2134:13

می‌باش همچون ماهیان در بحر آیان و روان

گر یاد خشکی آیدت از بحر سوی گنگ شو

Balıklar gibi denizde git, gel. Kuruluğu hatırlarsan denizden karaya yüz tut.

Divan, 2134:14

گه بر لبت لب می‌نهد گه بر کنارت می‌نهد

چون آن کند رو نای شو چون این کند رو چنگ شو

Gâh dudağını dudağına verir, gâh seni kucağına alır. Öyle yaptı mı yürü, ney ol, böyle yaptı mı var çeng kesil.

Divan, 2134:15

هر چند دشمن نیستش هر سو یکی مستیستش

مستان او را جام شو بر دشمنان سرهنگ شو

Düşmanı yoksa da her yanda onun bir sarhoşu var; halvet yurdunda sürünüp durma; âşıkların geçit günü geldi, öne düş, öncü ol.

Divan, 2134:16

سودای تنهایی مپز در خانه خلوت مخز

شد روز عرض عاشقان پیش آ و پیش آهنگ شو

Divan, 2134:17

آن کس بود محتاج می کو غافل است از باغ وی

باغ پرانگور ویی گه باده شو گه بنگ شو

Onun bağından gafil olan, şaraba muhtaç olur. Üzümle, şarapla dolu bir bağ… Gâh şarap olur, gâh afyon.

Divan, 2134:18

خاموش همچون مریمی تا دم زند عیسی دمی

کت گفت کاندر مشغله یار خران عنگ شو

Meryem gibi sus da bir İsa nefesli konuşsun. Kim sana iş arasında, var da erkek eşeklerle dost ol dedi.

Divan, 2139:1

والله ملولم من کنون از جام و سغراق و کدو

کو ساقی دریادلی تا جام سازد از سبو

And olsun Tanrı'ya kadehten de usandım şimdi, sağraktan da, susaktan da; nerde deniz gönüllü bir sâkî ki testiyi kadeh diye sunsun bana.

Divan, 2139:2

با آنچ خو کردی مرا اندرمدزد آن ده مها

با توست آن حیله مکن این جا مجو آن جا مجو

Bana beni alıştırdığını sun, hırsızlamacasına gizleme benden, sendedir o, aranma o yanda bu yanda.

Divan, 2139:3

هر بار بفریبی مرا گویی که در مجلس درآ

هر آرزو که باشدت پیش آ و در گوشم بگو

Her defasında beni aldatırsın, meclise gelsene dersin; ne istiyorsan yanıma gel de kulağıma söyle benim.

Divan, 2139:4

خوش من فریب تو خورم نندیشم و این ننگرم

که من چو حلقه بر درم چون لب نهم بر گوش تو

İyi ya, bir güzelce yalanına aldanırım, düşünmem, bakmam bile buna, çünkü ben zaten halka gibi kapıdayım, kulağına nasıl dudağımı kor da söz söyleyebilirim sana?

Divan, 2139:5

من بر درم تو واصلی حاتم کف و دریادلی

بالله رها کن کاهلی می‌ریز چون خون عدو

Ben kapıdayım, sen ulaşmışsın, canım köpüktür, sense deniz gönüllüsün; Allah için olsun, tembelliği bırak da düşmanımın kanını dökercesine dök şarabı.

Divan, 2139:6

تا هوش باشد یار من باطل شود گفتار من

هر دم خیالی باطلی سر برزند در پیش او

Akıl bana yâr oldukça sözlerimin aslı yok; her an olmayacak bir hayal gelir, tapısında yere baş kor.

Divan, 2139:7

آن کز میت گلگون بود یا رب چه روزافزون بود

کز آب حیوان می‌کند آن خضر هر ساعت وضو

Yarabbi, şarabınla benzi gül gibi kızaranın gününe gün katılır gerçekten de; çünkü o Hızır olmuştur, Hızır gibi her an abıhayatla abdest almadadır.

Divan, 2139:8

از آسمان آمد ندا کای بزمتان را ما فدا

طوبی لکم طوبی لکم طیبوا کراما و اشربوا

Gökten ses geldi; meclisinize feda olalım, dostlar ne mutlu size, ne mutlu, hoş olun bu insanlarla, içmeye bakın denmede.

Divan, 2139:9

سقیا لهذا المفتتح القوم غرقی فی الفرح

زین سو قدح زان سو قدح تا شد شکمها چارسو

Şu gönüller açan şaraptan içen topluluk, ferahlara gark oldu; o yanda kadeh, bu yanda kadeh, sonucu, içleri çarşıya, pazara döndü.

Divan, 2139:10

کس را نماند از خود خبر بربند در بگشا کمر

از دست رفتیم ای پسر رو دست‌ها از ما بشو

Kimsenin kendinden haberi kalmadı, ört kapıyı, aç kemeri; ey oğul, biz elden çıktık artık, elini bizden yu.

Divan, 2139:11

من مست چشم شنگ تو و آن طره آونگ تو

کز باده گلرنگ تو وارسته‌ایم از رنگ و بو

Ben senin şuh gözlerinle sarhoşum, alnına dökülen salkım salkım saçlarla sarhoş; gül renkli şarabının sayesinde renkten de kurtulmuşuz, kokudan da.

Divan, 2139:12

خامش کن کز بیخودی گر های و هویی می‌زدی

این جا به فضل ایزدی نی های می گنجد نه هو

Sus, çünkü kendinden geçerek hay-huya kalkışırsan bil ki Tanrı lûtfuyla buraya ne hay sığıyor artık, ne huy sığıyor.

Divan, 2139:13

می‌گشته‌ام بی‌هوش من تا روز روشن دوش من

یک ساعتی ساران کو یک ساعتی پایان کو

Dün gece apaydın sabaha kadar kendimden geçmiştim, aklım başımda yoktu; bir an olsun baş nerdeydi, son nerde?

Divan, 2139:14

ای شمس تبریزی بیا ای جان و دل چاکر تو را

گر چه نبشتی از جفا نام مرا بر آب جو

Ey Tebrizli Şems, ey canın, gönlün kendisine kul kesildiği er, gerçi adımı ırmak üstüne yazdın, belki de unuttun beni, amma gene de gel n’olur.

Divan, 2141:1

ای تن و جان بنده او بند شکرخنده او

عقل و خرد خیره او دل شکرآکنده او

Beden de, can da ona kul köle olmuş, onun tatlı gülüşüne bağlanmış. Akıl da, fikir de ona karşı şaşırmış kalmış; gönülse şükürleriyle dolu onun.

Divan, 2141:2

چیست مراد سر ما ساغر مردافکن او

چیست مراد دل ما دولت پاینده او

Başımızın dileği ne? İnsanı sarhoş edip yerlere seren sağrağına kavuşmak…
Gönlümüzün muradı ne? Devletinin durdukça durması.

Divan, 2141:3

چرخ معلق چه بود کهنه ترین خیمه او

رستم و حمزه کی بود کشته و افکنده او

Şu muallak duran gök nedir? Onun en eski bir otağı… Rüstem’le Hamza da kim? Onun şehidi, onun yerlere serilmiş bir eri.

Divan, 2141:4

چون سوی مردار رود زنده شود مرد بدو

چون سوی درویش رود برق زند ژنده او

Bir leşin yanına varsa ölüyken dirilir leş… bir yoksulun yanına varsa yamalı hırkası yalım yalım balkır.

هیچ نرفت و نرود از دل من صورت او

هیچ نبود و نبود همسر و مانندهٔ او

Şekli gönlümden hiç gitmedi, gitmez de… ona eşit, ona benzer kimsecikler gelmemiştir, gelmez de.

Divan, 2141:6

ملک جهان چیست که تا او به جهان فخر کند

فخر جهان راست که او هست خداونده او

Dünya mülkü de nedir ki onunla övünsün… dünya onunla övünür; çünkü dünyanın sahibi odur.

Divan, 2141:7

ای خنک آن دل که تویی غصه و اندیشه او

ای خنک آن ره که تویی باج ستاننده او

Ne mutlu o gönüle ki derdi de sensin, düşüncesi de… ne mutlu o köye ki baç alıcısı sensin.

Divan, 2141:8

عشق بود دلبر ما نقش نباشد بر ما

صورت و نقشی چه بود با دل زاینده او

Sevgilimiz aşktır, şekli, kılığı yoktur bizce… Zâti onun her şeyi doğuran gönlüne karşı şekil de nedir, kılık da ne?

Divan, 2141:9

گفت برانم پس از این من مگسان را ز شکر

خوش مگسی را که تویی مانع و راننده او

Bundan böyle sinekleri şekerden kovacağım dedi; ne mutlu o sineğe ki onu kovan, kışalayan sensin.

Divan, 2141:10

نقش فلک دزد بود کیسه نگهدار از او

دام بود دانه او مرده بود زنده او

Felek bir hırsızdır, keseni koru ondan… tanesi tuzaktır onun, dirisi ölü.

Divan, 2141:11

بس کن اگر چه که سخن سهل نماید همه را

در دو هزاران نبود یک کس داننده او

Söz herkese kolay görünür ama yeter artık, sus… zâti binlerce kişi içinde anlayan bir tek kişi vardır ancak.

Divan, 2142:1

چون بجهد خنده ز من خنده نهان دارم از او

روی ترش سازم از او بانگ و فغان آرم از او

Nasıl gülebilirim ki? Gülüşümü gizlemedeyim ondan… Onun yüzünden yüzümü ekşitmedeyim, onun yüzünden bağırmadayım, feryat etmedeyim.

Divan, 2142:2

با ترشان لاغ کنی خنده زنی جنگ شود

خنده نهان کردم من اشک همی‌بارم از او

Asık suratlılarla alay ediyorsun, gülüyorsun onlara ama bundan kavga çıkar… gülüşümü gizliyorum da onun yüzünden yağmur gibi gözyaşları döküyorum ben.

Divan, 2142:3

شهر بزرگ است تنم غم طرفی من طرفی

یک طرفی آبم از او یک طرفی نارم از او

Bedenim bir ulu şehir… Gam bir yanda, ben bir yandayım; bir yanım su kesilmiş onun yüzünden, bir yanım ateş mi ateş.

Divan, 2142:4

با ترشانش ترشم با شکرانش شکرم

روی من او پشت من او پشت طرب خارم از او

Ekşi suratlılarıyla ekşiyim, şekerleriyle şeker… Yüzüm de o, sırtım da o; onun yüzünden kaşımadayım neşenin, çalgının sırtını.

Divan, 2142:5

صد چو تو و صد چو منش مست شده در چمنش

رقص کنان دست زنان بر سر هر طارم از او

Senin gibi yüzlercesi, benim gibi yüzlercesi, onun yeşilliğinden sarhoş olmuş gitmiş… her damın üstünde onun yüzünden oynamadayım, onun yüzünden el çırpmadayım.

Divan, 2142:6

طوطی قند و شکرم غیر شکر می نخورم

هر چه به عالم ترشی دورم و بیزارم از او

Şekerler yiyen duduyum, şekerden başka bir şey yemem; dünyada nerde bir ekşi varsa ondan uzağım, bezmişim ondan.

Divan, 2142:7

گر ترشی داد تو را شهد و شکر داد مرا

سکسک و لنگی تو از او من خوش و رهوارم از او

Ekşi bir şey verse bile baldır, şekerdir bana… sen onun yüzünden seke seke, topallaya topallaya yürüyorsun ama ben hoşum, rahvan yürümedeyim.

Divan, 2142:8

هر کی در این ره نرود دره و دوله‌ست رهش

من که در این شاه رهم بر ره هموارم از او

Bu yola düşmeyenin yolu tozdur dumandır; ben anayoldayım, o yüzden de dümdüz yürüyorum.

Divan, 2142:9

مسجد اقصاست دلم جنت مأواست دلم

حور شده نور شده جمله آثارم از او

Gönlüm Mescid-i Aksâ'dır; gönlüm Cennet-i Me'vâ'dır; bütün izim tozum onun yüzünden güneş kesildi, ışığa döndü.

Divan, 2142:10

هر کی حقش خنده دهد از دهنش خنده جهد

تو اگر انکاری از او من همه اقرارم از او

Tanrı kimi güldürürse ağzından gülüşler dökülür onun… sen onu inkâr ediyorsan et; ben tümden ikrar etmedeyim.

Divan, 2142:11

قسمت گل خنده بود گریه ندارد چه کند

سوسن و گل می‌شکفد در دل هشیارم از او

Gülün payına gülme düşmüş; ne yapsın, ağlayamıyor… onun yüzünden uyanık gönlümde süsenler açılmada, güller açmada.

Divan, 2142:12

صبر همی‌گفت که من مژده ده وصلم از او

شکر همی‌گفت که من صاحب انبارم از او

Sabır, ben kavuşma müjdesiyle geldim ondan demede; şükür de onun yüzünden ambarım var diyor.

Divan, 2142:13

عقل همی‌گفت که من زاهد و بیمارم از او

عشق همی‌گفت که من ساحر و طرارم از او

Akıl, onun yüzünden zahidim, hastayım demede; aşk da boyuna, onun yüzünden büyücüyüm, yankesiciyim diyor.

Divan, 2142:14

روح همی‌گفت که من گنج گهر دارم از او

گنج همی‌گفت که من در بن دیوارم از او

Can boyuna diyor ki: Onun yüzünden inci definesiyim ben… define boyuna diyor ki: Onun yüzünden duvarın dibinde gömülüyüm.

Divan, 2142:15

جهل همی‌گفت که من بی‌خبرم بیخود از او

علم همی‌گفت که من مهتر بازارم از او

Bilgisizlik boyuna diyor ki: Haberim yok ondan, kendimde değilim zâti… Bilgi de boyuna diyor ki: Onun yüzünden çarşının pazarın en ulusuyum ben.

Divan, 2142:16

زهد همی‌گفت که من واقف اسرارم از او

فقر همی‌گفت که من بی‌دل و دستارم از او

Zahitlik boyuna diyor ki: Onun yüzünden sırları bilmedeyim, anlamadayım; yokluk boyuna diyor ki: Onun yüzünden ne gönlüm var, ne sarığım.

Divan, 2142:17

از سوی تبریز اگر شمس حقم بازرسد

شرح شود کشف شود جمله گفتارم از او

Tanrı Şems'im, Tebriz'den geri gelirse bütün sözlerim onun yüzünden açılır, anlaşılır.

Divan, 2143:1

روشنی خانه تویی خانه بمگذار و مرو

عشرت چون شکر ما را تو نگهدار و مرو

Evin aydınlığı sensin, evi bırakıp gitme… şeker gibi zevkimizi koru, gitme.

Divan, 2143:2

عشوه دهد دشمن من عشوه او را مشنو

جان و دلم را به غم و غصه بمسپار و مرو

Düşmanım aldatmaya kalkışır seni; sözlerine kanma onun… canımı, gönlümü gama, gussaya ısmarlayıp gitme.

Divan, 2143:3

دشمن ما را و تو را بهر خدا شاد مکن

حیله دشمن مشنو دوست میازار و مرو

Senin, benim düşmanımı Allah için olsun sevindirme; düşmanın hilesini duyma, dostu incitme, gitme.

Divan, 2143:4

هیچ حسود از پی کس نیک نگوید صنما

آنچ سزد از کرم دوست به پیش آر و مرو

A güzel, hasetçi hiç kimse için iyi söz söylemez; keremine ne lâyıksa dosta onu yap; gitme.

Divan, 2143:5

همچو خسان هر نفسی خویش به هر باد مده

وسوسه‌ها را بزن آتش تو به یک بار و مرو

Aşağılık kişiler gibi her solukta kendini esen yele kaptırma; vesveseleri bir uğurdan ateşe yak; gitme.

Divan, 2144:1

کار جهان هر چه شود کار تو کو بار تو کو

گر دو جهان بتکده شد آن بت عیار تو کو

Dünyanın işi ne olursa olsun… senin işin gücün nerde? İki dünya da puthane olmuş; senin o hırsız güzelin nerde?

Divan, 2144:2

گیر که قحط است جهان نیست دگر کاسه و نان

ای شه پیدا و نهان کیله و انبار تو کو

Tut ki kıtlık dünyayı kaplamış, artık ne yemek var, ne ekmek… A hem apaçık görünen, hem gizli olan, senin kilen, senin ambarın nerde?

Divan, 2144:3

گیر که خار است جهان گزدم و مار است جهان

ای طرب و شادی جان گلشن و گلزار تو کو

Tut ki dünya diken olmuş, akreple, yılanla dolmuş; a canın çalgısı çağanağı, a can neşesi, senin gül bahçen nerede?

Divan, 2144:4

گیر که خود مرد سخا کشت بخیلی همه را

ای دل و ای دیده ما خلعت و ادرار تو کو

Tut ki cömertlik ölmüş, nekeslik herkesi öldürmüş… a bizim gönlümüz, senin lûtfun hani, ihsanın nerde?

Divan, 2144:5

گیر که خورشید و قمر هر دو فروشد به سقر

ای مدد سمع و بصر شعله و انوار تو کو

Tut ki Ay da, Güneş de, ikisi de yola düşüp gitmişler, dolunup görünmez olmuşlar… a kulağa, göze yardımcı olan, senin yalımın, senin ışıkların nerede?

Divan, 2144:6

گیر که خود جوهریی نیست پی مشتریی

چون نکنی سروریی ابر گهربار تو کو

Tut ki müşteriye bir inci satacak sarraf kalmamış… nasıl olur da ululukta bulunmazsın sen; nerde senin inciler yağdıran bulutun?

Divan, 2144:7

گیر دهانی نبود گفت زبانی نبود

تا دم اسرار زند جوشش اسرار تو کو

Tut ki bir ağız bile yok, söyleyecek bir dil bile bulunmuyor ki sırlardan söz açsın… peki, senin sırlarının coşup köpürüşü nerde?

Divan, 2144:8

هین همه بگذار که ما مست وصالیم و لقا

بی‌گه شد زود بیا خانه خمار تو کو

Kendine gel, hepsinden de geç, biz buluşma, kavuşma sarhoşuyuz… Geç oldu, erken gel; senin meyhanen nerde?

Divan, 2144:9

تیز نگر مست مرا همدل و هم دست مرا

گر نه خرابی و خرف جبه و دستار تو کو

Bizim sarhoşumuza, gönüldeşimize, eldeşimize iyi bak… yıkılıp kalmamışsan, bunak değilsen sor, nerde senin cübben, nerde sarığın de.

Divan, 2144:10

برد کلاه تو غری برد قبایت دگری

روی تو زرد از قمری پشت و نگهدار تو کو

Bir kahpe, külâhını aldı, götürdü; bir başkası cübbeni kaptı… yüzün Ay'dan da sarı; senin arkan nerde, kim görüp gözetmede seni?

Divan, 2144:11

بر سر مستان ابد خارجیی راه زند

شحنگیی چون نکنی زخم تو کو دار تو کو

Yabanın biri gelmiş de ezel sarhoşlarının yolunu vurmada… ne diye şahnelik etmiyorsun? Hani yaralaman, nerde yiğitliğin?

Divan, 2144:12

خامش ای حرف فشان درخور گوش خمشان

ترجمه خلق مکن حالت و گفتار تو کو

A harfler saçan, sus; susanlar gibi kulak kesil? Halka tercemanlık etme; hani halin, nerde hal yönünden sözlerin senin.

Divan, 2149:1

ای تو خموش پرسخن چیست خبر بیا بگو

سوره هل اتی بخوان نکته لافتی بگو

Ey gönlü sözlerle dolu olan, ey gene de susup duran; ne haber? Gel, söyle… Hel etâ sûresini oku, Lâ fetâ nüktesini söyle.

Divan, 2149:2

خیمه جان بر اوج زن در دل بحر موج زن

مشک وجود بردران ترک دو سه سقا بگو

Can çadırını göğün en yücesine kur; denizin gönlünden dalgalar kopar; varlık tulumunu yırt; şu iki üç sakayı bırak gitsin.

Divan, 2149:3

چونک ز خود سفر کنی وز دو جهان گذر کنی

کیست کز او حذر کنی هیچ سخن مخا بگو

Varlığından yola düştün, benliğinden geçtin mi iki dünyadan da geçersin… kimden çekiniyorsun? Sözü ağzında çiğneme, söyle.

Divan, 2149:4

از می لعل پرگهر بی‌خبری و باخبر

در دل ما بزن شـرر بر سـر ما برآ بگو

Özlü lâ’l şaraptan haber var mı, yok mu? Gönlümüze kıvılcımlar saç, başımıza çık da söyle.

Divan, 2149:5

ساقی چرخ در طرب مجلس خاک خشک لب

زین دو بزاده روز و شب چیست سبب مرا بگو

Gökyüzü sâkîsi neşeli; yeryüzü meclisinin dudakları kupkuru… bu ikisinden gündüzle gece doğmuş; sebebi ne? Söyle.

Divan, 2149:6

از دل چرخ در زمین باغ و گل است و یاسمین

باد خزانش در کمین چیست چنین چرا بگو

Göğün gönlünden, yeryüzünde bağlar bahçeler, güller, yaseminler var. Fakat güz yeli de pusuda… neden böyle oluyor bu? Söyle.

Divan, 2149:7

بخل و سخا و خیر و شر نیست جدا ز یک دگر

نیست یکی و نیست دو چیست یکی دو تا بگو

Nekeslik, cömertlik… hayır, şer birbirinden ayrı değil. Bir değil, iki değil… söyle, iki görünen nedir?

Divan, 2149:8

بلبل مست تا به کی ناله کنی ز ماه دی

ذکر جفا بس است هی شکر کن از وفا بگو

A sarhoş bülbül, karakış yüzünden ne vakte dek feryat edeceksin? Hay bülbül, cefayı anış yeter artık; şükret, vefadan bahset.

Divan, 2149:9

هیچ در این دو مرحله شکر تو نیست بی‌گله

نقش فنا بشو هله ز آینه صفا بگو

Şu iki konaklık yolda hiçbir şükrün yok ki şikâyetsiz olsun; yok ol, yokluğa dal da arılık duruluk aynasını anlat.

Divan, 2149:10

جزو بهل ز کل بگو خار بهل ز گل بگو

درگذر از صفات او ذات نگر خدا بگو

Parça buçuğu bırak, tümü söyle… Dikeni bırak, gülden bahset… Onun sıfatlarından geç, zata bak, Tanrı’dan bahset.

Divan, 2151:1

در سفر هوای تو بی‌خبرم به جان تو

نیک مبارک آمده‌ست این سفرم به جان تو

Havana düşmüşüm, yollardayım ama canına and olsun, yolculuğumdan haberim bile yok… canına and olsun ki bu yolculuğum pek kutlu oldu.

Divan, 2151:2

لعل قبا سمر شدی چونک در آن کمر شدی

کشته زار در میان زان کمرم به جان تو

O kemeri kuşandın, kızıl kaftanlara büründün; fakat o arada o kemer yüzünden de beni ağlar, inler bir hale soktun gitti.

Divan, 2151:3

همچو قمر برآمدی بر قمران سر آمدی

همچو هلال زار من زان قمرم به جان تو

Ay gibi doğdun, aylara da Ay kesildin sen; o Ay yüzünden yeniay gibi arık bir hale geldim ben.

Divan, 2151:4

خشک و ترم خیال تو آینه جمال تو

خشک لبم ز سوز دل چشم ترم به جان تو

Kurum da senin hayalin, senin yüzünün, güzelliğinin aynası, yaşım da… canına and olsun ki gönül yanışıyla dudaklarım kupkuru, gözlerim yaş içinde.

Divan, 2151:5

تا تو ز لعل بسته‌ات تنگ شکر گشاده‌ای

چون مگس شکسته پر بر شکرم به جان تو

O yumulmuş lâ’l dudaklarını açtın, şeker dengini ortaya döktün ya; o zamandan beri kanadı kırık sinek gibi senin şekerine düştüm and olsun canına.

Divan, 2151:6

دام همیشه تا بود آفت بال و پر بود

رسته شود ز دام تو بال و پرم به جان تو

Tuzak daima kolun kanadın âfetidir ama and olsun canına, senin tuzağına düşünce kolum kanadım kurtuluyor benim.

Divan, 2151:7

در تبریز شمس دین هست چراغ هر سحر

طالب آفتاب من چون سحرم به جان تو

Her seherin ışığı, Şemseddin’in Tebriz’indedir; canına and olsun ki ben sehere benziyorum, boyuna güneşi beklemedeyim.

Divan, 2152:1

سخت خوش است چشم تو و آن رخ گلفشان تو

دوش چه خورده‌ای دلا راست بگو به جان تو

Gözlerin, o güller saçan yüzün, yanakların pek güzel. Dün gece ne içtin a gönül, doğru söyle canın için olsun.

Divan, 2152:2

فتنه گر است نام تو پرشکر است دام تو

باطرب است جام تو بانمک است نان تو

Adın fitneci; tuzağın şekerlerle dolu; kadehin neşe veriyor; ekmeğin tatlı tuzlu.

Divan, 2152:3

مرده اگر ببیندت فهم کند که سرخوشی

چند نهان کنی که می فاش کند نهان تو

Ölü bile seni görse anlar ki sarhoşsun; ne kadar gizleyebileceksin? Şarap, gizlediğini yayar, ortaya döker.

Divan, 2152:4

بوی کباب می‌زند از دل پرفغان من

بوی شراب می‌زند از دم و از فغان تو

Benim feryatlarla dolu gönlümden kebap kokusu geliyor; senin soluğundan, senin feryadından da şarap kokusu duyuluyor.

Divan, 2152:5

بهر خدا بیا بگو ور نه بهل مرا که تا

یک دو سخن به نایبی بردهم از زبان تو

Tanrı için olsun, gel, söyle; yahut da beni bırak, sana vekil olayım da dilinden iki çift söz söyleyeyim.

Divan, 2152:6

خوبی جمله شاهدان مات شد و کساد شد

چون بنمود ذره‌ای خوبی بی‌کران تو

Sonu olmayan güzelliğinin bir zerreciğini gösterdin; bütün güzellerin güzellikleri mat oldu, hepsinin güzelliklerini kesada verdin gitti.

Divan, 2152:7

بازبدید چشم ما آنچ ندید چشم کس

بازرسید پیر ما بیخود و سرگران تو

Gene benim gözüm kimseciklerin görmediğini gördü; gene benim pîrim senin yüzünden kendinden geçmiş, sarhoş bir halde çıkageldi.

Divan, 2152:8

هر نفسی بگوییم عقل تو کو چه شد تو را

عقل نماند بنده را در غم و امتحان تو

Her solukta bana, aklın nerde, ne oldu sana diyorsun… senin sınamalarınla, senin derdinle kulunda akıl kalmadı ki.

Divan, 2152:9

هر سحری چو ابر دی بارم اشک بر درت

پاک کنم به آستین اشک ز آستان تو

Her seher çağı, kış bulutu gibi kapına gözyaşı yağmuru yağdırmadayım; sonra da yenimle eşiğini silmede, o eşiği gözyaşlarımdan arıtmadayım.

Divan, 2152:10

مشرق و مغرب ار روم ور سوی آسمان شوم

نیست نشان زندگی تا نرسد نشان تو

Doğuya da gitsem, batıya da gitsem, göğe de ağsam senin izini bulmadıkça yaşayıştan bir iz bile yok bende.

Divan, 2152:11

زاهد کشوری بدم صاحب منبری بدم

کرد قضا دل مرا عاشق و کف زنان تو

Bir ülkenin zahidiydim, bir minberin sahibi… gönül kazası beni ellerini çırpar bir âşık etti sana.

Divan, 2152:12

از می این جهانیان حق خدا نخورده‌ام

سخت خراب می‌شوم خائفم از گمان تو

Tanrı hakkı için şu dünyadakilerin şarabını içmemişim; fakat gene de adamakıllı sarhoş oluyorum da başka bir zanna düşeceğinden korkuyorum.

Divan, 2152:13

صبر پرید از دلم عقل گریخت از سرم

تا به کجا کشد مرا مستی بی‌امان تو

Gönlümden sabır uçtu gitti, başımdan akıl kaçtı gitti. Amansız sarhoşluğun beni nereye dek çekecek acaba?

Divan, 2152:14

شیر سیاه عشق تو می‌کند استخوان من

نی تو ضمان من بدی پس چه شد این ضمان تو

Bir kara arslana benzeyen aşkın, kemiklerimi kırıp ufalıyor; bana sen kefil olmamış mıydın? Peki, ne oldu bu kefilliğin?

Divan, 2152:15

ای تبریز بازگو بهر خدا به شمس دین

کاین دو جهان حسد برد بر شرف جهان تو

A Tebriz, Tanrı için olsun, Şemseddin’e gene söyle; de ki: Senin dünyanın yüceliğine şu iki âlem de haset etmede.

Divan, 2157:1

سنگ شکاف می‌کند در هوس لقای تو

جان پر و بال می‌زند در طرب هوای تو

Seninle buluşma hevesine düşer de taş bile yarılır gider; can senin neşene düşer de nağmelerinle kol salar, kanat çırpar da havalanır, uçar.

Divan, 2157:2

آتش آب می‌شود عقل خراب می‌شود

دشمن خواب می‌شود دیده من برای تو

Ateş erir, su olur, akıl kendinden geçer, yıkılır… gözlerim senin yüzünden uykuya düşman kesilir.

Divan, 2157:3

جامه صبر می‌درد عقل ز خویش می‌رود

مردم و سنگ می‌خورد عشق چو اژدهای تو

Sabır elbisesi yırtılır, akıl kendinden geçer… ejderhâya benzeyen aşkın kayaları yer, insanları sömürür.

Divan, 2157:4

بند مکن رونده را گریه مکن تو خنده را

جور مکن که بنده را نیست کسی به جای تو

Yürüyüp gideni bağlama, gülüşü ağlayışa döndürme… kuluna kölene cevretme, senin yerine konacak bir kimsesi yok onun.

Divan, 2157:5

آب تو چون به جو رود کی سخنم نکو رود

گاه دمم فرودرد از سبب حیای تو

Suyun derede aktıkça sözlerim nasıl doğru düzen gider ki? Kimi olur, senden utanırım da soluk bile alamam.

Divan, 2157:6

چیست غذای عشق تو این جگر کباب تو

چیست دل خراب من کارگه وفای تو

Aşkının gıdası ne? Şu yanmış, kavrulmuş ciğerim. Yıkılmış gönlüm nedir? Senin vefa tezgâhın.

Divan, 2157:7

خابیه جوش می‌کند کیست که نوش می‌کند

چنگ خروش می‌کند در صفت و ثنای تو

Küp taşıp köpürmede, çeng coştukça coşmada, seni övmede… kimdir şarap içen?

Divan, 2157:8

عشق درآمد از درم دست نهاد بر سرم

دید مرا که بی‌توام گفت مرا که وای تو

Kapımdan aşk girdi de başıma elini koydu; sensiz olduğumu görünce de eyvahlar olsun sana dedi.

Divan, 2157:9

دیدم صعب منزلی درهم و سخت مشکلی

رفتم و مانده‌ام دلی کشته به دست و پای تو

Gördüm ki sarp bir konak, karmakarışık bir yer, pek zor bir iş… gönül de gitmiş elden;
elinin altında, ayağının dibinde serilekaldım ben.

Divan, 2162:1

دگرباره بشوریدم بدان سانم به جان تو

که هر بندی که بربندی بدرانم به جان تو

Canına and olsun, gene öylesine coştum ki ne biçim bağlarsan bağla beni, koparırım o bağı canına and olsun.

Divan, 2162:2

من آن دیوانه بندم که دیوان را همی‌بندم

زبان مرغ می‌دانم سلیمانم به جان تو

Öylesine bağlanmış bir deli divaneyim ki devleri bağlar dururum; canına and olsun, kuş dilini bilirim; Süleyman’ım ben.

Divan, 2162:3

نخواهم عمر فانی را تویی عمر عزیز من

نخواهم جان پرغم را تویی جانم به جان تو

Aziz ömrüm sensin benim, geçici ömrü istemiyorum; and olsun canına, gamlarla dolu canı istemiyorum ben.

Divan, 2162:4

چو تو پنهان شوی از من همه تاریکی و کفرم

چو تو پیدا شوی بر من مسلمانم به جان تو

Benden gizlendin mi, baştan başa kâfirlik karanlığı kesilirim; bana göründün mü de and olsun canına Müslümanım o vakit.

Divan, 2162:5

گر آبی خوردم از کوزه خیال تو در او دیدم

وگر یک دم زدم بی‌تو پشیمانم به جان تو

Testiden su içsem hayalini görürüm o suda; and olsun canına, sensiz bir soluk alsam pişman olurum ben.

Divan, 2162:6

اگر بی‌تو بر افلاکم چو ابر تیره غمناکم

وگر بی‌تو به گلزارم به زندانم به جان تو

Sensiz göklere ağsam kara bulut gibi gamlıyım; and olsun canına, sensiz gül bahçesine gitsem zindandayım ben.

Divan, 2162:7

سماع گوش من نامت سماع هوش من جامت

عمارت کن مرا آخر که ویرانم به جان تو

Kulağımın duyduğu ses, senin adın; aklımın fikrimin duyduğu şey, senin kadehinin sesi;
canına and olsun, yıkılmışım, gel, tamir et beni.

Divan, 2162:8

درون صومعه و مسجد تویی مقصودم ای مرشد

به هر سو رو بگردانی بگردانم به جان تو

A beni doğru yola götüren, ibadet yurdunda da maksadım sensin, mescitte de; nereye yüz çevirirsen, and olsun canına, ben de oraya döndürürüm yüzümü.

Divan, 2162:9

سخن با عشق می‌گویم که او شیر و من آهویم

چه آهویم که شیران را نگهبانم به جان تو

Aşkla konuşurum, o arslandır derim, ben ceylanım; fakat and olsun canına, ne biçim ceylanım ki arslanları görür, gözetirim ben.

Divan, 2162:10

ایا منکر درون جان مکن انکارها پنهان

که سر سرنبشتت را فروخوانم به جان تو

İçten içe inkâr eden, gizlice inkâr etme; çünkü and olsun canına, alnına yazılan gizli yazıyı bile okurum ben.

Divan, 2162:11

چه خویشی کرد آن بی‌چون عجب با این دل پرخون

که ببریده‌ست آن خویشی ز خویشانم به جان تو

O neliksiz-niteliksiz varlık acaba şu kanlarla dopdolu gönüle ne biçim bir yakınlık gösterdi
ki canına and olsun, bütün yakınlarından kesildi gitti.

Divan, 2162:12

تو عید جان قربانی و پیشت عاشقان قربان

بکش در مطبخ خویشم که قربانم به جان تو

Kurbanlık canın bayramısın sen; âşıklar tapında kurbanların senin; canına and olsun,
çek beni mutfağına, kurbanım sana.

Divan, 2162:13

ز عشق شمس تبریزی ز بیداری و شبخیزی

مثال ذره گردان پریشانم به جان تو

Tebrizli Şems’in aşkıyla geceleri uyuyamıyorum; and olsun canına, dönen zerre gibi darmadağın bir haldeyim ben.

Divan, 2164:1

اگر بگذشت روز ای جان به شب مهمان مستان شو

بر خویشان و بی‌خویشان شبی تا روز مهمان شو

Gün geçti gittiyse a benim canım, geceleyin konuk ol sarhoşlara; yakınlara, kendinden geçmişlere, bir gececik sabaha dek konuk ol.

Divan, 2164:2

مرو ای یوسف خوبان ز پیش چشم یعقوبان

شب قدری کن این شب را چراغ بیت احزان شو

A güzeller Yusuf’u, Yakubların gözlerinden kaybolma; bu geceyi kadir gecesi haline getir; hüzünler evine mum ol bu gece.

Divan, 2164:3

اگر دوریم رحمت شو وگر عوریم خلعت شو

وگر ضعفیم صحت شو وگر دردیم درمان شو

Uzaksak rahmet ol, çıplaksak elbise kesil; arıklıktan ibaretsek sıhhat ol bize, dertsek derman ol bize.

Divan, 2164:4

اگر کفریم ایمان شو وگر جرمیم غفران شو

وگر عوریم احسان شو بهشتی باش و رضوان شو

Küfürsek iman ol, suçsak yarlıgama kesil; aç, yoksulsak ihsan ol, cennet ol, Rıdvan ol.

Divan, 2164:5

برای پاسبانی را بکوب آن طبل جانی را

برای دیورانی را شهب انداز شیطان شو

Bekçilik ederek çal o can davulunu; şeytanı kovmak için şeytanlara şihaplar at.

Divan, 2164:6

تو بحری و جهان ماهی به گاهی چیست و بی‌گاهی

حیات ماهیان خواهی بر ایشان آب حیوان شو

Denizsin sen, dünyaysa balık; vakitli neymiş, vakitsiz ne? Balıkların yaşayışını istiyorsan onlara abıhayat ol.

Divan, 2164:7

شب تیره چه خوش باشد که مه مهمان ما باشد

برای شب روان جان برآ ای ماه تابان شو

Kapkaranlık gece, Ay bizim konuğumuz olursa ne de hoş geçerdi; a benim canım, geceleyin yol alanlar için doğ, a benim ay yüzlüm, parla onlara.

Divan, 2164:8

خمش کن ای دل مضطر مگو دیگر ز خیر و شر

چو پیش او است سر مظهر دهان بربند و پنهان شو

A ıztırablara düşmüş gönül, sus, artık hayırdan, şerden bahsetme; mademki sırları meydana çıkaranın sırrı onun katında; dudağını yum, gizlen.

Divan, 2168:1

نمی‌گفتی مرا روزی که ما را یار غاری تو

درون باغ عشق ما درخت پایداری تو

Bana bir gün, sen bana mağara dostusun, gerçek dostsun; aşkımızın bahçesinde ebedî bir ağaçsın sen dememiş miydin?

Divan, 2168:2

ایا شیر خدا آخر بفرمودی به صید اندر

که خه مر آهوی ما را چو آهو خوش شکاری تو

A Tanrı arslanı, sonucu, avda bana; ne de güzel ceylanımızsın; ne de güzel avımızsın bizim demedin miydi?

Divan, 2168:3

شکفته داشتی چون گل دل و جانم دلاراما

کنونم خود نمی‌گویی کز آن گلزار خاری تو

A benim gönlümün rahatı, huzuru, gül gibi canımı, gönlümü açar, saçardın; şimdiyse o gül bahçesinde bir dikensin sen bile demiyorsun.

Divan, 2168:4

ز نازی کز تو در سر بد تهی کرد از دماغم غم

مرا زنهار از هجرت که بس بی‌زینهاری تو

Senden bir nazdır vardı başımda, gam aklımdan aldı, çıkardı onu; ayrılığından aman; pek aman bilmez bir zalimsin sen.

Divan, 2168:5

چو فتوی داد عشق تو به خون من نمی‌دانم

چه جوهردار تیغی تو چه سنگین دل نگاری تو

Aşkın kanımı dökmeye nasıl bir fetvâ verdi, bilmiyorum; ne de güzel su verilmiş çelik bir kılıçsın sen, ne de taş yürekli güzelsin sen.

Divan, 2168:6

ایا اومید در دستم عصای موسوی بودی

ز هجران چو فرعونش کنون جان در چو ماری تو

A umut, elimde Mûsa’nın sopasıydın sen; bugünse Firavun’a benzeyen ayrılığı yüzünden yılana can kesildin gitti.

Divan, 2168:7

چو از افلاک نورانی وصال شاه افتادی

چو آدم اندر این پستی در این اقلیم ناری تو

Âdem gibi ışıklı göklerden düştün; padişahın vuslatından ayrıldın; ne diye şu aşağılık yerdesin, şu ateş ülkesindesin sen?

Divan, 2168:8

کنار وصل دربودی یکی چندی تو ای دیده

کنار از اشک پر کن تو چو از شه برکناری تو

A göz, buluşma kucağındaydın bir müddetçik, eteğini gözyaşlarıyla doldur; çünkü padişahtan ayrısın sen.

Divan, 2168:9

الا ای مو سیه پوشی به هنگام طرب وآنگه

سپیدت جامه باشد چون در این غم سوگواری تو

A benim saçlarım, neşe çağında siyahlar giyinirsin de, şu gamla yaslara battık mı, elbisen beyaz olur, nedendir bu?

Divan, 2168:10

به نظم و نثر عذر من سمر شد در جهان اکنون

که یک عذرم نپذرفتی چگونه خوش عذاری تو

Nazımla, nesirle getirdiğim özürler, dünyaya gece masalı oldu artık; bir özrümü bile kabul etmedin; ne biçim güzel yüzlümsün benim?

Divan, 2168:11

تو ای جان سنگ خارایی که از آب حیات او

جدا گشتی و محرومی وآنگه برقراری تو

A can, onun abıhayatından ayrıldın, mahrum kaldın da hâlâ erimedin, hâlâ durup durmadasın, granit bir kaya mısın sen?

Divan, 2168:12

رمیدستی از این قالب ولیکن علقه‌ای داری

کز آن بحر کرم در گوش در شاهواری تو

Şu bedenden kaçmışsın amma gene de bir bağın var; o kerem denizinden çıkmışsın; kulakta padişahlara lâyık bir incisin sen.

Divan, 2168:13

در این اومید پژمرده بپژمردی چو باغ از دی

ز دی بگذر سبک برپر که نی جان بهاری تو

Şu soluk ümitle, karakıştan sararıp solan bahçe gibi solmuş sararmışsın; karakıştan tez uçup geç; o ilkbaharın canısın sen.

Divan, 2168:14

بخارای جهان جان که معدنگاه علم آن است

سفر کن جان باعزت که نی جان بخاری تو

İlim madeninin yeri olan can dünyası alanına yol al a yüce, a şerefli can, dumandan meydana gelen can değilsin sen.

Divan, 2168:15

مزن فال بدی زیرا به فال سعد وصل آید

مگو دورم ز شاه خود که نیک اندر جواری تو

Kötü yorumlarda bulunma, kutlu yorumla buluşma elde edilir; padişahımdan uzağım deme; iyiden iyiye onun civarındasın sen.

Divan, 2168:16

چو دانستی که دیوانه شدی عقل است این دانش

چو می‌دانی که تو مستی پس اکنون هشیاری تو

Deli olduğunu bildin mi, bu biliş akıldır; sarhoş olduğunu anladın mı, artık ayıksın sen.

Divan, 2168:17

هزاران شکر آن شه را که فرزین بند او گشتی

هزاران منت آن می را که از وی در خماری تو

Binlerce şükür o padişaha ki onun vezirine bağlanmışsın; binlerce övüş o şaraba ki onun yüzünden mahmursun.

Divan, 2168:18

همه فخر و همه دولت برای شاه می‌زیبد

چرا در قید فخری تو چرا دربند عاری تو

Tamamıyla övünme, tamamıyla devlete erme padişaha lâyıktır; sen ne diye övünme kaydındasın, sen ne diye utanma bağındasın?

Divan, 2168:19

فراق من شده فربه ز خون تو که خورد ای دل

چرا قربان شدی ای دل چو شیشاک نزاری تو

A gönül, senin kanını içti de ayrılığım semirdi; ne diye kurban oldun a gönül; daha henüz bir yıllık arık bir koyuncağızsın sen.

Divan, 2168:20

چو سرنایی تو نه چشم از برای انتظار لب

چو آن لب را نمی‌بینی در آن پرده چه زاری تو

Zurna gibi o dudakları beklemede dokuz tane göz açmışsın; mademki o dudakları görmüyorsun, o perdeden ne diye ağlayıp durursun?

Divan, 2168:21

چو دف از ضربت هجرت چو چنبر گشت پشت من

چرا بر دست این دل هم مثال دف نداری تو

Tef gibi ayrılığının vuruşlarıyla belim, iki büklüm oldu; ne diye şu gönlün eline düşmezsin tef gibi?

Divan, 2168:22

هزاران منتت بر جان ز عشق شاه شمس الدین

تو بادی ریش درکرده که یعنی حق گزاری تو

Padişah Şemseddin’in aşkı cana minnet, hem de binlerce minnet; sen de ben senin hakkını gözetirim diye yaralara berelere batmışsın.

Divan, 2168:23

الا ای شاه تبریزم در این دریای خون ریزم

چه باشد گر چو موسی گرد از دریا برآری تو

A benim Tebrizli padişahım, şu kanlar döken denize gark olmuşum; ne olur, Mûsa gibi şu denizden bir toz koparsan.

Divan, 2168:24

ایا خوبی و لطف شه شمردم رمزکی از تو

شمردن از کجا تانم که بی‌حد و شماری تو

A benim padişahımın güzelliği, lûtfu; nerden sayıp dökebileceğim seni; ne ucun var, ne kıyın.

Divan, 2172:1

هم آگه و هم ناگه مهمان من آمد او

دل گفت که کی آمد جان گفت مه مه رو

Hem umuyordum, hem ummuyordum; ansızın o güzel, konuk geldi bana; gönül, hah dedi, geldi işte; can, işte dedi, buracıkta o ay yüzlü.

Divan, 2172:2

او آمد در خانه ما جمله چو دیوانه

اندر طلب آن مه رفته به میان کو

O eve geldi de biz hep birden pervaneler gibi o ay yüzlüyü aramak için sokaklara dököldük.

Divan, 2172:3

او نعره زنان گشته از خانه که این جایم

ما غافل از این نعره هم نعره زنان هر سو

O, evden burdayım ben diye bağırıp durmadaydı, benimse bu bağrıştan haberim bile yoktu da nerdesin diye her yana bağırıyordum.

Divan, 2172:4

آن بلبل مست ما بر گلشن ما نالان

چون فاخته ما پران فریادکنان کوکو

O sarhoş bülbülümüz, gül bahçemizde şakıyıp duruyordu da biz üveyik kuşu gibi kû, kû ;
nerde, nerde diye feryat ederek uçuyorduk.

Divan, 2172:5

در نیم شبی جسته جمعی که چه دزد آمد

و آن دزد همی‌گوید دزد آمد و آن دزد او

Gece yarısı bir bölük halk sıçrayıp yatağından kalkmış, hırsız var diye bağırıyordu; o hırsız da onlarla beraber hırsız var diye bağırmadaydı, halbuki hırsızın ta kendisiydi o.

Divan, 2172:6

آمیخته شد بانگش با بانگ همه زان سان

پیدا نشود بانگش در غلغله شان یک مو

Onun bağrışı, öbürlerinin bağrışıyla öylesine karışmıştı ki onların bağırış çığrışlarından sesi bile ayırt edilemiyordu.

Divan, 2172:7

و هو معکم یعنی با توست در این جستن

آنگه که تو می‌جویی هم در طلب او را جو

“O sizinledir”, yâni bu arayışta o da beraber; bu bakımdan arıyorsan asıl onu ara.

Divan, 2172:8

نزدیکتر است از تو با تو چه روی بیرون

چون برف گدازان شو خود را تو ز خود می‌شو

Sana senden yakındır, ne diye dışarıya gidiyorsun? Yoksullaş, kar gibi eri, kendini kendinde aramaya koyul.

Divan, 2172:9

از عشق زبان روید جان را مثل سوسن

می‌دار زبان خامش از سوسن گیر این خو

İnsan aşka düşünce süsen gibi dilleşir, söze başlar amma sen dilini tut, sus, süsenin de huyu budur, dili vardır da söylemez.

Divan, 2174:1

ای یار قلندردل دلتنگ چرایی تو

از جغد چه اندیشی چون جان همایی تو

Ey gönlü Kalender dost, ne diye gönlünü daraltırsın, içini sıkarsın? Kuzgunu ne diye düşünürsün, devlet kuşunun canısın sen.

Divan, 2174:2

بخرام چنین نازان در حلقه جانبازان

ای رفته برون از جا آخر به کجایی تو

Şöylece canlarıyla oynayanların halkasına salına salına gir de canınla oyna ey yerden yurttan ayrılıp giden, sonucu nerdesin sen.

Divan, 2174:3

دادهست ز کان تو لعل تو نشانیها

آن گوهر جانی را آخر ننمایی تو

La’l dudakların sahip olduğun madeni bildirmede; o can incisini sonucu meydana çıkarırsın sen.

Divan, 2174:4

بس خوب و لطیفی تو بس چست و ظریفی تو

بس ماه لقایی تو آخر چه بلایی تو

Pek güzelsin, pek lâtifsin, pek çeviksin, pek zarifsin; ay gibi bir yüzün var, ah ne belâsın sen, ne belâ.

Divan, 2174:5

ای از فر و زیبایی وز خوبی و رعنایی

جان حلقه به گوش تو در حلقه نیایی تو

Öylesine parlaksın, öylesine güzelsin ki güzelliğinden, alımından can, kulağına takılmış, bir halka olmuş; fakat hiçbir halkaya girmiyorsun sen.

Divan, 2174:6

ای بنده قمر پیشت جان بسته کمر پیشت

از بهر گشاد ما دربند قبایی تو

A güzelim benim, ay huzurunda bir kul, bir köle; can, tapına gelmiş, beline kemer kuşanıp hizmete durmuş; sen de bizi hür, serbest bir hale getirmek için tutmuşsun da elbiselere bürünmüş, sûret kaydına girmişsin.

Divan, 2174:7

از دل چو ببردی غم دل گشت چو جام جم

وین جام شود تابان ای جان چو برآیی تو

Gönülden derdi, gamı aldın, gönlümüzü kederden azat ettin ya, artık gönül Cem'in küpüne döndü; artık bu kadeh senin için parlar durur.

Divan, 2174:8

هر روز برآیی تو بازیب و فر آیی تو

در مجلس سرمستان باشور و شر آیی تو

Her gün bezenir, güzelleştikçe güzelleşir de çıkagelirsin, fitneler, kargaşalıklar çıkararak sarhoşların meclisine dalarsın.

Divan, 2174:9

شمس الحق تبریزی ای مایه بینایی

نادیده مکن ما را چون دیده مایی تو

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, ey görüşümüzün aslı, temeli, bizi görüşten mahrum etme, gözsüz bırakma, sensin gözümüz, görüşümüz bizim.

Divan, 2195:1

خوش خرامان می‌روی ای جان جان بی‌من مرو

ای حیات دوستان در بوستان بی‌من مرو

A canımın canı, ne de güzel salına salına gidiyorsun; gitme bensiz. A dostların yaşayışı, gül bahçesine gitme bensiz.

Divan, 2195:2

ای فلک بی‌من مگرد و ای قمر بی‌من متاب

ای زمین بی‌من مروی و ای زمان بی‌من مرو

A gök, dönme bensiz; a Ay, parlama bensiz; a yeryüzü, bitki bitirme bensiz, a zaman, geçme bensiz.

Divan, 2195:3

این جهان با تو خوش است و آن جهان با تو خوش است

این جهان بی‌من مباش و آن جهان بی‌من مرو

Bu dünya da seninle hoş, güzel, o dünya da; bu dünyada kalma bensiz, o dünyaya gitme bensiz.

Divan, 2195:4

ای عیان بی‌من مدان و ای زبان بی‌من مخوان

ای نظر بی‌من مبین و ای روان بی‌من مرو

A apaçık şey, bilme bensiz; a dil, okuma bensiz; a göz, görme bensiz; a can, gitme bensiz.

Divan, 2195:5

شب ز نور ماه روی خویش را بیند سپید

من شبم تو ماه من بر آسمان بی‌من مرو

Gece, ay ışığıyla yüzünü ak görür; ben geceyim, sen aysın bana, gökyüzünde yürüme bensiz.

Divan, 2195:6

خار ایمن گشت ز آتش در پناه لطف گل

تو گلی من خار تو در گلستان بی‌من مرو

Diken güle sığındı da ateşten emin oldu; sen de gülsün, ben dikeninim senin, gül bahçesine gitme bensiz.

Divan, 2195:7

در خم چوگانت می‌تازم چو چشمت با من است

همچنین در من نگر بی‌من مران بی‌من مرو

Gözün bendeyken, bana bakarken kıvrık çevgenine uymuşum, koşup duruyorum;
böylece hep bak bana, hep gör beni; bensiz at sürme, gitme bensiz.

Divan, 2195:8

چون حریف شاه باشی ای طرب بی‌من منوش

چون به بام شه روی ای پاسبان بی‌من مرو

A neşe, padişahın meclisine gidersen içme bensiz; a bekçi, padişahın damına çıkarsan çıkma bensiz.

Divan, 2195:9

وای آن کس کو در این ره بی‌نشان تو رود

چو نشان من تویی ای بی‌نشان بی‌من مرو

Eyvahlar olsun bu yola, iz bilmeden düşene; izini izlediğim sensin benim, a izinin tozu belirmeyen, gitme bensiz.

Divan, 2195:10

وای آن کو اندر این ره می‌رود بی‌دانشی

دانش راهم تویی ای راه دان بی‌من مرو

Eyvahlar olsun bu yola bilgisiz düşene; bilgim sensin benim a yol, iz bilen; gitme bensiz.

Divan, 2195:11

دیگرانت عشق می‌خوانند و من سلطان عشق

ای تو بالاتر ز وهم این و آن بی‌من مرو

Başkaları aşk diyorlar sana; oysaki ben aşkın da padişahısın diyorum; a şunun bunun aklına, vehmine gelmeyecek kadar yüce dilber, gitme bensiz.

Divan, 2205:1

دوش خوابی دیده‌ام خود عاشقان را خواب کو

کاندرون کعبه می‌جستم که آن محراب کو

Âşıklar nerde, uyku nerde? İş böyle amma gene de dün gece rüyamda gördüm; Kâbe’nin içinde, o mihrap nerde diye aranıp duruyormuşum.

Divan, 2205:2

کعبه جان‌ها نه آن کعبه که چون آن جا رسی

در شب تاریک گویی شمع یا مهتاب کو

Amma şu bildiğimiz Kâbe'de değil, canların Kâbe'sinde; karanlık gecede oraya varsan mum nerde, ay ışığının da sözü mü olur dersin.

Divan, 2205:3

بلک بنیادش ز نوری کز شعاع جان تو

نور گیرد جمله عالم لیک جان را تاب کو

O Kâbe, öylesine bir nurdan kurulmuştur ki parıltısından canın da nurlanır, bütün dünya da; fakat nerde canda o ışığa tahammül?

Divan, 2205:4

خانقاهش جمله از نور است فرشش علم و عقل

صوفیانش بی‌سر و پا غلبه قبقاب کو

Tekkesi tamamıyla nurdan, döşemesi akıl, bilgi; sûfîleri başsız-ayaksız; nerde ayak patırtısı, nerde nalın tıkırtısı?

Divan, 2205:5

تاج و تختی کاندرون داری نهان ای نیکبخت

در گمان کیقباد و سنجر و سهراب کو

A bahtı yâr, talihi yaver kişi, içinde gizli bir tacın tahtın var; hem öyle bir taç, öyle bir taht ki nerden Keykubad'ın, Sencer'in aklına gelecek, nerden Suhrâb'ın vehmine düşecek?

Divan, 2205:6

در میان باغ حسنش می‌پر ای مرغ ضمیر

کایمن آباد است آن جا دام یا مضراب کو

A gönül kuşu, güzelliğinin bahçesinde uçadur; orası eminliktir, orda ne tuzak vardır, ne sapan taşı.

Divan, 2205:7

در درون عاریت‌های تن تو بخششی است

در میان جان طلب کان بخشش وهاب کو

Şu iğreti bedeninin içinde bağışlanmış bir define var; o verdikçe veren cömert kişinin şu bağışını canında ara.

Divan, 2205:8

در صفت کردن ز دور اطناب شد گفت زمان

چون رسیدم در طناب خود کنون اطناب کو

Divan, 2205:9

چون برون رفتی ز گل زود آمدی در باغ دل

پس از آن سو جز سماع و جز شراب ناب کو

Balçıktan kurtuldun mu hemencecik gönül bağına girersin; bundan böyle de orda müzikten, rakstan, halis, arı duru şaraptan başka bir şey yoktur.

Divan, 2205:10

چون ز شورستان تن رفتی سوی بستان جان

جز گل و ریحان و لاله و چشمه‌های آب کو

Binlerce güzellik gördün ki her biri bedenden değil; peki, ne diye kapılar açanın güzelliği nerde diyorsun?

Divan, 2205:11

چون هزاران حسن دیدی کان نبد از کالبد

پس چرا گویی جمال فاتح الابواب کو

Divan, 2205:12

ای فقیه از بهر لله علم عشق آموز تو

ز آنک بعد از مرگ حل و حرمت و ایجاب کو

A fakih, Allah için olsun, aşk bilgisini öğren; çünkü ölümden sonra nerde helâl-haram bahsi, ne gezer şu şöyle gerektir, bu böyle, şu caizdir, bu değil sözü?

Divan, 2205:13

چون به وقت رنج و محنت زود می‌یابی درش

بازگویی او کجا درگاه او را باب کو

Eziyete, mihnete düşünce kapısını tez buluyorsun, sonra da tutuyorsun, o nerde diyorsun, tekkesinin kapısı nerde?

Divan, 2205:14

باش تا موج وصالش درربايد مر تو را

غيب گردى پس بگويى عالم اسباب كو

Davran da buluşma dalgası kapıversin seni; yoksa o dalgayı yitirirsen çok dersin: Nerde sebepler âlemi?

Divan, 2205:15

ار چه خط این بوابت هوس شد در رقاع

رقعه عشقش بخوان بنمایدت بواب کو

İbni Bevvâb’ın rık’alarına hevesin var; bir de aşk yazısını oku da kapıcı nerde, kapıyı kim açar, sana göstersin.

Divan, 2205:16

هر کسی را نایب حق تا نگویی زینهار

در بساط قاضی آ آنگه ببین نواب کو

Sakın herkese Tanrı nâibi deme; kadı'nın oturduğu yere gel de nâipler nerdedir, göstersin sana.

Divan, 2205:17

تا نمالی گوش خود را خلق بینی کار و بار

چون بمالی چشم خود را گویی آن را تاب کو

Divan, 2205:18

در خرابات حقیقت پیش مستان خراب

در چنان صافی نبینی درد و خس و انساب کو

Divan, 2205:19

در حساب فانیی عمرت تلف شد بی‌حساب

در صفای یار بنگر شبهت حساب کو

Divan, 2205:20

چون میت پردل کند در بحر دل غوطی خوری

این ترانه می‌زنی کاین بحر را پایاب کو

Şarap seni yüreklendirdi, sana bir cesaret verdi mi dalgalar yutar, yüzer durursun da nerde bu denize son nağmesini tutturursun.

Divan, 2214:1

خنک آن دم که نشینیم در ایوان من و تو

به دو نقش و به دو صورت به یکی جان من و تو

Ne mutlu zamandır, seninle sayvanda oturduğum zaman… İki beden, iki şekil; fakat seninle canım bir.

Divan, 2214:2

داد باغ و دم مرغان بدهد آب حیات

آن زمانی که درآییم به بستان من و تو

Seninle bağa bahçeye gittim mi, bağın bahçenin verdiği neşe, kuşların ötüşleri, cana can katar, insana abıhayat sunar.

Divan, 2214:3

اختران فلک آیند به نظاره ما

مه خود را بنماییم بدیشان من و تو

Gökteki yıldızlar bizi seyre gelirler… seninle ben de kendi ay yüzümüzü gösteririz onlara.

Divan, 2214:4

من و تو بی‌من و تو جمع شویم از سر ذوق

خوش و فارغ ز خرافات پریشان من و تو

Gel, o darmadağın hurafelere aldırmayalım da senliksiz-benliksiz, zevkle baş başa verelim, oturalım.

Divan, 2214:5

طوطیان فلکی جمله شکرخوار شوند

در مقامی که بخندیم بدان سان من و تو

Sen, ben oracıkta o çeşit gülmeye koyulduk mu, gökte duduların hepsi de şeker yemeye koyulur.

Divan, 2214:6

این عجبتر که من و تو به یکی کنج این جا

هم در این دم به عراقیم و خراسان من و تو

Bu daha da şaşılacak bir şey; senle ben hem burda, bir bucaktayız; hem de şu solukta Irak'tayız, Horasan'dayız.

Divan, 2214:7

به یکی نقش بر این خاک و بر آن نقش دگر

در بهشت ابدی و شکرستان من و تو

Hem şu şekilde, bu toprağın üstündeyiz; hem de bir başka şekilde seninle ben ölümsüz cennetteyiz, şekerkamışlığındayız.

Divan, 2215:1

گر رود دیده و عقل و خرد و جان تو مرو

که مرا دیدن تو بهتر از ایشان تو مرو

Göz de, akıl da, can da giderse gitsin; sen gitme… seni görmek onlara sahip olmaktan da iyidir bence; sen gitme.

Divan, 2215:2

آفتاب و فلک اندر کنف سایه توست

گر رود این فلک و اختر تابان تو مرو

Güneş de, gök de senin gölgene sığınmıştır… şu gökyüzüyle yıldızlar gitse bile sen gitme.

Divan, 2215:3

ای که دردِ سخنت صافتر از طبع لطیف

گر رود صفوت این طبع سخندان تو مرو

A tortulu sözü, arı duru tabiattan da daha sâf olan, şu sözler bilen, sözler anlayan tabiatın arılığı duruluğu gitse bile sen gitme.

Divan, 2215:4

اهل ایمان همه در خوف دم خاتمتند

خوفم از رفتن توست ای شه ایمان تو مرو

İman ehlinin hepsi de son solukta imandan ayrılmadan korkar… a iman padişahı, benim korkumsa senin gitmendendir; sen gitme.

Divan, 2215:5

تو مرو گر بروی جان مرا با خود بر

ور مرا می‌نبری با خود از این خوان تو مرو

Sen gitme, gidersen benim canımı da götür; yok, beni kendinle beraber götürmeyeceksen şu sofradan kalkma, gitme.

Divan, 2215:6

با تو هر جزو جهان باغچه و بستان است

در خزان گر برود رونق بستان تو مرو

Seninle oldum mu, bütün dünya bağdır, bahçedir… güz mevsiminde bağın, bahçenin parlaklığı geçse bile sen gitme.

Divan, 2215:7

هجر خویشم منما هجر تو بس سنگ دل است

ای شده لعل ز تو سنگ بدخشان تو مرو

Ayrılığını gösterme bana, pek taş yüreklidir ayrılığın… a yüzünden taşın bile Bedahşan lâ'li olduğu güzel, sen gitme.

Divan, 2215:8

کی بود ذره که گوید تو مرو ای خورشید

کی بود بنده که گوید به تو سلطان تو مرو

Zerre de kim oluyor ki ey güneş, gitme desin… kul da kim oluyor ki padişahım, gitme demeye gücü yetsin.

Divan, 2215:9

لیک تو آب حیاتی همه خلقان ماهی

از کمال کرم و رحمت و احسان تو مرو

Fakat sen abıhayatın ta kendisisin, bütün halksa balık… keremin boldur, ihsanına son yoktur; merhamet et, kerem buyur da gitme.

Divan, 2215:10

هست طومار دل من به درازی ابد

برنوشته ز سرش تا سوی پایان تو مرو

Gönül tomarıma baştan ta sona dek, ebed uzunluğunca, gitme-gitme yazısı yazılmıştır.

Divan, 2215:11

گر نترسم ز ملال تو بخوانم صد بیت

که ز صد بهتر وز هجده هزاران تو مرو

Usanacağından korkmasam yüzden de, binlerce on sekiz binden de güzel, gitme-gitme konusunda yüz beyit daha söylerim.

Divan, 2216:1

تن مزن ای پسر خوش دم خوش کام بگو

بهر آرام دلم نام دلارام بگو

Susma a sözü soluğu, a dili damağı güzel oğul, söyle… gönlümün huzura ermesi için canımın gönlümün huzuru olan güzelimin adını an.

Divan, 2216:2

پرده من مدران و در احسان بگشا

شیشه دل مشکن قصه آن جام بگو

Perdemi yırtma, ihsan kapısını aç… gönül sırçasını kırma; o kadehin hikâyesini anlat.

Divan, 2216:3

ور در لطف ببستی در اومید مبند

بر سر بام برآ و ز سر بام بگو

Lûtuf kapısını kapadınsa ümit kapısını kapama… damın üstüne çık da damda söyle.

Divan, 2216:4

ور حدیث و صفت او شر و شوری دارد

صفت این دل تنگ شررآشام بگو

Sözünde de coşkunluklar var huyunda da, şu kıvılcımlar içen daralmış gönlümün huyunu anlat.

Divan, 2216:5

چونک رضوان بهشتی تو صلایی درده

چونک پیغامبر عشقی هله پیغام بگو

Değil mi ki cennetin Rıdvan'ısın; salâ ver, çağır halkı cennete… değil mi ki aşk peygamberisin; getirdiğin haberi söyle.

Divan, 2216:6

آه زندانی این دام بسی بشنودیم

حال مرغی که برسته‌ست از این دام بگو

Şu dama tutulanların, zindana düşenlerin ahlarını çok duydu... şu tuzaktan kurtulan kuşun halini de bir söyle.

Divan, 2216:7

سخن بند مگو و صفت قند بگو

صفت راه مگو و ز سرانجام بگو

Bağdan, ilgiden bahsetme de şekeri söyle… yoldan söz açma da baştan geçeni anlat.

Divan, 2216:8

شرح آن بحر که واگشت همه جان‌ها او است

که فزون است ز ایام و ز اعوام بگو

Günlerden, yıllardan uzun olan, zamana sığmayan o denizden, bütün canların dönüp ulaşacağı, dökülüp kaynaşacağı denizden söz aç.

Divan, 2216:9

ور تنور تو بود گرم و دعای تو قبول

غم هر ممتحن سوخته خام بگو

Tandırın kızdıysa, duan kabul olduysa, sınamalara düşmüş, yanmış yakılmış ham kişilerin gamlarından bahset.

Divan, 2216:10

شکر آن بهره که ما یافته‌ایم از در فضل

فرصت ار دست دهد هم بر بهرام بگو

Onun lûtuf kapısından elde ettiğimiz şeylere, fırsat bulursan, Behrâm yıldızının üstüne çık da şükret.

Divan, 2216:11

وگر از عام بترسی که سخن فاش کنی

سخن خاص نهان در سخن عام بگو

Sözü, anlamayan aşağılık kişilerden korkuyor da açık söylemiyorsan, anlayışlı, ileri fikirli kişilere söylenecek sözü aşağılık kişilere söylenen sözler arasına kat da öyle söyle.

Divan, 2216:12

ور از آن نیز بترسی هله چون مرغ چمن

دم به دم زمزمه بی‌الف و لام بگو

Bundan da korkuyorsan yeşillikteki kuş gibi soluktan soluğa, elifsiz, lâmsız bir nağme tuttur da öyle söyle.

Divan, 2216:13

همچو اندیشه که دانی تو و دانای ضمیر

سخنی بی‌نقط و بی‌مد و ادغام بگو

Hani düşünce gibi… bir sen bilirsin, bir de için bilir; onun gibi noktasız, metsiz, idgamsız söz söyle.

Divan, 2219:1

من غلام قمرم غیر قمر هیچ مگو

پیش من جز سخن شمع و شکر هیچ مگو

Ayın kuluyum aydan başka bir şey söyleme bana… benim yanımda mumdan, şekerden başka bir şeyden söz açma.

Divan, 2219:2

سخن رنج مگو جز سخن گنج مگو

ور از این بی‌خبری رنج مبر هیچ مگو

Zahmet sözünü söyleme, defineden başka bir şeyin sözünü etme… Bundan haberin yoksa zahmet etme bize; başka bir şey söyleme.

Divan, 2219:3

دوش دیوانه شدم عشق مرا دید و بگفت

آمدم نعره مزن جامه مدر هیچ مگو

Dün deli divane oldum da aşk beni gördü, dedi ki: Nara atma, elbiseni yırtma, hiç tınma, geldim ben.

Divan, 2219:4

گفتم ای عشق من از چیز دگر می‌ترسم

گفت آن چیز دگر نیست دگر هیچ مگو

A aşk dedim; başka bir şeyden korkuyorum ben… O başka şey yok dedi; hiç söz açma ondan.

Divan, 2219:5

من به گوش تو سخن‌های نهان خواهم گفت

سر بجنبان که بلی جز که به سر هیچ مگو

Kulağına gizli sözler söyleyeceğim; fakat yalnız, peki, evet diye başını salla; başka hiçbir söz söyleme.

Divan, 2219:6

قمری جان صفتی در ره دل پیدا شد

در ره دل چه لطیف است سفر هیچ مگو

Gönül yolunda can huylu bir Ay beliriverdi… gönül yolunda sefer ne de güzel; hiç söz etme bundan.

Divan, 2219:7

گفتم ای دل چه مه‌ست این دل اشارت می‌کرد

که نه اندازه توست این بگذر هیچ مگو

A gönül dedim, ne biçim Ay bu? Gönül, bu senin anlayacağın gibi değil, geç bundan, hiç lâf etme diye işaret etti bana.

Divan, 2219:8

گفتم این روی فرشته‌ست عجب یا بشر است

گفت این غیر فرشته‌ست و بشر هیچ مگو

Bu dedim, melek mi, yoksa insan mı acaba? Bu dedi, melekten de başka bir şey, insandan da başka… hiç söz etme.

Divan, 2219:9

گفتم این چیست بگو زیر و زبر خواهم شد

گفت می‌باش چنین زیر و زبر هیچ مگو

Bu nedir dedim, söyle; kendimden geçtim, altüst oluyorum… altüst oladur, fakat söz açma hiç dedi.

Divan, 2219:10

ای نشسته تو در این خانه پرنقش و خیال

خیز از این خانه برو رخت ببر هیچ مگو

A şu şekillerle, hayallerle dopdolu evde oturup kalan, kalk, şu evden çık; pılını pırtını taşı, hiçbir söz söyleme.

Divan, 2219:11

گفتم ای دل پدری کن نه که این وصف خداست

گفت این هست ولی جان پدر هیچ مگو

A gönül dedim, babalık et bana; bu, Tanrı huyu değil mi? Evet dedi, öyle ama a babasının canı, hiçbir söz söyleme sen.

Divan, 2220:1

هله ای شاه مپیچان سر و دستار مرو

هله ای ماه که نغزت رخ و رخسار مرو

Padişahım, başını sallama, sarığını sarma, gitme… hele ey yüzü, gözü güzel Ay; gitme.

Divan, 2220:2

در همه روی زمین چشم و دل باز که راست

مکن آزار مکن جانب اغیار مرو

Bütün yeryüzünde kimin gözü, gönlü açık ki? Etme, incitme; yabancılara gitme.

Divan, 2220:3

مبر از یار مبر خانه اسرار مسوز

گل و گلزار مکن جانب هر خار مرو

Dosttan ayrılma, sırlar evini yakma… gülü, gül bahçesini bırakıp da her dikene gitme.

Divan, 2220:4

مکن ای یار ستیزه دغل و جنگ مجوی

هله آن بار برفتی مکن این بار مرو

Dostum, inat etme, düzene kalkma, savaş arama… hani o vakit gitmiştin, bâri bu kez gitme.

Divan, 2220:5

بنده و چاکر و پرورده و مولای توایم

ای دل و دین و حیات خوش ناچار مرو

Senin kulun kölenim, sen yetiştirmiş, değiştirmişsin beni… a çaresiz kalanın gönlü, dini imanı, güzelim yaşayışı; gitme.

Divan, 2220:6

هله سرنای توام مست نواهای توام

مشکن چنگ طرب را مسکل تار مرو

Senin zurnanım, senin nağmelerinle sarhoşum… neşe çengini kırma, teli koparma, gitme.

Divan, 2220:7

هله مخمور چه نالی بر مخمور دگر

پهلوی خم بنشین از بر خمار مرو

Mahmursun da ne diye bir başka mahmurun yanına gidersin? Küpün dibine otur, meyhanecinin kucağından kalkıp bir yere gitme.

Divan, 2220:8

هله جان بخش بیا ای صدقات تو حیات

به از این خیر نباشد بجز این کار مرو

A sadakaları yaşayış olan, a canlar bağışlayan… bundan daha iyi bir hayır olamaz; gidip de bu işten başka bir işe sarılma.

Divan, 2220:9

خاتم حسن و جمالی هله ای یوسف دهر

سوی مکاری اخوان ستمکار مرو

Güzellikte, alımda Hâtem’sin a zamanın Yusuf’u; cefacı kardeşlerin yanına gitme.

Divan, 2220:10

هله دیدار مهل برمگزین فکر و خیال

از عیان سر مکشان در پی آثار مرو

Sevgilinin yüzünü bırakma; düşünceye, hayale dalma… apaçık ortada duranı bırakıp izlerin peşine düşme.

Divan, 2220:11

هله موسی زمان گرد برآر از دریا

دل فرعون مجو جانب انکار مرو

A zamanın Mûsa’sı denizden toz kopar; Firavun’un gönlünü arama, inkâra doğru yönelme.

Divan, 2220:12

هله عیسی قران صحت رنجور گران

از برای دو سه ترسا سوی زنار مرو

A sahip-kıran İsa, a ağır hastaların sağlığı, esenliği; iki üç Hıristiyan'ın hatırı için zünnâr kuşanmaya gitme.

Divan, 2220:13

هله ای شاهد جان خواجه جان‌های شهان

شیوه کن لب بگز و غبغبه افشار مرو

A can güzeli, a padişahların canlarının ıssı, cilvelen; dudağını ısır; çeneni sık; fakat gitme.

Divan, 2220:14

هله صدیق زمانی به تو ختم است وفا

جز سوی احمد بگزیده مختار مرو

Zamanın Sıddıyk’ısın; elbette vefalı olacaksın… Seçilmiş Ahmed’in yanından başka bir yere gitme.

Divan, 2220:15

جبرئیل کرمی سدره مقام و وطنت

همچو مرغان زمین بر سر شخسار مرو

Kerem Cebrâil'isin, Sidre konağındır, yurdundur; yeryüzünün kuşları gibi dağlara, ormanlara gitme.

Divan, 2220:16

تو یقین دار که بی‌تو نفسی جان نزید

در احسان بگشا و پس دیوار مرو

Şunu iyice bil ki can sensiz bir soluk bile dirilmez… ihsan kapısını aç, duvarın ardına gitme.

Divan, 2220:17

همه رندان و حریفان و بتان جمع شدند

وقت کار است بیا کار کن از کار مرو

Divan, 2220:18

هله باقی غزل را ز شهنشاه بجوی

همگی گوش شو اکنون سوی گفتار مرو

Gazelin geri kalanını padişahlar padişahından ara… tümden kulak kesil, artık söze dalma.

Divan, 2239:1

رفتم به کوی خواجه و گفتم که خواجه کو

گفتند خواجه عاشق و مست است و کو به کو

Hocanın mahallesine gittim, hoca nerde dedim; dediler ki: Hoca âşık, hoca sarhoş, yer yer, mahalle mahalle dolaşmada.

Divan, 2239:2

گفتم فریضه دارم آخر نشان دهید

من دوستدار خواجه‌ام آخر نیم عدو

Dedim ki: Bir işim var onunla, bir iz verin bana; hocanın dostuyum ben, severim onu, düşman değilim ya.

Divan, 2239:3

گفتند خواجه عاشق آن باغبان شده‌ست

او را به باغ‌ها جو یا بر کنار جو

Dediler ki: Hoca o bahçıvana âşık oldu; onu ya bahçelerde ara, ya ırmak kıyısında.

Divan, 2239:4

مستان و عاشقان بر دلدار خود روند

هر کس که گشت عاشق رو دست از او بشو

Sarhoşlar, âşıklar, sevgililerinin bulunduğu yere gider; birisi âşık oldu mu bırak, elini yıka ondan.

Divan, 2239:5

ماهی که آب دید نپاید به خاکدان

عاشق کجا بماند در دور رنگ و بو

Suyu gören balık karaya gelmez; âşık nasıl olur da renge, kokuya kapılır kalır.

Divan, 2239:6

برف فسرده کو رخ آن آفتاب دید

خورشید پاک خوردش اگر هست تو به تو

Donmuş, buz kesilmiş kar, kat kat bile olsa güneşin yüzünü gördü mü erir gider.

Divan, 2239:7

خاصه کسی که عاشق سلطان ما بود

سلطان بی‌نظیر وفادار قندخو

Hele birisi padişahımıza âşık olursa, o vefada eşi olmayan, o şeker huylu padişaha tutulursa…

Divan, 2239:8

آن کیمیای بی‌حد و بی‌عد و بی‌قیاس

بر هر مسی که برزد زر شد به ارجعوا

O hadde, hesaba sığmayan, o kıyaslanmasına imkân bulunmayan kimya, kime dokunursa “geri dön” buyruğuyla hemen onu altın haline sokar.

Divan, 2239:9

در خواب شو ز عالم وز شش جهت گریز

تا چند گول گردی و آواره سو به سو

Uykuya dal, âlemden vazgeç, altı yandan da kaç; niceye bir ahmakçasına başıboş, o yandan bu yana gezip duracaksın?

Divan, 2239:10

ناچار می برندت باری به اختیار

تا پیش شاه باشدت اعزاز و آبرو

Çaresiz seni çekip götürecekler; bâri sen kendi dileğinle git de padişahın huzurunda yerin olsun, ağırlan, şerefinden olma.

Divan, 2239:11

گر ز آنک در میانه نبودی سرخری

اسرار کشف کردی عیسیت مو به مو

Ortada bir eşekbaşı olmasaydın, varlığından geçseydin sırları keşfeder, İsa kesilirdin, kıl kadar bir şey bile gizli kalmazdı sana.

Divan, 2239:12

بستم ره دهان و گشادم ره نهان

رستم به یک قنینه ز سودای گفت و گو

Şu ağzımı yumdum da gizli ağzımı açtım; dedikodu sevdasından, söz kaydından bir kadeh şarapla kurtuldum gitti.

Divan, 2245:1

مطرب مهتاب رو آنچ شنیدی بگو

ما همگان محرمیم آنچ بدیدی بگو

A ay ışığının çalgıcısı, yürü, ne duyduysan söyle; hepimiz de mahremiz, ne gördüysen bir bir anlat.

Divan, 2245:2

ای شه و سلطان ما ای طربستان ما

در حرم جان ما بر چه رسیدی بگو

A şahımız, padişahımız, a çalgı, zevk âlemimiz bizim; canımızın ta içinde neye ulaştın, söyle.

Divan, 2245:3

نرگس خمار او ای که خدا یار او

دوش ز گلزار او هر چه بچیدی بگو

A nerkis gözleri; Tanrı dost olsun onlara, Tanrı korusun onu; dün gece onun gül bahçesinden neler derdin, neler devşirdin, anlat.

Divan, 2245:4

ای شده از دست من چون دل سرمست من

ای همه را دیده تو آنچ گزیدی بگو

A benim elimden sarhoş gönlüm gibi kaçıp kurtulan, ey her şeyi görüp bilen, neyi seçtin? Onu söyle.

Divan, 2245:5

عید بیاید رود عید تو ماند ابد

کز فلک بی‌مدد چون برهیدی بگو

Bayram gelir, geçer, fakat senin bayramın, ebedî olarak kalır; kimseye yardımı dokunmayan felekten nasıl kurtuldun? Onu anlat.

Divan, 2245:6

در شکرستان جان غرقه شدم ای شکر

زین شکرستان اگر هیچ چشیدی بگو

A şeker, can şekerkamışlığında boğuldum gitti; bu şeker yurdundan tattın mı hiç? Onu söyle.

می‌کشدم می به چپ می‌کشدم دل به راست

رو که کشاکش خوش است تو چه کشیدی بگو

Şarap sola çekiyor beni, gönülse sağa; yürü var; çekişmek hoş bir şeydir; sen ne çektin? Bir anlat.

Divan, 2245:8

می به قدح ریختی فتنه برانگیختی

کوی خرابات را تو چه کلیدی بگو

Kadehe şarap doldurdun, fitneler tozuttun; mademki meyhane mahallesinin anahtarısın, anlat bakalım.

Divan, 2245:9

شور خرابات ما نور مناجات ما

پرده حاجات ما هم تو دریدی بگو

Meyhanemizin coşkunluğu, münâcâtımızın nuru güzel; dilek, istek perdelerimizi de sen yırttın, sen; anlat hadi.

Divan, 2245:10

ماه به ابر اندرون تیره شده‌ست و زبون

ای مه کز ابرها پاک و بعیدی بگو

Ay bulutlar altına girer de kararır, arık bir hale gelir; a bulutlardan tertemiz, upuzak Ay; sen söyle.

Divan, 2245:11

ظل تو پاینده باد ماه تو تابنده باد

چرخ تو را بنده باد از چه رمیدی بگو

Gölgen daimî olsun, Ay’ın parlasın dursun, felek de sana kul köle kesilsin, neden ürktün, korktun? Söyle.

Divan, 2245:12

عشق مرا گفت دی عاشق من چون شدی

گفتم بر چون متن ز آنچ تنیدی بگو

Aşk dün bana dedi ki: Bana nasıl âşık oldun sen? Dedim ki: Nasılı, niceyi eğirip durma, dokuduğundan bahset.

Divan, 2245:13

مرد مجاهد بدم عاقل و زاهد بدم

عافیتا همچو مرغ از چه پریدی بگو

Nefsiyle savaşır bir erdim, akıllıydım, zahittim; a zahitlik, a takvâ, kuş gibi neden uçtun, gittin? Söyle.

Divan, 2247:1

مرا اگر تو نیابی به پیش یار بجو

در آن بهشت و گلستان و سبزه زار بجو

Beni bulamazsan var sevgilinin yanında ara; o cennette, o gül bahçesinde, o yeşillikte ara beni.

Divan, 2247:2

چو سایه خسپم و کاهل مرا اگر جویی

به زیر سایه آن سرو پایدار بجو

Gölge gibi yerlere yatmışım, tembelim, işsizim; beni o ayak diremiş, o ebedî servinin gölgesinde ara.

Divan, 2247:3

چو خواهیم که ببینی خراب و غرق شراب

بیا حوالی آن چشم پرخمار بجو

Beni yıkılmış, sarhoş bir halde yerlere serilmiş görmek istersen gel de o mahmur gözlerin civarında ara beni.

Divan, 2247:4

اگر ز روز شمردن ملول و سیر شدی

درآ به دور و قدح‌های بی‌شمار بجو

Günleri saymaktan yoruldun, günleri saymaya doydunsa sarhoşların halkasına gir de sayısız kadehler aramaya koyul.

Divan, 2247:5

در آن دو دیده مخمور و قلزم پرنور

درآ جواهر اسرار کردگار بجو

O iki mahmur göze, o nurlarla dopdolu, kıyısız bucaksız denize dal da yaratıcının sır incilerini ara.

Divan, 2247:6

دلی که هیچ نگرید به پیش دلبر جو

گلی که هیچ نریزد در آن بهار بجو

Hiç mi hiç ağlamayan gönlü, sevgilinin yanında ara; hiç solup dökülmeyen gülü o baharda aktar.

Divan, 2247:7

زهی فسرده کسی کو قرار می‌جوید

تو جان عاشق سرمست بی‌قرار بجو

Huzur isteyen, karar arayan adam, ne de donmuş, buz kesilmiş adamdır ya; sen sabır, karar nedir, bilmeyen sarhoş âşıkın canını aktar, öylesine bir gönül aramaya bak.

Divan, 2247:8

اگر چراغ نداری از او چراغ بخواه

وگر عقار نداری از او عقار بجو

Işığın yoksa ışık iste ondan, şarabın yoksa şarap ara, şarap iste ondan.

Divan, 2247:9

به مجلس تو اگر دوش بیخودی کردم

تو عذر عقل زبونم از آن عذار بجو

Dün gece, meclisinde kendimden geçtim de bir iş ettiysem, zebun aklımın özrünü o yanaklarda ara, o güzelim yüzden iste.

Divan, 2247:10

تو هر چه را که بجویی ز اصل و کانش جوی

ز مشک و گل نفس خوش خلش ز خار بجو

Sen neyi arar, istersen asıl madeninden ara, iste; miskten, gülden güzel koku, hoş nefes iste, dikenden batıp yaralama.

Divan, 2247:11

خیال یار سواره همی‌رسد ای دل

پیام‌های غریب از چنین سوار بجو

Sevgilinin ata binmiş hayali gelip çatmada; a gönül, öylesine bir atlıdan eşsiz haberler dile.

Divan, 2247:12

به نزد او همه جان‌های رفتگان جمعند

کنار پرگلشان را در آن کنار بجو

Bütün geçip gidenlerin canları onun yanında toplanmış; kucağı dopdolu, onların güllerini o kucaktan iste.

Divan, 2247:13

چو صبح پیش تو آید از او صبوح بخواه

چو شب به پیش تو آید در او نهار بجو

Sabah çağı, yanına geldi mi sabah şarabı iste ondan, gece yanına geldi mi gıda dile, gündüzü ara onda.

Divan, 2247:14

چو مردمک تو خمش کن مقام تو چشم است

وگر نه آن نظرستت در انتظار بجو

Gözbebeği gibi sus, senin durağın gözdür; gözünde değilse, hayali gözüne gelmiyorsa onu, gene de bekleyişte ara, gözle dur.

Divan, 2247:15

چو شمس مفخر تبریز دیده فقر است

فقیروار مر او را در افتقار بجو

Tebriz’in övündüğü Şems, yokluğun-yoksulluğun gözüdür; yok-yoksul ol da yoklukta-yoksullukta ara onu.

Divan, 2257:1

قلم از عشق بشکند چو نویسد نشان تو

خردم راه گم کند ز فراق گران تو

Kalem, senin vasfını yazarken aşka düşer de kırılır; aklım pek şiddetli bir elem olan ayrılığından yolunu yitirir gider.

Divan, 2257:2

کی بود همنشین تو کی بیابد گزین تو

کی رهد از کمین تو کی کشد خود کمان تو

Kim seninle düşüp kalkabilir? Kim senin seçkin dostun olabilir? Kimdir ki pusundan kurtulur? Kimdir o ki katı yayını çekebilir?

Divan, 2257:3

رخم از عشق همچو زر ز تو بر من هزار اثر

صنما سوی من نگر که چنانم به جان تو

Yüzüm aşkınla altına döndü, senden binlerce iz var, eser var bende; a güzel, canın için olsun, bir kerecik bak da gör beni, bak ne haldeyim?

Divan, 2257:4

چو خلیل اندر آتشم ز تف آتشت خوشم

نه از آنم که سر کشم ز غم بی‌امان تو

Halil gibi ateşler içindeyim, ateşinin ıssısıyla iyiyim, hoşum; aman vermeyen gamından baş çekip kaçacak adam değilim ben.

Divan, 2257:5

بگشا کار مشکلم تو دلم ده که بی‌دلم

مکن ای دوست منزلم بجز از گلستان تو

Müşkül yolumu aç, gönülsüzüm, ver bana gönlümü; dostum, sevgilim, gül bahçenden başka bir yerde konaklatma beni.

Divan, 2257:6

کی بیاید به کوی تو صنما جز به بوی تو

سبب جست و جوی تو چه بود گلفشان تو

Güzelim, kokundan başka kim gelebilir senin yanına? Seni aramanın, sana güller saçmaktan başka ne sebebi olabilir?

Divan, 2257:7

ملک و مردم و پری ملک و شاه و لشکری

فلک و مهر و مشتری خجل از آستان تو

Melek de, insan da, peri de; bey de, paşa da, ordu da; gök de, Güneş de, Müşteri de senin eşiğinde, sana karşı utanıp kalmış.

Divan, 2257:8

چو تو سیمرغ روح را بکشانی در ابتلا

چو مگس دوغ درفتد به گه امتحان تو

Sen can Zümrüdüanka’sını belâlara çektin mi, sınamanda sinek gibi yoğurdun içine düşüverir.

Divan, 2257:9

ز اشارات عالیت ز بشارات شافیت

ملکی گشته هر گدا به دم ترجمان تو

Yüce buyruklarınla, şifalar bağışlayan müjdelerinle sana terceman kesildi mi, her yoksul bir padişah kesilir gider.

Divan, 2257:10

همه خلقان چو مورکان به سوی خرمنت دوان

همه عالم نواله‌ای ز عطاهای خوان تو

Bütün yaratıklar, karıncalar gibi senin harmanına koşmada; bütün âlem senin sofranın bağışlarıyla nevâle elde etmede.

Divan, 2257:11

به نواله قناعتی نکند جان آن فتی

که طمع دارد از قضا که شود میهمان تو

Bir âfet kesilen can, nevâleyle kanaat etmez, bir gün sana konuk olmayı umar, bu tamaha düşmüştür, kaderin bu cilvesini bekler.

Divan, 2257:12

چه دواها که می‌کند پی هر رنج گنج تو

چه نواها که می‌دهد به مکان لامکان تو

Her bir illete, her bir zahmete ne devâlar ihsan eder o bitmez tükenmez hazinen; mekân âlemine ne lûtuflarda, ne bağışlarda bulunur mekânsızlık âlemin.

Divan, 2257:13

طمع تن نوال تو طمع دل جمال تو

نظر تن بنام تو هوس دل بنان تو

Bedenin umduğu lûtufların, nimetlerin; gönlün umduğu güzelliğin, alımın. Beden vereceğin ekmeğe bakmada; gönül kendisini avcuna almanı, parmaklarınla okşamanı beklemede, ona heves etmede.

Divan, 2257:14

جهت مصلحت بود نه بخیلی و مدخلی

به سوی بام آسمان پنهان نردبان تو

Gökyüzü damına dayadığın merdivenin gizli oluşu, ne nekesliğinden, ne düzeninden; öyle icap ediyor da ondan gizledin o merdiveni.

Divan, 2257:15

به امینان و نیکوان بنمودی تو نردبان

که روان است کاروان به سوی آسمان تو

Emniyetli kişilere, iyi erlere o merdiveni gösterdin, gökyüzüne kervan gitmede dedin…

Divan, 2257:16

خمش ای دل دگر مگو دگر اسرار او مجو

که ندانی نهان آن که بداند نهان تو

Sus a gönül, artık söyleme, artık sırlarını araştırma onun, çünkü sen onun sırlarını bilmezsin, fakat o bilir senin gizlediğin her şeyini.

Divan, 2257:17

تو از این شهره نیشکر مطلب مغز اندرون

که خود از قشر نیشکر شکرین شد لبان تو

İçten içe bundan daha tatlı bir şekerkamışı arama; çünkü zaten bu şekerkamışının kabuğundan bile dudakların bala döndü, şeker kesildi.

شه تبریز شمس دین که به هر لحظه آفرین

برساد از جناب حق به مه خوش قران تو

Ey Tebriz Padişahı Şemseddin, Tanrı tapısından, her an senin o kıranı hoş mu hoş, güzel mi güzel ay yüzüne her an aferinler gelmede.

Divan, 2278:1

این کیست این این کیست این شیرین و زیبا آمده

سرمست و نعلین در بغل در خانه ما آمده

Kimdir bu, kimdir bu ki tatlı tatlı, güzel güzel gelmiş; sarhoş, ayakkabıları koltuğunda, evimize girmiş.

Divan, 2278:2

خانه در او حیران شده اندیشه سرگردان شده

صد عقل و جان اندر پیش بی‌دست و بی‌پا آمده

O ona hayran, düşüncenin başı dönüyor, huzurunda yüzlerce akıl, yüzlerce can, elsiz-ayaksız bir hale düşmüş.

Divan, 2278:3

آمد به مکر آن لعل لب کفچه به کف آتش طلب

تا خود که را سوزد عجب آن یار تنها آمده

O lâ’l dudaklı güzel hileye saptı; elinde kürek, ateş istemek için geldi amma bu yapayalnız gelişinden maksadı neydi; acaba kimi yakacak bilmem ki.

Divan, 2278:4

ای معدن آتش بیا آتش چه می‌جویی ز ما

والله که مکر است و دغا ای ناگه این جا آمده

Ey ateş madeni, gel. Bizden ne diye ateş istersin? Ey zamansız gelen sevgili, and olsun Tanrı’ya, bu bir hile, bir afsun.

Divan, 2278:5

روپوش چون پوشد تو را ای روی تو شمس الضحی

ای کنج و خانه از رخت چون دشت و صحرا آمده

Ey yüzü kuşluk güneşi gibi parlak güzel, ey evin bucağı yüzünün nuruyla sahraya, ovaya dönen sevgili, duvak nasıl gizleyebilir seni?

Divan, 2278:6

ای یوسف از بالای چه بر آب چه زد عکس تو

آن آب چه از عشق تو جوشیده بالا آمده

Ey Yusuf, kuyunun üstünden aksin, kuyudaki suya vurdu da kuyunun suyu yüzünün ışığıyla coştu, köpürdü, ağzına kadar kaynadı, fışkırdı.

Divan, 2278:7

شاد آمدی شاد آمدی جادو و استاد آمدی

چون هدهد پیغامبری از پیش عنقا آمده

Hoş geldin, hoş geldin, sihirbazlara bile ustasın sen. Peygamberin hüthütü gibi ankanın huzurundan gelmişsin.

Divan, 2278:8

ای آب حیوان در جگر هر جور تو صد من شکر

هر لحظه‌ای شکلی دگر از رب اعلا آمده

Ey ciğerimde abıhayat olan sevgili, her cevrin yüzlerce batman şekere bedel, her an yüce Tanrı’dan bir başka sûrete bürünüp görünmedesin sen.

Divan, 2278:9

ای دلنواز و دلبری کاندرنگنجی در بری

ای چشم ما از گوهرت افزون ز دریا آمده

Ey gönüller alan güzel, sen hiçbir bucağa sığmazsın. Ey güzelliğine denizlerden fazla gözyaşları döktüğüm sevgili.

Divan, 2278:10

چرخ و زمین آیینه‌ای وز عکس ماه روی تو

آن آینه زنده شده و اندر تماشا آمده

Ay yüzüne karşı gök de bir ayna, yer de. O ayna sanki canlandı da seni seyre çıktı.

Divan, 2278:11

خاموش کن خاموش کن از راه دیگر جوش کن

ای دود آتش‌های تو سودای سرها آمده

Ey iştiyakı başlara çöken sevda sevgili, sus, sus da sözlerimi bir başka yoldan dinle artık.

Divan, 2283:1

ساقی فرخ رخ من جام چو گلنار بده

بهر من ار می‌ندهی بهر دل یار بده

A yüzü kutlu sâkî, sun o nar renkli kadehi… bana şarap sunmayacaksan bâri sevgilinin hatırı için sun.

Divan, 2283:2

ساقی دلدار تویی چاره بیمار تویی

شربت شادی و شفا زود به بیمار بده

Gönüller alan sâkîsin, hastalara dermansın; neşe şerbetisin, şifa ilacısın; tez hastalara sun kadehi.

Divan, 2283:3

باده در آن جام فکن گردن اندیشه بزن

هین دل ما را مشکن ای دل و دلدار بده

O kadehe dök şarabı, düşüncenin vur boynunu… aman a gönül, meded a sevgili, kırma gönlümüzü.

Divan, 2283:4

باز کن آن میکده را ترک کن این عربده را

عاشق تشنه زده را از خم خمار بده

O meyhaneyi aç, bırak şu kavgayı… susamış sâkîye meyhanecinin küpünden sun şarabı.

Divan, 2283:5

جان بهار و چمنی رونق سرو و سمنی

هین که بهانه نکنی ای بت عیار بده

Baharın da canısın, yeşilliğin de; selviye de sen parlaklık verirsin, yasemine de… bir gör bizi de bahaneler bulma; a düzenbaz güzel, sun kadehi.

Divan, 2283:6

پای چو در حیله نهی وز کف مستان بجهی

دشمن ما شاد شود کوری اغیار بده

Hileye adım atar da sarhoşların ellerinden fırlar gidersen düşmanımız sevinir; kör olsun düşman; sun kadehi bize.

Divan, 2283:7

غم مده و آه مده جز به طرب راه مده

آه ز بیراه بود ره بگشا بار بده

Gam verme, ah ettirme, neşeden başkasına yol verme… ah ediş yol ucundandır, aç yolu, ver yükümüzü.

Divan, 2283:8

ما همه مخمور لقا تشنه سغراق بقا

بهر گرو پیش سقا خرقه و دستار بده

Hepimiz de kavuşma mahmuruyuz; güzellik, alım sağrağına susamışız… hırkayı, sarığı sâkîye rehin ver gitsin.

Divan, 2283:9

تشنه دیرینه منم گرم دل و سینه منم

جام و قدح را بشکن بی‌حد و بسیار بده

Susamış bir deliyim ben; gönlüm de sımsıcak, göğsüm de… Kadehi, kâseyi kır; sayısız sun, çok çok sun.

Divan, 2283:10

خود مه و مهتاب تویی ماهی این آب منم

ماه به ماهی نرسد پس ز مه ادرار بده

Zâti ay da sensin, ay ışığı da sen… Şu suyun balığıyım ben. Balık Ay'a ulaşamaz; şu halde Ay'dan gelirler ver bana.

Divan, 2284:1

باده بده باد مده وز خودمان یاد مده

روز نشاط است و طرب برمنشین داد مده

Şarap sun, şarap sun… bizi anma gitsin… neşe, çalgı çağanak günü; oturma; kayırma bizi.

Divan, 2284:2

آمده‌ام مست لقا کشته شمشیر فنا

گر نه چنینم تو مرا هیچ دل شاد مده

Buluşma sarhoşu olmuş da gelmişim; yokluk kılıcına kurban olmuş da gelmişim… Böyle değilsem hiç mi hiç sevindirme beni.

Divan, 2284:3

خواجه تو عارف بده‌ای نوبت دولت زده‌ای

کامل جان آمده‌ای دست به استاد مده

Hocam, anlamış, bilmişsin, devlet davulunu çalmışsın; can olgunu olmuş da gelmişsin, artık ustaya el sunma.

Divan, 2284:4

در ده ویرانه تو گنج نهان است ز هو

هین ده ویران تو را نیز به بغداد مده

Yıkık gönlünde onun gizli definesi var… Kendine gel de şu yıkık köyünü Bağdat’a bile değişme.

Divan, 2284:5

والله تیره شب تو به ز دو صد روز نکو

شب مده و روز مجو عاج به شمشاد مده

And olsun Tanrı’ya, senin şu karanlık gecen, yüzlerce güzelim günden iyi… geceyi verme, gündüzü arama; âc ağacını verip şimşadı alma.

Divan, 2284:6

غیر خدا نیست کسی در دو جهان همنفسی

هر چه وجود است تو را جز که به ایجاد مده

İki dünyada da Tanrı’dan başka solukdaş yok… nen varsa ondan başkasına verme sakın.

Divan, 2284:7

گر چه در این خیمه دری دانک تو با خیمه گری

لیک طناب دل خود جز که به اوتاد مده

Şu çadırın içindesin ama çadırı kuranı da bilesin; yalnız gönül ipini evtâddan (ulu kazıklardan) başkasına verme.

Divan, 2284:8

ساقی جان صرفه مکن روز ببردی به سخن

مال یتیمان بمخور دست به فریاد مده

A can sâkîsi, sözle harcama ömrünü; yetimlerin malını yeme de feryat etmeye el atma.

Divan, 2284:9

ای صنم خفته ستان در چمن و لاله ستان

باده ز مستان مستان در کف آحاد مده

A yeşillikte, lâlelikte yatmış, uyumuş güzel, şarabı sarhoşlardan alıp da şuna buna sunmaya kalkışma.

Divan, 2284:10

دانه به صحرا مکشان بر سر زاغان مفشان

جوهر فردیت خود هرزه به افراد مده

Tohumu çöle saçma; kargalarla, kuzgunlarla düşüp kalkma… teklik incini boş yere şuna buna verip durma.

Divan, 2284:11

چون بود ای دلشده چون نقد بر از کن فیکون

نقد تو نقد است کنون گوش به میعاد مده

A âşık, bütün varlık âlemi peşin parayla dolmuş; nasıl oluyor da görmüyorsun, nasıl?
Paran peşin bugün, çalış da veresiye verme.

Divan, 2284:12

هم تو تویی هم تو منم هیچ مرو از وطنم

مرغ تویی چوژه منم چوزه به هر خاد مده

Hem sen sensin, hem sen benim; yurdumdan hiç gitme… Kuş sensin, yavru benim; yavruyu her hor kişiye verme.

Divan, 2284:13

آنک به خویش است گرو علم و فریبش مشنو

هست تو را دانش نو هوش به اسناد مده

Kendi kendisine rehin olmuş kişinin bilgisine de kulak asma, hünerine de aldırma pek…
Senin bilgin sana yeter, o şundan şuna nakledilegelmiş sözlere fikir yorma.

Divan, 2284:14

خسرو جانی و جهان وز جهت کوهکنان

با تو کلندی است گران جز که به فرهاد مده

Dağ delenlere padişahlar padişahısın sen… ağır bir külüngün var; Ferhad’dan başkasına verme onu.

Divan, 2284:15

بس کن کاین نطق خرد جنبش طفلانه بود

عارف کامل شده را سبحه عباد مده

Yeter, sus artık… akıldan doğan şu söz, çocukça bir oynayıştan ibaret; olgunluğa ulaşmış arife ibadetle oyalananın tespihini verme.

Divan, 2290:1

کجا شد عهد و پیمانی که کردی دوش با بنده

که بادا عهد و بدعهدی و حسنت هر سه پاینده

Dün gece bu kula verdiğin söz, ettiğin ahit nerde, ne oldu? Ahdin de var oldukça olsun, ahdini bozman da, güzelliğin de.

Divan, 2290:2

ز بدعهدی چه غم دارد شهنشاهی که برباید

جهانی را به یک غمزه قرانی را به یک خنده

Dünyayı bir bakışla kapan, bir dereceye gelmiş yıldızların hepsini de bir gülüşle çelen bir padişahlar padişahına, ahdini bozarsa ne gam.

Divan, 2290:3

بخواه ای دل چه می‌خواهی عطا نقد است و شه حاضر

که آن مه رو نفرماید که رو تا سال آینده

A gönül, ne istiyorsan iste; bağış hazır, padişah da burda; o ay yüzlü, hadi git de gelecek yıl gel demez.

Divan, 2290:4

به جان شه که نشنیدم ز نقدش وعده فردا

شنیدی نور رخ نسیه ز قرص ماه تابنده

Padişahın canına and olsun, ihsanı peşindir, yarın vadesini duymadım ondan ben; parıl parıl parlayan ay değirmisinin veresiye ışık verdiğini duydun mu sen?

Divan, 2290:5

کجا شد آن عنایت‌ها کجا شد آن حکایت‌ها

کجا شد آن گشایش‌ها کجا شد آن گشاینده

Nerde o yardımlar, lûtuflar, nereye gitti o hikâyeler; n'oldu o açışlar, nerde o açan.

Divan, 2290:6

همه با ماست چه با ما که خود ماییم سرتاسر

مثل گشته‌ست در عالم که جوینده‌ست یابنده

Hepsi de bizimle, bizde; biz de kim oluyoruz; baştan ayağa dek biziz hepsi zaten; dünyada atalar sözüdür hani; arayan bulur.

Divan, 2290:7

چه جای ما که ما مردیم زیر پای عشق او

غلط گفتم کجا میرد کسی کو شد بدو زنده

Biz demenin de yeri mi? Onun aşkının ayakları altında öldük gittik biz; hayır, yanlış söyledim; onunla dirilen, nerden ölecek?

Divan, 2290:8

خیال شه خرامان شد کلوخ و سنگ باجان شد

درخت خشک خندان شد سترون گشت زاینده

Padişahın hayali salına salına yürüdü; kerpiç de canlandı, taş da; kuru ağaç bile gülmeye başladı; kısır karı bile gebe kaldı, doğurdu.

Divan, 2290:9

خیالش چون چنین باشد جمالش بین که چون باشد

جمالش می‌نماید در خیال نانماینده

Hayali böyle olursa kendisi nice olur? Güzelliği, yüzü dördüncü kat gökte parıl parıl parlayan güneş değirmisidir sanki.

Divan, 2290:10

خیالش نور خورشیدی که اندر جان‌ها افتد

جمالش قرص خورشیدی به چارم چرخ تازنده

Hayali böyle olursa kendisi nice olur? Güzelliği, yüzü dördüncü kat gökte parıl parıl parlayan güneş değirmisidir sanki.

Divan, 2290:11

نمک را در طعام آن کس شناسد در گه خوردن

که تنها خورده‌ست آن را و یا بوده‌ست ساینده

Yemekteki tuzu yalnız o yemeği yiyen, ağzına alıp çiğneyen kişi anlar.

Divan, 2290:12

عجایب غیر و لاغیری که معشوق است با عاشق

وصال بوالعجب دارد زدوده با زداینده

Ne şaşılacak şeydir ki, âşık ile mâşûk hem birdir, hem ayrı; cilâlayanla cilâlananın buluşması şaşılacak bir buluşma zaten.

Divan, 2298:1

زهی بزم خداوندی زهی می‌های شاهانه

زهی یغما که می‌آرد شه قفجاق ترکانه

Ne de efendice meclis, ne de padişahlara lâyık şaraplar; ne güzel yağma bu ki Kıpçak padişahı Türk’çesine çapmış, getiriyor.

Divan, 2298:2

دلم آهن همی‌خاید از آن لعلین لبی که او

کنار لطف بگشاید میان حلقه مستانه

O hokka gibi ağız, lûtuf kucağını açar diye lâ’l dudakları yüzünden gönlüm demir zincirini geveleyip duruyor.

Divan, 2298:3

هر آن جانی که شد مجنون به عشق حالت بی‌چون

کجا گیرد قرار اکنون بدین افسون و افسانه

O neliğe-niteliğe sığmaz hal yüzünden deli divane olan canı sürme tapından; artık bu afsunla, bu masalla nerelerde karar edebilir ki?

Divan, 2298:4

چو او طره برافشاند سوی عاشق همی‌داند

که از زنجیر جنبیدن بجنبد شور دیوانه

O büklüm büklüm saçlarını âşıka karşı çözer, açar ya; bilir ki zincir şakırtısından büsbütün coşar, köpürür deli.

Divan, 2298:5

به عشق طره‌های او که جعد و شاخ شاخ آمد

دل من شاخ شاخ آید چو دندان در سر شانه

O kıvırcık, o simsiyah, büklüm büklüm saçlar yüzünden gönlüm tarağın dişleri gibi yarılmış, diş diş olmuş.

Divan, 2298:6

چه برهم گشته‌اند این دم حریفان دل از مستی

برای جانت ای مه رو سری درکن در این خانه

Gönül arkadaşları sarhoşlukla nasıl da altüst olmuşlar, yıkılıp gitmişler; a ay yüzlüm, canın için olsun, şu evin kapısından bir baş sok da bak.

Divan, 2298:7

اگر ساقی ندادت می دلا در گل چه افتادی

وگر آن مشک نگشاد او چرا پر گشت پیمانه

A gönül, sâkî sana şarap vermedi diye neden balçığa düştün? O tulumu açmadıysa, kadeh ne diye şarapla doldu?

Divan, 2298:8

خداوندا در این بیشه چه گم گشته‌ست اندیشه

تنی تن کجا ماند میان جان و جانانه

Tanrım, şu ormanda düşünce ne de kaybolmuş gitmiş; canla canan arasında bedenin bedenliği mi kalır?

Divan, 2298:9

بیا ای شمس تبریزی که در رفعت سلیمانی

که از عشقت همه مرغان شدند از دام و از دانه

Gel a Tebrizli Şems; yücelikte Süleyman’sın sen; aşkınla bütün kuşlar tuzaktan da oldular, yemden de.

Divan, 2309:1

من بیخود و تو بیخود ما را کی برد خانه

من چند تو را گفتم کم خور دو سه پیمانه

Ben de kendimde değilim, sen de kendinde değilsin, şimdi bizi kim götürecek eve? Sana kaç defa söyledim; iki üç kadeh az iç.

Divan, 2309:2

در شهر یکی کس را هشیار نمی‌بینم

هر یک بتر از دیگر شوریده و دیوانه

Şehirde de aklı başında kimsecikleri göremiyorum ki; herkes öbüründen beter deli divane, ötekinden beter taşkın, coşkun.

Divan, 2309:3

جانا به خرابات آ تا لذت جان بینی

جان را چه خوشی باشد بی‌صحبت جانانه

Sevgili, meyhaneye gel de can lezzetini seyret; sevgilinin sohbeti olmadıktan sonra ne bir tat vardır cana, ne bir lezzet.

Divan, 2309:4

هر گوشه یکی مستی دستی ز بر دستی

و آن ساقی هر هستی با ساغر شاهانه

Her bucakta bir sarhoş, koltuğunda bir testi; o her çeşit sarhoşluğu meydana getiren, o herkesi esritip coşturan sâkî de şahane bir sağrakla meydanda.

Divan, 2309:5

تو وقف خراباتی دخلت می و خرجت می

زین وقف به هشیاران مسپار یکی دانه

Sen meyhaneye vakıfsın; gelirin de şarap, giderin de; sakın bu vakıftan bir habbecik bile verme aklı başında olanlara, verme ayıklara.

Divan, 2309:6

ای لولی بربط زن تو مستتری یا من

ای پیش چو تو مستی افسون من افسانه

Ey berbat çalan şuh, nazik çalgıcı, sen mi daha sarhoşsun, ben mi daha sarhoşum?
Senin gibi bir sarhoşa karşı afsunlarım efsane kesilmiş; hangimiz daha sarhoşuz, söyle.

Divan, 2309:7

از خانه برون رفتم مستیم به پیش آمد

در هر نظرش مضمر صد گلشن و کاشانه

Evden dışarı çıktım, bir sarhoş karşıma çıkageldi; her bakışında yüzlerce gül bahçesi gizliydi, yüzlerce köşk gizli.

Divan, 2309:8

چون کشتی بی‌لنگر کژ می‌شد و مژ می‌شد

وز حسرت او مرده صد عاقل و فرزانه

Demir atmamış gemi gibi eğri büğrü gidiyordu; onun hasretiyle yüzlerce akıllı fikirli kişi ölmüş gitmişti.

Divan, 2309:9

گفتم ز کجایی تو تسخر زد و گفت ای جان

نیمیم ز ترکستان نیمیم ز فرغانه

Nerelisin dedim, beni alaya aldı da dedi ki: A benim canım, yarımız Türkistan’dan, yarımız Fergane’den.

Divan, 2309:10

نیمیم ز آب و گل نیمیم ز جان و دل

نیمیم لب دریا نیمی همه دردانه

Yarımız sudan, topraktan, yarımız candan, gönülden; yarımız deniz kıyısı, yarımız baştan başa inci.

Divan, 2309:11

گفتم که رفیقی کن با من که منم خویشت

گفتا که بنشناسم من خویش ز بیگانه

Bana yoldaşlık et dedim, senin hısımınım ben; dedi ki: Ben hısımla yabancıyı, yadla bilişi tanımıyorum ki.

Divan, 2309:12

من بی‌دل و دستارم در خانه خمارم

یک سینه سخن دارم هین شرح دهم یا نه

Âşıkım ben, sarığım yok, meyhanecinin yurdundayım; bir gönlüm var ki sözlerle dopdolu;
şimdicik anlatayım mı, söyleyeyim mi, yoksa söylemeyeyim mi?

Divan, 2309:13

در حلقه لنگانی می‌باید لنگیدن

این پند ننوشیدی از خواجه علیانه

Topalların halkasında topallamak gerek; bu öğütü yüce hocadan duymadın mı sen?

Divan, 2309:14

سرمست چنان خوبی کی کم بود از چوبی

برخاست فغان آخر از استن حنانه

Böyle bir güzelin sarhoşu, nihayet bir tahta direkten de aşağı olamaz ya; Hannâne direğinden de bir feryat, bir figan kopmuştu hani.

Divan, 2309:15

شمس الحق تبریزی از خلق چه پرهیزی

اکنون که درافکندی صد فتنه فتانه

Şimdi âleme fettanca bir fitnedir saldın da ey Tebrizli Tanrı Şems'i, halktan ne diye çekinmedesin, ne diye kaçınmada?

Divan, 2319:1

آن یار غریب من آمد به سوی خانه

امروز تماشا کن اشکال غریبانه

Benim o garip dostum eve çıkageldi, artık bugün olmayacak, görülmemiş şeyleri seyrededur.

Divan, 2319:2

یاران وفا را بین اخوان صفا را بین

در رقص که بازآمد آن گنج به ویرانه

Vefalı dostları gör, tertemiz kardeşleri seyret; o define gene viraneye geldi diye oynayıp duruyorlar.

Divan, 2319:3

ای چشم چمن می‌بین وی گوش سخن می‌چین

بگشای لب نوشین ای یار خوش افسانه

A göz, yeşilliğe bak; a kulak, sözler topla, ey masalı hoş, hikâyesi güzel sevgili, tatlı dudaklarını aç.

Divan, 2319:4

امروز می باقی بی‌صرفه ده ای ساقی

از بحر چه کم گردد زین یک دو سه پیمانه

Sâkî, arta kalan şarabı düşünmeden, tükenir diye korkmadan sun bugün, iki üç kadehle ne eksilir denizden?

Divan, 2319:5

پیمانه و پیمانه در باده دوی نبود

خواهی که یکی گردد بشکن تو دو پیمانه

Bir kadeh, bir kadeh daha, bu, şarapta bir ikilik yaratmaz mı? Bir olmasını istiyorsan kır o iki kadehi, vazgeç ikilikten.

Divan, 2319:6

من باز شکارم جان دربند مدارم جان

زین بیش نمی‌باشم چون جغد به ویرانه

Ey can, ben alıcı doğanım; ey can, bağlama ayağımı benim; bundan böyle baykuş gibi viranede kalmayacağım ben.

Divan, 2319:7

قانع نشوم با تو صبر از دل من گم شد

رو با دگری می‌گو من نشنوم افسانه

Seninle oyalanıp kalamam, gönlümde sabır denilen şey kalmadı; yürü, başkasına söyle, masal dinlemiyorum artık.

Divan, 2319:8

من دانه افلاکم یک چند در این خاکم

چون عدل بهار آمد سرسبز شود دانه

Göklerin tohumuyum, bir zamancağız şu toprağın içinde kalırım; baharın adaleti geldi mi tohum biter, yeşerir.

Divan, 2319:9

تو آفت مرغانی زان دانه که می‌دانی

یک مشت برافشانی ز انبار پر از دانه

Sen kuşlara bir belâsın, o bildiğin tohumdan, o tohumla dolu ambardan tutuyor, bir avuç alıyor, serpiyorsun onlara.

Divan, 2319:10

ای داده مرا رونق صد چون فلک ازرق

ای دوست بگو مطلق این هست چنین یا نه

Ey bana çekidüzen veren, ey beni parlatıp ışıtan, yüzlerce gök kubbe haline getiren, mutlaka, söyle ey dost, bu, böyle mi, değil mi?

Divan, 2319:11

بار دگر ای جان تو زنجیر بجنبان تو

وز دور تماشا کن در مردم دیوانه

Benim canım, bir kere daha zinciri oynat da şöyle bir uzaktan deli divaneleri seyret.

Divan, 2319:12

خود گلشن بخت است این یا رب چه درخت است این

صد بلبل مست این جا هر لحظه کند لانه

Bu, baht gül bahçesinin ta kendisi, yarabbi, nasıl bir ağaç bu ki her an yüzlerce sarhoş bülbül yuva kuruyor bu ağaca.

Divan, 2319:13

جان گوش کشان آید دل سوی خوشان آید

زیرا که بهار آمد شد آن دی بیگانه

Can, kulağını bura bura geliyor, gönül güzellerin bulunduğu yere gelmede; çünkü bahar geldi, o yabancı, o zalim kış öldü gitti.

Divan, 2336:1

این نیم شبان کیست چو مهتاب رسیده

پیغامبر عشق است ز محراب رسیده

Bu gece yarısı ay ışığı gibi gelip çatan kim; aşk peygamberi mi ki mihraptan çıkagelmiş?

Divan, 2336:2

آورده یکی مشعله آتش زده در خواب

از حضرت شاهنشه بی‌خواب رسیده

Bir meşale getirmiş de uykuyu ateşlere atmış; uyumayan padişahlar padişahından gelmiş o.

Divan, 2336:3

این کیست چنین غلغله در شهر فکنده

بر خرمن درویش چو سیلاب رسیده

Kimdir bu ki şehre böyle bir gürültüdür salmış, yoksulun harmanına sel gibi gelip çatmış.

Divan, 2336:4

این کیست بگویید که در کون جز او نیست

شاهی به در خانه بواب رسیده

Söyleyin, kimdir bu ki varlık âleminde ondan başka kimsecik yok; bir padişah ki kalkmış, kapıcının kapısına gelmiş.

Divan, 2336:5

این کیست چنین خوان کرم باز گشاده

خندان جهت دعوت اصحاب رسیده

Kimdir bu ki böyle bir kerem sofrasını açmış gene; güle oynaya dostları çağırmaya gelmiş.

Divan, 2336:6

جامی است به دستش که سرانجام فقیر است

زان آب عنب رنگ به عناب رسیده

Elinde yok-yoksul kişinin önünü-sonunu yapıp yıkan alın yazısı bir kadeh var; bir kadeh ki içindeki üzüm suyundan renk gelmiş unnaba bile.

Divan, 2336:7

دل‌ها همه لرزان شده جان‌ها همه بی‌صبر

یک شمه از آن لرزه به سیماب رسیده

Bütün gönüller tir tir titremede, bütün canlar sabırsız; o titreyişin bir zerreceğizi de cıvaya düşmüş.

Divan, 2336:8

آن نرمی و آن لطف که با بنده کند او

زان نرمی و زان لطف به سنجاب رسیده

Kula gösterdiği o yumuşaklık, o lûtuf var ya hani; işte o yumuşaklıktan, o lûtuftan bir parçacığı da sincap postuna nasip olmuş.

Divan, 2336:9

زان ناله و زان اشک که خشک و تر عشق است

یک نغمه تر نیز به دولاب رسیده

Aşkın kuruluğu, yaşlığı olan o feryattan, iniltiden, o gözyaşından bir ıslak nağme de dolaba verilmiş.

Divan, 2336:10

یک دسته کلید است به زیر بغل عشق

از بهر گشاییدن ابواب رسیده

Aşkın koltuğunda bir deste anahtar var; kapıları açmaya gelmiş.

Divan, 2336:11

ای مرغ دل ار بال تو بشکست ز صیاد

از دام رهد مرغ به مضراب رسیده

A gönül kuşu, avcı kanadını kırdıysa gam yeme; o tüy, mızrap olmuş; kurtulur artık gönül kuşu tuzaktan.

Divan, 2336:12

خاموش ادب نیست مثل‌های مجسم

یا نیست به گوش تو خود آداب رسیده

Sus, görünür örnekler göstermek edebe aykırıdır; yoksa edeplere ait bahisler kulağına değmedi mi senin?

Divan, 2342:1

خدایا مطربان را انگبین ده

برای ضرب دست آهنین ده

Tanrım, çalgıcılara bal ver; çalgıya bir iyice vurmaları için demirden el ihsan et onlara.

Divan, 2342:2

چو دست و پای وقف عشق کردند

تو همشان دست و پای راستین ده

Ellerini, ayaklarını aşka vakfettiler; sen de onlara doğru eller ver, doğru ayaklar ihsan et.

Divan, 2342:3

چو پر کردند گوش ما ز پیغام

توشان صد چشم بخت شاه بین ده

Kulaklarımızı haberlerle doldurdu onlar; sen de onlara padişahı gören bahtlı gözler ver.

Divan, 2342:4

کبوتروار نالانند در عشق

توشان از لطف خود برج حصین ده

Güvercinler gibi aşkla inliyorlar, dem çekiyorlar; sen de lûtfunla sağlam yuvalar ver onlara.

Divan, 2342:5

ز مدح و آفرینت هوش‌ها را

چو خوش کردند همشان آفرین ده

Seni övüşle kulaklarımızı hoş bir hale getirdiler; sen de onlara hoşluk ver, aferin de, yaşasınlar.

Divan, 2342:6

جگرها را ز نغمه آب دادند

ز کوثرشان تو هم ماء معین ده

Nağmelerle ciğerlere su serptiler; sen de Kevser havuzundan arı duru su ver onlara.

خمش کردم کریما حاجتت نیست

که گویندت چنان بخش و چنین ده

Sustum a kerem sahibi; zaten sana, şöyle yap, böyle et demeye ihtiyaç yok ki.

Divan, 2362:1

ای دو چشمت جاودان را نکته‌ها آموخته

جان‌ها را شیوه‌های جان فزا آموخته

Ey gözleri sihirbazlara incelikler öğreten, canlara, cana canlar katan şiveler, nazlar belleten,

Divan, 2362:2

هر چه در عالم دری بسته‌ست مفتاحش تویی

عشق شاگرد تو است و درگشا آموخته

Dünyada nerde bir kapalı kapı varsa anahtarı sensin; aşk senin talebendir, kapı açmayı sen öğrettin ona.

Divan, 2362:3

از برای صوفیان صاف بزم آراسته

وانگهانی صوفیان را الصلا آموخته

Gönülleri temiz sûfîler için meclis düzüp koşmuşsun; sonra da sûfîlere salâ etmeyi, halkı çağırmayı belletmişsin.

Divan, 2362:4

وز میان صوفیان آن صوفی محبوب را

سر معشوقی مطلق در خلاء آموخته

Sûfîlerin arasından o sevgili sûfîyi de seçmişsin, halvette mutlak sevgili olmayı öğretmişsin ona.

Divan, 2362:5

و آن دگر را ز امتحان اندر فراق انداخته

سر سر عاشقانش در بلا آموخته

Derken öbürünü sınamışsın da ayrılığa atmışsın; âşıklarının sırlarının sırrınıysa belâlara uğratmışsın.

Divan, 2362:6

عشق را نیمی نیاز و نیم دیگر بی‌نیاز

این اجابت یافته و آن خود دعا آموخته

Aşka düşenlerin yarısı yalvarışa yakarışa düşer, yarısı nazlanır, niyaz nedir bilmez;
bunların dilekleri makbul olmuştur, öbürlerineyse duayı öğretmiştir aşk.

Divan, 2362:7

پیش آب لطف او بین آتشی زانو زده

همچو افلاطون حکمت صد دوا آموخته

Divan, 2362:8

با دعا و با اجابت نقب کرده نیم شب

سوی عیاران رند و صد دغا آموخته

Duaya koyulurlar, kabulünü dilerler, gece yarısını delerler âdeta; rint yankesicilereyse yüzlerce düzen, yüzlerce kötülük belletir.

Divan, 2362:9

پرجفایانی که ایشان با همه کافردلی

مر وفا را گوش مالیده وفا آموخته

Cefalarla dolu olanları, gönüllerinde onca kâfirlik varken tutar, vefalı olmaları için kulaklarını çeker, vefa öğretir.

Divan, 2362:10

زخم و آتش‌های پنهانی است اندر چشمشان

کهنان را همچو آیینه صفا آموخته

Onların gözlerinde gizli tesirler, görünmez ateşler vardır; demirlere bile ayna gibi arı duru, tertemiz olmayı belletir onlar.

Divan, 2362:11

جمله ایشان بندگان شمس تبریزی شده

در تجلی‌های او نور لقا آموخته

Onların hepsi de Tebrizli Şems’e kul köle kesilmiştir; onun tecellileriyle buluşma ışığını bellemiştir onlar.

Divan, 2364:1

ای ز هجرانت زمین و آسمان بگریسته

دل میان خون نشسته عقل و جان بگریسته

Ey ayrılığıyla yeryüzünü de, gökyüzünü de ağlatan sevgili, gönül kanlar içinde oturakalmış, akılla can ağlamaya koyulmuş.

Divan, 2364:2

چون به عالم نیست یک کس مر مکانت را عوض

در عزای تو مکان و لامکان بگریسته

Dünyada yerine konacak bir tek kişi bile yok; senin yasında mekân âlemi de ağlamaya koyulmuş, mekânsızlık âlemi de.

Divan, 2364:3

جبرئیل و قدسیان را بال و پر ازرق شده

انبیا و اولیا را دیدگان بگریسته

Cebrâil’le meleklerin kanatları mosmor olmuş; peygamberlerin gözleri de yaşlar döküyor, erenlerin gözleri de.

Divan, 2364:4

اندر این ماتم دریغا تاب گفتارم نماند

تا مثالی وانمایم کان چنان بگریسته

Yazıklar olsun ki şu yas içinde sözümün tadı tuzu kalmadı ki ne çeşit ağladılar, bir örnek göstereyim.

Divan, 2364:5

چون از این خانه برفتی سقف دولت درشکست

لاجرم دولت بر اهل امتحان بگریسته

Bu evden sen gittin, devlet tavanı çöktü; hasılı sınamalara uğrayanlara devlet bile ağlamaya koyuldu.

Divan, 2364:6

در حقیقت صد جهان بودی نبودی یک کسی

دوش دیدم آن جهان بر این جهان بگریسته

Gerçekten de sen bir kişi değildin, yüz dünyaydın sen; dün gördüm, o dünya da bu dünyaya ağlıyordu.

Divan, 2364:7

چو ز دیده دور گشتی رفت دیده در پیت

جان پی دیده بمانده خون چکان بگریسته

Gözden uzaklaşalı göz de ardından gitti; can gözsüz kaldı da kanlar saçarak ağlamaya koyuldu.

Divan, 2364:8

غیرت تو گر نبودی اشک‌ها باریدمی

همچنین به خون چکان دل در نهان بگریسته

Gayretin olmasaydı bulutlar gibi gözyaşları yağdırırdım, yağmurlar gibi ağlardım; fakat gönlün kanlar saçarak bu çeşit gizlice ağlayışı daha iyi.

Divan, 2364:9

مشک‌ها باید چه جای اشک‌ها در هجر تو

هر نفس خونابه گشته هر زمان بگریسته

Katre katre gözyaşı dökmek de nedir? Ayrılığınla tulumlardan su boşanırcasına ağlamak, her solukta kanlı yaşlar dökmek, her an ağlamak gerek.

Divan, 2364:10

ای دریغا ای دریغا ای دریغا ای دریغ

بر چنان چشم عیان چشم گمان بگریسته

Ah yazık, eyvah yazık, yazıklar olsun, yazık; öyle bir can gözüne baş gözü ağlamaya koyulmuş.

Divan, 2364:11

شه صلاح الدین برفتی ای همای گرم رو

از کمان جستی چو تیر و آن کمان بگریسته

A padişah Salâhaddin, a hızlı uçan, ateşli giden devlet kuşu, yaydan ok fırlar gibi uçtun gittin, yay da ağlıyor şimdi.

Divan, 2364:12

بر صلاح الدین چه داند هر کسی بگریستن

هم کسی باید که داند بر کسان بگریسته

Salâhaddin’e ağlamayı herkes ne bilsin? O ağlayışı, insanlara ağlamayı bilen bilir.

Divan, 2367:1

تا چه عشق است آن صنم را با دل پرخون شده

هر زمان گوید که چونی ای دل بی‌چون شده

Ne aşktır bu ki o güzeli sevdi seveli gönül kanlarla dolmuştur; her an kendisine, a neliksiz-niteliksiz hale düşen gönül der, nasılsın, ne haldesin?

Divan, 2367:2

دم به دم او کف خود را از دلم پرخون کند

تا ز دست دست او خون دلم جیحون شده

Andan âna elini gönlüme kor, kanlara bular; sonucu onun el komasından gönlümün kanı coşmuş, ırmak kesilmiştir.

Divan, 2367:3

نام عاشق بر من و او را ز من خود صبر نیست

عشق معشوقم ز حد عشق من افزون شده

Benim adım âşık, fakat o dayanamıyor bana; sevgilimin aşkı benim aşkımı da aştı, benim aşkımdan da üstün oldu.

Divan, 2367:4

چونک کردم رو به بالا من بدیدم یک مهی

فتنه خورشید گشته آفت گردون شده

Yüzümü yücelere tuttum, bir ay gördüm; öylesine bir ay ki güneşe fitne kesilmiş, gökyüzüne bir âfet olmuş.

Divan, 2367:5

ذره‌ها اندر هوا و قطره‌ها در بحرها

در دماغ عاشقانش باده و افیون شده

Havalardaki zerreler, denizlerdeki katreler, âşıklarının damaklarına afyon olmuş, şarap kesilmiş.

Divan, 2367:6

واعظ عقل اندرآمد من نصیحت کردمش

خیز مجلس سرد کردی ای چو افلاطون شده

Akıl vaizi geldi, yanıma girdi, fakat ben öğüt verdim ona, a Eflâtun kesilmiş adam dedim, kalk, git, meclis buz kesildi;

Divan, 2367:7

پیش شمس الدین تبریزی برو کز رحمتش

مردگان کهنه بینی عاشق و مجنون شده

Tebrizli Şemseddin’in tapısına var, onun merhametinden görürsün ki ölüp çürümüş gitmiş olanlar bile âşık olmuşlar, Mecnun’a dönmüşler.

Divan, 2370:1

این چه باد صرصر است از آسمان پویان شده

صد هزاران کشتی از وی مست و سرگردان شده

Bu ne biçim kasırgadır ki gökten koşup gelmiş; yüz binlerce gemi ondan sarhoş olmuş, başları dönüp duruyor.

Divan, 2370:2

مخلص کشتی ز باد و غرقه کشتی ز باد

هم بدو زنده شده‌ست و هم بدو بی‌جان شده

Geminin halâs olması da yelden, batıp gitmesi de yelden; hem onunla dirilmiştir, hem onun yüzünden ölmüş, cansız kalmıştır.

باد اندر امر یزدان چون نفس در امر تو

ز امر تو دشنام گشته وز تو مدحت خوان شده

Yel, Tanrı’nın buyruğunda, senin buyruğundaki soluğa benzer; buyruğunla sövüş olur soluk, buyruğunla övüş.

Divan, 2370:4

بادها را مختلف از مروحه تقدیر دان

از صبا معمور عالم با وبا ویران شده

Yelleri, takdir yelpazesiyle çeşitli bil; seher yeliyle âlem mamûr olur, vebadan da yıkılır gider.

Divan, 2370:5

باد را یا رب نمودی مروحه پنهان مدار

مروحه دیدن چراغ سینه پاکان شده

Yarabbi, yeli gösterdin, yelpazeyi gizleme; yelpazeyi görmek, temiz kişilerin gönüllerine ışıktır.

Divan, 2370:6

هر که بیند او سبب باشد یقین صورت پرست

و آنک بیند او مسبب نور معنی دان شده

Sebebi gören, gerçekten de sûrete tapar, fakat sebebi icat edeni gören, mâna nurunu bilir.

Divan, 2370:7

اهل صورت جان دهند از آرزوی شبه‌ای

پیش اهل بحر معنی درها ارزان شده

Sûret ehli, bir boncuk isteğiyle can verirler; mâna denizinin ehli olanlaraysa inciler bile değersiz görünür, ucuz olur.

Divan, 2370:8

شد مقلد خاک مردان نقل‌ها ز ایشان کند

و آن دگر خاموش کرده زیر زیر ایشان شده

Mukallit, erlere toprak kesilmiştir, ne anlatırsa onlardan rivayet eder; öbürüyse susmuştur, onların ta derinindedir.

Divan, 2370:9

چشم بر ره داشت پوینده قراضه می‌بچید

آن قراضه چین ره را بین کنون در کان شده

Yoldan altın, gümüş kesintilerini toplayanın gözü yerdedir, döküntüleri toplar; öbür toplayıcıysa dikkat et de bak, madene girmiştir, ordan toplar.

Divan, 2370:10

همچو مادر بر بچه لرزیم بر ایمان خویش

از چه لرزد آن ظریف سر به سر ایمان شده

Ananın çocuğunun üstüne titrediği gibi imanımızın üstüne titrer dururuz; fakat baştan başa iman kesilen nazlı nazenin neden korksun, titresin?

Divan, 2370:11

همچو ماهی می‌گدازی در غم سرلشکری

بینمت چون آفتابی بی‌حشم سلطان شده

Askere başbuğ olma sevdasına düşmüşsün, bu dertle balık gibi yanıp kavrulmadasın;
halbuki ben seni ordusuz, adamsız, güneş gibi padişah olmuş görüyorum.

Divan, 2370:12

چند گویی دود برهان است بر آتش خمش

بینمت بی‌دود آتش گشته و برهان شده

Niceye bir duman ateşe delildir deyip duracaksın? Sus, ben seni dumansız ateş olmuş, delil kesilmiş görmedeyim.

Divan, 2370:13

چند گشت و چند گردد بر سرت کیوان بگو

بینمت همچون مسیحا بر سر کیوان شده

Söyle bakayım, niceye bir Zühal yıldızı başının üstünde dönüp duracak? Seni İsa gibi Zühal yıldızının da üstüne çıkmış görüyorum ben.

Divan, 2370:14

ای نصیبه جو ز من که این بیار و آن بیار

بینمت رسته از این و آن و آن شده

A benden, şunu getir, bunu getir diye pay isteyen, seni şundan bundan kurtulmuş da o görüp gözetenin, o koruyup yaşatanın olmuş görmedeyim.

Divan, 2370:15

بس کن ای مست معربد ناطق بسیارگو

بینمت خاموش گویان چون کفه میزان شده

Yeter artık a kavgacı sarhoş, a çok söyleyip duran; terazinin kefesi gibi susarken konuşuyor görüyorum seni ben.

Divan, 2377:1

ای خداوند یکی یار جفاکارش ده

دلبری عشوه ده سرکش خون خوارش ده

Yarabbi, ona cefacı bir sevgili ver; işveli, serkeş, kanlar içen bir güzele düşür onu.

Divan, 2377:2

تا بداند که شب ما به چه سان می‌گذرد

غم عشقش ده و عشقش ده و بسیارش ده

Düşür de gecelerimiz nasıl geçiyormuş, bir bilsin; aşk gamı ver, aşk ver ona, hem de çok çok ver.

Divan, 2377:3

چند روزی جهت تجربه بیمارش کن

با طبیبی دغلی پیشه سر و کارش ده

Birkaç günceğiz hasta et onu da hastalık neymiş, denesin… düzenci bir hekime düşür işini.

Divan, 2377:4

ببرش سوی بیابان و کن او را تشنه

یک سقایی حجری سینه سبکسارش ده

Çöllere sür onu da susat; sonra da taş yürekli bir sâkîyi sataştır ona.

Divan, 2377:5

گمرهش کن که ره راست نداند سوی شهر

پس قلاوز کژ بیهده رفتارش ده

Yolunu yitirt, şehirden yana doğru bir yol bulamasın; boşuna yürüyen eğri bir kılavuza rastlat onu.

Divan, 2377:6

عالم از سرکشی آن مه سرگشته شدند

مدتی گردش این گنبد دوارش ده

O Ay’ın baş çekmesi yüzünden bütün dünyanın başı dönüyor… bir zamancağız da şu dönüp duran gök kubbenin çevresinde döndür onu.

Divan, 2377:7

کو صیادی که همی‌کرد دل ما را پار

زو ببر سنگ دلی و دل پیرارش ده

Bıldır bizim gönlümüzü fırıl fırıl döndüren o avcıyı bir taş yürekliye düşür; ona seven, sevgiye doymayan bir gönül ver.

Divan, 2377:8

منکر یار شده‌ست او که مرا یاد نماند

ببر انکار از او و دم اقرارش ده

Sevgiyi, sevgiliyi inkâr ediyor, bana bir sevgili kalmadı diyor; inkârını gider de bir ikrar soluğu ver ona.

Divan, 2377:9

گفتم آخر به نشانی که به دربان گفتی

که فلانی چو بیاید بر ما بارش ده

Filân gelirse bana haber ver demiştin ya kapıcıya; işte o sözü söylüyorum, o nişanı bildiriyorum sana.

Divan, 2377:10

گفت آمد که مرا خواجه ز بالا گیرد

رو بجو همچو خودی ابله و آچارش ده

Hoca beni yukardan tutmak istiyor dedi; yürü var, kendin gibi bir aptal ara sen.

Divan, 2377:11

بس کن ای ساقی و کس را چو رهی مست مکن

ور کنی مست بدین حد ره هموارش ده

Yeter artık a sâkî, şarap sunduğun kişiyi sarhoş etme; bu kadar sarhoş edeceksen bâri doğru yolu göster ona.

Divan, 2388:1

این جا کسی است پنهان دامان من گرفته

خود را سپس کشیده پیشان من گرفته

Burda gizli birisi var, eteğimi tutmuş benim; kendisini geriye çekmiş, perçemimi tutmuş, beni çekip duruyor.

Divan, 2388:2

این جا کسی است پنهان چون جان و خوشتر از جان

باغی به من نموده ایوان من گرفته

Burda biri gizli, can gibi, candan da güzel; bana bir bağ göstermiş, evimi barkımı zapt etmiş.

Divan, 2388:3

این جا کسی است پنهان همچون خیال در دل

اما فروغ رویش ارکان من گرفته

Biri gizli burda, gönüldeki hayal gibi; fakat yüzünün nuru, bütün varlığımı kaplamış.

Divan, 2388:4

این جا کسی است پنهان مانند قند در نی

شیرین شکرفروشی دکان من گرفته

Biri gizli burda, şekerkamışındaki şeker sanki; tatlı mı tatlı bir şekerci, dükkânımı elimden almış.

Divan, 2388:5

جادو و چشم بندی چشم کسش نبیند

سوداگری است موزون میزان من گرفته

Büyücü, gözbağcı, kimseciklerin gözleri görmüyor onu; usûl boylu, yol yordam bilir bir tacir, terazimi elimden kapmış.

Divan, 2388:6

چون گلشکر من و او در همدگر سرشته

من خوی او گرفته او آن من گرفته

Onunla gülbeşeker gibi kaynaşmışım; ben onun huyunu almışım, o benim alımımı elde etmiş.

Divan, 2388:7

در چشم من نیاید خوبان جمله عالم

بنگر خیال خوبش مژگان من گرفته

Dünya güzelleri gözüme girmiyor; dikkat et de bak, güzelim hayali, kirpiklerime bile sinmiş.

Divan, 2388:8

من خسته گرد عالم درمان ز کس ندیدم

تا درد عشق دیدم درمان من گرفته

Hastayım, âlemin çevresinde dönüp dolaştım, kimseden bir derman görmedim, sonucu onun derdini gördüm ki dermanımı da elden almış.

Divan, 2388:9

تو نیز دل کبابی درمان ز درد یابی

گر گرد درد گردی فرمان من گرفته

Senin de gönlün yanmış, kebap olmuşsa buyruğunu tutar da derdin çevresinde döner dolaşırsan dermanını bulursun elbet.

Divan, 2388:10

در بحر ناامیدی از خود طمع بریدی

زین بحر سر برآری مرجان من گرفته

Ümitsizlik denizine dalar da kendinden ümidini kesersen bu denizden inci mi, mercan mı elde ederek baş gösterirsin.

Divan, 2388:11

بشکن طلسم صورت بگشای چشم سیرت

تا شرق و غرب بینی سلطان من گرفته

Sûret tılsımını kır da can gözünü aç, aç da gör; kudretim, saltanatım, doğuyu da tutmuş, batıyı da.

Divan, 2388:12

ساقی غیب بینی پیدا سلام کرده

پیمانه جام کرده پیمان من گرفته

Can gözünü açtın mı görürsün ki gayb sâkîsi gelmiş, sana selâm vermede; ahdimi tutmuş, şarap kadehini sunuyor.

Divan, 2388:13

من دامنش کشیده کای نوح روح دیده

از گریه عالمی بین طوفان من گرفته

Ben, ey rûhu bile gören Nuh, bak da gör, bütün dünyayı tufanım kaplamış diye eteğine yapışmışım, çekiyorum.

Divan, 2388:14

تو تاج ما وآنگه سرهای ما شکسته

تو یار غار وآنگه یاران من گرفته

Diyorum ki: Tacımız sen olasın da sonra başımız yarılsın; mağarada dostumuz sen olasın da dostlarımız tutsak olsunlar, revâ mı bu?

Divan, 2388:15

گوید ز گریه بگذر زان سوی گریه بنگر

عشاق روح گشته ریحان من گرفته

O diyor ki: Ağlamayı bırak, ağlamanın geldiği yana bak; âşıklar rûh kesilmişler, reyhanımı elde etmişler.

Divan, 2388:16

یاران دل شکسته بر صدر دل نشسته

مستان و می‌پرستان میدان من گرفته

Gönülleri kırık dostlar, gönül evinin başköşesine geçmişler, kurulmuşlar; sarhoşlar, şaraba tapanlar meydanımı doldurmuşlar.

Divan, 2388:17

همچو سگان تازی می‌کن شکار خامش

نی چون سگان عوعو کهدان من گرفته

Av köpeği gibi avını avla, şarabını elde et; samanlığıma dalan havlayan köpekler gibi olma.

Divan, 2388:18

تبریز شمس دین را بر چرخ جان ببینی

اشراق نور رویش کیهان من گرفته

Tebrizli Şemseddin’i görürsün ki can göğünde doğmuş; yüzünün nuru da bütün dünyamı kaplamış, parlatmış.

Divan, 2391:1

بازآمد آن مغنی با چنگ سازکرده

دروازه بلا را بر عشق باز کرده

Gene o hânende gelmiş de çenge uyup şarkı söylemeye başlamış; çalgı, neşe kapısını aşka ardına kadar açmış.

Divan, 2391:2

بازار یوسفان را از حسن برشکسته

دکان شکران را یک یک فراز کرده

Yusufların pazarını hapisten kurtarmış, şeker dükkânlarının her birini yüceltmiş, değerlendirmiş.

Divan, 2391:3

شمشیر درنهاده سرهای سروران را

و آن گاهشان ز معنی بس سرفراز کرده

Uluların başlarını kılıçla yerlere dökmüş, fakat mâna bakımından da onların başlarını yüceltmiş, onlara gerçekten bir ululuk vermiş.

Divan, 2391:4

خود کشته عاشقان را در خونشان نشسته

و آن گاه بر جنازه هر یک نماز کرده

Âşıkları kendisi kesmiş, öldürmüş, geçmiş, kanlarının ortasına oturmuş, derken gene kalkmış da her birinin namazını kendisi kılmış.

Divan, 2391:5

آن حلقه‌های زلفت حلق که راست روزی

ای ما برون حلقه گردن دراز کرده

Saçlarının halkaları kime nasip olacak, bilmem ki… O halkalara karşı biz de dışardan boynumuzu uzatmışız güzelim.

Divan, 2391:6

از بس که نوح عشقت چون نوح نوحه دارد

کشتی جان ما را دریای راز کرده

Divan, 2391:7

ای یک ختن شکسته ای صد ختن نموده

وز نیم غمزه ترکی سیصد طراز کرده

Divan, 2391:8

بخت ابد نهاده پای تو را به رخ بر

کت بنده کمینم وآنگه تو ناز کرده

Ebedî baht, ben senin en aşağılık kulunum diye ayağına yüz sürmüş de sen ona bile naz etmişsin.

Divan, 2391:9

ای خاک پای نازت سرهای نازنینان

وز بهر ناز تو حق شکل نیاز کرده

Senin nazına karşı Tanrı, nazeninlerin başlarını nazlı ayaklarının bastığı toprağa niyaz ettirmiş.

Divan, 2391:10

ای زرگر حقایق ای شمس حق تبریز

گاهم چو زر بریده گاهم چو گاز کرده

Ey gerçekler kuyumcusu, ey Tebrizli Tanrı Şems'i; sen beni gâh asma çotuğu gibi budamışsın, gâh da budayacak bıçak haline getirmişsin.

Divan, 2402:1

باده بده ساقیا عشوه و بادم مده

وز غم فردا و دی هیچ به یادم مده

A sâkî, işvelenip yele verme beni, şarap sun bana; onun yarınının gamını hiç hatırlatma bana.

Divan, 2402:2

باده از آن خم مه پر کن و پیشم بنه

گر نگشایم گره هیچ گشادم مده

O koca küpten doldur şarabı, koy önüme; gönül düğümünü çözüp açmazsam hiç neşelendirme beni.

Divan, 2402:3

چون گذرد می ز سر گویم ای خوش پسر

باده نخواهم دگر مست فتادم مده

Şarap başımdan aşarsa a güzel oğul, artık şarap istemem, sarhoş oldum, yerlere serildim, sunma derim sana.

Divan, 2402:4

چاکر خنده توام کشته زنده توام

گر نه که بنده توام باده شادم مده

Gülüşüne kulum köleyim, sen öldürmüşsün beni de senin dirinim ben; sana kul köle değilsem neşe şarabını sunma bana.

Divan, 2402:5

فتنه به شهر توام کشته قهر توام

گر نه که بهر توام هیچ مرادم مده

Senin şehrinin fitnesiyim, senin kahrının şehidiyim ben; senin değilsem, sana vermemişsem varımı yoğumu, hiçbir muradımı verme benim.

Divan, 2402:6

صدقه از آن لعل کان بخش بر این پرزیان

ور ز برای تو جان صدقه ندادم مده

O madenin lâ’linden sadaka ver şuna buna; fakat ben sadaka olarak sana canımı vermezsem verme bana.

Divan, 2402:7

از سر کین درگذر بوسه ده ای لب شکر

بر سر هر خاک سر گر ننهادم مده

Kinden vazgeç, a şeker dudaklı, öpücük ver; her toprağa baş koymazsam verme bana.

Divan, 2402:8

هر که دوم بار زاد عشق بدو داد داد

صد ره از صدق و داد گر بنزادم مده

Kim ikinci defa doğduysa, aşk lûtfetti, ihsanda bulundu ona; ben de yüz yol gerçeklikten, doğruluktan doğmadıysam verme bana.

Divan, 2402:9

شمس حق نیک نام شد تبریزت مقام

گر نشکستم تمام هیچ تو دادم مده

A iyi adlı Tanrı Şems’i, Tebriz durak oldu sana; tamamıyla kırıp dökmediysem, yoluna feda etmediysem ömür verme bana, yaşatma beni.

Divan, 2427:1

گر باغ از او واقف بدی از شاخ تر خون آمدی

ور عقل از او آگه بدی از چشم جیحون آمدی

Bahçe onu bilseydi terütaze dalından kan damlardı. Akıl onu anlasaydı gözünden ırmaklar coşardı.

Divan, 2427:2

گر سر برون کردی مهش روزی ز قرص آفتاب

ذره به ذره در هوا لیلی و مجنون آمدی

O ay parçası güzel, bir gün gün değirmisinden baş çıkarıp görünseydi havada zerre zerre Mecnunlar, Leylâlar belirirdi.

Divan, 2427:3

ور گنج‌های لعل او یک گوشه بر پستی زدی

هر گوشه ویرانه‌ای صد گنج قارون آمدی

Onun akıl defineleri bir bucakta aşağılık bir yere aksetseydi o yıkık yerin her yanında yüzlerce Karun hazinesi meydana gelirdi.

Divan, 2427:4

نقشی که بر دل می‌زند بر دیده گر پیدا شدی

هر دست و رو ناشسته‌ای چون شیخ ذاالنون آمدی

Gönüle vuran güzellik göze de görünseydi her elini, yüzünü yumayan kirli kişi Şeyh Zün-Nûn kesilirdi.

Divan, 2427:5

ور سحر آن کس نیستی کو چشم بندی می‌کند

چون چشم و دل این جسم و تن بر سقف گردون آمدی

Divan, 2427:6

ای خواجه نظاره گر تا چند باشد این نظر

ارزان بدی گر زین نظر معشوق بیرون آمدی

Ey bakınıp duran tacir, ne vakte dek bakıp kalacaksın? Sevgiliyi elde etmek ucuz olsaydı bu bakışla sevgili meydana çıkardı elbet.

Divan, 2427:7

مهمان نو آمد ولی این لوت عالم را بس است

دو کون اگر مهمان شدی این لوت افزون آمدی

Yeni bir konuk geldi amma şu nimetler bütün dünyaya yeter, hattâ dünyadakiler daha fazla olsaydı nimetler de daha fazla gelirdi.

Divan, 2429:1

ای در طواف ماه تو ماه و سپهر مشتری

ای آمده در چرخ تو خورشید و چرخ چنبری

Ey ay yüzlüm, Ay da sensin, Müşteri yıldızı da. Ay, yüzünün çevresinde dönüp durmada, seni tavaf etmede; Güneş de, yusyuvarlak gök de aşkınla dönüp dolaşmada.

Divan, 2429:2

یا رب منم جویان تو یا خود تویی جویان من

ای ننگ من تا من منم من دیگرم تو دیگری

Yarabbi, ben mi arıyorum seni, yoksa sen mi arıyorsun beni? Ben, ben oldukça, benliğimden kurtulmadıkça ne ayıp bana, o vakit ben bir başkasıyım, sen bir başkası.

Divan, 2429:3

ای ما و من آویخته وی خون هر دو ریخته

چیزی دگر انگیخته نی آدمی و نی پری

Ey bize, bana sarılan, bizim de, benim de, her ikisinin de kanını döken, ortada bir başkasını belirten; fakat o, ne insan, ne peri.

Divan, 2429:4

تا پا نباشد ز آنک پا ما را به خارستان برد

تا سر نباشد ز آنک سر کافر شود از دوسری

Ayak olmayacakmış, olmasın; zaten ayak dikenliğe götürüyor bizi. Baş olmayacakmış, olmasın, zaten baş ikilik haline düşer de kâfir olur.

Divan, 2429:5

آبی میان جو روان آبی لب جو بسته یخ

آن تیزرو این سست رو هین تیز رو تا نفسری

Bir su derede akar gider, bir su da dere kıyısında donar, buz kesilir. O, tezce yürür, buysa pek yavaş. Sen de aklını başına devşir de tez yürü, yürü ki donup buz kesilmeyesin.

Divan, 2429:6

خورشید گوید سنگ را زان تافتم بر سنگ تو

تا تو ز سنگی وارهی پا درنهی در گوهری

Güneş taşa der ki: Taşlıktan kurtulasın da mücevher olasın diye parladım, vurdum sana.

Divan, 2429:7

خورشید عشق لم یزل زان تافته‌ست اندر دلت

کاول فزایی بندگی و آخر نمایی مهتری

Zevâli olmayan aşk güneşi de önce kul oldukça kul olasın da sonucuna ulaşırsın diye gönlüne vurmuştur.

Divan, 2429:8

خورشید گوید غوره را زان آمدم در مطبخت

تا سرکه نفروشی دگر پیشه کنی حلواگری

Padişah, doğan kuşuna, ben der, kendi cinsinden soğuyasın da yalnız bizim yüzümüzü göresin diye iki gözünü bağladım, örttüm senin.

Divan, 2429:9

شه باز را گوید که من زان بسته‌ام دو چشم تو

تا بگسلی از جنس خود جز روی ما را ننگری

Güneş koruğa, ben der, bir daha sirke satmayasın da helvacılık sanatını iş edinesin diye mutfağına kadar geldim.

Divan, 2429:10

گوید بلی فرمان برم جز در جمالت ننگرم

جز بر خیالت نگذرم وز جان نمایم چاکری

Doğan, evet der padişaha, buyruğuna uyarım da yalnız senin yüzünü görürüm, senden başkasını hayal etmem, candan kulluk ederim sana.

Divan, 2429:11

گل باغ را گوید که من زان عرضه کردم رخت خود

تا جمله رخت خویش را بفروشی و با ما خوری

Gül, bahçeye der ki: Varını yoğunu satasın da bizimle uzlaşasın, bizimle yiyip içesin diye malımı mülkümü ortaya döktüm.

آن کس کز این جا زر برد با دلبری دیگر خورد

تو کژ نشین و راست گو آن از چه باشد از خری

Burdan altın alıp da bir başka güzelle yiyen kişi, eşeklik etmez de ne yapar, eğri otur da doğru söyle.

Divan, 2429:13

آن آدمی باشد که او خر بدهد و عیسی خرد

وین از خری باشد که تو عیسی دهی و خر خری

Divan, 2429:14

عیسی مست را زر کند ور زر بود گوهر کند

گوهر بود بهتر کند بهتر ز ماه و مشتری

İsa bakırını altın eder, altının varsa mücevher yapar, mücevherin varsa onu daha da güzelleştirir, aydan da, güneşten de daha güzel bir hale sokar.

Divan, 2429:15

نی مشتری بی‌نوا بل نور الله اشتری

گر یوسفی باشد تو را زین پیرهن بویی بری

Parasız pulsuz müşteri değil, hattâ “Allah satın almıştır” sırrına mazhar eder seni;
Yusuf’san bu gömlekten bir koku alırsın elbet.

Divan, 2429:16

ما را چو مریم بی‌سبب از شاخ خشک آید رطب

ما را چو عیسی بی‌طلب در مهد آید سروری

Meryem gibi bize de kuru daldan yaş hurma biter; bize de İsa gibi, istemeden, beşikte ululuk verilir.

Divan, 2429:17

بی‌باغ و رز انگور بین بی‌روز و بی‌شب نور بین

وین دولت منصور بین از داد حق بی‌داوری

Bağsız, asmasız üzüme bak, gecesiz, kutlu, parıl parıl parlayan nuru seyret, savaşsız, kavgasız, Tanrı ihsanı olan şu üstün, şu yardıma mazhar olmuş devleti gör.

Divan, 2429:18

از روی همچون آتشم حمام عالم گرم شد

بر صورت گرمابه‌ای چون کودکان کمتر گری

Ateş gibi yüzümden dünya hamamı kızıştı, çocuklar gibi hamamdaki resimlere bakıp ağlama pek.

Divan, 2429:19

فردا ببینی روش را شد طعمه مار و موش را

دروازه موران شده آن چشم‌های عبهری

Yarın görürsün, o yüzü, yılana, sıçana gıda olmuş, o nerkis gözleri karıncaların girip çıktığı bir pencere haline gelmiş.

Divan, 2429:20

مهتاب تا مه رانده دیوار تیره مانده

اناالیه آمده کان سو نگر گر مبصری

Ay ışığı ışıtmadıkça, ay o duvara vurmadıkça duvar kapkaranlık kalmış da, “Gerçekten de biz dönüp ona varacağız” âyetini okumuş; görüyorsan, görüşe sahipsen o yana bak.

Divan, 2429:21

یا جانب تبریز رو از شمس دین محفوظ شو

یا از زبان واصفان از صدق بنما باوری

Ya Tebriz’e yürü, Şemseddin’den haz al; yahut da bunu anlatanların sözlerine gerçek olarak inan.

Divan, 2444:1

چون درشوی در باغ دل مانند گل خوش بو شوی

چون برپری سوی فلک همچون ملک مه رو شوی

Gönül bahçesine girersen gül gibi güzel kokulara sahip olursun; göklere uçarsan melek gibi yüzün aya döner.

Divan, 2444:2

گر همچو روغن سوزدت خود روشنی کردی همه

سرخیل عشرت‌ها شوی گر چه ز غم چون مو شوی

Yağ gibi seni yaksa bile aydınlık kesilirsin; gamdan kıla dönersin amma mum gibi meclislerin başına geçersin, meclisleri aydınlatırsın.

Divan, 2444:3

هم ملک و هم سلطان شوی هم خلد و هم رضوان شوی

هم کفر و هم ایمان شوی هم شیر و هم آهو شوی

Hem mülk olursun, hem padişah. Hem cennet olursun, hem Rıdvan. Hem gök olursun, hem iman. Hem arslan kesilirsin, hem ceylan.

Divan, 2444:4

از جای در بی‌جا روی وز خویشتن تنها روی

بی‌مرکب و بی‌پا روی چون آب اندر جو شوی

Mekândan kalkar, mekânsızlık âlemine gidersin, kendinden ayrılır, tek ü tenha yol alırsın;
bineksiz, ayaksız yürürsün, deredeki su gibi tıpkı.

Divan, 2444:5

چون جان و دل یکتا شوی پیدای ناپیدا شوی

هم تلخ و هم حلوا شوی با طبع می همخو شوی

Canla gönül gibi tek olursun, görünmediğin halde görünür durursun; hem acı olursun, hem tatlı, aynı şarap tabiatını elde edersin.

Divan, 2444:6

از طبع خشکی و تری همچون مسیحا برپری

گرداب‌ها را بردری راهی کنی یک سو شوی

Mesîh gibi kuruluk tabiatından da uçarsın, yaşlık tabiatından da, girdapları deler, yol edersin, cihetten kurtulursun, her yan bir olur sana.

Divan, 2444:7

شیرین کنی هر شور را حاضر کنی هر دور را

پرده نباشی نور را گر چون فلک نه تو شوی

İçindeki hevâ ve hevesi bırakır, bomboş kesilirsin, soluksuz diri kalırsın; artık Yâ Hû denizine gark olursun da bundan Yâ Hû demekten vazgeçersin.

Divan, 2444:8

شه باش دولت ساخته مه باش رفعت یافته

تا چند همچون فاخته جوینده و کوکو شوی

Her acıyı tatlılaştırırsın, her uzağı yakınlaştırırsın; gök gibi dokuz kat oldun mu artık nura perde kesilmezsin.

Divan, 2444:9

خالی کنی سر از هوس گردی تو زنده بی‌نفس

یاهو نگویی زان سپس چون غرقه یاهو شوی

Devlet sahibi padişah ol, yüceliklere eriş, ay kesil, nice bir üveyik kuşu gibi kû, kû deyip duracak, arayıp tarayacaksın?

Divan, 2444:10

هر خانه را روزن شوی هر باغ را گلشن شوی

با من نباشی من شوی چون تو ز خود بی‌تو شوی

Her eve pencere olursun sen, her bağa gül bahçesi kesilirsin sen, senlikten geçtin mi, varlığını bıraktın mı benimle olmadan ben olursun sen.

Divan, 2444:11

سر در زمین چندین مکش سر را برآور شاد کش

تا تازه و خندان و خوش چون شاخ شفتالو شوی

Yeryüzünde bu kadar da baş çekip ululanma, neşeli, güzel bir halde baş indir de şeftali dalı gibi terütaze olasın, gülesin, güzelleşesin.

Divan, 2444:12

دیگر نخواهی روشنی از خویشتن گردی غنی

چون شاه مسکین پروری چون ماه ظلمت جو شوی

Artık aydınlık istemezsin, kendinden müstağni kalırsın; padişah gibi yoksulları besleyip yetiştirme kaydına düşersin, ay gibi karanlıkları ararsın.

Divan, 2444:13

تو جان نخواهی جان دهی هر درد را درمان دهی

مرهم نجویی زخم را خود زخم را دارو شوی

Can istemezsin, can bağışlarsın, her derde derman bulursun, devâ verirsin; yarana melhem aramazsın, yaralara melhem olursun.

Divan, 2449:1

من پیش از این می‌خواستم گفتار خود را مشتری

و اکنون همی‌خواهم ز تو کز گفت خویشم واخری

Bundan önce sözlerime müşteri arardım, sözlerimi alacak adam isterdim; şimdi şu sözlerimi benden almanı istiyorum senden.

Divan, 2449:2

بت‌ها تراشیدم بسی بهر فریب هر کسی

مست خلیلم من کنون سیر آمدم از آزری

Herkesi aldatmak için nice putlar yondum, fakat bugün Âzerliğe doydum, Halil’in sarhoşuyum.

Divan, 2449:3

آمد بتی بی‌رنگ و بو دستم معطل شد بدو

استاد دیگر را بجو بهر دکان بتگری

Öylesine bir put gelip çattı ki ne rengi var, ne kokusu; ona daldım da işten güçten kaldım;
artık putçu dükkânına bir başka usta ara.

دکان ز خود پرداختم انگازها انداختم

قدر جنون بشناختم ز اندیشه‌ها گشتم بری

Dükkânı elden çıkardım, o işlerden vazgeçtim, deliliğin kadrini tanıdım, öğrendim, düşüncelerden geçtim gitti.

Divan, 2449:5

گر صورتی آید به دل گویم برون رو ای مضل

ترکیب او ویران کنم گر او نماید لمتری

Gönlüme bir sûret gelse git ey yol azdıran derim, çık dışarı; ağır davranırsa vurur, paramparça eder, yere yıkarım onu.

Divan, 2449:6

کی درخور لیلی بود آن کس کز او مجنون شود

پای علم آن کس بود کو راست جانی آن سری

Onun Mecnun’u, onun deli divanesi kesilen kişi, Leylâ’ya lâyık olur mu hiç? Canı ordan, o yandan olan kişidir ki yeri bayrağın dibidir.

Divan, 2455:1

برگذری درنگری جز دل خوبان نبری

سر مکش ای دل که از او هر چه کنی جان نبری

Uğrar, geçersin; bakar, gidersin; güzellerin gönüllerinden başka bir şey de alıp gitmezsin… baş çekme a gönül, ne yaparsan yap, canını kurtaramazsın ondan.

Divan, 2455:2

تا نشوی خاک درش در نگشاید به رضا

تا نکشی خار غمش گل ز گلستان نبری

Kapısına toprak kesilmedikçe razı olup kapı açmaz… dikeninin derdini çekmedikçe gül bahçesinden bir gül bile koparamazsın.

Divan, 2455:3

تا نکنی کوه بسی دست به لعلی نرسد

تا سوی دریا نروی گوهر و مرجان نبری

Dağı bir hayli kazmadıkça eline bir lâ'l geçmez… denize gitmezsen ne inci bulabilirsin, ne mercan.

Divan, 2455:4

سر ننهد چرخ تو را تا که تو بی‌سر نشوی

کس نخرد نقد تو را تا سوی میزان نبری

Divan, 2455:5

تا نشوی مست خدا غم نشود از تو جدا

تا صفت گرگ دری یوسف کنعان نبری

Tanrı sarhoşu olmadıkça gam ayrılmaz senden… kurt kılığına girmedikçe Ken’an Yusuf’unu kapamazsın.

Divan, 2455:6

تا تو ایازی نکنی کی همه محمود شوی

تا تو ز دیوی نرهی ملک سلیمان نبری

Eyazlık etmedikçe nerden Mahmud kesileceksin? Devlikten geçmedikçe nerden Süleyman’ın saltanatını bulacaksın?

Divan, 2455:7

نعمت تن خام کند محنت تن رام کند

محنت دین تا نکشی دولت ایمان نبری

Nimet, bedeni hamlaştırır; onu râm eden mihnettir. Din mihnetini çekmedikçe iman devletini elde edemezsin.

Divan, 2455:8

خیره میا خیره مرو جانب بازار جهان

ز آنک در این بیع و شری این ندهی آن نبری

Dünya pazarına şaşkın gelme, bu pazardan şaşkın gitme… çünkü şu alışverişte bunu vermedikçe onu alamazsın.

Divan, 2455:9

خاک که خاکی نهلد سوسن و نسرین نشود

تا نکنی دلق کهن خلعت سلطان نبری

Toprak, topraklığından geçmedikçe süsen olamaz, ağustos gülü haline gelemez… eski hırkayı çıkarmadıkça padişahın kaftanını giyemezsin.

Divan, 2455:10

آه گدارو شده‌ای خاطر تو خوش نشود

تا نکنی کافریی مال مسلمان نبری

Ah, neyleyim; dilenci yüzlü olmuşsun, hatırın bir şeycikle olmuyor; kâfirlik etmedikçe Müslüman mülküne erişemezsin sen.

Divan, 2455:11

هیچ نبرده‌ست کسی مهره ز انبان جهان

رنجه مشو ز آنک تو هم مهره ز انبان نبری

Hiçbir kimsecik dünya dağarcığından zarı alamadı gitti… yorulma; sen de dağarcıktan zarı alamazsın.

Divan, 2455:12

مهره ز انبان نبرم گوهر ایمان ببرم

گو تو به جان بخل کنی جان بر جانان نبری

Ben dağarcıktan zarı almam ama iman incisini alırım… sen can vermede nekeslik edersen canını canana iletemezsin.

Divan, 2455:13

ای کشش عشق خدا می‌ننشیند کرمت

دست نداری ز کهان تا دل از ایشان نبری

A Tanrı aşkının çekişi, keremin hiç durmaz; onların gönüllerini almadıkça şu küçük kişilerden el çekmezsin.

Divan, 2455:14

هین بکشان هین بکشان دامن ما را به خوشان

ز آنک دلی که تو بری راه پریشان نبری

Hadi, yapış eteğimize de bir hoşça çek gitsin, çek bizi… çektiğin gönlü darmadağın bir yola götürmezsin sen.

Divan, 2455:15

راست کنی وعده خود دست نداری ز کشش

تا همه را رقص کنان جانب میدان نبری

Sözünde duruyor, çekmeden vazgeçmiyorsun… çeke çeke, oynaya güle herkesi meydana götürüyorsun.

Divan, 2455:16

هیچ مگو ای لب من تا دل من باز شود

ز آنک تو تا سنگ دلی لعل بدخشان نبری

Hiç söyleme a dilim, dudağım; söyleme de gönlüm açılsın… çünkü bir taş yürekliyle düşüp kalktıkça Bedahşan lâ'li olamazsın ki.

Divan, 2455:17

گر چه که صد شرط کنی بی‌همه شرطی بدهی

ز آنک تو بس بی‌طمعی زر به حرمدان نبری

Yüzlerce şart koşuyorsun ama hiçbir şart gözetmeden ihsan ediyorsun… pek tamahsızsın; altını keseye koymazsın sen.

Divan, 2458:1

سنگ مزن بر طرف کارگه شیشه گری

زخم مزن بر جگر خسته جگری

Şişecinin iş yurduna taş atma… ciğeri yaralı birisinin ciğerini yaralama.

Divan, 2458:2

بر دل من زن همه را ز آنک دریغ است و غبین

زخم تو و سنگ تو بر سینه و جان دگری

O taşların hepsini de bana at; ben dururken bir başkasını yaralaman, bir başkasına taş atman yazıktır, yazık.

Divan, 2458:3

بازرهان جمله اسیران جفا را جز من

تا به جفا هم نکنی در جز بنده نظری

Benden başka bütün cefa tutsaklarını azat et de cefa ederken de benden başkasına göz dikme.

Divan, 2458:4

هم به وفا با تو خوشم هم به جفا با تو خوشم

نی به وفا نی به جفا بی‌تو مبادم سفری

Vefa edersen de hoşum, cefa edersen de… vefaya da sakın bensiz gitme, cefaya da.

Divan, 2458:5

چونک خیالت نبود آمده در چشم کسی

چشم بز کشته بود تیره و خیره نگری

Birisinin gözüne hayalin gelmiyorsa, gözü, kesilmiş keçinin gözü gibi morarır da bön bön bakar durur.

Divan, 2458:6

پیش ز زندان جهان با تو بدم من همگی

کاش بر این دامگهم هیچ نبودی گذری

Dünya zindanına düşmeden önce boyuna seninleydim ben; keşke şu tuzağa yol uğratmasaydım.

Divan, 2458:7

چند بگفتم که خوشم هیچ سفر می‌نروم

این سفر صعب نگر ره ز علی تا به ثری

Sana kaç defa söyledim; hoşum ben, hiç yolculuğa çıkmam dedim… gel de şu sarp yolculuğa bak; ta yücelerden yeryüzüne dek bir yolculuk.

Divan, 2458:8

لطف تو بفریفت مرا گفت برو هیچ مرم

بدرقه باشد کرمم بر تو نباشد خطری

Lûtfun yolladı beni, git, hiç ürkme; sana bir zarar gelmez; keremim kılavuzluk eder dedi.

Divan, 2458:9

چون به غریبی بروی فرجه کنی پخته شوی

بازبیایی به وطن باخبری پرهنری

Gidersen açılırsın, pişer olgunlaşırsın; her şeyden haberin olarak marifetli, hünerli bir halde yurduna gene döner gelirsin diye kandırıyorsun beni.

Divan, 2458:10

گفتم ای جان خبر بی‌تو خبر را چه کنم

بهر خبر خود که رود از تو مگر بی‌خبری

A haberin de canı dedim; sensiz haberi ne yapayım ben? Zâti bir haber için kim gider? Meğerki senden haberi olmasın.

Divan, 2458:11

چون ز کفت باده کشم بی‌خبر و مست و خوشم

بی‌خطر و خوف کسی بی‌شر و شور بشری

Elinden şarap içtim mi hiçbir şeyden haberim olmaz, sarhoş olur, hoş bir hale gelirim… ne zarardan ürküntüm kalır, ne bir korkum; ne insanlığın kötülüğünden haberim olur, ne iyiliğinden.

Divan, 2458:12

گفت به گوشم سخنان چون سخن راه زنان

برد مرا شاه ز سر کرد مرا خیره سری

Yol kesenlerin sözleri gibi kulağıma sözler söyledi de baştan çıkardı o padişah beni; bir şaşkın etti gitti.

Divan, 2458:13

قصه دراز است بلی آه ز مکر و دغلی

گر ننماید کرمش این شب ما را سحری

Hikâye uzundur; evet… ah onun düzenbazlığından, ah. Fakat bir lûtfetti mi de şu gecemize bir seher çağıdır gelir çatar.

Divan, 2460:1

تو نه چنانی که منم من نه چنانم که تویی

تو نه بر آنی که منم من نه بر آنم که تویی

Ben nasılsam öyle değilsin sen; sen nasılsan öyle değilim ben… Ne sen benim bulunduğum haldesin, ne de ben senin bulunduğun haldeyim.

Divan, 2460:2

من همه در حکم توام تو همه در خون منی

گر مه و خورشید شوم من کم از آنم که تویی

Ben bir uğurdan senin buyruğuna uymuşum; sen tümden kanıma kastetmedesin… Ay olsam, güneş kesilsem, gene de senden aşağıyım ben.

Divan, 2460:3

با همه ای رشک پری چون سوی من برگذری

باش چنین تیز مران تا که بدانم که تویی

Bütün bunlarla beraber gene de a perilerin bile kıskandıkları güzel, bana uğrayınca o kadar tez at sürme de senin sen olduğunu anlayayım.

Divan, 2460:4

دوش گذشتی ز درم بوی نبردم ز تو من

کرد خبر گوش مرا جان و روانم که تویی

Dün kapımın önünden geçtin ama bir koku bile alamadım senden… Yalnız canım, rûhum kulağıma söylediler; geçen senmişsin.

Divan, 2460:5

چون همه جان روید و دل همچو گیاه خاک درت

جان و دلی را چه محل ای دل و جانم که تویی

A benim canım, a benim gönlüm; can da kim oluyor, gönül dediğim de kim? Kapının topraği, çayır çimen gibi can bitirir, gönül yetiştirir.

Divan, 2460:6

ای نظرت ناظر ما ای چو خرد حاضر ما

لیک مرا زهره کجا تا به جهانم که تویی

Gözün bize bakmada, akıl gibi her solukta bizimlesin… fakat o yürek nerde ki sıçrayalım da sensin diyelim sana.

Divan, 2460:7

چون تو مرا گوش کشان بردی از آن جا که منم

بر سر آن منظره‌ها هم بنشانم که تویی

Kulağımdan tuttun da bulunduğum yerden çeke sürüye aldın, götürdün beni hani; fakat ben de bütün o gördüğüm, seyrettiğim yerlerde seni buldum, seni gördüm.

Divan, 2460:8

مستم و تو مست ز من سهو و خطا جست ز من

من نرسم لیک بدان هم تو رسانم که تویی

Sarhoşum, sen de benim yüzümden sarhoşsun… yanıldım, bir hatadır ettim… ben erişmeye erişemem ya; sen sana eriştirirsin beni.

Divan, 2460:9

زین همه خاموش کنم صبر و صبر نوش کنم

عذر گناهی که کنون گفت زبانم که تویی

Dilim sensin dedi ya; bu suçun özrü olarak bundan böyle tümden susayım, sabredeyim, zehirler içeyim.

Divan, 2465:1

آمده‌ای که راز من بر همگان بیان کنی

و آن شه بی‌نشانه را جلوه دهی نشان کنی

Gizlediklerimi herkese söylemeye; o izinin tozu belirmeyen padişahı göstermeye, izini belirtmeye gelmişsin.

Divan, 2465:2

دوش خیال مست تو آمد و جام بر کفش

گفتم می نمی‌خورم گفت مکن زیان کنی

Dün akşam sarhoş hayalin, elinde bir kadeh, çıkageldi… şarap içmem dedim, etme dedi; ziyan edersin.

Divan, 2465:3

گفتم ترسم ار خورم شرم بپرد از سرم

دست برم به جعد تو باز ز من کران کنی

Dedim ki: Korkarım, içersem utanmam uçar gider başımdan da o kıvırcık saçlarına el atarım; tutar, çekersin benden.

Divan, 2465:4

دید که ناز می‌کنم گفت بیا عجب کسی

جان به تو روی آورد روی بدو گران کنی

Gördü ki nazlanıyorum, gel dedi, ne şaşılacak kişisin sen? Can sana yüz tutuyor da sen ondan yüz çeviriyorsun.

Divan, 2465:5

با همگان پلاس و کم با چو منی پلاس هم

خاصبک نهان منم راز ز من نهان کنی

Herkese düzen kurmada, kötülük etmedesin ya; benim gibisine de düzenler kuruyorsun;
halbuki gizli hasbek benim; iş böyleyken benden sır gizlemedesin.

Divan, 2465:6

گنج دل زمین منم سر چه نهی تو بر زمین

قبله آسمان منم رو چه به آسمان کنی

Yeryüzünün gönlündeki define benim, ne diye yere baş koyuyorsun? Gökyüzünün kıblesi benim, ne diye göğe yüz tutuyorsun?

Divan, 2465:7

سوی شهی نگر که او نور نظر دهد تو را

ور به ستیزه سر کشی روز اجل چنان کنی

Bir padişaha bak ki bakış, görüş ışığını o verir sana… inada düşer de baş çekersen ecel günü öylece kalakalırsın.

Divan, 2465:8

رنگ رخت که داد روز رد شو از برای او

چون ز پی سیاهه‌ای روی چو زعفران کنی

Betine benzine renk geldi ya; onun için sararıp sol… bir atlının ardından ne diye safran gibi sararıyorsun?

Divan, 2465:9

همچو خروس باش نر وقت شناس و پیش رو

حیف بود خروس را ماده چو ماکیان کنی

Horoz gibi erkek ol; vakti tanı; öne geç, yürü. Horozken tavuk gibi dişileşmen yazıktır.

Divan, 2465:10

کژ بنشین و راست گو راست بود سزا بود

جان و روان تو منم سوی دگر روان کنی

Eğri otur, doğru söyle… Doğru olur bu iş, lâyık olan da budur… Senin canın da benim, rûhun da; sense onları bir başka yana yollayıp duruyorsun.

Divan, 2465:11

گر به مثال اقرضوا قرض دهی قراضه‌ای

نیم قراضه قلب را گنج کنی و کان کنی

“Borç verin” buyruğuna uyar da bir kesinti verirsen, bil ki kalp bir kesintiyi bile define edersin, hazne yaparsın, maden haline getirirsin.

Divan, 2465:12

ور دو سه روز چشم را بند کنی باتقوا

چشمه چشم حس را بحر در عیان کنی

“Sakının” buyruğuna uyar da iki üç gün gözünü yumarsan, duygu gözünün kaynağını apaçık incilerle dolu bir deniz yapar gidersin.

Divan, 2465:13

ور به نشان ما روی راست چو تیر ساعتی

قامت تیر چرخ را بر زه خود کمان کنی

Amacımıza bir soluk, ok gibi doğru gidersen, gökyüzündeki Utarid yıldızının boyunu kendi kirişine yay edersin.

Divan, 2465:14

بهتر از این کرم بود جرم تو را گنه تو را

شرح کنم که پیش من بر چه نمط فغان کنی

Bundan daha iyi kerem de şudur ki suçunu, günâhını bağışlar… bunu bir anlatayım da bak; bana karşı nasıl, ne çeşit feryat edersin.

Divan, 2465:15

بس که نگنجد آن سخن کو بنبشت در دهان

گر همه ذره ذره را بازکشی دهان کنی

Yeter, bu söz anlatmaya sığmaz; ağza gelmez… hattâ bütün zerreleri açsan, her birini bir ağız haline getirsen gene anlatılamaz.

Divan, 2466:1

ای که به لطف و دلبری از دو جهان زیاده‌ای

ای که چو آفتاب و مه دست کرم گشاده‌ای

A lûtfetmede, a gönüller almada iki dünyadan da üstün güzel… a Güneş gibi, Ay gibi bağışlayış elini açmış dilber.

Divan, 2466:2

صبح که آفتاب خود سر نزده‌ست از زمین

جام جهان نمای را بر کف جان نهاده‌ای

Seher çağının güneşi, yeryüzünden baş çıkarmadan dünyayı gösteren kadehi eline almışşsın.

Divan, 2466:3

مهدی و مهتدی تویی رحمت ایزدی تویی

روی زمین گرفته‌ای داد زمانه داده‌ای

Mehdi de sensin, doğru yolu bulmuş da sen; Tanrı’nın rahmeti de sen… yeryüzünü kaplamışsın, zamana lûtuflar etmişsin, ihsanlarda bulunmuşsun.

Divan, 2466:4

مایه صد ملامتی شورش صد قیامتی

چشمه مشک دیده‌ای جوشش خنب باده‌ای

Yüzlerce kınanmaya temelsin, özsün; yüzlerce kıyametin coşkunluğusun… misk kaynağını görmüşsün; şarap küpünün kaynayıp köpürüşü olmuşsun.

Divan, 2466:5

سر نبرد هر آنک او سر کشد از هوای تو

ز آنک به گردن همه بسته‌تر از قلاده‌ای

Senin havandan baş çeken başını alıp bir yere varamaz… çünkü her boyna bir gerdanlıktır takmış, bağlamışsın sen.

Divan, 2466:6

خیز دلا و خلق را سوی صبوح بانگ زن

گر چه ز دوش بیخودی بی‌سر و پا فتاده‌ای

Kalk ey gönül, halkı sabah şarabı içmeye çağır… dün geceden kalmasın; kendinde değilsin, başsız-ayaksız düşekalmışsın ama gene de çağır gitsin.

Divan, 2466:7

هر سحری خیال تو دارد میل سردهی

دشمن عقل و دانشی فتنه مرد ساده‌ای

Her seher hayalin sâkîlik etmek ister… aklın, hünerin düşmanısın, sâf kişinin fitnesisin sen.

Divan, 2466:8

همچو بهار ساقیی همچو بهشت باقیی

همچو کباب قوتی همچو شراب شاده‌ای

Bahar gibi bir sâkîsin; cennet gibi ebedîsin; kebap gibi güçsün kuvvetsin; şarap gibi neşelisin, coşkunsun.

Divan, 2466:9

خیز دلا کشان کشان رو سوی بزم بی‌نشان

عشق سواره‌ات کند گر چه چنین پیاده‌ای

Kalk ey gönül, çeke çekile belirtisi bile görünmeyen şarap meclisine yönel; yayasın böylece ama aşk bir ata bindirir seni.

Divan, 2466:10

ذره به ذره ای جهان جانب تو نظرکنان

گوهر آب و آتشی مونس نر و ماده‌ای

Dünya zerre zerre hep sana bakmada, seni seyretmede… Suyun da özüsün, temelisin, ateşin de… Erkeğin de eşi dostusun, dişinin de.

Divan, 2466:11

این تن همچو غرقه را تا نکنی ز سر برون

بند ردا و خرقه‌ای مرد سر سجاده‌ای

Fakat hırkaya benzeyen şu bedeni bağından sıyırıp çıkarmadıkça, şu beden hırkasında bulundukça hırkaya, abaya bağlısın, seccadeye oturmuş bir kişisin ancak.

Divan, 2466:12

باده خامشانه خور تا برهی ز گفت و گو

یا حیوان ناطقی جمله ز نطق زاده‌ای

Ya susanlara lâyık şarabı iç de dedikodudan kurtul, yahut da söyleyen, tümden sözden doğmuş bir hayvan ol, kalakal.

Divan, 2466:13

لطف نمای ساقیا دست بگیر مست را

جانب بزم خویش کش شاه طریق جاده‌ای

A sâkî, lûtfet de sarhoşun elinden tut; kendi meclisine doğru çek, götür onu… anacaddenin padişahısın sen.

Divan, 2470:1

جان به فدای عاشقان خوش هوسی است عاشقی

عشق پرست ای پسر باد هواست مابقی

Âşıklara canlar feda olsun; hoş bir hevestir aşk… Oğul, aşka tap; geri kalanı havadır, yeldir.

Divan, 2470:2

از می عشق سرخوشم آتش عشق مفرشم

پای بنه در آتشم چند از این منافقی

Aşk şarabıyla sarhoşum; bulunduğum yerin döşemesi aşk ateşidir; bas ayağını ateşime; niceye bir ikiyüzlülük?

Divan, 2470:3

از سوی چرخ تا زمین سلسله‌ای است آتشین

سلسله را بگیر اگر در ره خود محققی

Gökyüzünden ta yere dek ateşten bir zincirdir sarkıtılmış… yolunda gerçeksen sarıl o zincire.

Divan, 2470:4

عشق مپرس چون بود عشق یکی جنون بود

سلسله را زبون بود نی به طریق احمقی

Aşk nasıl şeydir, sor bana… aşk, bir çeşit deliliktir; insanı zincire vurdurur; fakat ahmaklık yoluyla değil ha.

Divan, 2470:5

عشق پرست ای پسر عشق خوش است ای پسر

رو که به جان صادقان صاف و لطیف و صادقی

Aşka tap ey oğul; aşk hoştur ey oğul; yürü, âşıkların canlarına and olsun ki aparısın, güpgüzelsin, gerçeksin sen.

Divan, 2470:6

راه تو چون فنا بود خصم تو را کجا بود

طاقت تو که را بود کآتش تیز مطلقی

Yolun yokluk olduktan sonra sana nerde, kim düşman olacak ki? Senin gücün kuvvetin kimde olabilir ki? Yakıp kavuran salt ateşsin sen.

Divan, 2470:7

جان مرا تو بنده کن عیش مرا تو زنده کن

مست کن و بیافرین بازنمای خالقی

Canımı kul köle et, zevkimi, neşemi dirilt… Yok et beni, sonra yarat da bir kere daha yaratıcılığını göster.

Divan, 2470:8

یک نفسی خموش کن در خمشی خروش کن

وقت سخن تو خامشی در خمشی تو ناطقی

Bir soluk sus, susarken coş, köpür… Seher çağında susarsın sen, susarken söylersin sen.

Divan, 2470:9

بی‌دل و جان سخنوری شیوه گاو سامری

راست نباشد ای پسر راست برو که حاذقی

Gönülsüz, cansız söz söylemek Sâmirî’nin öküzünün töresidir; ey oğul, doğru olmaz bu;
sen doğru yürümeye bak, doğrulukta behren var senin.

Divan, 2472:1

چشم تو خواب می‌رود یا که تو ناز می‌کنی

نی به خدا که از دغل چشم فراز می‌کنی

Uykuya mı dalıyor gözlerin, yoksa naz mı ediyorsun? Hayır… and olsun Tanrı’ya, düzeninden yumuyorsun gözünü.

Divan, 2472:2

چشم ببسته‌ای که تا خواب کنی حریف را

چونک بخفت بر زرش دست دراز می‌کنی

İş eri uyusun diye gözünü yumuyorsun; uyudu mu da altınına el uzatıyorsun.

Divan, 2472:3

سلسله‌ای گشاده‌ای دام ابد نهاده‌ای

بند کی سخت می‌کنی بند کی باز می‌کنی

Bir zincirdir uzatmışsın; sonu gelmez bir tuzaktır kurmuşsun… Kimin bağını pekiştirmedesin, kimin bağını çözmedesin?

Divan, 2472:4

عاشق بی‌گناه را بهر ثواب می‌کشی

بر سر گور کشتگان بانگ نماز می‌کنی

Suçsuz âşıkını sevaba girmek için öldürüyorsun da sonra şehitlerin mezarları başında ezan okuyor, namaz kılıyorsun.

Divan, 2472:5

گه به مثال ساقیان عقل ز مغز می‌بری

گه به مثال مطربان نغنغه ساز می‌کنی

Kimi sâkîler gibi baştan aklı alıp gidiyorsun sen; kimi de çalgıcılar gibi nağmelere dalıyorsun sen.

Divan, 2472:6

طبل فراق می‌زنی نای عراق می‌زنی

پرده بوسلیک را جفت حجاز می‌کنی

Ayrılık neyini üflüyorsun; Irak neyini çalıyorsun; Bûselik perdesini Hicaz’a eş ediyorsun.

Divan, 2472:7

جان و دل فقیر را خسته دل اسیر را

از صدقات حسن خود گنج نیاز می‌کنی

Yoksulun canını, gönlünü, tutsağın yaralı gönlünü güzelliğinin sadakalarıyla niyaz haznesi haline getiriyorsun.

Divan, 2472:8

پرده چرخ می‌دری جلوه ملک می‌کنی

تاج شهان همی‌بری ملک ایاز می‌کنی

Feleğin perdesini yırtıyorsun, padişahlık cilveleriyle cilveleniyorsun… Eyaz’ın saltanatını sürüyorsun da padişahların taçlarını kapıyorsun.

Divan, 2472:9

عشق منی و عشق را صورت شکل کی بود

اینک به صورتی شدی این به مجاز می‌کنی

Benim âşkımsın sen, aşkın hiç şekli mi olur? Şu şekle bürünmüşsün ya; mahsustan yapıyorsun bunu.

Divan, 2472:10

گنج بلا نهایتی سکه کجاست گنج را

صورت سکه گر کنی آن پی گاز می‌کنی

Sonsuz bir haznesin sen; hazneye padişahın tuğrası nerden vurulacak? Bir yanına vursan bile orasını kesmek için vurursun.

Divan, 2472:11

غرق غنا شو و خمش شرم بدار چند چند

در کنف غنای او ناله آز می‌کنی

Zenginliğe dal da sus, utan artık… niceye bir onun zenginliğinin yanı başında tamahlara, ümitlere sarılıp feryat edeceksin?

Divan, 2473:1

آب تو ده گسسته را در دو جهان سقا تویی

بار تو ده شکسته را بارگه وفا تویی

Yorulmuş, bitmişe sen su ver, iki dünyada da saka sensin… kırılıp dökülmüşe sen yardım et; vefa konağı sensin ancak.

Divan, 2473:2

برج نشاط رخنه شد لشکر دل برهنه شد

میمنه را کله تویی میسره را قبا تویی

Sevinç burcunda yarıklar açıldı; gönül ordusu silahsız, pusatsız kaldı… sağ kola külâh sensin, sol kola giyim, silah gene sensin.

Divan, 2473:3

می زده میم ما کوفته دییم ما

چشم نهاده‌ایم ما در تو که توتیا تویی

Şarapla yıkılmış gitmişiz; kış dövmüş, ezmiş bizi… gözümüzü sana dikmişiz, tutya sensin çünkü.

Divan, 2473:4

روی متاب از وفا خاک مریز بر صفا

آب حیاتی و حیا پشت دل و بقا تویی

Vefadan yüz çevirme, arı duru suya toprak serpip bulandırma; abıhayat da sensin, utanç da sen… gönüle arka da sensin, ebedî dayanç da sen.

Divan, 2473:5

چرخ تو را ندا کند بهر تو جان فدا کند

هر چه ز تو زیان کند آن همه را دوا تویی

Gök seni çağırmada; senin için can vermede… senin yüzünden ne ziyana uğrarsa hepsine devâ gene sensin.

Divan, 2473:6

خیز بیار باده‌ای مرکب هر پیاده‌ای

بهر زکات جان خود ساقی جان ما تویی

Canının zekâtı olsun, kalk, şarap getir; her yayanın bineğini sun… canımıza sâkî sensin ancak.

Divan, 2473:7

این خبر و مجادلی نیست نشان یک دلی

گردن این خبر بزن شحنه کبریا تویی

Şu savaş haberi, gönül birliğinin izi, eseri değil; vur boynunu şu haberin; ululuk şahnesi sensin.

Divan, 2473:8

گردن عربده بزن وسوسه را ز بن بکن

باده خاص درفکن خاصبک خدا تویی

Kavganın boynunu vur; vesveseyi kökünden sök, at… özel şarabı sun, Tanrı’nın hasbekisin sen.

Divan, 2473:9

وقت لقای یوسفان مست بدند کف بران

ما نه کمیم از زنان یوسف خوش لقا تویی

Kadınlar bile Yusufları görünce ellerini doğradılar; kadınlardan da aşağı değiliz ya biz, yüzü güzel Yusuf’sun sen.

Divan, 2473:10

از رخ دوست باخبر وز کف خویش بی‌خبر

این خبری است معتبر پیش تو کاوستا تویی

Dostun yüzünden haberdar olmak, fakat elinden, ayağından haberi bile olmamak… işte değerli haber bu; çünkü ustasın sen.

Divan, 2473:11

پر کن زان می نهان تا بخوریم بی‌دهان

تا که بداند این جهان باز که کیمیا تویی

O gizli şarapla doldur kadehi de ağızsız içelim; içelim de şu dünya, gene senin kimya olduğunu bilsin, anlasın.

Divan, 2473:12

باده کهنه خدا روز الست ره نما

گشته به دست انبیا وارث انبیا تویی

Tanrı’nın o yıllanmış şarabını, o Elest gününe kılavuz olan o peygamberlere sunulan şarabı sun… peygamberlerin mirasçısısın sen.

Divan, 2475:1

باز ترش شدی مگر یار دگر گزیده‌ای

دست جفا گشاده‌ای پای وفا کشیده‌ای

Gene yüzünü ekşittin; yoksa başka bir dost mu seçtin? Gene cefa elini açmışsın, gene vefadan elini, ayağını çekmişsin sen.

Divan, 2475:2

دوش ز درد دل مها تا به سحر نخفته‌ام

ز آنک تو مکر دشمنان در حق من شنیده‌ای

A ay yüzlüm, dün gece gönül derdiyle sabaha dek uyumadım; çünkü sen düşmanlara kanmışsın, benim hakkımda onların söylediklerini dinlemişsin.

ای دم آتشین من خیز تویی گواه دل

ای شب دوش من بیا راست بگو چه دیده‌ای

A benim ateşli soluğum, kalk… sensin gönlümün tanığı. A benim dün gecem, gel, ne gördüysen doğru söyle.

Divan, 2475:4

آینه‌ای خریده‌ای می‌نگری به روی خود

در پس پرده رفته‌ای پرده من دریده‌ای

Bir ayna almışsın, yüzüne bakıp duruyorsun… perdenin ardına girmişsin; fakat benim perdemi de yırtmış gitmişsin.

Divan, 2475:5

عقل کجا که من کنون چاره کار خود کنم

عقل برفت یاوه شد تا تو به من رسیده‌ای

Akıl nerde ki durayım da şimdicek çaremi göreyim… sen bana ulaşalı akıl yitti gitti.

Divan, 2475:6

لعبت صورت مرا دوخته‌ای به جادوی

سوزن‌های بوالعجب در دل من خلیده‌ای

Bir oyuncaktan ibaret olan şeklimi büyücülükle işlemişsin; gönlüme ne şaşılacak iğneler batırmışsın, ne şaşılacak iğneler.

Divan, 2475:7

بر در و بام دل نگر جمله نشان پای توست

بر در و بام مردمان دوش چرا دویده‌ای

Gönlün kapısına, damına bak; hep senin ayak izlerin var… iş böyleyken dün gece ne diye halkın kapısından, damından koşup kaçmışsın?

Divan, 2475:8

هر کی حدیث می‌کند بر لب او نظر کنم

از هوس دهان تو تا لب کی گزیده‌ای

Divan, 2475:9

تهمت دزد برنهم هر کی دهد نشان تو

کاین ز کجا گرفته‌ای وین ز کجا خریده‌ای

İzini bulan kişiye hırsız derim de bunu nerde buldun, şunu nerden aldın diye soruya çekerim onu.

Divan, 2480:1

ای دل بی‌قرار من راست بگو چه گوهری

آتشیی تو آبیی آدمیی تو یا پری

A benim kararsız gönlüm, doğru söyle, nesin sen? Ateş misin, yel mi; insan mısın, peri mi?

Divan, 2480:2

از چه طرف رسیده‌ای وز چه غذا چریده‌ای

سوی فنا چه دیده‌ای سوی فنا چه می‌پری

Ne yandan gelmişsin, nerelerde yayılmış, neler yemişsin… yoklukta ne görmüşsün ki yokluğa gidiyorsun gene?

Divan, 2480:3

بیخ مرا چه می‌کنی قصد فنا چه می‌کنی

راه خرد چه می‌زنی پرده خود چه می‌دری

Kökümden ne diye sökersin beni; ne diye yok etmek istersin beni… Ne diye akıl yolunu vurursun; ne diye perdeni yırtarsın, ne diye?

Divan, 2480:4

هر حیوان و جانور از عدمند بر حذر

جز تو که رخت خویش را سوی عدم همی‌بری

Senden başka her hayvan, her canlı, yokluktan sakınır; sense tutmuşsun, varını yoğunu yokluğa çekiyorsun.

Divan, 2480:5

گرم و شتاب می‌روی مست و خراب می‌روی

گوش به پند کی نهی عشوه خلق کی خوری

Ateş gibi gidiyorsun; sarhoş, yerlere yıkılmış bir halde gidiyorsun; kulağına nerden öğüt girecek, nerden halkın sözlerine kanacaksın sen?

Divan, 2480:6

از سر کوه این جهان سیل تویی روان روان

جانب بحر لامکان از دم من روانتری

Şu dünya dağının üstünden akan bir selsin sen; mekânsızlık denizine doğru, benim soluğumdan da tez akıp gidiyorsun.

Divan, 2480:7

باغ و بهار خیره سر کز چه نسیم می‌وزی

سوسن و سرو مست تو تا چه گلی چه عبهری

Hangi yelle esmedesin? Bahçe de şaşırıp kalmış, bahar da… Ne gülsün, ne nerkissin?
Süsen de sarhoş olmuş senin yüzünden, selvi de.

Divan, 2480:8

بانک دفی که صنج او نیست حریف چنبرش

درنرود به گوش ما چون هذیان کافری

Çemberine bir eş olmayan tefin sesi, kâfirin saçma sapan sözleri gibi kulağımıza girmez bizim.

Divan, 2480:9

موسی عشق تو مرا گفت که لامساس شو

چون نگریزم از همه چون نرمم ز سامری

Aşkının Mûsa'sı yaklaşma deyip durmada; herkesten nasıl kaçmayayım, Sâmirî gibi nasıl ürkmeyeyim?

Divan, 2480:10

از همه من گریختم گر چه میان مردمم

چون به میان خاک کان نقده زر جعفری

İnsanların içindeyim, aralarındayım onların ama toprağın içindeki Ca'ferî altın gibi kaçmışım onlardan.

Divan, 2480:11

گر دو هزار بار زر نعره زند که من زرم

تا نرود ز کان برون نیست کسیش مشتری

Altın, iki bin kere ben altınım diye bağırsa, defineden dışarı çıkarmadıkça kimsecikler müşteri olamaz ona.

Divan, 2483:1

تلخ کنی دهان من قند به دیگران دهی

نم ندهی به کشت من آب به این و آن دهی

Benim ağzımı acıtmadasın, başkalarınaysa şeker veriyorsun… benim tarlama bir ıslaklık bile vermezsin de şunu bunu suya kandırırsın.

Divan, 2483:2

جان منی و یار من دولت پایدار من

باغ من و بهار من باغ مرا خزان دهی

Canımsın benim, dostumsun benim, yıkılmaz devletimsin benim… bağıma bahçeme güz çağını yollarsın.

Divan, 2483:3

یا جهت ستیز من یا جهت گریز من

وقت نبات ریز من وعده و امتحان دهی

Tam şükürlerle dolup taşacağım çağda, ya benim inadıma, yahut da benden kaçma kuruntusuyla vaadlerde bulunmaya koyulursun, sınar durursun beni.

Divan, 2483:4

عود که جود می‌کند بهر تو دود می‌کند

شیر سجود می‌کند چون به سگ استخوان دهی

Ödağacı cömertliğe başladı mı, senin için tüter… sen köpeğe kemik attın mı, arslan kapında secdeye kapanır.

Divan, 2483:5

برگذرم ز نه فلک گر گذری به کوی من

پای نهم بر آسمان گر به سرم امان دهی

Mahallemden geçer, yanıma uğrarsan dokuz göğü de aşarım; başıma bir aman verirsen göklere ayak basarım.

Divan, 2483:6

عقل و خرد فقیر تو پرورشـش ز شـیر تو

چون نشـود ز تیر تو آنک بدو کمان دهی

Akıl da yoksulundur, fikir de… onlar senin sütünle beslenmişlerdir, senin sütünle gelişmişlerdir… kendisine yay verdiğin kişi nasıl olur da okunu atmaz senin?

Divan, 2483:7

در دو جهان بننگرد آنک بدو تو بنگری

خسرو خسروان شود گر به گدا تو نان دهی

Senin baktığın kişi, iki dünyaya da bakmaz artık… bir dilenciye ekmek versen, padişahlar padişahı kesilir o.

Divan, 2483:8

جمله تن شکر شود هر که بدو شکر دهی

لقمه کند دو کون را آنک تواش دهان دهی

Kime şeker verirsen bütün bedeni şeker kesilir; kime ağız verirsen sen, iki dünyayı da bir lokma yapar da yutuverir.

Divan, 2483:9

گشتم جمله شهرها نیست شکر مگر تو را

با تو مکیس چون کنم گر تو شکر گران دهی

Bütün şehirleri gezdim, dolandım; senden başkasında şeker yok… artık şekeri pahalı verirsen seni kime şikâyet edebilirim, nasıl yapabilirim ki bu işi?

Divan, 2483:10

گه بکشی گران دهی گه همه رایگان دهی

یک نفسی چنین دهی یک نفسی چنان دهی

Kimi tutar, çekersin, pahalı verirsin; kimi yayar, dökersin, herkese ucuz verirsin. Bir soluk böyle verirsin sen, bir soluk öyle.

Divan, 2483:11

مفخر مهر و مشتری در تبریز شمس دین

زنده شود دل قمر گر به قمر قران دهی

Güneş'in de, Müşteri yıldızının da övündüğü Şemseddin, Tebriz'de… Onunla Ay, lûtfunla kıran ederse Ay'ın da gönlü dirilir gider.

Divan, 2498:1

مرا سودای آن دلبر ز دانایی و قرایی

برون آورد تا گشتم چنین شیدا و سودایی

O güzelin sevdası beni bilginlikten, Kur’an okumaktan öylesine çekti, dışarı attı ki işte böylece sevdalara düştüm, deli divane oldum gitti.

Divan, 2498:2

سر سجاده و مسند گرفتم من به جهد و جد

شعار زهد پوشیدم پی خیرات افزایی

Çalışa, dileye seccadeye sarılmıştım, mescide girmiştim, zahitlik elbisesine bürünmüştüm; hayra hayır, ibadete ibadet katmaktaydım.

Divan, 2498:3

درآمد عشق در مسجد بگفت ای خواجه مرشد

بدران بند هستی را چه دربند مصلایی

Aşk mescide girdi, a irşad eden hoca dedi; varlık bağını kopar, ne diye namaz yerine bağlanır kalırsın?

Divan, 2498:4

به پیش زخم تیغ من ملرزان دل بنه گردن

اگر خواهی سفر کردن ز دانایی به بینایی

Kılıcımın açacağı yaradan ürkme, yüreğin oynamasın, boynunu koy yere, koy eğer bilgi sahibi oluştan görüş sahibi olmayı diliyorsan, o yola düşeceksen.

Divan, 2498:5

بده تو داد اوباشی اگر رندی و قلاشی

پس پرده چه می‌باشی اگر خوبی و زیبایی

Rintsen, pervasızsan yosmalığın hükmünü ver; güzelsen, alımlıysan ne diye perde ardında kalıyorsun?

Divan, 2498:6

فراری نیست خوبان را ز عرضه کردن سیما

بتان را صبر کی باشد ز غنج و چهره آرایی

Güzellerin yüzlerini göstermekten başka çareleri yoktur, mutlaka görünürler; güzeller yüzlerini bezemeden, cilveler etmeden duramazlar.

Divan, 2498:7

گهی از روی خود داده خرد را عشق و بی‌صبری

گهی از چشم خود کرده سقیمان را مسیحایی

Gâh yüzleriyle akla bir aşktır verirler, bir sabırsızlıktır salarlar; gâh gözleriyle hastalara İsalık ederler, sıhhat verirler.

Divan, 2498:8

گهی از زلف خود داده به مؤمن نقش حبل الله

ز پیچ جعد خود داده به ترسایان چلیپایی

Güzel, gâh saçlarıyla inanmışa Tanrı ipini verir; gâh büklüm büklüm, simsiyah saçlarıyla Hıristiyanlara haç sunar.

Divan, 2498:9

تو حسن خود اگر دیدی که افزونتر ز خورشیدی

چه پژمردی چه پوسیدی در این زندان غبرایی

Güzelliğini bir görseydin, güneşten de üstün olduğunu bir anlasaydın, şu boz renkli zindanda ne sararır solardın, ne pörsür, çürürdün.

Divan, 2498:10

چرا تازه نمی‌باشی ز الطاف ربیع دل

چرا چون گل نمی‌خندی چرا عنبر نمی‌سایی

Ne diye gönül baharıyla tazelenmezsin? Ne diye gül gibi gülmezsin, amberler ezmezsin?

Divan, 2498:11

چرا در خم این دنیا چو باده بر نمی‌جوشی

که تا جوشت برون آرد از این سرپوش مینایی

Ne diye şu dünya küpünde şarap gibi coşup köpürmezsin de coşkunluğun şu gök renkli kapağı aşmaz?

Divan, 2498:12

ز برق چهره خوبت چه محروم است یعقوبت

الا ای یوسف خوبان به قعر چه چه می‌پایی

Güzelim yüzünden çakan şimşeklerden Yakub’un ne de mahrum; a güzeller Yusuf’u, ne diye kuyunun dibinde eğleşir kalırsın?

Divan, 2498:13

ببین حسن خود ای نادان ز تاب جان او تا دان

که مؤمن آینه مؤمن بود در وقت تنهایی

A bilgisiz, kendi güzelliğini gör de onun can ışığını bil; çünkü yalnızlık çağında inanç sahibi, inanç sahibine aynadır.

Divan, 2498:14

ببیند خاک سر خود درون چهره بستان

که من در دل چه‌ها دارم ز زیبایی و رعنایی

Toprak, içindeki gizli şeyleri bahçenin yüzünde görür de gönlümde ne de güzel, ne de hoş şeyler varmış der.

Divan, 2498:15

ببیند سنگ سر خود درون لعل و پیروزه

که گنجی دارم اندر دل کند آهنگ بالایی

Taş içinde gizli olanı, lâ'lin, firuzenin içinde görür de gönlümde neler varmış der, yücelmeye koyulur.

Divan, 2498:16

ببیند آهن تیره دل خود را در آیینه

که من هم قابل نورم کنم آخر مصفایی

Kara demir, gönlünü aynada görür de ben de ışıklanabilirmişim, bâri arı duru bir hale geleyim der.

Divan, 2498:17

عدم‌ها مر عدم‌ها را چو می‌بیند به دل گشته

به هستی پیش می‌آید که تا دزدد پذیرایی

Yok olup gidenler, yerlerine yokların geldiğini görünce varlığın tapısına giderler de var olmayı kurarlar.

Divan, 2498:18

به هر سرگین کجا گشتی مگس را گر خبر بودی

که آید از سرشت او به سعی و فضل عنقایی

Sineğin, yaradılışındaki kabiliyet yüzünden çalışıp çabalasa Zümrüdüanka olabileceğinden haberi olsaydı her tezeğe konar mıydı hiç?

Divan, 2498:19

چو ابن الوقت شد صوفی نگردد کاهل فردا

سبک کاهل شود آن کس که باشد گول و فردایی

Sûfî, vaktinin oğlu olursa yarının tembeli kesilmez; aptal olan, tezce tembel olan kişi, işini yarına bırakan kişidir.

Divan, 2498:20

میان دلبران بنشین اگر نه غری و عنین

میان عاشقان خو کن مباش ای دوست هرجایی

Puşt değilsen, erliğin varsa, güzellerin arasında otur; âşıklarla düşüp kalkmayı huy edin, a dost, hercai olma.

Divan, 2498:21

ایا ماهی یقین گشتت ز دریای پس پشتت

بگردان روی و واپس رو چو تو از اهل دریایی

A balık, denize sırtını çevirip oturmak nedir anladın ya; denize tut denize, denizdesin sen, git oraya.

Divan, 2498:22

ندای ارجعی بشنو به آب زندگی بگرو

درآ در آب و خوش می‌رو به آب و گل چه می‌پایی

“Geri dön” sesini duy, abıhayata kavuş, dal suya da bir hoşça yürü; balçıkta ne diye kalırsın?

Divan, 2498:23

به جان و دل شدی جایی که نی جان ماند و نی دل

به پای خود شدی جایی که آن جا دست می‌خایی

Kendi elinle canına, gönlüne kıydın; ne can kaldı, ne gönül; kendi ayağınla öyle bir yere gittin ki orda elini geveleyip duruyorsun.

Divan, 2498:24

ز خورشید ازل زر شو به زر غیر کمتر رو

که عشق زر کند زردت اگر چه سیم سیمایی

Ezel güneşinin tesiriyle altın ol, başkasının altınına az tamah et; gümüş yüzlüsün ama altın aşkı seni sarartır soldurur.

Divan, 2498:25

تو را دنیا همی‌گوید چرا لالای من گشتی

تو سلطان زاده‌ای آخر منم لایق به لالایی

Dünya sana, ne diye benim lalam oldun, padişah oğlusun sen, benim lalalığa lâyık olan der durur.

Divan, 2498:26

تو را دریا همی‌گوید منت مرکب شوم خوشتر

که تو مرکب شوی ما را به حمالی و سقایی

Denizde boyuna, benim sana binek olmam daha hoş; halbuki hamallık, sakalık ediyor, sen beni taşıyorsun der.

Divan, 2498:27

خمش کن من چو تو بودم خمش کردم بیاسودم

اگر تو بشنوی از من خمش باشی بیاسایی

Sus, ben de senin gibi söylenip duruyordum; sustum da rahata kavuştum; sözümü dinlersen susarsın da esenleşirsin.

Divan, 2499:1

مسلمانان مسلمانان مرا ترکی است یغمایی

که او صف‌های شیران را بدراند به تنهایی

Müslümanlar, Müslümanlar, yağmacı bir Türküm var; yalnız başına arslanların bile saflarını yarmada.

Divan, 2499:2

کمان را چون بجنباند بلرزد آسمان را دل

فروافتد ز بیم او مه و زهره ز بالایی

Yayını oynattı mı gökyüzünün yüreği oynar; Ay'la Zühre bile onun korkusundan yerlere serilir.

Divan, 2499:3

به پیش خلق نامش عشق و پیش من بلای جان

بلا و محنتی شیرین که جز با وی نیاسایی

Halka göre adı aşk; fakat bence can belâsı; öylesine tatlı bir belâ, öylesine tatlı bir mihnet ki onsuz esenleşmeye imkân yok.

Divan, 2499:4

چو او رخسار بنماید نماند کفر و تاریکی

چو جعد خویش بگشاید نه دین ماند نه ترسایی

Yüzünü gösterdi mi, ne küfür kalır, ne karanık, saçlarını çözüp döktü mü, ne din kalır, ne Hıristiyanlık.

Divan, 2499:5

مرا غیرت همی‌گوید خموش ار جانت می‌باید

ز جان خویش بیزارم اگر دارد شکیبایی

Gayret, canın gerekse sana, sus deyip duruyor; fakat canımda sabır varsa, usanmışım o candan ben zaten.

Divan, 2499:6

ندارد چاره دیوانه بجز زنجیر خاییدن

حلالستت حلالستت اگر زنجیر می‌خایی

Delinin zincir gevelemekten başka çaresi yok: sen de zincir geveliyorsan helâl olsun sana, helâl olsun.

Divan, 2499:7

بگو اسرار ای مجنون ز هشیاران چه می‌ترسی

قبا بشکاف ای گردون قیامت را چه می‌پایی

Sırları söyle a deli, akıllılardan ne korkuyorsun? Yırt elbiseni a gök, kıyameti ne diye beklersin?

Divan, 2499:8

وگر پرواز عشق تو در این عالم نمی‌گنجد

به سوی قاف قربت پر که سیمرغی و عنقایی

Aşk uçuşuna dünya dar geliyorsa yakınlık Kafdağı’na uç; Zümrüdüanka’sın.

Divan, 2499:9

اگر خواهی که حق گویم به من ده ساغر مردی

وگر خواهی که ره بینم درآ ای چشم و بینایی

Gerçek söylememi istiyorsan sun erlik sağrağını bana; yolu görmemi istiyorsan gel içeri a göz, a görüş.

Divan, 2499:10

در آتش بایدت بودن همه تن همچو خورشیدی

اگر خواهی که عالم را ضیا و نور افزایی

Âlemi ışıtmak, dünyanın ışığını artırmak istiyorsan güneş gibi bütün bedenin ateşlenmesi gerek.

Divan, 2499:11

گدازان بایدت بودن چو قرص ماه اگر خواهی

که از خورشید خورشیدان تو را باشد پذیرایی

Güneşler güneşinin seni kabul etmesini istiyorsan ay değirmisi gibi erimen, bitmen lâzım.

Divan, 2499:12

اگر دلگیر شد خانه نه پاگیر است برجه رو

وگر نازک دلی منشین بر گیجان سودایی

Ev temiz değil de canın sıkıldıysa sıçra, kalk, yürü, gönlün o kadar nazikse sevdalı aptallarla düşüp kalkma.

Divan, 2499:13

گهی سودای فاسد بین زمانی فاسد سودا

گهی گم شو از این هر دو اگر همخرقه مایی

Bizim hırkamıza bürünmüşsen, gâh bozuk düzen sevdaya dal, gâh sevdadan bozukluğa düş, gâh ikisinden de çık, kaybol gitsin.

Divan, 2499:14

به ترک ترک اولیتر سیه رویان هندو را

که ترکان راست جانبازی و هندو راست لالایی

Kara yüzlü Hintlilerin Türk’ten vazgeçmeleri daha doğru; çünkü canla başla oynamak, Türklerin harcı; Hintlilerin işi gücüyse lalalık.

Divan, 2499:15

منم باری بحمدالله غلام ترک همچون مه

که مه رویان گردونی از او دارند زیبایی

Hamd olsun Allah’a, Ay gibi bir Türk’e kulum ben, öylesine güzel ki gökyüzü güzelleri bile güzelliği ondan elde etmişler.

Divan, 2499:16

دهان عشق می‌خندد که نامش ترک گفتم من

خود این او می‌دمد در ما که ما ناییم و او نایی

Adını Türk taktım ya, aşkın ağzı gülüp duruyor; zaten bu sözü de o üfürdü ya; çünkü biz neyiz, o neyzen.

Divan, 2499:17

چه نالد نای بیچاره جز آنک دردمد نایی

ببین نی‌های اشکسته به گورستان چو می‌آیی

Çaresiz ney, neyzenin soluğundan başka ne ses çıkarabilir? Mezarlığa gidince seyret kırılıp dökülmüş neyleri.

Divan, 2499:18

بمانده از دم نایی نه جان مانده نه گویایی

زبان حالشان گوید که رفت از ما من و مایی

Neyzenin soluğu kalmamış, onlarda da ne can kalmış, ne söz söyleme gücü; hal dilleri, bizden benlik, bizlik geçti gitti diyor.

Divan, 2499:19

هلا بس کن هلا بس کن منه هیزم بر این آتش

که می‌ترسم که این آتش بگیرد راه بالایی

Kendine gel de sus, kendine gel de sus; şu ateşe odun atma; çünkü korkuyorum, yüceleri de saracak bu ateş.

Divan, 2500:1

چه افسردی در آن گوشه چرا تو هم نمی‌گردی

مگر تو فکر منحوسی که جز بر غم نمی‌گردی

Ne diye o bucakta donakalmışsın; ne diye sen de dönmezsin? Yoksa gamdan başka bir şeyin çevresinde dönmem mi diyor, bu kötü fikre mi düşüyorsun?

Divan, 2500:2

چو آمد موسی عمران چرا از آل فرعونی

چو آمد عیسی خوش دم چرا همدم نمی‌گردی

Mademki İmrânoğlu Mûsa geldi, ne diye Firavun soyundansın? Mademki soluğu güzel İsa geldi, ne diye solukdaş olmuyorsun ona?

Divan, 2500:3

چو با حق عهدها بستی ز سستی عهد بشکستی

چو قول عهد جانبازان چرا محکم نمی‌گردی

Hak’la ahitlerde bulundun, gevşekliğinden ahitlerini bozdun; ne diye canlarıyla oynayanların sözleri, ahitleri gibi sözün, ahdin sağlam değil?

Divan, 2500:4

میان خاک چون موشان به هر مطبخ رهی سازی

چرا مانند سلطانان بر این طارم نمی‌گردی

Fareler gibi toprağın içinden her mutfağa bir yol açıyorsun; ne diye padişahlar gibi şu kubbenin üstünde dönüp dolaşmazsın?

Divan, 2500:5

چرا چون حلقه بر درها برای بانگ و آوازی

چرا در حلقه مردان دمی محرم نمی‌گردی

Ne diye kapılardaki halkalar gibi bağırıp çağırırsın? Ne diye bir soluk olsun, erlerin halkasına girmezsin?

Divan, 2500:6

چگونه بسته بگشاید چو دشمن دار مفتاحی

چگونه خسته به گردد چو بر مرهم نمی‌گردی

Kapalı kapı nasıl açılır? Anahtara düşman kesilmişsin; yaralı ne diye iyileşir? Melhemin çevresinde dönüp dolaştığın yok ki.

Divan, 2500:7

سر آنگه سر بود ای جان که خاک راه او باشد

ز عشق رایتش ای سر چرا پرچم نمی‌گردی

A benim canım, baş onun yoluna toprak kesildi mi, baş olur; a baş, ne diye bayrağının aşkıyla perçem olmazsın ki?

Divan, 2500:8

چرا چون ابر بی‌باران به پیش مه ترنجیدی

چرا همچون مه تابان بر این عالم نمی‌گردی

Ne diye yağmursuz bulut gibi Ay'ın önünde eğleşir, âlemi karartırsın? Ne diye Ay gibi şu âleme parlamaz, şu dünyayı parlatmazsın?

Divan, 2500:9

قلم آن جا نهد دستش که کم بیند در او حرفی

چرا از عشق تصحیحش تو حرفی کم نمی‌گردی

Kalem, yazıda bir harf eksik gördü mü, oraya kor elini; ne diye düzeltme aşkıyla eksik harfi arayıp bulmazsın?

Divan, 2500:10

گلستان و گل و ریحان نروید جز ز دست تو

دو چشمه داری ای چهره چرا پرنم نمی‌گردی

Senin elinden başka bir el dikerse ne gül bahçesi gelişir, ne bir gül açar, ne bir fesleğen;
a yüz, iki kaynağın var, ne diye akmazsın?

Divan, 2500:11

چو طوافان گردونی همی‌گردند بر آدم

مگر ابلیس ملعونی که بر آدم نمی‌گردی

Gökyüzü tavafçıları insanın çevresinde dönüp durmada; yoksa sen lanetlenmiş İblis misin ki insanın çevresinde dönüp dolaşmazsın?

Divan, 2500:12

اگر خلوت نمی‌گیری چرا خامش نمی‌باشی

اگر کعبه نه ای باری چرا زمزم نمی‌گردی

Bir bucağa çekilmiyorsan ne diye susmazsın? Kâbe değilsen, bâri ne diye Zemzem olmazsın?

Divan, 2508:1

مرا آن دلبر پنهان همی‌گوید به پنهانی

به من ده جان به من ده جان چه باشد این گران جانی

Bana o güzel gizlice, can ver bana, can ver bana, ne oluyor bu ağırcanlılık da deyip duruyor.

Divan, 2508:2

یکی لحظه قلندر شو قلندر را مسخر شو

سمندر شو سمندر شو در آتش رو به آسانی

Bir solukcağız Kalender ol, Kalender’e râm ol; semender ol, semender, kolaylıkla atıl ateşe.

Divan, 2508:3

در آتش رو در آتش رو در آتشدان ما خوش رو

که آتش با خلیل ما کند رسم گلستانی

Ateşe atıl, ateşe atıl, bizim ateşliğimizde bir hoşça gez, dolaş; çünkü ateş, Halil'imize gül bahçesi kesilir.

Divan, 2508:4

نمی‌دانی که خار ما بود شاهنشه گل‌ها

نمی‌دانی که کفر ما بود جان مسلمانی

Bilmez misin ki dikenimiz bizim, güllere padişahlar padişahıdır; bilmez misin ki küfrümüz bizim, Müslümanlığın canıdır.

Divan, 2508:5

سراندازان سراندازان سراندازی سراندازی

مسلمانان مسلمانان مسلمانی مسلمانی

A pervasızlar, a pervasızlar, çekinmeyin, çekinmeyin; a Müslümanlar, a Müslümanlar, Müslüman olun, Müslüman olun.

Divan, 2508:6

خداوندا تو می‌دانی که صحرا از قفس خوشتر

ولیکن جغد نشکیبد ز گورستان ویرانی

Tanrım, sen de bilirsin ki ova kafesten daha hoştur; fakat kuzgun mezarlığa, yıkık yere sabredemez; mutlaka orasını ister.

Divan, 2508:7

کنون دوران جان آمد که دریا را درآشامد

زهی دوران زهی حلقه زهی دوران سلطانی

Bugün canın devlet günü; fırsat düştü, pervasızca içmede; ne de güzel bir devlet günü, ne de hoş bir halka; ne de güzel bir padişahlık zamanı bu.

Divan, 2508:8

خمش چون نیست پوشیده فقیر باده نوشیده

که هست اندر رخش پیدا فر و انوار سبحانی

Sus; zaten yoksulun şarap içtiği gizli değil; ilâhî nurlar yüzüne vurmuş, parıl parıl parlıyor.

Divan, 2510:1

مرا پرسید آن سلطان به نرمی و سخن خایی

عجب امسال ای عاشق بدان اقبالگه آیی

O padişah söze geldi de yumuşak yumuşak sordu bana: A âşık, acaba bu yıl da gelecek misin devlet tapısına?

Divan, 2510:2

برای آنک واگوید نمودم گوش کرانه

که یعنی من گران گوشم سخن را بازفرمایی

Bir daha sorsun, bir daha söylesin diye sağırlıktan geldim, elimi kulağıma götürdüm;
kulağım sağır, bir kere daha söyle demek istedim.

Divan, 2510:3

مگر کوری بود کان دم نسازد خویشتن را کر

که تا باشد که واگوید سخن آن کان زیبایی

Belki bir kere daha söyler o güzellik madeni; öyle bir anda sağır görünmemek, olsa olsa körlüktür.

Divan, 2510:4

شهم دریافت بازی را بخندید و بگفت این را

بدان کس گو که او باشد چو تو بی‌عقل و هیهایی

Padişahım oyunumu anladı, güldü de şunu dedi: Sen bunu kendin gibi akılsıza, serseriye söyle.

Divan, 2510:5

یکی حمله دگر چون کر ببردم گوش و سر پیشش

بگفتا شید آوردی تو جز استیزه نفزایی

Bir kere daha salladım, sağır gibi başımı, kulağımı ona uzattım; çıldırdın mı dedi; sen inada kalkıştın artık.

Divan, 2510:6

چون دعوی کری کردم جواب و عذر چون گویم

همه در هام شد بسته بدان فرهنگ و بدرایی

Sağırlıktan gelmiştim ya; nasıl cevap vereyim, ne özür getireyim? Şu işle, bu cünbüşle bütün kapılarım bağlanmıştı.

Divan, 2510:7

به دربانش نظر کردم که یک نکته درافکن تو

بپرسیدش ز نام من بگفتا گیج و سودایی

Kapıcısına baktım, sen bir söz söyle demek istedim. Derken ona, adımı sordu benim; o da aptalın, sevdalının biri dedi.

Divan, 2510:8

نظر کردم دگربارش که اندرکش به گفتارش

که شاگرد در اویی چو او عیارسیمایی

Bir kere daha baktım kapıcıya; onun kapısının çırağısın, onun gibi senin yüzün de düzenci bir yüz, bir kere daha söze getir onu demek istedim.

Divan, 2510:9

مرا چشمک زد آن دربان که تو او را نمی‌دانی

که حیلت گر به پیش او نبیند غیر رسوایی

Kapıcı, gözceğizini kırptı da demek istedi ki: Sen onu bilmiyorsun; düzenbaz onun tapısında ancak rüsvay olur gider.

مکن حیلت که آن حلوا گهی در حلق تو آید

که جوشی بر سر آتش مثال دیگ حلوایی

Hile etme; o helva bâzı kere boğazına gelir de helva kazanı gibi ateşler içinde kaynar, coşarsın.

Divan, 2512:1

رها کن ماجرا ای جان فروکن سر ز بالایی

که آمد نوبت عشرت زمان مجلس آرایی

Vazgeç can geldi geçtisini anlatmaktan; yücelikten indir başını; zevk, işret çağı, meclisi bezeme vakti geldi.

Divan, 2512:2

چه باشد جرم و سهو ما به پیش یرلغ لطفت

کجا تردامنی ماند چو تو خورشید ما رایی

Senin lûtuf yarlığına karşı suçumuz, yanlışımız ne olabilir ki? Sen güneşimiz olduktan sonra nerden eteği yaş biri kalacak?

Divan, 2512:3

درآ ای تاج و تخت ما برون انداز رخت ما

بسوزان هر چه می‌سوزی بفرما هر چه فرمایی

Gel içeriye a tacımız, tahtımız, varımızı yoğumuzu at dışarıya; yak neyi yakacaksan, buyur ne buyuracaksan.

Divan, 2512:4

اگر آتش زنی سوزی تو باغ عقل کلی را

هزاران باغ برسازی ز بی‌عقلی و شیدایی

Ateş salarsan Akl-ı Küll bahçesini tamamıyla yakar, yandırırsın da akılsızlıktan, delilikten binlerce bağ bahçe düzer, koşarsın sen.

Divan, 2512:5

وگر رسوا شود عاشق به صد مکروه و صد تهمت

از این سویش بیالایی وزان سویش بیارایی

Âşık yüzlerce hileyle, düzenle rüsvay olur giderse, bu yanda rüsvay edersin onu, fakat o yanda süsler, bezersin.

Divan, 2512:6

نه تو اجزای آبی را بدادی تابش جوهر

نه تو اجزای خاکی را بدادی حله خضرایی

Suya mücevher parıltısını vermedin mi sen? Toprağın her parçasına yeşil elbiseler sunmadın mı sen?

Divan, 2512:7

نه از اجزای یک آدم جهان پرآدمی کردی

نه آنی که مگس را تو بدادی فر عنقایی

Bir tek insanın soyundan, dünyayı insanla dol durmadın mı; bir sineğe Zümrüdüankalık şerefini veren sen değil misin?

Divan, 2512:8

طبیبی دید کوری را نمودش داروی دیده

بگفتش سرمه ساز این را برای نور بینایی

Hekimin biri, bir köre göz açacak ilacı göstermiş de al demiş, bunu sürme gibi çek gözlerine; ışıklansın, görsün gözlerin.

Divan, 2512:9

بگفتش کور اگر آن را که من دیدم تو می‌دیدی

دو چشم خویش می‌کندی و می‌گشتی تماشایی

Kör, yahu demiş, senin gördüğün gibi ben de o ilacı görebilseydim gözlerim açık olurdu, her yanı seyrederdim.

Divan, 2512:10

زهی لطفی که بر بستان و گورستان همی‌ریزی

زهی نوری که اندر چشم و در بی‌چشم می‌آیی

Ne lûtuftur ki gül bahçesine de döküp durursun, mezarlığa da; ne ışıksın ki gözlünün de gözüne gelirsin, gözsüzün de.

Divan, 2512:11

اگر بر زندگان ریزی برون پرند از گردون

وگر بر مردگان ریزی شود مرده مسیحایی

O lûtfu dirilere dökersen gökyüzünden de öteye uçarlar; ölülere dökersen ölüler dirilirler, İsa kesilirler.

Divan, 2512:12

غذای زاغ سازیدی ز سرگینی و مرداری

چه داند زاغ کان طوطی چه دارد در شکرخایی

Pisliği, leşi kuzguna gıda edersin; o kuzgun, dudunun şeker yerken tattığı tadı ne bilsin.

Divan, 2512:13

چه گفت آن زاغ بیهوده که سرگینش خورانیدی

نگهدار ای خدا ما را از آن گفتار و بدرایی

Ne yaptı, ne dedi o kuzgun ki tezeği gıda ettin ona? O sözden, o işten Tanrı korusun bizi.

Divan, 2512:14

چه گفت آن طوطی اخضر که شکر دادیش درخور

به فضل خود زبان ما بدان گفتار بگشایی

O yemyeşil dudu ne söz söyledi ki şekeri gıda ettin ona? Lûtfunla o söze aç bizim dilimizi de.

Divan, 2512:15

کیست آن زاغ سرگین چش کسی کو مبتلا گردد

به علمی غیر علم دین برای جاه دنیایی

Kimdir o tezek tadan kuzgun? Dünya mevkii kazanmak için din bilgisinden başka bir bilgi bellemeye uğrattığın kişi.

Divan, 2512:16

کیست آن طوطی و شکرضمیر منبع حکمت

که حق باشد زبان او چو احمد وقت گویایی

Kimdir o hikmet kaynağı kesilmiş, şeker gönüllü dudu ki söylemeye koyuldu mu, Ahmed gibi dili Tanrı sözünü söyler?

Divan, 2512:17

مرا در دل یکی دلبر همی‌گوید خمش بهتر

که بس جان‌های نازک را کند این گفت سودایی

Gönlümde bir güzel, susarsan daha iyi olur diyor; çünkü bu söz çok nazik kişilerin canlarını çileden çıkarır, çıldırtır gider.

Divan, 2513:1

بیا ای عارف مطرب چه باشد گر ز خوش خویی

چو شعری نور افشانی و زان اشعار برگویی

Gel a arif çalgıcı, ne olur, bir güzel huyluluk etsen de o şiirlerden ışık saçan bir şiir okusan.

Divan, 2513:2

به جان جمله مردان به درد جمله بادردان

که برگو تا چه می‌خواهی و زین حیران چه می‌جویی

Bütün erlerin canlarına and olsun, bütün dertlilerin dertleri hakkı için, ne istersen oku; bu şaşırıp kalmıştan ne ararsın ki?

Divan, 2513:3

از آن روی چو ماه او ز عشق حسن خواه او

بیاموزید ای خوبان رخ افروزی و مه رویی

A güzeller, Ay’a benzeyen yüzünden, güzelliği arayan aşkından öğrenin yüz parlaklığını,
ay yüzlülüğü.

Divan, 2513:4

از آن چشم سیاه او وزان زلف سه تاه او

الا ای اهل هندستان بیاموزید هندویی

O kara gözlerinden, o üç kat olmuş saçlarından öğrenin Hintliliği a Hindistan ehli.

Divan, 2513:5

ز غمزه تیراندازش کرشمه ساحری سازش

هلا هاروت و ماروتم بیاموزید جادویی

Oklar atan bakışından, büyüler yapan göz süzüşünden öğrenin büyücülüğü a benim Hârût'um, Mârût'um.

Divan, 2513:6

ایا اصحاب و خلوتیان شده دل را چنان جویان

ز لعل جان فزای او بیاموزید دلجویی

A arkadaşlar, a halvete girenler, gönlü öylesine arıyor ki o; gönül almayı, gönül aramayı, cana canlar katan lâ'l dudaklarından öğrenin.

Divan, 2513:7

ز خرمنگاه شش گوشه نخواهی یافتن خوشه

روان شو سوی بی‌سویان رها کن رسم شش سویی

Divan, 2513:8

همه عالم ز تو نالان تو باری از چه می‌نالی

چو از تو کم نشد یک مو نمی‌دانم چه می‌مویی

Bütün âlem, senin yüzünden ağlıyor, sen neden ağlıyorsun; bir kılın bile eksilmedi, ne diye ağıtlar yakarsın, bilmem ki.

Divan, 2513:9

فدایم آن کبوتر را که بر بام تو می‌پرد

کجایی ای سگ مقبل که اهل آن چنان کویی

Feda olayım damının üstünde uçan güvercine; nerdesin o mahallenin ehli olan devletli köpek?

Divan, 2513:10

چو آن عمر عزیز آمد چرا عشرت نمی‌سازی

چو آن استاد جان آمد چرا تخته نمی‌شویی

Mademki o aziz ömür geldi, ne diye zevke, işrete dalmazsın? Mademki o can ustası geldi, ne diye tahta aramazsın?

Divan, 2513:11

در این دام است آن آهو تو در صحرا چه می‌گردی

گهر در خانه گم کردی به هر ویران چه می‌پویی

O ceylan şu tuzakta, ovada ne dönüp dolaşırsın? İnciyi evde kaybettin, her yıkık yerde ne koşarsın?

Divan, 2513:12

به هر روزی در این خانه یکی حجره نوی یابی

تو یک تو نیستی ای جان تفحص کن که صدتویی

Her gün şu evde yeni bir oda bulmadasın; bir kat değilsin a can, bir araştır da gör, yüz katsın sen.

Divan, 2513:13

اگر کفری و گر دینی اگر مهری و گر کینی

همو را بین همو را دان یقین می‌دان که با اویی

İster küfür ol, ister din; ister sevgi ol, ister kin; onu gör, onu bil, iyiden iyiye bil ki onunlasın sen.

Divan, 2513:14

بماند آن نادره دستان ولیکن ساقی مستان

گرفت این دم گلوی من که بفشارم گر افزویی

Şu bulunmaz masal kaldı, fakat ne yapayım, sarhoşların sâkîsi, şu anda daha fazla söylersen boğarım seni diye boğazıma sarıldı.

Divan, 2515:1

یکی گنجی پدید آمد در آن دکان زرکوبی

زهی صورت زهی معنی زهی خوبی زهی خوبی

Şu kuyumcu dükkânında bir definedir belirdi; ama ne şekil, ne mâna, ne de güzellik, ne de güzellik.

Divan, 2515:2

زهی بازار زرکوبان زهی اسرار یعقوبان

که جان یوسف از عشقش برآرد شور یعقوبی

Ne de güzel kuyumcular çarşısı, ne de güzel Yakubların sırları; Yusuf’un canı bile aşkıyla Yakub’un coşkunluğuna tutulur da coşar, köpürür.

Divan, 2515:3

ز عشق او دو صد لیلی چو مجنون بند می‌درد

کز این آتش زبون آید صبوری‌های ایوبی

Aşkıyla yüzlerce Leylâ, Mecnun gibi bağlarını, zincirlerini koparır, bu ateşe karşı Eyyub sabrı bile zebun olur.

Divan, 2515:4

شده زرکوب و حق مانده تنش چون زرورق مانده

جواهر بر طبق مانده چو زرکوبی کروبی

Altın dövüldü, Hak kaldı; bedeni altın varak gibi bir hal aldı; o kerûbî kuyumcu, tabaktaki mücevherler gibi kalakaldı.

Divan, 2515:5

بیا بنواز عاشق را که تو جانی حقایق را

بزن گردن منافق را اگر از وی بیاشوبی

Gel, âşıkı okşa; gerçeklere cansın çünkü, canın sıkılıyor, daralıyorsa vur münafıkın boynunu.

Divan, 2531:1

چو سرمست منی ای جان ز درد سر چه غم داری

چو آهوی منی ای جان ز شیر نر چه غم داری

Mademki benim sarhoşumsun a benim canım; başına gelen dertten ne gamın vardır, ne kasavetin; mademki benim ceylanımsın a benim canım, erkek arslandan ne gam sana.

Divan, 2531:2

چو مه روی تو من باشم ز سال و مه چه اندیشی

چو شور و شوق من هستت ز شور و شر چه غم داری

Ay yüzlün ben olduktan sonra yılı, ayı ne düşünürsün? Bendeki coşkunluk, bendeki özleyiş sende de varsa şerden, kargaşalıktan ne gam var sana.

Divan, 2531:3

چو کان نیشکر گشتی ترش رو از چه می‌باشی

براق عشق رامت شد ز مرگ خر چه غم داری

Mademki şekerkamışına maden kesildin, ne diye yüzünü ekşitirsin? Aşk Burâk'ı mademki râm oldu sana, eşek ölümden ne gamın var.

Divan, 2531:4

چو من با تو چنین گرمم چه آه سرد می‌آری

چو بر بام فلک رفتی ز خشک و تر چه غم داری

Ben seninle bu kadar sıcakken ne diye soğuk soğuk ah edersin? Mademki gökyüzü damına çıktın, kurudan, yaştan ne gam sana.

Divan, 2531:5

خوش آوازی من دیدی دواسازی من دیدی

رسن بازی من دیدی از این چنبر چه غم داری

Güzel sesimi dinledin, şifalar verişimi gördün, iple oynayışımı seyrettin; şu çemberden ne gamın var.

Divan, 2531:6

بر این صورت چه می‌چفسی ز بی‌معنی چه می‌ترسی

چو گوهر در بغل داری ز بی‌گوهر چه غم داری

Şu şekle ne diye sarılırsın, mânasız kalmaktan ne diye korkarsın; mademki inci koltuğunda, incisiz kalırım diye ne gamlanırsın?

Divan, 2531:7

ایا یوسف ز دست تو کی بگریزد ز شست تو

همه مصرند مست تو ز کور و کر چه غم داری

A Yusuf, elinden kim kurtulur, oltandan kim kaçabilir? Bütün Mısır senin sarhoşun, körden, sağırdan ne gam sana

Divan, 2531:8

چو با دل یار غاری تو چراغ چار یاری تو

فقیر ذوالفقاری تو از آن خنجر چه غم داری

Gönülle mağara dostusun sen, dört dostun ışığısın sen; mademki Zül-fekaar’a sahipsin, o hançerden ne diye gamlanırsın?

Divan, 2531:9

گرفتی باغ و برها را همی‌خور آن شکرها را

اگر بستند درها را ز بند در چه غم داری

Bağlar bahçeler senin oldu; o şekerlerden yiyedur; kapıları kapasalar ne çıkar, kapının kapanmasından ne gam sana.

Divan, 2531:10

چو مد و جر خود دیدی چو بال و پر خود دیدی

چو کر و فر خود دیدی ز هر بی‌فر چه غم داری

Kendi çekip çevirmeni gördün, kolunu kanadını seyrettin; şanını, şerefini bildin, anladın;
her şansız, şerefsiz kişiden ne gam sana.

Divan, 2531:11

ایا ای جان جان جان پناه جان مهمانان

ایا سلطان سلطانان تو از سنجر چه غم داری

A canın canına can olan, a konuklara can kesilen, a padişahlar padişahı, Sencer’den ne gam yersin ki?

Divan, 2531:12

خمش کن همچو ماهی تو در آن دریای خوش دررو

چو اندر قعر دریایی تو از آذر چه غم داری

Balık gibi sus, hoşça dal o denize; mademki denizin dibindesin, ateşten ne gam sana.

Divan, 2533:1

برآ بر بام ای عارف بکن هر نیم شب زاری

کبوترهای دل‌ها را تویی شاهین اشکاری

Ey arif, her gece yarısı dama çık, feryat et; gönül güvercinlerini avlayan alıcı şahinsin sen.

Divan, 2533:2

بود جان‌های پابسته شوند از بند تن رسته

بود دل‌های افسرده ز حر تو شود جاری

Ayakları bağlı canlar senin yüzünden beden bağlarından kurtulur; donmuş, buz kesilmiş gönüller senin hararetinle çözülür, akar gider.

Divan, 2533:3

بسی اشکوفه و دل‌ها که بنهادند در گل‌ها

همی‌پایند یاران را به دعوتشان بکن یاری

Toprakta gizlenen nice çiçekler, nice gönüller yağmuru beklemede; feryat ederek çağır onları.

Divan, 2533:4

به کوری دی و بهمن بهاری کن بر این گلشن

درآور باغ مزمن را به پرواز و به طیاری

Güzün, karakışın inadına şu gül bahçesine bir bahar ver de güz de kör olsun, karakış da;
kötürüm bahçeye bir kol kanat ver de uçur.

Divan, 2533:5

ز بالا الصلایی زن که خندان است این گلشن

بخندان خار محزون را که تو ساقی اقطاری

Yücelerden haydin diye bağır, gül bahçesi gülüyordu; mahzun dikeni de güldür; sen ülkeler sâkîsisin

Divan, 2533:6

دلی دارم پر از آتش بزن بر وی تو آبی خوش

نه ز آب چشمه جیحون از آن آبی که تو داری

Ateşlerle dolu bir gönlüm var, bir hoşça su serp ona; fakat çeşmenin, ırmağın suyundan değil, sendeki sudan.

Divan, 2533:7

به خاک پای تو امشب مبند از پرسش من لب

بیا ای خوب خوش مذهب بکن با روح سیاری

Ayağının bastığı toprağa kurban olayım; bu gece dudaklarını öpmeme mâni olma; gel a yolu yordamı hoş güzel, canla beraber dön dolaş.

Divan, 2533:8

چو امشب خواب من بستی مبند آخر ره مستی

که سلطان قوی دستی و هش بخشی و هشیاری

Mademki bu gece uykumu bağladın, bâri sarhoşluğun yolunu kesme; eli güçlü bir padişahsın; akıllar bağışlarsın, akıllısın sen.

Divan, 2533:9

چرا بستی تو خواب من برای نیکویی کردن

ازیرا گنج پنهانی و اندر قصد اظهاری

Ne diye bağladın uykumu, iyilik etmek için değil mi? Gizli bir definesin çünkü; defineyi meydana çıkarmayı kuruyorsun.

Divan, 2533:10

زهی بی‌خوابی شیرین بهیتر از گل و نسرین

فزون از شهد و از شکر به شیرینی خوش خواری

Ne de güzel, ne de tatlı bir uykusuzluk; gülden de iyi, nesrinden de; tatlılıkta, yiyimde baldan da tatlı, şekerden de.

Divan, 2533:11

به جان پاکت ای ساقی که امشب ترک کن عاقی

که جان از سوز مشتاقی ندارد هیچ صباری

Tertemiz canın için a sâkî, bu gece âsîliği bırak; çünkü özleye özleye yanıp yakılan canda sabır denen şey kalmadı artık.

Divan, 2533:12

بیا تا روز بر روزن بگردیم ای حریف من

ازیرا مرد خواب افکن درآمد شب به کراری

Gel a benim eşim dostum, sabaha dek pencereden pencereye döndük dolaştık; çünkü uykuyu yıkan o er boyuna geldi gitti, geldi gitti.

Divan, 2533:13

بر این گردش حسد آرد دوار چرخ گردونی

که این مغز است و آن قشر است و این نور است و آن ناری

Bu dönüp dolaşmaya, dönüp duran gök bile haset eder; çünkü iç budur, öbürüyse kabuk; nur budur, öbürüyse ateş.

Divan, 2533:14

چه کوتاه است پیش من شب و روز اندر این مستی

ز روز و شب رهیدم من بدین مستی و خماری

Bu sarhoşlukla bence geceyle gündüz ne de kısadır ya; bu sarhoşlukla, bu mahmurlukla geceden de kurtuldum ben, gündüzden de.

Divan, 2533:15

حریف من شو ای سلطان به رغم دیده شیطان

که تا بینی رخ خوبان سر آن شاهدان خاری

Eşim dostum ol a padişahım, şeytanın inadına eşim dostum ol da güzellerin yüzlerini gör, başlarını kaşı.

Divan, 2533:16

مرا امشب شهنشاهی لطیف و خوب و دلخواهی

برآورده‌ست از چاهی رهانیده ز بیماری

Bu gece padişahımsın, alımlısın, güzelsin, tam gönlün istediği dilbersin; uzat o hastalıklardan kurtaran elini de çıkar kuyudan beni.

به گرد بام می‌گردم که جام حارسان خوردم

تو هم می‌گرد گرد من گرت عزم است میخواری

Bekçilerin şarabını içtim de damın çevresinde dönüp duruyorum; şarap içmeyi kuruyorsan sen de çevremde dön dolaş.

Divan, 2533:18

چو با مستان او گردی اگر مسی تو زر گردی

وگر پایی تو سر گردی وگر گنگی شوی قاری

Onun sarhoşlarıyla döner dolaşır, sarhoş olursan altına dönersin; ayaksan baş kesilirsin, dilsizsen okumaya koyulursun.

Divan, 2533:19

در این دل موج‌ها دارم سر غواص می‌خارم

ولی کو دامن فهمی سزاوار گهرباری

Şu gönlümde dalgalar var, dalgıcın başını kaşımadayım; fakat nerde inciler yağdırmaya lâyık bir anlayış eteği?

Divan, 2533:20

دهان بستم خمش کردم اگر چه پرغم و دردم

خدایا صبرم افزون کن در این آتش به ستاری

Gamlarla, dertlerle dopdoluyum ama gene de ağzımı yumdum, sustum; Tanrım, lûtfet de örtücülüğünle şu ateşte sabrımı artır benim.

Divan, 2554:1

اگر بی‌من خوشی یارا به صد دامم چه می‌بندی

وگر ما را همی‌خواهی چرا تندی نمی‌خندی

Bensiz hoşsan, iyisen a sevgili, ne diye yüzlerce tuzakla yakaladın, tuttun beni? Yok, beni diliyor, istiyorsan ne diye sertsin, ne diye gülmüyorsun?

Divan, 2554:2

کسی کو در شکرخانه شکر نوشد به پیمانه

بدین سرکای نه ساله نداند کرد خرسندی

Şeker yurdunda kadeh kadeh şeker şerbetini içen kişi, şu dokuz yıllık sirkeyi yeter bulur mu hiç?

Divan, 2554:3

بخند ای دوست چون گلشن مبادا خاطر دشمن

کند شادی و پندارد که دل زین بنده برکندی

Gül a dost, gül bahçesi gibi gül de düşman benden gönlün soğudu, benden vazgeçtin sanmasın, sevinmesin.

Divan, 2554:4

چو رشک ماه و گل گشتی چو در دل‌ها طمع کشتی

نباشد لایق از حسنت که برگردی ز پیوندی

Mademki Ay'ın da, gülün de haset edeceği bir hale geldin; mademki gönüllere ümit tohumunu ektin; güzelliğine lâyık değildir bizden vazgeçmen.

Divan, 2554:5

خوشا آن حالت مستی که با ما عهد می‌بستی

مرا مستانه می‌گفتی که ما را خویش و فرزندی

Ne güzeldi o sarhoşluğun, hani bizimle ahitleşmiştin de sarhoşça demiştin ki bize, hem hısım akrabasın sen, hem oğulsun.

Divan, 2554:6

پیاپی باده می‌دادی به صد لطف و به صد شادی

که گیر این جام بی‌خویشی که باخویشی و هشمندی

Hani yüzlerce lûtufla, yüzlerce neşeyle, al kendinden geçiş kadehini, kendindesin, aklın başında diye birbiri üstüne şarap sunuyordun.

Divan, 2554:7

سلام علیک ای خواجه بهانه چیست این ساعت

نه دریایی و دریادل نه ساقی و خداوندی

Esenlik sana a hoca, şu anda bahanen nedir ki ne denizsin, ne deniz gönüllü; ne sâkîsin, ne efendilik ediyorsun bize.

Divan, 2554:8

نه یاقوتی نه مرجانی نه آرام دل و جانی

نه بستان و گلستانی نه کان شکر و قندی

Ne yakutsun, ne mercan, ne de gönlün canın huzuru, rahatı; ne bostansın, ne gül bahçesi, ne de şekerler, ballar madeni.

Divan, 2554:9

خمش باشم بدان شرطی که بدهی می خموشانه

من از گولی دهم پندت نه ز آنک قابل پندی

Susayım, fakat bir şartla; susarak şarap sun bana; ben de aptallığımdan öğütler vereyim sana, aptallığımdan; çünkü öğüt tutmazsın ki sen.

Divan, 2565:1

ای دوست ز شهر ما ناگه به سفر رفتی

ما تلخ شدیم و تو در کان شکر رفتی

Ey dost, şehrimizden ansızın sefere çıktın, biz acılara düştük, fakat sen şeker madenine kavuştun.

Divan, 2565:2

نوری که بدو پرد جان از قفس قالب

در تو نظری کرد او در نور نظر رفتی

Can, kafese benzeyen şu kalıptan uçtu mu gider, bir nura ulaşır ya, işte o nur sana bir baktı, o bakış nuruna gittin sen.

Divan, 2565:3

رفتی تو از این پستی در شادی و در مستی

آن سوی زبردستی گر زیر و زبر رفتی

Altüst oldun da gittin amma şu aşağılık yerden neşeyle, sarhoş bir halde o üstün âleme, o hükmediş, buyruk yürütüş âlemine gittin.

Divan, 2565:4

مانند خیالی تو هر دم به یکی صورت

زین شکل برون جستی در شکل دگر رفتی

Hayale benziyorsun, her an bir başka şekle giriyorsun; bu şekilden çıktın da başka bir şekle büründün sen.

Divan, 2565:5

امروز چو جانستی در صدر جنانستی

از دور قمر رستی بالای قمر رفتی

Bugün cana döndün, cennetlerin başköşesindesin. Ay devrinden kurtuldun, Ay’dan da yücelere gittin.

Divan, 2565:6

اکنون ز تن گریان جانا شده‌ای عریان

چون ترک کله کردی وز بند کمر رفتی

Sevgili, şimdi ağlayıp inleyen bedeninden soyundun, külâhından vazgeçtin de kemerle bağlandın, gittin.

Divan, 2565:7

از نان شده‌ای فارغ وز منت خبازان

وز آب شدی فارغ کز تف جگر رفتی

Ekmeğe ihtiyacın, ekmekçilere minnetin kalmadı. Sudan vazgeçtin, ciğerdeki hararetten kurtuldun.

نانی دهدت جانان بی‌معده و بی‌دندان

آبی دهدت صافی زان بحر که دررفتی

Sevgili, mideye, dişe hacet bırakmayan bir ekmek, varıp daldığın denizden de arı duru su verir sana.

از جان شریف خود وز حال لطیف خود

بفرست خبر زیرا در عین خبر رفتی

Yüce canından, lâtif halinden bir haber gönder bize, çünkü haberin ta kendisine gittin zaten.

Divan, 2565:10

ور ز آنک خبر ندهی دانم که کجاهایی

در دامن دریایی چون در و گهر رفتی

Amma haber vermesen de nerelerde olduğunu bilirim; deniz kıyısındasın, çünkü inci gibi, mücevher gibi gittin.

Divan, 2565:11

هان ای سخن روشن درتاب در این روزن

کز گوش گذر کردی در عقل و بصر رفتی

Hadi ey aydın söz, şu pencereden vur içeriye; çünkü kulağı bıraktın da akla, görüşe ulaştın.

Divan, 2571:1

ای شاه مسلمانان وی جان مسلمانی

پنهان شده و افکنده در شهر پریشانی

Ey Müslümanların padişahı, ey Müslümanlığın canı, ey gizlenen, şehri darmadağın eden,

Divan, 2571:2

ای آتش در آتش هم می‌کش و هم می‌کش

سلطان سلاطینی بر کرسی سبحانی

A alev alev, yalım yalım ateş, hem şarap çek, hem sar bizi; noksanlardan münezzeh oluş kürsüsünde padişahlar padişahısın sen.

Divan, 2571:3

شاهنشه هر شاهی صد اختر و صد ماهی

هر حکم که می‌خواهی می‌کن که همه جانی

Her padişaha padişahsın, yüzlerce yıldıza, yüzlerce aya bedelsin; bütün bir cansın, baştan başa can; ne dilersen buyur, sür hükmünü.

Divan, 2571:4

گفتی که تو را یارم رخت تو نگهدارم

از شیر عجب باشد بس نادره چوپانی

Dostum sana, varını yoğunu korur, gözetirim dedin; arslanın çobanlık etmesi pek acayip, görülmemiş bir şey bu.

Divan, 2571:5

گر نیست و گر هستم گر عاقل و گر مستم

ور هیچ نمی‌دانم دانم که تو می‌دانی

Var olayım, yok olayım, aklım başımda olsun, sarhoş olayım, hiçbir şey bilmesem bile şunu biliyorum ki sen her şeyi bilirsin.

Divan, 2571:6

گر در غم و در رنجم در پوست نمی‌گنجم

کز بهر چو تو عیدی قربانم و قربانی

Gamlara dalsam, eziyetlere düşsem, derime sığmaz bir hale gelsem gene de senin gibi bir bayrama kurbanım ben, kurban.

Divan, 2571:7

گه چون شب یغمایی هر مدرکه بربایی

روز از تن همچون شب چون صبح برون رانی

Geceleyin bütün duyguları yağmalasan bile gündüz oldu mu geceye benzeyen bedende sabah gibi hepsini gene belirtirsin.

Divan, 2571:8

گه جامه بگردانی گویی که رسولم من

یا رب که چه گردد جان چون جامه بگردانی

Bâzı bâzı elbiseni değiştirir de gelir, elçiyim, haber getirdim dersin; yarabbi, elbiseni değiştirdin mi ne yapsın şu can, nasıl tanısın seni?

Divan, 2571:9

در رزم تویی فارس بر بام تویی حارس

آن چیست عجب جز تو کو را تو نگهبانی

Savaşta atlı sensin, damda bekçi sen. Senden başka görüp gözeten, kollayıp koruyan kimdir ki?

Divan, 2571:10

ای عشق تویی جمله بر کیست تو را حمله

ای عشق عدمها را خواهی که برنجانی

Ey aşk, her şey sensin, kime saldırıyorsun? Ey aşk, yokları, yoklukları mı kırıp geçirmek istiyorsun?

Divan, 2571:11

ای عشق تویی تنها گر لطفی و گر قهری

سرنای تو می‌نالد هم تازی و سریانی

Ey aşk, ister lûtuf ol, ister kahır, yapayalnızsın, sensin ortada ancak. İster Arapça olsun, ister Süryanca, yalnız senin zurnan çalınmada.

Divan, 2571:12

گر دیده ببندی تو ور هیچ نخندی تو

فر تو همی‌تابد از تابش پیشانی

Gözlerini yumsan, hiç mi hiç gülmesen gene de alnındaki nur parıl parıl parlar durur.

Divan, 2571:13

پنهان نتوان بردن در خانه چراغی را

ای ماه چه می‌آیی در پرده پنهانی

Eve bir mumu, bir ışığı gizlice götürmeye imkân mı var? Ey ay ne diye perde altına gizlenip de gelmeye kalkışırsın?

Divan, 2571:14

ای چشم نمی‌بینی این لشکر سلطان را

وی گوش نمی‌نوشی این نوبت سلطانی

Ey göz, padişahın şu ordusunu görmüyor musun? Ey kulak, şu vurulan padişahlık nöbetini duymuyor musun?

Divan, 2571:15

گفتم که به چه دهی آن گفتا که به بذل جان

گنجی است به یک حبه در غایت ارزانی

Dedim ki: O hazneyi ne verirsem verirsin? Can bağışlarsan veririm; bir define, bir hazne ki bir habbeye veriyorum, ucuz mu ucuz dedi.

Divan, 2571:16

لاحول کجا راند دیوی که تو بگماری

باران نکند ساکن گردی که تو ننشانی

Senin sürüp getirdiğin Şeytan, lâ havleyle nasıl kaçar? Senin kopardığın toz, yağmurla nasıl yatışır?

Divan, 2571:17

چون سرمه جادویی در دیده کشی دل را

تمییز کجا ماند در دیده انسانی

Birisinin can gözüne büyücülük sürmesini çekersen baş gözü, nasıl anlar, ayırt eder onu?

Divan, 2571:18

هر نیست بود هستی در دیده از آن سرمه

هر وهم برد دستی از عقل به آسانی

Her görünmeyen şey, o sürme yüzünden göze görünür; (her vehim kolayca akıldan çıkar gider.)

Divan, 2571:19

از خاک درت باید در دیده دل سرمه

تا سوی درت آید جوینده ربانی

Gerçek arayıcı, sonucu kapına gelsin diye (can gözüne kapının toprağını sürme diye çekmek gerek.)

Divan, 2571:20

تا جزو به کل تازد حبه سوی کان یازد

قطره سوی بحر آید از سیل کهستانی

Böylece külle cüz, koşar, kavuşur; dağdan akıp gelen selle katre denize ulaşır.

Divan, 2571:21

نی سیل بود این جا نی بحر بود آن جا

خامش که نشد ظاهر هرگز سر روحانی

Fakat ne sel var burda, ne deniz var orda. Sus, can sırrı asla meydana çıkmaz.

Divan, 2572:1

جانا به غریبستان چندین به چه می‌مانی

بازآ تو از این غربت تا چند پریشانی

Sevgili, ne diye bunca zamandır, gurbet ilde eğlenip kalıyorsun? Şu gurbetten geri gel artık, niceye bir bu perişanlık?

Divan, 2572:2

صد نامه فرستادم صد راه نشان دادم

یا راه نمی‌دانی یا نامه نمی‌خوانی

Yüzlerce mektup gönderdim, yüz çeşit yol gösterdim; ya yol bilmiyorsun, ya mektuplarımı okumuyorsun.

Divan, 2572:3

گر نامه نمی‌خوانی خود نامه تو را خواند

ور راه نمی‌دانی در پنجه ره دانی

Mektubumu okumuyorsan zaten mektup seni okur, meramımı anlatır sana; yol bilmiyorsan zaten yol bilenin avcundasın.

Divan, 2572:4

بازآ که در آن محبس قدر تو نداند کس

با سنگ دلان منشین چون گوهر این کانی

Geri gel, o mecliste senin kadrini, değerini kimsecikler bilmez; taş yüreklilerle oturma, çünkü bu madenin incisisin sen.

Divan, 2572:5

ای از دل و جان رسته دست از دل و جان شسته

از دام جهان جسته بازآ که ز بازانی

A candan da kurtulan, gönülden de; a iki âlemden de elini yıkayan, a dünya tuzağından sıçrayıp kaçan, uçup giden, geri gel, çünkü alıcı doğanlardansın sen.

Divan, 2572:6

هم آبی و هم جویی هم آب همی‌جویی

هم شیر و هم آهویی هم بهتر از ایشانی

Su da sensin, ırmak da sen; öyleyken gene de su arayıp duruyorsun. Hem arslansın sen, hem ceylan, hem de onlardan daha da güzelsin sen.

Divan, 2572:7

چند است ز تو تا جان تو طرفه تری یا جان

آمیخته‌ای با جان یا پرتو جانانی

Senden cana dek nice yol var; fakat sen mi daha güzelsin, daha eşsizsin, yoksa can mı?
Canla mı birleştin, yoksa sevgilinin ışığı mısın sen?

Divan, 2572:8

نور قمری در شب قند و شکری در لب

یا رب چه کسی یا رب اعجوبه ربانی

Geceleri ışıtan ay ışığısın, dudakta balsın, şekersin. Yarabbi, yarabbi, kimsin sen? Hasılı baştan başa lâtifsin, tazesin, görülmemiş bir şeysin sen.

Divan, 2572:9

هر دم ز تو زیب و فر از ما دل و جان و سر

بازار چنین خوشتر خوش بدهی و بستانی

Senden her an ululuk, güzellik, nur, yücelik; bizden de gönül vermek, can vermek, baş vermek; bu çeşit alışveriş daha hoş, daha güzel; ne güzel şeyler vermedesin, ne hoş şeyler almadasın.

Divan, 2572:10

از عشق تو جان بردن وز ما چو شکر مردن

زهر از کف تو خوردن سرچشمه حیوانی

Aşkından canımızı kurtarmaya imkân yok, şekerler gibi eriyip gitmek gelir elimizden ancak; senin elinle sunulan zehir bile bizce kaynağından sunulan abıhayattır.

Divan, 2573:1

در پرده خاک ای جان عیشی است به پنهانی

و اندر تتق غیبی صد یوسف کنعانی

A benim canım, can perdesi ardında gizli bir işret, gizli bir âlem var; gayb perdesi ardında yüzlerce Yusuf-ı Ken'an var.

Divan, 2573:2

این صورت تن رفته و آن صورت جا مانده

ای صورت جان باقی وی صورت تن فانی

Şu beden ortadan kalktı gitti, ortada can kaldı yalnız; ten ölmüş, fakat can cennet bahçelerinde uçup gezmede.

Divan, 2573:3

گر چاشنیی خواهی هر شب بنگر خود را

تن مرده و جان پران در روضه رضوانی

Çeşnisini istiyorsan her gece kendine bak; beden ölmüştür âdeta, cansa o cennet bahçelerinde uçup duruyor.

Divan, 2573:4

ای عشق که آن داری یا رب چه جهان داری

چندان صفتت کردم والله که دو چندانی

Ey aşk, öylesine güzelsin, öylesine bir alımın var ki; yarabbi, ne âlemsin sen? Bunca övdüm, bunca sanatlarını söyledim, bitmedi, yüzlerce defa üstünsün bu övüşlerden sen.

Divan, 2573:5

المؤمن حلوی و العاش علوی

با تو چه زبان گویم ای جان که نمی‌دانی

İnanan tatlıdır, tatlı sever, tatlı söyler; aşk yücedir, yücelir durur. Ne dille söyleyeyim sana ki sen o dili bilmeyesin?

Divan, 2573:6

چندان بدوان لنگان کاین پای فروماند

وآنگه رسد از سلطان صد مرکب میدانی

Topallaya topallaya o kadar koş ki ayağında derman kalmasın; işte o vakit padişahtan yüzlerce yörük at gelir sana.

Divan, 2573:7

می مرد یکی عاشق می‌گفت یکی او را

در حالت جان کندن چون است که خندانی

Bir âşık ölüm halindeydi, ölüyordu; birisi, can verme halinde ona, nasıl oluyor da gülüyorsun dedi.

Divan, 2573:8

گفتا چو بپردازم من جمله دهان گردم

صدمرده همی‌خندم بی‌خنده دندانی

Âşık, nasıl gülmeyeyim dedi, tamamıyla ağız kesildim, dişlerimi göstermeden gülüp duruyorum, yüzlerce gülüş kesildim ben;

Divan, 2573:9

زیرا که یکی نیمم نی بود شکر گشتم

نیم دگرم دارد عزم شکرافشانی

Çünkü yarım kamıştı, şimdi şeker kesildim, öbür yarım da şekerler saçmayı kuruyor, o yana yöneldi.

Divan, 2573:10

هر کو نمرد خندان تو شمع مخوان او را

بو بیش دهد عنبر در وقت پریشانی

Kim gülerek can vermezse mum deme ona; amber kırıldığı, ezildiği zaman daha fazla koku verir.

Divan, 2573:11

ای شهره نوای تو جان است سزای تو

تو مطرب جانانی چون در طمع نانی

Ey adı sanı dünyalara yayılan, sana verilecek şey candır; sen sevgilinin çalgıcısısın, ne diye tutar da ekmeğe tamah edersin?

Divan, 2573:12

کس کیسه میفشان گو کس خرقه میفکن گو

اومید کی ضایع شد از کیسه ربانی

Söyle; kimse kesesini boşaltmasın, kimse hırkasını atmasın. Tanrı’nın kesesinden kimin ümidi kesilmiştir, kim ondan ummuştur da mahrum olmuştur?

Divan, 2573:13

از کیسه حق گردون صد نور و ضیا ریزد

دریا ز عطای حق دارد گهرافشانی

Gökyüzü Tanrı kesesinden yüzlerce ışık saçmadadır; deniz Tanrı vergisiyle durmadan inciler serpmededir.

Divan, 2573:14

نان ریزه سفره‌ست این کز چرخ همی‌ریزد

بگذر ز فلک بررو گر درخور آن خوانی

Gökyüzü saçıp duruyor amma şu verilenler de sofra artığı ekmek ufaklarıdır ancak; sen göğü bırak da o sofraya lâyıksan oraya yönel.

Divan, 2573:15

گر خسته شود کفت کفی دگرت بخشد

ور خسته شود حلقت در حلقه سلطانی

Avucun yorulursa sana bir başka avuç ihsan eder, boğazın o padişahlık halkasına tahammül etmezse bir başka boğaz verir.

Divan, 2573:16

برگو غزلی برگو پامزد خود از حق جو

بر سوخته زن آبی چون چشمه حیوانی

Söyle, bir gazel söyle de ayak ücretini Tanrı’dan dile; yanana abıhayat kaynağı gibi bir avuç su serp.

Divan, 2577:1

همرنگ جماعت شو تا لذت جان بینی

در کوی خرابات آ تا دردکشان بینی

Toplumun rengine boyan da can lezzetini tat; meyhane mahallesine gir de tortulu şarap içenleri seyret.

Divan, 2577:2

درکش قدح سودا هل تا بشوی رسوا

بربند دو چشم سر تا چشم نهان بینی

Aşktan bir dolu iç, bırak ârı, hayâyı, rüsvay ol gitsin; baş gözünü yum da can gözün açılsın.

Divan, 2577:3

بگشای دو دست خود گر میل کنارستت

بشکن بت خاکی را تا روی بتان بینی

Kıyıya çıkmayı istiyorsan sal iki kolunu; kır şu topraktan yapılma putu da güzellerin yüzlerini gör, dal güzelliklerine.

Divan, 2577:4

از بهر عجوزی را تا چند کشی کابین

وز بهر سه نان تا کی شمشیر و سنان بینی

Bir kocakarı için ne vakte dek nikâh parası kaydına düşeceksin? Üç lokma ekmek için ne zamana kadar kılıçlara hedef olacaksın?

Divan, 2577:5

نک ساقی بی‌جوری در مجلس او دوری

در دور درآ بنشین تا کی دوران بینی

İşte şuracıkta cevretmeyen, cefa nedir, bilmeyen sâkî, meclisinde de kadehler dönüp durmada; gir oturanların arasına, katıl onlara, niceye bir dünyanın dönüşüne dalıp gideceksin?

Divan, 2577:6

این جاست ربا نیکو جانی ده و صد بستان

گرگی و سگی کم کن تا مهر شبان بینی

Burda güzel bir faiz muamelesi var; bir can ver, yüz can al; az köpeklik et, az kurtluk et de çobanın sevgisini kazan.

Divan, 2577:7

شب یار همی‌گردد خشخاش مخور امشب

بربند دهان از خور تا طعم دهان بینی

Gece durmadan dostluk gösterir sana, bu gece afyon yutma; yiyip içmeyi bırak, kapat ağzını da ağzının tadı yerine gelsin.

Divan, 2577:8

گویی که فلانی را ببرید ز من دشمن

رو ترک فلانی گو تا بیست فلان بینی

Düşman filânı benden ayırdı diyorsun, yürü, filânı boşla da yerine yirmi tane filân gör, yirmi tane feşman elde et.

Divan, 2577:9

اندیشه مکن الا از خالق اندیشه

اندیشه جانان به کاندیشه نان بینی

Düşünceyi yaratandan başka hiçbir düşünceye kapılma; ekmek, yemek kaygısı, düşüncesi mi daha iyidir, sevgilinin kaygısı, düşüncesi mi?

Divan, 2577:10

با وسعت ارض الله بر حبس چه چفسیدی

ز اندیشه گره کم زن تا شرح جنان بینی

Allah’ın yeri bu kadar genişken ne diye şu hapishaneye yamanıp kaldın? Düşünce düğümünü az düğümle de gönül açıklığını gör, uçsuz bucaksız gönlü seyret.

Divan, 2577:11

خامش کن از این گفتن تا گفت بری باری

از جان و جهان بگذر تا جان و جهان بینی

Şu söylenmeyi bırak, sözden vazgeç, geç candan, geç cihandan da o vakit canı da seyret, cihanı da.

Divan, 2587:1

ای ساکن جان من آخر به کجا رفتی

در خانه نهان گشتی یا سوی هوا رفتی

A benim can evimde oturan, canımı yurt edinen, sonucu nereye gittin sen? Evde mi gizlendin, yoksa havalara mı uçtun?

Divan, 2587:2

چون عهد دلم دیدی از عهد بگردیدی

چون مرغ بپریدی ای دوست کجا رفتی

Gönlümün ahdini duydun, gördün de ahdinden döndün, kuş gibi uçtun; ey dost, nerelere gittin sen?

Divan, 2587:3

در روح نظر کردی چون روح سفر کردی

از خلق حذر کردی وز خلق جدا رفتی

Canıma baktın da can gibi yollara düştün; halktan çekindin de ayrıldın gittin.

Divan, 2587:4

رفتی تو بدین زودی تو باد صبا بودی

مانندهٔ بوی گل با باد صبا رفتی

Bu çabuklukla tezce gittin, zaten de seher yeliydin sen, gül kokusu gibi seher yeliyle estin gittin.

Divan, 2587:5

نی باد صبا بودی نی مرغ هوا بودی

از نور خدا بودی در نور خدا رفتی

Hayır, sen ne seher yeliydin, ne havalarda uçan kuştun; Tanrı nurundan gelmiştin, gene Tanrı nuruna gittin.

Divan, 2587:6

ای خواجه این خانه چون شمع در این خانه

وز ننگ چنین خانه بر سقف سما رفتی

Ey bu evin sahibi, ey bu eve mum kesilen, ışık olan; böyle bir evden utandın, sıkıldın da gök kubbeye vurdun, yücelere ağdın gittin.

گر شمس و قمر خواهی نک شمس و قمر باری

ور صبح و سحر خواهی نک صبح و سحر باری

Ay istiyorsan, Güneş istiyorsan işte buracıkta Ay, buracıkta Güneş. Yok, sabah olmasını, seher çağının gelmesini diliyorsan işte buracıkta seher çağı.

Divan, 2593:2

ای یوسف کنعانی وی جان سلیمانی

گر تاج و کمر خواهی نک تاج و کمر باری

Ey Ken’an Yusuf’u, ey Süleyman’ın canı, taç, kemer istiyorsan işte buracıkta taç, buracıkta kemer.

Divan, 2593:3

ای حمزه آهنگی وی رستم هر جنگی

گر تیغ و سپر خواهی نک تیغ و سپر باری

Ey savaşların Hamza’sı, cenklerin Rüstem’i, kılıç, kalkan istiyorsan işte buracıkta kılıç, buracıkta kalkan.

Divan, 2593:4

ای بلبل پوینده وی طوطی گوینده

گر قند و شکر خواهی نک قند و شکر باری

Ey güzel kokular koklayan bülbül, ey tatlı sözler söyleyen dudu, bal mı istiyorsun, şeker mi istiyorsun; işte buracıkta bal, buracıkta şeker.

Divan, 2593:5

ای دشمن عقل و هش وی عاشق عاشق کش

گر زیر و زبر خواهی نک زیر و زبر باری

Ey aklın fikrin düşmanı, ey âşık öldüren âşık, altüst olmak mı istiyorsun, işte buracıkta altüst.

Divan, 2593:6

ای جان تماشاجو موسی تجلی جو

گر سمع و بصر خواهی نک سمع و بصر باری

Ey seyri seyranı arayan can, tecelliyi dileyen Mûsa, göz, kulak istiyorsan işte buracıkta göz, buracıkta kulak.

Divan, 2593:7

ای دیو پر از کینه وی دشمن دیرینه

گر فتنه و شر خواهی نک فتنه و شر باری

Ey gönlü kinle dopdolu Şeytan, ey eski düşman, fitne mi istiyorsun, şer mi; işte buracıkta fitne, buracıkta şer.

Divan, 2593:8

خاموش مگو چندین برخیز سفر بگزین

گر یار سفر خواهی نک یار سفر باری

Sus, bu kadar söyleme, kalk, yola düş; yol arkadaşı istiyorsan işte buracıkta yol arkadaşı.

Divan, 2593:9

شمس الحق تبریزی از حسن و دلاویزی

گر خسته جگر خواهی نک خسته جگر باری

Ey Tebrizli Tanrı Şems’i, gönüller alan güzelliğine karşı bir ciğerinden vurulmuş mu istiyorsun, işte buracıkta ciğerinden vurulmuş âşık.

Divan, 2614:1

ما می‌نرویم ای جان زین خانه دگر جایی

یا رب چه خوش است این جا هر لحظه تماشایی

Canım efendim, biz, bu evden başka bir yere gitmiyoruz; yarabbi, burda her an seyre seyrana dalmak ne de hoş.

Divan, 2614:2

هر گوشه یکی باغی هر کنج یکی لاغی

بی‌ولوله زاغی بی‌گرگ جگرخایی

Her bucakta bir bağ, bir bahçe; her köşede bir alay, bir lâtife; hem de ne bir karga, kuzgun sesi var, ne ciğerler yiyen kurt kaygısı.

Divan, 2614:3

افکند خبر دشمن در شهر اراجیفی

کو عزم سفر دارد از بیم تقاضایی

Düşman, bir işin, bir şeyin korkusundan sefere çıkmayı kuruyor diye şehre bir uydurma haberdir saldı.

Divan, 2614:4

از رشک همی‌گوید والله که دروغ است آن

بی‌جان کی رود جایی بی‌سر کی نهد پایی

Gayretinden vallahi diyor, bu haber yalan; cansız, kim bir yere gidebilir; başsız, kim bir adım atabilir?

Divan, 2614:5

من زیر فلک چون او ماهی ز کجا یابم

او هر طرفی یابد شوریده و شیدایی

Gök kubbenin altında nerde bulacağım onun gibi bir Ay? Fakat o her yanda bir deli divane bulur.

Divan, 2614:6

مه گرد درت گردد زیرا که کجا یابد

چو چشم تو خماری چون روی تو صحرایی

Ay, kapının çevresinde, izinin tozunu tavaf etmede; çünkü gözün gibi mahmurluk veren bir gözü, yüzün gibi feyzli bir ovayı nerden bulacak?

Divan, 2614:7

این عشق اگر چه او پاک است ز هر صورت

در عشق پدید آید هر یوسف زیبایی

Şu aşk yok mu? Gerçi her çeşit şekilden arıdır amma her güzel Yusuf da aşktan meydana gelir.

Divan, 2614:8

بی‌عشق نه یوسف را اخوان چو سگی دیدند

وز عشق پدر دیدش زیبا و مطرایی

Aşkları olmadığı için kardeşleri Yusuf'u bir köpek gibi görmediler mi? Halbuki babası, aşk yüzünden onu, ne de güzel, ne de alımlı gördü.

Divan, 2614:9

گر نام سفر گویم بشکن تو دهانم را

دوزخ کی رود آخر از جنت مأوایی

Yolculuğun adını anarsam vur ağzıma benim, kır dişlerimi; selâmet yurdu cennetten kim çıkar da cehenneme gider?

Divan, 2614:10

من بی‌سر و پا گشتم خوش غرقه این دریا

بی‌پای همی‌گردم چون کشتی دریایی

Ben başsız-ayaksız bir hale geldim, bir güzelce şu denize gark oldum gitti; denizdeki gemi gibi ayağım olmadığı halde gezip durmadayım.

Divan, 2614:11

از در اگرم رانی آیم ز ره روزن

چون ذره به زیر آیم در رقص ز بالایی

Kapıdan sürersen pencereden girerim içeriye, zerre gibi oynaya oynaya yücelerden aşağılara inerim.

Divan, 2614:12

چون ذره رسن سازم از نور و رسن بازم

در روزن این خانه در گردش سودایی

Bu evin penceresinde sevdalara dalıp döner dururum; zerre gibi ışıktan bir ip edinirim, o iple oynamaya koyulurum.

Divan, 2614:13

بنشین که در این مجلس لاغر نشود عیسی

برگو که در این دولت تیره نشود رایی

Otur, bu mecliste zevk, işret hiçbir zaman arıklaşmaz; söyle, bu devlet sayesinde hiçbir rey kararmaz.

Divan, 2614:14

بربند دهان برگو در گنبد سر خود

تا ناله در آن گنبد یابی تو مثنایی

Ağzını yumarak, sırrının kubbesi altında söylemen daha da iyi, çünkü bu kubbede sesini iki kat artmış olarak duyarsın.

Divan, 2614:15

شمس الحق تبریزی از لطف صفات خود

از حرف همی‌گردد این نکته مصفایی

Tebrizli Tanrı Şems’i, huylarındaki lûtuf yüzünden bu nükteyi daima harflerden arıtıp durmadadır.

Divan, 2653:1

گر این سلطان ما را بنده باشی

همه گریند و تو در خنده باشی

Bu sultanımıza kul olursan herkes ağlamaya koyulur, sen güler de gülersin.

Divan, 2653:2

وگر غم پر شود اطراف عالم

تو شاد و خرم و فرخنده باشی

Dünyanın her bucağı gam dolsa, sen kutlu, sevinçli bir hale gelirsin.

Divan, 2653:3

وگر چرخ و زمین از هم بدرد

ورای هر دو جانی زنده باشی

Gökyüzüyle yeryüzü darmadağın olsa, yansa yıkılsa her ikisinin ötesinde gene de yaşarsın.

Divan, 2653:4

به هفتم چرخ نوبت پنج داری

چو خیمه شش جهت برکنده باشی

Altı yönün çadırı sökülse bile, yedinci kat gökte, günde beş kere nöbetin vurulur senin.

Divan, 2653:5

همه مشتاق دیدار تو باشند

تو صد پرده فروافکنده باشی

Her şey seni görmeyi özler; sense yüzlerce perdenin ardına girersin.

Divan, 2653:6

چو اندیشه به جاسوسی اسرار

درون سینه‌ها گردنده باشی

Düşünce gibi sırları araştırmak için gönüllerin içinde döner dolaşırsın.

Divan, 2653:7

دلا بر چشم خوبان چهره بگشا

که اندیشد که تو شرمنده باشی

A gönül, güzellerin yüzlerine bak; kim oluyor onlar ki onlardan utanasın sen?

Divan, 2653:8

بدیشان صدقه می‌ده چون هلالند

تو بدری از کجا گیرنده باشی

Onlara sadaka veredur, çünkü yeniaydır onlar, sense dolunaysın; kimden sadaka alacaksın sen?

Divan, 2653:9

اگر خالی شوی از خویش چون نی

چو نی پر از شکر آکنده باشی

Kamış gibi varlığından boşaldın mı şekerkamışına döner, şekerlerle dolarsın.

Divan, 2653:10

برو خرقه گرو کن در خرابات
چو سالوسان چرا در ژنده باشی

Gel, hırkanı meyhaneciye rehin ver; ne diye mürâîler gibi abaya, kebeye bürüneceksin?

Divan, 2653:11

به عشق شمس تبریزی بده جان

که تا چون عشق او پاینده باشی

Tebrizli Şems’in aşkıyla can ver de onun aşkı gibi ebedî ol, ölümsüzlüğe ulaş.

Divan, 2655:1

تو نقشی نقش بندان را چه دانی

تو شکلی پیکری جان را چه دانی

Nakkaşların nakşını, ressamların yaptıkları resmi nerden bileceksin sen? Sen bir şekilden ibaretsin, bir bedensin ancak; canı ne bileceksin sen?

Divan, 2655:2

تو خود می‌نشنوی بانگ دهل را

رموز سر پنهان را چه دانی

Zaten davul sesini duymazsın; gizli sırlardaki remizleri nerden bileceksin sen?

Divan, 2655:3

هنوز از کات کفرت خود خبر نیست

حقایق‌های ایمان را چه دانی

Küfrünün kef’inden bile haberin yok daha; imanın gerçeklerini nerden anlarsın sen?

Divan, 2655:4

هنوزت خار در پای است بنشین

تو سرسبزی بستان را چه دانی

Henüz ayağında diken var, otur; bağın bahçenin yeşilliğini nerden bileceksin sen.

Divan, 2655:5

تو نامی کرده‌ای این را و آن را

از این نگذشته‌ای آن را چه دانی

Şuna buna adlar takmadasın sen; bundan geçmeden onu nerden anlayacaksın sen?

Divan, 2655:6

چه صورت‌هاست مر بی‌صورتان را

تو صورت‌های ایشان را چه دانی

Şekilsizlerde ne şekiller var; onların şekillerini nerden bileceksin sen?

Divan, 2655:7

زنخ کم زن که اندر چاه نفسی

تو آن چاه زنخدان را چه دانی

Az çene oynat; çünkü nefis kuyusundasın; o çene topağındaki kuyudan ne anlarsın sen?

Divan, 2655:8

درخت سبز داند قدر باران

تو خشکی قدر باران را چه دانی

Yağmurun kadrini yeşil ağaç bilir; sen kurusun, yağmurun kadrini nerden bileceksin sen?

Divan, 2655:9

سیه کاری مکن با باز چون زاغ

تو باز چتر سلطان را چه دانی

Kara kuzgun gibi, doğana zulmetme; padişahın çadırındaki doğandan ne anlarsın sen?

Divan, 2655:10

سلیمانی نکردی در ره عشق

زبان جمله مرغان را چه دانی

Aşk yolunda Süleymanlık etmemişsin; bütün kuşların dillerini nerden bileceksin sen?

Divan, 2655:11

نگهبانی است حاضر بر تو سبحان

تو حیوانی نگهبان را چه دانی

Ayıplardan, kusurlardan arınmış Tanrı korur, görüp gözetir seni; fakat hayvansın sen, görüp gözeteni ne bileceksin?

Divan, 2655:12

تو را در چرخ آورده‌ست ماهی

تو ماه چرخ گردان را چه دانی

Seni bir ay dönüp oynamaya sokmuş; dönen gökyüzündeki Ay’ı nerden bileceksin sen?

Divan, 2655:13

تجلی کرد این دم شمس تبریز

تو دیوی نور رحمان را چه دانی

Şu solukta Tebrizli Şems göründü; fakat şeytansın, rahman ışığını ne bilirsin sen?

کجا شد عهد و پیمانی که کردی

کجا شد قول و سوگندی که خوردی

Ettiğin ahit, peyman ne oldu? Verdiğin söz, ettiğin yemin nerelere gitti?

Divan, 2661:2

نگفتی چرخ تا گردان بود گرد

از این سرگشته هرگز برنگردی

Gökyüzü döndükçe bu başı dönmüş âşıktan vazgeçmeyecektin hani; böyle dememiş miydin?

Divan, 2661:3

نگفتی تا بود خورشید دلگرم

نکاهد گرم ما را هیچ سردی

Dememiş miydin ki güneşin gönlü sıcak kaldıkça sıcaklığımıza bir soğukluk gelmez?

Divan, 2661:4

نگفتی یک دل و مردانه باشیم

به جان جمله مردان و بمردی

Bütün erlerin canlarına and olsun, erkekliğe and olsun ki gönlümüz bir kalacak, ercesine davranacağız dememiş miydin?

Divan, 2661:5

مرا گویی اگر من جور کردم

بدان کردم که پیش از من تو کردی

Bana diyorsun ki: Cevrettiysem, sen daha önce cevrettin de ondan ettim ben.

Divan, 2661:6

چرا شاید که با چون من گدایی

چو تو شاهنشهی گیرد نبردی

Benim gibi bir yoksulla senin gibi bir padişahlar padişahının inada kalkışması yakışık alır mı?

Divan, 2661:7

میان ما و تو سرکنگبین است

ز من سرکه ز تو شکرنوردی

Seninle ben, balla sirkeye benzeriz; benden sirkelik, senden de tatlar veriş.

Divan, 2661:8

چو من سرکه فروشم پس تو شکر

بیفزا چون به شیرینی تو فردی

Ben sirke satsam da sen şeker ver, tadını artırdıkça artır; eşin, benzerin yok, teksin sen.

Divan, 2661:9

منم خاک و چو خاکی باد یابد

تو عذرش نه مگویش گرد کردی

Ben toprağım, yelle tozarsam mazur gör, ne diye tozdun deme.

Divan, 2661:10

نباشد راه را عار از چو من گرد

که زر را عار نبود رنگ زردی

Benim gibi bir tozdan yola bir ayıp gelmez; renginin sarı oluşundan arlanmaz altın.

Divan, 2661:11

شهاب آتش ما زنده بادا

چو القاب شهاب سهروردی

Şihâbeddin Sühreverdî’nin lâkapları gibi bizim ateşimizin şihabı da durdukça dursun.

Divan, 2670:1

خوشی آخر بگو ای یار چونی

از این ایام ناهموار چونی

Sonucu, hoş musun a sevgili, nicesin? Şu düzgün gitmeyen günlerle nasılsın, ne âlemdesin?

Divan, 2670:2

به روز و شب مرا اندیشه توست

کز این روز و شب خون خوار چونی

Gece gündüz düşüncem sensin benim; şu kanlar içen geceyle gündüz yüzünden nasılsın sen?

Divan, 2670:3

از این آتش که در عالم فتاده‌ست

ز دود لشکر تاتار چونی

Tatar askerinin dünyaya saldığı şu ateşin dumanından nicesin, nasılsın?

Divan, 2670:4

در این دریا و تاریکی و صد موج

تو اندر کشتی پربار چونی

Şu denizde, şu karanlıkta, yüzlerce dalgalar arasında, yükle dolu gemide ne âlemdesin?

Divan, 2670:5

منم بیمار و تو ما را طبیبی

بپرس آخر که ای بیمار چونی

Hasta benim, bize hekimsin sen; sonucu sor beni; a hasta, nasılsın de.

Divan, 2670:6

منت پرسم اگر تو می‌نپرسی

که ای شیرین شیرین کار چونی

Sen beni sormazsan ben sorayım seni: A işi gücü tatlı, tatlı güzel, nasılsın?

وجودی بین که بی‌چون و چگونه‌ست

دلا دیگر مگو بسیار چونی

Neliksiz-niteliksiz varlığı gör a gönül; artık çok çok nicesin, nasılsın deme.

Divan, 2670:8

بگو در گوش شمس الدین تبریز

که ای خورشید خوب اسرار چونی

Tebrizli Şemseddin’in kulağına söyle, a sırları güzel güneş de, nasılsın?

Divan, 2673:1

سؤالی دارم ای خواجه خدایی

که امروز این چنین شیرین چرایی

Hocam, bir sorum var, Allah için olsun, doğru söyle. Bugün neden bu kadar tatlısın, bu kadar güzelsin sen?

Divan, 2673:2

کی باشد مه که گویم ماه رویی

کی باشد جان که گویم جان فزایی

Ay da nedir ki ay yüzlüsün diyeyim; can da kim oluyor ki cana canlar katıyorsun diyeyim.

Divan, 2673:3

مثالی لایق آن روی خوبت

بسی شب‌ها ز حق کردم گدایی

O güzel yüzüne lâyık bir örnek bulmak için çok geceler yalvardım, yakardım Tanrı’ya.

Divan, 2673:4

رها کن این همه با ما تو چونی

تو جانی و به چونی درنیایی

Bırak bütün bunları, nasılsın bizimle? Cansın sen, neliğe-niteliğe sığmazsın ki.

Divan, 2673:5

تو صدساله ره از چونی گذشتی

میان موج‌های کبریایی

Nelikten-nitelikten yüz yıl ileri gittin; ululuk dalgaları arasındasın sen.

Divan, 2673:6

هوای خویشتن را سر بریدی

ز میل نفس خود کردی جدایی

Hevânın, hevesinin başını kestin; nefsinin isteğinden ayrıldın gittin.

Divan, 2673:7

همه میل دل معشوق گشتی

به تسلیم و رضا و مرتضایی

Baştan başa sevgilinin gönül dileği kesildin; ona teslim oldun, her şeyine rıza gösterdin, onun razılığını kazandın.

Divan, 2673:8

از این هم درگذشتم چونی ای جان

که این دم رستخیز سحرهایی

Bundan da geçtim; nasılsın a benim canım? Çünkü şu anda büyülerle kıyamet kesildin sen.

Divan, 2673:9

همی‌پیچی به صد گون چشم ما را

به صد صورت جهان را می‌نمایی

Yüzlerce çeşit gözlerimizi bağlıyorsun bizim; dünyaya yüzlerce şekilde görünüyorsun.

Divan, 2673:10

زمانی صورت زندان و چاهی

زمانی گلستان و دلربایی

Bir zaman zindan görünüyorsun, kuyu oluyorsun; bir zaman gül bahçesi kesiliyorsun, gönüller alan bir güzel oluyorsun.

همان یک چیز را گه مار سازی

گهی بخشی درختی و عصایی

Yılan yaptığın o şey yok mu? Ona ağaçlık bağışlarsın, sopa yaparsın onu.

Divan, 2673:12

به دست توست بوقلمون همه چیز

ز انسان و ز حیوان و نمایی

Elinde her şey tıpkı bukalemundur; insan da böyledir, hayvan da, nebat da.

Divan, 2673:13

گهی نیل است و گاهی خون بسته

گهی لیل است و گه صبح ضیایی

Gâh Nil’dir, gâh pıhtılaşmış kan; gâh gecedir, gâh aydın gün.

بدین خوف و رجاها منعقد شد

که از هر ضد ضد بر می‌گشایی

Her şey şu korkuyla ümide bağlandı; her zıttan onun zıddını açar dökersin sen.

Divan, 2673:15

سؤالی چند دارم از تو حل کن

که مشکل‌های ما را مرتجایی

Birkaç sorum var sana; çöz onları; zorluklarımızda ümidimiz sende ancak.

Divan, 2673:16

سؤال اول آن است ای سخندان

که هم اول هم آخر جان مایی

İlk soru bu, a söz bilen; çünkü önünde de, sonunda da canımızsın bizim.

Divan, 2673:17

چو اول هم تویی و آخر تویی هم

ز کی دانم وفا و بی‌وفایی

Mademki ön de sensin, son da sen; vefayı, vefasızlığı kimden bileyim ben?

Divan, 2673:18

دوم آن است ای آن کت دوم نیست

که رنج احولی را توتیایی

İkincisi şudur a kendisine bir ikinci olmayan: Şaşılığı gideren tutya değil misin yâni?

Divan, 2674:1

هلا ای آب حیوان از نوایی

همی‌گردان مرا چون آسیایی

Hadi a abıhayat, bir nağmeye başla da dönür değirmen gibi beni.

Divan, 2674:2

چنین می‌کن که تا بادا چنین باد

پریشان دل به جایی من به جایی

Böyle bir işe giriş, oldukça da hep böyle olsun; gönül bir yerde darmadağın, ben bir yerde.

Divan, 2674:3

نجنبد شاخ و برگی جز به بادی

نپرد برگ که بی‌کهربایی

Dal, yaprak yel olmadıkça oynamaz; saman çöpü kehribar olmadıkça uçmaz.

Divan, 2674:4

چو کاهی جز به بادی می‌نجنبد

کجا جنبد جهانی بی‌هوایی

Saman çöpü bile yel esmedikçe hareket etmezse, koca bir dünya nasıl olur da bir yel esmeden oynar yerinden?

Divan, 2674:5

همه اجزای عالم عاشقانند

و هر جزو جهان مست لقایی

Dünyanın her parçası âşıktır; her parçası bir buluşma sarhoşudur.

Divan, 2674:6

ولیک اسرار خود با تو نگویند

نشاید گفت سر جز با سزایی

Fakat sırlarını söylemezler sana; sır lâyık olandan başkasına söylenmez.

Divan, 2674:7

چراخواران چراشان هم چراخوار

ز کاسه و خوان شیرین کدخدایی

Onlar da ev sahibinin tatlı mı tatlı sofrasından, kâsesinden gıda yerler, gıdalanırlar.

Divan, 2674:8

نه موران با سلیمان راز گفتند

نه با داوود می‌زد که صدایی

Karıncalar Süleyman’a sır söylemediler mi, dağ Davud’la beraber seslenmedi mi?

Divan, 2674:9

اگر این آسمان عاشق نبودی

نبودی سینه او را صفایی

Şu gökyüzü âşık olmasaydı göğsü, gönlü böyle sâf, böyle temiz olmazdı.

Divan, 2674:10

وگر خورشید هم عاشق نبودی

نبودی در جمال او ضیایی

Güneş de âşık olmasaydı yüzünde bir ışık bulunmazdı.

Divan, 2674:11

زمین و کوه اگر نه عاشق اندی

نرستی از دل هر دو گیاهی

Yeryüzüyle dağ da âşık olmasalardı gönüllerinden bir ot bile bitmezdi.

Divan, 2674:12

اگر دریا ز عشق آگه نبودی

قراری داشتی آخر به جایی

Deniz aşkı anlamasaydı elbette bir yerde kararı olurdu.

Divan, 2674:13

تو عاشق باش تا عاشق شناسی

وفا کن تا ببینی باوفایی

Sen de âşık ol da âşıkı tanı; vefa et de vefa bul.

Divan, 2674:14

نپذرفت آسمان بار امانت

که عاشق بود و ترسید از خطایی

Gökyüzü emanet yükünü kabul etmedi; çünkü âşıktı, hata etmeden korktu.

Divan, 2707:1

کجایید ای شهیدان خدایی

بلاجویان دشت کربلایی

Nerdesiniz a Tanrı şehitleri, a Kerbelâ çölünün belâsını arayanlar?

Divan, 2707:2

کجایید ای سبک روحان عاشق

پرنده‌تر ز مرغان هوایی

Nerdesiniz a tez canlı âşıklar, a havadaki kuşlardan da daha tez uçanlar?

Divan, 2707:3

کجایید ای شهان آسمانی

بدانسته فلک را درگشایی

Nerdesiniz a gökyüzünün padişahları, a gök kapılarını açmayı bilenler?

Divan, 2707:4

کجایید ای ز جان و جا رهیده

کسی مر عقل را گوید کجایی

Nerdesiniz a candan da kurtulanlar, mekândan da? Akla, nerdesin diyen bulunabilir mi hiç?

Divan, 2707:5

کجایید ای در زندان شکسته

بداده وام داران را رهایی

Nerdesiniz a zindanın kapısını kıranlar, borçluları hapisten kurtaranlar?

Divan, 2707:6

کجایید ای در مخزن گشاده

کجایید ای نوای بی‌نوایی

Nerdesiniz a hazinenin kapısını açanlar, nerdesiniz a yoksulun varı yoğu olanlar?

Divan, 2707:7

در آن بحرید کاین عالم کف او است

زمانی بیش دارید آشنایی

O denizdesiniz ki şu âlem, köpüğüdür o denizin; yüzmeyi çok önceden bilirsiniz zaten.

Divan, 2707:8

کف دریاست صورت‌های عالم

ز کف بگذر اگر اهل صفایی

Dünyadaki şekiller, o denizin köpükleridir; tertemiz kişilerdensen geç köpükten, geç.

Divan, 2707:9

دلم کف کرد کاین نقش سخن شد

بهل نقش و به دل رو گر ز مایی

Gönlüm coştu, köpürdü de şu söz şekli meydana çıktı işte; bizdensen şekli bırak, gönüle yürümeye bak.

Divan, 2707:10

برآ ای شمس تبریزی ز مشرق

که اصل اصل اصل هر ضیایی

A Tebrizli Şems, doğ doğudan; çünkü her ışığın aslının aslına asılsın sen.

Divan, 2709:1

دلاراما چنین زیبا چرایی

چنین چست و چنین رعنا چرایی

A gönlümü bezeyen güzel, neden böyle güzelsin, neden bu kadar çeviksin, niçin bu derecede alımlısın?

Divan, 2709:2

گرفتم من که جانی و جهانی

چنین جان و جهان آرا چرایی

Tutayım cansın, cihansın; fakat neden bu kadar canı, cihanı bezemedesin?

Divan, 2709:3

گرفتم من که الیاسی و خضری

چو آب خضر عمرافزا چرایی

Tutayım Hızır’sın, İlyas’sın; ne diye Hızır’ın abıhayatı gibi ömre ömürler katmadasın?

Divan, 2709:4

گرفتم من که دنیایی و دینی

چو دنیا مایه سودا چرایی

Tutayım dünyasın, dinsin; ne diye dünya gibi aşk mayasısın sen?

Divan, 2709:5

گرفتم گنج قارونی به خوبی

چو موسی با ید بیضا چرایی

Tutayım güzellikte Karun’un definesisin, hazinesisin; neden Mûsa gibi bir de parıl parıl parlayan elin var?

Divan, 2709:6

ز رشکت دوست خون دوست ریزد

بدین حد شنگ و سرغوغا چرایی

Seni kıskanır da dost dostunun kanını döker; neden bu kadar şuhsun, neden bu derece kavgacısın?

Divan, 2709:7

چو نور تو گرفت از قاف تا قاف

نهان از دیده چون عنقا چرایی

Işığın kaf’tan kaf’a her yeri tutmuş; böyleyken nasıl oluyor da Zümrüdüanka gibi gözlerden gizleniyorsun?

Divan, 2709:8

ندارد هیچ حلوا طبع صهبا

تو هم حلوا و هم صهبا چرایی

Şarabın tabiatında tatlılık yoktur; halbuki sen nasıl oluyor da hem şarap oluyorsun, hem helvasın?

Divan, 2709:9

ز عشق گفت تو با خود بجنگم

که پیش چون ویی گویا چرایی

Onun gibi birisinin önünde neden söz söylüyorsun derim de senin söylemeni özlerim,
kendi kendimle savaşa girişirim.

Divan, 2724:1

روز ار دو هزار بار می‌آیی

هر بار چو جان به کار می‌آیی

Günde iki bin defa gelsen, her defasında da can gibi bir işe gelirsin sen.

Divan, 2724:2

از بهر حیات و زنده کردن تو

در عالم چون بهار می‌آیی

Yaşayışı tazelemek için dünyaya bahar gibi geliyorsun.

Divan, 2724:3

عشاق همه شدند حلوایی

چون شکر قندوار می‌آیی

Şekerler, ballar gibi geliyorsun da bu yüzden âşıkların hepsi de helvaya düştü.

Divan, 2724:4

می درده و اختیار ما بستان

کز مجلس اختیار می‌آیی

Şarap sun, irâdemizi al elimizden; çünkü zaten tüm irâde meclisinden geliyorsun sen.

Divan, 2724:5

از خلق جهان کناره می‌گیرد

آن را که تو در کنار می‌آیی

Senin kucakladığın kişi, dünya halkını bırakır, bir yana çekilir gider.

Divan, 2724:6

خاموش به حضرت تو اولیتر

کز حضرت کردگار می‌آیی

Tapında susmak daha doğrudur; çünkü yaratanın tapısından geliyorsun sen.

Divan, 2724:7

دیدیم تو را ز دست ما رفتیم

کز عالم پایدار می‌آیی

Seni gördük, elden çıktık; çünkü oturamaklı bir âlemden geliyorsun sen.

Divan, 2724:8

ای مرغ ز طاق عرش می‌پری

وی شیر ز مرغزار می‌آیی

A kuş, Arş’ın kemerinden uçup gelmedesin; a arslan, çayırlıktan çimenlikten geliyorsun sen.

Divan, 2724:9

ای بحر محیط سخت می‌جوشی

وی موج چه بی‌قرار می‌آیی

A her yanı kaplamış deniz; ne de yaman coşuyorsun; a dalga, ne de kararsız geliyorsun sen.

Divan, 2728:1

باغ است و بهار و سرو عالی

ما می‌نرویم از این حوالی

Bağ bahçe, bahar, yüce, usûl boylu selvi… Biz burayı bırakıp bir yerlere gitmeyiz.

Divan, 2728:2

بگشای نقاب و در فروبند

ماییم و تویی و خانه خالی

Yüzündeki örtüyü aç, kapıyı ört; biz varız, bir de sen varsın, evde kimsecikler yok.

Divan, 2728:3

امروز حریف خاص عشقیم

برداشته جام لاابالی

Bugün aşkın tam eşiyiz dostuyuz; hiçbir şeye umursamadan kadehi kaldırmış.

Divan, 2728:4

ای مطرب خوش نوای خوش نی

باید که عظیم خوش بنالی

A güzel sesli, güzel neyli çalgıcı, pek büyük, pek hoş bir feryat etmen gerek.

Divan, 2728:5

ای ساقی شادکام خوش حال

پیش آر شراب را تو حالی

A neşeli, muradına ermiş, hoş halli sâkî, hemencecik şarap sun bize.

Divan, 2728:6

تا خوش بخوریم و خوش بخسبیم

در سایه لطف لایزالی

Sun da bir hoşça içelim; sonra da zevâlsiz gölgede rahatça yatıp uyuyalım.

Divan, 2728:7

خوردی نه ز راه حلق و اشکم

خوابی نه نتیجه لیالی

Bir içiş ki boğaz, karın yoluyla değil; bir uyku ki gecelerin sonucu değil.

Divan, 2728:8

ای دل خواهم که آن قدح را

بر دیده و چشم خود بمالی

A gönül, o kadehi yüzüne, gözüne sür; bunu istiyorum ben.

Divan, 2728:9

چون نیست شوی تمام در می

آن ساعت هست بر کمالی

Şarapta tamamıyla yok oldun mu, o anda tam olgunluğa ulaşırsın.

Divan, 2728:10

پاینده شوی از آن سقاهم

بی مرگ و فنا و انتقالی

“Rableri suvarır” şarabıyla ölümden, yok olmadan, göçmeden kurtulursun, ebediliğe erersin.

Divan, 2728:11

دزدی بگذار و خوش همی‌رو

ایمن ز شکنجه‌های والی

Hırsızlığı bırak da valinin işkencelerinden emin bir halde güzelce yürü.

Divan, 2728:12

گویی بنما که ایمنی کو

رو رو که هنوز در سؤالی

Diyorsun ki: Göster, nerde eminlik yer? Yürü, yürü, henüz sorular sormadasın sen.

Divan, 2728:13

ای روز بدین خوشی چه روزی

ای روز به از هزار سالی

A gün, bu güzellikle hangi günsün, ne çeşit günsün sen? A gün, binlerce yıldan da güzelsin sen.

Divan, 2728:14

ای جمله روزها غلامت

ایشان هجرند و تو وصالی

A gün, bütün günler kul köle olsun sana; onlar ayrılıktır, sensin vuslat.

Divan, 2728:15

ای روز جمال تو کی بیند

ای روز عظیم باجمالی

A gün, senin yüzünü kim görebilir? A gün, pek büyük bir güzelliğin var.

Divan, 2728:16

هم خود بینی جمال خود را

و آن چشم که گوش او بمالی

Kendi güzelliğini, kendi yüzünü gene sen görebilirsin; hem de kulağını burduğun gözle.

Divan, 2728:17

ای روز نه روز آفتابی

تو روز ز نور ذوالجلالی

A gün, gündüzden meydana gelen gün değilsin sen; ululuk ıssı Tanrı’nın nurundan meydana gelen günsün sen.

Divan, 2728:18

خورشید کند سجود هر شام

می‌خواهد از مهت هلالی

Güneş her akşam secde eder de Ay’ından ululuk ister.

Divan, 2728:19

ای روز میان روز پنهان

ای روز مقیم لایزالی

A günler içinde gizli gün, a zevâlsizlik mülkünde konaklamış gün.

ای روزی روزها و شب‌ها

ای لطف جنوبی و شمالی

A günlerin, gecelerin rızkı; a kuzeyin, güneyin lûtfu.

Divan, 2728:21

خامش کنم از کمال گفتن

زیرا تو ورای هر کمالی

Olgun sözlerden de susayım, vazgeçeyim; çünkü sen her olgunluğun ilerisindesin.

Divan, 2728:22

پیدا نشوی به قال زیرا

تو پیداتر ز قیل و قالی

Olgunluğun sözle belirmez; sözden, sesten de daha açık olarak meydandasın sen.

Divan, 2728:23

از قال شـود خیال پیدا

تو فوق توهم و خیالی

Sözden hayal belirir; halbuki sen vehimden de yücesin, hayalden de yüce.

Divan, 2728:24

و آن وهم و خیال تشنه توست

ای داده تو آب را زلالی

O vehim, o hayal, sana susamıştır a suya arılık duruluk, tat veren.

Divan, 2728:25

این هر دو در آب جان دهن خشک

در عالم پر ز خویش خالی

Vehim de, hayal de, ikisi de can suyuna dalmış; fakat hem seninle dopdolu, hem sensiz olan şu âlemde ikisinin de ağzı kupkuru.

Divan, 2728:26

باقی غزل ورای پرده

محجوب ز تو که در ملالی

Gazelin öte yanı perdenin ardında; senden gizli; çünkü usandın artık.

Divan, 2729:1

با این همه مهر و مهربانی

دل می‌دهدت که خشم رانی

Bunca sevginle, bunca merhametinle beraber gene de öfkelisin; fakat gönül vermişim sana ben.

Divan, 2729:2

وین جمله شیشه خانه‌ها را

درهم شکنی به لن ترانی

Bütün bu sırçalar yurdunu, “Beni hiç mi hiç göremezsin” diye birbirine vurmuş, kırmış geçirmişsin.

Divan, 2729:3

در زلزله است دار دنیا

کز خانه تو رخت می‌کشانی

Dünya yurdu depremler içinde; çünkü varını yoğunu evden taşıyorsun sen.

Divan, 2729:4

نالان تو صد هزار رنجور

بی تو نزیند هین تو دانی

Yüz binlerce hasta senin yüzünden ağlıyor; sensiz yaşayamazlar, bunu sen de biliyorsun.

Divan, 2729:5

دنیا چو شب و تو آفتابی

خلقان همه صورت و تو جانی

Dünya gece sanki; sense bir güneşsin; halk tamamıyla şekilden, kalıptan ibaret, sensin can.

Divan, 2729:6

هر چند که غافلند از جان

در مکسبه و غم امانی

Geçim derdine düşmüşlerdir de candan haberleri yoktur amma,

Divan, 2729:7

اما چون جان ز جا بجنبد

آغاز کنند نوحه خوانی

Can, yerinden kımıldadı mı, feryada, figana başlarlar.

Divan, 2729:8

خورشید چو در کسوف آید

نی عیش بود نه شادمانی

Güneş tutuldu mu, ne zevk kalır, ne neşe.

Divan, 2729:9

تا هست از او به یاد نارند

ای وای چو او شود نهانی

O varken, kimsecikler hatırlamaz bile onu; fakat gizlendi mi, eyvahlar olsun.

Divan, 2729:10

ای رونق رزم و جان بازار

شیرینی خانه و دکانی

A savaşın parlaklığı, pazarın canı; evin, dükkânın tadı tuzu.

Divan, 2729:11

خاموش که گفت و گو حجابند

از بحر معلق معانی

Sus; dedikodu, muallâkta duran anlamlar denizine perdedir.

Divan, 2730:1

آورد خبر شکرستایی

کز مصر رسید کاروانی

Bir şeker alıcısı, Mısır’dan kervan geldi diye haber verdi.

صد اشتر جمله شکر و قند

یا رب چه لطیف ارمغانی

Yüz deve, hepsi de şekerkamışı yüklü; yarabbi, ne de güzel armağan.

Divan, 2730:3

در نیم شبی رسید شمعی

در قالب مرده رفت جانی

Gece yarısı bir mum geldi çattı; ölünün bedenine can geldi.

Divan, 2730:4

گفتم که بگو سخن گشاده

گفتا که رسید آن فلانی

Dedim ki: Açık söyle; filân geldi, filân dedi.

Divan, 2730:5

دل از سبکی ز جای برجست

بنهاد ز عقل نردبانی

Gönül çeviklikle yerinden sıçradı; akıldan bir merdiven dayadı.

Divan, 2730:6

بر بام دوید از سر عشق

می‌جست از این خبر نشانی

Aşkla dama koştu; bu haberden bir iz arıyordu.

Divan, 2730:7

ناگاه بدید از سر بام

بیرون ز جهان ما جهانی

Ansızın dam başından, bizim dünyamızdan dışarı bir dünya gördü.

Divan, 2730:8

دریای محیط در سبویی

در صورت خاک آسمانی

Dünyayı kaplamış bir deniz, bir testinin içinde; toprak şeklinde bir gökyüzü.

Divan, 2730:9

بر بام نشسته پادشاهی

پوشیده لباس پاسبانی

Damda bir padişah oturmuş; bekçi elbisesi giyinmiş.

Divan, 2730:10

باغی و بهشت بی‌نهایت

در سینه مرد باغبانی

Bir bağ, bir bahçe, sonsuz bir cennet; hem de bahçıvanın gönlünde.

می‌گشت به سینه‌ها خیالش

می‌کرد ز شاه دل بیانی

Hayali gönüllerde dönüp dolaşıyor; gönül padişahını bildiriyor.

Divan, 2730:12

مگریز ز چشمم ای خیالش

تا تازه شود دلم زمانی

A hayali, gözümden kaçma da bir zamancağız gönlüm tazeleşsin.

Divan, 2730:13

شمس تبریز لامکان دید

برساخت ز لامکان مکانی

Tebrizli Şems, mekânsızlık âlemini gördü de o âlemde bir mekândır kurdu.

Divan, 2733:1

ای وصل تو آب زندگانی

تدبیر خلاص ما تو دانی

A vuslatı abıhayat olan dost; kurtuluşumuzun çaresini sen bilirsin ancak.

Divan, 2733:2

از دیده برون مشو که نوری

وز سینه جدا مشو که جانی

Gözden kaybolma, ışıksın sen; gönülden ayrılma, cansın sen.

Divan, 2733:3

آن دم که نهان شوی ز چشمم

می‌نالد جان من نهانی

Gözümden kaybolduğun zaman canım gizli gizli ağlar durur.

Divan, 2733:4

من خود چه کسم که وصل جویم

از لطف توم همی‌کشانی

Zaten kim oluyorum ben ki senin vuslatını arayayım, isteyeyim; lûtfediyorsun da sen çekip duruyorsun beni.

Divan, 2733:5

ای دل تو مرو سوی خرابات

هر چند قلندر جهانی

A gönül, her ne kadar dünya Kalender'isin amma gene de meyhaneye gitme.

Divan, 2733:6

کان جا همه پاکباز باشند

ترسم که تو کم زنی بمانی

Çünkü orda varını yoğunu oynayıp elinden çıkarmış erler vardır; korkarım, mızıkçılık edersin de kalakalırsın.

Divan, 2733:7

ور ز آنک روی مرو تو با خویش

درپوش نشان بی‌نشانی

Gideceksen kendinde olarak gitme; izi belirmezlik elbisesini giyin de git.

Divan, 2733:8

مانند سپر مپوش سینه

گر عاشق تیر آن کمانی

O yayın okuna âşıksan kalkan gibi göğsünü örtme.

Divan, 2733:9

پرسید یکی که عاشقی چیست

گفتم که مپرس از این معانی

Birisi, âşıklık nedir diye sordu; dedim ki: Şu anlamları sorma.

Divan, 2733:10

آنگه که چو من شوی ببینی

آنگه که بخواندت به خوانی

Benim gibi olunca görürsün; seni çağırdılar mı sen de çağırmaya başlarsın.

Divan, 2733:11

مردانه درآ چو شیرمردی

دل را چو زنان چه می‌طپانی

Ercesine gir içeriye, arslan gibi ersin sen; ne diye kadınlar gibi yüreğini oynatıp duruyorsun?

Divan, 2733:12

ای از رخ گلرخان غیبت

گشته رخ سرخ زعفرانی

A gayb âlemine mensup gül yanaklarından al al yüzümün safran gibi sararıp solduğu güzel.

Divan, 2733:13

ای از هوس بهار حسنت

در هر نفسم دم خزانی

A güzelliğinin baharı hevesine düşüp de her solukta benden güz yelleri estiren dilber.

Divan, 2733:14

ای آنک تو باغ و بوستان را

از جور خزان همی‌رهانی

A bağı bahçeyi güz mevsiminin cevrinden, cefasından kurtaran.

Divan, 2733:15

ای داده تو گوشت پاره‌ای را

در گفت و شنود ترجمانی

Söylemede, dinlemede, bir et parçasına tercümanlık ödevini vermişsin sen.

Divan, 2733:16

ای داده زبان انبیا را

با سر قدیم همزبانی

Peygamberlerin dillerine evveline evvel olmayan sırla dildeşlik vermişsin sen.

Divan, 2733:17

ای داده روان اولیا را

در مرگ حیات جاودانی

Erenlerin canlarına ölümde ölümsüz yaşayış vermişsin sen.

Divan, 2733:18

ای داده تو عقل بدگمان را

بر بام دماغ پاسبانی

Kötü sanışlı akla baş damında bekçilik hizmetini vermişsin sen.

Divan, 2733:19

ای آنک تو هر شبی ز خلقان

این پنج چراغ می‌ستانی

Gül yüzlülerin gözlerine mahmurluk, büyücülük, gönül alıcılık vermişsin sen.

Divan, 2733:20

ای داده تو چشم گلرخان را

مخموری و سحر و دلستانی

İki katre gönül kanına düşünce, tedbir, ince şeyleri anlama kabiliyetini vermişsin sen.

Divan, 2733:21

ای داده دو قطره خون دل را

اندیشه و فکر و خرده دانی

Aşka kudretinle erlik, erkeklik, pehlivanlık vermişsin sen.

Divan, 2733:22

ای داده تو عشق را به قدرت

مردی و نری و پهلوانی

Her gece halktan şu beş ışığı alırsın sen.

Divan, 2733:23

این بود نصیحت سنایی

جان باز چو طالب عیانی

Senâî’nin öğüdüydü bu: Apaçık görmeyi istiyorsan canınla oyna.

Divan, 2733:24

شمس تبریز نور محضی

زیرا که چراغ آسمانی

A Tebrizli Şems, baştan başa nurdan ibaretsin sen; çünkü gül bahçesinin ışığısın sen.

Divan, 2749:1

ای چشم و چراغ شهریاری

والله به خدا که آن تو داری

A padişahın gözü, ışığı; Allah’a and olsun, ne var sende, ne var?

Divan, 2749:2

شمعی که در آسمان نگنجد

از گوشه سینه‌ای برآری

Gönlünün köşesinde bir mum var ki göklere sığmaz.

Divan, 2749:3

خورشید به پیش نور آن شمع

یک ذره شود ز شرمساری

Güneş bile utanır da o mumun karşısında bir zerre olur.

Divan, 2749:4

وقت است که در وجود خاکی

آن تخم که گفته‌ای بکاری

Toprak vücuda o söylediğin tohumu, söz tohumunu ekmenin tam zamanı.

Divan, 2749:5

آخر چه شود کز آب حیوان

بر چهره زعفران بباری

Abıhayatı safranın yüzüne yağdırsan ne olur yâni?

Divan, 2749:6

تا لاله ستان عاشقان را

از گلبن حق به خنده آری

Yağdırsan da âşıkların lâleliklerini Tanrı gül fidanından güldürsen ne çıkar ki?

Divan, 2749:7

بر پشت فلک نهند پا را

چون تو سرشان دمی بخاری

Sen onların başlarını bir soluk kaşısan, onlar gökyüzünün üstüne ayak basarlar.

Divan, 2749:8

انگور وجود باده گردد

چون پای بر او نهی فشاری

Ayağını basar da ezersen varlık üzümü şarap olur gider.

Divan, 2749:9

مخدومی شمس حق تبریز

لطفی که هزار نوبهاری

A herkesin tapı kıldığı Tebrizli Tanrı Şems’i, öyle bir lûtufsun sen ki binlerce ilkbaharsın.

Divan, 2750:1

ای جان و جهان چه می‌گریزی

وی فخر شهان چه می‌گریزی

A dünyanın canı, ne diye kaçıyorsun? A padişahların övüncü, ne diye kaçıyorsun?

Divan, 2750:2

ما را به چه کار می‌فرستی

پنهان پنهان چه می‌گریزی

Bizi ne işe gönderiyor da sen gizli gizli kaçıyorsun?

Divan, 2750:3

چون تیر روی و بازآیی

این دم ز کمان چه می‌گریزی

Ok gibi gidiyor, sonra gene geliyorsun; şimdicek ne diye kaçıyorsun yaydan?

Divan, 2750:4

باری تو هزار گنج داری

زین نیم زیان چه می‌گریزی

Senin binlerce definen, hazinen var, şu yarı buçuk ziyandan ne diye kaçıyorsun?

Divan, 2750:5

ای که شکرت کران ندارد

بنشین به میان چه می‌گریزی

Şekerine son yok; otur bu arada, ne diye kaçıyorsun?

Divan, 2750:6

چون محرم هر شکر دهان است

از پیش دهان چه می‌گریزی

Her şekerin mahremi ağızdır; ne diye kaçıyorsun ağızdan?

Divan, 2750:7

ایمن ز امان توست عالم

ای امن امان چه می‌گریزی

Dünya senin yüzünden aman bulur; sen ne diye emniyetten, amandan kaçıyorsun?

عالم همه گرگ مردخوار است

ای دل ز شبان چه می‌گریزی

Dünya baştan başa adam yiyen kurttur; a gönül, ne diye kaçıyorsun çobandan?

Divan, 2750:9

خامش که زبان همه زیان است

تو سوی زبان چه می‌گریزی

Sus ki dil, baştan başa ziyandır; ne diye kaçıyorsun dile doğru?

Divan, 2775:1

مرغ دل پران مبا جز در هوای بیخودی

شمع جان تابان مبا جز در سرای بیخودی

Dilerim, can kuşu kendinden geçiş havasından başka bir havada uçmasın; can mumu kendinden geçiş sarayından başka bir yerde parlamasın, yanmasın.

Divan, 2775:2

آفتاب لطف حق بر عاشقان تابنده باد

تا بیفتد بر همه سایه همای بیخودی

Kendinden geçiş devlet kuşu her şeye, herkese gölge saldıkça, Tanrı lûtfunun güneşi âşıkların başında parıl parıl parlasın dursun.

Divan, 2775:3

گر هزاران دولت و نعمت ببیند عاشقی

ناید اندر چشم او الا بلای بیخودی

Âşık yüz binlerce devlete erişse, yüz binlerce nimete ulaşsa, gözüne bile girmez; o ancak kendinden geçiş belâsını ister.

بنگر اندر من که خود را در بلا افکنده‌ام

از حلاوت‌ها که دیدم در فنای بیخودی

Beni seyret de gör, kendinden geçiş yokluğunda öylesine tatlar, lezzetler buldum ki kendimi belâlara attım gitti.

Divan, 2775:5

جان و صد جان خود چه باشد گر کسی قربان کند

در هوای بیخودی و از برای بیخودی

Can nedir, yüzlerce can nedir ki kendinden geçiş havasıyla, kendinden geçmek için kurban etsin insan?

Divan, 2775:6

عاشقا کمتر نشین با مردم غمناک تو

تا غباری درنیفتد در صفای بیخودی

A âşık, gamlı adamlarla pek düşüp kalkma da kendinden geçiş havasına toz düşmesin.

Divan, 2775:7

باجفا شو با کسی کو عاشق هشیاری است

تا بیابی ذوق‌ها اندر وفای بیخودی

Kendinden geçiş vefasında zevkler bulmak istiyorsan kendine gelişe âşık olan kişiye cefa et.

Divan, 2775:8

بیخودی را چون بدانی سروری کاسد شود

ای سری و سروری‌ها خاک پای بیخودی

Kendinden geçmeyi bilir, anlarsan başlık, başbuğluk kesada varır; a kendinden geçiş, başlıklar da, başbuğluklar da ayağına toprak kesilsin.

Divan, 2775:9

خوش بود ظاهر شدن بر دشمنان بر تخت ملک

لیک آن‌ها هیچ نبود جان به جای بیخودی

Padişaha, padişahlığa düşman olanlara üst olmak, güzel bir şey; fakat bütün bunlar kendinden geçişin kan diyeti olamaz.

گر تو خواهی شمس تبریزی شود مهمان تو

خانه خالی کن ز خود ای کدخدای بیخودی

A kendinden geçiş ev sahibi, Tebrizli Şems’in sana konuk olmasını istiyorsan, evi kendinden, varlığından boşalt.

Divan, 2781:1

ساقیا بر خاک ما چون جرعه‌ها می‌ریختی

گر نمی‌جستی جنون ما چرا می‌ریختی

A sâkî, kadehimize yudum yudum şarap döküp duruyorsun; deli divane olmamızı istemiyorsan ne diye döküyorsun yâni?

Divan, 2781:2

ساقیا آن لطف کو کان روز همچون آفتاب

نور رقص انگیز را بر ذره‌ها می‌ریختی

A sâkî, hani o güneşe benzeyen günde her şeyi coşturup oynatan ışığı zerrelere döküyordun, nerde o lûtuf?

Divan, 2781:3

دست بر لب می‌نهی یعنی خمش من تن زدم

خود بگوید جرعه‌ها کان بهر ما می‌ریختی

Elini dudağına koyuyor, sus demek istiyorsun; sustum ben, fakat bizim için döküp durduğun o yudumcuklar söyleyip durmada.

Divan, 2781:4

ریختی خون جنید و گفت اخ هل من مزید

بایزیدی بردمید از هر کجا می‌ریختی

Cüneyd’in kanını döktün de o, oh dedi, vur, vur, daha yapacakların yok mu, fazlası yok mu bunun? O kanı nerelere damlattınsa ordan bir Bâyezîd bitirdin.

Divan, 2781:5

ز اولین جرعه که بر خاک آمد آدم روح یافت

جبرئیلی هست شد چون بر سما می‌ریختی

Yere damlayan ilk yudumda Âdem’in toprağı canlandı; göğe dökmeye başladın, bir Cebrâil var oldu.

Divan, 2781:6

می‌گزیدی صادقان را تا چو رحمت مست شد

از گزافه بر سزا و ناسزا می‌ریختی

Önce dökmek için gerçekleri seçiyordun, fakat merhamet sarhoş olunca rastgele lâyık olanlara da olmayanlara da dökmeye başladın.

Divan, 2781:7

می‌بدادی جان به نان و نان تو را درخورد نی

آب سقا می‌خریدی بر سقا می‌ریختی

Ekmek sana lâyık değil, fakat ekmeğe can veriyordun sen; sakanın suyunu satın almada, sakaya döküp saçmadaydın sen.

Divan, 2781:8

همچو موسی کآتشی بنمودیش وآن نور بود

در لباس آتشی نور و ضیا می‌ریختی

Hani Mûsa’ya bir ateştir göstermiştin, fakat nurdu o; ateş donunda ışık saçıyordun, aydınlık döküyordun sen.

Divan, 2781:9

روز جمعه کی بود روزی که در جمع توییم

جمع کردی آخر آن را که جدا می‌ریختی

Cuma günü, senin yanında toplanacağımız gün, ayrı ayrı şarap sunduklarını hep bir araya toplayacağın gün ne vakit gelecek?

Divan, 2781:10

درج بد بیگانه‌ای با آشنا در هر دمم

خون آن بیگانه را بر آشنا می‌ریختی

Her ânımda bir bildikle bir yabancı bir araya gelirdi de tutar, o yabancının kanını bildiğe saçardın.

Divan, 2781:11

ای دل آمد دلبری کاندر ملاقات خوشش

همچو گل در برگ ریزان از حیا می‌ریختی

A gönül, her güzelim buluşmada güz mevsiminde gülün yapraklarını döktüğü gibi utancından terler döktüğün o güzel çıkageldi işte.

Divan, 2781:12

آمد آن ماهی که چون ابر گران در فرقتش

اشک‌ها چون مشک‌ها بهر لقا می‌ریختی

Ayrılığıyla yağmur bulutu gibi ağladığın, tulumlar gibi gözyaşları döktüğün o Ay doğuverdi işte.

Divan, 2781:13

دلبرا دل را ببر در آب حیوان غوطه ده

آب حیوانی کز آن بر انبیا می‌ریختی

A güzelim, gönlünü al, götür, at abıhayata, dalgalarla haşır neşir olsun; at peygamberlere sunup durduğun abıhayata.

Divan, 2781:14

انبیا عامی بدندی گر نه از انعام خاص

بر مس هستی ایشان کیمیا می‌ریختی

Bakıra benzer varlıklarına kimyayı döküp saçmasaydın, bu özel lûtufta bulunmasaydın, peygamberler bile bayağı kişiler gibi kalakalırlardı.

Divan, 2781:15

این دعا را با دعای ناکسان مقرون مکن

کز برای ردشان آب دعا می‌ریختی

Bu duayı adam olmayanların duasına eş etme; hani onların dualarını kabul etmemek için dualarının yüzsuyunu döker, şerefini giderirdin, öyle yapma.

Divan, 2781:16

کوشش ما را منه پهلوی کوشش‌های عام

کز بقاشان می‌کشیدی در فنا می‌ریختی

Çalışıp çabalamamızı, bayağı kişilerin çalışıp çabalamalarının yanı başına koyma; çünkü onların çalışmalarını varlıktan çekip yokluğa atan, hiçe sayan da sensin.

Divan, 2786:1

آتشینا آب حیوان از کجا آورده‌ای

دانم این باری که الحق جان فزا آورده‌ای

A biteviye abıhayat getiren ateşli dilber, nerden de getirmişsin bu suyu? Gerçekten de bu sefer cana canlar katar bir su getirmişsin.

Divan, 2786:2

مشرق و مغرب بدرد همچو ابر از یک دگر

چون چنین خورشید از نور خدا آورده‌ای

Tanrı ışığından öyle bir güneş getirmişsin ki bulut gibi doğuyla batıyı kaplar; şimşek gibi her yanı deler, yırtar.

Divan, 2786:3

خیره گان روی خود را از ره و منزل مپرس

چون بر ایشان شعله‌های کبریا آورده‌ای

Seni görüp şaşıranlara, yüzüne dalıp kendinden geçenlere yolu, konağı sorma; çünkü sen onlara ululuk ışığının parıltılarıyla vurmuşsun, onları hayran edip gitmişsin.

Divan, 2786:4

احمقی باشد اگر جانی بمیرد بعد از این

چون چنین دریای جوشان از بقا آورده‌ای

Ölümsüzlük ilinden böylesine coşkun bir deniz getirdikten sonra bir can, tutar da ölürse ahmaklıktır doğrusu.

Divan, 2786:5

از قضا و از قدر مر عاشقان را خوف نیست

چون قدر را مست گشته با قضا آورده‌ای

Âşıklara kazadan, kaderden korku yok; çünkü sen kaderi sarhoş etmiş, kazaya uğratmışsın.

Divan, 2786:6

می‌نگنجد جان ما در پوست از شادی تو

کاین جمال جان فزا از بهر ما آورده‌ای

Canımız senin neşenle derisine sığmıyor, çünkü bu cana canlar katan güzelliği bizim için getirmişsin sen.

Divan, 2786:7

شمس تبریزی جفا کردی و دانم این قدر

کز میان هر جفایی صد وفا آورده‌ای

A Tebrizli Şems, cefalar ettin amma şu kadar biliyorum ben: Her cefa ile de yüzlerce vefalar ettin sen.

Divan, 2789:1

پیش شمع نور جان دل هست چون پروانه‌ای

در شعاع شمع جانان دل گرفته خانه‌ای

Can mumunun ışığına karşı gönül bir pervaneye benziyor; gönül, sevgilinin mumunun ışığında bir ev kurmuş, bir yurt edinmiş.

Divan, 2789:2

سرفرازی شیرگیری مست عشقی فتنه‌ای

نزد جانان هوشیاری نزد خود دیوانه‌ای

Bir yüceler yücesi, bir arslan avlayan, bir aşk sarhoşu, bir fitne; sevgilinin yanında ayık, aklı başında, kendisiyle kalınca bir deli divane.

Divan, 2789:3

خشم شکلی صلح جانی تلخ رویی شکری

من بدین خویشی ندیدم در جهان بیگانه‌ای

Görünüşte öfkeli, içten barışçı, acı yüzlü, fakat şeker mi şeker; bu kadar yakınlıkta bir yabancı görmedim dünyada.

Divan, 2789:4

با هزاران عقل بینا چون ببیند روی شمع

پر او در پای پیچد درفتد مستانه‌ای

Binlerce görgü sahibi akılla gene de mumun yüzünü gördü mü kanadı ayağına takılır, düşekalır sarhoş.

Divan, 2789:5

خرمن آتش گرفته صحن صحراهای عشق

گندم او آتشین و جان او پیمانه‌ای

Aşk ovalarının alanını ateş harmanı sarmış; buğdayı ateşten, canıysa bir kadeh ancak.

Divan, 2789:6

نور گیرد جمله عالم بر مثال کوه طور

گر بگویم بی‌حجاب از حال دل افسانه‌ای

Gönlümün halini örtüsüz, perdesiz söylesem bütün dünyayı Tur Dağı gibi nur kaplar.

Divan, 2789:7

شمع گویم یا نگاری دلبری جان پروری

محض روحی سروقدی کافری جانانه‌ای

Mum mu diyeyim, yoksa sevgili mi, dilber mi, cana canlar katan mı? Canın ta kendisisin, selvi boylusun, bir kâfirsin, bir sevgilisin sen.

Divan, 2789:8

پیش تختش پیرمردی پای کوبان مست وار

لیک او دریای علمی حاکمی فرزانه‌ای

Tahtının önünde ihtiyar biri, ayağını vura vura sarhoşça oynamada; fakat o, bilgi deryası, buyruğu yürür biri, bir akıllı fikirli er.

Divan, 2789:9

دامن دانش گرفته زیر دندان‌ها ولیک

کلبتین عشق نامانده در او دندانه‌ای

Bilginin eteğini dişleriyle tutmuş amma aşk kerpeteni de onda bir diş bile bırakmamış.

Divan, 2789:10

من ز نور پیر واله پیر در معشوق محو

او چو آیینه یکی رو من دوسر چون شانه‌ای

Ben, o ihtiyarın ışığına şaşkın, o, sevgilide yok olmuş gitmiş; onun ayna gibi bir yüzü var, benim tarak gibi iki başım.

Divan, 2789:11

پیر گشتم در جمال و فر آن پیر لطیف

من چو پروانه در او او را به من پروانه‌ای

O lâtif ihtiyarın güzellik ışığında kocaldım gitti; ben ona pervane kesildim âdeta, onunsa benden hiçbir pervası yok.

Divan, 2789:12

گفتم آخر ای به دانش اوستاد کائنات

در هنر اقلیم‌هایی لطف کن کاشانه‌ای

Sonucu, a bilgide kâinatın ustası dedim, hünerle lûtuf iklimlerini bir köşk haline getir, orda bir yurt kur.

Divan, 2789:13

گفت گویم من تو را ای دوربین بسته چشم

بشنو از من پند جانی محکمی پیرانه‌ای

A keskin gözlü, a ileriyi gören dedi bana, benden pîrce, sapasağlam bir can öğüdü duy.

Divan, 2789:14

دانش و دانا حکیم و حکمت و فرهنگ ما

غرقه بین تو در جمال گلرخی دردانه‌ای

Bilgiyi de, filozof bilgini de, filozofimizi, edebimizi, hünerimizi de bir gül yüzlü inci tanesinin önünde gark olmuş gör.

Divan, 2789:15

چون نگه کردم چه دیدم آفت جان و دلی

ای مسلمانان ز رحمت یاریی یارانه‌ای

Bir de baktım, ne göreyim: Bir can, bir gönül âfeti; a Müslümanlar, aman bir yardım, bir yardımcı bana.

Divan, 2789:16

این همه پوشیده گفتی آخر این را برگشا

از حسودان غم مخور تو شرح ده مردانه‌ای

Bütün bunları örtülü, kapalı söyledin, artık aç şunu; hasetçilerden gam yeme, mertçesine anlat:

Divan, 2789:17

شمس حق و دین تبریزی خداوندی کز او

گشت این پس مانده اندر عشق او پیشانه‌ای

Tebrizli Tanrı ve din Şems’i, öyle bir efendiler efendisidir ki bu sözün geri kalanı, aşkıyla önüne ön bulunmayacak bir yere geldi, dayandı.

Divan, 2796:1

ای که جان‌ها خاک پایت صورت اندیش آمدی

دست بر در نه درآ در خانه خویش آمدی

İzinin tozuna canlar feda olasıca güzel, bahaneler icat ederek gelmişsin, etme, elini uzat,
aç kapıyı, gir içeriye; kendi evine geldin sen.

Divan, 2796:2

نیست بر هستی شکستی گرد چون انگیختی

چون تو پس کردی جهان چونی چو واپیش آمدی

Yoku vara vurdun, bir tozdur kopardın; pek gizlendin sen, n’olurdu çıkagelseydin, görünseydin.

Divan, 2796:3

در دو عالم قاعده نیش است وآنگه ذوق نوش

تو ورای هر دو عالم نوش بی‌نیش آمدی

İki dünyada da yol yordam budur: Önce zahmet, cefa, sonra zevk, safâ; fakat sen iki âlemden de ötesin, zahmetsiz zevksin, acısız tatlısın sen.

Divan, 2796:4

خویش را ذوقی بود بیگانه را ذوق نوی

هم قدیمی هم نوی بیگانه و خویش آمدی

Bildiğin ayrı bir zevki vardır, yabancının ayrı bir zevki; sense hem önüne ön olmayansın, hem de yepyeni, hem bildiksin, hem yabancı.

Divan, 2796:5

بر دل و جان قلندر ریش و مرهم هر دو تو

فقر را ای نور مطلق مرهم و ریش آمدی

Kalenderin gönlüne yara da sensin, melhem de sen; a mutlak ışık, yokluğun yarası da sensin, melhemi de.

Divan, 2796:6

کیش هفتاد و دو ملت جمله قربان تواند

تا تو شاهنشاه باقربان و باکیش آمدی

A, padişahlar padişahı, sen okunla, yayınla çıkageldiğin andan beri yetmiş iki milletin de dini, mezhebi, sana feda olmuş gitmiştir.

Divan, 2796:7

ای که بر خوان فلک با ماه همکاسه شدی

ماه را یک لقمه کردی کآفتابیش آمدی

A güzelim benim, gökyüzü sofrasına Ay’la beraber oturdun amma oturur oturmaz Güneş gibi tuttun, onu bir lokma yapıp yutuverdin.

Divan, 2796:8

عقل و حس مهتاب را کی گز تواند کرد لیک

داندی خورشید بی‌گز کز مهان بیش آمدی

Akılla duygu, ay ışığını eğriltebilir mi? Ancak şunu bilebilir ki a eğrilmeyen Güneş, sen aylardan da üstünsün.

Divan, 2796:9

عشق شمس الدین تبریزی که عید اکبر است

کی تو را قربان کند چون لاغری میش آمدی

Tebrizli Şemseddin’in aşkı büyük bayramdır; seni nerden kurban edecek? Arık bir koyunsun sen.

Divan, 2798:1

در دو چشم من نشین ای آن که از من منتری

تا قمر را وانمایم کز قمر روشنتری

A benden ileri ben olan, ben kesilen, gel, iki gözümde otur da Ay da nedir, göstereyim sana, çünkü Ay'dan da aydınsın sen.

Divan, 2798:2

اندرآ در باغ تا ناموس گلشن بشکند

ز آنک از صد باغ و گلشن خوشتر و گلشنتری

Bahçeye gel de gül bahçesinin yüzünün suyu erisin, aksın; çünkü yüzlerce bağdan bahçeden, yüzlerce güllükten gülistanlıktan da güzelsin, üstün bir gül bahçesisin sen.

Divan, 2798:3

تا که سرو از شرم قدت قد خود پنهان کند

تا زبان اندرکشد سوسن که تو سوسنتری

Boyunu görsün de utansın selvi, eğilsin, gizlesin boyunu bosunu; seni görsün de dilini çeksin süsen, çünkü ondan da üstün bir süsensin sen.

Divan, 2798:4

وقت لطف ای شمع جان مانند مومی نرم و رام

وقت ناز از آهن پولاد تو آهنتری

A can mumu, lûtuf zamanında mumdan da yumuşaksın sen; fakat nazlanma deminde çelikten de katısın, ondan da sertsin sen.

Divan, 2798:5

چون فلک سرکش مباش ای نازنین کز ناز او

نرم گردی چون زمین گر از فلک توسنتری

Felek gibi dik başlı olma a nazlım, a nazeninim; felekten daha dik başlı olsan, gem dinlemesen, yular anlamasan gene de onun nazıyla yumuşarsın, yeryüzüne dönersin.

Divan, 2798:6

زان برون انداخت جوشن حمزه وقت کارزار

کز هزاران حصن و جوشن روح را جوشنتری

Hamza savaşırken, bu yüzden zırhını çıkarıp attı; çünkü sen cana binlerce zırhtan da üstün bir zırhsın.

Divan, 2798:7

زان سبب هر خلوتی سوراخ روزن را ببست

کز برای روشنی تو خانه را روشنتری

Her halvet yurdunda iğne deliği bile kapanır; çünkü sen oldun mu ev aydınlıktan da aydınlıktır.

Divan, 2807:1

گشت جان از صدر شمس الدین یکی سودایی

در درون ظلمت سودا را دانایی

Can, yüceler yücesi Şemseddin’in yüzünden bir kara sevdalı oldu gitti; sevdaların karanlığında bir bilgisi var onun.

Divan, 2807:2

یک بلندی یافت بختم در هوای شمس دین

کز ورای آن نباشد وهم را گنجاییی

Bahtım Şemseddin’in havasında bir yücelik buldu, hem öylesine bir yücelik ki vehim bile onun ötesinde bir yücelik bulamaz, vehim bile onun ötesine geçemez.

Divan, 2807:3

مایه سودا در این عشقم چنان بالا گرفت

کز سر سودا نداند پستی از بالایی

Bu aşktaki sevdam öylesine yüceldi ki bu sevda yüzünden aşağılığı bile fark edemiyor yücelikten.

Divan, 2807:4

موج سودا و جنونی کز هوای او بخاست

بر سر آن موج چون خاشاک من هرجاییی

Sevda dalgası, delilik dalgası, onun yeliyle öyle coştu, öyle kabardı, köpürdü ki o dalganın üstünde çerçöp mesabesinde kaldım, yerden yere yuvarlanıp gidiyorum.

Divan, 2807:5

عقل پابرجای من چون دید شور بحر او

با چنین شوری ندارد عقل کل توانایی

İrkilmez, şaşmaz aklım, denizinin coşkunluğunu gördü de şaşırdı kaldı; bu coşkunluğu bastırmaya Akl-ı Küll'ün bile gücü yetmez.

Divan, 2807:6

مصحف دیوانگی دیدم بخواندم آیتی

گشت منسوخ از جنونم دانش و قرایی

Delilik mushafını gördüm, ondan bir âyet okudum da deliliğimden bilgim de silindi gitti, Kur’an okuma bilgisine sahip oluşum da.

Divan, 2807:7

عشق یکتا دزد شب رو بود اندر سینه‌ها

عقل را خفته بگیرد دزددش یکتاییی

Aşk, geceleri gönüllerde tek başına gezen bir hırsızdır; yalnız aklı çalar, tek olarak onu yağmalar gider.

Divan, 2807:8

پیش از این سودا دل و جان عاقل رای خودند

بعد از آن غرقاب کی باشد تو را خودرایی

Bu sevdadan önce gönlün de kendi aklınca reyi, tedbiri vardı, gönlün de; fakat suya battıktan sonra artık reyin, tedbirin ne faydası var sana?

Divan, 2807:9

رو تو در بیمارخانه عاشقی تا بنگری

هر طرف دیوانه جانی هر سوی شیدایی

Yürü, âşıkların tımarhanesine var da her tarafta bir deli gör, her yanda bir divane seyret.

Divan, 2807:10

دوش دیدم عشق را می‌کرد از خون سرشک

بر سر بام دلم از هجر خون اندایی

Dün aşkı gördüm, gönlümün damında ayrılıktan kan ağlıyordu, kanlı gözyaşları saçıyordu.

Divan, 2807:11

هست مر سودای عاشق را دلا این خاصیت

گر چه او پستی رود باشد بر آن بالایی

Aşkına düşmede şu özellik var a gönül: Alçaltır adamı amma o alçalışta bir yücelik de var.

Divan, 2807:12

گرد دارایی جان مظلم ناپایدار

گشت جان پایداری از چنان دارایی

Durup dinlenmeyen, göçüp giden canım, ona sahip oldu da bu yüzden ölümsüzlüğe erişti.

Divan, 2807:13

یک دمی مرده شو از جمله فضولی‌ها ببین

هر نفس جان بخشیی هر دم مسیح آساییی

Bir ancağız bütün boş işleri bırak da her solukta can bağışlamayı, her an Mesîh kesilmeyi seyret.

Divan, 2807:14

یک نفس در پرده عشقش چو جانت غسل کرد

همچو مریم از دمی بینی تو عیسی زایی

Canın, bir solukluk anda aşkının perdesi altında bir yıkansa Meryem gibi bir soluktan İsa doğurmayı görür, anlarsın.

Divan, 2807:15

چون بزادی همچو مریم آن مسیح بی‌پدر

گردد این رخسار سرخت زعفران سیمایی

Meryem gibi babasız çocuk doğurdun mu da şu kıpkızıl yanağın sararır solar, safrana döner.

Divan, 2807:16

نام مخدومی شمس الدین همی‌گو هر دمی

تا بگیرد شعر و نظمت رونق و رعنایی

Herkesin tapısında hizmetçi olduğu, kul köle kesildiği Şemseddin’in adını anadur da şiirin parlasın, nazmın güzelleşsin.

Divan, 2807:17

خون ببین در نظم شعرم شعر منگر بهر آنک

دیده و دل را به عشقش هست خون پالایی

Benim şiirimi kan gör, şiir görme; çünkü aşkıyla gözden de kanlar sızıp damlamada, gönülden de.

Divan, 2807:18

خون چو می‌جوشد منش از شعر رنگی می‌دهم

تا نه خون آلود گردد جامه خون آلاییی

Kan, şarap gibi köpürüp kaynadı mı üstüme başıma, elbiseme bulaşmasın diye onu şiir rengine sokar, şiir haline getiririm.

من چو جانداری بدم در خدمت آن پادشاه

اینک اکنون در فراقش می‌کنم جان سایی

O padişahın tapısında bir gözcüydüm, bekçiydim ben; şimdiyse ayrılığıyla canımı üzüyor, eziyorum işte.

Divan, 2807:20

در هوای سایه‌ای عنقای آن خورشید لطف

دل به غربت برگرفته عادت عنقاییی

O lûtuf güneşinin devlet kuşuna düştü de onun havasıyla gönül, gurbet ellere gitti, anka gibi görünmez oldu.

Divan, 2807:21

چون به خوبی و ملاحت هست تنها در جهان

داد جان را از زمانه شیوه تنهایی

Güzellikte, alımda, dünyada tektir o; bu yüzden de zaman da cana bir yalnızlık âdetidir, verdi.

Divan, 2807:22

چون شوم نومید از آن آهو که مشکش دم به دم

در طلب می‌داردم از بوی و از بویاییی

Her solukta miskinin kokusunu almak istediğim, her an o kokuyu aradığım ceylandan nasıl ümidimi keserim?

Divan, 2807:23

آه از آن رخسار مریخی خون ریزش مرا

آه از آن ترکانه چشم کافر یغمایی

Ah bana, eyvah bana o kanlar döken Mirrîh yanaktan; ah bana, eyvah bana o yağmacı, kâfir güzel gözlerden.

Divan, 2807:24

عقل در دهلیز عشقش خاکروبی بی‌دلی

ناطقه در لشکرش یا طبلیی یا نایِیی

Akıl, onun aşk dehlizlerinde yüzünü topraklara döşemiş bir âşık; söz söyleyiş, onun ordusunda ya bir davulcu, yahut borazancı.

Divan, 2807:25

او همه دیده‌ست اندر درد و اندر رنج من

من نمی‌تانم که گویم نیستش بینایی

O, benim bütün derdimi, bütün zahmetimi görür; görüşü yoktur diyemem ki ona.

Divan, 2807:26

من نظر کردم دمی در جان سودارنگ خویش

دیدم او را پیچ پیچ و شورش و دروایی

Bir an sevda rengine boyanmış canıma baktım da gördüm ki kıvranıp duran, coşup köpüren şaşkının biri o.

Divan, 2807:27

گفتم آخر چیست گفتا دست را از من بشو

من نیم در عشق او امروزی و فردایی

Ne oldun dedim ona; dedi ki: Benden elini yıka, bugünlük, yarınlık değil bu aşk, tutulmuşum gitmiş ona.

Divan, 2807:28

در هر آن شهری که نوشروان عشقش حاکم است

شد به جان درباختن آن شهر حاتم طاییی

Hangi şehirde onun aşk Nûşirevan’ı buyruk yürütüyorsa, o şehirde can bağışlamada bir Hâtem-i Tayy vardır.

Divan, 2807:29

و اندر آن جانی که گردان شد پیاله عشق او

عقل را باشد از آن جان محو و ناپیدایی

Nerde onun aşk kadehi dönüyorsa, orda akıl candan geçmiştir, görünmez olmuş gitmiştir.

Divan, 2807:30

چون خیالش نیم شب در سینه آید می‌نگر

هر نواحی یوسفی و هر طرف حوراییی

Gece yarısı hayali gönüle geldi; artık seyret, her yanda bir Yusuf gör, her tarafta bir huri.

Divan, 2807:31

در شکرریز لبش جان‌ها به هنگام وصال

هر سر مویی تو را بوده‌ست شکرخاییی

Buluşma anında dudaklarından dökülen şekerlerle canlar; her kılının ucundan şekerler damlayan bir hale gelir.

Divan, 2807:32

چون میی در عشق او تا کهنه‌تر تو مستتر

کی جوانی یاد آرد جانت یا برناییی

Aşkı, şarap gibi ne kadar eskirse o kadar daha fazla sarhoş eder insanı; artık canın gençliğini nasıl anar, kocalıktan nasıl bahseder?

Divan, 2807:33

سلسله این عشق درجنبان و شورم بیش کن

بحر سودا را بجوش و کن جنون افزاییی

Şu aşk zincirini oynat, şakırdat da coşkunluğumu arttır; sevda denizini kabart, köpürt de deliliğimi fazlalaştır.

Divan, 2807:34

این عجب بحری که بهر نازکی خاک تو

قطره‌ای گشته‌ست و ننماید همی‌دریایی

Ne şaşılacak denizdir bu ki senin kadrinin inceliğinden bir katre olmuş; boyuna deniz olmuyor.

Divan, 2807:35

بهر ضعف این دماغ زخمگاه عشق خویش

می‌کند آن زلف عنبر مشک و عنبرسایی

Aşkının yara yurdu olan şu aklı fikri iyileştirmek için o misk kokulu saçların amber ezmede.

Divan, 2807:36

چهره‌های یوسفان و فتنه انگیزان دهر

از گدایی حسن او دارند هر زیبایی

Şu zamandaki Yusufların, fitneler koparan güzellerin yüzleri, yoksulluktan hep ona başvuruyor, hep onun güzelliğiyle bezeniyor, güzelleşiyor.

Divan, 2807:37

گر شود موسی بیاموزم جهودی را تمام

ور بود عیسی بگیرم ملت ترسایی

O, Mûsa olsa Musevîliği tamamıyla öğrenirim; İsa olsa Hıristiyanlık dinine girerim.

Divan, 2807:38

گر به جانش میل باشد جان شوم همچون هوا

ور به دنیا رو بیارد من شوم دنیایی

Cana meylederse hava gibi, can kesilirim; dünyaya yüz tutarsa dünya ehli olurum.

Divan, 2807:39

جان من چون سفره خود را درکشد از سحر او

گرده گرم از تنورت بخشدش پهنایی

Canım, ayrılığıyla sofra gibi dürülür; tandırından çıkan bir parçacık ekmekse onu yayar, döşer.

Divan, 2807:40

نفس و شیطان در غرور باغ لطفت می‌چرند

ز اعتماد عفو تو دارند بدفرماییی

Nefis de, şeytan da lûtfunun gurur yaylasında yayılır; affedeceğine dayanır da insana kötü buyruklar buyurur.

Divan, 2807:41

نفس را نفسی نماند دیو را دیوی شود

گر تو از رخسار یک دم پرده‌ها بگشایی

Yüzündeki örtüyü bir an açsa nefsin nefisliği kalmaz; şeytan, yürekli bir er kesilir.

Divan, 2807:42

ای صبا جانم تو را چاکر شدی بر چشم و سر

گر ز تبریزم کنی خاک کفش بخشایی

A seher yeli, Tebriz’den bir avuç toprak getirsen de gözüme, başıma serpsen, canım sana kul olurdu, köle kesilirdi.

Divan, 2813:1

اقتلونی یا ثقاتی ان فی قتلی حیاتی

و مماتی فی حیاتی و حیاتی فی مماتی

A inandığım, güvendiğim kişiler, öldürün beni; gerçekten de yaşayışım, öldürülmemdedir;
ölümüm yaşayışımdadır yaşayışımsa ölümümde.

Divan, 2813:2

اقتلونی ذاب جسمی قدح القهوه قسمی

هله بشکن قفس ای جان چو طلبکار نجاتی

Öldürün beni, eridi gitti bedenim; payım bir kahve fincanı sanki… hele a benim canım, kurtulmak istiyorsan kır şu kafesi.

Divan, 2813:3

ز سفر بدر شوی تو چو یقین ماه نوی تو

ز شکست از چه تو تلخی چو همه قند و نباتی

Gerçekten de yeniaysın, yürüye gide dolunay kesilirsin… tümden şekerkamışısın, şekersin; kırılmaktan ne diye acı bir hale geliyorsun?

Divan, 2813:4

چو تویی یار مرا تو به از این دار مرا تو
برسان قوت حیاتم که تو یاقوت زکاتی

Mademki dostum, sevgilim sensin, beni bundan daha da iyi tut, daha da iyi gör, gözet…
zekât olarak verilen bir yakutsun, yaşayışımın gıdasını, o gıdayı ver bana.

Divan, 2813:5

چو بسی قحط کشیدم بنما دعوت عیدم

که نشد سیر دو چشمم به تره و نان براتی

Çok kıtlık çektim; bayram çağrışına çağır beni; çünkü berat teresiyle, berat ekmeğiyle gözüm doymadı.

Divan, 2813:6

حرکت کن حرکت‌هاست کلید در روزی

مگرت نیست خبر تو که چه زیباحرکاتی

Bir davran, kıpırdan; rızık kapısının anahtarı davranıştır, kıpırdanıştır… yoksa haberin yok mu, ne güzel davranışların, ne hoş kıpırdanışların var senin.

Divan, 2813:7

به چنین رخ که تو داری چه کشی ناز سپیده

که نگنجد به صفت در که چه محمودصفاتی

Böyle bir yüzün varken yüzüne ne diye pudra sürersin? Bütün güzel huylar sende toplanmış; övüşe sığmazsın ki.

Divan, 2813:8

بنه‌ای ساقی اسعد تو یکی بزم مخلد

که خماری است جهان را ز می و بزم نباتی

A kutlu sâkî, ölümsüz bir meclis kur; bütün dünya üzümden sıkılmış şarapla mahmurluğa düşmüş gitmiş.

Divan, 2813:9

به حق بحر کف تو گهر باشرف تو

که به لطف و به گوارش تو به از آب فراتی

Bir denize benzeyen avcuna, o yüce incine and olsun ki arılıkta, durulukta, sinmekte Fırat suyundan, tatlı sudan da güzelsin sen.

Divan, 2813:10

مثل ساغر آخر تو خرابی عقولی

که چو تحریمه اول سر ارکان صلاتی

Son sunulan sağrak gibi akılları yıkar gidersin sen; ilk alınan tekbir gibi namaz temellerinin başısın sen.

Divan, 2813:11

کرمت مست برآید کف چون بحر گشاید

بدهد صدقه نپرسد که تو اهل صدقاتی

Keremin, sarhoş bir halde gelir de denize benzer elini avcunu açar, sadaka verileceklerden misin diye sormadan sadakalar verir.

Divan, 2813:12

به کرم فاتح عقدی به عطا نقده نقدی

برهان منتظران را ز تمنای سباتی

Keremle düğümler açarsın; ihsan edersin; geçer akçesin, peşin lûtufsun sen… kurtar şu rahat, huzur bekleyenleri bu bekleyişten.

Divan, 2813:13

نه در ابروی تو چینی نه در آن خوی تو کینی

به عدو گوید لطفت که بنینی و بناتی

Ne kaşlarını çatarsın, ne huyunda husunda kin var; düşmana bile lûtfun, oğullarımız, kızlarımız değil misiniz der.

Divan, 2813:14

رسی از ساغر مردان به خیالات مصور

ز ره سینه خرامان کنساء خفرات

Erlerin kadehlerinden şekillere bürünen hayaller gibi belirirsin; gönül yolundan utangaç kadınlar gibi salına salına gelirsin.

Divan, 2813:15

و جوار ساقیات و سواق جاریات

تو بگو باقی این را انا فی سکر سقاتی

Şarap sunan kadınlar, ırmaklar gibi akan şarap… artık gazelin geri kalanını sen söyle;
ben, bana sunulanla sarhoş olmuş gitmişim.

Divan, 2814:1

خنک آن دم که به رحمت سر عشاق بخاری

خنک آن دم که برآید ز خزان باد بهاری

Ne mutlu çağdır o çağ ki acırsın da âşıkların başlarını kaşırsın… ne mutlu zamandır o zaman ki güz mevsiminden bir bahar yelidir doğar, eser.

Divan, 2814:2

خنک آن دم که بگویی که بیا عاشق مسکین

که تو آشفته مایی سر اغیار نداری

Ne mutlu çağdır o çağ ki gel a yoksul âşık dersin; sen sevgilinin yüzünden darmadağınsın; yabancılarla işin yok senin.

Divan, 2814:3

خنک آن دم که درآویزد در دامن لطفت

تو بگویی که چه خواهی ز من ای مست نزاری

Ne mutlu çağdır o çağ ki senin lûtuf eteğine yapışırım da, sen, a arık sarhoş, benden ne istersin dersin.

Divan, 2814:4

خنک آن دم که صلا دردهد آن ساقی مجلس

که کند بر کف ساقی قدح باده سواری

Ne mutlu çağdır o çağ ki meclisin sâkîsi bizi çağırır; şarap kadehi de sâkînin eline biner de koşar durur.

شود اجزای تن ما خوش از آن باده باقی

برهد این تن طامع ز غم مایده خواری

Bedenimizin bütün parça buçukları, o ölümsüz şaraptan hoş bir hale gelir; şu tamahkâr beden yemek yeme gamından kurtulur gider.

Divan, 2814:6

خنک آن دم که ز مستان طلبد دوست عوارض

بستاند گرو از ما بکش و خوب عذاری

Ne mutlu çağdır o çağ ki dost, sarhoşlardan vergiler ister; o güzele, o güzel yanaklı için bizden rehinler alır.

Divan, 2814:7

خنک آن دم که ز مستی سر زلف تو بشورد

دل بیچاره بگیرد به هوس حلقه شماری

Ne mutlu çağdır o çağ ki sarhoşlukla saçların çözülür, dağılır da çaresiz gönlüm hevese düşer, o saçlardaki halkaları saymaya koyulur.

Divan, 2814:8

خنک آن دم که بگوید به تو دل کشت ندارم

تو بگویی که بروید پی تو آنچ بکاری

Ne mutlu çağdır o çağ ki gönül sana, ekinim yok der de, sen de ektiğini biçersin dersin.

Divan, 2814:9

خنک آن دم که شب هجر بگوید که شبت خوش

خنک آن دم که سلامی کند آن نور بهاری

Ne mutlu çağdır o çağ ki ayrılık gecesi, hayırlı geceler der… ne mutlu çağdır o çağ ki o günün ışığı sana selâm verir.

Divan, 2814:10

خنک آن دم که برآید به هوا ابر عنایت

تو از آن ابر به صحرا گهر لطف بباری

Ne mutlu çağdır o çağ ki havaya yardım bulutu ağar da şu ovaya o buluttan lûtuf incileri halinde yağarsın.

Divan, 2814:11

خورد این خاک که تشنه‌تر از آن ریگ سیاه است

به تمام آب حیات و نکند هیچ غباری

Kara kumdan daha da susuz olan şu toprak, abıhayatı tümden içer de toprakta toz nedir kalmaz; toprak tozumaz artık.

Divan, 2814:12

دخل العشق علينا بكأوس و عقار

ظهر السكر علينا لحبيب متوار

Aşk şarapla, kadehlerle yanımıza çıkageldi; o gizlenmiş sevgili yüzünden sarhoş olduk gitti.

Divan, 2814:13

سخنی موج همی‌زد که گهرها بفشاند

خمشش باید کردن چو در اینش نگذاری

İnciler saçmak için söz dalgalanıp duruyor; değil mi ki onu inciler saçmaya koymuyorsun; öyleyse susturmak gerek.

Divan, 2817:1

مکن ای دوست نشاید که بخوانند و نیایی

و اگر نیز بیایی بروی زود نپایی

Yapma dostum; çağırsınlar da gelmeyesin… yahut gelesin de tez gidesin, eğlenmeyesin; yaraşmaz bu sana.

Divan, 2817:2

هله ای دیده و نورم گه آن شد که بشورم

پی موسی تو طورم شدی از طور کجایی

Hele a benim gözüm, ışığım; coşup köpüreceğim çağ geldi çattı… senin Mûsa’na Tur kesildim; fakat sen Tur’dan gittin; nerdesin?

Divan, 2817:3

اگرم خصم بخندد و گرم شحنه ببندد

تو اگر نیز به قاصد به غضب دست بخایی

Düşman bana gülse de, şahne beni tutup bağlasa da; hattâ sen bile mahsustan kızsan da öfkeyle elini dişlesen de

به تو سوگند بخوردم که از این شیوه نگردم

بکنم شور و بگردم به خدا و به خدایی

Sana and içtim; bundan dönmeyeceğim; coşup köpüreceğim; Tanrı’ya, tek Tanrı’ya döneceğim.

Divan, 2817:5

بکن ای دوست چراغی که به از اختر و چرخی

بکن ای دوست طبیبی که به هر درد دوایی

Dostum, yıldızdan da yeğsin, gökyüzünden de; mumluk et, işit bizi… dostum hekimlikte bulun, her derdin devâsısın sen.

Divan, 2817:6

دل ویران من اندر غلط ار جغد درآید

بزند عکس تو بر وی کند آن جغد همایی

Yıkık gönlüme, yanılıp da kuzgun bile girse, senin ışığın ona vurdu mu kuzgun
Zümrüdüanka olur, devlet kuşunun ödevini yapar.

Divan, 2817:7

هله یک قوم بگریند و یکی قوم بخندند

ره عشق تو ببندند به استیزه نمایی

Bir bölük halk ağlar; bir bölüğü de güler… inada, savaşa girişirler de senin aşk yolunu bağlarlar.

Divan, 2817:8

اگر از خشم بجنگی وگر از خصم بلنگی

و اگر شیر و پلنگی تو هم از حلقه مایی

Düşman yüzünden aksasan, öfkelenip savaşa girsen, arslan olsan, kaplan kesilsen gene bizim halkadansın sen.

Divan, 2817:9

به بد و نیک زمانه نجهد عشق ز خانه

نبود عشق فسانه که سمایی است سمایی

Zamanın iyiliği, kötülüğü yüzünden aşk evden çıkmaz… aşk masal değildir; göktendir, gökten.

Divan, 2817:10

چو مرا درد دوا شد چو مرا جور وفا شد

چو مرا ارض سما شد چه کنم طال بقایی

Bana dert, devâ oldu; cefa, vefa kesildi; yeryüzü, göğe döndü; ömrü uzadıkça uzasın duasını ne yapayım artık.

Divan, 2817:11

سحرالعین چه باشد که جهان خشک نماید

بر عام و بر عارف چو گلستان رضایی

Kem göz de nedir? Kendini bilmeyene de razılık gül bahçesisin, bilene de… bu böyle oldukça dünya kuruluğa uğramaz artık.

Divan, 2817:12

هله این ناز رها کن نفسی روی به ما کن

نفسی ترک دغا کن چه بود مکر و دغایی

Hele şu nazı bırak; bir solukcağız yüzünü bize çevir; bir solukcağız düzenden geç; hile nedir; düzenden ne çıkar ki?

Divan, 2817:13

هله خاموش که تا او لب شیرین بگشاید

بکند هر دو جهان را خضر وقت سقایی

Hele sen sus da tatlı mı tatlı ağzını o açsın; açsın da zamanın Hızır’ı sâkîlik etsin…

Divan, 2820:1

چو به شهر تو رسیدم تو ز من گوشه گزیدی

چو ز شهر تو برفتم به وداعیم ندیدی

Şehrine ulaştım, benden kaçtın, bir bucağa sığındın… şehrinden gittim, vedalaşmak için beni görmeye bile gelmedin.

Divan, 2820:2

تو اگر لطف گزینی و اگر بر سر کینی

همه آسایش جانی همه آرایش عیدی

İster lûtuf ta bulun, ister kin güt; tümden canımızın sağlığı, esenliği sensin; tümden bayramımızın süsü, bezentisi sensin.

Divan, 2820:3

سبب غیرت توست آنک نهانی و اگر نی

همه خورشید عیانی که ز هر ذره پدیدی

Gizli oluşun, kıskançlığındandır; yoksa tümden apaçık güneşsin; her zerreden görünür durursun sen.

Divan, 2820:4

تو اگر گوشه بگیری تو جگرگوشه و میری

و اگر پرده دری تو همه را پرده دریدی

Bir bucağa sığınsan da ciğerimizin köşesisin, beyimizsin; perde ardına da girsen herkesin perdesini yırtan sensin.

Divan, 2820:5

دل کفر از تو مشوش سر ایمان به میت خوش

همه را هوش ربودی همه را گوش کشیدی

Kâfirliğin gönlü senin yüzünden dağınık, işkilli… inancın başı, senin şarabınla sarhoş…
herkesin aklını fikrini kaptın, herkesin kulağını çektin, burdun.

Divan, 2820:6

همه گل‌ها گرو دی همه سرها گرو می

تو هم این را و هم آن را ز کف مرگ خریدی

Bütün güller, kışa rehin; bütün başlar şaraba rehin… sense hem bunu ölümün elinden satın alıp kurtardın; hem onu.

Divan, 2820:7

چو وفا نبود در گل چو رهی نیست سوی کل

همه بر توست توکل که عمادی و عمیدی

Gülün vefası yoksa, tüme yol bulunmazsa bir uğurdan sana dayanırız; sen hem dayancımızsın, hem güvencimiz.

Divan, 2820:8

اگر از چهره یوسف نفری کف ببریدند

تو دو صد یوسف جان را ز دل و عقل بریدی

Hani bir bölük halk, Yusuf’a bakakaldı da ellerini doğradı ya; sen öylesine güzelsin ki yüzlerce Yusuf’un aklını fikrini doğrattın gitti.

Divan, 2820:9

ز پلیدی و ز خونی تو کنی صورت شخصی

که گریزد به دو فرسنگ وی از بوی پلیدی

Bir pisliğin kokusundan adam iki fersahlık yola kaçar; oysaki sen tutar, o pis şeyden, o kan pıhtısından bir insan yaratırsın.

Divan, 2820:10

کنیش طعمه خاکی که شود سبزه پاکی

برهد او ز نجاست چو در او روح دمیدی

Sonra tutar, onu toprağa lokma olarak verirsin de tertemiz bir bitki kesilir; bir de ona can üfürdün mü, pislikten kurtulur gider.

Divan, 2820:11

هله ای دل به سما رو به چراگاه خدا رو

به چراگاه ستوران چو یکی چند چریدی

Hele a gönül, göğe ağ; bir hayli zaman hayvanların yaylasında yayıldın durdun; şimdi de Tanrı yaylasına var.

Divan, 2820:12

تو همه طمع بر آن نه که در او نیست امیدت

که ز نومیدی اول تو بدین سوی رسیدی

Önce de ümidin yoktu ama buraya eriştin… şimdi de hani ümitsizsin ya; bütün tamahını o ümit etmediğin şeye ver.

Divan, 2820:13

تو خمش کن که خداوند سخن بخش بگوید

که همو ساخت در قفل و همو کرد کلیدی

Sen sus da söz bağışlayan Tanrı söylesin… çünkü kapıyı yapan da o, kilidi kitleyen de o, anahtarı veren de o.

Divan, 2828:1

خبری است نورسیده تو مگر خبر نداری

جگر حسود خون شد تو مگر جگر نداری

Yeni gelmiş bir haber var, yoksa duymadın mı sen, haberin yok mu? Hasetçinin ciğeri kan kesildi; yoksa ciğerin mi yok senin?

Divan, 2828:2

قمری است رونموده پر نور برگشوده

دل و چشم وام بستان ز کسی اگر نداری

Bir Ay'dır yüz göstermiş; ışık kanadını açmış… Gönlün, gözün yoksa birisinden borç al.

Divan, 2828:3

عجب از کمان پنهان شب و روز تیر پران

بسپار جان به تیرش چه کنی سپر نداری

Şaşılacak şey; gizli bir yaydan gece gündüz oklar atılmada… Ne yapacaksın, değil mi kalkanın yok; oklarına canını amaç et.

Divan, 2828:4

مس هستیت چو موسی نه ز کیمیاش زر شد

چه غم است اگر چو قارون به جوال زر نداری

Varlık bakırın Mûsa gibi onun kimyasıyla altın olmadı mı? Karun gibi çuvalla altının yokmuş, ne gam?

Divan, 2828:5

به درون توست مصری که تویی شکرستانش

چه غم است اگر ز بیرون مدد شکر نداری

İçinde bir Mısır var ki şekerkamışlığı sensin onun; dışarda sana şeker vermiyorlarmış, ne umurunda?

Divan, 2828:6

شده ای غلام صورت به مثال بت پرستان

تو چو یوسفی ولیکن به درون نظر نداری

Puta tapanlar gibi şekle, görünüşe kul olmuşsun; Yusuf’sun ama özüne bakmıyorsun ki.

Divan, 2828:7

به خدا جمال خود را چو در آینه ببینی

بت خویش هم تو باشی به کسی گذر نداری

Tanrı’ya and olsun, kendi yüzünü aynada bir görsen kendin put olursun kendine de kimseye bir keder vermezsin.

Divan, 2828:8

خردانه ظالمی تو که ورا چو ماه گویی

ز چه روش ماه گویی تو مگر بصر نداری

Ona Ay diyorsun, akıllıca zalimsin sen… ne yüzü var onun ki Ay diyorsun ona, yoksa gözün mü yok?

Divan, 2828:9

سر توست چون چراغی بگرفته شش فتیله

همه شش ز چیست روشن اگر آن شرر نداری

Başın bir muma benzer ki altı fitili var; o kıvılcımlar sende yoksa neden altısı da aydın?

Divan, 2828:10

تن توست همچو اشتر که برد به کعبه دل

ز خری به حج نرفتی نه از آنک خر نداری

Bedenin seni gönül Kâbe’sine götürecek bir deve sanki; eşeklikten hacca gitmedin, eşeğin olmadığından değil.

Divan, 2828:11

تو به کعبه گر نرفتی بکشاندت سعادت

مگریز ای فضولی که ز حق عبر نداری

Kâbe’ye gitmesen de kutluluk, gene tutar, çeke sürüye götürür seni; a boşboğaz, kaçma.
Tanrı’dan kaçış, kurtuluş yok sana.

Divan, 2831:1

چو نماز شام هر کس بنهد چراغ و خوانی

منم و خیال یاری غم و نوحه و فغانی

Akşam namazı vaktinde herkes mumunu yakar, sofrasını kurar; bense sevgilinin hayaline dalarım, gamlara batarım, ağlayıp feryat etme ye koyulurum.

Divan, 2831:2

چو وضو ز اشک سازم بود آتشین نمازم

در مسجدم بسوزد چو بدو رسد اذانی

Gözyaşıyla abdest aldığımdan namazım da ateşli olur… bir ezan sesi geldi mi, mescidimin kapısını yakar, yandırır.

Divan, 2831:3

رخ قبله‌ام کجا شد که نماز من قضا شد

ز قضا رسد هماره به من و تو امتحانی

Kıblem nereye gitti ki namazım kazaya kaldı? Tanrı takdiriyle boyuna bana da sınamalar gelip çatmadadır, sana da.

Divan, 2831:4

عجبا نماز مستان تو بگو درست هست آن

که نداند او زمانی نشناسد او مکانی

Acaba sarhoşların namazı doğru mudur? Sen söyle… sarhoş, ne zaman bilir, ne yer tanır.

Divan, 2831:5

عجبا دو رکعت است این عجبا که هشتمین است

عجبا چه سوره خواندم چو نداشتم زبانی

Acaba bu ikinci rik'at mı, yoksa sekizinci rik'at mı? Acaba hangi sûreyi okudum; zâti dilim de yoktu ki.

Divan, 2831:6

در حق چگونه کوبم که نه دست ماند و نه دل

دل و دست چون تو بردی بده ای خدا امانی

Tanrı kapısını nasıl çalayım? Ne el kaldı, ne gönül… ey Tanrı, eli de sen aldın, gönlü de sen; bâri bir aman ver bana.

Divan, 2831:7

به خدا خبر ندارم چو نماز می‌گزارم

که تمام شد رکوعی که امام شد فلانی

And olsun Tanrı'ya ki namaz kılarım ama rükû tamamlandı mı, imam kim? Haberim bile olmaz.

Divan, 2831:8

پس از این چو سایه باشم پس و پیش هر امامی

که بکاهم و فزایم ز حراک سایه بانی

Bundan böyle her imamın önünde, ardında gölge kesileyim; gölgeyi meydana getirenin hareketiyle kısalayım, uzanayım.

Divan, 2831:9

به رکوع سایه منگر به قیام سایه منگر

مطلب ز سایه قصدی مطلب ز سایه جانی

Gölgenin rükûuna da bakma, kıyamına da… gölgeden maksat isteme, gölgeden can dileme.

Divan, 2831:10

ز حساب رست سایه که به جان غیر جنبد

که همی‌زند دو دستک که کجاست سایه دانی

Gölge sorudan kurtuldu gitti; çünkü başkasının canı oynatır onu; nerde gölgeyi bilen diye iki elceğizini çırpıp durur gölge.

Divan, 2831:11

چو شه است سایه بانم چو روان شود روانم

چو نشیند او نشستم به کرانه دکانی

Gölgemin sahibi padişahtır; o yürürse yürürüm; bir dükkân kıyısına oturursa ben de oturururum.

Divan, 2831:12

چو مرا نماند مایه منم و حدیث سایه

چه کند دهان سایه تبعیت دهانی

Benim varım yoğum kalmadı da gölge lâfına daldım… gölgenin ağzından ne çıkabilir? Bir ağza uyar ancak.

Divan, 2831:13

نکنی خمش برادر چو پری ز آب و آذر

ز سبو همان تلابد که در او کنند یا نی

A kardeş, peri gibi sudan, ateşten söz ediyor, bir türlü susmuyorsun… Fakat testinin içinde ne varsa, dışına o sızar, öyle mi, değil mi?

Divan, 2837:1

هله عاشقان بشارت که نماند این جدایی

برسد وصال دولت بکند خدا خدایی

Hele a âşıklar, muştuluk size… artık ayrılık kalmadı, buluşma devleti geldi çattı; artık Tanrı, Tanrılığını sürecek.

Divan, 2837:2

ز کرم مزید آید دو هزار عید آید

دو جهان مرید آید تو هنوز خود کجایی

Kerem üstüne kerem gelmede, binlerce bayram gelip çatmada; iki dünya da mürit olmada; sen hâlâ nerdesin?

Divan, 2837:3

شکر وفا بکاری سر روح را بخاری

ز زمانه عار داری به نهم فلک برآیی

Vefa şekerini ekersin; canın başını kaşırsın; zamaneden utanır arlanırsın da dokuzuncu göğe ağarsın artık.

Divan, 2837:4

کرمت به خود کشاند به مراد دل رساند

غم این و آن نماند بدهد صفا صفایی

Lûtfu, keremi seni tutar, kendisine çeker; gönlünün muradına erersin; ne bunun gamı kalır, ne onun… tertemiz oluş, hükmünü sürer gider.

Divan, 2837:5

هله عاشقان صادق مروید جز موافق

که سعادتی است سابق ز درون باوفایی

Hele a gerçek âşıklar, birbirinizle uzlaşın da yol alın; vefalı dostun içinden kutsuzluğu aşan bir kutluluk coşmada.

Divan, 2837:6

به مقام خاک بودی سفر نهان نمودی

چو به آدمی رسیدی هله تا به این نپایی

Durağın topraktı; gizlice bir yolculuğa çıktın; sonunda insanlık durağına eriştin, insan oldun… fakat burda da kalma.

Divan, 2837:7

تو مسافری روان کن سفری بر آسمان کن

تو بجنب پاره پاره که خدا دهد رهایی

Sen yolcusun, yürü; göğe doğru yol al. Ama sen bu paramparça bucakta kalakalmışsın; Allah kurtarsın.

Divan, 2837:8

بنگر به قطره خون که دلش لقب نهادی

که بگشت گرد عالم نه ز راه پر و پایی

Gönül, yürek adını taktığın şu bir katre kana bak… bütün dünyanın çevresini bir solukta döner dolaşır; ama yürüyüp uçarak değil.

نفسی روی به مغرب نفسی روی به مشرق

نفسی به عرش و کرسی که ز نور اولیایی

Divan, 2837:10

بنگر به نور دیده که زند بر آسمان‌ها

به کسی که نور دادش بنمای آشنایی

Gözünün ışığına dikkat et, göklere vurmada… Ona ışık verenle bildik olmaya bak.

Divan, 2837:11

خمش از سخن گزاری تو مگر قدم نداری

تو اگر بزرگواری چه اسیر تنگنایی

Söz söylemeyi bırak; ayağın yok mu senin? Ulu kişiysen ne diye bu daracık yerde tutsaksın?

Divan, 2838:1

صفت خدای داری چو به سینه‌ای درآیی

لمعان طور سینا تو ز سینه وانمایی

Tanrı huylusun; güzel gönüle girdin mi, Tur Dağı’nın parıltılarını gönülden gösterirsin.

Divan, 2838:2

صفت چراغ داری چو به خانه شب درآیی

همه خانه نور گیرد ز فروغ روشنایی

Mum huylusun; geceleyin eve girdin mi, bütün ev parıltından aydınlanır gider.

Divan, 2838:3

صفت شراب داری تو به مجلسی که باشی

دو هزار شور و فتنه فکنی ز خوش لقایی

Şarap huylusun, bir mecliste bulundun mu, güzelim yüzünle binlerce fitne salarsın o meclise; kavgalar gürültüler çıkartırsın.

Divan, 2838:4

چو طرب رمیده باشد چو هوس پریده باشد

چه گیاه و گل بروید چو تو خوش کنی سقایی

Neşe, zevk ürktü, kaçtı mı, dilek, istek üzüldü, koptu mu, yeryüzüne sakalık edersin… ne çimenler yeşerir, ne güller biter.

Divan, 2838:5

چو جهان فسرده باشد چو نشاط مرده باشد

چه جهان‌های دیگر که ز غیب برگشایی

Dünya donsa, buz kesse, neşe ölüp gitse, gizlilik âleminden bu dünyadan başka nice dünyalar meydana çıkarırsın.

Divan, 2838:6

ز تو است این تقاضا به درون بی‌قراران

و اگر نه تیره گل را به صفا چه آشنایی

Kararsızların içindeki bu dilek, bu çarpıntı sendendir; yoksa bu arılığınla, bu duruluğunla kara balçıkla bildik olmana imkân mı var?

Divan, 2838:7

فلکی به گرد خاکی شب و روز گشته گردان

فلکا ز ما چه خواهی نه تو معدن ضیایی

Gökyüzü, toprağın çevresinde gece gündüz dönmeye koyulmuş… a gökyüzü, ışık madeni değil misin sen; ne istersin bizden?

Divan, 2838:8

نفسی سرشک ریزی نفسی تو خاک بیزی

نه قراضه جویی آخر همه کان و کیمیایی

Bir solukta tutar, gözyaşı dökersin; bir solukta tutar, toprak elersin… Kesinti arayanın biri değilsin ki; kimyanın da madenisin sen.

Divan, 2838:9

مثل قراضه جویان شب و روز خاک بیزی

ز چه خاک می‌پرستی نه تو قبله دعایی

Hal böyleyken gene de kesinti arayanlar gibi gece gündüz toprak elemedesin; ne diye toprağa taparsın, duaların kıblesi değil misin sen?

Divan, 2838:10

چه عجب اگر گدایی ز شهی عطا بجوید

عجب این که پادشاهی ز گدا کند گدایی

Bir yoksulun padişahtan ihsan ummasına şaşılmaz, şaşılacak şey şu ki padişah yoksuldan dilenmede.

Divan, 2838:11

و عجبتر اینک آن شه به نیاز رفت چندان

که گدا غلط درافتد که مراست پادشاهی

Bundan da daha şaşılacak şey şu: O Ay, o kadar yalvardı yakardı da yoksul galiba padişahlık benim hakkım diye yanıldı gitti.

Divan, 2838:12

فلکا نه پادشاهی نه که خاک بنده توست

تو چرا به خدمت او شب و روز در هوایی

A gökyüzü, padişah değil misin sen? Toprak senin kulun kölen değil mi? Sen ne diye gece gündüz ona hizmet edeceğim diye havalanır durursun?

Divan, 2838:13

فلکم جواب گوید که کسی تهی نپوید

که اگر کهی بپرد بود آن ز کهربایی

Gökyüzü bana cevap verir de der ki: Kişi boş yere yelip yöpürmez… Bir saman çöpü uçuyorsa kehribar yüzünden uçuyordur.

Divan, 2838:14

سخنم خور فرشته‌ست من اگر سخن نگویم

ملک گرسنه گوید که بگو خمش چرایی

Sözümü anlamak, meleğin harcı… söz söylemezsem söze aç melek, ne diye susuyorsun, söyle der bana.

Divan, 2838:15

تو نه از فرشتگانی خورش ملک چه دانی

چه کنی ترنگبین را تو حریف گندنایی

Sen melek değilsin; melek ne yer, ne bilirsin? Pırasanın eşi dostusun sen, kudret helvasını ne yapacaksın?

Divan, 2838:16

تو چه دانی این ابا را که ز مطبخ دماغ است

که خدا کند در آن جا شب و روز کدخدایی

Akıl fikir mutfağından gelen şu yemeği ne yapacaksın sen? Gece gündüz o mutfağı görüp gözeten Tanrı’dır.

Divan, 2838:17

تبریز شمس دین را تو بگو که رو به ما کن

غلطم بگو که شمسا همه روی بی‌قفایی

Tebrizli Şemseddin’e söyle, yüzünü bize döndür, de… hayır, yanlış söyledim; de ki: Ey Şems, ardın yok senin zâti; tümden yüzsün sen.

Divan, 2842:1

بت من ز در درآمد به مبارکی و شادی

به مراد دل رسیدم به جهان بی‌مرادی

Güzelim, kutlulukla, neşeyle kapıdan içeri girdi, muratsızlık dünyasında gönlümün muradına eriştim.

Divan, 2842:2

تو بپرس چون درآمد که برون نرفت هرگز

که درآمد و برون شد صفتی بود جمادی

Mademki içeriye girdi, hiç dışarıya gitmedi mi diye sor… girmek, çıkmak, zâti cansız bir sıfattan ibaret.

Divan, 2842:3

غلطم مگو که چون شد ز چگونگی برون شد

تو چگونه‌ای ولیکن تو ز بی‌چگونه زادی

Nasıl oldu diye yanıltma beni; neliksiz-niteliksiz âlemden çıktı, belirdi zâti; yalnız sen nasılsın, onu söyle; sen de neliksiz-niteliksiz âlemden doğdun.

Divan, 2842:4

چه چگونه بد عدم را چه نشان نهی قدم را

نگر اولین قدم را که تو بس نکو نهادی

Yoklukta nelik-nitelik nasıl olur; ayak olmayınca iz bulunur mu hiç? Pek iyi huylusun sen; ilk adıma bir bak hele.

Divan, 2842:5

همه بیخودی پسندم همه تن چو گل بخندم

به طرب میان ببندم که چنین دری گشادی

Tümden kendinden geçişi beğendim, bütün bedenimle gül gibi gülmeye koyuldum…
böyle bir kapı açtın ya, ben de neşeyle kemer kuşandım belime.

Divan, 2853:1

تو ز عشق خود نپرسی که چه خوب و دلربایی

دو جهان به هم برآید چو جمال خود نمایی

Kendini sevmeyi ne soruyorsun, ne soruşturuyorsun; oysaki ne de güzelsin, ne de gönüller kaparsın sen… yüzünü bir göstersen iki dünya da birbirine girer.

Divan, 2853:2

تو شراب و ما سبویی تو چو آب و ما چو جویی

نه مکان تو را نه سویی و همه به سوی مایی

Sen şarapsın, biz testiyiz… sen suya benziyorsun, biz arkız… ne yerin var senin, ne yurdun; fakat gene de nereye yönelirsen ordasın.

Divan, 2853:3

به تو دل چگونه پوید نظرم چگونه جوید

که سخن چگونه پرسد ز دهان که تو کجایی

Gönül sana nasıl yelsin yöpürsün; bakış, görüş, seni nasıl arasın bulsun? Söz ağızdan nasıl çıksın da nerdesin diye sorsun?

Divan, 2853:4

تو به گوش دل چه گفتی که به خنده‌اش شکفتی

به دهان نی چه دادی که گرفت قندخایی

Gönlün kulağına ne söyledin ki gülmeye koyuldu, açılıp saçıldı? Kamışın ağzına ne verdin ki şekerler çiğnemeye koyuldu?

Divan, 2853:5

تو به می چه جوش دادی به عسل چه نوش دادی

به خرد چه هوش دادی که کند بلندرایی

Şaraba ne coşkunluk verdin; bala ne çeşit bir tat bağışladın? Akla nasıl bir düşünce verdin de yüce tasarılara girişmede, yüksek düşüncelere dalmada?

Divan, 2853:6

ز تو خاک‌ها منقش دل خاکیان مشوش

ز تو ناخوشی شده خوش که خوشی و خوش فزایی

Senin yüzünden toprak, nakışlarla bezenmiş; topraktakilerin göz milleri halden hale girmiş… hoş olmayanlar bile senin yüzünden hoş, hoşsun, hoşluğu arttırıp durursun sen.

Divan, 2853:7

طرب از تو باطرب شد عجب از تو بوالعجب شد

کرم از تو نوش لب شد که کریم و پرعطایی

Neşe, seninle neşelendi; şaşılacak şey, senin yüzünden şaşılacak bir hale geldi; lûtuf, ihsan senin sayende dudağa, ağza tat verdi; kerem sahibisin, bağışlarda bulunur durursun sen.

Divan, 2853:8

دل خسته را تو جویی ز حوادثش تو شویی

سخنی به درد گویی که همو کند دوایی

Yaralı, yorgun gönlü sen arar sorarsın; olaylardan onu yur, arıtırsın… dertli bir söz söylersin, ona o söz devâ olur gider.

Divan, 2853:9

ز تو است ابر گریان ز تو است برق خندان

ز تو خود هزار چندان که تو معدن وفایی

Bulut senin yüzünden ağlamada, şimşek senin yüzünden gülmede… Daha da binlerce çeşit işler, senin lûtfunla olup durmada; vefa madenisin sen.

Divan, 2859:1

برو ای عشق که تا شحنه خوبان شده‌ای

توبه و توبه کنان را همه گردن زده‌ای

Var yürü ey aşk, güzellere şahne oldun olalı tövbenin de boynunu vurmuşsun, tövbe edenlerin de.

Divan, 2859:2

کی شود با تو معول که چنین صاعقه‌ای

کی کند با تو حریفی که همه عربده‌ای

Böyle bir yıldırımsın, nasıl söz edilebilir sana? Tüm kavgasın, savaşsın; nasıl eş dost olunur seninle?

Divan, 2859:3

نی زمین و نه فلک را قدم و طاقت توست

نه در این شش جهتی پس ز کجا آمده‌ای

Sana ne yeryüzünün gücü yeter, ne gökyüzünün… Sen şu altı yönden de değilsin; peki, nerden gelmişsin sen?

Divan, 2859:4

هشت جنت به تو عاشق تو چه زیبا رویی

هفت دوزخ ز تو لرزان تو چه آتشکده‌ای

Ne de güzel yüzün var; sekiz cennet de âşık sana… Ne biçim bir ateş tapınağısın, yedi cehennem de senden tir tir titremede.

Divan, 2859:5

دوزخت گوید بگذر که مرا تاب تو نیست

جنت جنتی و دوزخ دوزخ بده‌ای

Cehennem sana der ki: Geç git, sana dayanamam ben… Cennetin cennetisin, cehenneme de cehennem kesilmişsin.

Divan, 2859:6

چشم عشاق ز چشم خوش تو تردامن

فتنه و رهزن هر زاهد و هر زاهده‌ای

Âşıkların gözleri senin güzelim gözlerinin yüzünden yaşlı, etekleri ıslak bir halde… erkek olsun, kadın olsun, her zahidin fitnesisin, yol kesicisi.

Divan, 2859:7

بی تو در صومعه بودن بجز از سودا نیست

ز آنک تو زندگی صومعه و معبده‌ای

Sensiz ibadet yurduna çekilmek kuru bir sevdadan başka bir şey değil… çünkü ibadet yurdunun da yaşayışı sensin, ibadetin de.

Divan, 2859:8

دل ویران مرا داد ده ای قاضی عشق

که خراج از ده ویران دلم بستده‌ای

A aşk kadısı, yanmış yıkılmış gönlüme insaf et… yıkılmış gönül köyümden haraç almadasın sen.

Divan, 2859:9

ای دل ساده من داد ز کی می‌خواهی

خون مباح است بر عشق اگر زین رده‌ای

A benim bön gönlüm, kimden insaf istemedesin sen? Buralıysan bilirsin ki aşka kan dökmek mubahtır.

Divan, 2859:10

داد عشاق ز اندازه جان بیرون است

تو در اندیشه و در وسوسه بیهده‌ای

Âşıkların kan pahası, zâti can ölçüsünden de dışarıdır; sense olmayacak düşünceye dalmışsın, temelsiz vesveselere düşmüşsün.

Divan, 2859:11

جز صفات ملکی نیست یقین محرم عشق

تو گرفتار صفات خر و دیو و دده‌ای

Gerçekten de meleklerin huyları bile aşka mahrem olamaz; sense eşek şeytanın, eşek cinin huylarına tutulmuş kalmışsın.

Divan, 2859:12

بس کن و سحر مکن اول خود را برهان

که اسیر هوس جادویی و شعبده‌ای

Yeter, sus; büyü yapmaya kalkışma; önce kendini kurtar… çünkü büyücülüğe, oyun, düzen yapmaya tutsaksın sen.

در دلت چیست عجب که چو شکر می‌خندی

دوش شب با کی بدی که چو سحر می‌خندی

Gönlünde ne var ki şeker gibi gülüyorsun? Dün gece kiminleydin ki seher çağı gibi gülüyorsun bugün.

Divan, 2868:2

ای بهاری که جهان از دم تو خندان است

در سمن زار شکفتی چو شجر می‌خندی

A bahar, dünya dudaklarının yüzünden gülmede… yaseminlikte açılmışsın, çiçek açmış ağaç gibi gülüyorsun.

Divan, 2868:3

آتشی از رخ خود در بت و بتخانه زدی

و اندر آتش بنشستی و چو زر می‌خندی

Yüzünden puta da, puthaneye de bir ateştir vurmuşsun… ateşin içine girmiş, oturmuşsun da altın gibi gülüyorsun.

Divan, 2868:4

مست و خندان ز خرابات خدا می‌آیی

بر شر و خیر جهان همچو شرر می‌خندی

Sarhoş bir halde güle oynaya Tanrı meyhanesinden geliyorsun kıvılcım gibi dünyanın hayrına da gülüyorsun, şerrine de.

Divan, 2868:5

همچو گل ناف تو بر خنده بریده‌ست خدا

لیک امروز مها نوع دگر می‌خندی

Tanrı senin de gül gibi göbeğini gülerek kesmiş… fakat a Ay bugün bir başka şekilde gülüyorsun sen.

Divan, 2868:6

باغ با جمله درختان ز خزان خشک شدند

ز چه باغی تو که همچون گل‌تر می‌خندی

Bağ bahçe bütün ağaçlarıyla güzün kurur gider… sen hangi bağın, hangi bahçenin gülüsün ki gül goncası gibi gülüyorsun?

Divan, 2868:7

تو چو ماهی و عدو سوی تو گر تیر کشد

چو مه از چرخ بر آن تیر و سپر می‌خندی

Sen nasıl bir Ay’sın ki düşman sana ok attı mı Ay gibi gökyüzünden o oka da gülüp duruyorsun, o kalkana da.

Divan, 2868:8

بوی مشکی تو که بر خنگ هوا می‌تازی

آفتابی تو که بر قرص قمر می‌خندی

Bir misk kokusun, doru hava atına binmişsin, koşturuyor da koşturuyorsun; bir güneşsin, ay değirmisine gülüyor da gülüyorsun.

Divan, 2868:9

تو یقینی و عیان بر ظن و تقلید بخند

نظری جمله و بر نقل و خبر می‌خندی

Sen tam inançsın, tümden apaçık ortadasın, görünmedesin; artık zanna da gül, taklide de; tamamıyla görüşsün sen; rivayete de gülüyorsun, habere de.

Divan, 2868:10

در حضور ابدی شاهد و مشهود تویی

بر ره و ره رو و بر کوچ و سفر می‌خندی

Ölümsüzlük tapısında gören de sensin, görünen de… yola da gülüyorsun, yolcuya da; göçe de gülüyorsun, sefere de.

Divan, 2868:11

از میان عدم و محو برآوردی سر

بر سر و افسر و بر تاج و کمر می‌خندی

Yoklukla yok oluş arasından baş çıkarıyorsun da başa da gülüyorsun, taca da, kemere de.

Divan, 2868:12

چون سگ گرسنه هر خلق دهان بگشاده‌ست

تویی آن شیر که بر جوع بقر می‌خندی

Bütün halk aç köpek gibi ağzını açmış… sense o arslansın ki öküz açlığına gülüp durmadasın.

Divan, 2868:13

آهوان را ز دمت خون جگر مشک شده‌ست

رحمت است آنک تو بر خون جگر می‌خندی

Soluğundan ceylanların ciğerlerindeki kan misk kesilmiş… sense o ciğer kanına gülüp duruyorsun; bu da bir merhamet.

Divan, 2868:14

آهوان را به گه صید به گردون گیری

ای که بر دام و دم شعبده گر می‌خندی

A tuzağa, a oyuncunun, düzencinin soluğuna, afsununa gülen, avlanırken ceylanları gökte bile tutarsın sen.

دو سه بیتی که بمانده‌ست بگو مستانه

ای که تو بر دل بی‌زیر و زبر می‌خندی

A altüst olmuş gönüle gülüp duran, iki üç beyit kaldı; onları da sarhoşçasına sen söyle artık.

Divan, 2898:1

هر دم ای دل سوی جانان می‌روی

وز نظرها سخت پنهان می‌روی

Her an sevgiliye gidiyorsun a gönül, hem ne de gizli gidiyorsun gözlerden.

Divan, 2898:2

جامه‌ها را چاک کردی همچو ماه

در پی خورشید رخشان می‌روی

Ay gibi elbiseler paraladın da parlak güneşin ardına düştün, gidiyorsun sen.

Divan, 2898:3

ای نشسته با حریفان بر زمین

وز درون بر هفت کیوان می‌روی

A yeryüzünde arkadaşlarla oturmuş er, içyüzden yedi kat göğü aşıp gidiyorsun amma.

Divan, 2898:4

پیش مهمانان به صورت حاضری

سوی صورتگر به مهمان می‌روی

Görünüşte konukların önündesin; gerçekteyse konukluğa gidiyorsun.

Divan, 2898:5

چون قلم بر دست آن نقاش چست

در میان نقش انسان می‌روی

Kalem gibi o çevik, o usta ressamın elinde insan resmini yapıyorsun sen.

Divan, 2898:6

همچو آبی می‌روی در زیر کاه

آب حیوانی به بستان می‌روی

Suya benziyorsun saman altında; abıhayatsın, bahçeye gidiyorsun sen.

Divan, 2898:7

در جهان غمگین نماندی گر تو را

چشم دیدی چون خرامان می‌روی

Öylesine salına salına gidiyorsun ki gözler görebilseydi seni, dünyada bir tek yaslı kalmazdı.

Divan, 2898:8

ای دریغا خلق دیدی مر تو را

چون نهان از جمله خلقان می‌روی

Fakat yazıklar olsun, n’olurdu halk seni görseydi; göremez ki, bütün halktan gizli gidiyorsun sen.

Divan, 2898:9

حال ما بنگر ببر پیغام ما

چون به پیش تخت سلطان می‌روی

Mademki padişahın tahtına, padişaha gidiyorsun, halimizi gör, haberimizi bildir ona.

Divan, 2899:1

بار دیگر عزم رفتن کرده‌ای

بار دیگر دل چو آهن کرده‌ای

Bir kere daha gitmeyi kurmuşsun, bir kere daha yüreğin demire dönmüş.

Divan, 2899:2

نی چراغ عشرت ما را مکش

در چراغ ما تو روغن کرده‌ای

Hayır, etme; bizim zevk, neşe kandilimizi söndürme; kandilimize yağ koyan, sen değil misin?

Divan, 2899:3

الله الله کاین جهان از روی خود

پرگل و نسرین و سوسن کرده‌ای

Allah, Allah, şu dünyayı yüzünle güllerle, nesrinlerle, süsenlerle doldurmuşsun.

Divan, 2899:4

الله الله تا نگوید دشمنی

دوستی و کار دشمن کرده‌ای

Allah için olsun, Allah için; etme, eyleme de bir düşman, dostsun, düşmanın yapacağını yapıyorsun demesin sana.

Divan, 2899:5

الله الله بندگان را جمع دار

ای که عالم را تو روشن کرده‌ای

A dünyayı ışıtan, aydınlatan güzel, Allah için olsun, Allah için kullarını topla tapına.

Divan, 2899:6

بار دیگر تو به یک سو می‌نهی

عشقبازی‌ها که با من کرده‌ای

Benimle giriştiğin aşk oyununu bir kere daha bir yana atmışsın.

Divan, 2899:7

الله الله کز نثار آستین

نفس بد را پاکدامن کرده‌ای

Allah, Allah; yenini sallamış, ihsanlarda bulunmuşsun da kötü nefsi bile temiz etekli bir hale getirmişsin sen.

Divan, 2899:8

کان زرکوبان صلاح الدین که تو

همچو مه از سیم خرمن کرده‌ای

A kuyumcuların madeni Salâhaddin, sen Ay gibi gümüşten bir harmana sahip olmuşsun.

Divan, 2903:1

باوفا یارا جفا آموختی

این جفا را از کجا آموختی

A vefalı dost, cefa etmeyi öğrendin ha; peki, nerden öğrendin bu cefayı sen?

Divan, 2903:2

کو وفاهای لطیفت کز نخست

در شکار جان ما آموختی

Nerde o canımızı avladığın zaman, o evvelki demlerdeki öğrendiğin, bellediğin vefalar?

Divan, 2903:3

هر کجا زشتی جفاکاری رسید

خوبیش دادی وفا آموختی

Nerde bir çirkinlik varsa, nereye bir cefacı varmışsa ardından koştun, vefalar gösterdin, vefa öğrettin ona.

Divan, 2903:4

ای دل از عالم چنین بیگانگی

هم ز یار آشنا آموختی

A gönül, âleme karşı gösterdiğin şu yabancılığı da o bildik dosttan öğrendin sen.

Divan, 2903:5

جانت گر خواهد صنم گویی بلی

این بلی را زان بلا آموختی

Canın bir güzel istedi mi evet dersin; bu evet demeyi de o belâdan öğrendin.

Divan, 2903:6

عشق را گفتم فروخوردی مرا

این مگر از اژدها آموختی

Aşka dedim ki: Beni sömürüp yuttun; bunu ejderhâdan mı öğrendin yoksa?

آن عصای موسی اژدرها بخورد

تو مگر هم زان عصا آموختی

Mûsa’nın sopası ejderhâyı yuttu; yoksa bunu o sopadan mı öğrendin?

Divan, 2903:8

ای دل ار از غمزه‌اش خسته شدی

از لبش آخر دوا آموختی

A gönül, bakışından yaralandınsa dudağından da ilacını öğrendin ya.

Divan, 2903:9

شکر هشتی و شکایت می‌کنی

از یکی باری خطا آموختی

Şekeri bıraktın da şikâyete koyuldun; fakat bu işi yanlış belledin sen.

Divan, 2903:10

زان شکرخانه مگو الا که شکر

آن چنان کز انبیا آموختی

O şeker yurduna ancak şükret; hani peygamberlerden öğrendiğin gibi.

Divan, 2903:11

این صفا را از گله تیره مکن

کاین صفا از مصطفی آموختی

Şu arılığı şikâyetle bulandırma, karartma; çünkü şu arılığı Mustafâ’dan öğrendin sen.

Divan, 2903:12

هر چه خلق آموختت زان لب ببند

جمله آن شو کز خدا آموختی

Halktan öğrendiğin her şeyi unut; Tanrı’dan ne öğrendiysen tamamıyla o ol.

Divan, 2903:13

عاشقا از شمس تبریزی چو ابر

سوختی لیکن ضیا آموختی

A âşık, bulut gibi yandın Tebrizli Şems’ten; yandın amma ışık vermeyi öğrendin.

Divan, 2912:1

با من ای عشق امتحان‌ها می‌کنی

واقفی بر عجزم اما می‌کنی

A aşk, beni sınamalara uğratıyorsun, gücümün kuvvetimin olmadığını da bile bile yapıyorsun bunu.

Divan, 2912:2

ترجمان سر دشمن می‌شوی

ظن کژ را در دلش جا می‌کنی

Düşmanın sırrına terceman oluyorsun, eğri zanna yer veriyorsun gönlünde.

Divan, 2912:3

هم تو اندر بیشه آتش می‌زنی

هم شکایت را تو پیدا می‌کنی

Hem ormanı ateşe veriyorsun, hem de gene kendin şikâyete girişiyorsun.

Divan, 2912:4

تا گمان آید که بر تو ظلم رفت

چون ضعیفان شور و شکوی می‌کنی

Arıklar gibi coşuyor, şikâyetleniyorsun da sana zulmedilmiş şüphesini uyandırmak istiyorsun.

Divan, 2912:5

آفتابی ظلم بر تو کی کند

هر چه می‌خواهی ز بالامی کنی

Bir güneşsin sen, sana nasıl zulmedilir? Yücelerden, dilediğini yaparsın sen.

Divan, 2912:6

می‌کنی ما را حسود همدگر

جنگ ما را خوش تماشا می‌کنی

Bizi birbirimize haset etmeye düşürüyorsun da bir hoşça, savaşımızı seyrediyorsun.

Divan, 2912:7

عارفان را نقد شربت می‌دهی

زاهدان را مست فردا می‌کنی

Ariflere peşin şerbet sunuyorsun; zahitleri de yarınki veresiyeyle sarhoş ediyorsun.

Divan, 2912:8

مرغ مرگ اندیش را غم می‌دهی

بلبلان را مست و گویا می‌کنی

Kuzguna pislik iştiyakı veriyorsun; duduya şekerler çiğnetiyorsun.

Divan, 2912:9

زاغ را مشتاق سرگین می‌کنی

طوطی خود را شکرخا می‌کنی

Ölümü düşünen kuşa gamlar, tasalar veriyorsun; bülbülleriyse sarhoş ediyor, feryada salıyorsun.

Divan, 2912:10

آن یکی را می‌کشی در کان و کوه

وین دگر را رو به دریا می‌کنی

Onu madene, dağa çekiyorsun; öbürünün yüzünü denize çeviriyorsun.

Divan, 2912:11

از ره محنت به دولت می‌کشی

یا جزای زلت ما می‌کنی

Mihnet yoluyla devlete çekiyorsun, yahut da aşağılığımızın cezasını veriyorsun.

Divan, 2912:12

اندر این دریا همه سود است و داد

جمله احسان و مواسا می‌کنی

Bu denizde hep kâr var, hep lûtuf, bağış var; herkese, her şeye lûtuflarda, ihsanlarda bulunuyorsun.

Divan, 2912:13

این سر نکته است پایانش تو گوی

گر چه ما را بی‌سر و پا می‌کنی

Bu, işaretle, kinayeyle söylenen sözün daha başlangıcı, bizi ihtiyarlatıyor, gençleştiriyorsun amma bitimini gene sen söyle.

Divan, 2932:1

چه باشد ای برادر یک شب اگر نخسپی

چون شمع زنده باشی همچون شرر نخسپی

A kardeş, ne olur bir gececik de uyumasan; mum gibi diri olsan, kıvılcım gibi uyumasan.

Divan, 2932:2

درهای آسمان را شب سخت می‌گشاید

نیک اختریت باشد گر چون قمر نخسپی

Gök kapıları geceleyin açılır, bahtları açar; sen de ay gibi uyumasan yıldızın aydın olur, güzelleşir, iyileşir.

Divan, 2932:3

گر مرد آسمانی مشتاق آن جهانی

زیر فلک نمانی جز بر زبر نخسپی

Gökyüzü eriysen o âleme iştiyakın vardır; gökyüzünden aşağı bir yerde kalmazsın,
yücelerden başka bir yerde yatıp uyumazsın.

Divan, 2932:4

چون لشکر حبش شب بر روم حمله آرد

باید که همچو قیصر در کر و فر نخسپی

Habeş askeri, geceleyin Rum ülkesine saldırınca kayser gibi debdebelerle karşı durman, uyumaman gerektir.

Divan, 2932:5

عیسی روزگاری سیاح باش در شب

در آب و در گل ای جان تا همچو خر نخسپی

Zamanenin İsa’sısın, geceleri yol al, dön dolaş da eşek gibi balçık içinde uyuma ey can.

Divan, 2932:6

شب رو که راه‌ها را در شب توان بریدن

گر شهر یار خواهی اندر سفر نخسپی

Geceleyin yürü ki yollar geceleyin alınır, menzillere geceleyin varılır; padişahı istiyorsan seferde uyumamalısın.

Divan, 2932:7

در سایه خدایی خسپند نیکبختان

زنهار ای برادر جای دگر نخسپی

Bahtiyar, talihi yaver kişiler Tanrı gölgesinde olur; kardeş, sakın sen de başka bir yerde uyuma.

Divan, 2932:8

چون از پدر جدا شد یوسف نه مبتلا شد

تو یوسفی هلا تا جز با پدر نخسپی

Yusuf babasından ayrılınca belâlara uğramadı mı? Sen de Yusuf’sun, kendine gel de uyursan babanla uyu ancak.

Divan, 2932:9

زیرا برادرانت دارند قصد جانت

هان تا میان ایشان جز با حذر نخسپی

Çünkü kardeşlerin, canına kastetmişler; aklını başını al da onların arasında ihtiyatla uyu.

Divan, 2932:10

تبریز شمس دین را جز ره روی نیابد

گر تو ز ره روانی بر ره گذر نخسپی

Tebrizli Şemseddin boyuna yol alıyor, sen de yola düşenlerdensin, yol uğrağında uyuma sakın.

Divan, 2933:1

ای آنک امام عشقی تکبیر کن که مستی

دو دست را برافشان بیزار شو ز هستی

Ey aşk imamı, sarhoşsun madem, tekbir getir, iki elini sal yanına; usan varlıktan, vazgeç şu benlikten.

Divan, 2933:2

موقوف وقت بودی تعجیل می‌نمودی

وقت نماز آمد برجه چرا نشستی

Vakit bekliyordun, acele ediyordun, ya; namaz vakti geldi işte, kalk, sıçra, neden oturuyorsun?

Divan, 2933:3

بر بوی قبله حق صد قبله می‌تراشی

بر بوی عشق آن بت صد بت همی‌پرستی

Gerçek kıbleyi bulurum ümidiyle yüzlerce kıble düzüp koşmada, o güzelin aşkıyla yüzlerce puta tapmadasın.

Divan, 2933:4

بالاترک پر ای جان ای جان بنده فرمان

که مه بود به بالا سایه بود به پستی

Ey can, birazcık yüksek uç, yüksek uç ey buyruğuna canların kul olduğu sevgili. Çünkü ay yücelerdedir, gölgeyse aşağılarda.

Divan, 2933:5

همچون گدای هر در بر هر دری مزن سر

حلقه در فلک زن زیرا درازدستی

Her kapının yoksulu gibi her kapıya boş vurma öyle. Elin üstün, kuvvetin çok, gök kubbenin kapısındaki halkayı çal.

Divan, 2933:6

سغراق آسمانت چون کرد آن چنانت

بیگانه شو ز عالم کز خویش هم برستی

Gökyüzünün sağrağı seni o hale getirdiyse, kendinden bile geçtiysen âleme de bigâne ol.

Divan, 2933:7

می‌گویمت که چونی هرگز کسی بگوید

با جان بی‌چگونه چونی چگونه استی

Sana nasılsın, nicesin deyip duruyorum amma göze görünmeyen, söze gelmeyen cana nasılsın, ne âlemdesin diye kim sorabilir?

Divan, 2933:8

امشب خراب و مستی فردا شود ببینی

چه خیک‌ها دریدی چه شیشه‌ها شکستی

Bu gece sarhoşsun, yıkılmışsın; fakat sabah olsun da gör, bak, ne tulumlar deldin, ne şişeler kırdın.

Divan, 2933:9

هر شیشه که شکستم بر تو توکلستم

که صد هزار گونه اشکسته را تو بستی

Fakat her kırdığın şişeye karşılık gene de sana dayanırım ben. Çünkü yüz binlerce çeşit kırılmışı onarıp düzen gene sensin.

Divan, 2933:10

ای نقش بند پنهان کاندر درونه ای جان

داری هزار صورت جز ماه و جز مهستی

Ey canımızın içinde gizli şekiller yapan ressam, senin aydan, güneşten başka daha yüz binlerce resimlerin var.

Divan, 2933:11

صد حلق را گشودی گر حلقه‌ای ربودی

صد جان و دل بدادی گر سینه‌ای بخستی

Bir kapıyı kaparsan yüzlerce kapı açarsın. Bir gönlü çiğner geçersen yüzlerce can, yüzlerce gönül bağışlarsın.

Divan, 2933:12

دیوانه گشته‌ام من هر چه از جنون بگویم

زودتر بلی بلی گو گر محرم الستی

Deli oldum ben, ne söylersem deliliğimden söylüyorum. Elest mahremiysen yürü, sen de delice sözlerime karşı, evet, evet de.

Divan, 2934:1

گفتی شکار گیرم رفتی شکار گشتی

گفتی قرار یابم خود بی‌قرار گشتی

Avlanacağım dedin, gittin; av oldun, seni avladılar. Huzura, karara kavuşacağım dedin, büsbütün huzurdan, karardan oldun.

Divan, 2934:2

خضرت چرا نخوانم کآب حیات خوردی

پیشت چرا نمیرم چون یار یار گشتی

Sana nasıl Hızır demeyeyim ki abıhayat içtin; huzurunda nasıl ölmeyeyim ki dostun da dostu kesildin, sevgilinin de sevgilisi oldun.

Divan, 2934:3

گردت چرا نگردم چون خانه خدایی

پایت چرا نبوسم چون پایدار گشتی

Çevrende nasıl dönüp dolaşmayayım, Tanrı evisin sen; ayağını niçin öpmeyeyim, ayak diremişsin, ebedîliğe ermişsin sen.

Divan, 2934:4

جامت چرا ننوشم چون ساقی وجودی

نقلت چرا نچینیم چون قندبار گشتی

Kadehini nasıl olur da içmem, varlığa sâkî sensin. Mezeni nasıl olur da çiğneyip yemem, şekerler yağdırıp duruyorsun.

Divan, 2934:5

فاروق چون نباشی چون از فراق رستی

صدیق چون نباشی چون یار غار گشتی

Nasıl olur da Faruk olmazsın, ayrılıktan kurtuldun. Nasıl olur da Sıddıyk olmazsın, mağarada dosta dost kesildin.

Divan, 2934:6

اکنون تو شهریاری کو را غلام گشتی

اکنون شگرف و زفتی کز غم نزار گشتی

Değil mi ki ona kul oldun, padişahsın şimdi; değil mi ki gamla takatsiz, zayıf bir hale geldin, yücesin, gelişmişsin şimdi.

Divan, 2934:7

هم گلشنش بدیدی صد گونه گل بچیدی

هم سنبلش بسودی هم لاله زار گشتی

Hem onun gül bahçesini gördün, yüz çeşit gül devşirdin; hem sünbüllerini okşadın, lâleliğe döndün.

Divan, 2934:8

ای چشمش الله الله خود خفته می‌زدی ره

اکنون نعوذبالله چون پرخمار گشتی

Gözleri mi dedin? Allah Allah, uyurken bile yol vururken Tanrı'ya sığındık, şimdi şaraptan süzülmüş o gözler, mahmurlaşmış o gözler.

Divan, 2934:9

آنگه فقیر بودی بس خرقه‌ها ربودی

پس وای بر فقیران چون ذوالفقار گشتی

Yoksulken nice hırkalar aşırdın, eyvahlar olsun yoksulların hallerine, şimdi Zül-fekaar kesildin sen.

Divan, 2934:10

هین بیخ مرگ برکن زیرا که نفخ صوری

گردن بزن خزان را چون نوبهار گشتی

Kalk hemencecik ölümü kökünden sök, at, çünkü Sûr’un sesisin sen; vur güz mevsimlerinin boyunlarını, ilkbahara döndün sen.

Divan, 2934:11

از رستخیز ایمن چون رستخیز نقدی

هم از حساب رستی چون بی‌شمار گشتی

Kıyametten de eminsin, çünkü zamanın kıyameti sensin; hesaptan da kurtuldun, çünkü sayıya sığmaz bir hale geldin.

Divan, 2934:12

از نان شدی تو فارغ چون ماهیان دریا

وز آب فارغی هم چون سوسمار گشتی

Denizdeki balıklar gibi ekmeğe ihtiyacın kalmadı, suya da aldırış etmez oldun, çünkü keler kesildin.

Divan, 2934:13

ای جان چون فرشته از نور حق سرشته

هم ز اختیار رسته نک اختیار گشتی

Ey melek gibi can, ey Tanrı nuruyla yoğurulmuş can; ihtiyârdan, irâdeden de kurtuldun artık; hele bak, ihtiyârın, irâdenin ta kendisi oldun sen.

Divan, 2934:14

از کام نفس حسی روزی دو سه بریدی

هم دوست کامی اکنون هم کامیار گشتی

Nefsin dileğinden kaçtın, uzaklaştın, iki üç günceğiz kendi dileğinden vazgeçtin, kesildin de şimdi hem herkesin murada ermesini istiyorsun, hem kendin murada eriştin.

Divan, 2934:15

غم را شکار بودی بی‌کردگار بودی

چون کردگار گشتی باکردگار گشتی

Gama av olmuştun, yardımcın yoktu; güç kuvvet sahibi oldun da her şeye gücü kuvveti yeten, her işi düzüp koşan Tanrı'ya ulaştın.

Divan, 2934:16

گر خون خلق ریزی ور با فلک ستیزی

عذرت عذار خواهد چون گلعذار گشتی

Artık halkın kanını dökersen, felekle savaşa girişirsen özür getirmene ne hacet? Gül yanaklı bir güzel oldun sen.

Divan, 2934:17

نازت رسد ازیرا زیبا و نازنینی

کبرت رسدهمی زان چون از کبار گشتی

Nazın çekilir, çünkü güzelsin, nazeninsin; ululanırsan da değer, çünkü ululara katıldın.

Divan, 2934:18

باش از در معانی در حلقه خموشان

در گوش‌ها اگر چه چون گوشوار گشتی

Kulaklardaki küpeye döndün amma gene de mânalar söylemede sükût edenlerin halkasına gir, sus.

Divan, 2947:1

یا من عجب فتادم یا تو عجب فتادی

چندین قدح بخوردی جامی به من ندادی

Yâ ben tuhaflaştım, ya sen tuhaflaştın, bunca kadeh içtin de bana bir kadehcik bile sunmadın.

Divan, 2947:2

تو از شراب مستی من هم ز بوی مستم

بو نیز نیست اندک در بزم کیقبادی

Sen şarapla sarhoşsun, ben ümitle, istekle sarhoşum; böylesine ulu bir Keykubad’ın meclisinde de ümit, istek az olmaz doğrusu.

Divan, 2947:3

بسیار عاشقان را کشتی تو بی‌گناهی

در رنج و غم نکشتی کشتی ز ذوق و شادی

Birçok âşıkları öldürdün amma gene de sen suçsuzsun; çünkü eziyetle, gamla öldürmedin ki; zevkle, neşeyle öldürdün.

Divan, 2947:4

ای تو گشاد عالم ای تو مراد آدم

خانه چرا گرفتی در کوی بی‌مرادی

Dünya seninle açılır, aydınlanır, insan seninle muradına erer, dileğini bulur; iş böyleyken a güzelim, ne diye vardın da muratsızlık köyünde ev tuttun, yurt edindin?

Divan, 2947:5

زیرا چراغ روشن در ظلمت شب آید

درمان به درد آید این است اوستادی

Evet, anlıyorum neden; çünkü aydın ışık gece karanlığında belirir; derman derde gelir, dertliye gelir; zaten ustalık da budur.

Divan, 2947:6

بستی زبان و گوشم تا جز غمت ننوشم

نی نکته عمیدی نی گفته عمادی

Gamından başka bir şey içmeyeyim, ne Amîd’in nüktesini söyleyeyim, ne İmâd’ın sözünü duyayım diye ağzımı da tuttun, kulağımı da.

Divan, 2947:7

تبریز شمس دین را خدمت رسان ز مستان

سجده کن و بگویش اوحشت یا فؤادی

Tebrizli Şemseddin’e sarhoşlardan selâm götür, tapısında secde et de de ki: Kaçtın, halvete mi çekildin ey rûhum, canım.

Divan, 2965:1

ای برده اختیارم تو اختیار مایی

من شاخ زعفرانم تو لاله زار مایی

Ey irâdemizi, ihtiyârımızı alan, sensin ihtiyârımız, irâdemiz bizim; ben bir safran dalıyım, lâleliğimiz sensin bizim.

Divan, 2965:2

گفتم غمت مرا کشت گفتا چه زهره دارد

غم این قدر نداند کآخر تو یار مایی

Gamın öldürdü beni dedim de dedi ki: Gamın ne haddine, gam şu kadarcık da mı bilmez; sen sonucu dostumuzsun bizim.

Divan, 2965:3

من باغ و بوستانم سوزیده خزانم

باغ مرا بخندان کآخر بهار مایی

Ben bağım bahçeyim, fakat güz mevsimi yaktı, yandırdı beni. Bağımı bahçemi güldür, nihayet baharımızsın bizim.

Divan, 2965:4

گفتا تو چنگ مایی و اندر ترنگ مایی

پس چیست زاری تو چون در کنار مایی

Dedi ki: Sen bizim çengimizsin, sendeki bizim sesimizdir; hal böyleyken nedir bu ağlaman, zaten kucağımızdasın bizim.

Divan, 2965:5

گفتم ز هر خیالی درد سر است ما را

گفتا ببر سرش را تو ذوالفقار مایی

Dedim ki: Her hayal başımı ağrıtmada; kes başını hayallerin dedi, sen Zül-fekaar'ımızsın bizim.

Divan, 2965:6

سر را گرفته بودم یعنی که در خمارم

گفت ار چه در خماری نی در خمار مایی

Elimi başıma götürdüm, yâni mahmurum dedim; mahmursun amma dedi, bu mahmurluğu biz vermedik mi sana, bizim mahmurumuz değil misin?

Divan, 2965:7

گفتم چو چرخ گردان والله که بی‌قرارم

گفت ار چه بی‌قراری نی بی‌قرار مایی

And olsun Tanrı’ya dedim, dönen gök gibi benim de kararım yok; evet dedi, kararın yok amma bizde karar etmedin mi sen?

Divan, 2965:8

شکرلبش بگفتم لب را گزید یعنی

آن راز را نهان کن چون رازدار مایی

Şeker gibi dudakların dedim; dudaklarını ısırdı, yâni bu sırrı gizle dedi, sırdaşımız değil misin bizim?

Divan, 2965:9

ای بلبل سحرگه ما را بپرس گه گه

آخر تو هم غریبی هم از دیار مایی

Ey seher çağı çileyen bülbül, bâzı bâzı sor hatırımızı; nihayet sen de garipsin, sen de ülkemizdensin bizim.

Divan, 2965:10

تو مرغ آسمانی نی مرغ خاکدانی

تو صید آن جهانی وز مرغزار مایی

Göklerde uçan kuşsun, yerlere konan kuş değilsin sen; o dünyanın avısın, bizim çayırlığımızdansın, bizim çimenliğimizdensin sen.

Divan, 2965:11

از خویش نیست گشته وز دوست هست گشته

تو نور کردگاری یا کردگار مایی

Kendi varlığından yok olmuşsun da sevgilinin varlığına bürünmüşsün, onun varlığıyla var olmuşsun, ya Tanrı nurusun, ya Tanrımızsın bizim.

Divan, 2965:12

از آب و گل بزادی در آتشی فتادی

سود و زیان یکی دان چون در قمار مایی

Balçıktan doğdun da bir ateş içine düştün; değil mi ki bizimle kumar oynuyorsun, kârı, ziyanı bir say.

Divan, 2965:13

این جا دوی نگنجد این ما و تو چه باشد

این هر دو را یکی دان چون در شمار مایی

Buraya ikilik sığmaz, şu ben, biz de ne oluyor ki? Mademki bizim sayımızdasın, şu ikisini de bir say.

Divan, 2965:14

خاموش کن که دارد هر نکته تو جانی

مسپار جان به هر کس چون جان سپار مایی

Sus ki senin her nüktende bir can var, herkese can verme, bize can vermedin mi sen?

Divan, 2975:1

هر روز بامداد به آیین دلبری

ای جان جان جان به من آیی و دل بری

Her gün seher çağı gönülleri çelme töreniyle bana gelirsin de a benim canımın canına can olan, gönlümü alır gidersin.

Divan, 2975:2

ای کوی من گرفته ز بوی تو گلشنی

وی روی من گرفته ز روی تو زرگری

A benim güzelim, mahallem kokunla bir gül bahçesine dönmüş; yüzüm, yüzünden altın kesilmiş, kuyumcuya benzemiş.

Divan, 2975:3

هر روز باغ دل را رنگی دگر دهی

اکنون نماند دل را شکل صنوبری

Her gün gönül bahçesine bir başka renk verirsin; artık yüreğimin çam kozalağına benzer şekli kalmadı.

Divan, 2975:4

هر شب مقام دیگر و هر روز شهر نو

چون لولیان گرفته دل من مسافری

Her gece bir başka durakta, her gün bir başka şehirde; kayıtsız, başıboş gezginciler gibi gönlüm yolculuğa düşmüş.

Divan, 2975:5

این شهسوار عشق قطاریق می‌رود

حیران شدم ز جستن این اسب لاغری

Şu aşk binicisi kervanı çekip gitmede; fakat bindiği arık at nasıl çekiyor onu; buna şaştım kaldım.

Divan, 2975:6

از برق و آب و باد گذشته‌ست سم او

آن جا که سم او است نه خشکی است و نه تری

Tırnağı, şimşeği de aşmış, suyu da, yeli de; tırnağının bastığı yerde ne kuruluk var, ne yaşlık.

Divan, 2975:7

راهی که فکر نیز نیارد در او شدن

شیران شرزه را رود از دل دلاوری

Öyle bir yola gidiyor ki düşünce bile o yola gidemez; kükremiş arslanların bile onu görünce gönüllerindeki güç kuvvet yok olup gidiyor.

Divan, 2975:8

چه شیر کآسمان و زمین زین ره مهیب

از سر به وقت عرض نهادند لمتری

Arslan da ne? Gökyüzü, yeryüzü bile bu korkunç yolu duyunca, görünce eriyip gidiyor, arıklaşıp kalıyor.

Divan, 2975:9

از هیبت قدر بنهادند رو به جبر

وز بیم رهزنان نگزیدند رهبری

Kaderin heybetinden cebre yüz tutuyorlar, yol kesicilerin korkusundan birisini kılavuz bile alamıyorlar.

Divan, 2975:10

آری جنون ساعه شرط شجاعت است

با مایه خرد نکند هیچ کس نری

Evet, yiğitliğin şartı, aşırı delilliktir; aklı başında olan hiçbir kimse erliğe, yiğitliğe kalkışamaz.

Divan, 2975:11

تا باخودی کجا به صف بیخودان رسی

تا بر دری چگونه صف هجر بردری

Kendinde oldukça kendilerinden geçmişlerin safına nasıl girebilirsin? Kapıda durdukça ayrılık safını nasıl yarabilirsin?

Divan, 2975:12

ای دل خیال او را پیش آر و قبله ساز

قانع مشو از او به مراعات سرسری

A gönül, hayalini önüne al da kıble edin; onunla habersiz, serserice geçimi yeter bulma.

Divan, 2975:13

قانع چرا شدی به یکی صورتت که داد

پنداشتی مگر که همین یک مصوری

Sana bir şekil verdi, ne diye onu yeter buldun? Sanır mısın ki o ancak bu bir tek şekli yapabilir?

Divan, 2975:14

خاموش باش طبل مزن وقت حمله شد

در صف جنگ آی اگر مرد لشکری

Sus, davul dövme, saldırış zamanı geldi çattı; orduya lâyık ersen gel de savaş safına gir.

Divan, 2993:1

شاها بکش قطار که شهوار می‌کشی

دامان ما گرفته به گلزار می‌کشی

Padişahım, çek katarı, padişahçasına çekiyorsun doğrusu; eteğimizi tutmuşsun, gül bahçesine çekiyorsun bizi.

Divan, 2993:2

قطار اشتران همه مستند و کف زنان

بویی ببرده‌اند که قطار می‌کشی

Deve katarlarının hepsi de sarhoş, el çırpıyorlar; bir koku almışlar, sen çekiyorsun katarı.

Divan, 2993:3

هر اشتری میانه زنجیر می‌گزد

چون شهد و چون شکر که سوی یار می‌کشی

Her deve, bal gibi, şeker gibi zincirini gevelemede; çünkü onu çekip sevgiliye götüren sensin.

Divan, 2993:4

آن چشم‌های مست به چشمت که ساقی است

گویند خوش بکش که به دیدار می‌کشی

O sarhoş gözler, sâkîlik eden gözlerine, bir güzelce çek, buluşmaya, görüşmeye çekiyorsun bizi diyor.

Divan, 2993:5

ما کشت تو بدیم دروی به داس عشق

کردی ز که جدا و به انبار می‌کشی

Senin ekinindik, aşk orağıyla sen biçtin bizi, samandan ayırdın, ambara çekmedesin.

Divan, 2993:6

سکسک بدیم و توسن و در راه صدق لنگ

رهوار از آن شدیم که رهوار می‌کشی

Pat pat yürüyorduk, sürçüyorduk, doğruluk yolunda topaldık, bizi düpedüz, dosdoğru çekiyorsun, onun için rahvanlaştık artık.

Divan, 2993:7

هر چند سال‌ها ز چمن گل بچیده‌ایم

ناگه ز چشم بد به ره خار می‌کشی

Yıllardır yeşillikte güller, çiçekler vermiştik; birden, nazar değmesin, kem göz dokunmasın diye bizi tuttun, dikene doğru çekiyorsun.

Divan, 2993:8

ما کی غلط کنیم به هر سو کشی بکش

هر سو کشی به عشرت بسیار می‌کشی

Ne diye yanılalım? Ne yana dilersen çek; nereye çeker, götürürsen bol bol zevke, olasıya neşeye çekip götürürsün.

Divan, 2993:9

شاهان کشند بنده بد را به انتقام

تو جانب کرامت و ایثار می‌کشی

Padişahlar, kullarını öç almaya, öldürmeye çeker, sürürler; sense lûtuflar etmeye, keremler buyurmaya çekersin.

Divan, 2993:10

زین لطف مجرمان را گستاخ کرده‌ای

دزدان دار را خوش و بی‌دار می‌کشی

Bu lûtuflarla suçluları küstahlaştırıyorsun; darağacına asılası hırsızları bile bir güzelce okşaya okşaya, bir hoş uyanık halde çeker, götürürsün.

Divan, 2993:11

هر تخمه و ملول همی‌گویدم خموش

تو کرده‌ای ستیزه به گفتار می‌کشی

Her usanan, bezen, bana sus diyor, fakat sen inat ediyor, ayak diriyorsun da beni söze çekiyorsun.

Divan, 2993:12

سختی کشان ز گردش این چرخ در غم اند

بر رغم جمله چرخه دوار می‌کشی

Sıkıntı çekenler, şu feleğin dönüşünden gam içindeler; fakat hepsinin inadına şu dönüp duran feleği çekip döndürüyorsun sen.

Divan, 2993:13

ای شاه شمس مفخر تبریز نور حق

تو نور نور ندره به اقطار می‌کشی

A Tanrı nuru, Tebriz’in övüncü padişah, ey Şems, sen bir nurlar nurusun ki zerreleri tutuyor, tümlere çekip götürüyorsun.

Divan, 2997:1

ای آسمان که بر سر ما چرخ می‌زنی

در عشق آفتاب تو همخرقه منی

A gökyüzü, başımızın üstünde dönüp duruyorsun; amma güneşin aşkıyla sen de benim hırkamı giyinmişsin, sen de âşıksın benim gibi.

Divan, 2997:2

والله که عاشقی و بگویم نشان عشق

بیرون و اندرون همه سرسبز و روشنی

Vallahi âşıksın, hem de neden anladım, söyleyeyim: İçin de terütaze, yemyeşil, apaydın, dışın da.

Divan, 2997:3

از بحر تر نگردی و ز خاک فارغی

از آتشش نسوزی و ز باد ایمنی

Deniz ıslatmamış seni, toprağa da boş vermişsin; ateşten de yanmıyorsun, yelden de eminsin.

Divan, 2997:4

ای چرخ آسیا ز چه آب است گردشت

آخر یکی بگو که چه دولاب آهنی

A değirmen dolabı, dönüşün hangi su yüzünden? Bir kerecik söyle bâri; ne de demirden yapılma bir dolapsın sen.

Divan, 2997:5

از گردشی کنار زمین چون ارم کنی

وز گردشی دگر چه درختان که برکنی

Bir dönüşte yeryüzünün kucağını İrem bağına çevirirsin; gene bir dönersin, nice ağaçları köklerinden söker, atarsın.

Divan, 2997:6

شمعی است آفتاب و تو پروانه‌ای به فعل

پروانه وار گرد چنین شمع می‌تنی

Güneş bir mumdur, sense pervanesin sanki, pervane gibi bu çeşit bir mumun çevresinde dönüp dolaşırsın.

Divan, 2997:7

پوشیده‌ای چو حاج تو احرام نیلگون

چون حاج گرد کعبه طوافی همی‌کنی

Hacılar gibi sen de ihrama büründün, mavi bir örtü sarındın, hacı gibi Kâbe’yi tavaf edip duruyorsun.

Divan, 2997:8

حق گفت ایمن است هر آن کو به حج رسید

ای چرخ حق گزار ز آفات ایمنی

Tanrı, haccedilecek yere erişen amandadır dedi; a hak tanıyan gökyüzü, sen de eminsin âfetlerden.

Divan, 2997:9

جمله بهانه‌هاست که عشق است هر چه هست

خانه خداست عشق و تو در خانه ساکنی

Hepsi bahaneler; ne varsa aşktan ibaret; Tanrı evidir aşk, sen de o evde konaklamışsın.

Divan, 2997:10

زین بیش می‌نگویم و امکان گفت نیست

والله چه نکته‌هاست در این سینه گفتنی

Bundan fazla söylemem, fakat and olsun Allah'a, şu gönülde söylenecek ne ince sözler var, yalnız söylemeye imkân yok.

Divan, 2998:1

سوگند خورده‌ای که از این پس جفا کنی

سوگند بشکنی و جفا را رها کنی

Bundan böyle cefa etmeyeceğine dair yemin etmiştin; yeminini bozdun, gene cefaya başladın.

Divan, 2998:2

امروز دامن تو گرفتیم و می‌کشیم

تا کی بهانه گیری و تا کی دغا کنی

Bugün eteğine yapıştık, çekiyoruz; ne vakte dek bahaneler bulacaksın, niceye bir zulmedeceksin?

Divan, 2998:3

می‌خندد آن لبت صنما مژده می‌دهد

کاندیشه کرده‌ای که از این پس وفا کنی

Güzelim, dudaklarında bir gülümseme var, bu bize müjde vermede; galiba bundan böyle vefa etmeyi düşündün.

Divan, 2998:4

بی تو نماز ما چو روا نیست سود چیست

آنگه روا شود که تو حاجت روا کنی

Sen olmadıkça namaz kılmamız doğru değil, yerinde değil, kılsak bile ne fayda? Sen dileklerimizi yerine getirirsen namazımız o vakit doğrudur ancak.

Divan, 2998:5

بی بحر تو چو ماهی بر خاک می‌طپیم

ماهی همین کند چو ز آبش جدا کنی

Denizin olmadıkça balık gibi toprak üstünde çırpınıp duruyoruz; sudan ayrı düştü mü balığın yapacağı iş budur zaten.

Divan, 2998:6

ظالم جفا کند ز تو ترساندش اسیر

حق با تو آن کند که تو در حق ما کنی

Zalim cefa eder, zulmeder de tutsak, sen bize ne yaparsan Tanrı da sana onu yapar diye zalimi korkutur.

Divan, 2998:7

چون تو کنی جفا ز کی ترساندت کسی

جز آنک سر نهد به هر آنچ اقتضا کنی

Fakat sen cefaya girişirsen kim korkutacak seni? Ne yaparsan baş eğip razı olmaktan başka ne çare var?

Divan, 2998:8

خاموش کم فروش تو در یتیم را

آن کش بها نباشد چونش بها کنی

Sus, eşi bulunmaz incileri boyuna satıp durma; değeri biçilmez şeye nasıl değer biçebilirsin?

Divan, 3061:1

اگر تو یار نداری چرا طلب نکنی

وگر به یار رسیدی چرا طرب نکنی

Sevgilin yoksa ne diye aramaz, istemezsin? Sevgiliye kavuştuysan ne diye neşelenmezsin, çalıp çağırmazsın?

Divan, 3061:2

وگر رفیق نسازد چرا تو او نشوی

وگر رباب ننالد چراش ادب نکنی

Eşin seninle uzlaşmıyorsa niçin sen o olmuyorsun? Rebâb feryat etmiyorsa ne diye kulağını burmuyorsun?

Divan, 3061:3

وگر حجاب شود مر تو را ابوجهلی

چرا غزای ابوجهل و بولهب نکنی

Ebû Cehillik, sana perde oluyorsa neden savaşmıyorsun Ebû Leheb’le, Ebû Cehil’le?

Divan, 3061:4

به کاهلی بنشینی که این عجب کاریست

عجب تویی که هوای چنان عجب نکنی

Bu ne şaşılacak iş diye tembel tembel oturakalmışsın; böyle şaşılacak bir havaya uymadığın için asıl şaşılacak kişi sensin.

Divan, 3061:5

تو آفتاب جهانی چرا سیاه دلی

که تا دگر هوس عقده ذنب نکنی

Dünyanın güneşisin sen, neden gönlün kara? Bir daha tutulmasan, tutulacağın yere varmasan olmaz mı?

Divan, 3061:6

مثال زر تو به کوره از آن گرفتاری

که تا دگر طمع کیسه ذهب نکنی

Bir daha altın kesesine tamah etmeyesin diye altın gibi potanın içine girmiş, potaya tutulmuşsun, eriyip durmadasın.

Divan, 3061:7

چو وحدتست عزبخانه یکی گویان

تو روح را ز جز حق چرا عزب نکنی

Birlik, birdir diyenlerin bekâr odasıdır; sen de ne diye Tanrı’dan başka ne varsa hepsinden de canını bekâr etmez, her şeyden vazgeçmezsin?

Divan, 3061:8

تو هیچ مجنون دیدی که با دو لیلی ساخت

چرا هوای یکی روی و یک غبب نکنی

Sen hiç iki Leylâ'ya gönül vermiş Mecnun gördün mü? Neden bir yüzün, bir yanağın havasına düşmezsin ki?

Divan, 3061:9

شب وجود تو را در کمین چنان ماهیست

چرا دعا و مناجات نیم شب نکنی

Varlık gecende pusuya girmiş, gizlenmiş öylesine bir Ay varken gece yarısı ne diye duaya koyulmaz, yalvarıp yakarmazsın?

Divan, 3061:10

اگر چه مست قدیمی و نوشراب نه‌ای

شراب حق نگذارد که تو شغب نکنی

Yeni şaraba düşmedin, çok eski bir sarhoşsun amma Tanrı şarabı seni kavgaya gürültüye götürmez.

Divan, 3061:11

شرابم آتش عشقست و خاصه از کف حق

حرام باد حیاتت که جان حطب نکنی

Benim şarabım aşk ateşidir, hem de Tanrı elinden sunulmadadır; canını böyle bir ateşe odun etmiyorsun ha, yaşayış haram olsun sana.

Divan, 3061:12

اگر چه موج سخن می‌زند ولیک آن به

که شرح آن به دل و جان کنی به لب نکنی

Söz, dalgalanıp duruyor amma onu dudakla değil de canla, gönülle anlatmak daha iyi.

Divan, 3137:1

سلطان منی سلطان منی

و اندر دل و جان ایمان منی

Sultanımsın, sultanımsın; gönülde, canda imanımsın.

Divan, 3137:2

در من بدمی من زنده شوم

یک جان چه بود صد جان منی

Bana üfürürsen ben dirilirim; bir can da nedir; yüz canımsın.

Divan, 3137:3

نان بی‌تو مرا زهرست نه نان

هم آب منی هم نان منی

Ekmek sensiz zehirdir bana, ekmek değil… hem suyumsun, hem ekmeğimsin.

Divan, 3137:4

زهر از تو مرا پازهر شود

قند و شکر ارزان منی

Senden gelen zehir, panzehirdir bana… benim ucuz balımsın, şekerimsin.

Divan, 3137:5

باغ و چمن و فردوس منی

سرو و سمن خندان منی

Bağ bahçemsin; yeşilliğim, cennetimsin… selvimsin, gülen yaseminimsin.

Divan, 3137:6

هم شاه منی هم ماه منی

هم لعل منی هم کان منی

Hem padişahımsın, hem Ay'sın bana… hem temelimsin, hem madenimsin.

Divan, 3137:7

خاموش شدم شرحش تو بگو

زیرا به سخن برهان منی

Sustum, sen anlat; çünkü sözde de bürhanımsın.

Divan, 3139:1

صنما خرگه توم که بسازی و برکنی

قلمی‌ام به دست تو که تراشی و بشکنی

Sevgili, senin otağınım ben, kurarsın, söker, yıkarsın. Elinde bir kalemim ben, yonarsın, kırarsın.

Divan, 3139:2

منم آن شقه علم که گهم سرنگون کنی

و گهی بر فراز کوه برآری و برزنی

Bayrak başlığıyım ben, gâh baş aşağı edersin beni, gâh dağın başına çıkarsın, oraya dikersin beni.

Divan, 3139:3

منم آن ذره هوا که در این نور روزنم

سوی روزن از آن روم که تو بالای روزنی

Havadaki o zerreyim ben ki pencereden vuran ışığın içindeyim; pencereye doğru onun için giderim ki pencerenin üstünde sen varsın.

Divan, 3139:4

هله ذره مگو مرا چو جهان گیر خود مرا

دو جهان بی‌تو آفتاب کجا یافت روشنی

Hele hele zerre deme bana, bir dünya say beni, sen güneşsin, sen olmasan iki âlem de nerden ışıklanır, nerden aydın olur?

Divan, 3139:5

همگی پوستیم هله تو مرا مغز نغز گیر

همه خشک‌اند مغزها چو نبخشی تو روغنی

Hepimiz de deriden ibaretiz amma gene de sen öz gör, iç say bizi; fakat özler de, içler de tamamıyla kurudur, sen onlara bir yağ bağışlamazsan.

Divan, 3139:6

اگرم شاه و بی‌توام چه دروغست ما و من

و گرم خاک و با توام چه لطیفست آن منی

Padişah olsam da sensiz bulunsam, varlığım ne de yalan, ne de yalan. Toprak olsam da seninle bulunsam o varlık, ne de lâtiftir, ne de lâtif.

Divan, 3139:7

به تو نالم تو گوییم که تو را دور کرده‌ام

که ببینم در این هوا که تو ذره چه می‌کنی

Sana feryat ediyorum, sen, ben seni uzaklaştırdım kendimden, bakayım a zerre, şu havada ne yapacaksın diyorsun.

Divan, 3139:8

به یکی ذره آفتاب چرا مشورت کند

تو بکش هم تو زنده کن مکن ای دوست کردنی

Güneş bir tek zerreyle ne diye görüşür, danışır? Sen öldür, sen dirilt, ne yapmak gerekse a dostum, sen yap.

Divan, 3139:9

تو چه می داده‌ای به دل که چپ و راست می‌فتد

و گهی نی چپ و نه راست و نه ترس و نه ایمنی

Nasıl bir şarap sundun gönüle ki sağa sola yalpalayıp gitmede; bâzı bâzı da ne sağa gidiyor, ne sola, ne korkudan haberi var, ne eminlikten.

Divan, 3165:1

جان و جهان! دوش کجا بوده‌ای

نی غلطم، در دل ما بوده‌ای

A can, a dünya, dün gece nerdeydin? Hayır, yanıldım; bizim gönlümüzdeydin sen!

Divan, 3165:2

دوش ز هجر تو جفا دیده‌ام

ای که تو سلطان وفا بوده‌ای

Dün gece ayrılığınla cefalar çektim; halbuki a benim sevgilim, sen vefa padişahısın.

Divan, 3165:3

آه که من دوش چه سان بوده‌ام!

آه که تو دوش کرا بوده‌ای!

Ah, ben dün gece ne haldeydim; ah, dün gece kimindin sen?

Divan, 3165:4

رشک برم کاش قبا بودمی

چونک در آغوش قبا بوده‌ای

Elbiseyi kıskanıyorum ben, keşke elbise olsaydım; çünkü elbisenin kucağındasın sen.

Divan, 3165:5

زهره ندارم که بگویم ترا

« بی من بیچاره چرا بوده‌ای؟! »

Ne çarem kaldı, ne kararım; neden bu çaresiz kuldan ayrısın demeye de cesaretim yok.

Divan, 3165:6

یار سبک روح! به وقت گریز

تیزتر از باد صبا بوده‌ای

A tez canlı sevgili, kaçacağın vakit, meğer seher yelinden de tezmişsin sen.

Divan, 3165:7

بی‌تو مرا رنج و بلا بند کرد

باش که تو بنده بلا بوده‌ای

Sensiz, zahmetler, belâlar bağladı gitti beni; tut ki sen belâ bağıyla bağlanmışsın.

Divan, 3165:8

رنگ رخ خوب تو آخر گواست

در حرم لطف خدا بوده‌ای

Güzelim yüzünün rengi tanıktır; Tanrı lûtfunun ta içindeymişsin sen.

Divan, 3165:9

رنگ تو داری، که زرنگ جهان

پاکی، و همرنگ بقا بوده‌ای

Renk, senin rengin; çünkü dünya renginden arınmışsın, tertemizsin, ölümsüzlük rengine boyanmışsın sen.

Divan, 3165:10

آینهٔ رنگ تو عکس کسیست

تو ز همه رنگ جدا بوده‌ای

Bir aynasın sen; senin pasın birisinin aksi; sen her renkten ayrılmış gitmişsin.